

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

JUDr. et Mgr. Pavla Sýkorová

Právní prostředky ochrany architektonického díla

Disertační práce

Olomouc 2017

„Prohlašuji, že jsem disertační práci na téma: **Právní prostředky ochrany architektonického díla** vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Praze dne

JUDr. et Mgr. Pavla Sýkorová“

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji svému školiteli, JUDr. Pavlu Tůmovi, Ph.D., LL.M. za vedení mé disertační práce.

OBSAH

1 Úvod	10
1.1 Zhodnocení současného stavu	14
1.2 Hypotéza, cíle a metody práce	15
1.3 Obsah práce	16
2 Architektonické dílo a jeho pojmové znaky	18
2.1 Pojmové znaky architektonického díla v mezinárodním právu autorském	22
2.1.1 Originalita díla	23
2.2 Architektonické dílo v České republice	25
2.2.1 Pojmové znaky architektonického díla	28
2.2.1.1 Jedinečnost díla jako výsledek tvůrčí činnosti autora	29
2.2.1.2 Výsledek tvůrčí činnosti autora	31
2.3 Architektonické dílo na Slovensku	32
2.4 Architektonické dílo v Německu a Rakousku	33
2.5 Architektonické dílo ve Francii	35
2.6 Architektonické dílo ve Velké Británii	36
2.6.1 Původnost díla	39
2.7 Architektonické dílo ve Spojených státech amerických	40
2.7.1 Míra autorskoprávní ochrany architektonického díla	44
2.7.2 Pojmové znaky díla	45
2.7.2.1 Test dichotomie myšlenky a vyjádření myšlenky	47
2.7.2.2 Test poetického a vnitřního jazyka	48
2.8 Shrnutí kapitoly	49
3 Hranice mezi inspirací, užitím části díla a porušením autorských práv	51
3.1 Inspirace architektonickou myšlenkou	53
3.2 Autorským právem nechránitelné tvary	55
3.3. Inspirace přírodními motivy	57
3.4 Identifikace s architektonickým stylem	58
3.5 Inspirace jiným dílem	60
3.5.1 Architektonické dílo vs. dílo hudební.....	62
3.6 Shrnutí kapitoly	65
4 Porušení nebo ohrožení práv autora architektonického díla	67
4.1 Porušení nebo ohrožení práv autora architektonického díla v České republice	67
4.1.1 Zásah do významných architektonických děl.....	69
4.1.2 Neoprávněné užití díla rozmnožením	70
4.1.2.1 Kauza Letiště Václava Havla	75
4.1.2.2 Kauza Lakovna letadel	79
4.1.3 Neoprávněné užití architektonického díla k vytvoření projektové dokumentace a následnému postavení stavby.....	81
4.1.3.1 Kauza Justiční areál	83
4.1.3.2 Kauza Fata Morgana.....	85
4.1.4 Problematika copycats a rozdílné přístupy k nim.....	89
4.1.4.1 Kauza Bohemium Modely.....	90
4.1.4.2 Copycats v Čínské lidové republice	91
4.1.4.3 Copycats v Egyptě	96
4.2 Porušení autorských práv k architektonickému dílu ve Velké Británii	97
4.2.1 Formy neoprávněného zásahu do architektonického díla.....	98

4.2.1.1 Rozmnožování architektonického díla (v podobě studie nebo projektové dokumentace) stavbou	98
4.2.1.2 Copycats	99
4.2.2 Prokázání porušení autorských práv k architektonickému dílu.....	100
4.2.2.1 Žalovaný porušil některé z žalobcových výhradních autorských práv....	100
4.2.2.2 Casual connection.....	100
4.2.2.3 K údajnému porušení došlo rozmnožením žalobcova díla, nebo podstatné části z něho	102
4.3 Porušení autorských práv k architektonickému dílu ve Spojených státech amerických	102
4.3.1 Způsob prokazování porušení autorských práv k architektonickému dílu	104
4.3.1.1 Vlastnictví platného copyrightu.....	108
4.3.1.2 Přístup k architektonickému dílu.....	109
4.3.1.3 Prokázání podstatné podobnosti dvou děl	111
4.3.1.3.1 Test average lay observer	112
4.3.1.3.2 Test total concept and feel	113
4.3.1.3.3 Test supersubstantial similarity	116
4.3.1.3.4 Test reasonable jury	117
4.3.1.3.5 Test soudce Jamese Lawrence Kinga	120
4.3.2 Případy, kdy nejde o porušení	122
4.3.2.1 Merger doctrine	123
4.4 Shrnutí kapitoly	124
5 Právní prostředky ochrany architektonického díla dle českého autorského práva. 127	
5.1 Nároky za porušení nebo ohrožení autorských práv k architektonickému dílu ..	137
5.1.1 Určovací nárok	143
5.1.2 Negatorní nárok	143
5.1.2.1 Kauza Hotel Thermal v Karlových Varech	144
5.1.3 Restituční nárok	146
5.1.4 Informační nárok	148
5.1.5 Satisfakční nárok	149
5.1.5.1 Posouzení výše peněžitého zadostiučinění	152
5.1.5.2 Kauza Bečva Villa Resort.....	159
5.1.6 Právo na náhradu škody.....	160
5.1.7 Právo na vydání bezdůvodného obohacení	165
5.1.7.1 Určení výše obvyklé odměny za získání licence	166
5.1.7.1.1 Určení obvyklé licence při aplikaci honorářového řádu.....	168
5.1.7.1.2 Určení obvyklé licence znaleckým posudkem	170
5.1.7.1.3 Určení obvyklé licence z ceny celkových nákladů na stavbu díla	171
5.1.7.1.4 Určení obvyklé licence volnou úvahou soudu.....	171
5.1.7.2 Kauza Projektová dokumentace jako nepeněžitý vklad do základního jmění společnosti	172
5.1.8 Právo na uveřejnění rozsudku.....	174
5.1.9 Procesněprávní nároky	174
5.1.9.1 Předběžné opatření ke zdržení se užití architektonického díla sportovního areálu	176
5.2 Promlčení práv k dílům z oblasti architektury.....	177
5.2.1 Námitka promlčení odporující dobrým mravům	181
5.2.2 Promlčení práva na peněžité zadostiučinění.....	183
5.2.3 Promlčení práva na náhradu škody.....	186
5.2.4 Promlčení práva na vydání bezdůvodné obohacení	187

5.3 Shrnutí kapitoly	188
6 Právní prostředky ochrany architektonického díla dle autorského práva ve vybraných zemích	189
6.1 Soukromoprávní prostředky ochrany architektonického díla dle autorského práva v Německu	193
6.1.1 Určovací nárok	194
6.1.2 Restituční nárok	194
6.1.2.1 Kauza Berlínské vlakové nádraží	194
6.1.2.2 Kauza Stuttgartské vlakové nádraží	196
6.1.3 Právo na náhradu škody	198
6.2 Soukromoprávní prostředky ochrany architektonického díla dle autorského práva ve Velké Británii	198
6.2.1 Injunctions	199
6.2.2 Damages	199
6.2.2.1 Hodnota architektonického díla v čase	201
6.2.2.2 Architektonické myšlenky a stavební řešení jako nechránitelné prvky ..	201
6.2.2.3 Povaha architektonické práce	202
6.3 Soukromoprávní prostředky ochrany architektonického díla dle autorského práva ve Spojených státech amerických.....	202
6.3.1 Remedies	204
6.3.1.1 Výše odškodnění v kauze Arthur Rutenberg Homes v. Maloney	205
6.3.2 Attorney's fees.....	206
6.3.3 Injunctions	206
6.3.3.1 Kauza The Value Group, Inc. v. Mendham Lake Estates L.P.....	206
6.3.4 Promlčení práva na podání žaloby.....	207
6.4 Shrnutí kapitoly	208
7 Obrana proti nárokům za porušení díla z oblasti architektury v České republice..	209
7.1 Volné užití.....	214
7.1.1 Užití pro osobní potřebu	214
7.1.2 Rozmnožování na papír nebo na podobný podklad.....	215
7.2 Zákonné licence.....	216
7.2.1 Citace	216
7.2.2 Nepodstatné vedlejší užití díla.....	217
7.2.3 Změna dokončené stavby	218
7.2.3.1 Změna interiéru.....	219
7.2.3.2 Kauza Zastřešení ledové plochy	222
7.2.3.3 Kauza Lampy pouličního osvětlení	223
7.2.4 Svoboda panoramatu	226
7.2.4.1 Trvalost umístění díla	229
7.2.4.2 Veřejné prostranství.....	229
7.2.4.3 Místo, ze kterého je dílo všeobecně viditelné běžnému chodci	230
7.2.4.4 Přístupnost veřejnosti	231
7.2.4.5 Aplikace svobody panoramatu v praxi	231
7.2.4.6 Kauza Napodobenina Hotelu Ještěd jako kryt likéru	236
7.2.4.7 Kauza James Dean.....	237
7.3 Shrnutí kapitoly	238
8 Obrana proti nárokům za porušení díla z oblasti architektury v zahraničí.....	239
8.1 Obrana proti nárokům za porušení díla z oblasti architektury ve Velké Británii	242

8.2 Obrana proti nárokům za porušení díla z oblasti architektury ve Spojených státech amerických	243
8.2.1 Public domain	244
8.2.2 Nezávislá tvorba	244
8.2.3 Fair use	245
8.3 Svoboda panoramatu v mezinárodním kontextu	248
8.3.1 Směřování svobody panoramatu v Evropské unii	253
8.3.2 Svoboda panoramatu na Slovensku	257
8.3.3 Svoboda panoramatu v Rakousku	258
8.3.4 Svoboda panoramatu ve Velké Británii	259
8.3.5 Svoboda panoramatu na Novém Zélandu	260
8.3.6 Svoboda panoramatu ve Švédsku	260
8.3.7 Svoboda panoramatu ve Francii	263
8.3.8 Země Evropské unie, kde není upravena svoboda panoramatu	264
8.3.9 Svoboda panoramatu v Albánii	265
8.3.10 Svoboda panoramatu ve Spojených státech amerických	266
8.3.10.1 Kauza Batman Forever	267
8.4 Shrnutí kapitoly	269
9 Závěr	272
Shrnutí	278
Summary	280
Použitá literatura a prameny	282
Odborná literatura	282
Odborné časopisecké články	285
Judikatura	286
Česká judikatura včetně znaleckých posudků a stanovisek	286
Slovenská judikatura	290
Rakouská judikatura	290
Německá judikatura	290
Francouzská judikatura	290
Britská judikatura	291
Švédská judikatura	291
Judikatura Evropské unie	291
Americká judikatura	292
Australská judikatura	294
Novozélandská judikatura	294
Judikatura Evropského soudu pro lidská práva	294
Právní a stavovské předpisy, důvodové zprávy	295
Mezinárodní smlouvy	295
Právní předpisy Evropské unie	295
České právní a stavovské předpisy, důvodové zprávy	296
Slovenské právní předpisy	298
Rakouské právní předpisy	298
Německé právní předpisy	298
Francouzské právní předpisy	298
Italské právní předpisy	299
Britské právní předpisy	299
Albánské právní předpisy	299

Švédské právní předpisy	299
Americké právní předpisy a důvodové zprávy	299
Novozélandské právní předpisy	300
Čínské právní předpisy	300
Zdroje z internetu	300
Použité obrázky.....	304

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Právní předpisy:

AWCPA	- Architectural Works Copyright Protection Act
AZ	- autorský zákon č. 121/2000 Sb., v platném znění
CDPA	- Copyright, Designs and Patents Act, v platném znění
InfoSoc	- informační směrnice 2001/29/ES
o.s.ř.	- občanský soudní řád, zákon č. 99/1963 Sb., v platném znění
ObčZ	- občanský zákoník č. 89/2012 Sb., v platném znění
ObčZ 1964	- občanský zákoník č. 40/1964 Sb.
RBÚ	- Bernská úmluva revidovaná
Sm2004/48/ES	- směrnice 2004/48/ES, o dodržování práv duševního vlastnictví
TRIPS	- Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights
UrhG	- Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz), v platném znění
U.S.C.	- United States Code

Další použité zkratky:

AIA	- The American Institute of Architects
ČKA	- Česká komora architektů
USA	- United States of America
WIPO	- World Intellectual Property Organization
WTO	- World Trade Organization

1 Úvod

Žijeme v globalizované společnosti, v níž se architekti čím dál častěji zúčastňují mezinárodních architektonických soutěží, projektují pro zahraniční klienty či se svou specializací zapojují do mezinárodních týmů k vytvoření (kolektivního) architektonického díla. K porušování autorského práva v architektuře tak může docházet v jiném státě, než je stát původu autora. S ohledem na zásadu teritoriality v autorském právu se právní ochrana odvíjí od toho státu, kde se žádá o ochranu.

V České republice stále panuje o autorském právu v architektuře a jeho vynucování malé povědomí, o čemž svědčí i nedostatek literatury a judikatury se k tomu vztahující. V předkládané disertační práci se proto budu zabývat nejen právními prostředky ochrany architektonického díla vyplývajících z českého autorského práva, ale pro inspiraci a s ohledem na současnou, výše uvedenou architektonickou tvorbu s přeshraničním přesahem také upřu svou pozornost na právní prostředky ochrany architektonického díla, jakož i na obecné vymezení tohoto autorskoprávně chráněného díla ve vybraných zemích, a to převážně v Německu, Velké Británii a Spojených státech amerických. Výběr těchto zemí nebyl z mé strany nahodilý. V Německu je autorské právo v architektuře pokládáno za tradiční obor autorského práva, což se odráží i ve velkém množství judikatury se k tomu vztahující, která může být s ohledem na podobnost autorskoprávních úprav inspirativní i pro české soudy. Velká Británie pak je pokládána za ohnisko novodobé architektury v Evropě a právě při takovém architektonickém rozkvětu může docházet a také dochází k autorskoprávním sporům. Ve Spojených státech amerických zase bývají hojně vypisovány mezinárodní architektonické soutěže (případně též soukromé architektonické soutěže), kterých se mohou účastnit i čeští architekti.

Pro učinění jakéhokoli závěru při inspiraci se jiným právním řádem je nutné si uvědomit, že se mezinárodní autorské právo zjednodušeně řečeno vyvíjí ve dvou hlavních vývojových proudech, a to v angloamerickém právním systému (*copyright*¹; *common law copyright*²) vystavěném na utilitarismu a v evropském kontinentálním právním systému (*droit d'auteur*; *author's rights*) založeném na přirozenoprávní teorii.

---

¹ Termín *copyright* se již natolik vžil, že se používá v běžné řeči všeobecně pro autorské právo, tj. i pro evropský kontinentální autorskoprávní systém, pro který se lépe hodí výraz *author's right* [STERLING, Adrian. *World copyright law*. 3. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2008, str. xii.]. Nicméně v této práci budu termín *copyright* vztahovat jen k majetkovým právům autorským v angloamerickém, *common law* systému.

² Tento výraz je však nepřesný, protože ve Spojených státech amerických se používá pro autorskoprávní úpravu jednotlivých států, které mohou poskytovat pro určité právní otázky vyšší ochranu než federální autorský zákon, se kterým však nemohou být v rozporu.

Teoreticko-ekonomický základ utilitarismu je ve Spojených státech amerických vyjádřen přímo v *copyright clause* americké ústavy,³ podle níž je pokrok vědy a užitných umění podporován tím, že se autorům poskytne dočasný monopol spočívající ve výhradním právu vlastníka copyrightu, který má sloužit k ochraně proti kopírování jeho díla a k zajištění návratnosti počátečních nákladů na tvorbu a přiměřený zisk. Právě tento koncept dočasného monopolu k (architektonickému) dílu je základním kamenem *common law copyrightu*.

V jedné z nejznámějších autorskoprávních kauz USA, *Mazer v. Stein*,⁴ měl soud za to, že nejlepším způsobem pro zajištění růstu veřejného blaha společnosti bude stimulace autora k tvorbě tím, že z toho bude mít sám osobní prospěch. *Second Circuit Court of Appeals* se v kauze týkající se přímo autorského práva v architektuře, kauze *Shine v. Childs*, vyjádřil tak, že žalobcovým právně chráněným zájmem není reputace, ale potenciální návratnost finanční investice, která se odvozuje od zhodnocení (uznání) jeho úsilí veřejností. Roli pak hraje, zda si žalovaný přivlastnil z žalobcova díla právě to, co je „potěšující pro veřejnost“.⁵ Přikláním se proto k názoru Raphaela Winicka, že federální autorský zákon USA⁶ nechápe autorská práva jako přiznaná práva, ale spíše jako privilegia.⁷

Zatímco americká autorskoprávní úprava upřednostňuje zájmy společnosti nad zájmy autora díla, v evropském kontinentálním právním systému včetně České republiky (Slovenska, Německa, Rakouska nebo Francie) se práva autorovi uznávají bez ohledu na vliv těchto práv na společnost a stát autorským zákonem stanoví pouze způsob ochrany a výkonu přirozeného práva, které již existuje, duchovně vyvěrá mimo sféru právního řádu. Přirozenoprávní pojetí vychází z myšlenky přirozené povahy tvorby autora nadaného různými osobními vlastnostmi a schopnostmi, jehož dílo je projevem jeho osobnosti, a proto „každý umělecký či vědecký (tvůrčí) plod lidského ducha je vzácný tím, že je svým původem i

---

³ Article 1 Section 8 U.S. Constitution. “To Promote the Progress of Science and useful Arts, by securing for limited Times to Authors and Inventors the exclusive Right to their respective Writings and Discoveries.”

⁴ *Mazer v. Stein*, 347 U.S. 201, 219 (1954). Tato stěžejní teorie, která je základem amerického autorského práva a která spočívá v podněcování autora ke kreativitě pro všeobecný veřejný zájem, byla podporována i v dalších soudních kauzách, kupříkladu v kauze *Twentieth Century Music Corp. v. Aiken*, 422 U.S. 151, 156 (1975).

⁵ *Shine v. Childs*, 382 F. Supp.2d 602 (S.D.N.Y. 2005).

⁶ An Act for the general revision of the Copyright Law, title 17 of the United States Code, and for other purposes, Copyright Act of 1976, enacted by the 94th United States Congress, January 1, 1978. Autorskoprávní problematika je tak zahrnuta v oddílu 17 of the United States Code (dále jen „17 U.S.C.“), přičemž „Code of Laws of the United States of America“ (dále jen „U.S.C.“) se rozumí sbírka obecných a stálých federálních zákonů Spojených států amerických.

⁷ WINICK, Raphael. Copyright Protection for Architecture after the Architectural Works Copyright Protection Act of 1990 [online]. *Duke Law Journal*, červen 1990 [cit. 8. března 2016], vol. 41, no. 6, str. 1601. Dostupné zde: <<http://www.jstor.org/stable/1372824>>.

povahou jedinečný, opakovatelně nevzniknutelný.“⁸ „V důsledku toho je i předmět autorského práva (dílo) nezczitelným, neboť to je přirozená mimoprávní povaha, bytostně spjatá s osobností tvůrce.“⁹ Evropský kontinentální právní systém tak staví autora a jeho osobnostní práva do přední pozice zájmu, kdežto veřejný zájem, který je naopak upřednostňován v angloamerickém systému, zde hraje až podřízenou roli. Tento rozdíl mezi dvěma autorskoprávními systémy se přirozeně projevuje i v možnostech uplatnění konkrétních právních prostředků ochrany architektonického díla, je-li do práv k tomuto dílu neoprávněně zasazeno, nebo jsou-li práva k tomuto dílu ohrožena.

Chceme-li komparovat úpravu autorského práva v architektuře jedné země s autorským právem jiné země jiného autorskoprávního systému, musíme si být vědomi odlišností výše naznačených autorskoprávních systémů, které jsou velmi zjednodušeně znázorněny v následující tabulce:

DROIT D'AUTER (AUTHOR'S RIGHTS)	COPYRIGHT (COMMON LAW)
osobnostní princip	majetkový princip
bezformální ochrana autorského díla	bezformální ochrana autorského díla (ale někde registrační princip žádoucí)
originalita projevující se v jedinečnosti díla	originalita ve smyslu původnosti, vychází od autora díla
autorem jen fyzická osoba	autorem i osoba právnická: objednatel podle doktríny <i>work made for hire</i> ¹⁰
uzavřený katalog výjimek a omezení	otevřený katalog výjimek a omezení (<i>fair use</i> – nikoli však ve Velké Británii)

Otázka, zda přijmout (či ponechat) přirozenoprávní, nebo utilitární koncept autorských práv při případném zavedení jednotného autorského práva, může mít závažné praktické důsledky. Přirozenoprávním, nikoli však spravedlivým, pohledem by měla být majetková práva autorská věčná, bez časového omezení. Z utilitárního hlediska naproti tomu mohou být ospravedlněna jen striktně dočasná autorská práva.

Předkládaná práce se věnuje ze všech práv duševního vlastnictví pouze právním prostředkům ochrany díla z oblasti architektury z pohledu autorského práva. Pro obecné dílo z oblasti architektury by mohla přicházet do úvahy i právní ochrana známková (zpravidla prostřednictvím prostorové ochranné známky), průmyslově-vzorová, nebo dokonce patentová.

⁸ TELEEC, Ivo. Vzácnost, jedinečnost a hospodářství. *Právník*, 2014, roč. 153, č. 11, str. 974-975.

⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007.

¹⁰ 17 U.S.C. § 201(b).

Právo průmyslově-vzorové se vztahuje na estetické výtvořky, na plošný nebo prostorový vzhled výrobku nebo jeho části a „právě v umělecko-hodnotovém vyjádření krásy spočívá zásadní estetický i právní rozdíl mezi uměleckým dílem a průmyslovým vzorem, a to i přesto, že v řadě konkrétních případů dochází k souběhu, kdy umělecké dílo (krása umění) bývá obsahem průmyslového vzoru. Platí však, že tomu tak být nemusí, neboť i zcela ošklivý statek může splňovat zákonné pojmové znaky průmyslového vzoru.“¹¹ Patentová ochrana by přidala do úvahy při splnění kritéria novosti spočívajícího v řešení, které není součástí stavu techniky a jde tedy o novost světovou. Pro předměty vykazující nižší úroveň vynálezecké činnosti (*inventive step*) se pak nabízí ochrana prostřednictvím užitého vzoru.

Oproti jiným právům duševního vlastnictví spočívá autorskoprávní ochrana díla v tom, že jsou (především v evropském kontinentálním autorskoprávním systému) chráněna jak majetková, tak i osobnostní práva autorská, jejichž trvání je mnohem delší než u některých jiných tvůrčích práv duševního vlastnictví. Pro autorskoprávní ochranu pak dále není vyžadována registrace díla.

Žádná autorskoprávní ochrana ať už v jakémkoli autorskoprávním systému však není dokonalá a nikdy nemůže uspokojivě naplnit všechny proti sobě stojící zájmy. Deklarovaná práva (či přiznaná privilegia) by však byla zcela nicotná, kdyby nebyla dostatečně prosaditelná a efektivně vynutitelná. Multilaterální mezinárodní smlouvy jako Bernská úmluva¹² a Všeobecná úmluva o autorském právu¹³ dříve dostatečně nezajistily efektivní vynucení autorských práv, a proto byla v Marrakeši současně se vznikem Světové obchodní organizace¹⁴ podepsána dne 15. dubna 1994 Dohoda o obchodních aspektech práv

¹¹ TELEC, Ivo. Pojmové znaky duševního vlastnictví. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 25: poznámka pod čarou č. 20.

¹² Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works of September 9, 1886, completed at Paris on May 4, 1896, revised at Berlin on November 13, 1908, completed at Berne on March 20, 1914, revised at Rome on June 2, 1928, at Brussels on June 26, 1948, at Stockholm on July 14, 1967, and at Paris on July 24, 1971, and amended on September 28, 1979. Dostupná zde: <http://www.wipo.int/treaties/en/text.jsp?file_id=283698>.

Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886 (401/1921 Sb., úmluva bernská o ochraně děl literárních a uměleckých, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908; vyhláška ministra zahraničních věcí č. 133/1980 Sb., o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněné v Paříži dne 4. května 1896, revidované v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněné v Bernu dne 20. března 1914, a revidované v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971, ve znění vyhlášky č. 19/1985 Sb. (dále jen „revidovaná Bernská úmluva“, nebo „RBÚ“). Revize Bernské úmluvy z Paříže z roku 1971 vstoupila pro Československou socialistickou republiku v platnost dne 11. dubna 1980.

¹³ Universal Copyright Convention uzavřená v Ženevě dne 6. září 1952, která vychází z podobných zásad jako Bernská úmluva. Československá socialistická republika přistoupila k revidované Všeobecné úmluvě o autorském právu dne 18. dubna 1980; vyhláška ministra zahraničních věcí č. 134/1980 Sb., o Všeobecné úmluvě o autorském právu revidované v Paříži dne 24. července 1971.

¹⁴ World Trade Organization (dále jen „WTO“).

duševního vlastnictví (dále jen „TRIPS“).¹⁵ I Evropská komise si v roce 2016 dala za cíl, že navrhne důraznější vymáhání práv duševního vlastnictví všeho druhu včetně autorských práv.

1.1 Zhodnocení současného stavu

V České republice doposud nebyla nikým tématu právních prostředků ochrany architektonického díla věnována potřebná (odborná) pozornost.¹⁶ Domnívám se, že téma předkládané práce je více než aktuální, neboť vychází z dlouholetých požadavků neuspokojivé praxe.

V předkládané práci budu s ohledem na již zmíněný nedostatek zejména české literatury k tomuto tématu vycházet především ze zahraničních zdrojů, a to nejen zemí evropského kontinentálního autorskoprávního systému (tj. práva slovenského, německého, rakouského a francouzského), ale i systému *common law copyright*. Na druhou stranu je třeba poznamenat, že cizí právní řád není pramenem českého práva a tudíž se nesmí jednat o svévolné přebírání názorů cizích soudních rozhodnutí. Mohou však dobře posloužit (s vědomím rozdílnosti úprav) jako určité vodítko nebo jen inspirace.

Velkým inspiračním zdrojem mi byla úprava architektonického díla ve Spojených státech amerických, a přestože je v USA nejen odlišný autorskoprávní systém (*copyright*), ale i obecně systém práva, tzv. soudcovského dotváření práva (*judge made law*), kdy soudní rozhodnutí mají zpravidla povahu závazných precedentů, je velmi přínosné se poučit z jejich způsobu řešení autorskoprávních sporů prostřednictvím aplikace různých testů.

---

¹⁵ Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights. Dnem 1. ledna 1995 vstoupila TRIPS v platnost i pro Českou republiku; sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO), vyhl. pod č. 191/1995 Sb. TRIPS vstoupila pro Českou republiku v platnost dne 1. ledna 1995.

¹⁶ Problematikou autorského práva v architektuře jsem se již zabývala ve svých dvou diplomových pracích: SÝKOROVÁ, Pavla. *Autorské právo v architektuře*. 2011. 82 s. Diplomová práce. Brno: Masarykova Univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce prof. JUDr. Ivo Telec, CSc.; SÝKOROVÁ, Pavla. *Autorskoprávní úprava architektonického díla v ČR a v USA a její komparace*. 2013. 69 s. Diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého, Právnická fakulta. Vedoucí práce prof. JUDr. Ivo Telec, CSc., ale věnovala jsem se v nich především vymezení architektonického díla, jeho pojmovým znakům a základním pojmům z oblasti autorského práva v architektuře. Blíže jsem se však nezabývala tím, jaké konkrétní možnosti má autor architektonického díla v případě, že někdo jeho práva ohrozil či porušil. Autorskoprávní úpravě architektonických děl byla věnována také tato díla jiných autorů: HERMANN-OTAVSKÝ, Karel. O autorskoprávní ochraně děl architektonických. *Právník*, 1909, roč. 48, sešit 1, str. 1-12; HERMANN-OTAVSKÝ, Karel. O autorskoprávní ochraně děl architektonických. *Právník*, 1909, roč. 48, sešit 2, str. 45-62; TELEC, Ivo. Zakázková díla architektonická. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 12. října 2010, roč. 18, č. 19, str. 681-689; SMEJKAL, Vladimír. *Ochrana autorských práv u děl architektonických a urbanistických*. Praha: ČKAIT, 2013. 94 s. Zmíněná díla se však jen okrajově, nebo vůbec nezabývala právními prostředky ochrany architektonického díla, a tak doposud v České republice chybí k tomuto tématu ucelená monografie.

1.2 Hypotéza, cíle a metody práce

Ačkoli jsou soukromoprávní prostředky ochrany architektonického díla v České republice dostatečně legislativně upraveny, jejich vymahatelnost před soudní mocí není efektivní, protože panuje právní nejistota o klíčových otázkách v autorském právu v architektuře, v důsledku čehož jsou soudní řízení někdy zdlouhavá a nepřinášejí vždy uspokojivé výsledky.

K posouzení, zda došlo neoprávněným zásahem k porušení autorských práv k architektonickému dílu, se ve Velké Británii i Spojených státech amerických vyžadují kritéria, která se již judikaturně ustálila a budou v práci demonstrována na konkrétních kauzách. Ve Spojených státech amerických se vedle toho pro posouzení podstatné podobnosti dvou děl (*substantial similarity*) judikaturně vytvořily různé testy, které by mohly být inspirativním vodítkem a pomoci k rychlejšímu a uspokojivějšímu řešení těchto složitých autorskoprávních sporů. „*Tato inspirativní funkce právní komparace při výkladu práva je dále umocněna maximou účelnosti. Lze předpokládat, že řešení delší dobu existující v jiném právním řádu je řešením, které je i v praxi prověřeno z hlediska své efektivity.*“¹⁷

Moje hypotéza spočívá v tom, že byť je architektonické dílo upraveno odlišně v evropském kontinentálním autorskoprávním systému než v angloamerickém právním systému, mohou být některé testy k určování podstatné podobnosti dvou děl používané americkými soudy inspirativním vodítkem i pro české právní prostředí. Nedomnívám se, že by variabilita tvůrčí duševní činnosti vložená do díla nedovolovala vypracovat obecně platné testy, jak podstatnou podobnost dvou děl určovat.

Mým cílem je vysvětlit základní klíčové otázky v autorském právu v architektuře a při jeho dodržování, představit hmotněprávní prostředky ochrany architektonického práva vyplývající z autorského práva a doložit je dostupnou judikaturou a dále upozornit na výhody a nevýhody konkrétních testů aplikovaných v zahraničí při neoprávněném rozmnožení architektonického díla pro posouzení podstatné podobnosti dvou děl.

K dosažení těchto cílů budu kombinovat pracovní metodu analytickou, deskriptivní, syntetickou a mezinárodně komparativní. Protože jde o v České republice první práci zabývající se právními prostředky ochrany architektonického díla, bude v práci ve větší míře použita právě metoda deskriptivní tak, aby se mohl čtenář s touto problematikou nejprve seznámit. Smyslem syntetické metody je shrnout analyticky zjištěné skutečnosti a převést je do dílčích závěrů. Pro zopakování nejdůležitějších bodů a také pro přispění lepší čtivosti

---

¹⁷ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 196.

každou kapitolu práce zakončím krátkým shrnutím. Předkládaná práce však není až na některé kapitoly typickou komparační studií, ale snaží se poskytnout odlišnosti, případně shodné momenty na těch místech, kde se to jeví jako vhodné. Zastoupena je tak převážně komparace simultánní a na některých místech i komparace historická. V práci je pak často využívána i metoda výkladu práva, a to zvláště subjektivně teleologický výklad. V případě tzv. výjimek a omezení jsou pak zájmy autora na straně jedné a celospolečenské zájmy na straně druhé poměřovány *three-step* testem, který je svým způsobem užším vymezením testu proporcionality.

1.3 Obsah práce

Předkládaná práce rozpracovává tyto čtyři základní okruhy:

1. co se považuje za architektonické dílo,
2. porušení autorských práv k tomuto architektonickému dílu,
3. právní prostředky vyplývající z autorského práva,
4. obranu porušitele v jeho širším slova významu (nikoli jen výjimky a omezení práva autorského).

Svou pozornost zaměřím v práci jen na architektonické dílo obytných staveb a dílo interiérové architektury. Naopak urbanistickým dílem, dílem zahradní architektury ani dílem scénické stavby se zabírat nebudu. Vymezením pojmů z oblasti autorského práva v architektuře jsem se zabývala ve svých dvou diplomových pracích.¹⁸ Protože však čtenář nemusel mít možnost se s nimi seznámit, uvedu alespoň obecný náhled na to, co považuji za architektonické dílo a jaké musí splňovat znaky pro autorskopravní ochranu.

V soudním řízení musí soud u každého sporu nejprve konstatovat, zda je architektonické dílo autorskopravně chráněno, neboť pouhá myšlenka (námět, nápad, koncept) není autorskopravně chráněna, když chráněno je až její vyjádření.¹⁹ Pokud by nebyla nejprve zodpovězena tato otázka, nemohlo by se dále přejít k řešení, zda došlo zásahem k neoprávněnému užití autorskopravně chráněného díla, nebo jen k užití obecného díla. K tomu, aby bylo obecné dílo shledáno jako dílo autorské, musí být splněny i další pojmové znaky díla, které budou v práci podrobně rozebrány.

---

¹⁸ SÝKOROVÁ, Pavla. *Autorské právo v architektuře*. 2011. 82 s. Diplomová práce. Brno: Masarykova Univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce prof. JUDr. Ivo Telec, CSc.; SÝKOROVÁ, Pavla. *Autorskopravní úprava architektonického díla v ČR a v USA a její komparace*. 2013. 69 s. Diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého, Právnická fakulta. Vedoucí práce prof. JUDr. Ivo Telec, CSc.

¹⁹ Dichotomie myšlenky a vyjádření myšlenky dle § 2 odst. 6 zákona č. 121/2000 Sb., autorského zákona, dále jen „AZ“.

V práci bude pečlivě analyzována problematika vynucování autorských práv a doplněna velkým množstvím soudních rozhodnutí nejen soudů vyšší instance, ale i soudů instance nižší. Budu se zabývat pouze hmotněprávními prostředky vyplývajícími z práva autorského, to znamená z autorského zákona a občanského zákoníku (náhrada škody, právo na přiměřené zadostiučinění a bezdůvodné obohacení). Dalšími prostředky, které by připadaly v úvahu a kterým nebudu věnovat pozornost, by pak byla svépomoc²⁰ a nutná obrana.²¹ Okrajově se zaměřím i na právní prostředky ochrany, které vyplývají z občanského soudního řádu (předběžné opatření²² a zajištění důkazu²³).

Při porušení autorskoprávně chráněného díla může docházet i k souběhu s nekalosoutěžním jednáním, kterému nebudu upírat velkou pozornost, aby nedošlo k rozměňování celé problematiky.

V případě, že by uvedené právní prostředky ochrany architektonického díla nepostačovaly k nápravě, může se autor architektonického díla (architekt) obrátit na profesní organizaci - Českou komoru architektů či využít jiné správně-právní prostředky a *ultima ratio*²⁴ sáhnout i po prostředcích trestněprávních. Česká komora architektů má k potrestání architekta silné prostředky, když její stavovský soud²⁵ může za závažné nebo opětovné porušení povinností (kupříkladu užití architektonického díla jiným architektem bez vypořádání práv s původním architektem²⁶) uložit nejen důtku, pokutu do 50.000,- Kč, pozastavit autorizaci na dobu nejvýše tří let, ale dokonce i odejmout autorizaci.²⁷ Tím sice dojde k určitému zadostiučinění, ale pro autora architektonického díla bude takový výsledek sporu zpravidla nedostačující s ohledem na jeho majetkové zájmy.

V předkládané práci se pro již tak velký rozsah tématu těmito ostatními, shora uvedenými, právními prostředky zabývat nebudu.

Bude-li v této práci řeč o obecném dílu, budu používat pojmosloví „dílo z oblasti architektury“; autorské dílo budu označovat legislativním pojmem „architektonické dílo“.

---

²⁰ § 14 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, dále jen „ObčZ“.

²¹ § 2905 ObčZ.

²² § 74 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, dále jen „o.s.ř.“.

²³ § 78 o.s.ř.

²⁴ § 12 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.

²⁵ § 21 odst. 1 zákona České národní rady č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě.

²⁶ § 12 odst. 2 zákona České národní rady č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě; § 26 odst. 4 Profesionálního a etického řádu České komory architektů ze dne 16. dubna 1994.

²⁷ § 20 zákona České národní rady č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě.

2 Architektonické dílo a jeho pojmové znaky

„Architektura je prostorová tvorba. Tvorba, jejíž výsledek je v prostoru, nikoliv ve tvaru jako v sochařství, nikoliv ve zvuku jako v hudbě a nikoliv v jazyce jako v literatuře.“²⁸

Architektonické dílo je v mezinárodním měřítku považováno za dílo autorské od roku 1886, kdy byla přijata Bernská úmluva,²⁹ když její první smluvní strany, tj. Belgie, Francie, Německo, Itálie, Španělsko, Švýcarsko, Tunisko a Velká Británie jej v čl. 2 uznaly jako základní autorskoprávně chráněné dílo.

Klíčovou roli pro posuzování celého autorského práva v architektuře hraje otázka, zda originalita v architektuře spočívá v celkovém vzhledu stavby, nebo v individuálních prvcích a jejich uspořádání. Michael Graves popsal architekturu jako kodex vizuálních a prostorových prvků, které architekti vyvíjejí postupně zevnitř.³⁰ Podle druhého přístupu je možné spatřovat originalitu v architektuře jen tehdy, pokud se zažitá forma - vzhled umělecky posouvá, kupříkladu že se Guggenheimovo muzeum v New Yorku od autora Franka Lloyda Wrighta výrazně vskutku svébytně odklání od dřívějších vzhledů muzeí.

Guggenheimovo muzeum v New Yorku od autora Franka Lloyda Wrighta³¹

Kupříkladu ve Spojených státech amerických vychází konstantně judikatura z obou těchto přístupů, když jsou posuzovány jak jednotlivé autorskoprávně chráněné prvky, tak zároveň samotný vzhled. Byť v České republice nebyla tato problematika diskutována, domnívám se, že je třeba pohlížet na architektonické dílo tak, že je tvořeno jak prvky

²⁸ SLÁDEČEK, Svatopluk. Co je architektura. [online]. *Archiweb*, 13. prosince 2005 [cit. 26. srpna 2013]. Dostupné zde:

<[²⁹ Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works 1886.](http://www.archiweb.cz/news.php?action=show&id=587&type=3&.>.</p></div><div data-bbox=)

³⁰ HURLEY-KOLSON, Amanda. The Unexpected History Behind "Un/Fair Use" [online]. *Architect* 16. října 2015 [cit. 16. dubna 2016]. Dostupné zde: <http://www.architectmagazine.com/design/the-unexpected-history-behind-un-fair-use_o>.

³¹ THE SOLOMON R. GUGGENHEIM FOUNDATION. Solomon R. Guggenheim Foundation Timeline. [online]. *Guggenheim*, 2017 [cit. 15. února 2017]. Dostupné zde: <<https://www.guggenheim.org/history/foundation>>.

vnitřními (prostorovými), tak rovněž těmi vnějšími (formou díla).

Dílo architektury v sobě spojuje jak prvky tvůrčí, tak prvky netvůrčí - technické povahy. Široká veřejnost včetně odborné architektonické veřejnosti si většinou neuvědomuje, že architektonické dílo je nehmotný statek, a proto si pod dokončeným dílem představuje stavbu. Podle znalce z oboru projektování, Jana Sapáka, který se ve svém znaleckém posudku vyjadřoval (byl donucen se vyjádřit) i k právním otázkám, nemůže být architektonické dílo v podobě architektonického návrhu „dokončeným“ architektonickým dílem, nýbrž jím je až: „*celek všech etap (fází) rodícího se a rozvíjeného projektu,*“³² který vrcholí stavbou.

Architektonické dílo prochází vývojovými fázemi a zpravidla je nejdříve hmotně zachyceno v dvojrozměrné podobě, pak dochází k dalšímu propracování a následně rozmnožením pokračuje do podoby trojrozměrné. Je však třeba zdůraznit, že tyto fáze nemusejí být totožné s fázemi, se kterými pracují veřejnoprávní předpisy, tedy s předprojektovou přípravou stavby, projektovou přípravou stavby, zadávací a prováděcí fází. Jednotlivá architektonická díla případně vytvořená v rámci těchto fází, nebo jednotlivé části architektonického díla jsou taktéž autorskoprávně chráněny,³³ ale nikoli bezpodmínečně. Tyto části totiž také musí vykazovat povahu autorovy samostatné tvůrčí činnosti a splňovat i další pojmové znaky díla.

Základní, stěžejní myšlenka (souhrn všech nápadů a myšlenek) díla (jeho podstata) je obsažena v tzv. konceptu – duševní imateriální podstatě díla. V architektonickém konceptu jsou formulovány základní (podstatné) znaky tvůrčího díla, které dohromady vytváří představu, jak by mohlo dílo vypadat, až se případně postaví. Myšlenka *per se* v tomto konceptu zahrnutá, jakkoli je pro architekty významná, není autorskoprávně chráněna, ale pouze je chráněno její vyjádření.³⁴ Tento základní koncept díla je hmotně vyjádřen architektonickými skicami či následně návrhem (nebo také studií), který je první vývojovou fází tvorby díla. Architekti kladou na koncept, zobrazující se v architektonickém návrhu, ze všech vývojových fází díla největší důraz. Na počátku architektonické tvorby může být autorem vytvořeno více těchto konceptů a poté se klient rozhodne pro jeden z nich.

„Návrh/studie stavby je předprojektová část dokumentace dokládající koncepční tvarové/hmotové, materiállové, technologické a technické, dispoziční a provozní řešení

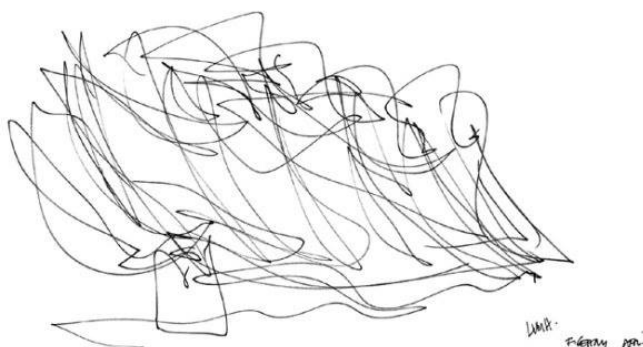
³² Znalecký posudek akad. arch. Jana Sapáka ze dne 8. června 2012 vyhotovený pro soudní řízení vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. 19 C 22/2008.

³³ § 2 odst. 3 AZ.

³⁴ § 2 odst. 6 AZ.

stavby, objektu nebo zařízení, popřípadě jejich souboru, jejímž smyslem a účelem je vzájemné ujasnění si záměrů a stavebního programu mezi klientem a architektem.“³⁵

I úplně prvotní, základní architektonické dílo v podobě jednoduché skicy může být autorskoprávně chráněno, což dokládá příběh známého architekta Franka Lloyda Wrighta, který poté, co obdržel telefon od architekta klienta Kaufmanna, který jel z Milwaukee do Taliesinu, začal pracovat na zadání vytvoření rodinného domu. Během Kaufmannovy cesty, která trvala asi tři hodiny, vytvořil Frank Lloyd Wright tři architektonické skicy, které byly pozoruhodným důkazem kompletní prezentace budoucího domu.³⁶

Na první pohled čmáranice, ale jedná se o skicu architekta Franka O. Gehryho pro stavbu Louis Vuitton Foundation v Paříži. I takové dílo v podobě skicy (čmáranice) může dle mého názoru splňovat pojmové znaky architektonického díla.³⁷

Hotová stavba postavená dle skicy vlevo. Ačkoli to vypadalo, že jde jen o čmáranici, tak lze shledat jistou podstatnou podobnost mezi skicou a hotovou stavbou.³⁸

Architektonickým návrhem se vedle toho také často označuje zhmotněné dílo, které nebylo ještě (nikdy) zrealizováno (ve formě stavby). V tomto smyslu myšlený architektonický návrh pak může obsahovat i dokumentaci pro územní a stavební řízení.

Architektonický návrh (studie) v sobě obsahuje (často variantní) zpracování prvních konceptů, výběr vhodného pozemku, půdorysy podlaží, řezy a pohledy (bokorysy), 3D modely stavby, vizualizace, zákresy budoucí stavby do fotografie, textovou část s popisem celkového konceptu stavby, použitých materiálů a technologií s ohledem na specifikace klienta. Architektonická studie je: „počáteční fázi architektonického díla a právě

³⁵ PLOS, Jiří. Výkon profese architektů v ČR a autorské právo. In PRAŽANOVÁ, Markéta (ed). *Autorská práva v architektuře*. Praha: Česká komora architektů, 2009, str. 12-13.

³⁶ HOFFMANN, Donald. *Frank Lloyd Wright's Fallingwater: The house and its history*, 2. vydání. Dover: Dover Publications Inc, 1993, str. 17.

³⁷ FONDATIONLOUISVUITTON [online]. Fondation Louis Vuitton [cit. 16. dubna 2015]. Gehry's Concept Sketch. Image © Gehry Partners, LLP/Frank O. Gehry.

Dostupné zde: <<http://www.fondationlouisvuitton.fr/en/l-inspiration.html>>.

³⁸ FONDATIONLOUISVUITTON. La Fondation d'entreprise Louis Vuitton [online]. Fondation Louis Vuitton [cit. 16. dubna 2015]. Dostupné zde: <<http://www.fondationlouisvuitton.fr/la-fondation/la-fondation-d-entreprise-louis-vuitton.html>>.

v této fázi se projeví ponejvíce kreativita autora – architekta, která spočívá v jeho strategii a představách o tom, jak má být prostor uspořádán do celkové harmonie.³⁹ V této počáteční fázi dochází z pohledu práva veřejného k předložení dokumentace k územnímu řízení.

Projektová dokumentace obsahuje výkresové části, upřesňuje požadavky na materiály a specifikuje technické požadavky na výstavbu. Výkresy v projektové dokumentaci jsou rozkreslením architektonického návrhu do grafické podoby tak, aby bylo možné následně dle projektové dokumentace vycházet při stavění. Pořád se jedná o totéž architektonické dílo vycházející z jednoho konceptu.

V projektové přípravě stavby se předkládá projektová dokumentace pro vydání stavebního povolení a dokumentace pro provádění stavby. Povinné náležitosti projektové dokumentace pro vydání stavebního povolení upravuje veřejnoprávní předpis – vyhláška o dokumentaci staveb.⁴⁰ Projektovou dokumentaci může vytvořit pouze autorizovaný architekt v oboru architektura nebo za určitých podmínek autorizovaný inženýr. Projektová dokumentace graficky zobrazuje architektonický návrh, obsahuje výkresové části, upřesňuje požadavky na materiály, obsahuje technické požadavky na výstavbu.

V zadávací etapě pak podle dokumentace pro provádění stavby postupuje dodavatel stavby a poté zhotovitel stavby. V prováděcí etapě autor vykonává autorský dozor nad prováděním stavby. Během všech etap se architektonické dílo vyjádřené v dvojrozměrné podobě upřesňuje do nejmenších detailů.

Architektonické dílo však nemusí procházet těmito vývojovými fázemi. Jsem si vědoma, že architektonické dílo je ve většině případů nejprve hmotně vyjádřeno ve formě architektonické skicy, ale nemusí tomu tak být ve všech případech, které je třeba s ohledem na veřejnoprávní předpisy označit za výjimečné. Kupříkladu Adolf Loos říkal: „*nejlepší nápady dostávám při stavbě – nikdy nedělám plány.*“⁴¹ Tento přístup je však spíše ojedinělý a vypovídá o talentu autora díla. Pokud je však od počátku zřejmé, že ze skicy by nebylo nikdy (technicky) možné postavit stavbu a nebylo to autorem ani zamýšleno,⁴²

---

³⁹ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. prosince 2013, sp. zn. 23 C 5/2011.

⁴⁰ Podle přílohy č. 5 vyhlášky Ministerstva pro místní rozvoj č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb, jsou povinnými náležitostmi projektové dokumentace pro vydání stavebního povolení: průvodní zpráva, souhrnná technická zpráva, situační výkresy, dokumentace objektů a technických a technologických zařízení a dokladová část.

⁴¹ LOOS, Beck Claire. *Adolf Loos. Privátní portrét*. Praha: Pragma, 2013, str. 83.

⁴² K výše řečenému je možné oponovat, že i dle maleb známého umělce Hundertwassera bylo možné postavit ve Vídni v Löwengasse dům (často označován jako Hundertwasserhaus), přestože sám nebyl vzděláním a ani autorizací architekt, což je v Rakousku nutné pro vytvoření projektové dokumentace. Úmysl postavit stavbu však byl zřejmý, když radní Hundertwasserovi k pomoci s vytvořením architektonického díla přidělili architekta Petera Pelikana. Bez dlouholetých teoretických tezí Hundertwassera, jeho zájmu o architekturu a výrazné pomoci architekta Petera Pelikana, by malířovo dílo zůstalo pravděpodobně navždy dílem výtvarným.

nebude se jednat o dílo architektonické, ale výtvarné se všemi následky k tomu se vztahujícími (např. s odrazem do práva trestního), byť je architektonické dílo svou povahou dílo výtvarné, neboť je nejprve vyjádřeno skicou či plánem. Od díla výtvarného se však liší určitými specifiky. Autor architektonického díla je při své tvorbě oproti malíři svázán veřejnoprávními požadavky, požadavky klienta a především *geniem loci* místa, kde má být stavba postavena. Hlavním účelem každé stavby pak není její umělecká stránka, ale její funkčnost a užitečnost.

Jinými slovy řečeno je třeba rozlišovat, zda může být ve zcela výjimečných případech architektonické dílo vyjádřeno stavbou, aniž by mu předcházely jiné tvůrčí fáze, nebo (a zároveň) zda je architektonické dílo jako druh díla výtvarného chráněno proti neoprávněnému rozmnožení stavbou.

Z právního hlediska můžeme zjednodušeně architektonickou tvorbu popsat jako proces, který začíná u architektonického návrhu s architektonickými skicami, půdorysy a bokorysy, pokračuje přes projektovou dokumentaci a končí u stavby. Autorem architektonické skicy může být někdo jiný než autorem projektové dokumentace (jako díla odvozeného).

Z autorskoprávního hlediska není vůbec podstatné, jak jednotlivá hmotná zachycení architektonického díla nazveme (jako architektonický návrh, studii, kresbu apod.), ale zda dílo jako nehmotný výsledek splňuje tzv. pojmové znaky díla.

2.1 Pojmové znaky architektonického díla v mezinárodním právu autorském

Aby bylo obecné dílo z oblasti architektury autorskoprávně chráněno, musí splňovat pojmové znaky díla. Revidovaná Bernská úmluva, jakož ani žádná jiná mezinárodní smlouva o právu autorském, nespécifikuje tyto pojmové znaky. Podle revidované Bernské úmluvy musí jít o výtvar z literární, umělecké nebo vědecké oblasti,⁴³ přičemž nestanoví požadavek míry užití tvůrčí duševní činnosti. Mezi základní pojmové znaky díla, které jsou mezinárodně akceptovaným minimálním standardem pro to, aby bylo dílo shledáno dílem autorským, patří:

1. původnost díla,
2. kreativní úsilí, jejíž míra se v jednotlivých zemích výrazně liší a dohromady s původností se někdy označuje jako originalita díla,

---

⁴³ Čl. 2 odst. 1 RBÚ.

3. absence vyloučení z autorskoprávní ochrany dichotomií myšlenky a vyjádřením myšlenky.

Revidovaná Bernská úmluva neobsahuje jednoznačné kritérium, podle něhož se má posoudit splnění pojmových znaků díla, avšak dle pravidla *lex loci protectionis* zakotveného v čl. 5 odst. 2 se právní ochrana odvíjí od práva toho státu, kde se žádá o ochranu. Tento právní řád určuje jen otázky forem a rozsahu samotné ochrany, přičemž u zahraničních autorů se práva rozšiřují o *iura ex conventione*. Z pravidla *lex loci protectionis* vychází i nařízení Řím II,⁴⁴ podle něhož je rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z porušení práva duševního vlastnictví, právo země, pro kterou je uplatňována ochrana těchto práv.⁴⁵

2.1.1 Originalita díla

Někteří teoretici dělí originalitu na absolutní a relativní. Absolutně originální je takové dílo, které vůbec nečerpá z žádného již existujícího díla, oproti tomu relativně originální je dílo, které si půjčuje formální prvky z díla již existujícího.⁴⁶ V autorském právu v architektuře bude zpravidla dosaženo originality relativní a jen výjimečně půjde o vytvoření absolutně originálního díla.

Míra originality dostačující pro autorskoprávní ochranu se v jednotlivých zemích liší, neboť tento požadavek není dán ani mezinárodním právem, ale ani předpisy Evropské unie. Z kvalitativního hlediska se největší míry tvůrčí činnosti vyžaduje v zemích evropského kontinentálního právního systému, když je pro autorskoprávní ochranu třeba jedinečný výsledek tvůrčí duševní činnosti autora. Pokud jsou v evropském kontinentálním právním systému vytvořena dvě stejná díla, pak nemohou být obě chráněna, byť jsou vytvořena nezávisle. Podle francouzského soudu Cour de cassation je originální dílo takové, které nese známku osobnosti svého autora a propůjčuje dílu specifické vlastnosti. Francouzské soudy také někdy hovoří o „*pečeti osobnosti autora*“,⁴⁷ o „stopách tvůrčího talentu“ (*l’empreinte du talent créateur personnel*),⁴⁸ nebo o „odrazu osobnosti autora“ (*reflet de la personnalité du créateur*).⁴⁹

---

⁴⁴ Bod 26 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy, dále jen „nařízení Řím II“.

⁴⁵ Čl. 8 odst. 1 nařízení Řím II.

⁴⁶ STERLING, Adrian. *World copyright law*. 3. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2008, str. 340.

⁴⁷ Tamtéž, str. 338.

⁴⁸ Cour de cassation, 1ère chabre civile, 13 Novembre 1973, Cons. Renoir c. Guinot.

⁴⁹ Cour d'appel de Paris, 21 Novembre 1994, RIDA 4/1995, p. 243.

Menší míra originality je vyžadována ve Spojených státech amerických, kde je potřeba „alespoň minimální stupeň vlastní kreativity“. Proto americké soudy (např. v kauze Shine v. Childs⁵⁰ nebo kauze J.R. Lazaro Builders, Inc. v. R.E. Ripberger Builders, Inc.⁵¹) obhajují i současnou komerční architekturu, jako např. kancelářské či obchodní domy, pokud se vyznačují alespoň minimálním stupněm vlastní kreativity. Ve vztahu k evropskému kontinentálnímu právnímu systému se však tento aspekt stírá tím, že dalším pojmovým znakem díla je test poetického a vnitřního jazyka, o němž bude pojednáno v kapitole k tomu se vztahující.

Ve Velké Británii postačuje pro originalitu díla pouze vynaložení „dovednosti, úsilí a snahy“ („*skill and labour*“). Podle britského přístupu nespočívá originalita v jedinečnosti či invenci vyjádření, ale v tom, že dílo pochází od autora („*originate*“ *from the author*). Jinými slovy že dílo není rozmnoženo z jiného díla, ale že je nezávisle vytvořeno autorem.⁵² Původnost jakožto slabší znak oproti jedinečnosti díla proto nevyklučuje přiznání autorskoprávní ochrany dvěma podobným (stejným) dílům odlišných autorů, pokud jeden z nich vytvořil dílo nezávisle. V důsledku tohoto přístupu soudy při posuzování dvou podobných děl vyžadují prokázání, zda měl porušitel k dílu přístup.

Z *working paper* Evropské komise z roku 2004 vyplývá, že rozdílné pojmání originality díla v autorském právu je překážkou k jeho unifikaci na evropské úrovni.⁵³ S ohledem na jednotnost míry originality byly v rámci Evropské unie harmonizovány pouze tři druhy děl, a to fotografie,⁵⁴ počítačové programy⁵⁵ a databáze,⁵⁶ u nichž pro autorskoprávní ochranu postačuje jen původnost díla.

Podle recentního názoru Soudního dvora Evropské unie vyjádřeného ve věci

---

⁵⁰ Shine v. Childs, 382 F. Supp.2d 602 (S.D.N.Y. 2005).

⁵¹ J.R. Lazaro Builders, Inc. v. R.E. Ripberger Builders, Inc., 883 F. Supp. 336, 339 (S.D. Ind. 1995).

⁵² University of London Press Ltd v. University Tutorial [1916] 2 Ch 601.

⁵³ COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. Commission Staff Working Paper on the review of the EC legal framework in the field of copyright and related rights, SEC [2004] 995. 19. července 2004. [cit. 5. května 2016], str. 13. Dostupné zde: <http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/review/sec-2004-995_en.pdf>.

⁵⁴ Čl. 6 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících. „*Fotografie, které jsou původní v tom smyslu, že jsou autorovým vlastním duševním výtvorem, jsou chráněny podle článku 1. Na rozhodování o jejich způsobilosti k ochraně se nepoužijí žádná další kritéria. Členské státy mohou stanovit i ochranu ostatních fotografií.*“

⁵⁵ Čl. 1 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/EC ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů. „*Počítačový program je chráněn, pokud je původní, v tom smyslu, že je vlastním duševním výtvorem autora. Pro stanovení způsobilosti k ochraně není uplatňováno žádné jiné kritérium.*“

⁵⁶ Čl. 3 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází. „*Podle této směrnice jsou databáze, které způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu představují vlastní duševní výtvor autora, chráněny jako takové podle autorského práva. Pro určení, zda podléhají této ochraně, se neuplatní žádná další kritéria.*“

Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening⁵⁷ postačuje pro autorskoprávní ochranu jiných děl než fotografií, počítačových programů a databází, aby bylo dílo originální v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvozem.

Soudní dvůr nemá pravomoc vytvářet „*EU case law*“, tj. svým rozhodováním nemůže „harmonizovat“ vnitrostátní právo, k tomu slouží nařízení a směrnice. Z tohoto důvodu je třeba chápat jeho rozhodnutí jen jako minimální standard (nikoli jediný požadavek) vyžadovaný všemi vnitrostátními úpravami členských států pro ochranu díla, který zřejmě v současné době nesplňuje Velká Británie (srov. „vlastní duševní výtvor“ vs. „dovednost, úsilí a snaha“). Svůj postoj Soudní dvůr nezměnil ani v dalších rozhodnutích.⁵⁸

2.2 Architektonické dílo v České republice

Architektonické dílo bylo dříve považováno za dílo výtvarné, ale poprávu bylo toto zjednodušující podřazení již v roce 1909 kritizováno Karlem Hermannem Otavským: „*vůči dílům malířským a grafickým jest rozlišný znak na jev: kdežto tato mají ráz plochově-prostorový (dvojozřměrový), náležejí díla architektonická mezi díla tělesově-prostorová, totiž třídimensí.*“⁵⁹ Naopak zdůraznil, že rozdíl mezi dílem architektonickým a dílem sochařským se může stírat. To pak samo sebou způsobovalo problémy, neboť díla stavitelského umění nebyla autorskoprávně chráněna a zařazení díla mezi díla sochařská spadající pod autorskoprávní ochranu, nebo pod průmyslové vzory (v tehdejší pojmosloví umělecký průmysl) mělo zásadní právní následky.

Architektonická tvorba se svým způsobem v určitých aspektech podobá tvorbě sochařské v tom, že sochař si také zpravidla před vymodelováním sochy tvoří náčrty a detailní skicy podobně jako architekt, který by se bez architektonického návrhu a projektové dokumentace, která slouží v souladu s veřejnoprávními požadavky k postavení stavby, zřejmě neobešel.

V České republice není architektonické dílo autorským zákonem definováno, čímž může docházet k chybným závěrům, že architektonické dílo nemůže být vyjádřeno v podobě projektové dokumentace (její části), nebo jednoduché stavby, aniž by takové stavbě

⁵⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. července 2009 ve věci C-5/08, Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening.

⁵⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. prosince 2010 ve věci C-393/09, Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvu kultury, nebo rozsudek Soudního dvora ze dne 4. října 2011 ve věci C-403/08, Football Association Premier League Ltd, NetMed Hellas SA, Multichoice Hellas SA proti QC Leisure, Davidu Richardsonovi, AV Station plc, Malcolm Chamberlainovi, Michaelu Maddenovi, SR Leisure Ltd, Philipu Georgi Charlesi Houghtonovi, Derekovi Owenovi.

⁵⁹ HERMANN-OTAVSKÝ, Karel. O autorskoprávní ochraně děl architektonických. *Právník*, 1909, roč. 48, str. 4.

předcházely jiné zobrazovací dvojrozměrné podoby. Pokud se rozhodne zákonodárce nedefinovat konkrétní typ díla, činí tak zpravidla proto, že chce otevřít prostor pro podřazení i děl, která nemusí být v době tvorby zákona známa. V architektuře - tradičním uměleckém oboru k takovým situacím nedochází, proto by případně mohl zákonodárce pro zajištění vyšší právní jistoty vymežit, jaká všechna vyjádření architektonické myšlenky architektonickým dílem v určité zobrazovací podobě rozumí tak, jak to učinil slovenský,⁶⁰ britský⁶¹ či americký⁶² zákonodárce. Judikatura totiž ještě není v tomto ohledu ustálená.

Je třeba vzít na vědomí, že nehmotné dílo je předmětem autorského práva a hmotný substrát, jakým jsou návrhy (skicy), plány apod. pak předmětem práva vlastnického. Pro architektonické dílo proto neplatí stejný právní režim jako pro věci hmotné dle občanského zákoníku. Pokud tedy kupříkladu dojde ke zbourání stavby jako hmotného substrátu, architektonické dílo nadále existuje.⁶³ Tomuto jevu se říká potenciální ubiquita.

Občanský zákoník definuje v § 489 věc (věc v právním smyslu) jako: „*vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.*“ Na první pohled by se mohlo zdát, že je dílo autora (jako nehmotný statek) podle občanského zákoníku, který je *lex generalis* k autorskému zákonu, věcí v právním smyslu. Domnívám se, že tomu tak není. Obecně je pro věc v právním smyslu typické, že si ji lze přivlastnit. Existence absolutních osobnostních a majetkových práv autorských má za následek, že duševní výtvar autorů – pečeť autorovy osoby v podobě autorského díla, které je předmětem autorského práva, není možné podřadit pod definici věci v právním smyslu dle občanského zákoníku. Nehmotnou věcí v právním smyslu však může být autorskoprávní licence, jejímž prostřednictvím dochází k dispozici pouze s relativními majetkovými autorskými právy, zatímco (absolutní) osobnostní práva autora zůstávají licenci nedotčena. „...*Při právním posuzování povahy těchto předmětů proto není až tak významné to, že se právně klasifikačně jedná o věci (nikoli o osoby) v právním smyslu, což bývá zjevné, jako to, zda k těmto věcem jsou (na základě zákonodárně politického rozhodnutí) zákonem přiznána absolutní majetková práva vyvolávající absolutně právní účinky (erga omnes), anebo zda můžeme hovořit o majetkových právech jen relativních.*“⁶⁴

---

⁶⁰ § 3 odst. 6 zákona č. 185/2015 Z.z., autorský zákon účinný od 1. ledna 2016; dříve upraveno v § 5 odst. 1 zákona č. 618/2003 Z.z., o autorském práve a právech súvisiacich s autorským právom (autorský zákon).

⁶¹ Section 4(1)(b) Copyright, Designs and Patents Act 1988, dále jen „CDPA“.

⁶² 17 U.S.C. § 101.

⁶³ § 9 odst. 2 AZ.

⁶⁴ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: JAKL, Ladislav (ed.). *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 82.

Autorské právo vzniká v okamžiku, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě.⁶⁵ Hmotná věc, jakým je architektonický návrh (skica), plán, případně model, požívá dle občanského zákoníku oproti autorskému dílu neomezené délky trvání vlastnického práva.

Vrchní soud v Praze proto učinil terminologicky nesprávný závěr, když konstatoval, že: „za dílo architektonické lze pokládat např. stavby, makety, interiéry, výtvary zahradní a jevištní architektury, výtvary urbanistické (a jiná díla umění architektonického), jež jsou prostorově vyjádřena např. konstrukcemi apod., stejně jako i tato díla vyjádřená architektonickými projekty, plány a náčrty,“⁶⁶ neboť sama stavba není architektonickým dílem, nehmotným statkem.

Dílo „stavitelského umění“ je v Československu explicitně autorskoprávně chráněno ode dne 24. listopadu 1926, kdy vstoupil v platnost zákon č. 218/1926 Sb.⁶⁷ V zákoně z roku 1895 byly chráněny jen: „plány a návrhy pro architektonické práce“⁶⁸ a řadily se pod díla výtvarná. Díla stavitelského umění byla v té době chápána jako díla technické povahy s čistě užitkovou funkcí⁶⁹ a tudíž vyloučena z ochrany.⁷⁰ Umělecká stránka v nich nebyla shledávána, což je poněkud zarážející, když v té době, na přelomu 19. a 20. století, byl v rozkvětu architektonický styl secese, který je považován za zdobný umělecký styl.

Nicméně architektonická díla (díla stavitelského umění) byla chráněna Bernskou úmluvou, jejíž stranou je od roku 1921 i Československo.⁷¹ Protože je autorské právo založeno na zásadě teritoriality, nemohli se v letech 1921 až 1926 (do účinnosti zákona o právu autorském z roku 1926) českoslovenští autoři dovolávat *iura ex conventionione*. Pokud šlo o ochranu v jiném státě než ve státě původu díla, příslušel dílu stavitelského umění rozsah ochrany dle autorského práva tohoto státu, jakož i v rozsahu práv přiznaných Bernskou úmluvou. Aplikační přednost Bernské úmluvy dovozená Nejvyšším soudem⁷²

---

⁶⁵ § 9 odst. 1 AZ.

⁶⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. února 2013, sp. zn. 3 Co 79/2011.

⁶⁷ § 4 odst. 2 bodu 6 zákona č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském).

⁶⁸ § 4 odst. 6 zákona ze dne 26. prosince 1895, o dílu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým.

⁶⁹ HERMANN-OTAVSKÝ, Karel. O autorskoprávní ochraně děl architektonických. *Právník*, 1909, roč. 48. str. 8-9.

⁷⁰ § 4 odst. 6 zákona ze dne 26. prosince 1895, o dílu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým.

⁷¹ 401/1921 Sb., úmluva bernská o ochraně děl literárních a uměleckých, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908.

⁷² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16. července 1925, sborník Vážného č. VII.b, roč. 1925, str. 1162, pod publ. č. 5184/1925.

v roce 1925 tak byla možná v případech, kdy ustanovení Bernské úmluvy byla v rozporu s ustanoveními zákona o dílu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým, „*ledaže by sama ustupovala právu domácímu.*“

2.2.1 Pojmové znaky architektonického díla

Aby se jednalo o dílo ve smyslu autorskoprávním, vyžaduje autorský zákon, aby byly kumulativně splněny následující znaky díla:

1. dílo musí být literární, umělecké nebo vědecké;
Podle Karla Knapa: „*tak např. architektonicky řešený most je ,z oblasti techniky, ve vztahu k této oblasti však vzniklo architektonické dílo umělecké. Stejně tak např. četné Verneovy romány byly z oblasti techniky, šlo však o díla literární, nikoli o technické výtvary. Uvedený pojmový znak je proto třeba chápat nikoli ve smyslu ,oblasti‘, k níž dílo náleží, nýbrž ve smyslu tvůrčí kategorie děl tak, že předmětem autorského práva je jen dílo, které je ztvárněno takovým způsobem, že je objektivně způsobilé být vnímáno jako dílo literární, vědecké nebo umělecké.*“⁷³
2. jedinečnost díla jako výsledek tvůrčí činnosti autora,
3. tvůrčí činnost autora,
4. vyjádření v jakékoli objektivně vnímatelné podobě;
U architektonických děl je z podstaty věci vyloučeno, aby byla objektivní vnímatelnost efemérní.
5. absence vyloučení z autorskoprávní ochrany,
  - a) dichotomií myšlenky a vyjádřením myšlenky, nebo též dichotomií silných (autorskoprávně chránitelných) a slabých (nechránitelných) prvků;
  - b) autorskoprávně chráněno není architektonické úřední dílo včetně díla urbanistického, které je vyňato z ochrany ve veřejném zájmu (např. urbanistické dílo vyjádřené v podobě územní studie, která je součástí územně plánovací dokumentace dle § 25 stavebního zákona⁷⁴ a která se po schválení stane opatřením obecné povahy).⁷⁵

⁷³ KNAP, Karel. *Autorský zákon a předpisy související*. 4. podstatně přepracované vydání. Praha: Linde, 1993, str. 35.

⁷⁴ Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu.

⁷⁵ § 3a AZ.

K posouzení pojmových znaků díla, které představuje kombinaci posouzení skutkového (odborného) a právního, se nabízí využít test vypracovaný Ivo Telcem, „Test pojmových znaků literárního, jiného uměleckého nebo vědeckého díla.“⁷⁶

2.2.1.1 Jedinečnost díla jako výsledek tvůrčí činnosti autora

Jedinečnost jakožto pojmový znak architektonického díla se vztahuje k dílu samému, kdežto originalita (původnost) jako obsahový prvek pojmového znaku „výsledek tvůrčí činnosti člověka“ se váže k autorovi díla. Jedinečnost díla bývá někdy označována jako autorskoprávní individualita⁷⁷ a je doktrinálně chápána jako „*statistická pravděpodobnost jedinečnosti a tudíž neopakovatelnosti.*“⁷⁸ „*Jde o nejosobitější ztvárnění výtvoru na základě autorova svobodného výběru z tvůrčích možností, nikoli tedy ve smyslu naprosto absolutní jedinečnosti díla ve smyslu filozofickém,*“⁷⁹ nýbrž je třeba ji pojímat v relativizovaném smyslu. Nejen v České republice, ale i na Slovensku, v Německu nebo v Rakousku, musí být zpravidla dílo k tomu, aby bylo autorskoprávně chráněno, jedinečné.⁸⁰

Soudce nebude schopen v některých případech sám posoudit jedinečnost díla po odborné stránce (z architektonického hlediska). Účastníci řízení mají povinnost označit důkazy k prokázání svých tvrzení a jen soud rozhodne, které z navrhovaných důkazů provede.⁸¹ Za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci.⁸² Účastník řízení může tedy soudu jako důkaz předložit nejen znalecký posudek v oboru projektování nebo stavebnictví,⁸³ ale také vyjádření odborníka v oboru. Znalecký posudek bude mít procesní postavení znaleckého posudku jen tehdy, splní-li všechny zákonem požadované náležitosti a bude-li obsahovat doložku znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku.⁸⁴ Nebudou-li uvedené podmínky dodrženy, měl by

---

⁷⁶ TELEC, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 29-40; nebo také: TELEC, Ivo. Test pojmových znaků literárního, jiného uměleckého nebo vědeckého díla. In ŠTENGLOVÁ, Ivana. (ed). *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, str. 392–398.

⁷⁷ V angličtině se pro pojem jedinečnost používá výraz „*individual originality*“ [kupříkladu v díle: KUCSKO, Guido. Austria. In METAXAS-MARANGHIDIS, George (ed). *Intellectual Property Laws of Europe*. Colorado Springs: John Wiley & Sons Inc, 1995, str. 41], nebo výraz „*one-of-a-kind*“ (v americké judikatuře).

⁷⁸ TELEC, Ivo. Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva (dokončení). *Bulletin advokacie*, 2001, č. 3, str. 40.

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 11. září 2009, sp. zn. 30 Cdo 4924/2007.

⁸⁰ KUCSKO, Guido. Austria. In METAXAS-MARANGHIDIS, George (ed). *Intellectual Property Laws of Europe*. Colorado Springs: John Wiley & Sons Inc, 1995, str. 41.

⁸¹ § 120 odst. 1 o.s.ř.

⁸² § 125 o.s.ř.

⁸³ Příloha č. 1 vyhlášky č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti.

⁸⁴ § 127a o.s.ř.

znalecký posudek pouze procesní postavení listinného důkazu.⁸⁵ Nebude-li účastníkem řízení k posouzení odborné otázky předložen znalecký posudek vyhotovený znalcem v oboru, nebo znaleckým ústavem, soud usnesením znalce ustanoví.⁸⁶ Občanské soudní řízení je ovládáno zásadou volného hodnocení důkazů;⁸⁷ soud by tedy měl posoudit všechny účastníky předložené důkazy nejen jednotlivě, ale i v jejich vzájemné souvislosti.

Riziko „automatického“ přiznání větší materiální důkazní síly znaleckému posudku na posouzení odborné otázky, aniž by soud vzal v potaz jiné, účastníky navržené důkazy, a došlo k závěrečnému právnímu posouzení soudem, můžeme dobře sledovat v následující kauze. Městský soud v Praze rozhodl v kauze „Freska music city klubu“ tak, že žalobcův návrh designu stěn, barového pultu a sloupu není jedinečným tvůrčím dílem,⁸⁸ když své rozhodnutí opřel o závěry ustanovených znalců PhDr. Jiřiny Divácké a PhDr. Jiřího Kužela.

Návrh designu stěn barového pultu a sloupu „MUSIC CITY CLUB“ v Praze 9 od autora Nikoly Cuce⁸⁹

Podle znalkyně nebyl návrh žalobce jedinečný, neboť šlo o aplikaci známých výtvarných kreseb a nápad byl prý vygenerován z děl představitelů různých kubistických stylů. Design baru podle ní vychází z internetových návrhů běžně využívaných na školách v rámci výuky grafiky na počítačích, a proto je návrh žalobce pouhou kompilací a aplikací známých artefaktů a nejde tedy o původní náčrty. Naopak znalec Jiří Kužel měl výhrady proti tomu, že žalobce podniká na základě živnostenského oprávnění, což dal do souvislosti s tím, že žalobcovo dílo není jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti.

K důkazu předloženému žalobcem, vyjádření doc. Mgr. A. Michala Froňka

⁸⁵ § 129 o.s.ř.

⁸⁶ § 170 odst. 2 o.s.ř.

⁸⁷ § 132 o.s.ř.

⁸⁸ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. března 2014, sp. zn. 31 C 68/2011.

⁸⁹ Obrázky byly použity pro tuto práci se souhlasem právního zástupce Nikoly Cuce.

z UMPRUM v Praze soud konstatoval, že neobsahuje znaleckou doložku a tedy nemá váhu znaleckého posudku, a proto jej nemohl zařadit mezi relevantní důkazy. Domnívám se, že soud tento důkaz neměl přehlédnout, byť neměl povahu znaleckého posudku, když za důkaz mohou sloužit všechny prostředky a Michal Froněk je odborníkem v oboru na škole, která si uchovává velkou autoritu. Nicméně Vrchní soud v Praze rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.⁹⁰

Soud dle mého názoru nesprávně vyvodil závěry ze znaleckého posudku, neboť nevzal na vědomí, že autorský zákon nechrání architektonické styly samy o sobě, ale to, jakým způsobem k nim autor přistupuje a jak známé (typické) artefakty konkrétního stylu uchopí ve svém díle. Většina umělců tvoří v určitém (architektonickém) stylu a jen výjimečně se někdo vymyká jakémukoli stylu takovým způsobem, že by byla jeho tvorba stylově nezařaditelná. Dále není zapovězeno, aby se autor nemohl inspirovat jinými návrhy.

Výjimku pro splnění pojmového znaku jedinečnosti díla tvoří tzv. díla malé mince (*Werke der Kleine Münze*), která dosahují jen minimální míry jedinečnosti. Podle Nejvyššího soudu: „*autor díla si může osobovat jeho autorství nezávisle na tom, zda existuje na pohled stejné dílo vytvořené jiným autorem (což ale bývá prolamováno případy tzv. ‚děl malé mince‘ a počítačovými programy)*.“⁹¹ Věřím, že zde zřejmě nepůjde ani tak o nepochopení evropského kontinentálního autorskoprávního systému ve vztahu k pojmovému znaku jedinečnosti díla Nejvyšším soudem, jako spíše o opomenutí předpony „ne“ před slovním spojením „může osobovat autorství“, neboť se Nejvyšší soud vyjádřil v dřívějším rozsudku⁹² správně tak, že tato díla postrádají individualizační rysy nebo je mají jen v zanedbatelné míře, která není dostatečná k rozlišení jednotlivých děl.

V autorském právu v architektuře mohou být takovými díly jednoduché náčrty, skicy, primitivní modely apod. Díla malé mince byla zavedena německou judikaturou⁹³ a německé autorské právo ochranu dílům malé mince připouští. Tento přístup je však možno podrobit kritice právě v tom, že neexistují kritéria, pro která je možno ještě díla malé mince chránit a pro která je možné je shledat jen obecnými díly v režimu občanského zákoníku.

2.2.1.2 Výsledek tvůrčí činnosti autora

Tvůrčí činnost lze charakterizovat jako činnost spočívající ve vytvoření nehmotného výtvaru, ve kterém se odrážejí osobní vlastnosti tvůrce včetně talentu a nadání.

⁹⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. června 2016, sp. zn. 3 Co 118/2014.

⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2012, sp. zn. 30 Cdo 60/2011.

⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007.

⁹³ Rozsudek BGH ze dne 26. září 1980, sp. zn. I ZR 17/1978.

„K výkonu tvůrčí činnosti je ovšem zapotřebí i bohatost imaginace, inspirace a často i intuice, tvůrčí prostředí, tvůrčí klid nebo naopak tvůrčí vzruch apod., někdy i potřeba tvůrčí svobody a jiné prvky, jevy nebo vlivy.“⁹⁴ Autor vkládá do svého díla pečeť své osobnosti, „proto je i samo vytvoření, resp. tvorba díla tvůrčí činností nezaměnitelného osobitého rázu.“⁹⁵

Tvůrčí činnost není běžnou, rutinní činností, kterou se již mladí architekti učí na škole, ale jde o určitý tvůrčí přínos vycházející z autorovy osobnosti; leč někdy je tento tvůrčí přínos zmatený a roztržštěný, nerespektován jak odbornou veřejností, tak samotnou společností. Výsledkem této tvůrčí činnosti pak jsou silné prvky díla, které dodávají dílu individualizační rysy.

V architektonické tvorbě se objevují jak prvky tvůrčí (silné prvky), tak prvky netvůrčí (technické, administrativní, rutinně mechanické – slabé prvky) povahy, které mohou dokonce převažovat (a také často převažují). „Tyto prvky netvůrčí povahy nijak nevyklučují konkrétní činnost ze třídy tvůrčí činnosti ve smyslu autorského zákona, nejsou-li prvky jedinými, neboť pak by se o tvůrčí činnost v tomto smyslu vůbec nejednalo.“⁹⁶ Podle Věry Čížkové pak: „tvůrčí činnost je jednotou momentů tvůrčích i netvůrčích, v níž tvůrčí momenty převládají, a to v takové míře, že jejím výsledkem je něco nového v nejširším smyslu, co je nezaměnitelné a vyjadřuje individualitu tvůrce.“⁹⁷ Domnívám se, že architektonické dílo může být autorskoprávně chráněno i tehdy, bude-li ve výjimečných případech obsahovat jen jeden silný prvek, a to takový, který zajistí dílu jedinečnost a dílo v samotném důsledku nebude diktováno netvůrčími prvky.

2.3 Architektonické dílo na Slovensku

Slovenský zákonodárce definoval architektonické dílo hned v prvním slovenském autorském zákoně⁹⁸ z roku 1997, když do té doby se na Slovensku užíval československý autorský zákon z roku 1965,⁹⁹ jenž architektonické dílo nespécifikoval. Dříve docházelo k častým pochybnostem¹⁰⁰ o tom, zda je možné rozumět architektonickým dílem i vyjádření

⁹⁴ TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 53.

⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007.

⁹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 2009, sp. zn. 30 Cdo 4924/2007.

⁹⁷ ČÍŽKOVSKÁ, Věra. Dílo jako předmět autorského práva. In *Aktuální otázky práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního. Sbor*. Praha, 1972, str. 25.

⁹⁸ Zákon č. 383/1997 Z.z., autorský zákon a zákon, kterým sa mení a doplňa Colný zákon v znení neskorších predpisov.

⁹⁹ Zákon č. 35/1965 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁰ TURANCOVÁ, Miriam. Autorský zákon v architektúre [online]. *ASB*, 23. října 2008 [cit. 21. října 2013]. Dostupné zde: <<http://www.asb.sk/analyzy/architekt/autorsky-zakon-v-architekture-2292.html>>.

stavbou, které nebylo explicitně uvedeno v definici architektonického díla předchozího slovenského autorského zákona.¹⁰¹ Slovenský zákonodárce tyto pochybnosti odstranil a doplnil stavbu jako vyjádření architektonického díla do definice architektonického díla.

Podle současného slovenského autorského zákona, který je účinný od 1. ledna 2016 se architektonickým dílem rozumí: „*najvšeobecnejšie vyjadrenie tvorivej architektonickej myšlienky autora, najmä grafické a priestorové zobrazenie architektonického riešenia stavby alebo urbanistického usporiadania územia, stavba, ako aj dielo záhradnej, interiérovej a scénickej architektúry a dielo architektonického dizajnu.*”¹⁰² Grafickým zobrazením architektonického řešení stavby se má na mysli projektová dokumentace a prostorovým zobrazením pak model. V důsledku malého povědomí architektů o svých autorských právech, zneužívají investoři své pozice silnějšího hráče a zpochybňují nejen architektonické dílo vyjádřené v podobě stavby jako autorskoprávně chráněné dílo,¹⁰³ ale především pak zákonem nedovolené rozmnožení architektonického díla stavbou bez sjednání licence s autorem díla.

Slovenský autorský zákon přitom obdobně jako v České republice uvádí, že: „*rozmnoženinu diela možno vyhotoviť najmä tlačou, maľbou, kresbou, prepisom, fotograficky alebo iným podobným postupom, záznamom alebo prostredníctvom technického zariadenia alebo technologického postupu umožňujúceho digitálne zachytenie diela alebo stavbou, ak ide o architektonické dielo.*”¹⁰⁴

2.4 Architektonické dílo v Německu a Rakousku

Tak jako česká autorskoprávní úprava vycházející původně právně filozoficky z francouzské koncepce autorských práv, nechal se jí inspirovat i německý autorský zákon, platný již od roku 1965.

Podle německého autorského zákona jsou chráněna díla výtvarného umění včetně děl stavitelského umění a děl užitého umění a návrhy takových děl.¹⁰⁵ V německém pojetí je architektonický plán chápán jako (poslední a) stěžejní fáze architektonické tvorby. Stavba je

---

¹⁰¹ § 5 odst. 1 zákona č. 618/2003 Z.z., o autorském práve a právech súvisiacich s autorským právom (autorský zákon). „...*najvšeobecnejšie architektonické zobrazenie tvorivej myšlienky autora, najmä grafické a plastické zobrazenie architektonického riešenia stavby alebo urbanistického usporiadania územia, ako aj dielo záhradnej, interiérovej a scénickej architektúry a dielo stavebného dizajnu,...*”

¹⁰² § 3 odst. 6 zákona č. 185/2015 Z.z., autorský zákon.

¹⁰³ Blíže viz TURANCOVÁ, Miriam. Autorský zákon v architektúre [online]. *ASB*, 23. října 2008 [cit. 21. října 2013]. Dostupné zde: <<http://www.asb.sk/analyzy/architekt/autorsky-zakon-v-architekture-2292.html>>.

¹⁰⁴ § 21 odst. 2 zákona č. 185/2015 Z.z., autorský zákon.

¹⁰⁵ § 2 odst. 1 bod 4 Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz), dále jen „UrhG“.

pak trojrozměrnou kopií architektonického díla v podobě plánu, a proto i neoprávněný zásah do architektonického plánu je shledáván závažněji než zásah do stavby.¹⁰⁶ Oproti americkému přístupu je pro autorskoprávní ochranu irelevantní, zda je stavba zřízena dočasně (veletržní stánky, jevištní kulisy apod.) či trvale.

Podle rakouské právní úpravy, která platí již od roku 1936, je architektonické dílo (konkrétně dílo stavitelského umění) pojímáno obdobně jako v Německu, když se také řadí pod dílo výtvarné.¹⁰⁷ Podle rakouské autorskoprávní teorie a jurisprudence je-li stavba ve smyslu nehmotného duševního výtvaru shledána jako dílo stavitelského umění, pak je třeba za ně automaticky považovat i architektonické kresby a plány s ní související. Není-li konečné dílo (stavba) považováno za dílo stavitelského umění, pak architektonický plán nebo kresbu s ním související je třeba kvalifikovat nikoli jako dílo výtvarné, nýbrž jako dílo literární.¹⁰⁸

Rakouský autorský zákon uvádí, že se za rozmnoženinu považuje provedení díla stavitelského umění na základě architektonického plánu nebo kresby.¹⁰⁹ Architektonický plán nebo kresba je tak hmotným vyjádřením nehmotného architektonického díla. Je-li původce stavby (rozmnožitel) totožný s autorem architektonického díla vyjádřeného v podobě plánu, pak nejde o rozmnoženinu, ale o originální dílo vyjádřené stavbou.

Pojmové znaky díla jsou obdobné jako v České republice, tedy musí jít o osobní duševní výtvar autorů, který je objektivně vnímatelný. Německá autorskoprávní úprava však pracuje s pojmem „osobní duševní výtvar“, nebo také s pojmem „plod ducha“ (*persönliche geistige Schöpfung*),¹¹⁰ namísto pojmu „jedinečný výsledek tvůrčí duševní činnosti autora“, což se mi jeví jako preciznější vyjádření. V Německu je tedy také vyžadována podstatná (jedinečná) míra tvůrčí duševní činnosti,¹¹¹ když výjimku tvoří tzv. díla malé mince (*Werke der kleine Münze*).

Dílo musí být natolik individuální a oplývat takovou úrovní tvůrčí duševní činnosti, aby byl pozorovatel schopen odlišit dílo od jiných běžných objektů.¹¹² Podle Thomase Höhneho musí mít dílo „estetický přebytek“, což znamená, že: „svým obsahem a/nebo

¹⁰⁶ ZENTNER, Laura Maria. *Das Urheberrecht des Architekten bei der Werkverwirklichung*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2011, str. 44-45.

¹⁰⁷ § 3 odst. 1 Bundesgesetz über das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Kunst und über verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz), BGBl. Nr. 111/1936, dále jen „UrhGA“.

¹⁰⁸ HÖHNE, Thomas. *Architektur und Urheberrecht. Theorie und Praxis: Ein Leitfaden für Architekten, Ingenieure und deren Rechtsberater*. Wien: MANZsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2007, str. 66.

¹⁰⁹ § 42 odst. 8 UrhGA.

¹¹⁰ § 2 odst. 2 UrhG.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² SPITZ, Volker. Germany. Metaxas-Maranghitis, George (ed). *Intellectual Property Laws of Europe*. Chichester: Chancery Law Publishing Ltd, 1995, str. 174.

formou představuje něco nového a zvláštního v tom smyslu, že se odlišuje od již známého a vyčnívá tudíž z masy všedních výtvorů.¹¹³ Podle názoru soudu v kauze Stuttgarter Hauptbahnhof¹¹⁴ je architektonické dílo vyjádřené stavbou nebo jeho část autorskoprávně chráněna,¹¹⁵ pokud se vymyká běžné stavitelské tvorbě, tedy pokud vykazuje dostatečnou tvůrčí individualitu a uměleckou kvalitu. O dílo stavitelského umění tedy nepůjde v případě, že nebude nijak jedinečné a bude pouze dílem průměrným.

2.5 Architektonické dílo ve Francii

Nejen česká, ale i německá autorskoprávní úprava mají zapuštěny své obecné filozofické kořeny ve francouzském autorském právu. Často se uvádí, že se přes své společné kořeny koncepce česká (quasidualistická), německá (monistická) i francouzská (dualistická) rozcházejí. Podle Adolfa Dietze ale rozdíly mezi monistickým systémem německého autorského práva a dualistickým francouzským systémem nejsou tak dramatické, jak by se dalo očekávat.¹¹⁶ Francouzská majetková práva (*droit patrimoniaux*) sice jsou převoditelná,¹¹⁷ ale úplný převod majetkových práv není připuštěn, neboť je možné převádět jen právo na veřejný přenos a právo na rozmožování.¹¹⁸ Osobnostní práva pak jsou ve Francii sice věčná (*droit moral perpétuel*), ale judikatura je k tomu velmi zdrženlivá.¹¹⁹ V obou případech (jak v německém, tak francouzském systému) lze spíše hovořit o smíšeném autorském právu, podobně jako v České republice.

Zákon o duševním vlastnictví z roku 1992¹²⁰ uvádí seznam děl, na která se vztahuje autorskoprávní ochrana podle tohoto zákona. Chráněna jsou jednak architektonická díla (díla stavitelského umění),¹²¹ jenž jsou explicitně autorskoprávně chráněna od roku 1957,¹²² ale také díla vyjádřená plány, náčrty či díla plastická z oblasti geografie, topografie, architektury a vědy.¹²³ Podle francouzského přístupu nechrání autorské právo jen ta díla, která „jsou

---

¹¹³ HÖHNE, Thomas. Postavení architekta v rakouském autorském právu. In PRAŽANOVÁ, Markéta (ed). *Autorská práva v architektuře*. Praha: Česká komora architektů, 2009, str. 24.

¹¹⁴ Rozsudek OLG Stuttgart ze dne 6. října 2010, sp. zn. 4 U 106/2010.

¹¹⁵ § 2 odst. 1 bodu 4 UrhG.

¹¹⁶ DIETZ, Adolf. Francúzsky dualizmus a nemecký monizmus v autorskom práve – iba zdanlivý protiklad? *Právny obzor*, 2005, roč. 88, č. 1, str. 3-12.

¹¹⁷ L. 122-7 Code de la propriété intellectuelle.

¹¹⁸ DIETZ, Adolf. Francúzsky dualizmus a nemecký monizmus v autorskom práve – iba zdanlivý protiklad? *Právny obzor*, 2005, roč. 88, č. 1, str. 8.

¹¹⁹ Tamtéž, str. 10.

¹²⁰ Code de la propriété intellectuelle 1992, créé par la loi no 92-597 du 1er juillet 1992 relative au code de la propriété intellectuelle, publié au Journal officiel du 3 juillet 1992.

¹²¹ L. 112-2, 7° Code de la propriété intellectuelle.

¹²² Article 3 Loi n°57-298 du 11 mars 1957 sur la propriété littéraire et artistique.

¹²³ L. 112-2, 12° Code de la propriété intellectuelle.

„krásná“, ochrana nezavádí diskriminaci a nezohledňuje hodnotu díla, jde-li o dostatečně ztvárněné původní dílo. Může se tedy vztahovat i na takové stavby, jako jsou průmyslové budovy nebo obchodní centra.“¹²⁴

2.6 Architektonické dílo ve Velké Británii

Velkou Británií s nejstarším autorskoprávním předpisem (*Statute of Ann*) z roku 1709 lze považovat za kolébkou autorského práva. I architektonickým dílům byla poskytnuta ochrana mnohem dříve než v jiných zemích. Dílo vyjádřené v podobě plánů, kde bylo lze teoreticky subsumovat i plány architektonické, byly totiž dle britského zákona Fine Art Copyright Act chráněny již od roku 1862, a to jako díla literární. Copyright Act z roku 1911 explicitně stanovil ochranu i pro architektonická díla z oblasti umění (*architectural work of art*), která zařadil pod díla výtvarná (*artistic works*) k dílům vyjádřeným (architektonickou) kresbou a případně malbou. Architektonickým dílem z oblasti umění rozuměl „dílo hmotně vyjádřené stavbou nebo strukturou mající umělecký charakter nebo design, nebo modelem takové stavby nebo struktury“. Ochrana se nevztahovala na procesy nebo metody stavění.¹²⁵ Díla v podobě (architektonických) plánů nadále zůstala legislativně upravena v kategorii literárních děl, nicméně zákonodárce zřejmě zamýšlel, aby všechna architektonická díla byla subsumována pod kategorii výtvarných děl.

Ještě poměrně dlouhou dobu však trvalo, aby judikatura označila postavení stavby na základě architektonického plánu bez souhlasu autora za neoprávněně rozmnožené dílo (hmotně vyjádřené plánem) stavbou. Poprvé tak učinil soud v roce 1936 v kauze *Chabot v. Davies*.¹²⁶

V další známé kauze *Meikle v. Maufe*¹²⁷ soud v roce 1941 konstatoval, že: „*podstata architektova tvoření nespočívá ve vytváření plánů, nýbrž v začlenění uměleckých a jiných myšlenek, které nosí v hlavě a které jsou obsaženy v jeho díle hmotně vyjádřeném architektonickým plánem, do stavby. Architektonický plán teprve vede k dokončení díla. Popření originality architektonické myšlenky vyjádřené stavbou, ale přiznání originality dílu vyjádřenému architektonickým plánem, který vede k postavení této stavby, by vedlo k situaci, že by byl ve skutečnosti prosazován ‚stín‘ (dílo hmotně zachycené architektonickým plánem),*

---

¹²⁴ BEAUD-BELLENGER; Anne-Marie, HOUTE Audrey. Morální právo architekta na jeho dílo ve Francii. In PRAŽANOVÁ, Markéta (ed). *Autorská práva v architektuře*. Praha: Česká komora architektů, 2009, str. 30.

¹²⁵ Part III, 35(1) Copyright Act 1911.

¹²⁶ *Chabot v. Davies* [1936] 3 All ER 221.

¹²⁷ *Meikle v. Maufe* [1941] 3 All ER 144.

*ale nikoli „předmět,“ tj. podstata architektonického díla vyjádřeného stavbou.*¹²⁸

Copyright Act nahradil v roce 1988 Copyright, Designs and Patents Act s účinností od 1. srpna 1989, který platí dodnes. Současná autorskoprávní úprava se nicméně v každé jednotlivé zemi Commonwealthu mírně liší; kupříkladu v Kanadě může být architektonické dílo vyjádřeno nejen v podobě budovy, ale i v podobě stavební konstrukce (např. mostu, přehrady, mimoúrovňové křižovatky, lávky, atd.) nebo v podobě jakéhokoli modelu těchto dvou.¹²⁹

Britská autorskoprávní koncepce je odlišná od české v tom, že se britská autorskoprávní ochrana pojí jen s takovým dílem, které je možno podřadit do jedné z těchto kategorií:

1. literární dílo, dramatické dílo, hudební dílo a výtvarné dílo,
2. hudební dílo, filmové a audiovizuální dílo,
3. typografické uspořádání publikovaných vydání.

Ve Velké Británii tak je taxativně vymezen výčet autorskoprávně chráněných děl. Pokud obecné dílo z oblasti architektury nespadne do jedné z těchto kategorií, není autorskoprávně chráněno. Výtvarná díla pak mají ještě své tři podkategorie:

- a) grafické dílo, fotografické dílo, sochařské dílo nebo výtvarné dílo ve formě koláže,
- b) architektonické dílo,
- c) dílo uměleckého řemesla.

Copyright, Designs and Patents Act 1988 označuje jako architektonické dílo takové, které je vyjádřeno stavbou nebo modelem stavby (*work of architecture being a building or a model for a building*).¹³⁰ Stavba je definována jako pevná struktura nebo její část. Co se rozumí pojmem „pevná struktura“, autorský zákon již neuvádí, ale podle judikatury je třeba při posuzování, zda se jedná o pevnou strukturu, zvážit několik faktorů, a to: rozměr struktury, její využití, přenosnost a stupeň trvalosti. Jak dílo v podobě architektonické kresby a plánu, tak i architektonické dílo vyjádřené stavbou je dle mého názoru chráněno bez ohledu na uměleckou kvalitu.¹³¹

¹²⁸ Meikle v. Maufe [1941] 3 All ER 144.

¹²⁹ PRINCE, Victoria. Canada. In CAMPBELL, Dennis (ed). *International Intellectual Property Law. Global Jurisdictions*. Austria: 1996, str. 28.

¹³⁰ Section 4(1)(b) CDPA.

¹³¹ Podle section 4(1)(a) CDPA jsou díla v podobě kreseb a plánů chráněna bez ohledu na uměleckou kvalitu, ale u architektonických děl v section 4(1)(b) CDPA tento popis chybí, a proto neapanuje shoda v tom, zda je pro autorskoprávní ochranu architektonického díla vyžadována umělecká kvalita. Clive Thorne [THORNE, Clive. Copyright. In SPEAIGHT, Anthony; STONE, Gregory. *Architect's Legal Handbook. The Law for Architects*. 7. vydání. Oxford: Architectural Press, 2000, str. 346] bez patřičné argumentace uvádí, že na rozdíl od díla

Architektonické plány, skicy a kresby, kterými jsou architektonická díla vyjádřena, se zpravidla podřazují pod díla grafická. Lze se však setkat i s jiným přístupem, když autoři Phebe Mann s Janice Denoncourt,¹³² nutno říci vcelku ojediněle, vnímají toto dílo jako dílo literární, vedle architektonického díla vyjádřeného stavbou nebo modelem stavby. V architektonické tvorbě se však lze setkat i s literárními díly, a to kupříkladu v podobě poznámek či brainstormingu sepsaného na papíře. Tato díla pak mohou být autorskoprávně chráněna jako díla literární. Podle obou přístupů je nicméně dílu vyjádřenému architektonickým plánem, skicou a kresbou, vedle díla architektonického vyjádřeného stavbou nebo modelem stavby, poskytována separátní autorskoprávní ochrana. Nehledě na speciální úpravu architektonického díla se soud v roce 2000 vyjádřil v kauze Pearce v. Ove Arup Partnership Ltd tak, že architektonickému dílu vyjádřenému stavbou je ve svém základu poskytována autorskoprávní ochrana nepřímo, neboť vychází z autorskoprávní ochrany plánů pro stavbu určených.¹³³

Je-li možné dílo z oblasti architektury podřadit do jedné z výše uvedených kategorií (pod dílo grafické či architektonické), pak musí ještě kumulativně splnit následující pojmové znaky:

1. původnost,
2. absenci vyloučení z autorskoprávní ochrany dichotomií myšlenky a jejího vyjádření.

---

v podobě kreseb a plánů, která jsou chráněna bez ohledu na uměleckou kvalitu, je ta u děl vyjádřených stavbou vyžadována. Jinými slovy dílo vyjádřené stavbou musí být natolik unikátní, aby si nemohl kdokoli postavit podstatně podobnou stavbu.

Naopak podle Jennifer Davis [DAVIS, Jennifer. *Intellectual Property Law*. 3. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2008. 365 s., str. 31] není pro architektonická díla vyžadována umělecká kvalita a tak: „v principu je stejná ochrana dána jak monolitickému kancelářskému bloku, tak pojišovně Lloyds v Londýně, ačkoli je samozřejmě těžší zvážit, zda je design monolitického kancelářského bloku originální.“ Argumentačně se s touto otázkou dobře vypořádali Jeremy Philips a Alison Firth [PHILLIPS, Jeremy; FIRTH, Alison. *Introduction to Intellectual Property Law*. 4. vydání. Wiltshire: Butterworths LexisNexis, 2001, str. 154], když uvedli: „i když se termín ‚bez ohledu na uměleckou kvalitu‘ explicitně nevztahuje na díla vyjádřená stavbou nebo modelem stavby, je třeba tato slova v ustanovení číst. Většina vyjádření architektonického díla stavbou jsou autorskoprávně chráněna, protože jsou třidimenzionální reprodukcí z dvoudimenzionálního architektonického díla v podobě plánu; a pokud jsou díla v podobě plánu chráněna bez ohledu na uměleckou kvalitu, pak by se to mělo vztahovat i na samotné dílo vyjádřené stavbou. Je těžké si představit, že by Parlament zvolil vyšší estetický standard pro dílo vyjádřené stavbou, která nevzešla z architektonického plánu, než pro dílo vyjádřené stavbou, které bylo postaveno dle architektonických plánů.“ Podle Lionela Bentlyho a Brada Shermana [BENTLY, Lionel; SHERMAN, Brad. *Intellectual Property Law*. 3. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2009, str. 77] to však není úplně jisté, neboť soudy akceptovaly uměleckou kvalitu jen u děl uměleckých řemesel, což rovněž explicitně nevyplývá ze zákona.

¹³² MANN, Phebe; DENONCOURT, Janice. *Copyright issues on the protection of architectural works and designs*. [online]. In 25th Annual Conference of Association of Researchers in Construction Management (ARCOM), září 2009 [cit. 1. února 2016], Albert Hall, Nottingham, str. 707. Dostupné zde: <<http://centaur.reading.ac.uk/4621/>>.

¹³³ Pearce v. Ove Arup Partnership Ltd [2000] Ch 403; [1999] FSR 525 (CA).

Pro autorskoprávní ochranu výtvarného díla se sice *ex lege* nevyžaduje fixace na hmotném substrátu, ale tento požadavek vyplývá z autorskoprávní teorie.¹³⁴ Představit si totiž výtvarné dílo, ať již grafické či architektonické, které by nebylo zhmotněno (na papíře nebo ve formě modelu či stavby), jde jen stěží. U literárních, dramatických a hudebních děl se naopak zaznamenání díla na hmotném substrátu *ex lege* vyžaduje.¹³⁵ Pokud tedy kupříkladu hlavní architekt popíše svému zaměstnanci dům, který by si představoval, bude toto dílo chráněno až okamžikem zachycení na papíře a bude dle mého názoru pohledem britské úpravy chráněno jako dílo literární. V tomto ojedinělém případě tak lze souhlasit s autorkami Phebe Mann a Janicou Denoncourt,¹³⁶ které subsumují dílo v podobě architektonické kresby pod dílo literární. Pro autorskoprávní ochranu není potřeba ani zveřejnění díla z oblasti architektury ani jeho registrace.

2.6.1 Původnost díla

Podle již ustálené judikatury aby bylo dílo původní, musí být užito autorovo „skill and labour“, jehož obsah je širší oproti tvůrčí duševní činnosti z pohledu českého autorského práva a umožňuje chránit jakýkoliv výsledek, který stál duševní úsilí. Někdy je možno se také setkat s doktrínou „*sweat of the brow*“, podle níž původnost spočívá v práci vyvinuté k vytvoření díla, než v určité kreativě.

Originalita (původnost) nespočívá v tom, že je dílo svým vyjádřením originální ve smyslu jedinečnosti, ale že pochází od autora („*originate*“ *from the author*), respektive že je nezávisle vytvořeno autorem.¹³⁷ „*Autorskoprávní ochrana se tak vztahuje i k dílu, které je odvozeno od jiných zdrojů, pokud autor užil dostatečný skill, labour and judgment.*“¹³⁸

Soud v kauze Chabot v. Davies¹³⁹ konstatoval, že autorskoprávně chráněným dílem - dílem literárním může být i takové architektonické dílo vyjádřené v podobě plánů a bokorysů (fasády) stánku, které žalobce sice vytvořil způsobem běžným ve stavitelství a architektuře, ale k autorskoprávní ochraně postačuje, že toto dílo pochází od autora a není zkopírováno z jiného díla. To vede k závěru, že je jak autorskoprávně chráněno unikátní

¹³⁴ THORNE, Clive. Copyright. In SPEAIGHT, Anthony; STONE, Gregory. *Architect's Legal Handbook. The Law for Architects*. 7. vydání. Oxford: Architectural Press, 2000, str. 346.

¹³⁵ Section 3(2) CDPA.

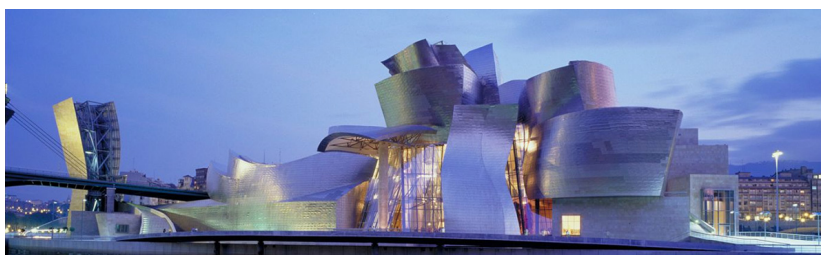
¹³⁶ MANN, Phebe; DENONCOURT, Janice. *Copyright issues on the protection of architectural works and designs*. [online]. In 25th Annual Conference of Association of Researchers in Construction Management (ARCOM), září 2009 [cit. 1. února 2016], Albert Hall, Nottingham, str. 707. Dostupné zde: <<http://centaur.reading.ac.uk/4621/>>.

¹³⁷ University of London Press Ltd v. University Tutorial [1916] 2 Ch 601.

¹³⁸ GRIFFIN, James; YING, Jane; NAIR, Abhilash. *The Facts at your Fingertips... Intellectual Property*. Oxon: Hodder Education, 2007, str. 108.

¹³⁹ Chabot v. Davies [1936] 3 All ER 221.

architektonické dílo, kupříkladu Guggenheimovo muzeum v Bilbao od architekta Franka O. Gehryho, tak obyčejný rodinný dům.

Guggenheimovo muzeum v Bilbao od autora Franka O. Gehryho¹⁴⁰

K určení, zda je konkrétní dílo ve Velké Británii autorskoprávně chráněno,¹⁴¹ musí být posouzeno také tímto dvoukrokovým testem:

1. nejprve musí být zodpovězena otázka, zda je dílo celkově původní, a to jak svým vzhledem, tak vnitřním uspořádáním a
2. dále je třeba ještě zvážit, zda není tento vzhled předurčen jen funkcí.

Pokud je na obojí otázku kladná odpověď, pak může být dílo autorskoprávně chráněno. Ačkoli ryze funkční prvky nejsou samy o sobě autorskoprávně chráněné, jejich originální uspořádání již chráněno být může.

Navzdory tomu, že australský autorskoprávní systém vychází z britské koncepce autorského práva, od britského pojetí původnosti díla se odklání. Další zajímavostí pak je, že australské soudy velmi často ve svých rozhodnutích odkazují na americkou judikaturu namísto judikatury britské. Soud v kauze ICETV Pty Ltd v. Nine Network Australia Ltd.¹⁴² v roce 2009 vyjádřil v *obiter dictum* výhrady k tomu, zda skutečně postačuje pro naplnění pojmového znaku originality díla „*labour and expense*“ („*skill and labour*“), neboť podle jeho názoru, ovlivněného právě americkou judikaturou, je k autorskoprávní ochraně potřeba ještě určitá „kreativní jiskra“.

2.7 Architektonické dílo ve Spojených státech amerických

Pro obytnou architekturu Spojených států amerických jsou typické dřevěné, katalogové rodinné domy o maximálně třech až čtyřech patrech. Těmto dílům v podobě

¹⁴⁰ FMGB. Guggenheim Bilbao. [online]. *Guggenheim-Bilbao*, 2017 [cit. 7. března 2017]. Dostupné zde: <<https://www.guggenheim-bilbao.eus/it/informazioni-utili/orari-e-tariffe/>>.

¹⁴¹ MANN, Phebe; DENONCOURT, Janice. *Copyright issues on the protection of architectural works and designs*. [online]. In 25th Annual Conference of Association of Researchers in Construction Management (ARCOM), září 2009 [cit. 1. února 2016], Albert Hall, Nottingham, str. 714. Dostupné zde: <<http://centaur.reading.ac.uk/4621/>>.

¹⁴² IceTV Pty Limited v. Nine Network Australia Pty Limited, [2009] HCA 14, 22 April 2009, S415/2008.

katalogových domů bývá zřídka poskytnuta autorskoprávní ochrana, protože postrádají alespoň minimální míru vlastní kreativity,¹⁴³ nebo je posléze zpochybněno porušení (*infringement*) tím, že nejsou unikátní, neboť se staví pro masový trh.¹⁴⁴

Autorské právo je ve Spojených státech amerických regulováno na federální úrovni. Některé autorskoprávní otázky si však každý stát může ve smyslu 17 U.S.C. § 301(b) upravit sám prostřednictvím svého práva, které nesmí být v rozporu s právem federálním.

Za posledních dvacet let došlo v USA k velké změně paradigmatu v chápání architektonického díla. Do roku 1990 nebylo v USA autorskoprávně chráněno samotné architektonické dílo ve smyslu stavebním a dílu vyjádřenému architektonickým plánem ani nebyla poskytnuta ochrana proti neoprávněnému rozmnožení stavbou.

V roce 1989 přistoupily Spojené státy americké k revidované Bernské úmluvě, čímž museli splnit požadavek přiznání autorskoprávní ochrany architektonickému dílu ve smyslu stavebním. Je pozoruhodné, že i sami architekti byli proti rozšíření této autorskoprávní ochrany: „*s ohledem na omezený počet architektonických prvků a způsobů řešení konstrukčních a prostorých otázek počítá architektura se znovuužitím prvků a s větším stupněm kopírování, než je běžné u jiných uměleckých děl. Ochrana prostřednictvím autorského práva by neměla omezit kreativitu autora v jeho možnosti užít dřívější architektonické prvky. Architekti jsou, na rozdíl od jiných umělců, kteří obvykle spoléhají na rozmnožování svých děl pro získání plné náhrady za své tvůrčí úsilí, plně kompenzováni za své služby ve vytvoření unikátní struktury. Proto motivace ke změně autorského zákona nevedla od samotných architektů, kteří si nadále chtěli ponechat možnost kopírování prvků dřívějších architektonických děl, ale z potřeby přizpůsobení se požadavkům Bernské úmluvy.*“¹⁴⁵ Tato povaha architektonické tvorby je v současné době respektována i americkými soudy, když je u architektonického díla, na rozdíl od kupříkladu díla hudebního, častěji shledána soudem inspirace jiným dílem než porušení autorských práv k architektonickému dílu.

V roce 1990 byl novelizován Copyright Act of 1976¹⁴⁶ a od té doby je ve Spojených státech amerických poskytována dvojí autorskoprávní ochrana dílům z oblasti architektury:

---

¹⁴³ J.R. Lazaro Builders, Inc. v. R.E. Ripberger Builders, Inc., 883 F. Supp. 336, 339 (S.D. Ind. 1995).

¹⁴⁴ Blíže viz kauza Dream Custom Homes, Inc. v. Modern Day Construction, Inc., 8:08-CV-1189-T-17AEP, 2011 WL 976420 at *8 (M.D. Fla. Feb. 22, 2011).

¹⁴⁵ GERSTENBLITH, Patty. *Art, Cultural Heritage, and the Law. Cases and Materials*. 3. vydání. Durham: Carolina Academic Press, 2012, str. 145.

¹⁴⁶ Architectural Works Copyright Protection Act, title VII of the Judicial Improvements Act of 1990, Pub. L. No. 101-650, 104 Stat. 5089, 5133, enacted December 1, 1990, dále jen „AWCPA“.

1. je chráněno obrazové, grafické nebo sochařské dílo dle oddílu 17 U.S.C. § 102(a)(5), vyjádřené v podobě architektonické kresby, plánu, nebo modelu.
2. je chráněno samotné architektonické dílo ve smyslu stavebním dle 17 U.S.C. § 102(a)(8).

Zavedením této ochrany došlo k vyvážení vztahu mezi podporou pokroku architektonické inovace a ochranou architektonické kreativity.¹⁴⁷

Aby se předešlo interpretačním obtížnostem, definoval Kongres architektonické dílo jako „*architektonický návrh stavby ztělesněný v jakémkoli hmotném substrátu, jakým může být stavba, architektonický plán nebo studie (kresba)*“.¹⁴⁸ Definice byla upřesněna důvodovou zprávou tak, že architektonické dílo zahrnuje nejen celkový vzhled (formu), ale i prostorové uspořádání a kompozici prvků.¹⁴⁹ Tato definice se pak ujala i v judikatuře a byla doplněna v roce 2008 i do Copyright Act of 1976. Chráněny pak nejsou běžné standardizované prvky (nechránitelné prvky architektonického díla), jako jsou například okna nebo dveře.

Architectural Works Copyright Protection Act (AWCPA) se nevztahuje k dílu vyjádřenému stavbou, která byla postavena před 1. prosincem 1990, a chrání dílo před rozmnožením stavbou jen od doby, kdy tento zákon vstoupil v platnost. Pokud tedy Walt Disney studio použilo pro vstup do zábavního parku Disney Hollywood Studios kopii brány z Pan Pacific Auditoria v Los Angeles v Kalifornii od autorů z Wurdeman & Bechet, která byla postavena v roce 1935, pak neporušilo autorská práva k architektonickému dílu ve formě stavby.

Stavba není v americkém autorském zákoně definována. U.S. Copyright Office si uvědomil, že by mohlo být pro praxi velmi náročné zvažování, co by se mělo či nemělo považovat za stavbu, a proto přinesl vlastní definici pro autorskoprávní účely. Stavbou se dle U.S. Copyright Office rozumí obyvatelná stavba, která je trvale a pevně spojená se zemí včetně kostela, muzea nebo zahradního altánu, ale již by sem zřejmě nespadal „hotel zaoceánské lodi“. Vyloučeny z ochrany jsou pak „*konstrukce jiné než budovy, jako například mosty, dálniční přivaděče, mimoúrovňové křižovatky, přehrady, chodníky, stany, karavany, mobilní domy a lodě*“¹⁵⁰ neboť jejich forma je dána ryze technickou povahou.

---

¹⁴⁷ Sieger Suarez Architectural v. Arquitectonica, 998 F.Supp.2d 1340 (2014).

¹⁴⁸ 17 U.S.C. § 101.

¹⁴⁹ House Report No. 101-735 (1990), as reprinted in 1990 U.S.C.C.A.N. 6935, 6949.

¹⁵⁰ U.S. COPYRIGHT OFFICE. Copyright Claims in Architectural Work. [online]. *U.S. Copyright Office*, aktualizováno v listopadu 2010 [cit. 14. září 2014]. Dostupné zde: <<http://www.copyright.gov/circs/circ41.pdf>>. Jde o rozepsání stálých pravidel k autorským právům

Brooklynský most, dílo od autora Johna A. Roeblinga, symbol New Yorku, by tak nebyl z dnešního pohledu (odhlédneme-li od dlouhé doby uběhnuté od smrti autora tohoto mostu) autorskoprávně chráněn. Díla v podobě mostů by zřejmě nebyla autorskoprávně chráněna ani v České republice, neboť by většina z nich nesplňovala pojmové znaky díla. Definice U.S. Copyright Office není právně závazná, přesto na ni federální soudy ve svých rozhodnutích hojně odkazují.

První kauzou, která se zabývala definicí stavby v autorskoprávním smyslu a v níž soud vycházel z definice U.S. Copyright Office, byla kauza *Yankee Candle Company, Inc. v. New England Candle Company, Inc.*¹⁵¹ Soud dospěl k závěru, že obchod v nákupním středisku nelze označit za budovu, neboť stavbou je třeba rozumět jen strukturu volně stojící. Naopak stavba definovaná v britském autorském zákoně jako pevná struktura nebo její část tak pojímá i ta díla, která by ve Spojených státech amerických autorskoprávní ochraně jako architektonické dílo nepodléhala.

Ve Spojených státech amerických se pro vznesení žaloby vyžaduje předchozí registrace díla¹⁵² a roli hraje autorova volba registrace druhu díla. Právní doktrínou zatím není vyjasněno, zda v případě, kdy autor provedl volbu registrace architektonického díla dle 17 U.S.C. § 102(a)(8), ale zaregistrované architektonické dílo nikdy nebylo postaveno, mohlo dojít k zásahu do autorových práv postavením stavby na základě tohoto (dříve z impulsu autora) nepostaveného architektonického díla. Novela federálního autorského zákona USA (Copyright Act of 1976) označovaná jako *Architectural Works Copyright Protection Act* se totiž nevztahuje ke stavbám postaveným před 1. prosincem 1990 a chrání architektonické dílo vyjádřené stavbou jen od doby, kdy tento zákon vstoupil v platnost.

Kauza *Shine v. Childs* je první kauzou, která se vyjadřuje k dokončenému architektonickému dílu dle 17 U.S.C. § 102(a)(8). Žalovaný argumentoval tím, že architektonické dílo vyjádřené plány pro stavbu může být chráněno jen v případě, že je možné stavbu z těchto plánů postavit. Podle soudu však žalovaní nepodložili svou argumentaci žádnou kauzou, která by dokládala jejich výklad AWCPA. Soud ve svém odůvodnění vycházel z kauzy *Eli Attia v. Society of New York Hospital*¹⁵³ a kauzy *Sparaco v. Lawler, Matusky, Skelly Engineers LLP*,¹⁵⁴ že autorskoprávně chráněno může být dílo vyjádřené architektonickým návrhem, plánem a technickou kresbou, která není dostatečně

---

upravených stěžejně v oddílu 37 Code of Federal Regulations, spravovaných pod záštitou U.S. Copyright Office. Dostupné zde: <<https://www.law.cornell.edu/copyright/regulations/202.11.html>>.

¹⁵¹ *Yankee Candle Company, Inc. v. New England Candle Company, Inc.*, 14 F.Supp.2d 154 (1998).

¹⁵² 17 U.S.C. § 411(a).

¹⁵³ *Eli Attia v. Society of New York Hospital*, 201 F.3d 50 (2d Cir. 1999).

¹⁵⁴ *Sparaco v. Lawler, Matusky, Skelly Engineers LLP*, 303 F.3d 460 (2d Cir. 2002).

dokončena a propracována k tomu, aby z ní bylo lze stavět. Soud konstatoval, že pro autorskoprávní ochranu je irelevantní, zda je či není možné z modelu Shine 99 postavit věž. Podle Patty Gerstenblith: „Kongres zamýšlel, aby bylo dílo vyjádřené stavbou autorskoprávně chráněno, nebo naopak vyňato z ochrany v závislosti na datu, od kterého jsou stavby ostatním dostupné ke zhlédnutí a rozmnožení.“¹⁵⁵ Soud trval na svém názoru, že stavby nejsou nikdy kompletně dokončeny, zároveň však uznal, že zákon není jasný a může být interpretován oběma způsoby.¹⁵⁶

Byť mělo zavedení druhé autorskoprávní ochrany v podobě architektonického díla dle 17 U.S.C. § 102(a)(8) vést k ochraně díla ve smyslu stavebním, přikláním se k názoru vyjádřenému soudem v kauze Shine v. Childs, protože jinak by měl žalobce slabší postavení jen proto, že jeho architektonické dílo nebylo dříve postaveno.

2.7.1 Míra autorskoprávní ochrany architektonického díla

Na základě bohaté americké judikatury můžeme rozlišovat tři druhy architektonických děl podle míry autorskoprávní ochrany:¹⁵⁷

1. kreativní dílo (*creative work*),
2. odvozené dílo (*derivative work*) a
3. kompilační dílo (*compiled work; compilation*).

Příkladem kreativního díla může být originální architektonické dílo vyjádřené kresbou, přičemž architektonický plán založený na této kresbě může být dílem odvozeným.¹⁵⁸ Za kompilační dílo¹⁵⁹ je pak třeba považovat takové, které je tvořeno z preexistujících materiálů a údajů, jež jsou koordinovaně vybrány nebo uspořádány takovým způsobem, že výsledná práce jako celek představuje originální autorské dílo.¹⁶⁰ Podle názoru soudu v kauze Feist Publications, Inc. v. Rural Telephone Service Co.¹⁶¹ je největší míra autorskoprávní ochrany typově poskytována dílu kreativnímu, méně pak vzhledem k obvyklé míře hodnoty díla dílu odvozenému a nejslabší ochrana svědčí dílu kompilačnímu.

---

¹⁵⁵ GERSTENBLITH, Patty. *Art, Cultural Heritage, and the Law. Cases and Materials*. 3. vydání. Durham: Carolina Academic Press, 2012, str. 156.

¹⁵⁶ Shine v. Childs, 382 F. Supp.2d 602 (S.D.N.Y. 2005).

¹⁵⁷ Feist Publications, Inc. v. Rural Telephone Service Co., 499 U.S. 340 (1991).

¹⁵⁸ Ve většině případů půjde o rozmnožení.

¹⁵⁹ Je třeba vzít na vědomí, že kompilační dílo je chápáno odlišně než v Evropské unii dílo souborné (databáze).

¹⁶⁰ 17 U.S.C. § 101.

¹⁶¹ Feist Publications, Inc. v. Rural Telephone Service Co., 499 U.S. 340 (1991).

Architektonické dílo bylo k dílu kompilačnímu přirovnáno v kauzách Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures¹⁶² a Intervest Const., Inc. v. Canterbury Estate Homes, Inc.,¹⁶³ přičemž oba soudy tento vztah interpretovaly tím způsobem, že je architektonickému dílu přiznána jen „*thin or baby protection*“.

Toto pojetí nicméně zpochybnil v roce 2014 soud v kauze Sieger Suarez v. Arquitectonica¹⁶⁴ s argumentací, že architektonické dílo, které je kompilací nejen nechránitelných prvků, je specifickým dílem uznaným autorským zákonem, a proto mu není možné přiznat jen „*thin or baby protection*“. Podle dichotomie myšlenky a vyjádření myšlenky je chráněno i takové vyjádření, které v sobě spojuje jak prvky chránitelné, tak prvky nechránitelné.

2.7.2 Pojmové znaky díla

Federálním autorským zákonem USA jsou explicitně stanovenými pozitivně pojmovými znaky¹⁶⁵ pouze ztělesnění díla na jakémkoli hmotném substrátu a původnost díla (*original works of authorship*); negativně vymezeným pojmovým znakem pak je dílo, které je vytvořeno zaměstnancem orgánu federální nebo státní moci, ale také orgánu územní samosprávy.¹⁶⁶ Další pojmové znaky pak byly dovozeny judikaturou a dále doplněny důvodovou zprávou k AWCPA. Na základě toho můžeme uceleně jmenovat tyto pojmové znaky:

1. ztělesnění na jakémkoli hmotném substrátu;
Aby bylo dílo ve Spojených státech amerických chráněno jako dílo autorské, musí být (na rozdíl od české úpravy) ztělesněno na jakémkoli hmotném substrátu, tedy na papíře, ve formě trojrozměrného modelu či stavby.
2. minimální stupeň vlastní kreativity;
Sine qua non autorského zákona je nikoli podstatný, ale alespoň minimální stupeň vlastní kreativity. Dříve soud v kauze Interlego AG v. Tyco Industries¹⁶⁷ dokonce vyžadoval vizuálně výraznou kreativitu, ale to se postupem času změnilo v požadavek alespoň minimálního stupně vlastní kreativity. Pro prokázání

---

¹⁶² Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures, 469 F. Supp. 2d 1148, 1162 (S.D. Fla. 2006).

¹⁶³ Intervest Const., Inc. v. Canterbury Estate Homes, Inc., 554 F.3d 914, (11th Cir.2008).

¹⁶⁴ Sieger Suarez Architectural v. Arquitectonica, 998 F.Supp.2d 1340 (2014).

¹⁶⁵ 17 U.S.C. § 102a.

¹⁶⁶ 17 U.S.C. § 105.

¹⁶⁷ Interlego AG v. Tyco Industries (1988).

pojmových znaků díla postačuje jen „*nezpochybnitelná špetka originality, přičemž od vysokého standardu unikátnosti v kreativě může být upuštěno.*“¹⁶⁸

3. původnost díla;

Jedním z pojmových znaků architektonického díla je, stejně jako ve Velké Británii, nejen jeho originalita ve smyslu původnosti od autora díla, ale také nepředurčenost chránitelných prvků jejich funkcí.¹⁶⁹ Ačkoli ryze funkční prvky nejsou samy o sobě autorskoprávně chráněné, jejich originální uspořádání již chráněno být může. Americká judikatura vztahující se k architektonickému dílu vychází z mírného požadavku na originalitu (původnost) díla s ohledem na půjčování si prvků z jiných děl.

4. absence vyloučení z autorskoprávní ochrany;

a) dichotomií myšlenky a vyjádřením myšlenky včetně aplikace tzv. „*merger doctrine*“, podle níž je-li stanovený úkol řešitelný pouze jedním způsobem nebo malým počtem způsobů, pak nemůže být vyjádření myšlenky autorskoprávně chráněno vůbec.

b) *test separability* - od 30. listopadu roku 1990 lze užít pouze na autorská díla dle 17 U.S.C. § 102(a)(5);

Test separability představil Supreme Court of the United States v roce 1954 v kauze Mazer v. Stein.¹⁷⁰ Supreme Court of the United States měl za to, že nezávislá umělecká díla mohou být autorskoprávně chráněna i za situace, kdy jsou včleněna do užitečných předmětů (*useful articles*). V této kauze se jednalo o sošku, která tvořila stojan lampy a soud prostřednictvím *testu separability* stanovil, že se jedná o umělecké dílo nezávislé na užitečném předmětu.

c) test poetického a vnitřního jazyka - od 1. prosince roku 1990 lze užít pouze na architektonická díla dle 17 U.S.C. § 102(a)(8),

d) ve Spojených státech amerických není chráněno dílo, které je vytvořeno zaměstnancem orgánu federální nebo státní moci, případně též orgánu územní samosprávy.¹⁷¹

---

¹⁶⁸ Folio Inpressions, Inc. v. Byer California, 937 F.2d 759, 764-65 (2d Cir. 1991).

¹⁶⁹ HALPERN, Sheldon W.; NARD, Craig Allen; PORT, Kenneth L. *Fundamentals of United States Intellectual Property Law*. 3. vydání. Nizozemí: Kluwer Law International, 2011, str. 36.

¹⁷⁰ Mazer v. Stein, 347 U.S. 201, 219 (1954).

¹⁷¹ 17 U.S.C. § 105.

Ačkoli není doktrinálně jedinečnost (*one-of-a-kind*) uznávána jako pojmový znak díla v USA, může hrát roli v přiznání žalobcovu nároku. Jedinečnost díla se přirozeně musí odehrávat ve vyjádření díla, nikoli v myšlence díla (konceptu). V kauze *Dream Custom Homes, Inc. v. Modern Day Construction, Inc.*¹⁷² si soud povšiml, že žalobce navzdory obchodní firmě „Dream Custom Homes, Inc.“ do té doby vytvořil třicet čtyři domů dle svých stále stejných zaregistrovaných plánů, které vždy mírně poupravil pro potřeby zákazníka. Nemohlo se tak dle názoru soudu jednat o plány vytvořené *one-of-a-kind*, nýbrž o plány vytvořené pro masový trh. Podstatná podobnost mezi dílem žalobce a žalovaného nebyla prokázána a žalobce nebyl v tomto sporu úspěšný. Soud tedy zřejmě neuznal jedinečnost jako pojmový znak díla, ale použil ji jako další argumentační vodítko pro nepřiznání nároku žalobce.

Byť nedošlo k porušení autorských práv, protože i díla nebyla podstatně podobná, není dle mého názoru přece vyloučeno, aby autor uděloval ke svému dílu vyjádřenému architektonickým plánem nevýhradní licenci, na základě níž by bylo postaveno několik podstatně podobných domů. Jde totiž o situaci podobnou v hudbě, kdy je hudební dílo rozmnožováno v podobě CD či DVD a přece se může jednat o dílo *one-of-a-kind*.

2.7.2.1 Test dichotomie myšlenky a vyjádření myšlenky

Podle oddílu 17 U.S.C. § 102(b): „*v žádném případě se autorskoprávní ochrana nevztahuje na myšlenku (nápad), postup, proces, systém, provozní metodu, koncept, princip nebo objev, a to bez ohledu na formu, v níž je popsán, vysvětlen, ilustrován nebo jakkoli ztělesněn.*“

Na kauze *Eli Attia v. Society of New York Hospital*¹⁷³ si můžeme přiblížit problematiku dichotomie myšlenky a vyjádření myšlenky. Eli Attia vytvořil dílo vyjádřené v podobě architektonických skic a plánů pro obnovu nemocnice v New Yorku. Nemocnice poté najala Attiu, aby jako projektový konzultant pracoval pro Taylor Clark Associates (dále jen „TCA“). Po naplnění účelu, pro který byl Attia najat, s ním nemocnice rozvázala spolupráci a za konzultantskou práci řádně zaplatila. Spolupráce nadále pokračovala s TCA, ale přibyla k ní ještě společnost Hellmuth Obata & Kassabaum (dále jen „HOK“).

V novinách *The New York Times* spatřil Attia článek, který obsahoval ilustraci plánu TCA a HOK. Podle Attiy vycházely plány TCA a HOK z jeho skic a plánu, a proto

---

¹⁷² *Dream Custom Homes, Inc. v. Modern Day Construction, Inc.*, 8:08-CV-1189-T-17AEP, 2011 WL 976420 at *8 (M.D. Fla. Feb. 22, 2011).

¹⁷³ *Eli Attia v. Society of New York Hospital*, 201 F.3d 50 (2d Cir. 1999).

podal žalobu na porušení autorských práv, jakož i na porušení Lanham Act, který poskytuje ochranu prostřednictvím známkového práva a práva proti nekalé soutěži. Attiovy plány velmi obecně zobrazovaly, kam umístit funkční prvky, kudy vést dopravu, kde by měla být záchranná služba, a dále obsahovaly konstrukční metody a principy stavebního inženýrství. Attiův plán tak pouze koncepčně řešil zlepšení obsluhy a zdravotní péče v nemocnici. Z Attiova díla byla užita jen architektonická myšlenka (námět, nápad), která však nepodléhá autorskoprávní ochraně, a proto ani nemohlo dojít k porušení autorských práv.

Attiův standard byl pak aplikován v kauze, Sparaco v. Lawler, Matusky, Skelly Engineers LLP,¹⁷⁴ přičemž soud došel k opačnému závěru, když judikoval, že Sparacův situační plán nebyl pouhým vyjádřením vtělených myšlenek jako v případě Attiova sporu, neboť specifikoval více než jen vágní, obecnou indikaci tvaru a umístění prvků. Byl plně realizovatelným plánem, na základě něhož již bylo možné stavět.

2.7.2.2 Test poetického a vnitřního jazyka

Test poetického a vnitřního jazyka se vztahuje pouze na architektonická díla dle 17 U.S.C. § 102(a)(8) a vymezená AWCPA, když na díla dle 17 U.S.C. § 102(a)(5) se aplikuje tzv. test separability. Test poetického a vnitřního jazyka představil Kongresu architekt Michal Graves, který jím byl přizván v rámci legislativního procesu při přípravě AWCPA. Podle Michala Gravese se vnitřní jazyk architektury skládá z těch prvků, které jsou diktovány pragmatickými stavebními a technickými požadavky a nemohou vyjadřovat kreativitu architekta, kdežto poetický jazyk se týká vnějšího vzhledu díla, ve kterém odráží mýty a rituály společnosti. Kongres, aniž by se zabýval vztahem architektonických stylů, přistoupil k ochraně toho, co Graves popsal jako poetický jazyk architektury.¹⁷⁵ Samotné jádro věci však spočívalo v tom, že Michal Graves, představitel postmoderního stylu a odpůrce funkcionalismu, pohlížel na pravidla architektonické tvorby jen prizmatem postmoderní architektury. U funkcionalistických staveb totiž vzhled nehraje roli, neboť představitelé tohoto stylu považovali ornament za zločin, když podstatné bylo prostorové uspořádání domu a samotná stavba byla diktována převážně funkčními prvky. Přístup Michala Gravese by tedy popřel ochranu dílům vytvořeným v architektonickém stylu funkcionalismu.

Byť by dle mého názoru nemělo být architektonické dílo zpravidla diktováno technickými požadavky, je třeba vzít v potaz i přínos díla v čase a pohlížet na dílo tvořené

---

¹⁷⁴ Sparaco v. Lawler, Matusky, Skelly Engineers LLP, 303 F.3d 460 (2d Cir. 2002).

¹⁷⁵ House Report No. 101-735, at 17 (1990).

v určitém architektonickém stylu podle toho, co unikátního tento styl přináší (což se pak přirozeně odráží i v díle), neboť architektonické styly na sebe často reagují a popírají to, co bylo vytvořeno dříve. Soudními orgány USA nebyl tento test doposud (ku prospěchu věci) osvojen.

2.8 Shrnutí kapitoly

Architektonické dílo není celosvětově jednotně upraveno. V níže uvedené tabulce jsou zprostředkovány koncepce architektonického díla zvolené ve vybraných zemích:

STÁT	ZVOLENÁ KONCEPCE ARCHITEKTONICKÉHO DÍLA
Rakousko, Německo	Architektonické dílo je dílem výtvarným, když stavba je rozmnoženinou architektonického díla. Je-li původce stavby (rozmnožitel) totožný s autorem architektonického díla vyjádřeného v podobě plánu, pak nejde o rozmnoženinu, ale o originální dílo vyjádřené stavbou.
Velká Británie	Jako architektonické dílo je chápáno jen vyjádření v podobě stavby či modelu stavby, když pro vyjádření v podobě architektonického návrhu (skic), plánu a projektu existuje separátní kategorie a tato díla se zpravidla podřazují pod díla grafická. Jak architektonické dílo, tak dílo grafické mají nadřazenou kategorii, kterou je dílo výtvarné.
Slovensko, Česká republika	Architektonickým dílem se rozumí dílo obvykle hmotně vyjádřené v podobě architektonické kresby, projektové dokumentace. Stavbou a případně modelem se ve většině případů rozumí trojrozměrná rozmnoženina architektonického díla.
Spojené státy americké	Architektonickému dílu je poskytnuta dvojitá ochrana. Důležitou roli (nikoli však pro splnění autorskoprávní ochrany) hraje správná registrace díla. AWCPA architektonickým dílem rozumí dílo vyjádřené architektonickou kresbou a plánem, ale i stavbou (17 U.S.C. § 102 (a)(8)). Vedle toho však paralelně chrání vývojové části díla vyjádřené architektonickou kresbou, plánem a modelem jako dílo obrazové, grafické nebo sochařské dle 17 U.S.C. § 102(a)(5). K této dvojitě ochraně došlo přijetím novely Copyright Act of 1976 (AWCPA), která zavedla ochranu architektonického díla ve smyslu stavebním. Úprava je tedy trochu matoucí a komplikovaná a jen její správné porozumění a tedy správná registrace díla umožní autorovi efektivně se bránit v rámci soudního řízení. Podle 17 U.S.C. § 102(a)(8) je definice architektonického díla podobná jako na Slovensku.

V Německu a Rakousku je architektonické dílo subsumováno pod dílo výtvarné. Československé autorské zákony sice také podřazovaly architektonické dílo pod dílo výtvarné, ale současný autorský zákon se již vydal cestou úpravy architektonického díla jako svébytného díla.

Architektonické dílo se od díla výtvarného odlišuje především tím, že obytná

stavba jako hmotný substrát díla slouží k bydlení a tedy musí splňovat nejen požadavky klienta, počítat s nadmořskou výškou, srázovitostí terénu či podnebními podmínkami, ale být rovněž v souladu s veřejnoprávními předpisy. Architektonická tvorba je těmito specifiky výrazně ovlivněna, a proto se v architektonickém díle spojují nejen prvky umělecké, ale i prvky funkční.

Na rozdíl od české autorskoprávní úpravy je na Slovensku a ve Spojených státech amerických architektonické dílo definováno. Na Slovensku je architektonické dílo: „*najvšeobecnejšie vyjadrenie tvorivej architektonickej myšlienky autora, najmä grafické a priestorové zobrazenie architektonického riešenia stavby alebo urbanistického usporiadania územia, stavba, ako aj dielo záhradnej, interiérovej a scénickej architektúry a dielo architektonického dizajnu.*”

České, německé i francouzské autorské právo je postaveno na ochraně jedinečného díla, v němž se odrážejí osobnostní vlastnosti tvůrce. Ve Spojených státech amerických se pro autorskoprávní ochranu vyžaduje alespoň minimální stupeň vlastní kreativity a v britském autorském právu zase pro autorskoprávní ochranu postačuje *skill and labour* (dovednost a práce), čímž je poskytnuta ochrana i dílům, kterým české i americké autorské právo ochranu upírá.

3 Hranice mezi inspirací, užitím části díla a porušením autorských práv

„Váš projekt domu na rohu Revoluční ulice u Štefánikova mostu mi Novou scénou malinko připomíná. ,Opravdu? To je pro nás velký kompliment.“¹⁷⁶

Běžnou součástí architektova tvoření je jeho inspirace nejen přírodními motivy, rituály a mýty společnosti, vlivy historie a tradicemi, múzou, ale i jinými díly. Míra ovlivnění jiným dílem může spočívat v (seřazeno v závislosti na míře zásahu do díla):

1. inspiraci v architektonické myšlence díla jiného autora (v holém námětu, nápadu),
2. identifikaci se s architektonickým stylem,
3. neškodné inspiraci v tvůrčím vyjádření díla směřující k vytvoření originálního (původního) autorského díla,
4. užití slabých prvků díla bez shody na myšlence díla,
5. užití slabých prvků díla jiného autora při zachování shody myšlenky díla,
6. odůvodněné míře užití části (zveřejněného) architektonického díla (tzv. malá citace¹⁷⁷),
7. užití některých (slabých) i silných prvků díla bez shody na myšlence díla,
8. vytvoření odvozeného díla, k němuž posloužilo originální (původní) dílo,
9. porušení autorského práva neoprávněným rozmnožením (tj. vytvoření shodné, „otrocké“ kopie) nebo napodobením originálního (původního) díla.

Každé architektonické dílo se skládá z určitého nepostradatelného základu, který je standartní při zpracování díla a z autorskoprávního vyjádření. Pro rozlišení, které jednotlivé prvky díla požívají autorskoprávní ochrany a které nikoli, se používá determinace prostřednictvím tzv. silných (autorskoprávně chránitelných) a slabých (nechránitelných) prvků. Silné prvky jsou takové, které určují autorskoprávní individualitu díla.¹⁷⁸ Autorskoprávně chráněné vyjádření architektonické myšlenky poskytuje pozorovateli z díla „overall look and feel“.

V níže uvedené tabulce výčet některých slabých a silných prvků může posloužit jako určité vodítko, ale nikoli jako dogma, neboť tvořivost v architektuře může přinášet rozličné výsledky.

---

¹⁷⁶ KOZLOVÁ, Tereza. Přál bych si navrhout fotbalový stadion. *Esprit. Stylový magazín Lidových novin*, 2. května 2012, č. IV., str. 16.

¹⁷⁷ § 31 odst. 1 písm. a) AZ.

¹⁷⁸ KNAP, Karel. Užití autorského díla. In *Aktuální otázky práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního*. Sbor. Praha, 1974, str. 42.

CHRÁNITELNÉ PRVKY OBYTNÉ ARCHITEKTURY	Unikátní, zajímavě řešené uspořádání místností v domě (např. Raumplan); Jako důkaz poslouží půdorysy.
	Jedinečné vyjádření tvaru (formy) domu; Forma stavby může být statická nebo dynamická (např. otáčející se fasáda ve směru hodinových ručiček směrem vzhůru). Jako důkaz poslouží bokorysy.
	Zajímavě řešené, pevně stojící příčky mezi jednotlivými místnostmi (zajímavě řešené rozdělení hlavního obývacího pokoje od kuchyně skleněnou nebo kamennou stěnou – např. ve vile Tugendhat od autora Miese van der Roheho)
	Zajímavá okna stavby (např. u Tančícího domu od spoluautorů Vlada Miluniće a Franka O. Gehryho)
	Atypické osvětlení domu
	Barva fasády Barva fasády hrála velkou roli v uměleckém stylu De Stijl. Umělci tohoto stylu užívají červenou, modrou, žlutou a černou barvu jako stěžejní barvy díla. Aby byl tento prvek autorskoprávně chráněn, musí jej autor esteticky vyjádřit tak, aby nešlo jen o tvoření v určitém architektonickém stylu.
	Strop; Strop může být rovný, ale i různě atypicky klenutý.
	Střecha; Střecha může být rovná, ale i různě atypicky zkroucená.
	Dekorující prvky stavby; Ty se budou často vyskytovat u architektonických stylů Bauhaus (spojení výtvarných a sochařských prvků do jednoho souladu s architektonickým dílem) a secese.
	Stavební materiály; V některých případech může být užití konkrétního materiálu pro dílo významné v tom smyslu, že bylo-li by zasaženo do díla změnou použití materiálu pro dílo typického, mohlo by dojít k dehonestaci díla (užití betonu namísto kamene nebo užití keramického obkladu namísto cihly). V tom se tento přístup liší od přístupu amerického, podle něhož nejsou chráněna osobnostní práva autorská k architektonickému dílu, a proto odlišné použití stavebních materiálů v USA zpravidla nezpůsobuje porušení žádných autorských práv.
	NECHRÁNITELNÉ PRVKY OBYTNÉ ARCHITEKTURY
Typické znaky architektonického stylu	
Obecné tvary domu (krychle, kvádr atd.)	
Inspirace přírodními motivy; Každý se může inspirovat přírodními motivy, jako je tvar oblázku, mušle, květu lilie apod.; vyjádření těchto motivů však již může být autorskoprávně chráněno.	
Povahově předurčené prvky typické v architektonické tvorbě (okna, dveře, podlahy, stěny apod.)	
Stavebně technická řešení	
Rozměry místností, velikost domu apod.; Tyto parametry jsou zpravidla diktovány klientem.	
Genius loci místa; Jedním z důležitých kritérií je i <i>genius loci</i> místa, tj. zda a jak stavba zapadá do prostoru. Posuzováním tohoto kritéria by však nikdy nemuselo dojít k porušení právě proto, že porušující stavba nikdy nebude stát na stejném místě jako stavba originální.	

3.1 Inspirace architektonickou myšlenkou

Stálým a nedořešeným problémem nejen v České republice zůstává dichotomie architektonické myšlenky a jejího vyjádření. Autorské právo rozhodně neslouží k monopolu architektonických myšlenek; dichotomie má naopak sloužit k vybalancování práv autora a k rozvoji společnosti. Architektonická myšlenka proto *per se* autorskoprávně chráněna není,¹⁷⁹ pouze je chráněno její vyjádření. Pokud tedy někdo zkopíruje žalobcovu architektonickou myšlenku, nedojde k porušení.

Někteří architekti se domnívají, že když přijdou s novým nápadem řešení stavby založeném svou formou na obnovitelných zdrojích, nebo na geometrickém tvaru stavby (spočívající kupříkladu v tom, že se zpravidla stavějí rozhledny půlkruhové základny a architekt vymyslí základnu trojúhelníkovou a nikdo jiný by s rozhlednou trojúhelníkové základny přijít nemohl), mají na tento nápad exkluzivitu. Autorské právo však nechrání tyto nápady (prosté, holé náměty), ale až vyjádření spočívající v jedinečném výsledku tvůrčí duševní činnosti autora. Byť není holý nápad na uspořádání prostoru a na technické či stavební řešení stavby autorskoprávně chráněn, může hrát v architektonické tvorbě významnou roli.

Architekt Matthew Frederick označil architektonickou tvorbu tak, že: „*architektura začíná myšlenkou. Dobré designové řešení nespočívá jen v tom, že je fyzicky zajímavé, nýbrž že je ovládáno myšlenkami. Myšlenka je specifickou duševní konstrukcí, skrze níž organizujeme, rozumíme a dáváme smysl externím zkušenostem a informacím. Bez myšlenek, které determinují stavby, by byli architekti jen pouhými prostorovými plánovači. Dekorované prostorové plánování není architekturou, když ta naopak v sobě odráží DNA stavby, v níž jsou vloženy pocity, které utvářejí celek.*“¹⁸⁰

Je-li tedy dílo původní pouhým námětem¹⁸¹ k vlastní tvorbě, k užití původního díla nedochází a autor takového díla nemusí žádat o (svolení nebo) uzavření licenční smlouvy. Převzetím námětu původního díla si nicméně autor značně zjednodušuje práci a stává se tak černým pasažérem, který těží z úsilí jiného, využívá jeho zkušeností, zneužívá jeho nápady, čímž získává výhodu nejen ve snížených nákladech, ale také v časové úspoře, tedy získává prospěch, jež by bez tohoto užití sám nezískal. Autor původního díla by se mohl případně bránit prostředky na ochranu proti nekalé soutěži.

---

¹⁷⁹ § 2 odst. 6 AZ.

¹⁸⁰ FREDERICK, Matthew. *101 Things I Learned in Architecture School*. MIT Press: Cambridge, 2007, str. 14.

¹⁸¹ § 2 odst. 6 AZ.

“Quite frankly, we stole the idea from I. M. Pei.”

Ilustrace znázorňuje dichotomii myšlenky a vyjádření myšlenky.¹⁸²

Po zhlédnutí stavby ve tvaru skleněné pyramidy se téměř každému okamžitě asociuje vstup do muzea Louvre v Paříži od architekta Ieoha Minga Peie. Podle dichotomie myšlenky a vyjádření myšlenky si každý může postavit stavbu, která bude vypadat podobně proto, že byla inspirována geometrickým tvarem pyramidy. Dílo Ieoha Minga Peie je každému tak vryté pod kůži, že na první pohled bude každému jakákoli jiná pyramida nápadně připomínat Peiovu pyramidu. Asociace s dílem (jako kritériem pro posuzování ochrany proti nekalé soutěži), jakož i umělecká inovace ve smyslu využití inovativního konstrukčního materiálu (srov. s inovací chráněnou patentovým právem), i když ovlivňuje autorskoprávně chráněný vzhled díla, není z dnešního pohledu autorského práva významná. Pro rozhodnutí o porušení bude totiž významné, zda jsou si obě díla statisticky podobná v silných prvcích (ve vyjádření, nikoli v architektonické myšlence).

Problémem bývá určení hranice, kdy lze ještě hovořit o architektonické myšlence a kdy už o jejím vyjádření. Soud se již v roce 1930 k dichotomii myšlenky a vyjádření myšlenky vyjádřil v kauze Nichols v. Universal Pictures Corporation následovně: „*nikdo nikdy nebyl schopen upravit tuto hranici a asi ani nemůže*“¹⁸³ a tento fakt doposud nebyl překonán.

Je-li možno dílo vyjádřit užitím myšlenky jen jedním způsobem, tedy vyjádření nepřináší myšlence nic nového, pak nemůže být toto vyjádření splynuté s myšlenkou

¹⁸² STEVENSON, James. „*Quite frankly, we stole the idea from I. M. Pei.*“ Copyright © 24. dubna 1989. New Yorker. Ilustrace užitá na základě nevýhradní celosvětové licence uzavřené se společností Advance Magazine Publishers, Inc. dne 11. března 2016.

¹⁸³ Nichols v. Universal Pictures Corporation (1930) 45 F 2d 119, at 121.

autorskoprávně chráněno, neboť by došlo k monopolu této myšlenky či návrhu jedním autorem. Jde o doktrínu, která se uplatňuje jak v evropském kontinentálním autorském právu, tj. kupříkladu v Rakousku¹⁸⁴ nebo ve Francii (*scènes à faire*), tak i v angloamerickém právním systému (*merger doctrine*). České autorské právo však tuto doktrínu nezná a ani ji doposud nedovodila judikatura.

Odvolací soud jedenácté soudní oblasti (*Eleventh Circuit Court of Appeals*) zastává právní názor, že: „*zatímco běžné standardizované prvky a architektonické prvky klasifikovatelné jako myšlenky, nejsou samy o sobě autorskoprávně chráněné, architektova originální kombinace nebo uspořádání těchto prvků může být autorskoprávně chráněno.*“¹⁸⁵ Tento názor odvolacího soudu může implikovat myšlenku, že si soud všiml aspektu, že si architekti cení na architektonickém díle nejvíce konceptu, v němž je zakotvena základní myšlenka či myšlenky (vliv historie a tradic na dílo, *genius loci* místa, inspirace přírodou, múzou apod.) díla, nicméně odvolací soud tím měl na mysli přirovnání architektonického díla k dílu kompilačnímu, kterému je poskytnuta jen slabá ochrana (*thin protection*).

3.2 Autorským právem nechránitelné tvary

The Center for Architecture v New Yorku uspořádalo v roce 2015 výstavu „Un/fair Use“ vztahující se k autorskému právu v architektuře a prezentující, které přivlastnění části původního díla je ještě oprávněné dle doktríny *fair use*.¹⁸⁶ Výstava demonstrovala na konkrétních tvarech modelů (vytvořených pod záštitou MIT institutu), zda jde o tvary, které jsou v režimu *fair use*, nebo zda jde o autorskoprávně chráněné dílo. Kurátorkami výstavy byly Ana Miljački a Sarah Hirschman z Massachusetts Institute of Technology a University of California, Berkeley.

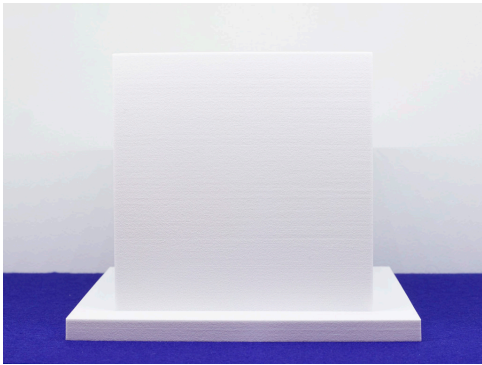
---

¹⁸⁴ HÖHNE, Thomas. Postavení architekta v rakouském autorském právu. In PRAŽANOVÁ, Markéta (ed). *Autorská práva v architektuře*. Praha: Česká komora architektů, 2009, str. 24.

¹⁸⁵ Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures, L.C., 527 F.3d 1218, 1225 (11th Cir. 2008), nebo Intervest Const., Inc. v. Canterbury Estate Homes, Inc., 554 F.3d 914, (11th Cir.2008).

¹⁸⁶ Výstava probíhala v období od 10. září 2015 do 25. ledna 2016, blíže zde: <<http://cfa.aiany.org/index.php?section=upcoming&expid=302>>.

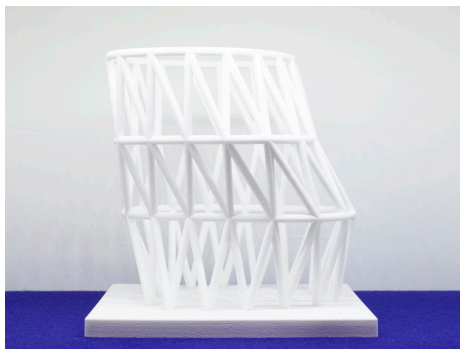
Fair use chráněné tvary

Tvar krychle není možné ani autorskoprávně, ani známkoprávně chránit.¹⁸⁷

Tento tvar „smooth twist“ je možné vidět u staveb Santiaga Calatravy, BIG, SOM, či Info Based Architecture.¹⁸⁸

Tento „diagrid“ užitý kupříkladu Normanem Fosterem, architektonickým ateliérem Herzog & de Meuron, a ateliérem OMA je dle názoru Margaret Rhodes „fair use - fair move“¹⁸⁹ tvarem.

Fair use tvar „heroického phallusu“ užitý architektky Normanem Fosterem či Jeanem Nouvelem není explicitně autorskoprávně chráněn.¹⁹⁰

Unfair use tvary

Tento model zobrazuje stavbu, která byla centrem dění v kauze Sturdza v. the United Arab Emirates. Architekt Elena Sturdza navrhl stavbu pro UAE

V kauze Demetriades v. Kaufmann z roku 1988 si manželé Kaufmannovi najali stavebního inženýra k vytvoření přesné kopie domu Scarsdale v New Yorku,

¹⁸⁷ RHODES, Margaret. Architecture's fine line between stealing and inspiration [online]. *Wired*, 10. února 2015 [cit. 25. března 2016]. Dostupné zde:

<<http://www.wired.com/2015/10/architectures-fine-line-stealing-inspiration/#slide-1>>.

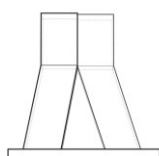
¹⁸⁸ Tamtéž.

¹⁸⁹ Tamtéž.

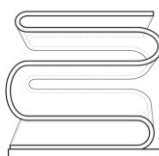
¹⁹⁰ Tamtéž.

Embassy, ale později UAE ukončila se Sturdzou komunikací a najala jiného architekta, jehož provedení nese podobné znaky Sturdzova díla. Kauza nakonec skončila tím, zda-li byl Sturdza vůbec licencován k práci architekta v UAE.¹⁹¹

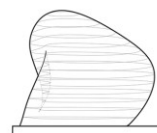
který obdivovali. Kaufmannovi dostali kopie architektonických plánů původního domu a také si toto dílo vyfotografovali. V době, kdy byla kauza soudem projednávána, ještě nebylo dílo vyjádřené stavbou autorskoprávně chráněno, a proto soud shledal dům jen jako autorskoprávně nechránitelný objekt.¹⁹²

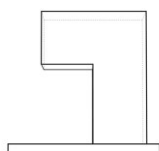
23.0
Pants
People's Building
PLOT, 2004
Torres Siamesas
Alejandro Aravena, 2005
East Tower
RMJM, 2013

24.0
Single Surface
Educatorium
OMA, 1997
ICA
Diller Scofidio + Renfro, 2002
Villa VPRO
MVRDV, 1997

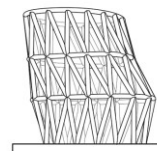
27.0
Amorphous Blob
Selfridges
Future Systems, 2003
Kunsthau Graz
Peter Cook, 2003
Admirant Entrance Building
Massimiliano Fuksas Architetto, 2010
Galaxy Soho
Zaha Hadid, 2013

35.0
L-Shaped Cantilever
Peckham Library
Will Alsop, 2000
Tongxian Gatehouse
Office dA, 2003
Shipping & Transport College
Neutelings Riedijk, 2006

36.0
Hyper-Building
Hyperbuilding
OMA, 1996
Cross # Towers
BIG, 2012
Museum Plaza
REX, 2013

37.0
Diagrid
Swiss Re Headquarters
Foster + Partners, 2005
Prada Epicenter
Herzog & de Meuron, 2006
CCTV Headquarters
OMA, 2012

Kresby běžných, autorskoprávně nechránitelných tvarů¹⁹³

3.3. Inspirace přírodními motivy

Porušitelé se občas brání tím, že se inspirovali přírodními motivy a úkazy, nikoli autorskoprávně chráněným dílem. V případě neoprávněného užití autorskoprávně chráněné stavby - hotelu Ještěd od architekta Karla Hubáčka porušitelé tvrdí, že se inspirovali jen tvarem hory Ještěd a nikoli samotným dílem, které tvar hory mimochodem kopíruje, což ale naopak dodává dílu na jedinečnosti.

Dalším zajímavým případem, který stojí za zmínku, je *copycat* stavby Zaha Hadid

¹⁹¹ RHODES, Margaret. Architecture's fine line between stealing and inspiration [online]. *Wired*, 10. února 2015 [cit. 25. března 2016]. Dostupné zde:

<<http://www.wired.com/2015/10/architectures-fine-line-stealing-inspiration/#slide-1>>.

¹⁹² Tamtéž.

¹⁹³ Courtesy Center for Architecture AIA New York; HURLEY-KOLSON, Amanda. The Unexpected History Behind "Un/Fair Use" [online]. *Architect* 16. října 2015 [cit. 16. dubna 2016]. Dostupné zde: <http://www.architectmagazine.com/design/the-unexpected-history-behind-un-fair-use_o>.

Wangjing Soho - The Meiquan 22nd Century building v Chongqingu. Čínská protistrana se zde v předstihu bránila tím, že inspirací jí nebyla stavba Zahy Hadid, ale valounky, které se povalují kolem řeky Yangtze, kde předmětná stavba stojí.¹⁹⁴

Soudci by se neměli nechat strhnout takovou argumentací, jinak by se porušitelé díla (vystavěného nejen v architektonickém stylu organické architektury, ale i v jiných architektonických stylech, jakým je třeba High-tech architektura) vždy odvolávali na inspiraci v přírodě (tvar mušle, oblázky, vlny apod.) a to by mohlo vést až k úplnému popření autorských práv k architektonickým dílům současné architektury. Domnívám se, že zrovna pro tyto případy se jeví vhodným aplikovat při posuzování statistické totožnosti dvou děl v silných prvcích test *total concept and feel*, o němž bude pojednáno později.

3.4 Identifikace s architektonickým stylem

Většina architektů tvoří v určitém architektonickém stylu a jen malá část architektonických děl je stylově nezařaditelná. Architektonické styly často odrážejí společenskou situaci dané země a období, ke kterému se vztahují, jsou zrcadlem společnosti. Každý architektonický styl je proto vystavěn na jiných základech (jiném manifestu). Architektonický styl není *per se* chráněn, autorskoprávně chráněn je až způsob, kterým k němu autor přistoupí tak, že vznikne autorskoprávně chráněné dílo. Pokud by tomu tak nebylo, prvním vyjádřením díla by se tento sloh „vyčerpal“ a ostatní autoři by již takový sloh použít ve své tvorbě nemohli. V každém architektonickém stylu se vyskytují určité pro něho typické prvky, podle nichž ho lze poznat.

Níže v tabulce je zobrazen velmi zjednodušující přehled toho, co je pro nejznámější architektonické styly 20. století typické. Architektonické styly dřívějšího data nejsou přirozeně v tabulce zařazeny, protože díla v těchto stylech vytvořená by již zřejmě nepodléhala autorskoprávní ochraně. Jak je ovšem známo, v každém století (desetiletí) dominuje určitý architektonický styl, který v následujícím století nahrazuje další architektonický styl. To nevylučuje, že se může po několika stylech určitý styl zase vrátit, a to i se stejnými typickými znaky (gotika – neogotika).

---

¹⁹⁴ WAINWRIGHT, Oliver. Seeing double: what China's copycat culture means for architecture [online]. *theguardian*, 7. ledna 2013 [cit. 26. března 2016]. Dostupné zde: <<http://www.theguardian.com/artanddesign/architecture-design-blog/2013/jan/07/china-copycat-architecture-seeing-double>>.

ZASTŘEŠUJÍCÍ STYL	JEDNOTLIVÉ ARCH. STYLY	TYPICKÉ ZNAKY
Historizující styly	Neogotika Neobaroko	Používají se osvědčené zákonitosti z minulosti.
De Stijl		Užívání bílých, modrých, žlutých, červených a černých různě širokých pruhů na fasádě domu.
Bauhaus		Propojení všech umění, tj. jak architektury, tak umění výtvarného a sochařského.
Appropriation art	Dadaismus Surrealismus Pop art	Pro tyto styly je typické, že si autor přisvojuje cizí prvky k vytvoření svého vlastního uměleckého díla.
Moderna	Funkcionalismus	Architektonický purismus: „ornament je zločin“; Raumplan (představitel Adolf Loos) – zajímavé řešení prostorového uspořádání díla v tom, že se výška místnosti přizpůsobuje jejímu účelu a dům tak není rozdělen na jednotlivá, svou výškou stejná patra.
Postmoderna		I pro tento styl je typické, že si autor přisvojuje cizí prvky k vytvoření svého vlastního uměleckého díla. Přestalo platit paradigma, že: „ornament je zločin“.

Na co by se tedy měl soudce zaměřit, když posuzuje dvě díla tvořená v určitém architektonickém stylu? Soudce by kupříkladu neměl u funkcionalistické stavby stroze konstatovat, že jde o krychli, jejíž tvar není autorskoprávně chráněn, ale naopak posoudit, jak autor typické znaky určitého architektonického stylu (slabé prvky) ztvárnil a jak v tomto stylu autor dílo jedinečně vyjádřil. U funkcionalistické stavby by se tedy měl převážně zaměřit na prostorové uspořádání díla (Raumplan).

Americká kauza *Zalewski v. Cicero Builder Dev. Inc.*¹⁹⁵ je příkladem rozhodování o tom, jak velká míra kreativity je pro autorskoprávní ochranu architektonického díla vytvořeného v určitém architektonickém stylu potřebná. Odvolací soud (*Second Circuit Court of Appeals*) potvrdil rozhodnutí (*summary judgment*) Northern District Court ve prospěch žalovaných, že nedošlo k porušení autorských práv. Ačkoli měl newyorský architekt James Zalewski platný copyright a žalovaní užili architektovo dílo, šlo jen o užití

¹⁹⁵ *Zalewski v. Cicero Builder Dev. Inc.*, 12-3448-CV, 2014 WL 2521388 (2d Cir. June 5, 2014).

nechránitelných prvků díla. Tyto prvky se prý nacházejí ve všech koloniálních domech. Architektovy plány obsahovaly jen opravdu základní plány podlaží pro tyto domy. Soud své rozhodnutí odůvodnil tím, že architektův originální (původní) přínos byl velmi nepatrný a ačkoli byl zkopírován vzhled, žalovaný sdílel žalobcův generální styl, ale nepřevzal nic z jeho originálního, autorskoprávně chránitelného vyjádření. Takové charakterové vlastnosti díla, jako rozměry pokojů, jsou totiž dle názoru soudu specifikacemi diktovanými klientem, nikoli architektem. Pokud by mělo být dílo vytvořené v koloniálním stylu autorskoprávně chráněno, musel by mu autor vdechnout něco navíc.

I v další americké kauze J.R. Lazaro Builders, Inc. v. R.E. Ripberger Builders, Inc.¹⁹⁶ žalovaný namítal, že žalobce tvořil v architektonickém stylu, v němž se běžně staví domy v Indianapoli posledních deset let a tudíž nemohl mít žalobce platný copyright pro splnění pojmového znaku díla minimálního stupně vlastní kreativity. Jde o skutkově podobnou kauzu s kauzou Dream Custom Homes, Inc. v. Modern Day Construction, Inc.,¹⁹⁷ v níž soud konstatoval, že dílo nemůže být unikátní (*one-of-a-kind*), pokud je určeno pro masový trh.

3.5 Inspirace jiným dílem

Co se týče napodobeniny, tak ta spočívá v užití podstatných (silných) prvků původního díla, kdežto v případě inspirace jiným dílem k převzetí podstatných prvků původního díla nedochází. Převzaty tak mohou být prvky slabé.

Naopak u odvozeného díla je původní dílo pouze jeho podkladem k vytvoření nového, autorskoprávně chráněného díla: „*předmětem ochrany podle práva původského není látka, myšlenka literárního díla nebo jeho části o sobě, nýbrž tvůrčí a proto chráněná činnost zpracovatele jevící se v tom, jak byla tato látka ve své vnější i vnitřní formě zpracována. Tato činnost musí být svérázná, osobitá, nezávislá na cizím dílu, třeba bylo předlohou; cizí dílo nesmí býti zpracovateli vodítkem, nýbrž jen podkladem pro zcela novou jeho činnost. Zpracováním není pouhá reprodukce díla nebo jeho části v zastřené formě zkratk, přidavků, přestylizace a jiných podobných změn.*“¹⁹⁸

Rozdíl mezi odvozeným dílem a plagiátem spočívá mimo jiné v tom, že odvozené dílo může být při splnění pojmových znaků díla považováno za dílo autorské, avšak plagiát nikoli. Tradičně se v evropském kontinentálním autorském právu uvádí, že existují-li dvě

¹⁹⁶ J.R. Lazaro Builders, Inc. v. R.E. Ripberger Builders, Inc., 883 F. Supp. 336, 339 (S.D. Ind. 1995).

¹⁹⁷ Dream Custom Homes, Inc. v. Modern Day Construction, Inc., 8:08-CV-1189-T-17AEP, 2011 WL 976420 at *8 (M.D. Fla. Feb. 22, 2011).

¹⁹⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 1930, sp. zn. Zm II 413/29 [Vážný 3848].

stejná (podstatně podobná) díla, pak jedno z nich musí být otrocká kopie. Byť obě díla vznikla nezávisle na sobě, ale postrádala by z podstaty autorského práva individualizační prvky, pak by nemohlo být ani jedno dílo autorskoprávně chráněno.

Určení hranice mezi inspirací a případným porušením autorského práva je velmi tenká už jen proto, že je člověk vizuálním stimulům vystaven v podstatně větší míře než stimulům sluchovým. Architektura nás obklopuje všude kolem nás, vytváří nám sociální interaktivní prostředí a člověk přijímá tyto vizuální stimuly i pasivně, podvědomě. Je dokonce prokázáno, že si člověk data mnohem lépe pamatuje prostřednictvím obrazových konotací. I toto podvědomí hraje při rozhodování soudů o autorskoprávních sporech svou specifickou roli.

Kupříkladu americké soudy vyžadují k prokázání porušení copyrightu i přístup k dílu, který sice může být vytvořen jen na základě vizuálního vjemu, ale musí být prokazatelný. Žalobce tak musí dokázat, že je evidentní, že žalovaný dílo musel vidět. Jinými slovy zhlédne-li architekt nějakou stavbu nebo architektonický plán, který se mu vryje do paměti natolik, že je jím ovlivněn při své další tvorbě, ale již si neuvědomuje, odkud tento podnět pochází a neprokáže se jeho přístup k dílu, pak dle ustálené americké judikatury zpravidla nepůjde o porušení architektonického díla, ale o pouhou inspiraci a obě díla budou autorskoprávně chráněna.

Ani podle českého přístupu není inspirace jiným dílem zapovězena, ale jen do té míry, pokud by již nevznikla neoprávněně pořízená rozmnoženina originálního díla či byla neoprávněně převzata podstatná část díla.

Pro vytvoření si architektonického díla je možné si půjčovat již existující prvky jiných architektonických děl a použít je v jiném, novém kontextu. Pro zjištění případného porušení je třeba zvažovat, o jaké prvky a v jaké míře užití jde. Architektonické dílo v sobě zahrnuje jak prvky technické, netvůrčí povahy, tak prvky tvůrčí, které mohou být ve vztahu k autorovi díla originální, nebo přivlastněné.

Zásadní pohled na oprávněnou míru užití části díla přineslo v roce 2009 rozhodnutí Soudního dvora ve věci Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening: *„pokud jde o části díla, je třeba konstatovat, že nic ve směrnici 2001/29 nebo v jiné směrnici použitelné v této oblasti nenaznačuje, že by tyto části podléhaly jinému režimu, než je režim, kterému podléhá dílo ve svém celku. Z toho vyplývá, že jsou chráněny autorským právem, pokud jako takové přispívají k původnosti díla v jeho celku. Vzhledem k úvahám uvedeným v bodě 37 tohoto rozsudku se tak na jednotlivé části díla vztahuje ochrana podle čl. 2 písm. a) směrnice 2001/29 za podmínky, že obsahují určité prvky, které jsou vyjádřením*

*vlastního duševního výtvoru autora tohoto díla.*¹⁹⁹

Podle ustálené britské judikatury bylo možné užít části jiných děl ve svém autorském díle za předpokladu, že se nejednalo o podstatnou část díla²⁰⁰ z kvalitativního hlediska.²⁰¹ V opačném případě by se jednalo o porušení autorských práv. Toto paradigma však muselo být překonáno výše uvedeným „EU case law“ ve věci Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening, které postrádá pohled na převzetí části díla z kvalitativního hlediska.

Z americké judikatury (v České republice totiž k tomu zatím neexistuje judikatura) vyplývá, že je autorům architektonických děl dána mnohem větší volnost pro inspiraci a pro půjčování si prvků původních děl.²⁰² Nicméně se domnívám, že by měly americké soudy odkazovat v případě porušení architektonického díla i na kauzu Meredith Corp. v. Harper & Row, Publishers, Inc., v níž se soud vyjádřil ve vztahu k literárnímu dílu tak, že: „*i jen malé užití části díla může být nespravedlivé, pokud takové užití je podstatně důležité pro dílo jako celek.*“²⁰³ V této kauze žalovaný jednoznačně vycházel z žalobcovy knihy, přičemž i převzetí méně než jedenácti procent textu knihy zapříčinilo plagiátorství, neboť hrálo stěžejní roli v dílu jako celku.

3.5.1 Architektonické dílo vs. dílo hudební

Architektonické dílo je specifickým dílem autorského práva a není možné na něj pohlížet stejně jako na dílo hudební, které je poměřováno (vycházeje z americké judikatury, protože v České republice zatím není v tomto ohledu ustálená judikatura, abychom mohli učinit takový závěr) mnohem přísnějším metrem.

Rozdíl mezi dílem architektonickým a dílem hudebním nespočívá jen v tom, jak člověk vnímá vjemy kolem sebe, tedy že je vystaven v mnohem větší míře vjemům vizuálním než vjemům sluchovým, ale především v odlišnosti tvorby. Zobecněně se dá říci, že je pro autory architektonických děl z utilitárního hlediska (angloamerického přístupu) mnohem menším ekonomickým rizikem, že někdo případně neoprávněně užije jejich dílo, než pro autory hudebních děl. Architektonická tvorba je totiž zcela odlišná od tvorby hudební v tom, že architekt vytvoří někomu na zakázku jen jedno dílo, v němž je zahrnuta

---

¹⁹⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. července 2009 ve věci C-5/08, Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening.

²⁰⁰ Section 16(3)(b) CDPA.

²⁰¹ Landbroke v. William Hill [1964] 1 All ER 465.

²⁰² Kupříkladu kauza Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures, 469 F. Supp. 2d 1148, 1162 (S.D. Fla. 2006), nebo kauza Intervest Const., Inc. v. Canterbury Estate Homes, Inc., 554 F.3d 914, (11th Cir.2008).

²⁰³ Meredith Corp. v. Harper & Row, Publishers, Inc., 378 F. Supp. 686, 690 n. 12 (S.D.N.Y. 1974).

celková cena za dílo, kdežto autor hudebního díla má zisk postavený na tom, že se mu postupně vrací ušlé výrobní náklady, které vložil do vytvoření díla tím, že se legálně prodávají jeho kopie. I autorské právo ve svém počátku bylo určeno proti hromadnému rozmnožování jiných děl. V architektuře však k hromadnému rozmnožování architektonického díla nedochází, nejde-li o poskytnutí licence k dílu z katalogu (k dílu na klíč).

Americké federální soudy v případě hudebních děl přistupují k přisvojování si částí písní odlišně než u architektonických děl. Ačkoli se tóny mohou vrýt do podvědomí a žalovaný takové tóny, kupříkladu refrén či jinou část písně použije ve své písni, aniž si uvědomuje, že již existují a kde je slyšel, může dle konstantní (americké) judikatury dojít k porušení práv žalobce. Soudy proto pro prokázání nepřímého důkazu nevyžadují, aby žalobce dokázal přístup žalovaného k dílu, jako tomu je u architektonického díla. Nebylo by to ani často prakticky možné, neboť by bylo pro žalobce velkým problémem dokázat, že žalovaný slyšel jeho píseň v rádiu. Žalobám na neoprávněné užití části písně (nejčastěji refrénu) tak dokonce bývá vyhověno i v případě, že byl užit jen *feeling* originální písně.

V tomto ohledu lze zmínit aktuální kauzu nejpopulárnějšího zpěváka současnosti, Williama Pharrella, který byl v březnu v roce 2015 spolu s Robinem Thickeem shledán kalifornskou federální porotou odpovědným za porušení autorských práv k písni „Got to Give It Up“ zpěváka Marvinu Gaye, jehož rytmus písně, slova a celkový *feeling* přejal do své vlastní písně Blurred Lines. Robin Thicke se bránil tím, že píseň Got to Give It Up byla jedna z jeho nejoblíbenějších a je tak možné, že se jí nechal ovlivnit (ovlivnit hudebním stylem, ve kterém byla zkomponována).²⁰⁴

Toto rozhodnutí vneslo do hudebního světa vlnu znepokojení, neboť vyjadřuje nemožnost předělání písně jejím odvozením do odlišné podoby při zachování jejího *feelingu* či tvorby v určitém starším hudebním stylu a je proto označováno jako „*horrible precedent*“. Stále více se ukazuje (a bude na to v práci dále znovu upozorněno), že porota nemusí být schopna zcela dobře rozhodnout, zda umělec tvořil ve stejném hudebním stylu, ale vzniklo autorskoprávně chráněné dílo, nebo zda došlo k porušení. Určení hranice mezi tím není jednoduché a vyžaduje dle mého názoru odborné právní znalosti, kterými nemusí být porota v USA vybavena. Kauza nicméně nadále pokračuje a teprve se ukáže, jakým směrem se bude judikatura vyvíjet.

---

²⁰⁴ ESLINGER, Bonnie. Pharrell, Thicke May Dodge \$3.5M ‘Blurred Lines’ Atty Fees [online]. *Law360*. 14. března 2016 [cit. 25. března 2016]. Dostupné zde: <<https://www.law360.com/articles/771052>>.

I ve Velké Británii jde u hudebních děl zpravidla o porušení autorského práva bez ohledu na kvalitativní hledisko užití části díla.

V České republice lze poukázat na známou kauzu „Upeč ... třeba zed’“,²⁰⁵ v níž společnost Bauhaus zcela záměrně, nikoli tedy jen podvědomě, užila k podpoře prodeje míchačky stavebních hmot na velkoplošné venkovní tiskové reklamě část verše textu písně „Dej cihlu k cihle“ od autora Zdeňka Svěráka, který zní: „Upeč třeba chleba, postav třeba zed’“. Soudy posoudily část verše jako svébytné, autorsky ojedinělé, autorskoprávně chráněné dílo, a proto žalobci nároky přiznaly.²⁰⁶ Soudy se však svým odůvodněním lišily v tom, podle čeho posoudit, že jde o autorskoprávně chráněné dílo. Krajský soud v Brně si dle mého názoru zcela oprávněně o slovním spojení „Upeč ... třeba zed’“, učinil úsudek sám, když konstatoval, že jde o autorskoprávně chráněnou část díla a tudíž došlo k porušení autorských práv k dílu. Vrchní soud v Olomouci ale nepochopitelně uvedl, že k posouzení, zda je v tomto případě dílo jedinečné, jsou potřeba odborné znalosti, k nimž je třeba nechat ustanovit znalce. Protože ustanovený znalec shledal toto slovní spojení autorskoprávně chráněnou částí autorského díla, byť posuzování o tom, co je a není autorským dílem, je otázkou právní, vzal to za své i soud. Sice se shodují s názorem Krajského soudu v Brně v tom, že měl soud právo si posoudit otázku jednoho z pojmových znaků díla, jakým je jedinečnost díla sám, ale nedomnívám se, že by toto slovní spojení (jako část verše) bylo natolik jedinečné, aby mu mohla být přiznána autorskoprávní ochrana.

Zrovna v této kauze, budeme-li se držet právního názoru obou soudů (a mnoha jiných kauzách) se navíc ukázalo, jak by bylo vhodné, aby český autorský zákon upravoval zákonnou licenci pro parafrázi (karikaturu a parodii), jak umožňuje i unijní právo.²⁰⁷ Novela autorského zákona, účinná od 20. dubna 2017,²⁰⁸ konečně zavádí zákonnou licenci pro karikaturu a parodii do našeho právního řádu.²⁰⁹

O tři roky později se skutkově podobnou problematikou jako v předchozí kauze zabýval i Krajský soud v Praze. Společnost VITANA, a.s. použila v reklamě na omáčku pozměněný text známé písně „Paráda“ od Michala Bukoviče, kterou nazpíval Karel Zich. Ve sloganu parafrázovala první verš písně „je to paráda“ na text „je to parádní“.

²⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2012, sp. zn. 30 Cdo 60/2011.

²⁰⁶ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. prosince 2005, sp. zn. 23 C 22/2005; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007; rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 15. února 2010, sp. zn. 23 C 61/2007, ve znění doplňujícího rozsudku ze dne 30. března 2010, sp. zn. 23 C 61/2007; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2012, sp. zn. 30 Cdo 60/2011.

²⁰⁷ Čl. 5 odst. 3 písm. k) InfoSoc.

²⁰⁸ Zákon č. 102/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁹ § 38g AZ: „do práva autorského nezasahuje ten, kdo užije dílo pro účely karikatury nebo parodie.“

Soud prvního stupně žalobu zamítl s tím, že zákon chápe umělecké dílo jako celek, neumožňuje vydělit tyto jednotlivé prvky a uplatňovat k nim samostatná autorská práva. Jednotlivá věta či fráze tak nejsou podle jeho názoru vůbec autorským dílem, nýbrž jednou z mnoha součástí autorského díla jako celku. Použití takové repliky je proto nutno považovat za citaci díla podle § 31 písm. a) autorského zákona, podle kterého do práva autorského nezasahuje ten, kdo cituje ve svém díle v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů.²¹⁰

K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, ale vycházel z jiného právního názoru. Uvedl, že nelze souhlasit se závěrem soudu prvního stupně, že by části díla nepožívaly autorskopravní ochrany, ale podle jeho názoru sousloví „je to parádní“ není a nemůže být přesto autorsky chráněno, neboť není jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora, ale souslovím běžně užívaným. Připustil, že použité slovní spojení evokuje, vzhledem k jeho použití na hudbu vytvořenou Karlem Zichem, původní text písně, ale to prý s ochranou autorskopravní nijak nesouvisí a není zásahem do autorských práv.²¹¹

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal žalobce dovolání.²¹² Nejvyšší soud oba rozsudky zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Věc zatím není skončena a nadále se vede řízení.²¹³ Judikatura k autorskopravní ochraně části hudebního díla a otázka náhledu na jedinečnost díla samotného tak není doposud sjednocena.

3.6 Shrnutí kapitoly

Jde o velmi náročný úkol stanovit hranici mezi inspirací, užitím části díla a porušením autorského práva. Porušitelé se v případě porušení často brání tím, že šlo jen o inspiraci, a to nikoli dílem vyjádřeným stavbou, ale kupříkladu přírodními motivy. Pro takové posuzování hraje roli, o jaký autorskopravní systém se jedná. Podle angloamerického autorskopravního systému nejde o porušení, pokud si jsou dvě díla podstatně podobná za předpokladu, že byla obě díla vytvořena nezávisle. V evropském kontinentálním systému je naopak prosazováno paradigma, podle něhož jsou-li si dvě díla statisticky totožná v silných prvcích, pak jedno z nich musí být plagiátem. Originální dílo samozřejmě musí vykazovat individualizační znaky, jinak by nebylo ani jedno dílo autorskopravně chráněno.

---

²¹⁰ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 14. října 2013, sp. zn. 36 C 54/2012.

²¹¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. července 2014, sp. zn. 1 Co 9/2014.

²¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2015, sp. zn. 30 Cdo 360/2015.

²¹³ Na základě podání žádosti o informaci podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, mi byla poskytnuta odpověď, že prvoinstančním soudem zatím nebylo ve věci rozhodnuto.

Protože je člověk vystaven vizuálním dojmům více než dojmům sluchovým, je porušení autorských práv k hudebnímu dílu měřeno přísnějším metrem než porušení díla architektonického, u něhož soudy při posuzování podstatné podobnosti často docházejí k závěru o pouhé inspiraci.

4 Porušení nebo ohrožení práv autora architektonického díla

Do autorských práv autora architektonického díla je zasahováno tehdy, porušuje-li nebo ohrožuje-li neoprávněné jednání osoby subjektivní právo autora architektonického díla. Nejčastěji se jedná o tyto případy neoprávněných zásahů do autorských práv autora architektonického díla:

1. neoprávněné rozmnožení architektonického díla studií nebo projektovou dokumentací,
2. přivlastnění si jména autora architektonického díla či neuvedení jeho jména.

K porušování autorského práva v architektuře bohužel nejčastěji dochází mezi architekty samými, což bude v práci doloženo několika kauzami.

4.1 Porušení nebo ohrožení práv autora architektonického díla v České republice

Autorskoprávní delikty dělíme do dvou skupin na ohrožovací a porušovací. Delikvent může svým skutkem zasáhnout nebo ohrozit jak osobnostní právo autorské, tak majetkové právo autora architektonického díla, nebo souběžně obojí.

Porušení nebo ohrožení práv autora architektonického díla může pak konkrétně spočívat v zásahu do těchto majetkových práv autorských:

1. neoprávněným užitím díla jeho rozmnožením:²¹⁴
  - a) neoprávněným vytvořením rozmnoženiny či napodobeniny části díla,
  - b) neoprávněným tiskovým rozmnožením architektonického díla v podobě návrhu nebo studie,
  - c) neoprávněným rozmnožením nebo napodobením architektonického díla v podobě kresby do podoby projektové dokumentace,
  - d) neoprávněným rozmnožením nebo napodobením architektonického díla vyjádřeného v podobě studie nebo projektové dokumentace stavbou,
  - e) výjimečně pak neoprávněným rozmnožením architektonického díla vyjádřeného stavbou do podoby jiné stavby (tzv. *copycat*). Jinými slovy jde o neoprávněné rozmnožení (jinak oprávněně vzniklé) rozmnoženiny architektonického díla, když porušitel má přístup jen ke stavbě a nikoli k architektonické studii;

---

²¹⁴ § 12 odst. 1 AZ.

2. neoprávněným převzetím architektonické kresby jako podkladu pro projektovou dokumentaci a pro vytvoření odvozeného díla,
3. neoprávněným napodobením názvu či vnější úpravy díla,²¹⁵
4. neoprávněným půjčováním architektonického díla nebo jeho rozmnoženiny,²¹⁶ tedy zpřístupňováním architektonického díla v hmotné podobě zařízením přístupným veřejnosti nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu poskytnutím originálu nebo rozmnoženiny díla na dobu určitou,
5. neoprávněným rozšiřováním architektonického díla,²¹⁷
6. neoprávněným vystavováním díla (kupříkladu hmotně zachyceném v podobě modelu).²¹⁸

Zásahem do majetkových práv autora může dojít i k zásahu do sféry osobnostních práv autora, které autorský zákon, oproti majetkovým právům autorským, vymezuje taxativně. Může se jednat o tato porušení osobnostních práv autorských spočívající v:

1. neoprávněném přisvojení si autorství,²¹⁹
2. užití díla bez uvedení jména autora, přestože je uvedení autorství při takovém užití obvyklé,²²⁰
3. neoprávněné změně díla interiérové architektury,
4. užití díla způsobem, který snižuje jeho hodnotu (dehonestace díla),²²¹

Zásahem do integrity díla nesmí dojít k jeho dehonestaci a naopak. Dehonestace je i součástí postmortální ochrany díla. Na rozdíl od práva na integritu díla nestanoví autorský zákon žádné výjimky z tohoto práva. Užití díla snižující jeho hodnotu je tedy zapovězeno jak pro užití smluvní, tak pro užití na základě zákonných licencí.

5. neoprávněné změně nebo zásahu do díla (do integrity díla);²²²

Ke změně nebo zásahu do díla, tedy k porušení práva na nedotknutelnost díla, může dojít tvůrčí i netvůrčí povahou, přičemž zásah může být různě rozsáhlý. Pokud jde o úpravu, u níž lze spravedlivě očekávat, že by k ní autor vzhledem k okolnostem svolil, může nabyvatel licence dílo upravit či jinak měnit, ledaže si autor v licenční

---

²¹⁵ § 45 AZ.

²¹⁶ § 16 AZ.

²¹⁷ § 14 AZ.

²¹⁸ § 17 AZ.

²¹⁹ § 11 odst. 2 AZ.

²²⁰ § 11 odst. 2 AZ.

²²¹ § 11 odst. 3 AZ.

²²² § 11 odst. 3 AZ.

smlouvě vymínil opak.²²³ Svolení je jednostranným právním jednáním, kterým nevzniká závazek a je možné jej kdykoli odvolat (pro změnu přesvědčení autora).

Podle francouzského přístupu, kde je osobnostním právům autorským poskytována silnější ochrana než v České republice, může být dle Anne-Marie Beaud-Bellenger a Audrey Houte dokonce porušením: „*i použití jiných materiálů než těch, které doporučuje architekt jakožto autor díla.*“²²⁴

Pro prokázání porušení české soudy zjišťují:

1. zda je dílo dílem autorským,
2. zda došlo k neoprávněnému zásahu do díla,
3. zda prostředky ochrany, které žalobce uplatnil, tomuto neoprávněnému zásahu odpovídají a jsou přiměřené.²²⁵

O autorství k dílu platí ze zákona domněnka, že autorem je fyzická osoba, jejíž pravé jméno je obvyklým způsobem uvedeno na díle nebo je dílo zaregistrováno v seznamu předmětů ochrany vedeném příslušným kolektivním správcem (OOA-S, ochranná organizace autorská, sdružení děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl), není-li prokázán opak. To neplatí v případech, kdy je údaj v rozporu s jiným údajem takto uvedeným.²²⁶

Oprávněný zásah může představovat i oprava mladých, kulturně chráněných staveb, které jsou vyjádřením autorskoprávně chráněného díla, a to v důsledku veřejnoprávní ochrany prostřednictvím památkové péče.

4.1.1 Zásah do významných architektonických děl

Architektonické dílo je dle naší autorskoprávní úpravy chráněno bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.²²⁷ Je chráněno jak dílo malé vilky u jezera, tak dílo proslule známého divadla, a to rovnocenně. Je však rovnocenné, bude-li zasahováno do malé vilky, nebo do významného díla? Rozšířená ochrana na významná (mladá) díla, do nichž je zasahováno, se aplikuje v Německu. Je argumentováno především zvláštním uměleckým

---

²²³ § 2375 odst. 2 ObčZ: „*nabyvatel smí dílo nebo jeho název upravit či jinak měnit, jen bylo-li to ujednáno, ledaže se jedná o takovou úpravu nebo jinou změnu, u níž lze spravedlivě očekávat, že by k ní autor vzhledem k okolnostem užití svolil; ani v takovém případě však nabyvatel nesmí dílo nebo jeho název upravit nebo jinak změnit, vyhradil-li si autor svolení a je-li nabyvateli taková výhrada známa;*“ do 31. prosince 2013 § 51 AZ.

²²⁴ BEAUD-BELLENGER; Anne-Marie, HOUTE Audrey. Morální právo architekta na jeho dílo ve Francii. In PRAŽANOVÁ, Markéta (ed). *Autorská práva v architektuře*. Praha: Česká komora architektů, 2009, str. 30.

²²⁵ Dovozeno z rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 18. března 2014, sp. zn. 19 C 22/2008.

²²⁶ § 6 AZ.

²²⁷ § 2 odst. 1 AZ.

postavením díla, prominentní polohou stavby, zvláštní funkcí díla či vysokou mírou pozornosti u veřejnosti.²²⁸

Zničením věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, nezaniká právo autorské k dílu.²²⁹ Je s podivem, že zbourání významné stavby je pohledem autorského práva v pořádku, neboť nehmotné dílo je nezávislé na hmotném substrátu a „nezničitelné“, ale pro zásah do integrity díla jeho změnou, je potřeba autorova svolení. Domnívám se, že by mělo být toto paradigma překonáno, protože k zásahu do osobnostních práv nemusí dojít jen zkomolením díla vyjádřeného stavbou, které je nadále vystaveno veřejnosti a které si veřejnost s autorem spojuje, ale i odstraněním významné stavby. Tento přístup je možné ospravedlnit tím, že architektonické dílo je tvořeno zpravidla pro konkrétní místo tak, aby tvořilo s ostatními sousedními díly nerušený celek.

Dokonce i zákonná licence jakožto výjimka z autorových výlučných majetkových práv uvádí: *„kdo navrhne nebo provede změnu... je-li to opodstatněné významem architektonického díla a lze-li to na něm spravedlivě požadovat, je povinen předem uvědomit o svém úmyslu autora a na vyžádání mu poskytnout dokumentaci stavby včetně vyobrazení, vystihující stav před provedením změn.“*²³⁰

Je možné samozřejmě argumentovat i tím, že v našem právním řádu je významným stavbám poskytnuta ochrana, a to prostřednictvím památkové péče.²³¹ Bohužel je institut prohlášení stavby za kulturní památku často vnímán jako účelový nástroj k zabránění demolice v momentě, kdy již o odstranění stavby bylo rozhodnuto nebo se v tomto smyslu vede řízení u stavebního úřadu, což je často v praxi využíváno. Stát nemůže formou prohlášení nemovitosti za kulturní památku chránit všechny historické, architektonicky zajímavé, osobité a autorsky ojedinělé stavby.

Je proto otázkou, zda-li tato veřejnoprávní ochrana postačuje, nebo bychom se spíše měli inspirovat německou právní úpravou a zavést pro tyto případy ochranné ustanovení i do autorského zákona.

4.1.2 Neoprávněné užití díla rozmnožením

Obecné dílo z oblasti architektury může být:

1. autorskoprávně chráněným originálním (původním) dílem (splní-li pojmové znaky

---

²²⁸ BULLINGER, Winfried. Oblast rozporů mezi autorským právem architekta a vlastnickým právem investora. In PRAŽANOVÁ, M. (ed.). *Autorská práva v architektuře*. Praha: Česká komora architektů, 2009, s. 11.

²²⁹ § 9 odst. 2 AZ.

²³⁰ § 38d AZ.

²³¹ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

- vyžadované autorským zákonem), pocházejícím od autora,
2. rozmnoženinou (kopii autorskoprávně chráněného díla);
    - a) otrocky podobnou s původním dílem (také jako plagiát),
    - b) podstatně podobnou s původním dílem (také jako plagiát),
    - c) pozměněnou vůči původnímu dílu, užitím silných prvků původního díla při zachování shody či podobnosti myšlenky původního díla (také jako plagiát či napodobenina);
  3. autorskoprávně chráněným (splní-li pojmové znaky vyžadované autorským zákonem), odvozeným dílem.

Současný autorský zákon chápe pojem rozmnožování velmi široce jako základní, hojně se vyskytující se majetkové právo. Karel Scheinpflug rozebral pojmy rozmnoženina a napodobenina upravené v zákoně o právu autorském z roku 1926,²³² ve kterém se napodobenina (na rozdíl od rozmnoženiny) vztahovala jen k dílům výtvarným, nikoli k dílům literárním či hudebním. Dle jeho názoru nerozhoduje v rozlišení, zda jde o rozmnoženinu, či napodobeninu, úmysl vytvořit dílo shodné u rozmnoženiny a podobné u napodobeniny: „*vždyť plagiátor se mnohdy snaží, aby vytvořil exemplář co nejshodnější s originálem a přece půjde o napodobeninu.*“²³³ Dále neposkytuje žádné kritérium ani osoba původcova, neboť rozmnožování i napodobování může být prováděno jak autorem, tak jinou osobou. Rozdíl mezi rozmnožováním a napodobováním nemůže spočívat ani v technice.

V čem tedy spočívá rozdíl mezi těmito pojmy, vysvětlil tak, že: „*rozmnožování jest činnost směřující k pořízení většího počtu exemplářů původního díla bez porušení jeho umělecké podstaty. Může se dít pouze otištěním, odlitkem, ražením nebo jiným bezprostředním způsobem z rozmnožovacího prostředku, který je originálem díla vytvořeného původcem v množství a způsobem původcem určeným. Napodobování jest činnost směřující k pořízení exempláře podobného původnímu dílu, ať už se děje způsobem jakýmkoliv, ať už podle originálu, či jiné napodobeniny.*“²³⁴ Rozdíl vyplývá i z obecného významu slov rozmnožování a napodobování: „*kdežto rozmnožování jest pojmem kvantitativním, jehož obsahem jest pořízení dalších exemplářů původního díla, jest napodobování pojmem kvalitativním a jeho obsahem jest vytvoření exempláře podobného*

---

²³² Zákon č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském), účinný do 31. prosince 1953.

²³³ SCHEINPFLUG, Karel. Rozmnožování a napodobování v zákonu o právu autorském. *Právní praxe*. 1943/44, č. 6, str. 211.

²³⁴ Tamtéž, str. 215.

původnímu dílu.²³⁵ Nakonec však upozornil, že by mělo být *de lege ferenda* od těchto pojmů upuštěno,²³⁶ jako tomu je i v jiných právních řádech.²³⁷

Domnívám se, že zákonodárce správně upustil od rozlišování těchto pojmů tak, že by se měla napodobenina (na rozdíl od rozmnoženiny) vztahovat jen k dílům výtvarným a nikoli k dílům literárním či hudebním. Toto rozlišování by pak nedoléhalo na architektonickou tvorbu, neboť rozmnožení architektonického díla vyjádřeného projektovou dokumentací do podoby stavby není zpravidla činností, která by vedla k většímu počtu exemplářů a ani nemusí jít o činnost kvalitativní, protože během procesu stavění zpravidla nedochází k žádným velkým změnám oproti projektové dokumentaci. Český autorský zákon rozlišuje mezi napodobeninou a rozmnoženinou,²³⁸ ale samotné pojmy nedefinuje a nevztahuje je jen k určitým typům děl, proto je třeba jim dát význam podle toho, jak to vyplývá ze samotného textu autorského zákona pro řešení konkrétního případu. Nelze proto zobecnit, že rozmnoženinu je třeba chápat z kvantitativního hlediska, pořízením většího množství rozmnoženin a napodobenin z hlediska kvalitativního. U architektonických děl by to neplatilo ve všech případech. Ani předchozí autorské zákony,²³⁹ které také používaly oba tyto pojmy, je nevykládaly. Autorský zákon nepracuje ani s termínem napodobování, ani s termínem kopírování.

Neoprávněný zásah do autorského díla bývá také často v literatuře spojován s termínem plagiátorství, ale český autorský zákon ani s tímto termínem nepracuje. Plagiátem je dle mého názoru třeba rozumět takové dílo, které bylo vytvořeno na základě přisvojení si částí, nebo všech prvků cizího autorskoprávně chráněného díla k tomu, aby takové kompilované dílo nakonec autor neoprávněně vydával za své vlastní zcela původní dílo. Plagiátorství je zpravidla vztahováno pouze k literárním dílům (kupříkladu se zcela nebo zčásti opsanými díly v kvalifikační vysokoškolské práci) a porušitel může být sankcionován nejen dle práva autorského, ale rovněž dle kritérií vyplývajících z pravidel daných akademickou obcí.

---

²³⁵ SCHEINPFLUG, Karel. Rozmnožování a napodobování v zákonu o právu autorském. *Právní praxe*. 1943/44, č. 6, str. 213.

²³⁶ Tamtéž, str. 217.

²³⁷ Karel Scheinpflug měl na mysli německý autorský zákon o původském právu k dílům výtvarného umění a fotografickým z 29. ledna 1907 RgBl, jakož i návrh na reformu autorského práva vypracovaný Akademií pro německé právo z r roku 1939, dále italský zákon z 22. dubna 1941 a rakouský zákon BgBl. 111/36.

²³⁸ Pojem napodobování najdeme v těchto všech ustanoveních: § 30 odst. 2, 3, 4 a 5 AZ, § 33 odst. 2 AZ, § 40 odst. 1 písm. b), c) a d), kdežto pojem rozmnožování je užit na mnohem více místech: § 1 písm. b) bod 6. AZ, § 4 odst. 2 AZ, § 12 odst. 3 a 4 AZ, § 13 AZ, § 14 AZ, § 15 AZ, § 16 AZ, § 17 AZ aj.

²³⁹ Zákon č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském), účinný do 31. prosince 1953; zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon), účinný do 30. června 1965 a zákon č. 35/1965 Sb., autorský zákon, účinný do 30. listopadu 2000.

„Vzhledem k pojetí autorskoprávní odpovědnosti jako právní odpovědnosti objektivní i nevědomé převzetí cizích prvků může vést ke vzniku plagiátu, pokud zde existuje příčinná souvislost mezi jednáním osoby a zásahem do autorského práva či jeho ohrožením.“²⁴⁰

Podle Karla Knapa není pro podobnost dvou děl autorskoprávně významná jakákoli shoda dvou děl, nýbrž shoda v silných prvcích.²⁴¹ Silným přitom může být jen prvek jeden. Podobnost dvou děl ve slabých prvcích, byť na mnoha místech, nestačí k porušení autorského práva. K porušení tedy dochází jen tehdy, pokud jsou díla *in concreto* statisticky totožná v silných prvcích.

Vladimír Smejkal se přidržel teze o silných a slabých prvcích popsanych Karlem Knapem, když podobnost dvou děl vnímá následovně „(od nejméně po nejvíce shodná díla):

1. díla zcela nezávislá, lišící se myšlenkou i jejím zpracováním,
2. shoda myšlenky, zpracování (tvůrčí ztvárnění) zcela odlišné,
3. shoda myšlenky a tzv. slabých prvků,
4. shoda myšlenky, slabých i silných prvků,
5. text jednoho díla je tvořen citacemi nebo podmnožinou druhého díla,
6. absolutní shoda děl.“²⁴²

Jak je možno si povšimnout, Vladimír Smejkal ponechává stranou aspekt dichotomie myšlenky a jejího vyjádření, když neextrahuje chránitelné prvky od prvků nechránitelných, ale posuzuje obojí dohromady.

Z komparačního hlediska se pak u literárních děl rozlišuje mezi: „celkovou podobností díla (*Comprehensive Nonliteral Similarity*) a doslovnou podobností části díla (*Fragmented Literal Similarity*). V prvním případě tento druh podobnosti neznamena shodu textu nebo jeho části, ale zaměřuje se na podstatu díla. Podle Šalomouna se nedá podstata vymezit přesně, nicméně z kontextu vyplývá, že podstatu díla tvoří postavy, příběh a způsob jeho vyprávění – tedy něco, co je pro dílo charakteristické natolik, že kdyby se to objevilo v díle jiném, považovali bychom takové dílo za plagiát. V druhém případě jde o doslovnou podobnost jednotlivých epizod, příhod nebo částí původního díla (byť s problémem kvantifikace míry porušení jeho práv).“²⁴³

---

²⁴⁰ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 418.

²⁴¹ KNAP, Karel. Užití autorského díla. In *Aktuální otázky práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního*. Sbor. Praha, 1974, str. 42.

²⁴² SMEJKAL, Vladimír. *Ochrana autorských práv u děl architektonických a urbanistických*. Praha: ČKAIT, 2013, str. 36.

²⁴³ Tamtéž, str. 36.

Aby mohl žalobce vznést nárok na neoprávněné užití díla rozmnožením, měl by dle mého názoru soudu:

1. tvrdit a prokázat autorskoprávně chránitelné prvky, pro které je jeho dílo autorskoprávně chráněno (splňuje pojmové znaky dané autorským zákonem),
2. prokázat existenci autorství k jeho dílu, resp. tvrdit a prokázat skutečnosti vyplývající z vyvratitelné domněnky dle § 6 AZ.

V ČR se vychází ze zásady pravdivosti autorství. Autorství bývá žalovaným vcelku často zpochybňováno, proto by měl být žalobce perfektně připraven. Jeho architektonické dílo (ať už v jakékoli podobě) by mělo být zřetelně označeno jeho jménem a příp. razítkem, nebo být registrováno v seznamu děl u OOA-S. Ve výjimečných případech vzniklé efemérní dílo, které si autor kupříkladu vyjádřil v podobě prvotního modelu z kostek, a které může později kdykoli rozhodit, by si měl pro zachování důkazu fotograficky zdokumentovat.

3. uvést skutková tvrzení, která doloží důkazy, že došlo k porušení či ohrožení jeho výhradních autorských práv žalovaným a jakým způsobem k tomu došlo.

V angloamerickém právu musí žalobce vedle toho ještě prokazovat, že měl žalovaný přístup k dílu.

Podle prvorepublikové judikatury musel žalobce prokazovat nejen otázku autorství a zásahy žalovaného a jeho závadné jednání, ale i otázku, zda jde o dílo autorské podle tehdejších zákonů,²⁴⁴ tj. zda šlo o dílo umělecké hodnoty. Podle soudu měl žalobce vylíčit skutkové okolnosti a svá tvrzení doložit, a to opřením se o znalecký posudek. „*Nestačí pouhé tvrzení, že napodobené stavitelské plány byly dílem stavitelského umění.*“²⁴⁵

Domnívám se, že dle současného stavu není potřeba, aby žalobce prokazoval, že je jeho dílo autorskoprávně chráněno, znaleckým posudkem. K tomuto názoru se přiklání kupříkladu Městský soud v Praze v tomto rozsudku z roku 2012: „*vzhledem k tomu, kolik variant vzniklo, má soud za prokázané i bez znaleckého posudku, že se skutečně jednalo o tvůrčí činnost žalobkyně na základě vlastně stejných informací ze strany žalovaného. Na základě toho soud dospěl k závěru, že v tomto případě se jedná o dílo žalobkyně, které spadá pod režim autorského zákona...*“²⁴⁶

---

²⁴⁴ Ve smyslu § 1 a § 4 odst. 2 č. 6 nebo 7 zákona č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském).

²⁴⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 8. října 1937, sp. zn. Rv I 259/36, [Vážný 16377].

²⁴⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 1. března 2010, sp. zn. 32 C 92/2007.

Aby byl žalobce ve sporu úspěšný, když nejde o nesporné řízení, měl by být aktivní a sám v žalobě tvrdit (popsat) tzv. autorskoprávně chránitelné prvky svého díla, neboť sám zpravidla ví nejlépe, v čem je jeho dílo jedinečné a v čem spatřuje onen přínos díla (pečeť osobnosti).

Domnívám se, že se v dnešní době nadbytečně vynakládají finanční prostředky na pořízení znaleckého posudku k prokázání tvrzených skutečností. Znalecké posudky jsou tak mnohdy přeceňovány (viz kauza Bauhaus²⁴⁷ a kauza Freska music city klubu²⁴⁸), což vede v rozporu se zásadou hospodárnosti soudního řízení ke zvýšení nákladů soudního řízení.

Uvedení těchto prvků pak poslouží i v případě, bude-li soudem posuzována statistická totožnost dvou děl v jejich silných prvcích. K rozhodnutí o podstatné podobnosti dvou děl by však nemělo postačovat jen srovnání autorskoprávně chránitelných prvků v izolaci, ale měl by být zapojen také „celkový dojem z díla“ (*overall look and feel*). Podstatná podobnost dvou děl by pak byla prokázána tehdy, pokud by sice byly detekovány odlišnosti, ale s ohledem na stejná tvůrčí vyjádření obou děl by je bylo lze přehlédnout s ohledem na „celkový dojem z díla“.

4.1.2.1 Kauza Letiště Václava Havla

V 90. letech byla Útvarem rozvoje hlavního města spolu s Českou správou letišť vyhlášena architektonická soutěž na projekt nového terminálu Mezinárodního letiště Ruzyně (dnes letiště Václava Havla). Architektonickou soutěž vyhráli architekti Michal Brix a Petr Franta a během jarních měsíců roku 1994 navrhli architektonickou studii odbavovací haly a její propojení se stávající budovou, včetně nových terminálů, pojmenovaných autory jako „prsty A, B“; rozšíření letiště vyjádřili i modelem. Za toto komplexní architektonické dílo získali několik prestižních cen. Nový terminál – prst A byl stavěn za provozu letiště, a proto se v první fázi postavila jen jeho část - odbavovací hala. Zbýlý prst B měl být dostavěn později po získání potřebných finančních prostředků. Na tom však již žalobci neparticipovali.

Ačkoli byl vytvořen kompletní projekt pro celý terminál autory Michalem Brixou a Petrem Frantou, k doprojektování zbylého prstu B a celkové dostavbě díla byla přizvána architektonická kancelář NIKODEM & PARTNER, a to bez souhlasu architektů Brix a

---

²⁴⁷ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. prosince 2005, sp. zn. 23 C 22/2005; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007; rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 15. února 2010, sp. zn. 23 C 61/2007, ve znění doplňujícího rozsudku ze dne 30. března 2010, sp. zn. 23 C 61/2007; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2012, sp. zn. 30 Cdo 60/2011.

²⁴⁸ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. března 2014, sp. zn. 31 C 68/2011; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. června 2016, sp. zn. 3 Co 118/2014.

Franty. K přípravě projektu na zbylou část byl architektonické kanceláři poskytnut původní digitalizovaný projekt Brix a Franty, ze kterého architektonická kancelář spolu se dvěma architekty vycházeli. Původní architektonické dílo vyjádřené architektonickým návrhem „prstu B“ bylo dále bez souhlasu autorů vystavováno na veletrhu MIPIM v C. v březnu 2001.

Brix s Frantou proto podali v roce 2001 žalobu na porušení svých autorských práv, kterou se domáhali vydání rozhodnutí, jímž by bylo jednak určeno, že žalovaní Správa Letiště Praha, s.p., NIKODEM & PARTNER, spol. s r.o. spolu s dalšími dvěma architekty neoprávněně zasáhli do autorských práv k jejich dílu, dále aby žalovaným bylo uloženo společně a nerozdílně zaplatit každému ze žalobců autorskou odměnu ve výši 5.000.000,- Kč, společnosti NIKODEM & PARTNER, spol. s r.o. a dvěma žalovaným architektům uložena povinnost zaslat každému z žalobců omluvný dopis a tento dopis zaslat na vědomí dalším v žalobě specifikovaným subjektům a konečně, aby všem žalovaným uložil zaplatit společně a nerozdílně každému ze žalobců peněžní satisfakci ve výši 1.000.000,- Kč. Podle architektů Michala Brix a Petra Franty je „stavba“ pouhým plagiátem jejich architektonického díla, která nepoživá ochrany autorského práva. Letiště namítalo, že sporné tvarové řešení není původním autorským dílem žalobců, neboť obdobná řešení byla již použita u letištních terminálů v Kansasu v Osace, v Kuala Lumpur, Bangkoku, Tenerife a dalších městech. Dále mimo jiné tvrdilo, že projekty si nejsou podobné, když z toho původního zůstala jen vnější hrubá podoba a detaily se musely nakreslit znovu.

Městský soud v Praze jako soud prvního stupně v celém rozsahu žalobu zamítl.²⁴⁹ Vyšel ze zjištění, že žalovaní nejsou, kromě žalovaného Správa Letiště Praha, s.p., aktivně legitimováni, protože prý žalobci převedli (termín užitý soudem) svá práva na právního předchůdce Správy Letiště Praha, s.p. Ohledně neoprávněného zásahu se vyjádřil tak, že „plagiát žalobcova díla je dle soudu naopak dílem novým, odlišným od díla žalobců“, proto nemohlo dojít k zásahu do jejich autorských práv. I kdyby dle soudu došlo k porušení autorských práv, vznesli žalovaní oprávněně námitku promlčení, neboť žalobci se o projektování prstu B dozvěděli nejpozději dne 21. října 1998, ale žaloba byla podána až 16. listopadu 2001, tj. po uběhnutí tříleté promlčecí lhůty. Petr Franta to však vysvětlil tím, že se celou dobu snažili s žalovanou jednat a doufali, že její rozhodnutí nepřizvat je a přitom vycházet z architektonického díla v podobě plánů se změní.

---

²⁴⁹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. června 2010, sp. zn. 34 C 117/2001.

K odvolání žalobce odvolací soud částečně rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil, částečně zrušil a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.²⁵⁰ Podle odvolacího soudu závěr soudu prvního stupně o tom, že žalovaní nejsou pasivně legitimováni, ob stojí, postrádal však: „*dostatek argumentů soudu prvního stupně pro závěr, že žalobce nemá nárok na morální satisfakci za neoprávněný zásah do autorských práv i od prvního žalovaného.*“²⁵¹ Odvolací soud se vyjádřil tak, že žalobce Petr Franta neunesl břemeno tvrzení a již vůbec ne břemeno důkazní ohledně požadované částky ve výši 5.000.000,- Kč (zřejmě požadoval autorskou odměnu), když neuvedl, zda tuto částku požaduje zaplatit za vytvoření autorského díla, či za užití autorského díla nebo z jiných důvodů. Dále se zatím neztotožnil se soudem prvního stupně ohledně počátku běhu promlčecí lhůty u peněžitých nároků.

Nejvyšší soud posléze k dovolání žalobce rozsudek Vrchního soudu v Praze zrušil a vrátil věc v uvedeném rozsahu soudu prvního stupně k dalšímu řízení; ve zbytku dovolání žalobce Petra Franty odmítl.²⁵² Spor se před soudy táhl více než deset let, a proto nakonec jeden z architektů – Michal Brix svůj boj o autorská práva vzdal. Žalobce Petr Franta se proto již sám domáhal proti žalované Správa letiště Praha, s.p. zaplacení 5.000.000,- Kč. „*Podle znaleckých posudků Bernase a Hlaváčka původní dílo bylo autorským dílem, právě dostavba prstu B byla zpracováním již existujícího díla.*“²⁵³ Městský soud v Praze rozhodl tak, že žalovaná neoprávněně zasáhla do díla žalobce tím, že bez jeho souhlasu rozmnožila dílo žalobce stavbou. Peněžitý nárok byl ale znovu zamítnut.²⁵⁴ Proti rozsudku Městského soudu v Praze bylo podáno odvolání a věc stále není skončena.²⁵⁵

Otázku, zda jde o neoprávněný zásah do žalobcova díla tím, že bylo dílo neoprávněně rozmnoženo stavbou, si nechal v tomto případě soud posoudit znalci, ačkoli jde do jisté míry spíše o otázku právní a nezabýval se sám ani třeba otázkou, zda jsou díla statisticky totožná v silných prvcích. Znalec by měl totiž zodpovídat kupříkladu na otázky, čím je původní dílo z odborného hlediska neobvyklé, případně čím se liší dílo žalovaného od díla žalobce, ale nikoli na otázku, zda jde o dílo autorské.

Právní zástupce žalobce, Svatopluk Šplechtna, ještě před podáním žaloby, nutno říci v rámci krátké zbývající promlčecí lhůty, nejprve předložil spor k vyřešení před Českou komoru architektů. Ta dospěla k závěru, že se jeden ze žalovaných architektů - Alois

²⁵⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. října 2012, sp. zn. 3 Co 18/2011.

²⁵¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. června 2010, sp. zn. 34 C 117/2001.

²⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. listopadu 2013, sp. zn. 30 Cdo 1060/2013.

²⁵³ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. dubna 2015, sp. zn. 34 C 117/2001.

²⁵⁴ Tamtéž.

²⁵⁵ Věc je vedena u Vrchního soudu v Praze pod sp. zn. 5 Co 114/2015.

Nikodem provinil tím, že využil autorské dílo jiného architekta při zhotovování vlastní zakázky bez jeho souhlasu. Architekt ale nemohl být potrestán, neboť se v předchozí den písemně vzdal autorizace.²⁵⁶

Co se týče promlčených (bližší nespecifikovaných) peněžitých nároků, uvedl právní zástupce žalobce obecně, že promlčecí lhůta počíná běžet od okamžiku, kdy je architektonické dílo dokončeno, aby mohl autor poznat, v jakém rozsahu byla jeho autorská práva dotčena.²⁵⁷ S tímto názorem se nemohu ztotožnit, neboť nemotné dílo vzniká v okamžiku, kdy je objektivně vnímatelné bez ohledu na to, o jaký hmotný substrát se jedná. Stavba tedy není za žádných okolností tohoto případu „dokončeným dílem“, ale pouze rozmnoženinou díla. Vyčkávání tohoto druhu proto také přispělo k promlčení práv žalobce.

Přesto se domnívám, že vznesením námítky promlčení zde mohlo dojít ke zneužití práva. Zdeněk Pulkrábek kupříkladu uvádí: *„dlužník ve věřiteli vyvolal silné přesvědčení, že již brzy zaplatí, a věřitel měl dobré důvody na to spoléhat. Nechal tedy uplynout promlčecí lhůtu a dlužník pak v soudním řízení namítl promlčení. Tím, co je tu na námitce promlčení závadné, je na jedné straně porušení důvěry, dobré víry věřitele a na druhé straně zavinění dlužníka. Námitka promlčení je tu tedy v rozporu se zásadou ochrany důvěry a zásadou odpovědnosti za zavinění, které lze popřípadě nalézt v základech právního řádu. V tomto případě by přitom zřejmě převažovaly nad potřebou ochrany dlužníka a potřebou právního míru, resp. právní jistoty, které lze považovat za důvody institutu promlčení.“*²⁵⁸

Model přístavěného terminálu letiště z roku 1994 od autorů Michala Brixeho a Petra Franty²⁵⁹

²⁵⁶ Blíže viz <<https://www.cka.cz/cs/svet-architektury/seznam-architektu/ing-arch-nikodem-alois>>.

²⁵⁷ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. dubna 2015, sp. zn. 34 C 117/2001.

²⁵⁸ PULKRÁBEK, Zdeněk. Zákaz zneužití práva v soukromém právu. In TICHÝ, Luboš; MASLOWSKI, Solange; TROUP, Tomáš (eds.). *Zneužití práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2016, str. 213.

²⁵⁹ POKORNÝ, Marek. Pražské letiště ukradlo architektův svoji budovu, řekl soud [online]. *Aktuálně.cz*, 22. dubna 2015 [cit. 24. února 2016]. Dostupné zde: <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/unikatni-kradez-letiste-praha-ukradlo-svoji-budovu/r%7E40606d42e8fe11e4bc74002590604f2e/>>.

4.1.2.2 Kauza Lakovna letadel

Rakouská společnost ADM-AIRPORT DESIGN MANAGEMENT GmbH nabídla v srpnu 2008 polské společnosti Port Lotniczy Bydgoszcz S.A. (letiště BZG), že pro ni vytvoří koncepční návrh lakovny letadel. Letiště BZG nabídku přijalo. Koncepční návrh lakovny letadel vytvořili zaměstnanci rakouské společnosti spolu s Alexandrem F., externím spolupracovníkem společnosti. Lakovnu měla provozovat nadnárodní společnost STTS Group se základnou ve Francii. Projekt byl nakonec ukončen z finančních důvodů a ke stavbě lakovny nedošlo. Následně v prosinci 2008 ukončila oficiálně rakouská společnost s letištěm BZG spolupráci a rakouské společnosti bylo zaplacení jen za vypracování dosavadních prací. O dva roky později byla rakouská společnost kontaktována člověkem ze společnosti UNISTAV pro podrobné informace k návrhu lakovny letadel, jelikož obdržela od společnosti Eirtech Aviation Czech Republic, a.s. zadávací dokumentaci k výběrovému řízení na projekt v Ostravě obsahující návrh s názvem a logem rakouské společnosti. Rakouská společnost porovnala návrh použitý v zadávací dokumentaci ostravského projektu se svým návrhem a zjistila, že se shodují, přičemž rakouská společnost nikdy nedala souhlas k užití architektonického díla vyjádřeného tímto návrhem ani názvu společnosti Eirtech Aviation Czech Republic, a.s. Rakouská společnost se dopisem obrátila na českou společnost s vyrozuměním, že porušuje její autorská práva a požadoval informaci, odkud česká společnost návrh získala. Ta však na dopis nereagovala a naopak započala s výstavbou lakovny letadel podle upraveného návrhu rakouské společnosti.

Rakouská společnost ADM-AIRPORT DESIGN MANAGEMENT GmbH proto podala na společnost Eirtech Aviation Czech Republic, a.s. žalobu o zaplacení částky ve výši 7.370.792,- Kč (spočívající v licenční odměně ve výši 4.913.480,- Kč, když obvyklá odměna čítá 2.456.740,- Kč a z titulu bezdůvodného obohacení na odměně za přípravu návrhu ve výši 2.457.312,- Kč z titulu nekalosoutěžního jednání) a o zaplacení přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu ve výši 100.000,- Kč, neboť nekalosoutěžní jednání poškodilo jeho dobré jméno.²⁶⁰ Žalobce nárok odůvodnil tím, že o shodný návrh nemusí být zájem, když lakovna již byla jednou vystavěna. Žalovaný se vyjádřil tak, že nelze průmyslovou budovu lakovny letiště považovat za autorské dílo, které je navíc pozměněnou kopií jiného díla.

Podle soudem ustanoveného znalce, architekta Jana Sapáka, byl návrh lakovny

---

²⁶⁰ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. prosince 2013, sp. zn. 23 C 5/2011.

letišťe dostatečně složitý, neobvyklý a osobitý, byl jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora, když jedinečnost se projevovala především ve vnitřním uspořádání a jen v menším množství navenek. Ostravská lakovna letadel vycházela z díla v podobě návrhu rakouské společnosti, přičemž došlo jen k nepatrným změnám oproti původnímu dílu. Znalec vyčíslil cenu za vytvoření studie na 1.378.091,- Kč a obvyklou licenční odměnu na 1.893.379,- Kč. Ze svědeckých výpovědí vyplynulo, že žalovaní měli k dílu žalobce přístup.

Soud prvního stupně shledal žalobcovo dílo v podobě návrhu lakovny letišťe jako architektonické dílo, a to na základě volného hodnocení důkazů znaleckým posudkem, jakož i svědeckou výpovědí. Protože je žalobce rakouskou společností a architektonická studie vznikla na základě smlouvy o dílo dle rakouského práva, bylo třeba dle názoru soudu na otázku, kdo měl právo dílo užít, aplikovat rakouské právo. Soud zjistil, že žalobce nikomu oprávnění s dílem nakládat, zejména jej užít jeho rozmnožením stavbou či jej šířit, neposkytl. Žalovaný tak užil neoprávněně dílo žalobce, za které mu náleží odměna ve výši dvojnásobku obvyklé licenční odměny (určené znalcem). Při normálním běhu věci by si totiž musel nechat žalovaný vypracovat architektonickou studii a pokud by podle ní chtěl stavět, ještě by si musel sjednat licenční smlouvu k užití díla v podobě této architektonické studie. Žalovaný užil dílo bez právního důvodu.

I nárok z titulu nekalosoutěžního jednání žalovaného byl důvodný. Žalovaný naplnil všechny tři znaky nekalé soutěže. Jednání žalovaného bylo jednáním v hospodářské soutěži nebo hospodářském styku, přičemž nebylo potřeba, že nebyl s žalobcem ve vztahu přímého soutěžitele, ale postačovalo, že jeho jednání zasáhlo do jeho sféry. Jednání žalovaného, jímž zařadil žalobcovo dílo do své zadávací dokumentace, bylo v rozporu s dobrými mravy, neprofesionální a způsobilo žalobci újmu. Chyby, které při výstavbě vznikly, mohou být totiž odbornou veřejností přisuzovány žalobci, jako by s českou společností skutečně spolupracoval.

Soud žalobci přiznal i nemajetkovou újmu ve výši požadované žalobcem, když zvážil, že taková výše je přiměřená na specifickém trhu letišťní architektury. Stavba spojovaná se jménem žalobce, ale postavená bez jeho autorského dozoru, může mít dopad na jeho dobré jméno a pověst. Krajský soud v Ostravě přiznal žalobci částku ve výši 3.786.758,- Kč jako dvojnásobek obvyklé odměny za bezdůvodné obohacení dle autorského zákona, dále částku 1.378.091,- Kč z titulu nekalosoutěžního bezdůvodného obohacení představující obvyklou odměnu za vypracování díla v podobě studie a částku 100.000,- Kč za způsobenou nemajetkovou újmu, tj. celkem částku ve výši 5.264.849,- Kč spolu s úrokem z prodlení. Soud částku ve výši 2.205.943,- Kč zamítl, neboť žalobce požadoval částku ve

výši 7.370.792,- Kč. Rovněž zamítl žalobcův návrh na přiznání úroku z prodlení za nemajetkovou újmu v penězích, neboť se jedná o nárok, který podléhá zvážení soudů.

Žalovaný napadl odvoláním rozsudek Krajského soudu v Ostravě, ale odvolání vzal nakonec zpět, proto bylo usnesením Vrchního soudu v Olomouci rozhodnuto o zastavení odvolacího řízení.²⁶¹

4.1.3 Neoprávněné užití architektonického díla k vytvoření projektové dokumentace a následnému postavení stavby

Projektová dokumentace může být obecným dílem, vyjádřením originálního díla, rozmnoženinou nebo v některých případech také dílem odvozeným. Architektonické dílo v podobě projektové dokumentace nemusí vycházet z díla autorského, nesplňuje-li původní dílo pojmové znaky díla vyžadované autorským zákonem. Ačkoliv původní dílo nebylo dílem autorským, architektonické dílo v podobě projektové dokumentace jím při naplnění pojmových znaků díla již být může.

V Rakousku soudy v 90. letech 20. století judikovaly, že postavení stavby na základě projektové dokumentace je třeba chápat jako rozmnožení díla stavbou.²⁶² Rozmnoženina vznikne v případě, že ačkoliv dojde k přetvoření autorského díla, bude se přesto shodovat v podstatných znacích s originálem tak, že tomuto dílu nebude přiznána ochrana v podobě odvozeného díla.

Odvozená díla jsou závislá na původním díle, bez nich by nevznikla. Proto se odvozeným dílům někdy říká „*díla druhé ruky (oeuvres de seconde main)*“.²⁶³ Aby i toto odvozené dílo bylo dílem dle autorského zákona, musí rovněž splňovat pojmové znaky díla. Nemůže se proto jednat o pouhé technické přizpůsobení architektonického díla v podobě návrhu. Česká autorskoprávní ochrana se na rozdíl od autorskoprávní ochrany americké vztahuje na celé odvozené dílo, nikoliv jen na část odlišnou od díla originálního.

Jazykovým výkladem § 2 odst. 4 AZ dojdeme k závěru, že odvozené dílo může vytvořit jen autor odlišný od autora původního. Pokud autor v České republice vytvoří architektonické dílo vyjádřené kresbou či plánem a z ní sám odvodí projektovou dokumentaci, pak projektová dokumentace odvozeným dílem nebude. Karel Knap se k odvozenému dílu v roce 1961 vyjádřil následovně: „*odvozené je autorské právo jen tehdy,*

---

²⁶¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. září 2014, sp. zn. 1 Co 179/2014.

²⁶² Rozhodnutí OGH ze dne 23. února 1993, sp. zn. 4 Ob 23, 24/93; rozhodnutí VwGH ze dne 29. května 1990, sp. zn. 90/14/0039.

²⁶³ KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. Praha: Orbis Praha, 1967, str. 109; TELEČEK, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 49.

*jestliže nevzniká na základě vlastní tvůrčí činnosti, nýbrž nabývá-li ho oprávněný subjekt převodem (přechodem) od skutečného autora.*²⁶⁴

Ačkoliv má právo na vytvoření odvozeného díla velmi silný osobnostní základ, jedná se o právo majetkové.²⁶⁵ K užití díla jeho odvozením je proto třeba si sjednat s původním autorem licenci. Silně osobnostní základ se projevuje v tom, že často s vytvořením projektové dokumentace dochází k zásahu do díla, který dokonce může vést ke snížení jeho hodnoty.

Investoři se často mylně domnívají, že po zaplacení ceny za projektovou dokumentaci, si s ní mohou zacházet podle svého, činit v ní změny, užít ji jako podklad pro územní a stavební řízení a k následnému postavení stavby bez uvědomění či souhlasu autora. Ani v případě získání výhradní licence k užití architektonického díla nelze provést do dokumentace stavby takové zásahy, které architektonické dílo znehodnotí. Evropský kontinentální autorskoprávní systém je totiž založen na myšlence, že dílo je pokračováním osobnosti jeho autora.

Autor architektonického díla vyjádřeného studií nemusí mít autorizaci pro vytvoření projektové dokumentace k předložení orgánu veřejné správy pro správní řízení, a proto na studii může navázat jiná osoba, která na jejím základě vytvoří projektovou dokumentaci. K tomu bude potřebovat nejen licenci od původního autora (či případně podle okolností sublicenci od objednatele, jenž licenční oprávnění k užití díla tímto způsobem nabyt od autora na základě režimu díla na objednávku ve smyslu § 61 AZ), ale zároveň je vázán Profesním a etickým řádem ČKA.²⁶⁶ Při porušení tohoto předpisu může být autorizovaný architekt potrestán disciplinárním opatřením před Stavovským soudem ČKA.

Projektovou dokumentaci může v České republice vytvořit pouze autorizovaný architekt v oboru architektura nebo za určitých podmínek autorizovaný inženýr. Není-li projektant způsobilý zpracovat sám některou část projektové dokumentace, je povinen k jejímu zpracování přizvat osobu s oprávněním pro příslušný obor nebo specializaci, která odpovídá za jí zpracovaný návrh. Autorizovaný architekt má veřejnoprávní odpovědnost za

---

²⁶⁴ KNAP, Karel. Problematika autorskoprávní ochrany při překladu děl literárních. *Právní obzor*, 1961, č. 10, str. 627.

²⁶⁵ § 12 odst. 4 AZ.

²⁶⁶ Podle § 26 odst. 3 Profesního a etického řádu České komory architektů: „architekt nepřevzme rozpracovanou zakázku bez vědomí jejího původního zhotovitele a pokud zadavatel s původním zhotovitelem nejsou řádně vypořádáni, ledaže požadavky původního zhotovitele jsou zjevně nepřiměřené.“ Nato navazuje čtvrtý odstavec tohoto znění: „architekt nevyužije autorské dílo jiného architekta při zhotovování své vlastní zakázky bez jeho výslovného písemného souhlasu, popřípadě uzavřené licenční smlouvy.“

správnost, celistvost, úplnost a bezpečnost stavby provedené podle jím zpracované projektové dokumentace.²⁶⁷

Bude-li chtít někdo postavit podle této projektové dokumentace stavbu, je třeba, aby získal licenci a svolení nejen od autora odvozeného díla (pokud při pořizování projektové či jiné dokumentace výjimečně došlo ke tvůrčímu zpracování původního architektonického díla), ale i autora původního architektonického díla.

Naopak ve Spojených státech amerických, kde je odvozené dílo chápáno jako ta část, která k originálnímu dílu přibyla, není tato část autorskoprávně chráněna, pokud třetí osoba jednala bez souhlasu vlastníka copyrightu.

Projektová dokumentace slouží jako podklad pro územní nebo stavební řízení. Podle zákonné licence (úřední a zpravodajské)²⁶⁸ do autorského práva autora projektové dokumentace nezasáhne ten, kdo v odůvodněné míře dílo pro tato řízení užije. Nejedná-li se o odůvodněnou míru, má takový autor ztíženou pozici, neboť zpravidla není účastníkem těchto řízení, a tak nemůže včas aktivně zasáhnout při zjištění porušování jeho autorských práv. Bylo by vhodné tuto problematiku legislativně vyřešit.

Nejznámějšími českými kauzami na neoprávněné užití architektonického díla v podobě studie, případně projektové dokumentace, které podrobně podrobím analýze, jsou kauza Fata Morgana²⁶⁹ a kauza Justiční areál.²⁷⁰

4.1.3.1 Kauza Justiční areál

Kauza²⁷¹ Justičního areálu v Brně je bezesporu nejznámější a nejvíce mediálně sledovanou českou kauzou týkající se autorského práva v architektuře. PROJECT building, s.r.o. z podnětu a pod vedením Krajského soudu v Brně vypracovala kolektivní architektonické dílo – objemovou studii Justičního areálu v Brně a tu také jmenovanému soudu předala. Soud ze studie učinil nosnou část zadání veřejné zakázky na zhotovení díla – projektové dokumentace Justičního areálu v Brně a v zadávací dokumentaci soutěže výslovně uvedl, že zhotovitel je povinen z uvedené studie vycházet a zároveň je i povinen vypořádat případné závazky plynoucí

²⁶⁷ § 159 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).

²⁶⁸ § 34 a) AZ.

²⁶⁹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 32 C 108/2005; usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. srpna 2009, sp. zn. 3 Co 26/2009; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. ledna 2011, sp. zn. 32 C 108/2005; usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. února 2013, sp. zn. 3 Co 79/2011; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. dubna 2016, sp. zn. 32 C 108/2005.

²⁷⁰ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. prosince 2009, sp. zn. 23 C 13/2008; rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. října 2011, sp. zn. 1 Co 107/2010; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 30 Cdo 725/2012; usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 24. března 2015, sp. zn. 23 C 13/2008.

²⁷¹ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. prosince 2009, sp. zn. 23 C 13/2008.

z autorských práv týkající se této objemové studie. Společnosti Centroprojekt, a.s. a VPÚ DECO Praha, a.s., které soutěž vyhrály, uvedenou objemovou studii dále užívaly a pozměňovaly (příčemž byla podstatně snížena hodnota autorského díla), aniž by se jakkoli pokusily o získání souhlasu od PROJECT building, s.r.o. k užití díla.

V roce 2008 proto podal PROJECT building, s.r.o. (autoři kolektivního díla, Ing. arch. Gustav Křivinka a Ing. arch. Aleš Burian byli na straně vedlejších účastníků řízení) na Centroprojekt, a.s. a VPÚ DECO Praha, a.s. žalobu o porušení autorských práv (domáhala se práva na vydání bezdůvodného obohacení) a o porušení práv na ochranu proti nekalé soutěži. Žalobce vyčíslil žalovaný nárok na částku 14.304.000,- Kč. Ačkoli zřejmě došlo převzetím díla v podobě objemové studie k neoprávněnému zásahu do autorských práv, který vedl ke snížení hodnoty díla, nepožadovali autoři náhradu za nemajetkovou újmu.

Žalovaná jako nesporné uvedla, že vycházela z žalobcovy studie při vytvoření projekčního díla, ale nesouhlasila s žalobcovým právním hodnocením sporu. Především tvrdila, že žalobce nebyl ve sporu aktivně legitimován, neboť předmětné dílo nebylo dílem kolektivním, když nebyla žalobcem na veřejnost pod jeho jménem uváděna. Ujednání o autorských právech prý bylo jen „alibistickou mechanickou klauzulí“, která zněla: „případné“ vypořádání autorských práv. Užití díla v podobě studie bylo dle názoru žalované kryto zákonnou licencí – účelem daným ve smlouvě o dílo. Navíc vznesla námitku promlčení.

Krajský soud v Brně provedl rozsáhlé dokazování, kupříkladu porovnal studii s projektovou dokumentací a seznámil se se znaleckým posudkem i vyjádřením České komory architektů, kde bylo uvedeno, že předmětné dílo v podobě studie je dílem autorským, a že projektová dokumentace ze studie vychází. Česká komora architektů i znalec vyčíslili odměnu, která by mohla být za užití díla v podobě studie žalobcem obdržena, v částce kolem 8.000.000,- Kč. Podle zjištění byl žalobce odměněn jen za konzultační činnost při zpracování investičního záměru Justičního areálu v Brně za sjednanou cenu 58.000,- Kč a v žádném případě předmětem plnění nebylo zhotovení předmětné studie. Smlouva ohledně díla - předmětné studie - tedy mezi žalobcem a Krajským soudem v Brně nikdy nevznikla. Spravedlivou odměnu za vypracování díla v podobě studie a užití díla jako podkladu pro vyhotovení projektové dokumentace měl žalobce právě získat cestou vyplývající ze zadávacích podmínek.

Krajský soud v Brně námitce promlčení nevyhověl a přiznal žalobci právo na vydání bezdůvodného obohacení ve výši 14.304.000,- Kč, kterou žádal, když konstatoval: „*pro pořádek soud zmiňuje své závěry a právní hodnocení ohledně nekalé soutěže, i když právo na vydání bezdůvodného obohacení žalobci přiznal dle pro něj výhodnější speciální úpravy autorskoprávní*

(ve výši dvojnásobku obvyklé licenční odměny) v kombinaci s úpravou institutu bezdůvodného obohacení dle OZ.²⁷²

Vrchní soud v Olomouci rozsudkem²⁷³ změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu ohledně práva na vydání bezdůvodného obohacení zamítl s odůvodněním, že nebyly naplněny znaky kolektivního díla a žalobce tak nebyl aktivně legitimován. Skuteční autoři kolektivního díla: architekti Burian, Křivinka, Stojan a Kuberová, byli ve sporu označeni pouze jako vedlejší účastníci. „*Pouhé, byť prokázané, tvrzení žalobce o tom, že vytvoření díla objednal zadavatel u žalobce na základě objednávky soudu ze dne 14.2.2005, že dílo předal 18.3.2005 zadavateli právě žalobce, a že autoři díla neměli podle svého prohlášení ze dne 22. srpna 2011 pochybnosti, že vedoucím díla je PROJECT building s.r.o., není podle názoru odvolacího soudu dostatečné pro prokázání zásadní skutečnosti, že studie měla charakter kolektivního díla, dostatečné.*“²⁷⁴ Dále odvolací soud uvedl, že i kdyby byl žalobce aktivně legitimován, nárok by mu nemohl být přiznán pro uběhnutí promlčecí lhůty práva.

Podle dovolacího soudu²⁷⁵ se odvolací soud zaměřil na znaky (tj. založení vztahu mezi žalobcem a autory), které autorský zákon nevyžaduje pro určení, zda jde o dílo kolektivní. Rovněž tak se neztotožnil s jeho právním hodnocením vypršení promlčecí lhůty práva, a proto rozsudek Vrchního soudu v Olomouci v tomto rozsahu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Soudní spor ohledně Justičního paláce v Brně se vlekl dlouhých sedm let, a proto se účastníci řízení nakonec raději v roce 2015 dohodli na soudním smíru tak, že jsou žalovaní povinni zaplatit žalobci částku ve výši 5.000.000,- Kč.²⁷⁶ Úhradou této částky se měly vypořádat veškeré nároky žalobce vyplývající z užití díla v podobě objemové studie Justičního areálu z března 2005. Částka ve výši 5.000.000,- Kč tak byla více než dvojnásobně nižší než částka dříve přisouzená Krajským soudem v Brně.

4.1.3.2 Kauza Fata Morgana

Architekt Zdeněk Deyl vzpomíná: „*strašně mě zasáhlo, když jsem viděl, že místo přírodní břidlice byl jako obklad pro imitaci kamene použit kaširovaný polystyren. Z toho mě málem trefil šlak.*“²⁷⁷

²⁷² Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. prosince 2009, sp. zn. 23 C 13/2008.

²⁷³ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. října 2011, sp. zn. 1 Co 107/2010.

²⁷⁴ Tamtéž.

²⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 30 Cdo 725/2012.

²⁷⁶ Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 24. března 2015, sp. zn. 23 C 13/2008.

²⁷⁷ PŘIBIL, Marek; ŠVEC, Pavel. Boj o letiště dal architektům naději. *Mladá fronta Dnes*, sobota a neděle 25.-26. dubna 2015, str. A3.

Zajímavý spor ohledně neoprávněného zásahu do díla vyjádřeného projektovou dokumentací se týkal skleníku Fata Morgana v Botanické zahradě hlavního města Prahy. Akademický architekt Zdeněk Deyl získal veřejnou zakázku na vytvoření projektové dokumentace. Mezi architektem a botanickou zahradou byla dne 8. listopadu 1996 uzavřena smlouva o dílo dle úpravy obchodního zákoníku.²⁷⁸ Architekt vytvořil dílo vyjádřené v grafické podobě projektové dokumentace k Fata Morganě, do něhož byly bez svolení architekta činěny změny a s takovými změnami pak byla projektová dokumentace použita k realizaci stavby.

Architekt žádal zastavení stavby, ale botanická zahrada zareagovala dopisem ze dne 2. prosince 1999 odstoupením od smlouvy o dílo a zabránila architektovi ve výkonu autorského dozoru. Podle botanické zahrady nedodržel architekt termíny pro zhotovení projektové dokumentace. Protože považoval architekt odstoupení od smlouvy za neplatný právní úkon (dle tehdejší terminologie), odevzdal botanické zahradě v termínu kompletní projektovou dokumentaci.

V roce 2005 podal architekt žalobu o porušení autorských práv, konkrétně o určení, že žalovaná Botanická zahrada hlavního města Prahy neoprávněně použila autorské dílo vyjádřené projektovou dokumentací architektonicko-stavební části a interiérů pro Skleník Pražské botanické zahrady – Fata Morgana tím způsobem, že toto dílo bez souhlasu architekta Zdeňka Deyla zpřístupňovala třetím osobám, které do něho činily svévolné zásahy a změny; dále o zaplacení částky ve výši 1.538.124,- Kč jako bezdůvodného obohacení a o zaplacení přiměřeného zadostiučinění ve výši 100.000,- Kč. Žalobce uvedl, že byl poškozen i nepravdivými výroky žalované ve sdělovacích prostředcích, a proto považoval výši částky přiměřeného zadostiučinění za zcela přiměřenou.

Podle žalované nebylo dílo v podobě projektové dokumentace dílem autorským a k peněžitým nárokům vnesla námitku promlčení. Podle soudu prvního stupně může dojít k užití architektonického díla až realizací stavby, a proto určovací nárok zamítl. Takový právní názor je však zcela nesprávný a nemá dle mého názoru oporu v zákoně, neboť architektonické dílo může být z časového hlediska před rozmnožením stavbou ještě několikrát neoprávněně rozmnoženo v dvojrozměrné podobě, dále pak může být upravováno a měněno, čímž dochází i k zásahu do osobnostních práv autorských. Autorský zákon zná více způsobů užití²⁷⁹ architektonického díla než pouze „realizaci stavby“ (rozmnožení díla stavbou dle § 13 odst. 2 AZ). Je pak na žalobci, aby svá tvrzení doložil důkazy. Námitka

---

²⁷⁸ § 536-565 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku.

²⁷⁹ § 12 odst. 4 AZ.

promlčení byla dle Městského soudu v Praze vznesena důvodně, a proto i ohledně těchto nároků žalobu zamítl. Zdůvodnil to tím, že dle tvrzení žalobce k zásahu do jeho práv prý došlo v listopadu 1999,²⁸⁰ a to zásahem spočívajícím ve změně založení a tvaru horního mantinelu skleníku Fata Morgana.

Skleník Fata Morgana byl dokončen, zkolaudován a uveden do provozu v roce 2003. Žalobce k promlčení v odvolání uvedl, že se o tom, jakým způsobem byla z hlediska respektování jeho projektu jako autorského díla stavba nakonec provedena, tj. v jak velkém a skutečném rozsahu k porušení jeho práv došlo, dozvěděl až po její kolaudaci o provedených změnách, a to v srpnu 2004, kdy si zakoupil vstupenku, aby si skleník prohlédl. Vzhledem k tomu, že žaloba byla u soudu podána dne 3. srpna 2005, nepokládal žalobce nároky na poskytnutí přiměřeného peněžitého zadostiučinění a na vydání bezdůvodného obohacení za promlčené.

Vrchní soud v Praze²⁸¹ jako soud odvolací konstatoval, že se soud prvního stupně nezabýval jednáním, jakým žalovaná případně zasáhla do autorských práv. Z tvrzení žalobce, že předal projektovou dokumentaci v průběhu prosince roku 1999, ještě nelze usuzovat o tom, zda a kdy došlo či nedošlo k zásahu do žalobcových autorských práv. Také soud prvního stupně neuvedl počátek běhu promlčecí lhůty. Pro obecnou promlčecí lhůtu podle předchozího občanského zákoníku platilo, že začínala běžet ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé.²⁸² Pro počátek běhu subjektivní promlčecí doby bylo rozhodné, kdy se poškozený dozvěděl o vzniklé škodě a kdo za ni odpovídal. Tato promlčecí lhůta byla tříletá. Odvolací soud proto zrušil rozsudek soudu prvního stupně a vrátil věc tomuto soudu k dalšímu řízení.

Městský soud v Praze následně uvedl, že: „*k zásahům do vlastní stavby sice došlo, a to dokonce před předáním projektové dokumentace, ale nemá za prokázané, že by došlo k zásahu do autorského díla v rozsahu prováděcí projektové dokumentace jako díla dvojrozměrného, a to vůbec.*“²⁸³ Podle Městského soudu v Praze žalobce v prosinci 1999, kdy žalované dílo předával, věděl, že se staví a že žalovaná bude ve stavbě pokračovat, a proto setrval na svém původním odůvodnění a všechny nároky znovu zamítl.

Vrchní soud v Praze již podruhé rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení.²⁸⁴ Podle Vrchního soudu v Praze se soud prvního stupně nezabýval

---

²⁸⁰ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 32 C 108/2005.

²⁸¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. srpna 2009, sp. zn. 3 Co 26/2009.

²⁸² § 101 ObčZ 1964.

²⁸³ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. ledna 2011, sp. zn. 32 C 108/2005.

²⁸⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. února 2013, sp. zn. 3 Co 79/2011.

tím, zda žalovaný v díle vyjádřeném projektovou dokumentací provedl změny takové intenzity, že by je bylo možno kvalifikovat jako zásah do autorských práv. Odvolací soud se neztotožnil s právním názorem soudu prvního stupně ohledně promlčení, když měl za to, že: *„žalobce se subjektivně mohl dozvědět o eventuelních zásazích do jeho autorského díla až tehdy, když autorské dílo jím vytvořené v dvojrozměrné podobě mohl shlédnout v podobě trojrozměrné. Teprve tehdy mohl seznat, že jeho autorská invence vložená do projektové dokumentace byla porušena a trojrozměrné dílo jeho autorskou invencí vloženou do díla dvojrozměrného výrazně porušila. Toto mohl zjistit žalobce teprve tehdy, až trojrozměrné dílo bylo zpřístupněno veřejnosti, což se stalo v měsíci srpnu 2004.“*²⁸⁵

Městský soud v Praze znovu věc projednal a rozhodl tak, že žalovaná neoprávněně užila dílo v podobě projektové dokumentace, přičemž peněžité nároky zamítl.²⁸⁶ Městský soud v Praze nechal vyhotovit znalecký posudek, neboť podle Vrchního soudu v Praze: *„nemůže soud posoudit, zda došlo k zásahu jak do dvojrozměrného díla, tedy projektové dokumentace, tak k zásahu stavbou, tedy již ve výsledku díla trojrozměrného.“*²⁸⁷ Soud ustanovil k vyhotovení znaleckého posudku znalecký ústav Vysoké učení technické v Brně, fakulta architektury (a to z oboru architektura, specializace posuzování projektů architektonických děl). Zpracovatel znaleckého posudku, Ivo Boháč na soudním jednání uvedl, že změny ve stavbě, které žalobce vytýká dopisem ze dne 14. září 2000 adresovaném Magistrátu hlavního města Prahy, jsou totožné se změnami, které on sám shledal při zpracovávání znaleckého posudku. Tím bylo prokázáno, že žalobce o zásazích do díla věděl již v roce 2000.

Soud konstatoval, že s ohledem na tuto novou skutečnost není vázán názorem odvolacího soudu a že došlo k promlčení. I kdyby nebyly peněžité nároky promlčeny, pak dle názoru soudu dostal žalobce za vytvoření díla graficky vyjádřeného v podobě projektové dokumentace zapláceno a při užití tohoto díla došlo jen k určitým změnám, tudíž žalobu ohledně práva na vydání bezdůvodného obohacení zamítl. Co se týče satisfakčního nároku, tak dle soudu žalobce v žalobě vůbec nespécifikoval, v čem tento nárok shledává. *„V průběhu řízení pak doplňoval, že důvodem je snížení jeho věrohodnosti jako architekta v tom směru, že výsledné dílo nekoresponduje s jeho původním záměrem a u profesionální veřejnosti je tak známkou toho, že on vypracoval dílo, které nemá náležitou hodnotu.“*²⁸⁸ Dle názoru soudu nedošlo při provedení díla k jeho dehonestaci už jen proto, že stavba vyhrála

²⁸⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. února 2013, sp. zn. 3 Co 79/2011.

²⁸⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. dubna 2016, sp. zn. 32 C 108/2005.

²⁸⁷ Tamtéž.

²⁸⁸ Tamtéž.

soutěž Stavba roku 2004. To však není pravda, protože dle informace mi poskytnuté architektem Zdeňkem Deylem se Fata Morgana v důsledku nastalých událostí Stavbou roku 2004 nakonec nestala.

Proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. dubna 2016 bylo podáno odvolání,²⁸⁹ takže se řízení stále i po deseti letech vede.

4.1.4 Problematika copycats a rozdílné přístupy k nim

„Qiong'er si tu vyzkoušela svobodu v tvorbě. Na rozdíl od čínské metody dosažení dokonalosti vlastního stylu prostřednictvím dlouholetého kopírování mistrů, Qiong'er v Paříži dostala zadání tvořit bez zadání. „Otevřelo mi to mysl. A začala jsem se dívat na čínskou tradici osvobozeně.““²⁹⁰

Problematika *copycats* není jen senzacechtivým sociálním a multikulturním problémem, ale je také vážným aktuálním právním problémem, a to i tehdy, nejde-li o autorské právo. *Copycat* můžeme charakterizovat jako trojrozměrnou rozmnoženinu či napodobeninu (nejen) architektonického díla rozmnoženého stavbou nebo jinou trojrozměrnou formou (modelem). Na pořízení rozmnoženiny či napodobeniny architektonického díla stavbou (či jinou trojrozměrnou formou) se totiž nevztahuje zákonná dovolenost užití prostřednictvím zákonné licence svobody panoramatu.²⁹¹ Samotný *copycat* je specifický tím, že porušitel neměl přístup k architektonickému dílu vyjádřenému v dvojrozměrné podobě (architektonickou studií, projektovou dokumentací), nýbrž měl přístup jen k dílu rozmnoženému stavbou (a to i prostřednictvím fotografií stavby, malby stavby apod.), tedy z českého pohledu měl přístup jen k rozmnoženině originálního díla, když samotné originální dílo vyjádřené architektonickou studií nikdy neviděl. Tento termín se navíc vztahuje nejen na rozmnožení či napodobení autorskoprávně chráněného díla ve smyslu stavitelském, ale i jakéhokoli díla, které již není nebo nikdy nebylo autorskoprávně chráněno.

Zajímavou americkou kauzou oprávněné rozmnoženiny díla vyjádřeného stavbou do podoby stavby je kauza *Demetriades v. Kaufmann*²⁹² z roku 1988 – tedy z doby, kdy ještě nebylo ve Spojených státech amerických autorskoprávně chráněno architektonické dílo ve smyslu stavebním. Cheryl a Nicholas Kaufmannovi, pár z Scarsdale z oblasti New York,

²⁸⁹ To mi bylo sděleno na základě podané žádosti informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, vedené pod sp. zn. Si 1075/2016.

²⁹⁰ GRUNDOVÁ, Nora. Shang Xia. *Proč ne?!, příloha Hospodářských novin*. Praha, září 2013. Druhé vydání, str. 61.

²⁹¹ § 33 odst. 2 AZ.

²⁹² *Demetriades v. Kaufmann*, 698 F.Supp. 521 (1988).

obdivovali velký dům se sedlovou střechou postavený v jejich sousedství společností Demetriades Developers. Kaufmannovi si dům, ještě když se stavěl, vyfotografovali a požádali stavebníka, aby jim stejný dům postavil. Kaufmannům svědčilo obrovské štěstí, protože až o dva roky později byla přijata novela Copyright Act of 1976 (AWCPA), která zavedla jak ochranu díla vyjádřeného stavbou, tak ochranu proti neoprávněnému rozmnožení díla stavbou.

V českém prostředí je takový známý *copycat* Petřínská rozhledna v Praze od spoluautorů Františka Prášila a Julia Součka vystavěná v roce 1891, tudíž autorská práva k tomuto dílu již uplynula. Petřínská rozhledna se považuje za zmenšenou napodobeninu Eiffelovy věže v Paříži od autora Stephena Sauvestra postavenou v roce 1889.

Napodobení může být sice tou nejupřímnější lichotkou, nicméně architekt vložil do svého díla kreativní úsilí a snahu, vytvářel jej povětšinou několik měsíců, a proto je třeba chápat porušitele jako černého pasažera, který nemusel vyvinout takové úsilí a snahu, čímž logicky ušetřil také na finančních nákladech.

4.1.4.1 Kauza Bohemium Modely

O *copycats* se často hovoří také v souvislosti se zmenšenými napodobeninami staveb, jako tomu bylo v kauze Bohemium Modely. Společnost Bohemium Mariánské Lázně, s.r.o. provozuje od roku 1999 v Mariánských Lázních miniaturpark, ve kterém jsou umístěny modely nejznámějších českých památek včetně stavby hotelu Ještěd architekta Karla Hubáčka. Na trojrozměrné rozmnoženiny či napodobeniny díla se nevztahuje zákonná licence svobody panoramatu,²⁹³ a proto potřebovala společnost k užití díla a k vytvoření takového modelu licenci, kterou si však předem nesjednala.

Dědicové po architektovi Karlu Hubáčkovi se proto žalobou domáhali po společnosti Bohemium Modely s.r.o. práva na vydání bezdůvodného obohacení za neoprávněné užití jeho autorského díla – hotelu Ještěd vytvořením zmenšeného modelu, a to ve výši 120.000,- Kč.²⁹⁴ Městský soud v Praze se ale vůbec věcněprávně nezabýval autorskoprávní otázkou sporu, neboť věc skončila v neprospěch žalovaného z procesněprávních důvodů, když soud rozhodl rozsudkem pro uznání.²⁹⁵

---

²⁹³ § 33 odst. 2 AZ.

²⁹⁴ K tomu byl Městským soudem v Praze vydán platební rozkaz ze dne 27. května 2010, sp. zn. 37 C 107/2010.

²⁹⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. září 2010, sp. zn. 37 C 107/2010.

4.1.4.2 Copycats v Čínské lidové republice

Česká architektka, Eva Le Peutrec, podle jejichž návrhů bylo v Čínské lidové republice postaveno několik mrakodrapů, uvádí: „*když jsou velké soutěže, všichni se chtějí zviditelnit a předkol se zúčastňují i moji šéfové. Chtějí, aby vybrali jejich projekt, a používají vaše vlastní zbraně proti vám. Dříve koukali, co mám na monitoru, a vlastně to kopírovali. Bylo těžké vysvětlit jim, že nemá cenu donést dva stejné návrhy. Poučili se a teď kopírují mé starší návrhy. Je to demotivační, ale na druhou stranu mě to nutí neustále přicházet s něčím novým a být o krok napřed.*“²⁹⁶

V různých kulturách je na užití architektonického díla jeho neoprávněným rozmnožením stavbou, nebo užitím obecného díla z oblasti architektury a vytvořením *copycat* nahlíženo různě. V Evropě je na napodobování evropských měst, jakož i obecných děl z oblasti architektury, nebo i jednotlivých architektonických děl, pohlíženo velmi skepticky a negativně.

V mezinárodním kontextu jsou vytvářením *copycats* nejvíce posedlí Číňané. V Čínské lidové republice je napodobování („věrnokopírování“) naopak chápáno jako důkaz čínské technologické vyspělosti, vlivu a moci, jehož kořeny se nacházejí hluboko v čínské architektonické tradici datující se několik tisíc let zpátky. Tehdejší císaři rádi demonstrovali svou moc napodobováním známých staveb dobytých území, zakládáním rozlehlých parků s umístěnými miniaturami rivalských známých staveb a dovezenými cizokrajnými rostlinami a zvířectvem. V pozdějších dobách pak imitátoři vzdávali svým napodobováním hold svému mistrovi.

Čínská společnost funguje na jiných principech logiky, než na kterou jsme zvyklí v Evropě. Číňané více používají pravou hemisféru, protože kaligrafické znaky jsou piktografického charakteru. Napodobování čínských znaků se děti učí už od malička a čím lepší je dítě imitátorem, tím lepším je písařem. V evropské i americké kultuře používáme zcela jiný způsob psaní, při kterém zapojujeme levou mozkovou hemisféru.

Kulturní odlišností nemůžeme podporovat argumentaci vedoucí k uznání napodobování architektonických děl postavených v Evropě, nebo dokonce urbanistických děl v podobě celých měst. Tak stejně bychom totiž mohli argumentovat, že čeští studenti jsou nabádáni k napodobování na uměleckých školách, když se učí nakreslit a hodnověrně zachytit studii stavby, modelu, postavy či portrétu.

Čínský autorskoprávní systém se vyznačuje eklektičností. Ačkoli je vystavěn na evropském kontinentálním systému autorského práva, prolínají se v něm značně i prvky

---

²⁹⁶ BAJEROVÁ, Markéta. Jak se staví mrakodrap. *Týden*, č. 24, 8. června 2015, str. 86.

angloamerické. Soudy často vágní zákonná pravidla překlenují výkladem tak, že je výrazně pozměňují či dokonce překrucují jejich význam a to vše v duchu ekvity či tradice.²⁹⁷ Autorský zákon Čínské lidové republiky (*Copyright Law of the People's Republic of China, 2010 Amendment*) byl přijat teprve 7. září 1990 s účinností od 1. června 1991. Je však silně politicky ovlivněn vládnoucí garniturou, když hned v prvním článku se uvádí, že je zákon přijat pro účely podpory, rozvoje a šíření socialistické kultury a jejích myšlenek. Architektonická díla jsou chráněna článkem 3 odst. 4 autorského zákona Čínské lidové republiky. Takové dílo však není definováno a autorský zákon neobsahuje ani žádné další ustanovení, které by se ho přímo týkalo. Autorským zákonem Čínské lidové republiky je autorskoprávně chráněno i dílo cizího státního příslušníka, pokud je mezi Čínskou lidovou republikou a zemí, odkud autor pochází, uzavřena bilaterální smlouva, případně jsou obě země vázány stejnou mezinárodní smlouvou. Dílu cizího státního příslušníka je poskytnuta ochrana tehdy, pokud je poprvé zveřejněno na území Číny.²⁹⁸ Pro registraci díla slouží Úřad pro autorské právo.

Řešit autorskoprávní spor lze dvěma způsoby, a to administrativní cestou (správně-právními prostředky ochrany), nebo cestou soudní. Autor má ve smyslu čl. 10 odst. 5 právo na rozmnožování. Pokud jsou poškozeny i veřejné zájmy, úřad na ochranu autorských práv může porušiteli nařídit zdržení se jednání, vydání neoprávněně dosaženého zisku, zabavit a zničit neoprávněnou rozmnoženinu a uložit mu pokutu. Pokud nabylo porušitelovo jednání závažnosti, může úřad porušiteli zabavit materiály a vybavení, které sloužily k vytvoření rozmnoženiny. Kdo bez souhlasu vlastníka copyrightu rozmnoží dílo, může se autor před soudem bránit nárokem zdržovacím, satisfakčním ve formě veřejné omluvy, nebo prostřednictvím práva na náhradu škody. Naplní-li porušitelovo jednání znaky trestného činu, může být potrestán i trestněprávně.²⁹⁹ Vymahatelnost autorských práv je však stále jen sporadická a navíc je otázkou, zda by vůbec soud rozmnožováním rozuměl i rozmnožení díla stavbou, anebo rozmnožováním rozumí jen tiskové rozmnožení díla.

Níže zobrazené obrázky ilustrují stavbu Zaha Hadid Wangjing Soho v Beijingu a její *copycat* v Chongqingu. Paradoxem je, že *copycat* byl dostavěn dříve, než originální stavba. Originální stavba se vedle toho stavěla tři roky, a to v letech 2009 až 2012, když jiné stavby obdobné velikosti jsou Číňané schopni postavit i v řádech několika dní. Stavění

---

²⁹⁷ Blíže viz kupříkladu LIANG, Zhiwen. Beyond the Copyright Act: The Fair use doctrine under Chinese judicial opinions. [online]. *Journal, Copyright Society of the U.S.A.*, vol. 56, 12. ledna 2009, str. 801-819. Dostupné zde: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1556327>.

²⁹⁸ Article 2 Copyright Law of the People's Republic of China, 2010 Amendment.

²⁹⁹ Tamtéž, article 48.

v Čínské lidové republice totiž pulzuje neuvěřitelným tempem. Prodlení Zahu Hadid bylo způsobeno změnou díla ze tří na dvě věže kvůli splnění výškových parametrů. Stavba Zahu Hadid byla nakonec zpřístupněna veřejnosti v září 2014. I tento překotný stavební proces protistrany nakonec přiměl Zahu Hadid k podání žaloby na porušení autorských práv k dílu Wangjing Soho v Beijingu, aby bylo do budoucna dáno za dost problematice *copycats* v Čínské lidové republice. Konečného výsledku se však již Zaha Hadid nedočkala, neboť bohužel náhle dne 31. března 2016 zemřela. Podání žaloby je třeba vnímat jako velký krok správným směrem, neboť poslední tendence problematiky *copycats* v Čínské lidové republice ukazují, že neoprávněným rozmnožováním je možné rozumět i vytvoření *copycat*.

Srovnání stavby Zahu Hadid Wangjing Soho v Beijingu (vlevo) s *copycat* stavby Zahu Hadid Wangjing Soho - The Meiquan 22nd Century building v Chongqingu (vpravo).³⁰⁰

V Čínské lidové republice můžeme najít několik napodobenin nadále autorskoprávně chráněných děl, jako například sydneyjské opery od dánského architekta Jørna Utzona (ve městě Haiian), ale také několik napodobenin již autorskoprávně nechráněných děl – například několik čínských Eiffelových věží (v plném měřítku ve městě Shenzen a městě Harbin a v měřítku 1:3 ve městě Hangzhou).

³⁰⁰ WAINWRIGHT, Oliver. Seeing double: what China's copycat culture means for architecture [online]. *theguardian*, 7. ledna 2013 [cit. 26. března 2016]. Dostupné zde: <<http://www.theguardian.com/artanddesign/architecture-design-blog/2013/jan/07/china-copycat-architecture-seeing-double>>. Fotografie použita se svolením Zaha Hadid Architects.

Srovnání pařížské Eiffelovky (vlevo) s čínskou zmenšenou Eiffelovkou ve městě Hangzhou (vpravo)³⁰¹

Jednak bývají napodobována jednotlivá architektonická díla, jak zmíněno výše, ale není výjimkou, že jsou napodobována i urbanistická díla v podobě celých měst a nemám na mysli zmenšené napodobeniny evropských měst v tematických zábavních parcích nebo Disneylandu, ale města, kde lidé skutečně bydlí, vychovávají děti – v „evropské či americké“ Čínské lidové republice. Číňané se stěhují z rurálních oblastí do měst, ale tato města nejsou schopna pohltit takový nárůst přílivu obyvatelstva, a proto se vystavují i města zcela nová a to právě často v podobě napodobenin evropských měst. Překonání tohoto černého pasažerství bude trvat ještě dlouhou dobu, neboť Číňané jsou vedeni myšlenkou, že kopírování osvědčených vzorů je prostředkem k překonání překotného urbanistického rozvoje a jednodušším, rychlejším způsobem stavění, než využití vlastního kreativního úsilí. Současný čínský „architektonický styl“ by si klidně zasloužil označení „*copy and paste*“.

Při stavbě *copycats* nejsou Číňané spokojeni s evropskými a americkými architekty, protože dle jejich názoru nejsou schopni tak dobře napodobit města (ve kterých bydlí), jako Číňané, a proto posílají Číňané do Evropy své průzkumníky, aby na základě vizuálního dojmu a pak obrazové paměti (příp. i jiných metod) ve své zemi dům postavili. Jsou to však jen napodobené schránky, protože vnitřní uspořádání evropského domu by běžnému Číňanovi nevyhovovalo a pokud by takové bylo, dům by si nekoupil. Vnitřní uspořádání totiž musí odpovídat nejen čínskému tradičnímu rodinnému uspořádání, v němž je hlavou rodiny ve dvou až tří-generačním domě babička, ale také pravidlům *feng shui*.

Většina měst, která jsou napodobována, byla v Evropě vystavěna v době, kdy již dnes jednotlivým urbanistickým nebo architektonickým dílům není poskytována autorskoprávní ochrana. Jako příklad může posloužit rakouské alpské městečko Hallstatt.

³⁰¹ METROWEBUKMETRO. China builds its own Eiffel Tower. [online]. *Metro*, 21. září 2007 [cit. 15. října 2015]. Dostupné zde: <<http://metro.co.uk/2007/09/21/china-builds-its-own-eiffel-tower-179932/>>.

Snahou projektantů tohoto hallstattského města v Luoyang, Boluo Conty bylo vytvořit luxusní residence pro bohaté Číňany a nechybí v něm ani uměle vytvořené jezero, nebo dokonce kostel, přestože je v Čínské lidové republice vyznáván převážně buddhismus. Oproti alpskému rostlinstvu tam ale rostou palmy, neboť se místo nachází v subtropické oblasti.

Srovnání rakouského města Hallstatt (vlevo) s *copycat* čínského Hallstattu ve městě Luoyang, Boluo County (vpravo)³⁰²

Starosta pravého, rakouského Hallstattu, Alexander Scheutz, při slavnostním otevření čínského Hallstattu ve městě Luoyang, Boluo County v roce 2012, kterého se účastnil, vyjádřil hrdost nad postavením napodobeniny a dokonce podepsal dohodu o vzájemné spolupráci; v projektu vidí šanci pro zvýšení turismu v rakouském Hallstattu.³⁰³ Na základě průzkumu se návštěvnost skutečného Hallstattu Číňany zvedla z 50 na 1.000 za rok.³⁰⁴ Z průzkumu však nevyplývá, jaký to přineslo zisk do městské pokladny.

Dalším příkladem napodobování je v Čínské lidové republice město Macau – administrativní území Čínské lidové republiky, ve kterém je dokonce zkopírováno lasvegaské kasino Venetian, které je napodobenou zmenšeninou Benátek. Zmenšenina má v člověku vyvolat pocit, že je sám v Benátkách.

Dalším účelem napodobování je tak zkracování vzdáleností – Číňan nemusí jet do Evropy podívat se na Benátky a na Paříž, stačí zajet do Macau. V některých čínských Benátkách si může člověk nechat uspořádat veselku a profesionální svatební koordinátoři

³⁰² SHEPARD, Wade. Interview: What you Should Know About China's Copycat Architecture. [online]. *Vagabond Journey*, 27. února 2014 [cit. 7. října 2015]. Dostupné zde: <<http://www.vagabondjourney.com/chinas-western-architecture/>>. Poznámka autorky: obrázek byl upraven smazáním názvů měst.

³⁰³ SPIEGEL. Hallstatt-Double: China weiht nachgebautes Alpendorf ein. [online]. *Spiegel*, 2. června 2012 [cit. 15. října 2015]. Dostupné zde: <<http://www.spiegel.de/reise/aktuell/hallstatt-kopie-china-eroeffnet-nachbau-eines-oesterreichischen-dorfs-a-836618.html>>.

³⁰⁴ WAINWRIGHT, Oliver. Seeing double: what China's copycat culture means for architecture [online]. *theguardian*, 7. ledna 2013 [cit. 26. března 2016]. Dostupné zde: <<http://www.theguardian.com/artanddesign/architecture-design-blog/2013/jan/07/china-copycat-architecture-seeing-double>>.

jsou schopni snoubencům zorganizovat svatbu po všech stránkách v co nejkratším čase. Snoubenci se mohou až v Macau rozhodnout, zda se chtějí vzít v čínských Benátkách, nebo v Paříži.

V poslední době vzniká v Čínské lidové republice zcela nová etapa nekontrolovatelného urbanismu, nové kultury a nového způsobu života. Architektura zde není zasazena do kulturního kontextu, ale architektura tady kulturu vytváří. Zdá se mi, že lidem mnohem více vadí napodobování v Čínské lidové republice, než v americkém Las Vegas, neboť v Las Vegas jde primárně o zábavu. Domnívám se, že nejsou ochotni připustit, že tak rozdílná země, jako je Čínská lidová republika, která má jiné kulturní zázemí, jiné náboženství i jazyk, napodobuje naši kulturu, nikoli tedy „jen“ architektonická díla. Přeci jen americká kultura, která značně vychází z té evropské, je nám bližší.

Někteří uvědomělí Číňané, řekněme skupina elity a intelektuálů (progresivnější architekti a urbanisti, novináři, učitelé), vnímají tento rozvoj čínských měst velmi kriticky, nevěřicně a se zmatením. Začínají si uvědomovat, že se začíná vytrácet čínská tradiční kultura.³⁰⁵ Kupříkladu Tong Ming, profesor architektury na Tongji University, si rozpačitě pokládá otázku: „*proč bychom měli mít cizí styly v těchto nových městech? Proč ne čínské? Není to dobrý pocit pro některé Číňany, převážně ty z kulturních oborů a intelektuály.*“³⁰⁶ Zdá se, že nakonec napodobování, které mělo Číňanům ušetřit kreativní úsilí, bude pro Číňany negativní zkušeností. I tento sociologický a multikulturní rozměr potvrzuje opodstatnění zkoumání mezinárodního práva autorského v architektuře a vynucování autorských práv.

K lidským hodnotám, mezi něž patří i hodnota uznání druhého člověka a jeho tvorby a naopak neúcta ke „krádeži“ a vykořisťování, bychom neměli být lhostejní k výmluvě, že přece jde o jinou kulturu. Touto lhostejností, jak se začíná ukazovat, může dokonce dojít až k úplnému útlumu tvořivosti a invence.

4.1.4.3 Copycats v Egyptě

V Egyptě je vnímána problematika *copycats* jako problém vedoucí ke snížení turismu v zemi. K předcházení či zabránění tohoto poklesu mělo v roce 2008 přispět přijetí autorského zákona k „ochraně kulturních (archeologických) památek“, který by bez získání speciálního dovolení a placení poplatků zakázal vytvořit přesnou rozmnoženinu egyptských

³⁰⁵ Tuto problematiku například dobře ilustruje tento film: RADEL, Ella. *Kopie štěstí (Double Happiness)*, Rakousko, Čína, 2014, 75 min, německy, čínsko-české titulky.

³⁰⁶ BOSKER, Bianca. *Original Copies. Architectural Mimicry in Contemporary China*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2013, loc. 324.

ikonických památek, jakou je pyramida v Gíze nebo sfingy. Tento návrh vzešel od Zahi Hawasse, (nyní již) bývalého generálního tajemníka Nejvyšší rady pro památky Egypta (SCA). Zahi Hawass zdůraznil, že by se toto omezení nevztahovalo kupříkladu na hotel Luxor v Las Vegas, který vypadá jako pyramida v Gíze, neboť v tomto případě nejde (kromě tvaru) o přesnou kopii (rozmnoženinu), protože interiér hotelu je odlišný od interiéru pyramidy.³⁰⁷

Egyptský zákon by svým věčným trváním autorských práv k ikonickým archeologickým dílům prolomil současné chápání mezinárodního autorského práva. Podle revidované Bernské úmluvy,³⁰⁸ jejíž stranou je i Egypt, totiž doba autorskopravní ochrany trvá po dobu autorova života a padesát let po jeho smrti. Autorské právo je založeno na zásadě teritoriality, a proto by mohl být tento zákon jen stěží prosazen v zahraničí.

4.2 Porušení autorských práv k architektonickému dílu ve Velké Británii

Podle britského pojetí není autorské právo, na rozdíl od práva patentového či práva registrovaného průmyslového designu, „monopolem“,³⁰⁹ ačkoli je na něho často tak veřejností nahlíženo. U dvou podstatně podobných děl vytvořených na sobě nezávisle proto nemůže u jednoho z nich dojít k porušení autorského práva.³¹⁰ David I. Bainbridge uvádí, že je sice teoreticky možné, ale nepravděpodobné, aby dva lidé nezávisle na sobě vytvořili identická díla. Například dva fotografové mohou vyfotografovat Nelsonův sloup podobným fotoaparátem, ze stejné pozice, se stejnou čočkou i filmem, se stejně dlouhou expozicí a nastavením clony. Ačkoli budou vzniklé dvě fotografie od sebe nerozlišitelné, autorskopravní ochrana se bude vztahovat k oběma z nich. Oba fotografové totiž užili potřebný „*skill and labour*“ a oba se tak mohou bránit proti jiné osobě, která by vytvořila kopii jejich fotografického díla.³¹¹ Z logiky věci vyplývá, že aby nedošlo k porušení autorského práva, porušitel by musel dokázat, že své vlastní původní dílo vytvořil nezávisle na jiném autorovi, k jehož autorskopravně chráněnému dílu neměl přístup.

Porušení (*infringement*) se dělí do dvou skupin podle toho, jakým způsobem k němu došlo na:

1. primární (*primary infringement*);

---

³⁰⁷ WIPO. Architecture & copyright controversies. [online]. *WIPO MAGAZINE*, září 2011 [cit. 21. října 2015]. Dostupné zde: <http://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2011/05/article_0004.html>.

³⁰⁸ Čl. 7 odst. 1 RBÚ.

³⁰⁹ British Leyland Motor Corporation v. Armstrong Patents Co. Ltd. [1986] R.P.C. 279 at 302.

³¹⁰ Např. Corelli v. Gray (1913) 29 T.L.R. 570.

³¹¹ BAINBRIDGE, I. David. *Intellectual Property*. 8. vydání. Harlow: Pearson, 2010, str. 31-32.

Osoba sama poruší autorské právo jiného, anebo navede jinou osobu k porušení autorského práva.

2. sekundární (*secondary infringement*);

Sekundární porušení je jednoduše řečeno nakládání s neoprávněnými kopiemi díla – prodej, držba, vystavování veřejnosti, distribuce či dovoz neoprávněných kopií. Předpokladem sekundárního porušení je povědomí o tom, že je kopie získaná neoprávněně.

4.2.1 Formy neoprávněného zásahu do architektonického díla

Způsob neoprávněného zásahu do architektonického díla může nabývat těchto tří forem:

1. rozmnožování architektonického díla kresbou či malbou (*copying in the form of drawings*),

2. rozmnožování architektonického díla vyjádřeného v dvourozměrné podobě do podoby stavby (*copying the drawing in the form of a building*);

Nabízí se i opačná situace, a to zaznamenání či jiné vyjádření architektonického díla hmotně zachyceného v podobě stavby kresbou, malbou, fotografií apod. V takovém případě by ale nedošlo k porušení autorských práv, neboť se jedná o výjimku z autorských práv - o aplikaci svobody panoramatu, o níž bude pojednáno v kapitole o obraně proti porušení autorského práva k architektonickému dílu.

3. *copycats (copying a building by another building)*.

Zpravidla nedochází k rozmnožení celého díla ve všech detailech. Mnozí se domnívají, že provedou-li rozmnožováním pouze menší změnu, nic neporuší. To ale není pravda, jak potvrdil i soud v kauze *Stovin-Bradford v. Volpoint Properties Ltd.*³¹² Přestože nedošlo dle názoru soudu k detailnímu rozmnožení architektonického díla, charakteristický (autorskoprávně chránitelný) prvek ve tvaru diamantu, který dodával stavbě příjemný vzhled, zkopírován byl, a došlo tak k porušení autorských práv.

4.2.1.1 Rozmnožování architektonického díla (v podobě studie nebo projektové dokumentace) stavbou

Stěžejní kauzou týkající se porušení autorských práv užitím architektonického díla v podobě studie pro postavení stavby, na kterou se odkazuje i v současnosti, je kauza *Chabot*

---

³¹² *Stovin-Bradford v. Volpoint Properties Ltd* [1971] Ch 1007.

v. Davies z roku 1936,³¹³ kdy ještě nebylo zcela zřejmé, zda britské autorské právo chrání architektonické dílo i proti rozmnožení stavbou, nebo zda se rozmnožením chápe jen vznik dvourozměrné rozmnoženiny. Pan Chabot sice nebyl povoláním architekt, ale jako konstruktér staveb připravil kresby (bokorysy), které Davis použil a přeměnil je v plány tak, aby podle nich mohl být postaven v Británii známý koncept fast foodu „fish and chips“, který se chystal otevřít. Chabot následně podal žalobu o porušení jeho autorských práv. Žalovaný se bránil tím, že architektonické dílo v podobě kresby lze rozmnožit jen do dvourozměrné podoby (architektonického plánu). Podle názoru soudu se však má rozmnožováním na mysli jakákoli materiální forma a pokud je stavba postavena na základě architektonického plánu a ty na základě kresby, pak je porušeno i architektonické dílo v podobě kresby.

Rozmnožení tedy neznamená jen rozmnožení architektonického díla v podobě plánu do dvourozměrné podoby architektonického plánu, ale i do trojrozměrné podoby stavbou, jak bylo dále prokázáno v kauze *Cala Homes (South) Ltd v. Alfred McAlpine East Ltd*, kde žalovaná přeměněním žalobcovy stavby vytvořila své vlastní půdorysy a bokorysy, dále pak užila dílo v podobě architektonických plánů žalobcova domu, na základě čehož postavila svou vlastní stavbu.³¹⁴

4.2.1.2 Copycats

Nejvýznamější kauzou v porušování autorských práv vlastníka copyrightu spočívající v rozmnožování díla ve formě stavby do formy stavby je stále kauza *Meikle v. Maufe*³¹⁵ z roku 1941. *Heal & Son Ltd* zaměstnal v roce 1912 architekty *Smitha* a *Brewera* pro přistavení severní části stavby *Heal store* v *Tottenham Court Road*. O rozšíření stavby v jižní části se jen vágně diskutovalo a nakonec z toho sešlo. *Heal* ale v roce 1935 posunul tuto diskusi, když zaměstnal architekta *Maufeho* pro takové rozšíření.

Meikle, nástupce *Smithova* a *Brewerova* copyrightu, podal na *Maufeho* žalobu, že rozšířením došlo k porušení jeho copyrightu k architektonickému dílu. *Maufe* připustil, že zkopíroval prvky ze severní části proto, aby jižní část vypadala stejně a celá stavba tak navozovala jednotný koncept. Podstatně reprodukováno bylo i dílo interiérové architektury. Podle žalovaného by se měl rozlišovat copyright k dílu v podobě stavby a copyright k dílu v podobě architektonického plánu, na základě kterého je stavba postavena, přičemž

---

³¹³ *Chabot v. Davies* [1936] 3 All ER 221.

³¹⁴ *Cala Homes (South) Ltd v. Alfred McAlpine East Ltd* [1995] FSR 818.

³¹⁵ *Meikle v. Maufe* [1941] 3 All ER 144.

copyright pro dílo v podobě stavby by měl patřit staviteli (*building contractor*) a Heal & Son Ltd by tedy měl mít právo reprodukovat vzhled stavby při jejím rozšíření. Soud se neztotožnil s názorem žalovaného, když stavitel z pohledu autorskoprávního zde nehraje roli. Na podporu svého právního názoru odkázal na kauzu Chabot v. Davies,³¹⁶ v níž byla již o pět let dříve obdobná argumentace žalovaného pokořena. Architekti by tedy museli s rozšířením souhlasit.

4.2.2 Prokázání porušení autorských práv k architektonickému dílu

Aby žalobce obstál u soudu se svou žalobou, musí prokázat, že:

1. je žalobcovo dílo autorskoprávně chráněno,
2. že mu náleží autorská práva,
3. že žalovaný porušil některé z žalobcových výhradních autorských práv (*restricted activities*),
4. žalovaný vycházel z díla žalobce, tj. musí prokázat příčinnou souvislost mezi dílem žalovaného a žalobce (*casual connection*),
5. k údajnému porušení došlo rozmnožením žalobcova díla, nebo podstatné části z něho (*the restricted act was carried out in relation to the work or a substantial part thereof*).³¹⁷

4.2.2.1 Žalovaný porušil některé z žalobcových výhradních autorských práv

K porušení nemusí dojít jen tak, že bude neoprávněně užito originální dílo, ale i nepřímo tak, že bude k vytvoření rozmnoženiny užita jeho kopie. Pokud si kupříkladu někdo vyfotografuje sochu, může porušit autorské právo k dílu v podobě kresby, na základě které socha vznikla, i když porušitel nikdy tuto kresbu neviděl.

4.2.2.2 Casual connection

Žalobce musí soudu předložit buď důkaz přímý, že porušitel využil autorskoprávně chráněného díla žalobce k vytvoření svého vlastního díla, nebo důkaz nepřímý. Pokud není možné přímý důkaz získat, akceptují soudy odvozený původ. K prokázání nepřímého důkazu žalobcem slouží:

- a) test podobnosti,

---

³¹⁶ Chabot v. Davies [1936] 3 All ER 221.

³¹⁷ THORNE, Clive. Copyright. In SPEAIGHT, Anthony; STONE, Gregory. *Architect's Legal Handbook. The Law for Architects*. 7. vydání. Oxford: Architectural Press, 2000, str. 348.

- b) prokázání přístupu k dílu,
- c) možnost jeho rozmnožení.

„Žádná žaloba pro porušení autorského práva nemůže být úspěšná, pokud osoba, proti níž je vznesen nárok na porušení, neměla povědomí o existenci díla vlastníka. [...] Aby došlo k porušení autorského práva k architektonickému dílu, musela mít osoba přímý nebo nepřímý přístup ke kresbám tohoto díla.“³¹⁸ V angloamerickém právu musí žalobce prokazovat, že měl žalovaný přístup k dílu. V České republice se taková podmínka nevyžaduje, neboť je naše autorské právo založeno na zcela jiné koncepci.

Žalovaný také může tvrdit, že původ jeho díla i žalobce je stejný. Jinými slovy, že inspirace vycházela z jednoho zdroje. K lepší představivosti k tomu nejlépe poslouží kauza *Designers Guild v. Russell Williams*.³¹⁹ Žalobce vytvořil v roce 1994 design látky nazvaný *Ixia*. Design byl pojatý v impresionistickém stylu s hrubě taženými růžovými a žlutými pruhy, přes které byly nedbale pohozené květy. V obchodech byla tato látka dostupná od září 1995.

O rok později žalobce narazil na látku s designem nazvaným *Marguerite*, také založenou na vertikálních pruzích se střídajícími se barvami, s květy a spojenými stonky a listy rozptýlenými napříč pruhy, kterou prodával žalovaný. Mezi oběma designy bylo několik odlišností a žalovaný popřel, že by byl design *Marguerite* zkopírován z designu *Ixia*, naopak dle něj jeho designér vycházel z jejich vlastního designu látky *Cherry Blossom*.

Nicméně soud dospěl k závěru, že design *Marguerite* byl odvozený od designu *Ixia*. Soud našel mezi oběma designy sedm podobností: oba designy byly založeny na pruzích s pohozenými květy, oba byly v impresionistickém stylu, pruhy měly hrubé okraje, listy byly provedeny podobným způsobem, pruhy šly přes některé z listů, hlava květu se podobala kapce a listy byly ve dvou odstínech zelené.

Podle zjištění soudu měl designér *Marguerite* příležitost seznámit se s designem *Ixia* na veletrhu v roce 1995. Soud proto odmítl vyjádření žalovaného k tomu, jak dospěl ke vzniku svého designu. Protože měl žalovaný přístup k designu a možnost jej zkopírovat, byl design žalovaného dovozen od designu žalobce.

---

³¹⁸ THORNE, Clive. Copyright. In SPEAIGHT, Anthony; STONE, Gregory. *Architect's Legal Handbook. The Law for Architects*. 7. vydání. Oxford: Architectural Press, 2000, str. 348.

³¹⁹ *Designers Guild v. Russell Williams* [2000] 1 WLR 2416, 2425.

4.2.2.3 K údajnému porušení došlo rozmnožením žalobcova díla, nebo podstatné části z něho

Pokud jsou díla žalovaného i žalobce podstatně podobná, ale žalovaný své dílo vytvořil nezávisle, pak nemohlo dojít k porušení.³²⁰

Britský přístup byl před rozhodnutím Soudního dvora v kauze Infopaq International A/S v. Danske Dagblades Forening³²¹ odlišný od toho evropského. Podle Soudního dvora je porušením i užití části díla, pokud tato část obsahuje prvky, které jsou samy originální. V této kauze soud konstatoval, že části díla jsou oprávněny ke stejné ochraně jako dílo celé. Podle britského přístupu totiž nebylo důležité jen zvážení, zda jde o originální prvky, ale zda je tato část podstatně důležitá z kvalitativního hlediska, přičemž menší užití nepodstatných částí spadalo pod „fairové (dovolené) užití“.

K rozmnožení díla může dojít i nepřímo, jak bylo projednáno v kauze Solar Thomson Engineering Co. Ltd v. Barton.³²² Žalovaný oslovil designéra s požadavkem, aby vytvořil design součástky stroje, který mu do detailu popsal. Tento popis přesně odpovídal designu žalobce. Designér kresbu součástky stroje, kterou žalovaný popisoval, nikdy neviděl, přesto došlo k (nepřímému) rozmnožení díla.

4.3 Porušení autorských práv k architektonickému dílu ve Spojených státech amerických

O porušení autorského práva se jedná v případě, kdy osoba bez oprávnění uplatňuje práva vyhrazená vlastníkovu copyrightu (majetkových práv).³²³ Porušení nemusí být úmyslné. Nejčastěji bude docházet k těmto případům porušení autorského práva:

- a) k neoprávněnému tiskovému rozmnožení díla v podobě architektonické studie,
- b) k neoprávněnému rozmnožení díla postavením stavby na základě architektonické studie (skicy, plánu),
- c) k neoprávněnému rozmnožení díla postavením stavby na základě pouhého vizuálního dojmu,
- d) k neoprávněnému užití díla k vytvoření díla „odvozeného“,

---

³²⁰ MANN, Phebe; DENONCOURT, Janice. *Copyright issues on the protection of architectural works and designs*. [online]. In 25th Annual Conference of Association of Researchers in Construction Management (ARCOM), září 2009 [cit. 1. února 2016], Albert Hall, Nottingham, str. 709. Dostupné zde: <<http://centaur.reading.ac.uk/4621/>>.

³²¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. července 2009 ve věci C-5/08, Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening.

³²² Solar Thomson Engineering Co. Ltd v. Barton [1977] R.P.C. 357.

³²³ 17 U.S.C. § 501(a).

e) k šíření rozmnoženin chráněného architektonického díla veřejnosti.

Před vstupem AWCPA v roce 1990 v platnost mohlo dojít k porušení autorského práva tiskovým rozmnožením díla v podobě architektonických plánů nebo skic, ale nikoli rozmnožením díla stavbou.

Rozdíl mezi neoprávněným tiskovým rozmnožováním architektonických studií a neoprávněným užitím díla k vytvoření díla odvozeného spočívá v míře vynaloženého úsilí porušitele, když v případě tiskového rozmnožování nedochází k vytvoření díla nového, nýbrž k vytvoření rozmnoženiny. Autorské právo USA k odvozenému dílu se vztahuje pouze na tu část díla, která byla tvůrčím způsobem k dílu původnímu přidána a odlišuje tak dílo odvozené od díla původního.³²⁴ Odvozené dílo tedy bude podobné dílu původnímu, ale zároveň bude i odlišné svými přidanými originálními prvky.

Neoprávněným (nezákonným) užitím díla původního nemůže dle zákonné dikce³²⁵ nikdy dojít k vytvoření díla odvozeného. Vzniklo by tak pouze dílo, které není autorskoprávně chráněno. Žalobce se proto může žalobou domáhat, aby bylo shledáno u odvozeného díla porušení jeho autorských práv a došlo tím k potrestání porušitele. Aby se jednalo o porušení autorského práva neoprávněným užitím díla vytvořením díla odvozeného, musí tedy porušující dílo obsahovat v nějaké formě část autorskoprávně chráněného díla.

Odvozeným dílem se zabýval soud v kauze Dream Custom Homes, Inc. v. Modern Day Construction, Inc.³²⁶ Pro úspěch ve věci musel žalovaný zvrátit úsudek o neoprávněném užití díla k vytvoření díla odvozeného tím, že by dokázal, že jeho dílo bylo vytvořeno nezávisle na díle původním navzdory jeho podobnosti s tímto dílem.

Žalobce uvedl, že v díle našel 87 podobných prvků, které se týkaly rozvržení prostoru (kupříkladu stejné umístění obývacího pokoje v domě atd.), příslušenství (toalety), oken, vstupů a vzhledu díla, kdežto žalovaný našel asi 70 rozdílných prvků (většinou rozměry místností). To znamená, že oba uváděli nejen podobnosti či rozdílnosti autorskoprávně chránitelných prvků, ale i prvky autorskoprávně nechránitelné. Žalobce argumentoval, že celkové uspořádání běžných standardizovaných (nechránitelných) prvků, jakými jsou dveře nebo okna spolu s chránitelnými prvky představují „celkovou koncepci a dojem z díla“ („*total concept and feel*“).

Soud si povšiml, že přes název žalobcovy společnosti Dream Custom Homes, Inc. žalobce vytváří domy na základě svých stále stejných zaregistrovaných plánů, které vždy

---

³²⁴ 17 U.S.C. § 103(b).

³²⁵ 17 U.S.C. § 103(a).

³²⁶ Dream Custom Homes, Inc. v. Modern Day Construction, Inc., 8:08-CV-1189-T-17AEP, 2011 WL 976420 at *8 (M.D. Fla. Feb. 22, 2011).

mírně poupraví pro potřeby zákazníka, čímž klame zákazníka. Za „Dream Custom Homes“ se totiž tradičně považují jedinečné domy (*one-of-a-kind*) speciálně vytvořené pro specifického zákazníka na konkrétně určeném místě. Žalobce podle těchto stejných plánů již postavil 34 domů na různých místech Spojených států amerických, a proto se nemůže dle názoru soudu jednat o plány vytvořené *one-of-a-kind*, nýbrž o plány vytvořené pro masový trh. Soud dále při svém posuzování vycházel z právního názoru vyjádřeného v kauze CSM Investors, Inc. v. Everest Dev., Ltd.,³²⁷ podle něhož existence odlišností mezi dvěma architektonickými díly nepopírá porušení, ledaže odlišnosti tak převáží nad podobnostmi, že podobnosti mohou být považovány jen za bezvýznamné s celkovým kontextem autorskoprávně chráněného díla.

Podle názoru soudu „průměrně laický pozorovatel“ („*average lay observer*“) by nerozpoznal, že plány a bokorysy žalovaného byly přivlastněné z plánů a bokorysů žalobce, neboť mezi oběma plány a bokorysy se nacházelo mnoho převažujících odlišností. Navíc soud připomněl, že žalobcovo (celkové) architektonické dílo nebylo jedinečné. Soud uvedl, že: „*pokud sekundární dílo vznikne dostatečným přetvořením vyjádření původního díla tak, že dvě díla přestanou být podstatně podobná, pak sekundární dílo není dílem odvozeným a ostatně neporuší autorskoprávně chránitelné dílo původní.*“³²⁸ Žalobce tak nebyl ve věci úspěšný.

4.3.1 Způsob prokazování porušení autorských práv k architektonickému dílu

Prokázání porušení autorského práva k architektonickému dílu se v USA rozpadá do dvou fází. V první fázi musí žalobce předložit důkaz vlastnictví platného copyrightu a dále musí dokázat, že byly nedovoleně užity podstatné znaky originálního díla. Jde o tzv. důkazní podobnost vážnoucí na žalobci (*probative similarity*), která není totožná s tzv. podobností v podstatných rysech (*substantial similarity*), o níž bude pojednáno níže a kterou soudy prokazují porušení. Důkazní podobnost se dá definovat jako jednoduché dokazování podobnosti dvou děl, které nevyžaduje odbornost, proto podobnost v podstatných rysech je užším požadavkem než podobnost důkazní.

V případě, že žalobce nemá přímý důkaz o užití podstatných znaků originálního díla, musí ve druhé fázi porotu (soud) přesvědčit, že rozmnožení bylo založeno tím, že:

1. měl žalovaný přístup k autorskoprávně chráněnému dílu,

---

³²⁷ CSM Investors, Inc. v. Everest Dev., Ltd., 840 F.Supp. 1304, 1312 (D. Minn. 1994).

³²⁸ Dream Custom Homes, Inc. v. Modern Day Construction, Inc., 8:08-CV-1189-T-17AEP, 2011 WL 976420 at *8 (M.D. Fla. Feb. 22, 2011).

2. podobnost mezi oběma díly vzešla z neoprávněného rozmnožení díla, přičemž podobnost mezi oběma díly musí být v podstatných rysech (*substantial similarity*).

Tyto dva požadavky jsou neoddělitelně spjaty (*inextricably linked*) pravidlem „*inverse ratio rule*“, což znamená, že slabší důkaz o přístupu k dílu musí být vyvážen silnějším důkazem o podstatné podobnosti dvou děl³²⁹ a naopak. Toto pravidlo není aplikováno automaticky všemi soudy (kupříkladu jej neužívá *Eleventh Circuit Court of Appeals*).

V kauze *T-Peg, Inc. v. Vermont Timber Works, Inc.*³³⁰ vytvořila architektonická kancelář T-Peg architektonickou studii a plány,³³¹ které poskytla klientovi a ten je dále distribuoval kanceláři Vermont Timber Works, Inc. (dále jen „VTW“), která je přepracovala a na základě těchto podkladů postavila dům. Před dokončením architektonické studie kancelář VTW si T-Peg zaregistroval dílo (v podobě architektonických skic a plánů) u U.S. Copyright Office. Poté T-Peg zažaloval klienta i VTW za porušení autorského práva. Soud sice zjistil, že VTW měl přístup k plánům klienta, protože klient mu je poskytl, ale neshledal, že by si byla díla podobná v podstatných rysech, a proto nedošlo k porušení autorských práv. T-Peg se odvolal, ale neuspěl.

Pro případy porušení autorského práva v architektuře se často používají předsoudní řízení (*pre-trial procedure*) směřující k vydání zkráceného, sumárního rozhodnutí (*summary judgment*), jehož účelem je zjištění skutkového stavu a může ho provádět i porota (*jury*). V poslední době se ve Spojených státech amerických čím dál více dává přednost rozhodování sporů z práva duševního vlastnictví (a to i autorskoprávních sporů) porotou (soudců-laiků), namísto (profesionálních) soudců, což je opačný směr, než kterým se ubírá rozhodování sporů z práva duševního vlastnictví v České republice,³³² kde jsou autorskoprávní spory v první instanci svěřeny rozhodování krajským soudům obsazeným víceméně specializovanými soudci pro tyto otázky.

Pro posouzení případu přes *summary judgment* musí být založeny „*triable issue(s) of fact*“ a využití *summary judgment* se tak nabízí jen pro ty případy, kdy panuje přesvědčení o tom, že:

---

³²⁹ *Three Boys Music Corp. v. Bolton*, 212 F.3d 477, 485 (9th Cir.2000).

³³⁰ *T-Peg, Inc. v. Vermont Timber Work, Inc.*, 459 F.3d 97 (1st Cir. 2006).

³³¹ Na rozdíl od evropského kontinentálního práva může být autorem díla i právnická osoba.

³³² V případě vymáhání práv z průmyslového vlastnictví je nově od 1. ledna 2008, kdy nabyl účinnost zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví (zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví), věcně příslušným pouze Městský soud v Praze, který jedná a rozhoduje ve specializovaných senátech složených z předsedy a dvou soudců. Důvodem zavedení tohoto kroku byla větší specializace soudců, což lze jistě přivítat.

1. byl potvrzen nebo vyvrácen přístup k dílu a zásadní otázkou zůstává posouzení podstatné podobnosti,
2. podstatná podobnost může být prokázána s ohledem na srovnání chránitelných prvků dvou děl.³³³

Rozhodování autorskoprávních sporů pro porušení autorského práva k architektonickému dílu porotou začíná podléhat kritice (hlavně ze strany *Eleventh Circuit Court of Appeals*), když především posouzení podstatné podobnosti dvou děl (podobnosti v podstatných rysech) je komplikovanou právní záležitostí a vyžaduje hlubší právní znalosti především o dichotomii chránitelných a nechránitelných prvků architektonického díla. Podle odvolacího soudu jedenácté soudní oblasti (*Eleventh Circuit Court of Appeals*) by proto v případě, kdy nemá žalobce přímý důkaz o rozmnožení základních prvků originálního díla, neměla rozhodovat porota.

Ve zdola uvedené tabulce jsem uspořádala jak autorskoprávně chránitelné, tak nechránitelné prvky, které v konkrétních kauzách ovlivnily prokázání či vyvrácení podstatné podobnosti dvou děl.³³⁴

CHRÁNITELNÉ PRVKY	NECHRÁNITELNÉ PRVKY	POSOUZENÍ PODSTATNÉ PODOBNOSTI
Prostorové uspořádání místností		Podle soudu v kauze <i>Kootenia Homes, Inc. v. Reliable Homes, Inc.</i> odlišná pozice hlavní ložnice a šatny byla mezi ostatními prvky argumentem proti potvrzení podstatné podobnosti. ³³⁵
		U obou plánů byly pokoje umístěny ve stejných místech, přestože se naskýtá několik možností, jak v domě umístit tři ložnice, koupelny, prádelnu, obývací pokoj, rodinný pokoj a kuchyni, a proto došlo dle názoru soudu v kauze <i>John Alden Homes, Inc. v. Kangas</i> k porušení díla. ³³⁶
	Rozdílné použití stavebních materiálů	Soud v kauze <i>Arthur Rutenberg Corp. v. Parrino</i> konstatoval, že užití skleněného panelu jako klíčového prvku ve vstupní

³³³ *Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures, LC*, 527 F.3d 1218 (11th Cir. 2008).

³³⁴ Volně inspirováno z díla: HERMANN, Robert F. *Law for Architects: What You Need to Know*. New York: W. W. Norton, 2012, str. 67-69.

³³⁵ *Kootenia Homes, Inc. v. Reliable Homes, Inc.*, 69 U.S.P.Q.2d. 1675, 1680 (D.Minn. 2002).

³³⁶ *John Alden Homes, Inc. v. Kangas*, 142 F. Supp. 2d 1338, 1345 (M.D. Fl. 2001).

		<p>chodbě představovalo jedno ze zřetelných podobností, které vedly soud k prokázání podstatné podobnosti. Rozdílné použití materiálů nemohlo tomuto prokázání zabránit.³³⁷</p> <p>Jiný soud v kauze Nelson-Salabas, Inc. v. Morningside Holdings rozhodoval v podobném duchu, když judikoval, že přes použití jiných stavebních materiálů (cihly namísto jiného materiálu), si oba designy zachovaly stejný celkový vzhled a dojem (<i>total concept and feel</i>) založený na stejné kombinaci unikátních prvků.³³⁸</p>
Vstup do místnosti jako specifický detail díla		<p>Soud neshledal v kauze Kootenia Homes, Inc. v. Reliable Homes, Inc. podstatnou podobnost u dvou děl, když pracovní Purteellova domu má dva vstupy (jeden z prosluněného pokoje a jeden z prádelny), kdežto pracovní Hoeffelova domu má vstup jen jeden. Tyto specifické detaily odlišovaly oba půdorysy kancelářských místností v domě.³³⁹</p>
Unikátní prvky (specifické umístění výtahu, věže díla)		<p>Podle soudu v kauze Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures, L.C. se lišily výtahy a věže žalobce i žalovaného, když žalobcův výtah je volně stojící, kdežto výtah Trumpovy stavby je pevně zakotven v konstrukci a věže mají jiný tvar (Trumpovy věže jsou oproti žalobcovým věžím všechny stejné v průměru) a orientaci.³⁴⁰ Na základě uvedeného a i dle jiných prvků soud neshledal podstatnou podobnost.</p>
Tvar, velikost, forma a rozloha domu		<p>Soud neshledal v kauze LaJoie v. Pavcon, Inc. podstatnou podobnost, protože žalobcova</p>

³³⁷ Arthur Rutenberg Corp. v. Parrino, 664 F. Supp. 479, 481 (M.D. Fl. 1987).

³³⁸ Nelson-Salabas, Inc. v. Morningside Holdings, 2001 SL 4192002 (D. Md. 2001).

³³⁹ Kootenia Homes, Inc. v. Reliable Homes, Inc., 69 U.S.P.Q.2d. 1675, 1680 (D.Minn. 2002).

³⁴⁰ Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures, L.C., 527 F.3d 1218, 1226-27 (11th Cir. 2008).

		<p>residence byla větší než Modified Grand Floridian o více než 1000 čtverečních stop. Odlišnosti ve výšce a rozloze obou domů byly značné a konstituovaly více než jen kosmetické povrchové úpravy ve snaze zamaskovat podobnosti.³⁴¹</p> <p>Protože byly větrné věže ve svém základu stejné výškou, šířkou a vzestupem, vytvářely dle soudu extrémně podobnou konturu stavby.³⁴² To vedlo vedle dalších prvků soud v kauze Sturdza v. United Arab Emirates k úvaze, že porota by oba designy shledala podstatně podobné, a proto změnil rozsudek soudu nižšího stupně.</p>
--	--	--

Z výše uvedených prvků lze dospět k dílčímu závěru, že pro rozhodování o porušení autorského práva k architektonickému dílu klade americká judikatura důraz na prostorové uspořádání, tvar, formu, rozměry a velikost stavby a dále na jednotlivé unikátní prvky díla. Samozřejmě je důležité si uvědomit, že v USA postačuje pro autorskopravní ochranu díla „alespoň míra vlastní kreativity“ a nikoli jedinečnost díla ve smyslu jeho neopakovatelnosti. To přirozeně ovlivňuje i samotné pojmání chránitelných prvků díla. „*Otázka zjištění podstatné podobnosti mezi dvěma designy v sobě nezahrnuje jen analýzu specifik obou designů, ale i determinaci, zda by byl běžný pozorovatel (ordinary observer) oklamán.*“³⁴³

4.3.1.1 Vlastnictví platného copyrightu

Pro autorskopravní ochranu architektonického díla sice není vyžadována jeho registrace u U.S. Copyright Office, ale je prerekvizitou pro podání žaloby pro porušení majtkového autorského práva (nikoli tedy pro porušení osobnostních práv autorských).³⁴⁴ Jakmile někdo poprvé zveřejní dílo v podobě architektonického plánu, má 90ti denní lhůtu

³⁴¹ LaJoie v. Pavcon, Inc., 146 F. Supp. 2d 1240, 1248 (M.D. Fla. 2000).

³⁴² Sturdza v. United Arab Emirates, 281 F.3d 1287, 1298 (D.C. Cir. 2002).

³⁴³ HERMANN, Robert F. *Law for Architects: What You Need to Know*. New York: W. W. Norton, 2012, str. 68-69.

³⁴⁴ PHILLIPS, J. Jeremy. *Whale on Copyright*. 4. vydání. London: Sweet & Maxwell Limited, 1993, str. 126.

k provedení registrace.³⁴⁵ Pokud je registrace provedena do doby pěti let od zveřejnění díla, je tím založen důkaz *prima facie* platnosti autorství na základě údajů uvedených v certifikátu registrace. Pro registraci díla u U.S. Copyright Office musí autor díla předložit žádost, dvě kopie díla a zaplatit registrační poplatek ve výši \$30. Prokáže-li žalobce vlastnictví platného copyrightu, pak se důkazní břemeno přenáší na žalovaného, který samozřejmě může napadnout platnost žalobcova copyrightu.

Pro registraci díla z oblasti architektury se vzhledem k její dvojí ochraně vyžadují dva typy žádostí, tj. registrace pro dílo z oblasti architektury, které je subsumováno pod díla obrazová, grafická nebo sochařská (kupříkladu ve formě architektonického plánu) podle 17 U.S.C. § 102(a)(5) a registrace pro jednotlivé architektonické dílo podle 17 U.S.C. § 102(a)(8). U každé žádosti je zvlášť vybírán poplatek za registraci. Skupina architektonických děl nemůže být registrována na jedné žádosti.

Autor díla se sám rozhoduje, jakou žádost podá nebo zda podá žádosti obě. V kauze T-Peg, Inc. v. Vermont Timber Work, Inc. si T-Peg zaregistroval pouze architektonické dílo v podobě plánu dle 17 U.S.C. § 102(a)(5), ale pak v žalobě namítal porušení autorského práva k dílu vyjádřeného stavbou dle 17 U.S.C. § 102(a)(8).³⁴⁶ Se svou žalobou proto neuspěl.

Podobně dopadl i Oravec proti Sunny Isles Luxury Ventures, L.C.,³⁴⁷ který neměl zaregistrováno dílo jako dílo architektonické dle 17 U.S.C. § 102(a)(8), ale zaregistroval pouze dílo derivativní, tj. dílo v podobě modelu a fotografické dílo vytvořené na základě preexistujícího díla zaregistrovaného jako dílo z oblasti architektury, které je subsumováno pod díla obrazová, grafická nebo sochařská. V důsledku nesprávné registrace byl Oravec v soudním sporu neúspěšný, protože nemohl žalovat na neoprávněné rozmnožení stavbou.

Obě kauzy jsou varováním před nesprávnou registrací díla z oblasti architektury u U.S. Copyright Office. V České republice je tak v tomto ohledu situace mnohem jednodušší, neboť dílo nemusí být nikde registrováno a ani to není podmínkou pro podání žaloby.

4.3.1.2 Přístup k architektonickému dílu

Přístupem k autorskoprávně chráněnému dílu se rozumí nejen příležitost dílo rozmnožit, ale také důvodná možnost dílo vidět, a na základě tohoto vizuálního dojmu

---

³⁴⁵ ROSENCRANTZ, Mark. Don't be violated — protect plans with copyrights [online]. *A&E Perspectives*, 20. listopadu 2003 [cit. 18. ledna 2012]. Dostupné zde: <<http://www.djc.com/news/ae/11151054.html>>.

³⁴⁶ T-Peg, Inc. v. Vermont Timber Work, Inc., 459 F.3d 97 (1st Cir. 2006).

³⁴⁷ Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures, L.C., 527 F.3d 1218, 1225 (11th Cir. 2008).

porušující dílo vytvořit.³⁴⁸ K lepší představivosti nejlépe poslouží kauza Arthur Rutenberg Homes v. Maloney.³⁴⁹ Arthur Rutenberg Homes (dále jen „ARH“) je velkou franšizovou společností zaměřenou na rezidenční bydlení na území státu Florida. Každým rokem investuje ARH obrovské peníze do vývoje nových architektonických designů. K tomu ARH užívá nejen svého vlastního oddělení, ale i spolupráce s externími architekty. Jednotlivé franšízy mají právo používat název Arthur Rutenberg Homes a jednotlivé licence k výstavbě residenčních domů.

V roce 1991 navštívil Maloney McNabbův showroom se svým přáním postavení dvoupodlažního rezidenčního domu. Krátce po návštěvě, kde Maloney sdělil prodejci své požadavky, poslala mu společnost McNabb bokorysy a půdorysy podlaží jednoho z designů od ARH. Do celé věci pak intervenovala společnost Frketic. Maloney během soudního sporu připustil, že společnosti Frketic ukázal nákres domu a požadoval ocenění pro postavení přibližně stejného domu. Frketic tedy neviděl nic dalšího než nákres domu a půdorysy podlaží. Toto tvrzení žalobce stačilo k dokázání přístupu k dílu.

Žalovaný se může k dílu dostat i zpřístupněním třetí osobou, nebo si jej sám vyhledat na internetových stránkách. Pokud žalovaný vejde do budovy za účelem zaznamenání jejích rozměrů, na základě čehož vytvoří skicy a dokumentaci bez souhlasu vlastníka copyrightu, může být také z toho se odvíjející výsledek porušením autorského práva k dílu.³⁵⁰

Často ale půjde o případ, kdy dílo žalobce poskytne bez jeho vědomí investor žalovanému k tomu, aby jej předělal, či užil k vypracování projektové dokumentace. Není tedy vyžadováno, aby žalobce dílo v určité hmotné podobě žalovanému „z ruky do ruky“ předal sám. Pouhá spekulace nebo domněnka o přístupu žalovaného k dílu však dle názoru soudu v kauze Dream Custom Homes, Inc. v. Modern Day Construction, Inc.³⁵¹ nestačí. Spekuluje-li žalobce či se jen domnívá o přístupu žalovaného k dílu, ale není schopen jej prokázat, může odkázat na nápadnou („do oka bijící“) podobnost (*striking similarity*) mezi oběma díly, která vyloučí, že by mohlo být dílo žalovaného nezávisle vytvořeno.³⁵²

---

³⁴⁸ Kupříkladu kauza Arthur Rutenberg Homes v. Maloney, 891 F.Supp. 1560 (MD. Fla. 1995), nebo kauza The Value Group, Inc. v. Mendham Lake Estates L.P., 800 F. Supp. 1228 (D.N.J. 1992).

³⁴⁹ Arthur Rutenberg Homes v. Maloney, 891 F.Supp. 1560 (MD. Fla. 1995).

³⁵⁰ Guillot-Vogt Associates, Inc. v. Holly & Smith, 848 F. Supp. 682, 686 (E.D. La. 1984).

³⁵¹ Dream Custom Homes, Inc. v. Modern Day Construction, Inc., 8:08-CV-1189-T-17AEP, 2011 WL 976420 at *8 (M.D. Fla. Feb. 22, 2011).

³⁵² Selle v. Gibb, 741 F.2d 896, 903 (7th Cir.1984).

V případě, že autor vytvoří architektonické dílo, které nikomu neukáže a má jej schované ve svém ateliéru, k němuž nemá nikdo přístup, pak objeví-li se podstatně podobné dílo jeho architektonickému dílu, nemůže se jednat o porušení jeho autorských práv.

4.3.1.3 Prokázání podstatné podobnosti dvou děl

Americké soudy užívají k prokázání podstatné podobnosti dvou děl různé testy v závislosti na charakteru díla (jiné pro hudební díla, jiné pro počítačové programy či literární díla). I pro architektonické dílo se judikatorně vytvořily různé testy podle toho, který odvolací soud určité soudní oblasti rozhodoval. *Second Circuit Court of Appeals* tak kupříkladu používá jiné testy k prokázání porušení architektonického díla než *Eleventh Circuit Court of Appeals*. Aplikace testů vytvořených odvolacími soudy pak jsou závazné i pro soudy nižší, není-li dostatečný podklad pro jinou argumentaci. Pro architektonická díla jsou soudy aplikovány následující testy:

- a) test průměrně laického pozorovatele (*average lay observer*); někdy se užívá i pojem test běžného pozorovatele (*ordinary observer*),
- b) test celkové koncepce a dojmu z díla (*total concept and feel*); někdy se užívá pojmu test celkového vzhledu a dojmu z díla (*overall look and feel*),
- c) test superpodobnosti (*supersubstantial similarity*),
- d) test rozumné, řádně poučené poroty (*reasonable jury*), který se aplikuje na posuzování architektonického díla jako díla kompilačního,
- e) test soudce Jamese Lawrence Kinga.

Soudy mohou nechat pro zjištění podobnosti dvou děl zadat i vypracování znaleckého posudku, který však plní jen „podpůrnou funkci“,³⁵³ neboť posuzování podobnosti dvou děl je do jisté míry posuzování právní. Znaleckým posudkem by tak mohlo být zjištěno, které z prvků a v jaké míře představují vlastní kreativitu autora.

Porušení se tedy neprokazuje tím, jak moc nebylo z díla přivlastněno či jak moc nebylo dílo porušeno.

V architektonickém díle se prolínají prvky autorskoprávně chránitelné s těmi nechránitelnými. Soudy až na výjimky vyžadují, aby se pro dokázání porušení pro podobnost dvou děl v podstatných rysech neoprávněné rozmnožení odehrálo pouze přes

---

³⁵³ *Castle Rock Entm't v. Carol Publ'g Group*, 150 F.3d 132, 137 (2d Cir. 1998).

autorskoprávně chránitelné prvky,³⁵⁴ proto z porovnávání nejprve vyloučí nechránitelné prvky a poté porovnávají jen prvky autorskoprávně chránitelné. Výjimkou z pravidla je soudy užíván test *reasonable jury*, který hodnotí autorskoprávně chránitelné i nechránitelné prvky dohromady z pohledu jejich uspořádání v díle.

Za chránitelné prvky architektonického díla soud v kauze John G. Danielson v. Winchester-Conant Props., Inc.³⁵⁵ označil vzhled, prostorové uspořádání a umístění díla, vzhled otevřeného prostoru, umístění parkovacích míst a chodníků v díle a dále kombinaci individuálních designových prvků. Pro prokázání podstatné podobnosti tak nepostačuje porovnání vzhledů obou děl, ale rovněž je třeba porovnat uspořádání prostoru díla, což teprve společně naplňuje základní účel architektury. Za nechránitelné prvky lze považovat podlahy, stěny, dveře, okna, zdi a haly.³⁵⁶ Nechránitelným prvkem může být i stavebnětechnické řešení, které je standartní či dokonce nepostradatelné ve zpracování daného úkolu, nebo dílo či část díla v režimu *public domain* apod.

4.3.1.3.1 Test average lay observer

Dvě díla jsou si podobná v podstatných rysech, pokud by průměrně laický pozorovatel po prozkoumání těchto dvou děl došel k závěru, že si žalovaný neoprávněně přivlastnil žalobcovo chráněné vyjádření díla. Tato strohá definice testu průměrně laického pozorovatele se stále některými soudy používá. V roce 1995 ji soud v kauze Arthur Rutenberg Homes, Inc. v. Maloney³⁵⁷ modifikoval, když definoval průměrně laického pozorovatele jako „jednotlivce bez (svěřeného) zájmu v této věci, který je dostatečně informován a upozorněn na precizní a spravedlivé identifikování podobností a rozdílů architektonického vzhledu (designu, návrhu) obou architektonických děl. Nesmí se jednat ani o angažovaného experta, ani o netečnou, nevnímající kolemjdoucí osobu.“ Ještě dříve soud v kauze Howard v. Sterchi³⁵⁸ správně poukázal na skutečnost, že: „v případech architektonických děl v podobě plánů jsou nevelké odlišnosti významnější než u jiných typů uměleckých děl,“ což implikuje, že jsou pro posouzení porušení vyžadovány od průměrně

---

³⁵⁴ Kupříkladu kauza Alexander v. Haley, 460 F.Supp 40 (S.D.N.Y. 1978), nebo kauza Dream Custom Homes, Inc. v. Modern Day Construction, Inc., 8:08-CV-1189-T-17AEP, 2011 WL 976420 at *8 (M.D. Fla. Feb. 22, 2011).

³⁵⁵ John G. Danielson v. Winchester-Conant Props., Inc., 186 F.Supp.2d 1 (D. Mass. 2002).

³⁵⁶ TUCHMAN, Mitch. What Makes a Copy-Cat a Copy-Cat? The Complex Case of Architectural Copyright [online]. *ArchDaily*. 20. dubna 2014. [cit. 2. března 2016]. Dostupné zde: <<http://www.archdaily.com/?p=497568>>.

³⁵⁷ Arthur Rutenberg Homes, Inc. v. Maloney, 891 F. Supp. 1560, 1567 (M.D. Fla. 1995).

³⁵⁸ Howard v. Sterchi, 974 F.2d 1272, 1276 (11th Cir. 1992).

laického pozorovatele určité dovednosti a znalosti. Podle mého názoru není žádná garance, že by pozorovatel posuzoval jen chránitelné prvky, protože to vyžaduje zvýšenou odbornost.

Soud v kauze *Sieger Suarez Architectural v. Arquitectonica* postoupil s definicí ještě dál, když za průměrně laického pozorovatele označil takového, který si je plně vědom zákona, je vyškolený pochopit kritéria pro porušení autorských práv, vyzná se v chránitelných prvcích architektonického díla, a je vybaven takovými zkušenostmi, kterými může posoudit skutkový stav daného případu. Takový člověk ve skutečnosti není ani běžným, ani průměrným.³⁵⁹

4.3.1.3.2 Test total concept and feel

Jednou z nejznámějších kauz z oblasti autorského práva v architektuře z poslední doby je kauza *Shine v. Childs*,³⁶⁰ která se týkala mrakodrapu *Ground Zero's Freedom Tower* (známějšího pod názvem *One World Trade Center*³⁶¹) v New Yorku postaveného na *Ground Zero*, kde došlo dne 11. září 2001 k teroristickému útoku na *World Trade Center* a zřícení tzv. Dvojčat. I proto byla celá kauza velice emočně vypjatá a hojně sledována médii. Navíc zde došlo k rozepři mezi známým architektem *Davidem Childsem* ze společnosti *Skidmore, Owings & Merrill* a studentem architektury.

Shine, student architektury na *Yale School of Architecture*, si na podzim akademického roku 1999 zapsal předmět zaměřený na stavění mrakodrapů vedený renomovaným architektem *Cesarem Pellim*, pro jehož splnění bylo potřeba vytvořit designový návrh monumentálního mrakodrapu, který měl být postaven na *Manhattanu* a stát se ikonou *Olympijských her* v roce 2012.³⁶²

Shine nejprve vytvořil prvotní model (dále jen „*Shine 99*“) a poté rozvinutý koncept (dále jen „*Olympic Tower*“), který popsal jako otáčející se věž se symetrickými úhlopříčkami vytvářejícími protáhlý diamantový vzhled, vertikálně prokládaný otáčejícími se plochami. V prosinci 1999 prezentoval *Shine* své návrhy (tj. půdorysy, bokorysy, fotomontáž pro lepší představivost budoucí stavby a situační plán, který určoval prostorový vztah projektovaného stavebního díla vzhledem k dosavadnímu stavu) porotě expertů, kteří byli pozváni na *Yale School of Architecture* k vyhodnocení studentských prací. Součástí panelu expertů byl i *Childs*, který ocenil *Shinovy* návrhy a který se o nich také pozitivně

---

³⁵⁹ *Sieger Suarez Architectural v. Arquitectonica*, 998 F.Supp.2d 1340 (2014).

³⁶⁰ *Shine v. Childs*, 382 F. Supp.2d 602 (S.D.N.Y. 2005).

³⁶¹ Stavba je od roku 2014 zpřístupněna veřejnosti.

³⁶² *Olympijské hry* se nakonec nekonaly v New Yorku, ale v Londýně.

vyslovil ve fakulní ročence *Retrospecta*, v níž jsou vždy vybrány jen některé studentské práce. Ani jeden posléze neměli na sebe jakýkoli kontakt.

V roce 2002 byla vyhlášena soutěž na navržení situačního plánu World Trade Centera. Soutěž vyhrálo Libeskindovo studio a v létě 2003 požádalo Childse, aby se stal designovým architektem a projektovým manažerem věže Freedom Tower. Návrh Freedom Tower byl ještě v tomtéž roce představen veřejnosti na tiskové konferenci ve Federal Hall v Manhattanu. V červnu 2005 Childs odhalil podstatně designově upravenou verzi Freedom Tower. Údajně porušující verze tak byla opuštěna a pravděpodobně nebude nikdy postavena.

Shine si po zhlédnutí tohoto návrhu povšiml jisté podobnosti mezi Freedom Tower a jeho dvou návrhů, a proto podal na Childse žalobu. Shine požadoval vydání soudního příkazu (*injunction*) k zabránění dalšího porušování žalovaným a dále náhradu skutečné újmy (*actual damages*) a vydání neoprávněně dosaženého zisku žalovaným (*defendant's profits*). Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby nebo alternativně vydání *summary judgment*.

Podle odvolacího soudu (*Second Circuit Court of Appeals*) měl žalobce prokázat, že jeho dílo bylo skutečně rozmnoženo. Rozmnožování může být založeno buď předložením přímého důkazu rozmnoženiny, nebo nepřímého důkazu včetně přístupu k autorskoprávně chráněnému dílu a prokázáním podobnosti mezi oběma díly, a to i prostřednictvím znaleckého posudku. Pokud je rozmnožení skutečně založeno, pak žalobce na základě podstatné podobnosti chránitelných vyjádření mezi oběma díly prokazuje, že rozmnožená část byla neoprávněně přivlastněna.

Důkazní podobnost (*probative similarity*) je oproti podstatné podobnosti (*substantial similarity*) termín označující důkazní břemeno žalobce pro dokázání rozmnožení nepřímým důkazem. Žalovaní připustili, že měli přístup k Shine 99 a Olympic Tower. Soud může zvážit posouzení důkazní podobnosti (*probative similarity*) znaleckým posudkem. Mezi znaleckým posudkem, který nechal vypracovat žalobce i znaleckým posudkem předloženým žalovaným byly podstatné neshody, a proto vyhodnocení důkazní podobnosti (*probative similarity*) zůstalo na posouzení soudem. Žalobcův znalecký posudek nepřesvědčivě prokázal podobnost mezi Shine 99 a Freedom Tower, i když přístup k dílu byl prokázán.

Second Circuit Court of Appeals až do tohoto sporu neměl žádné zkušenosti se srovnáním podstatné podobnosti dvou architektonických děl. Měl však zkušenosti s aplikací testu *total concept and feel* v případě posouzení podstatné podobnosti dvou výtvarných děl a měl za to, že je vhodným testem k aplikaci i pro tento spor. Podle názoru soudu nepostačuje při prokazování podstatné podobnosti jen srovnání individuálních prvků v izolaci, ale také

overall look and feel. Žalovaný může porušit žalobcovo dílo nejen přesným rozmnožením části díla, ale i nepřesným rozmnožením (tj. neoprávněnou – nepřesnou citací, modifikováním, uspořádáním prvků žalobcova díla a díla v režimu *public domain*), které je zřejmé jen v případě přítomnosti početného množství estetických (chránitelných) prvků včleněných do díla žalovaného.

Second Circuit Court of Appeals se vyjádřil tak, že pokud by následoval analýzu *Abstraction-Filtration-Comparison test* použitou v roce 1992 v kauze *Computer Associates International, Inc. v. Altai, Inc.*³⁶³ a separoval nejdříve jen základní podstatu vyjádření kvalifikovatelnou jako originální (původní), pak by ve výsledku nezbylo téměř nic autorskoprávně chránitelné, protože originální (ve smyslu původnosti) dílo by bylo ve výsledku jen přidanou hodnotou k základním nechránitelným prvkům jakými jsou slova, barvy a symboly. Podle názoru odvolacího soudu by neměla být podstatná podobnost posuzována s pomocí (nebo zcela dle) znaleckého posudku, ale z pohledu běžného pozorovatele (*ordinary observer*).

Podstatná podobnost je prokázána tehdy, pokud by běžný pozorovatel sice detekoval odlišnosti, ale s ohledem na stejná estetická vyjádření obou děl je schopen je přehlédnout. Soud v této kauze test běžného pozorovatele trochu modifikoval na test běžného pozorovatele, který je schopen lépe umělecky posoudit dílo.

Soud přiznal žalovanému *summary judgment* pro žalobcův návrh Shine 99, ale pro Olympic Tower jej odmítl, protože rozumní běžní pozorovatelé by nesouhlasili s tím, že existuje podstatná podobnost mezi dílem Freedom Tower a Olympic Tower. Laický pozorovatel si při porovnání obou věží všimne, že obě věže se směrem vzhůru zužují a otáčejí, že je zdobí zvlněná fasáda se vzorem ve tvaru diamantu a že vespodu stavby je tento diamantový vzor upraven pro vstup do stavby. Tato kombinace chránitelných prvků vyvolává i v netrénovaném oku soudce mezi oběma díly „*total concept and feel*“, a tedy podstatnou podobnost.

---

³⁶³ *Computer Associates International, Inc. v. Altai, Inc.*, 982 F.2d 693 (2d Cir. 1992). Tato analýza spočívá nejprve v oddělení myšlenek a vyjádření ve smyslu dichotomie myšlenky a jejího vyjádření. Ve druhém kroku se odstraní nechránitelné prvky a nakonec se porovnávají jen ty zbylé, autorskoprávně chránitelné prvky.

One World Observatory; © Pavla Sýkorová, 2015

One World Trade Center; © Pavla Sýkorová, 2015

V kauze *Bonner v. Dawson*³⁶⁴ soud došel k závěru, že ačkoliv zde jsou jisté odlišnosti mezi oběma díly, jako kupříkladu velikost porovnávaných staveb, vnitřní uspořádání prostoru, barva pruhů na vnějším vzhledu stavby, provedení některých oken, tak i přesto „celkové pojetí architektonického konceptu a dojem z tohoto díla“ naznačuje podstatnou podobnost s porušovaným dílem.

4.3.1.3.3 Test supersubstantial similarity

Jedná se o speciální test k posuzování podstatné podobnosti dvou děl určený pro takové původní dílo, u něhož převládají nechránitelné prvky natolik, že oplývá jen velmi malou mírou kreativity. Podle názoru soudu v kauze *Trek Leasing, Inc. v. United States*³⁶⁵ z roku 2005 dílo - pošta v Arizoně neneslo téměř žádné známky originality, a proto nemohlo dojít k porušení jeho rozmnožením. Skutečnost, že pošty ve Spojených státech amerických musí splňovat určité předurčené stavební požadavky jako prvky nechránitelné, vedla soud ke zjištění, že tato díla oplývají menším stupněm kreativity než jiná díla.

Použití jiné barvy a jiného typu kamene na fasádu nevedlo dle názoru soudu k porušení autorského práva, neboť dílo porušitele nebylo superpodobné (*supersubstantial similarity*) s dílem původním. Aby se prokázalo porušení autorského práva, muselo by se dle názoru soudu u obou děl jednat o stejné a přesné uspořádání prostoru v domě, neboť tento prvek je jedním z mála, ne-li jediným porovnávaným chránitelným prvkem. V důsledku toho si můžeme položit otázku, zda by pak mohlo někdy dojít k porušení autorského práva k architektonickému dílu, které nese jen malou míru vlastní kreativity, když by žalovaný při

³⁶⁴ *Bonner v. Dawson*, No. Civ.A. 502CV00065, 2003 WL 22432941, at *4 (W.D. Va. Oct. 14, 2003).

³⁶⁵ *Trek Leasing, Inc. v. United States*, 66 Fed. Cl. 19 (Fed Cl. July 7, 2005).

vědomém neoprávněném užití díla ho jen částečně poupravil tak, aby nebylo podobné s dílem originálním. Žalobce by pak neměl šanci žalobou o ochranu autorského práva nikdy uspět, neboť nechránitelné prvky by stále výrazně převažovaly. Míra obvyklé hodnoty díla tak hraje při posuzování porušení autorských práv významnou roli. Čím vyšší míra obvyklé hodnoty díla architektonické dílo vykazuje, tím vyšší šanci má žalobce úspěch ve věci.

4.3.1.3.4 Test reasonable jury

V tomto případě nejde ani tak o test posuzování porušení architektonického díla, ale jde o způsob nahlížení na míru autorskoprávní ochrany přiznané architektonickému dílu vzhledem k míře jeho obvyklé hodnoty. Pro zjištění, zda došlo k porušení architektonického díla vnímaného jako dílo kompilační, se používá test rozumné, řádně poučené poroty (*reasonable, properly instructed jury*), což je rozvinutý test průměrně laického pozorovatele. U kompilačního díla je zjednodušeně řečeno chráněna schránka, nikoli její obsah.

Architektonické dílo bylo posuzováno jako dílo kompilační *Eleventh Circuit Court of Appeals* ve dvou zásadních kauzách - v kauze *Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures*³⁶⁶ a kauze *Intervest v. Canterbury*.³⁶⁷

V kauze *Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures*³⁶⁸ šlo o dva spory. Jednak šlo o porušení práv k architektonickému dílu, které Oravec zaregistroval v roce 1996 a 1997 a dále šlo o neoprávněné užití díla k vytvoření díla odvozeného, které Oravec zaregistroval v roce 2004 dle 17 U.S.C. § 102(a)(5), když U.S. Copyright Office mu nezaregistrovala architektonické dílo dle 17 U.S.C. § 102(a)(8). Ačkoliv v kauze není pracováno s pojmem „kompilační dílo“ („*compiled work*“), dle názoru soudu v kauze *Sieger Suarez Architectural v. Arquitectonica*,³⁶⁹ přirovnání architektonického díla k dílu kompilačnímu z kauzy *Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures* vyplývá.

Oravec se narodil v Československu, kde také vystudoval architekturu. V roce 1982 emigroval do Spojených států amerických, kde již nebyl licencován jako architekt. V roce 1995 a 1996 vytvořil Oravec návrh pro výškovou budovu se střídajícími se konkávními a konvexními segmenty a výtahem směřujícím až ke střeše budovy. Toto dílo si Oravec nechal v roce 1996 zaregistrovat u U.S. Copyright Office jako dílo architektonické dle 17 U.S.C. § 102(a)(8). Na díle provedl určité úpravy a v roce 1997 si jej nechal znovu registrovat. Protože si Oravec přál, aby se dle jeho designového návrhu stavělo, prezentoval

---

³⁶⁶ *Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures, LC*, 527 F.3d 1218 (11th Cir. 2008).

³⁶⁷ *Intervest Const., Inc. v. Canterbury Estate Homes, Inc.*, 554 F.3d 914, (11th Cir. 2008).

³⁶⁸ *Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures, LC*, 527 F.3d 1218 (11th Cir. 2008).

³⁶⁹ *Sieger Suarez Architectural v. Arquitectonica*, 998 F.Supp.2d 1340 (2014).

jej developerům v jižní Floridě. V únoru 2003 narazil Oravec na reklamu v novinách s fotografií modelu Trumpova paláce náramně se podobajícího jeho návrhu. Designový návrh Trumpova paláce vytvořil v roce 2000 architekt Sieger Suarez. V té době byly položeny jen základy Trumpova paláce. Poté chtěl Oravec zaregistrovat další architektonické dílo dle 17 U.S.C. § 102(a)(8), ale U.S. Copyright Office ho vyzvala ke změně žádosti na registraci díla dle 17 U.S.C. § 102(a)(5), protože předložil k registraci model, fotografie a počítačovou vizualizaci a nijak neoznačil, že jde o dílo odvozené od preexistujícího architektonického díla. V roce 2004 podal žalobu pro přímé porušení svých autorských práv.

Podle soudu nemohlo dojít k porušení jeho autorských práv k dílu z roku 1996 a 1997, protože žádná rozumná porota by neshledala, že mezi Trumpovým palácem a jeho designovými návrhy z roku 1996 a 1997 jsou podstatné podobnosti. Oravec založil své nároky na přítomnosti těchto podobných prvků mezi oběma díly: střídající se konkávní a konvexní segmenty; tři výtahy směřující až ke střeše budovy; kulaté ukončení budovy; konstantní křivky v průměru; mezery ve stavbě; vzhled věží; půdorysy; veřejný prostor ve tvaru kruhu; fontána uprostřed; bazén na střeše a upravené okolí.

Okrskový soud zjistil, že Oravec má platný copyright k dílu v podobě designových návrhů z roku 1996 a 1997, byl prokázán přístup k jeho dílu, ale nebyla shledána podstatná podobnost. Okrskový soud při zvažování podobnosti mezi Oravcovým designovým návrhem a Trumpovým palácem porovnáním všech prvků nejen izolovaně, ale i dohromady došel k závěru, že podobnosti vycházejí jen z nechránitelných prvků, jakým jsou myšlenky, koncepční úroveň a široká míra obecnosti. Užil při tom test rozumné poroty, která řádně poučena, by neshledala podstatnou podobnost mezi oběma chránitelnými vyjádřeními obou děl. Soud tedy našel jen podobnosti v nechránitelných prvcích a četné odlišnosti v chránitelných vyjádřeních obou děl. Pokud by byla autorskoprávně chráněná široká míra obecnosti, nebo koncepční úroveň, nikdo jiný by už takové uspořádání nechránitelných prvků nemohl použít.

I když je dle odvolacího soudu originální uspořádání nebo kombinace prvků autorskoprávně chráněna, Oravcovo upořádání je natolik všeobecné než aby byla tomuto uspořádání přiznána autorskoprávní ochrana. Pokud by soud přiznal Oravcovi právo, pak popsané podobné prvky v žalobě by nemohly být nikým jiným do budoucna použity k vytvoření autorskoprávně chránitelného díla, což by popřelo smysl autorského práva.

Co se týče designového návrhu z roku 2004, měl Oravec zaregistrováno jen derivativní dílo dle 17 U.S.C. § 102(a)(5), ale nikoli architektonické dílo dle 17 U.S.C. § 102(a)(8), které by bylo podkladem derivativního díla. Registrace díla dle 17 U.S.C. §

102(a)(5) se nevztahuje na dílo vyjádřené stavbou, a proto Oravec nemohl žalovat na neoprávněné rozmnožení stavbou. V registračním formuláři Oravec nijak neodkazoval na preexistující nezaregistrované architektonické dílo ani ho nijak nepopsal, jak vyplývá z 17 U.S.C. § 409. Z toho si soud udělal úsudek, že Oravec neměl v úmyslu registrovat architektonické dílo dle 17 U.S.C. § 102(a)(8). Dokonce ani v žalobě neuvedl, že dílo je odvozeno od původně nezaregistrovaného architektonického díla. Soud proto i v tomto druhém sporu potvrdil rozhodnutí okrskového soudu.

V kauze *Intervest v. Canterbury*³⁷⁰ se žalobce odvolal k *Eleventh Circuit Court of Appeals*, protože okrskový soud použil zvýšený standard podstatné podobnosti dvou děl (*heightened substantial similarity standard*). Odvolací soud potvrdil rozhodnutí okrskového soudu. Intervest vytvořil půdorys s označením Westminster. V roce 2002 vytvořil Canterbury domněle porušující půdorys s označením Kensington. Oba půdorysy zobrazují čtyřpokojový rodinný dům. Letným pohledem se zdají být rozměry obou přibližně stejné.

Okrskový soud provedl podrobnou srovnávací analýzu uspořádání běžných standardizovaných prvků obou půdorysů. Tato uspořádání běžných prvků nebyla podobná v těchto ohledech: nebyly stejné rozměry pokojů; Westminster má přední vchod, kdežto Kensington boční vchod; Canterburyho půdorys má nad garáží prostor, kdežto u Intervestova garáž je podkrovní; klimatizace a topení byla u obou půdorysů jinak umístěna; Kensington měl dvě okna v garáži, Westminster žádné; ve Westminsteru byla šatna umístěna nalevo od funkční místnosti, kdežto u Kensingtonu je v těchto místech chodba; ve Westminsteru byly v půdorysu vlevo zakresleny tři pokoje a vpravo velký pokoj přes celou délku; levá strana půdorysu se značně lišila u obou půdorysů atd. S ohledem na počet odlišností ve vlastním uspořádání těchto nechránitelných, běžných prvků rozhodl okrskový soud tak, že žádný rozumný pozorovatel (*reasonable observer*) by nemohl usoudit, že autorskoprávně chránitelné prvky obou půdorysů jsou podstatně podobné. Žalobce se odvolal.

Podle 17 U.S.C. § 101 v sobě architektonické dílo zahrnuje nejen celkový vzhled, ale i prostorové uspořádání a kompozici prvků. Dle názoru odvolacího soudu *Eleventh Circuit Court of Appeals* je definice architektonického díla blízká definici kompilačního díla, přičemž odkázal na kauzu *Feist Publications, Inc. v. Rural Telephone Service Co.*³⁷¹ Ochrana autorského práva ke kompilačnímu dílu je s ohledem na míru obvyklé hodnoty díla slabá (*thin protection*). Podle odvolacího soudu by mělo být pohledem kompilačního díla

³⁷⁰ *Intervest Const., Inc. v. Canterbury Estate Homes, Inc.*, 554 F.3d 914, (11th Cir.2008).

³⁷¹ *Feist Publications, Inc. v. Rural Telephone Service Co.*, 499 U.S. 340 (1991).

srovnáváno jen originální (původní), a proto chránitelné uspořádání a koordinace prvků. Soud rozhodl stejně jako v kauze Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures, LC:³⁷² „rozdíly mezi návrhy jsou při posuzování chránitelného vyjádření natolik významné, že by žádná rozumně, řádně poučená porota nemohla shledat obě díla podstatně podobná.“³⁷³

Soudce okrskového soudu, James Lawrence King zpochybnil názor odvolacího soudu (*Eleventh Circuit Court of Appeals*) a vytvořil svůj vlastní test, o němž bude níže pojednáno.

4.3.1.3.5 Test soudce Jamese Lawrence Kinga

Sieger Suarez byl v srpnu 2000 osloven společností Mori Classics, aby vytvořil architektonické plány pro bytový dům v Sunny Isles na Floridě. Když společnost změnila majitele, ukončil nový majitel spolupráci se Suarezem a do projektu přistoupila společnost Arquitectonica. V květnu 2006 poslal jeden ze Suarezových zaměstnanců kopii tohoto díla Arquitectonice. Kolem 20. června 2006 poslala Arquitectonica do té doby nic netušícímu Suarezovi dva faxy obsahující studii pro provedení exteriéru a architektonické plány podlaží, které se dle jeho názoru podobaly jeho architektonickým plánům. Suarez se proto rozhodl si dílo v podobě plánů zaregistrovat u U.S. Copyright Office. V únoru 2012 se Suarez dozvěděl, že se tento bytový dům, známý jako Regalia, staví.

Vizualizace možné podoby bytového domu Siegera Suareze a postavené Arquitectonicy³⁷⁴

³⁷² Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures, LC, 527 F.3d 1218 (11th Cir. 2008).

³⁷³ Tamtéž.

³⁷⁴ TUCHMAN, Mitch. What Makes a Copy-Cat a Copy-Cat? The Complex Case of Architectural Copyright [online]. *ArchDaily*. 20. dubna 2014. [cit. 2. března 2016]. Dostupné zde: <<http://www.archdaily.com/?p=497568>>.

Sieger Suarez podal v květnu 2013 žalobu o porušení autorských práv k jeho dílu.³⁷⁵ Protože žalobce neměl přímý důkaz o užití základních prvků svých architektonických plánů, bylo třeba prokázat, zda měl žalovaný přístup k jeho dílu, o čemž nebylo sporu, a dále zda šlo o podstatnou podobnost obou děl. Pro posouzení podstatné podobnosti dvou děl vytvořil soudce James Lawrence King následující čtyřkrokové vodítko:

1. způsob, jakým je architektonická myšlenka vyjádřena,
2. struktura (kupříkladu vzhled vrcholu domu) a užití detaily,
3. jak působí prostory (budoucího) domu na jednotlivce (kupříkladu co člověk vidí z okna v obývacím pokoji bytu č. xy v porovnání s tím, co by viděl ze stejného místa z domu, který je neoprávněnou rozmnoženinou originálního díla),
4. umístění (budoucího) domu.

Soudce ve sporu však neposuzoval všechny čtyři kroky, přičemž detailně se zabýval jen prvními dvěma kroky. Své posuzování rozdělil na dvě části, a to na porovnání vzhledu obou děl a vnitřního uspořádání prostoru (podlaží) obou děl. Uvedl, že vzhledy obou staveb jsou inspirovány tvarem květiny a myšlenkou vlnící se fasády, ale vyjádření tvaru domu, jakož i vyjádření fasády jsou velmi odlišná. Soudce charakterizoval vzhled díla žalobce jako statický, kdežto vzhled díla žalovaného jako dynamický. Vnitřní uspořádání prostor se u obou děl lišilo ve tvarech a počtech místností, navíc různé tvary balkónů obou domů způsobovaly jiné podmínky k bydlení obyvatel obou domů. Soud neshledal podstatnou podobnost obou děl, protože chránitelné prvky obou domů nebyly podstatně podobné.

Na první pohled podobný vzhled obou děl spočívající v myšlence založené na podobném řezu domu ve tvaru květiny a vlnící se fasády nepostačoval k přiznání žalobcova nároku. Došlo k vytvoření nezávislého díla, když žalovaný se jen dílem žalobce inspiroval. Mimoto žalovaný úspěšně vznesl námitku promlčení.

---

³⁷⁵ Sieger Suarez Architectural v. Arquitectonica, 998 F.Supp.2d 1340 (2014).

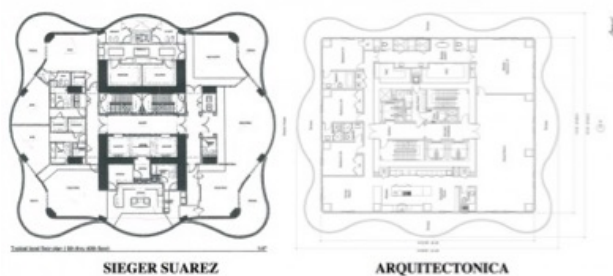

EXHIBIT "F"

Srovnání řezu bytového domu Siegera Suarezze a Arquitectonicy³⁷⁶

Soudce James Lawrence King šel s posuzováním podstatné podobnosti dvou děl mnohem dále tím, že se snažil zohlednit nejen protostorové uspořádání díla, ale dokonce i působení budoucího domu na jednotlivce, na jeho pocity v prostoru domu i mimo něj. Protože domy slouží zejména k bydlení, zohledňoval soudce při posuzování podobnosti dvou děl i psychologický a sociologický aspekt. Je však otázkou, zda je takové detailní posuzování ještě potřeba, protože by to naopak mohlo vést k tomu, že nikdy nedojde k porušení. Je pochopitelné, že se člověk bude cítit v obou domech jinak, vždyť nebudou stát ani na stejném místě. Porušitel bude vždy muset originální dílo přizpůsobit svému zvolenému místu, terénu apod.

4.3.2 Případy, kdy nejde o porušení

Pokud si jsou dvě díla podstatně podobná jen v nechránitelných prvcích, nemůže se jednat o porušení autorského práva. V kauze *Fotomat Corp. v. Photo Drive-Thru, Inc.*³⁷⁷ soud stanovil, že *Photo Drive-Thru* neporušil autorské právo, protože budky pro vytváření fotografií byly podobné pouze po funkční stránce, ale odlišné v (nefunkčních) autorskoprávně chránitelných prvcích.

Pokud je dílo v režimu *public domain* (kupříkladu Eiffelova věž) užito jako podklad pro vytvoření nového architektonického díla a poté někdo vytvoří dílo, které je mu podstatně podobné v části, která je v režimu *public domain*, nemůže rovněž dojít k porušení. Pokud by však užil jeho originální část díla, teprve tehdy je možné uvažovat o porušení.

³⁷⁶ TUCHMAN, Mitch. What Makes a Copy-Cat a Copy-Cat? The Complex Case of Architectural Copyright [online]. *ArchDaily*. 20. dubna 2014. [cit. 2. března 2016]. Dostupné zde: <<http://www.archdaily.com/?p=497568>>.

³⁷⁷ *Fotomat Corp. v. Photo Drive-Thru, Inc.*, 425 F. Supp. 693, 704-08 (D.N.J. 1977).

4.3.2.1 Merger doctrine

Dalším případem, pro který nebývá soudy shledáno porušení pro podobnost dvou děl, je aplikace tzv. *merger doctrine*, která byla poprvé vysvětlena v roce 1967 v kauze *Morrissey v. Procter & Gamble Co.*³⁷⁸ Jako příklad *merger doctrine* se mnohem častěji uvádí pozdější kauza z roku 1971, kauza *Herbert Rosenthal Jewelry Corp. v. Kalpakian*.³⁷⁹ Dva zlatníci vytvořili velmi podobné brože ve tvaru včely, a proto jeden z nich podal na druhého žalobu pro porušení autorského práva. Ačkoli byla obě díla - brože podstatně podobná, nedošlo dle názoru soudu k porušení, protože vytvořit tuto brož bylo možné jen jedním nebo pár způsoby. Nápad (myšlenka) brože ve tvaru včely není chránitelný, když chráněno může být jen jeho vyjádření. V tomto případě vyjádření splynulo s nápadem (myšlenkou), protože nebyla žádná alternativní cesta, jak jinak vytvořit brož ve tvaru včely, aby nebyla podstatně podobná k jiným brožím s včelou na trhu.

Brož včely³⁸⁰

Kupříkladu v kauze *The Yankee Candle Company, Inc. v. Bridgewater, Candle Company, LLC*³⁸¹ soud při zjišťování porušení autorského práva k dílu, etiket devíti vonných svíček nejprve vyloučil nechránitelné prvky a poté aplikoval *merger doctrine* ke zjištění podstatné podobnosti dvou děl. Protože myšlenka splynula s vyjádřením, nemohlo dle soudu dojít k porušení, přestože byly etikety téměř identické.

Americká judikatura se rozchází s teoreticko-právním názorem zastávaným Pamelou Samuelson a Paulem Goldsteinem³⁸² na fázi, kdy aplikovat *merger doctrine*, tj. zda ji aplikovat již ve fázi posouzení platnosti copyrightu (*validity of copyright*), nebo až při posuzování podobnosti dvou děl pro rozhodnutí o porušení díla, jako tomu bylo v případě

³⁷⁸ *Morrissey v. Procter & Gamble Co.*, 379 F.2d 675 (1st Cir. 1967).

³⁷⁹ *Herbert Rosenthal Jewelry Corp. v. Kalpakian*, 446 F.2d 738 (9th Cir. 1971).

³⁸⁰ ERAGEM. Designer Spotlight: Herbert Rosenthal's Vintage Bee Brooch and the Controversy It Inspired in 1971. [online]. *Eragem*, 24. dubna 2013 [cit. 29. února 2016]. Dostupné zde: <<http://eragem.com/news/1350859/>>.

³⁸¹ *The Yankee Candle Company, Inc. v. Bridgewater, Candle Company, LLC*, 259 F.3d at 34 (1st Cir. 2001).

³⁸² Blíže viz LEMLEY, Mark, A.; McKENNA, Mark, P. Scope. [online]. *Stanford Public Law Working Paper No. 2660951*, 17. září 2015, revidováno 1. března 2016 [cit. 10. března 2016]. Dostupné zde: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2660951>.

předchozích kauz (či v kauze Oracle Am., Inc. v. Google, Inc.),³⁸³ nebo až při obraně proti porušení. V každé zmíněné fázi (platnost copyrightu, porušení nebo obrana žalovaného proti porušení) totiž nevážne důkazní břemeno vždy na straně žalobce. U platnosti copyrightu nese důkazní břemeno žalobce, když podstatnou podobnost dvou děl určuje soud sám a v případě obrany proti porušení nese důkazní břemeno žalovaný. Pamela Samuelson a Paul Goldstein by aplikovali *merger doctrine* již v případě platnosti copyrightu. Pak je na žalobci, aby unesl důkazní břemeno o tom, že jeho dílo natolik oplývá určitou mírou kreativity, že nezavdává příčinu k tomu, aby byla myšlenka vyjádřitelná jen jedním způsobem.

4.4 Shrnutí kapitoly

Pro prokázání porušení soudy zjišťují, zda je dílo dílem autorským, komu svědčí autorství, zda došlo k neoprávněnému zásahu do díla a v případě neoprávněného užití díla rozmnožením pak také podobnost dvou děl.

Nešvarem amerických soudů však je posuzování prvního kroku ohledně ochrany díla autorským právem až ve fázi porovnávání podstatné podobnosti dvou děl.

Ačkoli americký Kongres v roce 1990 uznal architektonické dílo jako specifickou oblast autorského práva,³⁸⁴ žalobce nebývá u soudu úspěšný proto, že:

1. v případě neoprávněného užití díla k vytvoření díla odvozeného není u žalobcova díla soudy prokázána jedinečnost, přestože není pojmovým znakem díla; v tomto ohledu je možné odkázat na kauzu Dream Custom Homes, Inc. v. Modern Day Construction, Inc.³⁸⁵
2. některé soudy přirovnávají architektonické dílo k dílu kompilačnímu; v tomto ohledu je možné odkázat na kauzu Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures³⁸⁶ a kauzu Intervest v. Canterbury.³⁸⁷

V České republice, Velké Británii ani Spojených státech amerických není pro ochranu architektonického díla jeho registrace vyžadována. Nicméně ve Spojených státech amerických je prerekvizitou pro podání žaloby předložení registračního formuláře k architektonickému dílu jako důkazu *prima facie*. Registrace u U.S. Copyright Office tak

---

³⁸³ Oracle Am., Inc. v. Google, Inc., 750 F.3d 1339.

³⁸⁴ 17 U.S.C. § 102(a)(8).

³⁸⁵ Dream Custom Homes, Inc. v. Modern Day Construction, Inc., 8:08-CV-1189-T-17AEP, 2011 WL 976420 at *8 (M.D. Fla. Feb. 22, 2011).

³⁸⁶ Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures, LC, 527 F.3d 1218 (11th Cir. 2008).

³⁸⁷ Intervest Const., Inc. v. Canterbury Estate Homes, Inc., 554 F.3d 914, (11th Cir.2008).

ztvrzuje autorství k architektonickému dílu. V České republice se vychází ze zásady pravdivosti autorství.

V práci byly představeny čtyři testy aplikované ve Spojených státech amerických pro posouzení podstatné podobnosti dvou děl. V případě testu průměrného laického pozorovatele nepostačuje jen srovnání chránitelných prvků v izolaci, ale také *overall look and feel*. Jinými slovy je podstatná podobnost prokázána tehdy, pokud by běžný pozorovatel sice detekoval odlišnosti, ale s ohledem na stejná estetická vyjádření obou děl je schopen je přehlédnout, neboť je přítomen *total concept and feel*.

Test *supersubstantial similarity* soud aplikoval v kauze *Trek Leasing, Inc. v. United States*,³⁸⁸ kde porovnával i takové detaily, jako je barva fasády a typ použitého kamene. Protože porušitel použil jinou barvu fasády a jiný typ kamene, nevedlo to dle názoru soudu k porušení, neboť originální dílo se vyznačovalo jen velmi malou mírou kreativity a bylo diktováno hlavně nechránitelnými prvky.

Test průměrného laického pozorovatele se aplikuje v pozměněné podobě i v případě testu *reasonable jury*, kde je kladen důraz na posuzování uspořádání prvků, které jsou obsaženy v kompilačním díle. Prvky, a to jak chránitelné, tak i nechránitelné se pak porovnávají, jak v izolaci, tak posléze dohromady.

Zajímavý přístup zvolil soudce James Lawrence King, když uvedl vlastní test, v němž se zabýval i vlivy domu na jednotlivce ze sociologického a psychologického hlediska, tedy jak prostory působí na jednotlivce, nebo co by kupříkladu člověk viděl z okna obývacího pokoje domu.

Ve Spojených státech amerických zatím neexistuje převratný judikát, který by vedl k ustálení judikatury v oblasti porušování autorských práv k architektonickému dílu, když každé rozhodnutí spíše přináší nové postřehy v této oblasti.

Na základě provedené komparace všech představených testů si však dovoluji tvrdit, že nejvhodnějším se mi jeví aplikace testu *total concept and feel*. Domnívám se, že pokud by byla podstatná podobnost dvou děl u kauz, které byly posuzovány tímto testem, hodnocena prostřednictvím jiných testů, mohlo by dojít k prokázání podstatné podobnosti a tedy i k porušení.

Klíčovou roli v nemožnosti přiznání žalobcova nároku hraje inspirace v architektonické tvorbě. Velmi často totiž dochází k tomu, že se architekt inspiruje dílem jiného architekta a vytvoří dílo, které se mu může na první pohled podobat, ale v

---

³⁸⁸ *Trek Leasing, Inc. v. United States*, 66 Fed. Cl. 19 (Fed Cl. July 7, 2005).

nechránitelných prvcích. Po posouzení podobnosti chránitelných prvků pak nemusí být sledována podstatná podobnost.

5 Právní prostředky ochrany architektonického díla dle českého autorského práva

Soukromoprávní odpovědnost za neoprávněný zásah do práv autora architektonického díla jakož i jiná odpovědnost za porušení autorského práva je s výjimkou některých případů odpovědností za objektivní následek činu bez ohledu na zavinění - odpovědností za protiprávní stav. Podle Městského soudu v Praze: „*proto jsou ke vzniku odpovědnosti právně bezvýznamné námitky žalovaného, že nebyl povinen zkoumat, zda osoba tvrdící své výlučné autorství díla, je skutečně výlučným autorem, a že o spoluautorství této osoby s jinou osobou nevěděl.*“³⁸⁹ Krajský soud v Brně se v kauze Justiční areál k objektivní odpovědnosti za porušení autorského práva vyjádřil podobně jako Městský soud v Praze v předchozí citaci: „*proto jsou ke vzniku odpovědnosti právně bezvýznamné námitky žalovaného, že nebyl povinen zkoumat, jaké že byly k vypořádání autorskoprávní nároky dle zadávacích podmínek a dle návazné smlouvy na zhotovení projektové dokumentace.*“³⁹⁰ V důsledku přijetí nové právní úpravy se pro satisfakční nárok, jenž vychází z obecné úpravy občanského zákoníku, zavádí odpovědnost subjektivní.

Porušitelé autorského práva se často mylně domnívají, že když po vyhrané architektonické soutěži (soutěži o návrh) či soukromém výběrovém řízení převezmou od zadavatele dílo původního autora, nejsou odpovědní za porušení autorských práv, když odpovědným zde je zadavatel této soutěže či výběrového řízení. Zadavatel má zpravidla vypořádané vztahy s autorem architektonického díla k původnímu dílu, ale nikoli již k jeho dalšímu užití. Protože úspěšný vítěz v soutěži bude dílo původního autora dále užívat (rozmnžením či odvozením díla v podobě architektonické studie do formy projektové dokumentace), je třeba, aby si s původním autorem vypořádal autorská práva, neboť porušení se vztahuje k osobě, která dílo sama užije. V opačném případě může být odpovědný za neoprávněný zásah do autorských práv původního autora architektonického díla.

Nejlepší variantou pro řešení jakéhokoli sporu je bezpochyby řešení sporu bez ingerence soudu. Autor díla by se měl nejprve pokusit zaslat porušiteli výzvu, ve které uvede, v čem spatřuje závadné jednání s uvedením základního skutkového stavu a jeho právního rozboru. Vyzvat druhou stranu před případným podáním žaloby má svůj význam i proto, že dle § 142a o.s.ř. by toto nesplnění znamenalo v případě úspěchu v řízení o splnění

³⁸⁹ Rozhodnutí Městského soudu v Praze, sp. zn. 7 C 138/1989, Intelektuální vlastnictví a hospodářská soutěž, 1996, č. 1.

³⁹⁰ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. prosince 2009, sp. zn. 23 C 13/2008.

povinnosti nepřiznání nákladů řízení. Pokud se porušitel užitím autorova díla bez spravedlivého důvodu obohacuje, nabízí se při zaslání výzvy i připojení licenční smlouvy s případným návrhem na svolení ke změnám díla, které nezpůsobí jeho dehonestaci.

Jako účinný prostředek ochrany pro uplatnění negatorního nároku bez ingerence soudu se jeví varovná výzva po vzoru německého práva (*Abmahnung*³⁹¹), neboť slouží k vyřízení více než 90 % negatorních nároků v nekalosoutěžních sporech³⁹² a je dle mého názoru v této podobě využitelná i pro spory autorskoprávní. Varovná výzva ale není dle německé právní úpravy žádnou procesní ani materiální podmínkou pro podání žaloby.

Autor porušiteli ve varovné výzvě sdělí, že porušitel jednal v rozporu s autorským právem, a vyzve ho k zanechání závadného jednání. Zasláním varovné výzvy však přichází autor architektonického díla o moment překvapení, který by mohl využít k podání návrhu na vydání předběžného opatření, který je již procesním prostředkem ochrany s ingerencí soudu.

Ve varovné výzvě je možné uplatnit i náklady na právní pomoc za rozbor skutkového a právního stavu a za přípravu varovné výzvy. Varovná výzva může vést k uzavření dohody, která může být zajištěna smluvní pokutou. Byť může architekt hrozit pro nesplnění smluvních povinností smluvní pokutou a v případě pokračování v porušování i soudem, uzavření dohody je v zájmu obou stran.

V praxi účinným prostředkem, který slouží v českém právu k vyjasnění sporných otázek mezi autorem díla a porušitelem, je dohoda o narovnání, jejímž obsahem jsou oboustranné ústupky stran. Narovnáním (v obecném smyslu slova) si mohou účastníci jen vyjasnit sporné otázky spočívající v rozdílném náhledu na věc bez faktické změny práv a povinností. Dohoda o narovnání slouží k předcházení dalších nesrovnalostí tak, že se původní závazek, v němž se spor ohledně skutkového stavu nebo právní otázky vyskytl, zruší a nahradí závazkem novým. Narovnání je tak současně smlouvou soluční i obligační. Na rozdíl od předchozího občanského zákoníku³⁹³ je narovnání v současném občanském zákoníku³⁹⁴ obsaženo v oddíle o změnách v obsahu závazků, což není zcela správné, neboť narovnání nevede ke změně závazku, ale ke vzniku závazku nového, při němž dosavadní závazek zaniká. Narovnáním se mohou upravit i práva promlčená. Promlčecí lhůta k uplatnění nově vzniklé pohledávky počíná běžet znovu, a to ode dne, kdy právo mohlo být

---

³⁹¹ § 12 Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb in der Fassung der Bekanntmachung vom 3. März 2010 (BGBl. I S. 254), das durch Artikel 4 des Gesetzes vom 17. Februar 2016 (BGBl. I S. 233) geändert worden ist.

³⁹² AHRENS, Hans, Jürgen. *Der Wettbewerbsprozess. Ein Praxishandbuch*. 6. vydání. Köln: Carl Heymanns Verlag, 2009, str. 14.

³⁹³ § 585-587 ObčZ 1964.

³⁹⁴ § 1903-1905 ObčZ.

uplatněno poprvé.³⁹⁵

Zvláštním druhem narovnání je pak praetorský,³⁹⁶ nebo soudní smír.³⁹⁷ O praetorský smír se může autor díla s porušitelem pokusit tak, že ještě před podáním žaloby navrhne soudu, který by byl věcně příslušný k rozhodování věci, aby provedl pokus o smír (smírčí řízení) a dojde-li k jeho uzavření, aby rozhodl i o jeho schválení. Smírčí řízení a schválení smíru může provést i kterýkoli okresní soud.³⁹⁸ K soudnímu smíru dle § 99 o.s.ř. naopak dochází až po podání žaloby a není vyloučeno, aby k soudnímu smíru došlo i po několika letech soudního řízení (viz kauza Justiční areál). „*Smír může svým obsahem překročit rámeček předmětu řízení; vždy však z něho musí být patrno, jak byly vypořádány nároky, které byly předmětem řízení.*“³⁹⁹ Rozhodnutí o schválení soudního smíru má účinky pravomocného rozsudku.⁴⁰⁰ Nevýhodou schváleného soudního smíru je skutečnost, že soud může rozsudkem zrušit usnesení o schválení smíru, je-li smír podle hmotného práva neplatný. Návrh lze podat do tří let od právní moci usnesení o schválení smíru.⁴⁰¹ Tím je do jisté míry narušena právní jistota účastníků sporu.

Účelně vynaložené předsoudní náklady (včetně nákladů na soukromý posudek) jsou hmotněprávní příslušenství pohledávky, jež může být uplatněno jako součást žalobního návrhu (žalované částky).⁴⁰²

Náklady soudního řízení se pak uplatňují pouze procesně v daném řízení a o jejich náhradě rozhoduje konstitutivně soud jen v tomto řízení. Podle Nejvyššího soudu: „*nárok na náhradu rozdílů mezi náklady vynaloženými na právní zastoupení v soudním řízení a částkou přiznanou soudem na náhradu nákladů řízení není odškodnitelnou újmu ani v rámci náhrady škody.*“⁴⁰³

Pakliže žalovaný není nakloněn k mimosoudnímu řešení sporu (a to i využitím rozhodčího řízení) a nijak nereaguje na žalobcovy výzvy, nezbývá autorovi než se obrátit se svými nároky na soud. Věcně příslušným k podání žaloby je krajský soud.⁴⁰⁴ Dříve o

---

³⁹⁵ § 619 ObčZ.

³⁹⁶ § 67 o.s.ř.

³⁹⁷ § 99 o.s.ř.

³⁹⁸ § 67 odst. 1 o.s.ř.

³⁹⁹ Stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 11. listopadu 1986, Cpj 44/86.

⁴⁰⁰ § 99 odst. 3 o.s.ř.

⁴⁰¹ Tamtéž.

⁴⁰² Podle § 513 ObčZ jsou příslušenstvím pohledávky: „*úroky, úroky z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním.*“

⁴⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. prosince 2011 sp. zn. 25 Cdo 3598/2009, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. září 2011, sp. zn. 25 Cdo 3178/2009.

⁴⁰⁴ § 9 odst. 2 písm. g) o.s.ř.

nárocích⁴⁰⁵ vycházejících z občanského zákoníku, tedy nárok na náhradu škody a na peněžité zadostiučinění, rozhodovaly podle ne zrovna ustálené judikatury⁴⁰⁶ okresní soudy namísto krajských soudů, ale zákonodárce od 1. ledna 2014 rozšířil věcnou příslušnost krajských soudů na všechny spory vyplývající z práva duševního vlastnictví.

Autoři architektonických děl jsou stále s ohledem na doposud nevyřešené (a neprojudikované) právní otázky, neboť o tuto problematiku doposud nebyl velký zájem, a z obavy z délky a finanční náročnosti soudního řízení, velmi zdrženliví k podání žaloby. Musím se ale přiznat, že od doby, kdy jsem v roce 2011 napsala svoji první diplomovou práci s názvem „Autorské právo v architektuře“⁴⁰⁷, která byla v té době první prací v České republice vztahující se k této problematice, se výrazně zvýšilo povědomí architektů o jejich autorských právech a dokonce vzrostl i počet žalob o ochranu autorských práv v architektuře. Ve své diplomové práci jsem se zabývala čtyřmi kauzami, a to kauzou Justičního areálu,⁴⁰⁸ kauzou Hotelu Thermal v Karlových Varech,⁴⁰⁹ kauzou Napodobeniny hotelu Ještěd jako krytu likérové soupravy⁴¹⁰ a kauzou Fata Morgany.⁴¹¹ K dnešnímu dni bylo soudy projednáno celkem čtrnáct žalob (nebo návrhů) na ochranu autorského práva v architektuře. V České republice však nadále nenajdeme žádný (zásadní) judikát,⁴¹² který by nám dával vodítko, jak soudit tyto náročné spory. Před Nejvyšší soud se v poslední době dostala jen kauza Letiště Václava Havla⁴¹³ a kauza Justiční areál,⁴¹⁴ ale ani v jednom případě nejde o žádné zásadní rozhodnutí.

Věc se často několikrát vrací od soudu vyšší instance k soudu nižší instance k dalšímu řízení. Jedním z důvodů zdrženlivosti autorů k podání žaloby bylo objektivní

---

⁴⁰⁵ Podle § 9 odst. 2 písm. b) o.s.ř., účinného do 31. prosince 2013: „*krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně ve sporech o nárocích vycházejících z autorského zákona, o nárocích z ohrožení a porušení práv podle autorského zákona a o nárocích na vydání bezdůvodného obohacení získaného na úkor toho, komu svědčí práva podle autorského zákona.*“

⁴⁰⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. března 1993, sp. zn. 7 Co 21/1992.

⁴⁰⁷ SÝKOROVÁ, Pavla. *Autorské právo v architektuře*. 2011. 82 s. Diplomová práce. Brno: Masarykova Univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce prof. JUDr. Ivo Telec, CSc.

⁴⁰⁸ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. prosince 2009, sp. zn. 23 C 13/2008.

⁴⁰⁹ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 22. května 2002, sp. zn. 19 C 101/2000; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. prosince 2003, sp. zn. 3 Co 25/2002.

⁴¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. března 1976, sp. zn. 3 Cz 13/1976.

⁴¹¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 32 C 108/2005; usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. srpna 2009, sp. zn. 3 Co 26/2009; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. ledna 2011, sp. zn. 32 C 108/2005.

⁴¹² Slovo judikát je již tak vžitým termínem, že se již neuvažuje o jeho obsahu. Domnívám se však, že je třeba rozlišovat mezi termínem judikát a obecně rozhodnutím. Judikát je totiž dle mého názoru takové rozhodnutí, které je ve věci zásadní a přesahuje svým významem skutkové okolnosti konkrétní kauzy. Za judikát by tak nemělo být považováno rozhodnutí, které jen opakuje (či kompiluje) zobecněný právní názor či výklad, tj. normativní větu vyslovenou v dřívějším rozhodnutí. Zpravidla půjde o rozhodnutí vyšší soudní instance.

⁴¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. listopadu 2013, sp. zn. 30 Cdo 1060/2013.

⁴¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 30 Cdo 725/2012.

hledisko spočívající v délce doposud vedených soudních řízení autorskoprávních sporů v architektuře, které se i dle mého názoru v některých případech vedla nepřiměřeně dlouho. V tomto ohledu je možné odkázat na kauzu Justičního areálu,⁴¹⁵ Fata Morgany⁴¹⁶ či Letiště Václava Havla.⁴¹⁷ Následující tabulka ukazuje na konkrétních českých kauzách délku vedeného soudního řízení.

NO.	KAUZA	PODÁNÍ NÁVRHU/ŽALOBY	PRVNÍ ROZHODNUTÍ VE VĚCI	ŘÍZENÍ SE VEDE/JE SKONČENO	DÉLKA ŘÍZENÍ
1.	Napodobení stavitelských plánů ⁴¹⁸	Není možno zjistit.	Není možno zjistit.	Řízení skončeno zřejmě 8. října 1937.	Není možno zjistit.
2.	Napodobenina hotelu Ještěd jako kryt likérové soupravy ⁴¹⁹	Není možno zjistit.	Není možno zjistit.	Řízení skončeno zřejmě 26. března 1976.	Není možno zjistit.
3.	Hotel Thermal v Karlových Varech ⁴²⁰	Žaloba podána v roce 2000.	Krajský soud v Plzni vynesl první rozhodnutí ve věci 22. května 2002.	Řízení skončeno 1. prosince 2003.	3 roky
4.	Projektová dokumentace jako nepeněžitý vklad ⁴²¹	Žaloba podána v roce 2001.	Obvodní soud pro Prahu 1 vynesl první rozhodnutí ve věci dne 9. listopadu 2006.	Věc zřejmě skončena 11. února 2015.	14 let

⁴¹⁵ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. prosince 2009, sp. zn. 23 C 13/2008; rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. října 2011, sp. zn. 1 Co 107/2010; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 30 Cdo 725/2012; usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 24. března 2015, sp. zn. 23 C 13/2008.

⁴¹⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 32 C 108/2005; usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. srpna 2009, sp. zn. 3 Co 26/2009; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. ledna 2011, sp. zn. 32 C 108/2005; usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. února 2013, sp. zn. 3 Co 79/2011; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. dubna 2016, sp. zn. 32 C 108/2005.

⁴¹⁷ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. června 2010, sp. zn. 34 C 117/2001; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. října 2012, sp. zn. 3 Co 18/2011; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. listopadu 2013, sp. zn. 30 Cdo 1060/2013; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. dubna 2015, sp. zn. 34 C 117/2001.

⁴¹⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. října 1937, sp. zn. Rv I 259/36, [Vážný 16377].

⁴¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 26. března 1976, sp. zn. 3 Cz 13/1976.

⁴²⁰ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 22. května 2002, sp. zn. 19 C 101/2000; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. prosince 2003, sp. zn. 3 Co 25/2002.

⁴²¹ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 9. listopadu 2006, sp. zn. 24 C 94/2001; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. června 2007, sp. zn. 13 Co 90/2007; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 2009, sp. zn. 30 Cdo 4924/2007; rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 20. března 2012, sp. zn. 31 C 236/2009; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. března 2013, sp. zn. 18 Co 291/2012; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. února 2015, sp. zn. 30 Cdo 2789/2013.

5.	Letiště Václava Havla ⁴²²	Žaloba podána v roce 2001.	Městský soud v Praze vynesl první rozhodnutí ve věci dne 17. června 2010.	Řízení se stále vede, ⁴²³ posledním rozhodnutím je rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. dubna 2015.	Řízení se vede již 17. rokem.
6.	Fata Morgana ⁴²⁴	Žaloba podána 3. srpna 2005.	Městský soud v Praze vynesl první rozhodnutí ve věci dne 8. prosince 2008.	Řízení se stále vede. ⁴²⁵	Řízení se vede již 13. rokem.
7.	Zastřešení ledové plochy ⁴²⁶	Žaloba podána 13. března 2008.	Krajský soud v Plzni vynesl první rozhodnutí ve věci dne 18. března 2014.	Řízení skončeno 2. prosince 2015.	7 let a 8 měsíců
8.	Justiční areál ⁴²⁷	Žaloba byla podána 17. března 2008.	Krajský soud v Brně vynesl první rozhodnutí ve věci dne 28. prosince 2009.	Věc skončena uzavřením soudního smíru dne 24. března 2015.	7 let
9.	Boheminium modely ⁴²⁸	Návrh na vydání platebního rozkazu podán v roce 2010.	Platební rozkaz Městského soudu v Praze vydán dne 27. května 2010.	Věc skončena v roce 2011.	1 rok
10.	Lakovna letadel ⁴²⁹	Žaloba podána v roce 2011.	Krajský soud v Ostravě vynesl první rozhodnutí ve věci dne 3. prosince 2013.	Věc skončena dne 2. září 2014, když odvolací řízení bylo zastaveno.	3 roky

⁴²² Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. června 2010, sp. zn. 34 C 117/2001; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. října 2012, sp. zn. 3 Co 18/2011; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. listopadu 2013, sp. zn. 30 Cdo 1060/2013; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. dubna 2015, sp. zn. 34 C 117/2001.

⁴²³ Proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 22. dubna 2015, sp. zn. 34 C 117/2001 bylo podáno odvolání. Věc je vedena u Vrchního soudu v Praze pod sp. zn. 5 Co 114/2015.

⁴²⁴ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 32 C 108/2005; usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. srpna 2009, sp. zn. 3 Co 26/2009; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. ledna 2011, sp. zn. 32 C 108/2005; usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. února 2013, sp. zn. 3 Co 79/2011; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. dubna 2016, sp. zn. 32 C 108/2005.

⁴²⁵ Na základě žádosti o podání informace, sp. zn. Si 1075/2016 mi bylo sděleno, že proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. dubna 2016, sp. zn. 32 C 108/2005 bylo podáno odvolání.

⁴²⁶ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. března 2014, sp. zn. 19 C 22/2008; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 2. prosince 2015, sp. zn. 5 Co 15/2015.

⁴²⁷ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. prosince 2009, sp. zn. 23 C 13/2008; rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. října 2011, sp. zn. 1 Co 107/2010; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 30 Cdo 725/2012; usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 24. března 2015, sp. zn. 23 C 13/2008.

⁴²⁸ Platební rozkaz Městského soudu v Praze ze dne 27. května 2010, sp. zn. 37 C 107/2010; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. září 2010, sp. zn. 37 C 107/2010; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16. srpna 2011, sp. zn. 1 Co 407/2010.

⁴²⁹ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. prosince 2013, sp. zn. 23 C 5/2011; usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. září 2014, sp. zn. 1 Co 179/2014.

11.	Sportovní areál MFK Karviná ⁴³⁰	Návrh na nařízení předběžného opatření podán v červnu 2012.	Krajský soud v Ostravě vynesl první rozhodnutí ve věci dne 20. června 2012.	Věc skončena v červenci 2012.	1 měsíc
12.	James Dean ⁴³¹	Žaloba podána v roce 2012.	Městský soud v Praze vynesl první rozhodnutí ve věci dne 28. ledna 2015.	Věc je nyní vedena u Vrchního soudu v Praze a dosud není skončena.	Řízení se vede 6. rokem.
13.	Bečva Villa Resort ⁴³²	Žaloba podána v roce 2014.	Městský soud v Praze vynesl první rozhodnutí ve věci dne 14. prosince 2014.	Řízení skončeno dne 14. prosince 2014, když Vrchnímu soudu v Praze nebyla věc předložena k rozhodnutí.	Necelý rok
14.	Lampy pouličního osvětlení ⁴³³	Žaloba podána 29. července 2014.	Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci vynesl první rozhodnutí ve věci dne 8. dubna 2016.	Odvolací řízení u Vrchního soudu v Olomouci proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě zatím nebylo skončeno.	Řízení se vede 4. rokem.

Právo na projednání věci v přiměřené lhůtě nezávislým a nestranným soudem je základním právem každého člověka.⁴³⁴ Podle § 6 o.s.ř. má soud postupovat předvídatelně a v součinnosti s účastníky řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná. „*K porušení práva na přiměřenou délku řízení však dochází tehdy, jestliže řízení trvá nepřiměřeně dlouhou dobu, a to bez ohledu na to, zda v daném případě byly zaznamenány průtahy ze strany příslušného orgánu. Jinými slovy řečeno, k porušení práva na přiměřenou délku řízení může dojít i tehdy, nedošlo-li v řízení k průtahům, a naopak, i když k průtahům v řízení došlo, nemusí se vždy jednat o porušení práva na přiměřenou délku řízení, jestliže*

⁴³⁰ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. června 2012, sp. zn. 5 Nc 1/2012; usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. července 2012, sp. zn. 1 Co 180/2012; usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. ledna 2013, sp. zn. 5 C 56/2012.

⁴³¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. ledna 2015, sp. zn. 37 C 136/2012.

⁴³² Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. prosince 2014, sp. zn. 66 C 20/2014.

⁴³³ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 8. dubna 2016, sp. zn. 74 C 62/2014.

⁴³⁴ Čl. 6 odst. 1 sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících; čl. 38 odst. 2 usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

*řízení jako celek odpovídá dobou svého trvání času, v němž je možné uzavření řízení zpravidla očekávat.*⁴³⁵

Podle statistiky vedené Ministerstvem spravedlnosti byla v roce 2015 průměrná délka soudního řízení v České republice ode dne nápadu do právní moci rozhodnutí ve sporech na ochranu autorského práva 218 dní.⁴³⁶ Pokud tedy byly vedeny některé kauzy ve výše uvedené tabulce v délce čtrnácti let, jedná se dle mého názoru již o nepřiměřenou délku soudního řízení a pak stát odpovídá za újmu způsobenou nesprávným úředním postupem, jímž se rozumí i vydání rozhodnutí nikoli v přiměřené lhůtě.

Nárok je třeba směřovat vůči Ministerstvu spravedlnosti.⁴³⁷ Řízení se rozpadá na posuzování nepřiměřené délky a pak na posuzování přiměřeného zadostiučinění. Přizná-li Ministerstvo spravedlnosti náhradu (majetkové) škody či odškodnění nemajetkové újmy, je třeba, aby byla škoda či odškodnění uhrazeno do šesti měsíců od vznesení nároku. Domáhat se náhrady škody a odškodnění nemajetkové újmy⁴³⁸ u soudu může poškozený až tehdy, pokud do šesti měsíců ode dne uplatnění nebyl jeho nárok plně uspokojen.

Domnívám se, že by měla být přiměřená délka soudního řízení u nároků opírajících se o osobnostní práva autorská kratší v důsledku toho, že nepřiměřená doba řízení vede k prohlubování duševních útrap autora.

Je-li vydáno rozhodnutí v nepřiměřené lhůtě, aplikuje se vyvratitelná domněnka, že nepřiměřená délka řízení způsobila jeho účastníkovi nemajetkovou újmu;⁴³⁹ totéž neplatí pro způsobení škody. Účelem odškodnění nemajetkové újmy je kompenzace stavu nejistoty, do níž byl poškozený v důsledku nepřiměřeně dlouho vedeného řízení uveden a v níž byl tak udržován.⁴⁴⁰ Nejvyšší soud ve svém stanovisku⁴⁴¹ určil do budoucna způsob stanovení výše zadostiučinění postupem tak, že je nejprve určena základní částka, poté se vypočte částka za celou délku řízení a takto vypočtená částka se upraví podle konkrétního případu posouzením čtyř základních kritérií. Podle Nejvyššího soudu by se měla základní částka pohybovat

⁴³⁵ Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 58/2011.

⁴³⁶ CSLAV. Přehled o průměrných délkách řízení ode dne nápadu do dne právní moci ve dnech [online]. *cslav.justice.cz*. 4. března 2016. [cit. 12. července 2016]. Dostupné zde: <http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestavy&slopec=obsah_dokumentu_html&where=id_dokumentu=1036819&typSloupc=html&fileName=null>.

⁴³⁷ § 13 odst. 1 a § 14 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).

⁴³⁸ Tamtéž, § 31a odst. 1.

⁴³⁹ Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 58/2011.

⁴⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna 2012, sp. zn. 30 Cdo 4336/2010.

⁴⁴¹ Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 58/2011.

v rozmezí 15.000,- Kč a 20.000,- Kč za jeden rok řízení, přičemž první dva roky řízení se hodnotí poloviční částkou.

Evropský soud pro lidská práva zkoumá otázku přiměřenosti délky řízení ve světle konkrétních okolností daného případu charakterizujících čtyři základní kritéria, a to složitost věci (přiměřeně s ohledem na zásadu soudního řízení *iura novit curia*), chování stěžovatele (kupříkladu jeho zavinění průtahů řízení obstrukcemi), postup státních orgánů a význam řízení pro stěžovatele.⁴⁴² Dalším doplňujícím, neméně významným kritériem pak je zohlednění i počtu stupňů soudní soustavy, na kterých byla věc projednávána.

Podle Nejvyššího soudu se za nesprávný úřední postup považuje i prodlení s vypracováním znaleckého posudku.⁴⁴³ K průtahům řízení přispívá i skutečnost, že české soudy zadávají znalecké posudky i pro otázky, na které by si měly odpovědět samy (zda je dílo dílem autorským) či si o nich udělat úsudek samy (kupříkladu porovnáním chránitelných prvků dvou děl). Jde-li o otázku právní, přísluší její posouzení výhradně soudu, neboť platí zásada *iura novit curia*; právní otázky proto nejsou předmětem dokazování ve sporu. Úkolem znalce není ve znaleckém posudku posuzovat kladené mu otázky z pohledu práva, nýbrž z pohledu projektování a architektury, a proto by měl soudce pokládat znalci jen takové otázky, které se týkají skutkové (odborné) oblasti, a které jsou srozumitelné a lze na ně přesvědčivě podat odpověď.

Níže pro představu cituji zadání otázek z jednoho znaleckého posudku znalce Jana Sapáka pro soudní řízení vedené u Krajského soudu v Plzni,⁴⁴⁴ jehož úkolem bylo zjistit:

1. *„...Je (jsou) stavba (budovy) s označením... Zimní stadion objektivním vyjádřením jedinečného výsledku tvůrčí činnosti? Ano, je. ...autor překročil hranici pouhé rutiny, postupoval s promyšlenou strategií a projevil na díle odraz své osobnosti.‘*
2. *Jaký je význam díla objektivně vyjádřeného stavbou s označením Zimní stadion – zastřešení II. Ledové plochy v Plzni – hala + objekt technických služeb? Zde znalec uvedl, že mu není zřejmé, co je významem díla myšleno. Na otázku se však snažil odpovědět, a to tak, že podle něho jde o dílo průměrné až mírně nadprůměrné.*
3. *Je stavba označením Zimní stadion vystavěná dle návrhu žalobce dokončena a k jakému datu? Podle znalce nebyla stavba nikdy dokončena.*

---

⁴⁴² Kupříkladu Süßmann proti Německu ze dne 16. září 1996, stížnost č. 20024/92; nebo Frydlander proti Francii ze dne 27. června 2000, stížnost č. 30979/96.

⁴⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. listopadu 2010, sp. zn. 30 Cdo 3759/2009.

⁴⁴⁴ Znalecký posudek akad. arch. Jana Sapáka ze dne 8. června 2012 pro soudní řízení vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. 19 C 22/2008-276.

4. *Jaký je charakter, účel využití a stavebně technický stav stavby? Přístavba se dle znalce jeví jako provizorní stavba.*
5. *Jaký vztah má stavba s označením, jakým způsobem je s ní propojena a užitečně a jakým způsobem bylo jí zasaženo stavebně do této stavby, jakým způsobem ji vzhledově ovlivňuje? Je přístavbou, nahodilým doplňkem již existující stavby.*
6. *Došlo stavbou ke změně stavby s označením... a jaké, jde o změnu v míře nezbytně nutné a při zachování hodnoty (architektonického) díla nebo ne a proč? Znalec si nebyl jistý, zda této otázce správně porozuměl. Přístavba není s hlavním tělesem ústrojně souladná. Došlo ke změně. „Stavebníku nic nebránilo v tom (i při nedostatku peněz), aby postupoval v souladu s původním autorem nebo nejlépe, aby vyzval autora díla, aby i tuto marginální část organicky přičlenil k dílu.“*
7. *Obsahoval architektonický návrh žalobce a z něj vycházející projektová dokumentace stavby Zimní stadion – zastřešení II. ledové plochy v Plzni původně rovněž obdobnou stavbu (účelem, uspořádáním, vzhledem) jako je stavba s označením...? Došlo k výrazné změně díla.*
8. *Vychází projektová dokumentace, podle které byla postavena stavba z architektonického návrhu žalobce a podle něj zpracované projektové dokumentace stavby Zimní stadion – zastřešení II. ledové plochy v Plzni? Vychází jenom v některých základních parametrech.*
9. *Lze (bylo možno) účel, ke kterému je stavba s označením... zajistit ve stavbě s označením ...jinde a jinak? Znalec uvedl, že nemůže něco hodnotit pro futuro. Změny byly vyvolány potřebami veřejnosti. Řešení by šlo najít, ale znamenalo by ztrátu komfortu.*
10. *Jaký je z hlediska zachování hodnot architektonického díla původního zimního stadionu v Plzni řešena stavba s označením Zimní stadion zastřešení...? Otázka je nesrozumitelná. Stavba z počátku 70. let je „velmi výraznou architekturou oné doby, která se nyní jeví jako dobový manýrismus. Nová stavba má značný odstup, je jednodušší a menší než stavba stará (hlavní stadion).“ Na výzvu soudu znalec doplnil v tomto bodě posudek tak, že jde o dvě solitérní díla.*
11. *Je způsob vymezení stavby provedený žalobcem souřadnicemi... obvyklý a jednoznačný, odpovídá takové vymezení umístění stavby s označením „...“? Způsob položení otázky shledal znalec jako neobvyklou a nepraktickou.“*

Další znalecké posudky se mi nepodařilo získat, neboť na jejich poskytnutí nedopadá zákon o svobodném přístupu k informacím.⁴⁴⁵ Ze shora citovaných otázek vyplývá, že na některé otázky si mohl odpovědět soudce sám a k několika položeným otázkám dokonce znalec sám uvedl, že jim nerozumí. Soudce by se měl svým zadáním omezit jen na takové otázky, které kupříkladu směřují k tomu, zda dílo vybočuje z běžných děl ve stavitelství, a posouzení o tom, zda dílo splňuje zákonem dané pojmové znaky, musí samostatně učinit soud (vycházejí ze znaleckého posudku).

Ve Spojených státech amerických se soudci naopak snaží upřednostňovat aplikaci různých testů namísto zadávání znaleckých posudků. Soudy vycházejí z posouzení chránitelných prvků označených účastníky řízení. Obsahem vědeckého zkoumání v právní vědě je posuzování rozličné řady právních otázek (kupříkladu přítomnost všech pojmových znaků díla, posouzení oprávněnosti a rozsahu změny díla, posouzení podobnosti dvou děl), k jejichž zodpovězení mohou dobře posloužit různé testy, kupříkladu v široké míře aplikovatelný test proporcionality a z něho vyvozený zvláštní test tříkrokový. Pokud by ustalo nadbytečné ustanovování znalců, snížily by se i náklady soudního řízení a z pohledu jeho délky by se mohlo i zrychlit.

Vraťme ale svoji pozornost na podání žaloby. Z mého průzkumu několika desítek podaných žádostí o informace na všechny české soudy (krajské a vrchní) vyplývá, že odhodlá-li se již autor architektonického díla podat žalobu, v mnoha případech dochází k jejímu zpětvzetí, tedy řízení je zastaveno a meritum věci tak není projednáváno. V dalších případech bývá mezi účastníky řízení uzavřen soudní smír a opět není řešeno meritum věci. Rozhodnutí o meritu věci v autorském právu v architektuře je tak stále nedostatek.

5.1 Nároky za porušení nebo ohrožení autorských práv k architektonickému dílu

Složkou subjektivního soukromého práva spočívající ve vynutitelnosti práva veřejnou mocí je nárok, tedy oprávnění k vymahatelnosti práva soudem. Při zjišťování nároku je třeba postupovat následujícím způsobem:

1. odpovědět si na tyto základní otázky:
  - a) kdo něco požaduje,
  - b) od koho to požaduje,
  - c) co požaduje,

---

⁴⁴⁵ Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

- d) na základě čeho to požaduje, tj. na základě jaké normy může být tento nárok uplatněn;
2. odpovědět si na kvalifikované otázky:
- a) zda nárok vznikl;
Právní následek (dispozice právní normy) se musí shodovat s tím, co osoba požaduje.
  - b) zda nárok nezanikl (kupříkladu negatorní nárok pro to, že již zásah netrvá a ani bezprostředně nehrozí),
  - c) zda je nárok prosaditelný soudní cestou z důvodu promlčení (či prekluze) práva.

Soukromé právo rozlišuje tyto čtyři druhy základních nároků:

- 1. zakročovací (preventivní) proti hrozící újmě,
- 2. nahrazovací (reparační) u majetkové újmy (škody);
Majetková újma (*pecuniary damage*) je na rozdíl od nemajetkové újmy (*non-pecuniary damage*) objektivně měřitelná. Jde o újmu na peněženě ocenitelné hodnotě.
- 3. zadostiučňovací (satisfakční) u nemajetkové újmy;
  - a) morálně,
  - b) peněženě,
  - c) kombinací obou;
- 4. vydávací u vzniklého bezdůvodného obohacení (kondikční).
Autor architektonického díla může u soudu uplatnit zejména tyto nároky, které jsou uvedeny do souladu s TRIPS⁴⁴⁶ i směrnici o dodržování práv duševního vlastnictví.⁴⁴⁷
  - a) určovací,
  - b) negatorní (zdržovací),
  - c) restituční (odstraňovací),
  - d) informační,
  - e) satisfakční,
  - f) právo na náhradu škody,
  - g) právo na vydání bezdůvodného obohacení,
  - h) právo na uveřejnění rozsudku.

⁴⁴⁶ V části III Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, sdělení Ministerstva zahraničních věcí, vyhl. pod č. 191/1995 Sb.

⁴⁴⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví.

Autor architektonického díla může v žalobě uplatnit i jiné, v autorském zákoně neuvedené nároky. Právo na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení nejsou nároky vyplývajícími z autorského zákona, ale z obecného předpisu - občanského zákoníku, na který autorský zákon odkazuje.⁴⁴⁸ Autorský zákon pouze obsahuje speciální úpravu rozsahu odpovědnosti za tyto delikty.

Neoprávněným zásahem může dojít k ohrožení nebo porušení nejen majetkových, ale i osobnostních práv autorských. Autoři architektonických děl mohou a zpravidla to tak dělají, své nároky v žalobě kumulovat. Je spíše výjimečné, že by uplatňovali jen nárok jeden (samozřejmě v závislosti na věci samé).

Pokud autor architektonického díla udělil někomu výhradní oprávnění k výkonu práva dílo užít, nebo je-li této osobě toto oprávnění nebo výkon majetkových práv k dílu svěřen ze zákona a bylo-li takto smluvně nebo zákonem nabyté výhradní oprávnění ohroženo nebo porušeno, může se domáhat nároků jen tato osoba. Autor pro tyto případy ztrácí (kromě práva na uveřejnění rozsudku) procesní aktivní legitimaci. Naopak určovací, satisfakční a případně další nároky, které se vztahují k osobnosti autora architektonického díla, může uplatnit jen autor sám. Novela autorského zákona, účinná od 20. dubna 2017, rozšiřuje procesní aktivní legitimaci osob uvedených v § 41 AZ i pro peněžité zadostiučinění. Morální zadostiučinění bude moci nadále nárokovat jen autor architektonického díla sám.

Nejčastěji požadované nároky, které byly uplatňovány v kauzách rozhodovaných v České republice, si můžeme prezentovat v následující tabulce:

KAUZA	POŽADOVANÝ NÁROK	PŘIZNANÝ NÁROK
Fata Morgana ⁴⁴⁹	Peněžité zadostiučinění	Řízení se stále vede.
	Právo na vydání bezdůvodného obohacení	
Justiční areál ⁴⁵⁰	Právo na vydání bezdůvodného obohacení	Přiznáno soudním smírem.
	Bezodůvodné obohacení za porušení práv na ochranu proti nekalé soutěži	

⁴⁴⁸ § 40 odst. 4 AZ.

⁴⁴⁹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 32 C 108/2005; usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. srpna 2009, sp. zn. 3 Co 26/2009; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. ledna 2011, sp. zn. 32 C 108/2005; usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. února 2013, sp. zn. 3 Co 79/2011; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. dubna 2016, sp. zn. 32 C 108/2005.

⁴⁵⁰ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. prosince 2009, sp. zn. 23 C 13/2008; rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. října 2011, sp. zn. 1 Co 107/2010; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 30 Cdo 725/2012; usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 24. března 2015, sp. zn. 23 C 13/2008.

Letiště Václava Havla ⁴⁵¹	Určovací	Řízení se stále vede.
	Právo na vydání bezdůvodného obohacení	
	Morální zadostiučinění	
	Peněžité zadostiučinění	
Hotel Thermal v Karlových Varech ⁴⁵²	Negatorní	Nepřiznal odvolací soud.
	Morální zadostiučinění	Přiznáno Krajským soudem v Plzni, ale v průběhu odvolacího řízení vzala žalobkyně žalobu ohledně tohoto nároku zpět.
Lakovna letadel ⁴⁵³ Zastřešení ledové plochy ⁴⁵⁴	Peněžité zadostiučinění	Přiznáno.
	Právo na vydání bezdůvodného obohacení	Přiznáno.
	Právo na vydání bezdůvodného obohacení za porušení práv na ochranu proti nekalé soutěži	Přiznáno.
	Negatorní	Nepřiznán. Nárok byl formulován příliš široce.
	Restituční	Nepřiznán. Soud přihlédl ke kritériu přiměřené závažnosti porušení práva a k zájmům třetích osob.
	Peněžité zadostiučinění	Přiznáno.
Lampy pouličního osvětlení ⁴⁵⁵	Negatorní	Nepřiznán.
	Restituční	Nepřiznán. Nárok nebyl reálný.
	Morální zadostiučinění	Přiznáno.
	Peněžité zadostiučinění	Přiznáno.
James Dean ⁴⁵⁶	Právo na vydání bezdůvodného obohacení	Přiznáno.
Bečva Villa Resort ⁴⁵⁷	Peněžité zadostiučinění	Přiznáno.
	Právo na vydání bezdůvodného obohacení	Přiznáno.

Sice stále nemáme dostatek rozhodnutí, podle nichž bychom mohli dospět k závěru, jaký nárok je nejvíce autory architektonického díla požadován, přesto můžeme učinit z tohoto malého vzorku závěr, že autoři svými nároky sledují zpravidla majetkové zájmy a zřídka zájmy nemajetkové. Nejčastějším nárokem je pak nárok směřující k peněžitému

⁴⁵¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. června 2010, sp. zn. 34 C 117/2001; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. října 2012, sp. zn. 3 Co 18/2011; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. listopadu 2013, sp. zn. 30 Cdo 1060/2013; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. dubna 2015, sp. zn. 34 C 117/2001.

⁴⁵² Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 22. května 2002, sp. zn. 19 C 101/2000; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. prosince 2003, sp. zn. 3 Co 25/2002.

⁴⁵³ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. prosince 2013, sp. zn. 23 C 5/2011; usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. září 2014, sp. zn. 1 Co 179/2014.

⁴⁵⁴ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. března 2014, sp. zn. 19 C 22/2008; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 2. prosince 2015, sp. zn. 5 Co 15/2015.

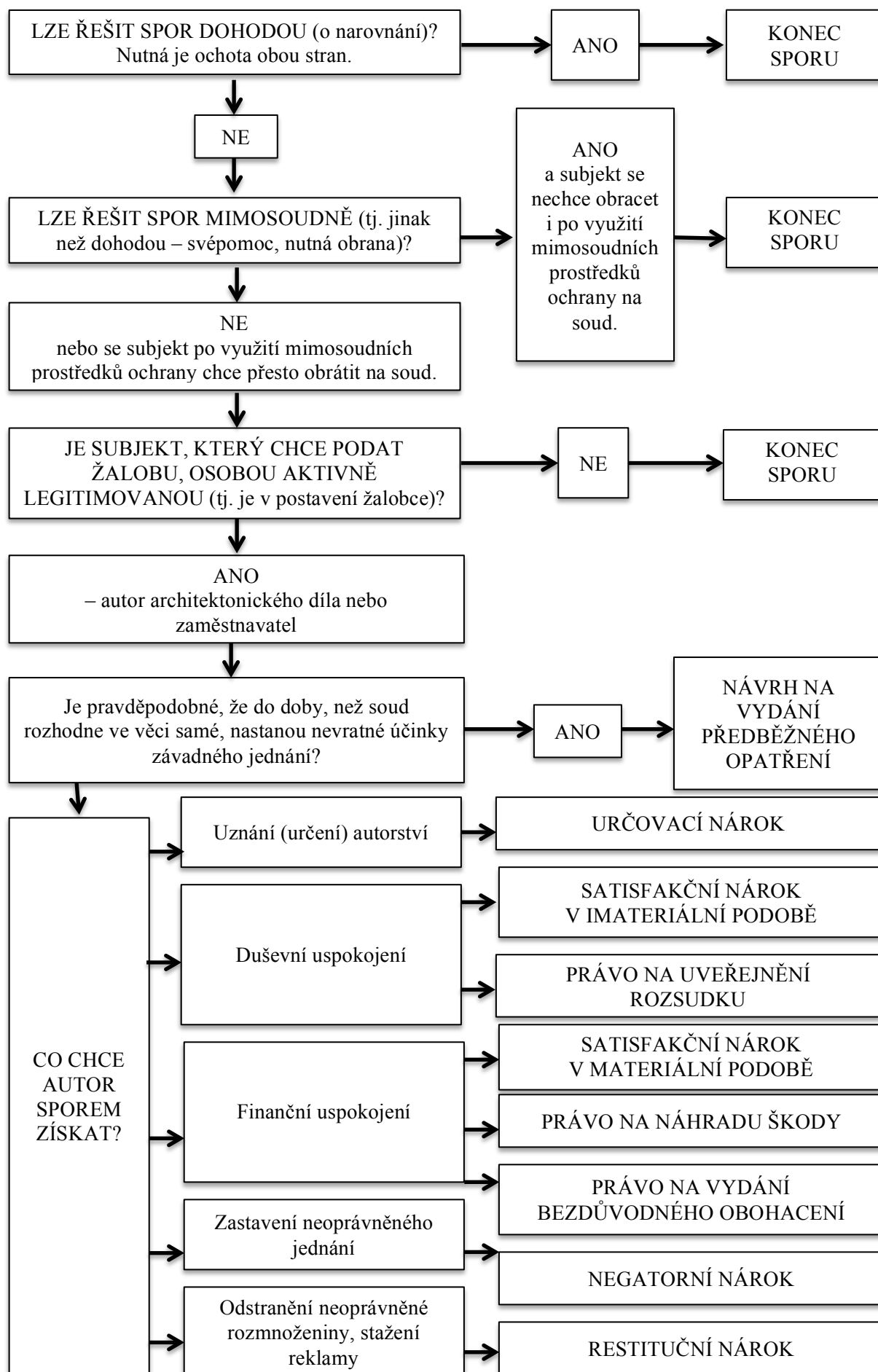
⁴⁵⁵ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 8. dubna 2016, sp. zn. 74 C 62/2014.

⁴⁵⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. ledna 2015, sp. zn. 37 C 136/2012.

⁴⁵⁷ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. prosince 2014, sp. zn. 66 C 20/2014.

zadosti učinění a k vydání bezdůvodného obohacení. U práva na vydání bezdůvodného obohacení (stejně tak i u práva na náhradu škody) však může nastat problém s vyčíslením požadované žalované částky.

5.1.1 Určovací nárok

Autor se může určovací žalobou domoci určení svého autorství.⁴⁵⁸ Jedná se o speciální žalobu vyplývající z autorského zákona, nikoliv o určovací žalobu podle občanského soudního řádu.⁴⁵⁹ Na rozdíl od úpravy v občanském soudním řádu se nevyžaduje pro podání této žaloby naléhavý právní zájem.

Žalobce může podat žalobu nejen na určení autorství, ale i určení spoluautorství. Sporem o to, kdo je autorem architektonického díla, se může typicky objevit při vypracovávání díla v rámci architektonického ateliéru, tedy zda došlo k vytvoření díla kolektivního, ve spoluautorství, nebo je autorem díla autor sám.

Jako možné se jeví podat i negatorní určovací žalobu, že nedochází k porušování autorského práva. I pro tento případ není dle mého názoru třeba prokazovat naléhavý právní zájem dle ustanovení § 80 o.s.ř.,⁴⁶⁰ neboť sám autorský zákon předpokládá, že je možné se domáhat i jiných nároků než těch explicitně stanovených v § 40 AZ. Setkat se je však možné i s opačným názorem, že i v tomto případě je nutné prokázat naléhavý právní zájem.

5.1.2 Negatorní nárok

Negatorní nárok je v praxi běžným nárokem a autor jej může použít v případě, že zde existuje či bezprostředně hrozí zásah do jeho díla. Neoprávněný zásah do díla může nejčastěji spočívat ve zpracování díla autora bez jeho souhlasu (kupříkladu užitím grafikou vyjádřeného architektonického díla v podobě projektové dokumentace a jeho úprava), v neoprávněném užití díla bez svolení autora podle § 11 odst. 3 AZ (kupříkladu změnou stavby, která naruší koncept díla), nebo v neoprávněné výrobě napodobeniny architektonického díla. Vedle těchto porušujících deliktů může dojít i k ohrožení autorského práva kupříkladu neoprávněným užitím architektonického díla v reklamě.

Smyslem podání této žaloby je domoci se, aby rušitel již nečinil. Žalobní petit je třeba v žalobě formulovat přesně a určitě, neboť jednání, jímž došlo k ohrožení nebo zásahu do práv autora je obecným požadavkem, který vyplývá přímo z autorského zákona, a proto je třeba doložit konkrétní jednání (byť alespoň příkladmo) podložené konkrétním tvrzením a důkazem, přičemž jakýkoli zásah do architektonického díla nemusí být zásahem neoprávněným.

---

⁴⁵⁸ § 40 odst. 1 písm. a) AZ.

⁴⁵⁹ § 80 o.s.ř.

⁴⁶⁰ Analogicky viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. května 1995, sp. zn. Cdon 18/1995.

Žalobce by měl dle Krajského soudu v Plzni ve formulaci petitu k negatornímu nároku zahrnout všechny kroky žalovaného, které považuje za zásah do práva autorského, i kdyby se jednalo o zásah oprávněný, případně by o zásah vůbec nešlo.⁴⁶¹ Žalobce může v žalobním nároku odkázat i na obrazové znázornění, které je předmětem sporu o zdržení se závadného jednání.⁴⁶²

Soudy negatorní nárok nepřiznávají, pokud žalovaný v průběhu řízení ukončil své jednání, které ohrožovalo nebo zasahovalo do práv autora a v řízení nebylo prokázáno hrozící opakování nebo obnovení. Pak se jeví vhodné, aby žalobce vzal (ohledně tohoto nároku) žalobu zpět; soud řízení (zčásti nebo zcela) zastaví. Ohledně nákladů řízení by pak zřejmě postupoval tak, že je bude povinen hradit žalovaný, neboť pro jeho chování vzal žalobce návrh, který byl podán důvodně, zpět.⁴⁶³

Nejvyšší soud se ve svém rozsudku zabýval negatorním nárokem spočívajícím v hrozbě zásahu do vlastnického práva, který je dle mého názoru analogicky aplikovatelný i na případy neoprávněného zásahu do autorského práva, a došel k závěru, že neoprávněným zásahem do vlastnického práva není pouhé vyhrožování takovým zásahem a vlastník, kterému je takto vyhrožováno, se proto nemůže bránit negatorní žalobou (žalobou na plnění). Přisvědčil však odvolacímu soudu, že v případě, že někdo hrozí neoprávněným zásahem, nelze po vlastníkově požadovat, aby vyčkal provedení tohoto zásahu a teprve poté se u soudu domáhal ochrany. V tomto případě se však může domáhat ochrany žalobou určovací, zejména může žádat, aby soud určil, že žalovaný není oprávněn provést zásah, kterým hrozí.⁴⁶⁴ Nelze vyloučit ani žalobu podle občanského zákoníku,⁴⁶⁵ podle kterého jde-li o vážné ohrožení, má ohrožený právo požadovat, aby soud uložil vhodné a přiměřené opatření k odvrácení hrozící škody.

5.1.2.1 Kauza Hotel Thermal v Karlových Varech

Krajský soud v Plzni⁴⁶⁶ se zabýval v roce 2002 neoprávněným zásahem do architektonického díla včetně díla interiérové architektury Hotelu Thermal v Karlových Varech. Žalobkyně Věra Machoninová a její zesnulý manžel vyhráli v roce 1965 architektonickou soutěž na výstavbu hotelu. Oba byli autory nejen díla architektonického,

---

⁴⁶¹ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. března 2014, sp. zn. 19 C 22/2008.

⁴⁶² Ve smyslu rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 1. března 2010, sp. zn. 32 C 92/2007.

⁴⁶³ § 146 odst. 2 o.s.ř.

⁴⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. března 2001, sp. zn. 22 Cdo 2162/1999.

⁴⁶⁵ § 2903 ObčZ.

⁴⁶⁶ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 22. května 2002, sp. zn. 19 C 101/2000.

ale zároveň i díla interiérové architektury hotelu. Během let vyžadoval hotel několikrát rekonstrukci, které se žalobkyně účastnila.

V roce 2000 vyhrála v obchodní veřejné soutěži na rekonstrukci interiéru hotelu společnost Thermal – F, a.s. Na základě výsledků soutěže ujistila společnost architektku, že nedojde rekonstrukcí k zásahu do charakteristických znaků (chránitelných prvků) díla. Společnost Thermal zrekonstruovala 12. až 15. poschodí hotelu včetně chodeb a nevhodně propojila pokoje, což mělo vliv i na prostorové uspořádání stavby. Dále společnost vyměnila zařízení v sociálních místnostech a třináct pokojů vybavila novým nábytkem. Tím, že se zásah odehrával i v prostoru vymezeném podlahou, stropem a stěnami, šlo také o zásah do díla interiérové architektury. S postupem jmenované společnosti architektka nesouhlasila, a proto se žalobou obrátila na Krajský soud v Plzni.

Architektka se po společnosti Thermal – F, a.s. domáhala určení, že jde o neoprávněný zásah do díla a dále uplatnila satisfakční nárok na uveřejnění omluvy v měsíčníku Architekt a v denících Hospodářské noviny a Lidové noviny, neboť dle žalobkyně došlo neoprávněným zásahem ke znehodnocení interiéru díla interiérové architektury.⁴⁶⁷ Později žalobu rozšířila o negatorní nárok spočívající ve zdržení se jakýchkoli zásahů do díla.

Krajský soud v Plzni žalobě částečně vyhověl, když žalobkyni přiznal právo na zdržení se zásahů do „uměleckého pojetí“ architektonického díla a právo na uveřejnění omluvy v měsíčníku Architekt (nikoliv již v denících Hospodářské noviny a Lidové noviny), ale zamítl žalobu na určení, že jednání žalovaného, spočívající v zásazích do uměleckého pojetí architektonického díla, neoprávněně zasáhlo do autorských práv žalobkyně.

Žalovaný v podaném odvolání mimo jiné uvedl, že výrok soudu ohledně zdržovacího nároku byl neurčitý a nevykonatelný. Navíc „*úpravy žalovaným provedené se netýkaly architektonické koncepce stavby jako architektonického díla, nýbrž šlo o prostou výměnu nábytkového vybavení, dále šlo o drobné úpravy, které byly nezbytné.*“⁴⁶⁸ V průběhu odvolacího řízení vzala žalobkyně žalobu ohledně morálního zadostiučinění z důvodu delší časové prodlevy od zásahu zpět, a proto bylo rozhodnutí soudu prvního stupně co do tohoto žalobního nároku zrušeno a řízení zastaveno. Rovněž upřesnila zdržovací nárok tak, že navrhla, aby žalovanému byla uložena povinnost zdržet se všech změn nebo úprav pevně zabudovaných částí veřejně přístupných prostor hotelu.

---

⁴⁶⁷ § 11 odst. 3 AZ.

⁴⁶⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. prosince 2003, sp. zn. 3 Co 25/2002.

Podle Vrchního soudu v Praze se Krajský soud v Plzni nevypořádal s tím, zda nebezpečí zásahu do chráněných zájmů architektky nyní hrozí nebo bude hrozit. Smyslem uplatnění negatorního nároku je totiž domoci se, aby rušitel již nečinil. V době, kdy žalobkyně rozšiřovala svou žalobu o negatorní nárok, již byla rekonstrukce dokončena a nebylo prokázáno, že by zásah hrozil. Žalobkyně tak neprokázala důvodnost uplatněného nároku, a proto Vrchní soud v Praze⁴⁶⁹ změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu ohledně negatorního nároku zamítl. Jiné nároky požadovány nebyly.

Na základě podané žádosti o informace dle zákona o svobodném přístupu k informacím⁴⁷⁰ Nejvyššímu soudu mi byla poskytnuta informace,⁴⁷¹ že Nejvyšší soud nikdy neprojednával dovolání proti rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 3 Co 25/2002.⁴⁷²

Žalobkyně možná mohla být ve věci úspěšnější, kdyby restitučním nárokem požadovala odstranění nového vybavení.

Byť často můžeme na dílo Hotelu Thermal slyšet negativní ohlasy ohledně jeho vzhledu, ocenila v roce 2016 ocenila Česká komora architektů Věru Machoninovou za spoluautorství Hotelu Thermal (vedle autorství k českému velvyslanectví v Berlíně nebo obchodnímu domu Kotva) Poctou České komory architektů. Jen na okraj je pak možné ještě uvést, že se uvažovalo i o prohlášení Hotelu Thermal kulturní památkou, ale regionální komisí to nebylo doporučeno a hotel tak nebyl za kulturní památku prohlášen. Jejím prohlášením by se samozřejmě celková ochrana prohloubila, když k zásahu by mohlo dojít jen se souhlasem orgánu památkové péče.

5.1.3 Restituční nárok

Restituční nárok lze uplatnit tehdy, kdy k zásahu do práva již došlo a následky porušení stále trvají; porušení již trvat nemusí. Někdy se však žalobci v případě, kdy již došlo k zásahu do autorského práva, ale následky porušení stále trvají, nevhodně domáhají práva na zdržení se neoprávněného zásahu (viz předchozí kauza Hotel Thermal v Karlových Varech⁴⁷³).

Restitučním nárokem se autor architektonického díla může domoci odstranění následků zásahu do práva, kupříkladu:

⁴⁶⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. prosince 2003, sp. zn. 3 Co 25/2002.

⁴⁷⁰ Zákon č. 106/1999 Sb.

⁴⁷¹ Informace mi byla poskytnuta Nejvyšším soudem dne 28. dubna 2016 na základě podané žádosti dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, sp. zn. Zin 52/2016.

⁴⁷² Na základě žádosti o informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, mi bylo dne 4. května 2016 Vrchním soudem v Praze, sp. zn. Si 84/2016, oznámeno, že spis byl skartován.

⁴⁷³ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 22. května 2002, sp. zn. 19 C 101/2000; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. prosince 2003, sp. zn. 3 Co 25/2002.

1. stažením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny architektonického díla z obchodování nebo jiného užití (kupříkladu někdo vyrábí a prodává zmenšenou napodobeninu Tančícího domu jako přívěsek na klíče, nebo je neoprávněně užito architektonické dílo v reklamě),
2. zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny architektonického díla,
3. odstraněním materiálů a nástrojů použitých výlučně nebo převážně k výrobě neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny architektonického díla,
4. odstraněním stavby či její části, která byla postavena na základě porušitelem změněné projektové dokumentace architektonického díla,
5. odstraněním stavby či její části, která byla přistavena či k ní byla přistavena část, čímž mohlo dojít k zásahu do hodnoty díla,
6. případně naopak dostavěním určité části stavby či upravení stavby, čímž došlo k zásahu do architektonického díla.

Uplatnění restitučního nároku musí být přiměřené závažnosti porušení práva, tedy je omezeno principem proporcionality, a musí být přihlédnuto k zájmům třetích osob, zejména spotřebitelů a osob jednajících v dobré víře.⁴⁷⁴ Restituční nárok však nebývá žalobci v České republice příliš uplatňován.

Výhodným se pak stává restituční nárok tehdy, kdy se žalobci promlčela ostatní práva, neboť u tohoto nároku k promlčení nedochází. Finančního uspokojení může žalobce dosáhnout již před podáním žaloby mimosoudním narovnáním, nebo následně smírem, neboť žalovaný může být veden myšlenkou, že je lepší se finančně vyrovnat, než odstranit neoprávněnou stavbu nebo její část.

O odstranění neoprávněného zásahu se žalobci domáhali v České republice pouze ve dvou kauzách, a to v kauze Zastřešení ledové plochy⁴⁷⁵ a v kauze Lampy pouličního osvětlení.⁴⁷⁶ Ani v jednom případě však soud restituční nárok nepřiznal a v této části žalobu zamítl.

Co se týče kauzy Zastřešení ledové plochy,⁴⁷⁷ posuzoval soud kolizi mezi autorskoprávními zájmy žalobce a vlastnickým právem žalovaného. Dostavba, která byla postavena v zadní části mimo zorné pole běžného kolemjdoucího, způsobila dle znaleckého

---

⁴⁷⁴ § 40 odst. 2 AZ.

⁴⁷⁵ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. března 2014, sp. zn. 19 C 22/2008; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 2. prosince 2015, sp. zn. 5 Co 15/2015.

⁴⁷⁶ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 8. dubna 2016, sp. zn. 74 C 62/2014.

⁴⁷⁷ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. března 2014, sp. zn. 19 C 22/2008.

posudku jen marginální změnu stavby. I když tedy dostavba snížila hodnotu díla, nedělo se tak závažným způsobem, aby měla být odstraněna. Dostavba naopak umožňovala komfortnější možnost užívání stavby hlavní, a proto nebylo v tomto ohledu účelné mařit vynaložené náklady žalovaného, který je navíc veřejnoprávní korporací, odstraněním dostavby a postavením funkčně stejné dostavby za součinnosti žalobce.

Zkušenosti jsou proto s nárokováním sice v České republice doposud malé, ale inspiračním vodítkem nám budiž kauza Berlínského vlakového nádraží,⁴⁷⁸ kde soud přiřadil umělecké myšlence vyšší zájem než vložené investici investora a nařídil zkomolený strop berlínského vlakového nádraží zbourat.

5.1.4 Informační nárok

Informační nárok znalo výslovně již původní znění autorského zákona a pod vlivem (tehdy) komunitárního práva⁴⁷⁹ došlo novelou autorského zákona z roku 2006⁴⁸⁰ k jejímu osobnímu a obsahovému rozšíření. Jeho smyslem je zejména získání informací o původu zboží nebo služeb, kterými jsou porušována autorská práva, o distribučních kanálech a totožnosti třetích osob zúčastněných na porušení práva, a to za účelem ochrany před dalšími zásahy do autorského práva či zjištění informací o odpovědných osobách. Rozsah informací je autorským zákonem taxativně omezen.

Autor architektonického díla se může podle platného autorského zákona domáhat: *„sdělení údajů o způsobu a rozsahu neoprávněného užití, o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o způsobu a rozsahu jejího neoprávněného užití, o její ceně, o ceně služby, která s neoprávněným užitím díla souvisí, a o osobách, které se neoprávněného užití díla účastní, včetně osob, kterým byly předmětné rozmnoženiny či napodobeniny díla určeny za účelem jejich poskytnutí třetí osobě.“*⁴⁸¹ Jestliže někdo kupříkladu neoprávněně vyrábí klíčenky ve tvaru a vzhledu konkrétního autorskoprávně chráněného díla a autor k tomu potřebuje zjistit bližší (zákonem stanovené) informace, může se informačním nárokem obrátit na soud. Informační nárok lze u soudu uplatnit i samostatně, nikoli jen v souvislosti s jinými nároky z porušení autorského práva.

⁴⁷⁸ Rozsudek Landgericht Berlin ze dne 28. listopadu 2006, sp. zn. 16 O 240/2005.

⁴⁷⁹ Čl. 8 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví.

⁴⁸⁰ Zákon č. 216/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony.

⁴⁸¹ § 40 odst. 1 písm. c) AZ.

Autor má možnost tento nárok využít nejen vůči rušitelům jeho autorského práva, ale také vůči jiným osobám s porušením jeho autorského práva souvisejícím. Pro informační nárok ze zákona nevyplývá požadavek přiměřenosti.

5.1.5 Satisfakční nárok

Občanský zákoník konstruuje pravidlo, podle kterého je možné právo na náhradu nemajetkové újmy nárokovat jen tehdy, bylo-li to mezi stranami ujednáno, anebo to explicitně stanoví zákon.⁴⁸² Zákonodárce se snažil na všech místech, kde to bylo možné, striktně dodržovat jednotnou terminologii. Pojmem „zákon“ rozumí jakýkoli zákon, tedy nejen samotný občanský zákoník, ale i autorský zákon.

Dříve byl způsobený zásah do architektonického díla, při němž vznikla autorovi nemajetková újma, založen na objektivní odpovědnosti. V důsledku přijetí nové právní úpravy občanského zákoníku, se pro zásah do absolutních práv autorských, při němž došlo k porušení autorským zákonem stanovených povinností, vyžaduje zavinění.⁴⁸³ Občanský zákoník vyvratitelnou domněnkou presumuje, že kdo způsobil autorovi škodu porušením zákonné povinnosti, zavinil ji z nedbalosti.⁴⁸⁴ Ve své podstatě jde o zakotvení institutu ochranné normy a jejího ochranného účelu, který byl našemu právnímu řádu do konce roku 2013 prakticky neznámý.

Podmínkou pro uplatnění satisfakčního nároku je tedy:

1. zavinění, jež je v nedbalostní formě presumováno,
2. existence neoprávněného zásahu do osobnostního práva autora,
3. vznik újmy nemajetkové povahy nebo alespoň její hrozby (jako následek neoprávněného zásahu) a
4. příčinná souvislost mezi oběma.

„Nemajetkovou újmu lze právovědně obecně pojmově určit jako druh újmy, vedle újmy majetkové, ekologické či jiné, spočívající v exaktně vědecky neměřitelné, nicméně smysly vnímatelné (objektivně) vyjádřitelné a přímo nebo nepřímo projevitelné (prokazatelné) nepříznivé změně osobnostního nebo jiného stavu dotčeného člověka (postiženého) nebo zhoršení jeho životních funkcí či funkcí v prostředí, např. rodinném, pracovním, uměleckém, politickém nebo soutěžním, aniž se jedná o majetkový úbytek a bez ohledu na to, zda se tato skutečnost přímo nebo nepřímo projevuje též hospodářsky;

---

⁴⁸² § 2894 odst. 2 ObčZ.

⁴⁸³ § 2910 ObčZ.

⁴⁸⁴ § 2911 ObčZ.

*podobně u osoby právnické.*⁴⁸⁵

Autor se může za tento zásah domáhat omluvy. Pokud by se ale přiznání omluvy nebo jiného nepeněžitého zadostiučinění nejevilo postačujícím,⁴⁸⁶ pak může požadovat peněžitě zadostiučinění. Zadostiučinění může totiž spočívat i ve vykonání určité služby na účet porušitele apod. K lepšímu porozumění a posouzení přiměřenosti (spravedlivosti) zadostiučinění konkrétního sporu může s ohledem na složitost problematiky, velmi dobře posloužit Ivo Telcem vypracovaný Test přiměřenosti zadostiučinění za nemajetkovou újmu,⁴⁸⁷ kterým odborník v dané věci z právního hlediska (ještě před podáním žaloby) zhodnotí různá kritéria pro přiznání formy zadostiučinění.

Podle Josefa Bejčka se: *„opravdová úcta nedá navenek projevit vůbec nijak – je to výsostně niterný pocit. Povinná omluva je jako povinná úcta: neexistuje, není-li spontánní, tedy nepovinná. Soudem nařízená omluva nemá za cíl omluvu, ale ponížení omlouvajícího se, a z toho plynoucí potěšení adresáta takové ‚omluvy‘. A pak že neuplatňujeme princip retaliace.*⁴⁸⁸ Omluva může mít různou formu. Porušitel se může kupříkladu omluvit ve sdělovacích prostředcích, v periodiku zaměřeném na architekturu a určeném pro architekty, či na setkání architektů (na valné hromadě ČKA).

Žalobkyně se v kauze Hotel Thermal v Karlových Varech⁴⁸⁹ domáhala přiznání práva na uveřejnění omluvy v odborném měsíčníku Architekt, jakož i v denících Hospodářské noviny a Lidové noviny. Krajský soud v Plzni přiznal žalobkyni jen právo na uveřejnění omluvy v měsíčníku Architekt s argumentací, že se jí dostane satisfakce právě u odborné veřejnosti. V části, v níž se žalobkyně domáhala i uveřejnění omluvy v denících Hospodářské noviny a Lidové noviny, žalobu zamítl, neboť by dle názoru soudu vedlo toto zveřejnění k narušení ekonomických vztahů žalovaného a takováto informace by byla nad rámec zákonem sledované satisfakce.

Soud může: *„část textu, který by považoval za jdoucí na rámec hmotněprávního posouzení, ze znění omluvy vypustit (tedy v souladu s výše uvedeným zamítnout nárok na omluvu v části, v níž by měla obsahovat určitou konkrétní část textu). Je-li žalobní petit přesný, určitý a srozumitelný, soud neporuší ustanovení § 155 odst. 1 o. s. ř. nebo ani jiné zákonné ustanovení, jestliže použitím jiných slov vyjádří ve výroku rozhodnutí stejná práva a povinnosti, kterých se žalobce domáhal. Pouze soud rozhoduje, jak bude formulován výrok*

⁴⁸⁵ TELEC, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 136-137.

⁴⁸⁶ § 40 odst. 1 písm. e) AZ.

⁴⁸⁷ TELEC, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 131-147.

⁴⁸⁸ BEJČEK, Josef. Demorality. In BOBEK, Michal; ŠÍMÍČEK, Vojtěch (eds.). *Jiné právo literární*. Praha: Auditorium, 2011, str. 133.

⁴⁸⁹ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 22. května 2002, sp. zn. 19 C 101/2000.

*jeho rozhodnutí; případným návrhem žalobce na znění výroku rozhodnutí přitom není vázán. Při formulaci výroku rozhodnutí soud samozřejmě musí dbát, aby vyjadřoval (z obsahového hlediska) to, čeho se žalobce žalobou domáhal...*⁴⁹⁰

Morální zadostiučinění nebývá uplatňováno příliš často, protože zásahy do architektonického díla často bývají velmi závažné a odčinění nemajetkové újmy z nich vzniklé omluvou v různé formě či jiné nepeněžité zadostiučinění by nepostačovalo. Autoři architektonických děl proto volí jako prostředek ochrany peněžité zadostiučinění a soudy také bývá (vedle vydání bezdůvodného obohacení) nejčastěji přiznáván.

Podle předchozího občanského zákoníku právo na peněžité zadostiučinění smrtí autora architektonického díla jakožto právo osobnostní povahy zaniklo a nepřecházelo na dědice, a to bez ohledu na to, zda bylo toto právo uplatněno u orgánu veřejné moci. Toto paradigma současný občanský zákoník mění ve prospěch dědiců.⁴⁹¹ Něco jiného je pak možnost osob autorovi blízkých domáhat se postmortální ochrany za dehonestaci jeho díla. To bylo možné i dříve a jde o právo vyplývající z autorského zákona. Této ochrany se může vždy domáhat i právnická osoba sdružující autory nebo příslušný kolektivní správce.

Právo na postmortální ochranu je známo i ve Francii a vzhledem k subjektivní povaze nemateriální újmy ve Francii se soudci odvolávají na způsob, jak by autor své právo uplatňoval za svého života. Osoby, které se domáhají postmortální ochrany by měly pokračovat v této linii, ale „někdy je jim vyčítáno, že jsou podstatně nekompromisnější než autor, což oslabuje jejich postavení.“⁴⁹²

Předpokladem pro přiznání náhrady nákladů řízení je plný úspěch ve věci samé.⁴⁹³ Nejasnosti panovaly ohledně toho, jak je to s náhradou nákladů řízení, pokud soud uzná, že k zásahu do autorského práva došlo, ovšem zamítne návrh na poskytnutí peněžitého zadostiučinění. Tyto nejasnosti rozptýlil Ústavní soud, podle něhož: „*jestliže měl žalobce domáhající se žalobou na ochranu osobnosti morálního zadostiučinění a náhrady nemajetkové újmy v penězích jen co do morálního zadostiučinění, přichází v úvahu plná náhrada nákladů řízení ve smyslu ustanovení § 142 odst. 3 OSŘ, neboť nepřiznání požadované náhrady nemajetkové újmy bylo dáno úvahou soudu.*“⁴⁹⁴

Zásahem do autorova architektonického díla dochází k často hlubokým duševním útrapám. Přestože je zadostiučinění v imateriální podobě nepromlčitelné, nemusí působit po

⁴⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. srpna 2012, sp. zn. 23 Cdo 4669/2010.

⁴⁹¹ § 1475 odst. 2 *in fine* ObčZ.

⁴⁹² BEAUD-BELLENGER; Anne-Marie, HOUTE Audrey. Morální právo architekta na jeho dílo ve Francii. In PRAŽANOVÁ, Markéta (ed). *Autorská práva v architektuře*. Praha: Česká komora architektů, 2009, str. 31.

⁴⁹³ § 142 odst. 1 o.s.ř.

⁴⁹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 22. června 2000, sp. zn. III. ÚS 170/1999.

uplynutí určitého času účinně, když omluva po několika letech může zbytečně otevřít již staré, téměř zahojené rány. Pak může být i samo odpuštění a zapomnění ze strany autora architektonického díla katarzí, i když k tomu leckdy vede dlouhá cesta pochopení a porozumění.

5.1.5.1 Posouzení výše peněžitého zadostiučinění

Protože jde o způsobení nemajetkové újmy, žalobce částku určí v žalobě zpravidla odhadem (nenechá-li si před podáním žaloby na základě smlouvy o dílo vypracovat některým vybraným znalcem znalecký posudek). Žalobce veden myšlenkou na dosažení sporu smírnou cestou, může vyvolat tlak na žalovaného třeba tím, že v žalobě uvede výši nároku na peněžité zadostiučinění nepřiměřeně vysokou tak, aby byla věc stejně skončena smírně. Každopádně strany mohou ještě před podáním žaloby uzavřít i dohodu o narovnání⁴⁹⁵ (*transactio*), kterou nahradí sporná anebo pochybná práva a povinnosti, přičemž dosavadní závazek zanikne v tom, v jakém bude nahrazen závazkem novým. Pokud k dohodě o narovnání, v níž se strany dohodnou na výši peněžitého zadostiučinění (příp. jen formě zadostiučinění) nedojde, určí nakonec výši peněžitého zadostiučinění soud.

V České republice se neoprávněný zásah do práv autora architektonického díla (vedoucí kupříkladu k dehonestaci jeho díla) hodnotí objektivně,⁴⁹⁶ pohledem „člověka průměrného rozumu“.

V evropském kontinentálním systému autorského práva se však liší posuzování porušení do preference subjektivního, nebo objektivního hlediska. Kupříkladu ve Francii se porušení posuzuje jen ze subjektivního hlediska. To jinými slovy znamená, jak by zásah do autorského práva pociťoval sám autor. Tento přístup je vysvětlován tím, že autorské dílo je pečeti autora, je jeho osobitým výtvozem, a proto jen autor dokáže nejlépe posoudit, zda bylo jeho právo porušeno (a vznikla mu nemajetková újma). Podle Anne-Marie Beaud Bellenger a Audrey Houte by se tedy úkol znalce měl omezit jen na „*definování okolností, které by mohly takové porušení odůvodnit.*“⁴⁹⁷

Soud při určení výše peněžitého zadostiučinění⁴⁹⁸ přihlédne zejména k míře závažnosti (z kvalitativního i kvantitativního hlediska užití díla), k okolnostem, za nichž k zásahu do práva došlo (kupříkladu zavrženíhodný způsob provedení), k opakování zásahu

⁴⁹⁵ Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 21. prosince 2006, sp. zn. 19 C 53/2006.

⁴⁹⁶ Blíže viz TELEČEK, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 155 a 424.

⁴⁹⁷ BEAUD-BELLENGER; Anne-Marie, HOUTE Audrey. Morální právo architekta na jeho dílo ve Francii. In PRAŽANOVÁ, Markéta (ed). *Autorská práva v architektuře*. Praha: Česká komora architektů, 2009, str. 30.

⁴⁹⁸ § 40 odst. 1 písm. e) bodu 2. AZ.

a jiným skutečností (zda je architektonické dílo ve zhmotněné podobě stavby vystavené veřejnosti; jak moc je dílo oblíbené u autora). Může jít i o případ dehonestace autorova díla zvláštní obliby, což se může projevovat tím, že autorovým celoživotním snem bylo postavit divadlo (kostel, vinařství či cokoli jiného) a když najednou zakázku, na kterou se nesmírně těšil, dostane, je následně neoprávněným zásahem zmařena. I k takovým skutečnostem by měl soud přihlídnout. Soud by měl při stanovení výše peněžité satisfakce za nemajetkovou újmu zohlednit i míru zavinění (úmysl či nedbalost).

Nicméně při posuzování objektivní nemajetkové újmy jako následku neoprávněného zásahu je třeba v českém právním prostředí přihlídnout i k osobě autora - k narušení jeho kvality nejen osobního, ale i pracovního či rodinného života, přerušení tvůrčího období, ztrátě zakázek a v důsledku toho ztrátě dobrého jména, a ztrátě či snížení obživy, k jeho psychickému traumatu vzniklého v důsledku zesměšnění jeho díla na veřejnosti apod. V důsledku toho všeho může autor ztratit důvěru v sebe sama, ale i důvěru mezi architekty, kteří si mohou změnu díla spočívající v zesměšnění díla spojovat s autorem samotným. Setkala jsem se bohužel i s tím, že pokud bývá opakovaně zasaženo do autorských práv konkrétního autora, autor, který se brání, může být dokonce mezi investory považován za problematického partnera pro budoucí spolupráci a tím přichází o další zakázky. Jednáním porušitele může dojít jak k zásahu do osobnostních práv autorských k architektonickému dílu, tak souběžně k zásahu do ochrany osobnosti člověka.

Autoři architektonických děl často pociťují zásah do osobnostních práv autorských, při němž dojde ke vzniku nemajetkové újmy, mnohem hůře, než zásah do svých majetkových autorských práv a velmi špatně se s tím dlouhou dobu vyrovnávají. Dehonestace jejich díla, které je často navíc vystaveno široké veřejnosti, vede k prohloubení této bolesti.

Při určování výše nejde o volnou soudcovskou úvahu nepodléhající přezkoumání, nýbrž o kvantitativní posouzení základních souvislostí kauzy. Následující tabulka zobrazuje kritéria, podle kterých české soudy v jednotlivých kauzách posuzovaly výši peněžitého zadostiučinění:

KAUZA	KRITÉRIA, PODLE NICHŽ SOUDY POSOUDILY VÝŠI PENĚŽITÉHO ZADOSTIUČINĚNÍ
Bečva Villa Resort ⁴⁹⁹	Městský soud v Praze přihlédl především k okolnosti, že k neoprávněnému užití díla došlo v souvislosti s ryze komerčním jednáním, tedy v propagaci/reklamě třetí osoby (žalovaného), který navíc neměl s dílem žádnou souvislost. Žalobce neměl možnost dozorovat konkrétní podobu

⁴⁹⁹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. prosince 2014, sp. zn. 66 C 20/2014.

	propagace/reklamy související s dílem. K neoprávněnému užití, a to nikoli v zanedbatelném rozsahu docházelo v průběhu tří let. Cílovou skupinou byli architekti, a proto zásah do díla mohlo ohrozit renomé žalobce mezi nimi. V tomto prostředí pak žalobci na renomé obzvláště záleží a zásah do něj je pak velmi citlivý. V neprospěch požadované vyšší částky hovořilo i to, že žalobce na neoprávněné užití upozornil až v září 2013, přestože o něm věděl od roku 2011.
Fata Morgana ⁵⁰⁰	Městský soud v Praze posoudil nárok na poskytnutí peněžitého zadostiučinění jako promlčený; řízení se stále vede.
Letiště Václava Havla ⁵⁰¹	Městský soud v Praze posoudil nárok na poskytnutí peněžitého zadostiučinění jako promlčený; ⁵⁰² řízení se stále vede.
Zastřešení ledové plochy ⁵⁰³	Krajský soud v Plzni přihlédl k tomu, že žalovaný, ačkoli o to bylo žalobcem usilováno, odmítl s ním na dostavbě, včetně autorského dozoru, spolupracovat, což ve svém důsledku vedlo k porušení žalobcova autorského práva. Tím, že nedošlo k odstranění dostavby, musí žalobce po časově neurčenou dobu snášet snížení hodnoty svého díla, která bude vnímána i širokou veřejností.
Lampy pouličního osvětlení ⁵⁰⁴	K odbornému posouzení, zda došlo k narušení autorských práv, Krajský soud v Ostravě přibral do řízení znalce, ak. arch. Jana Sapáka. Podle znalce výměnou lamp došlo k zásahu do uměleckého pojetí díla, protože volba konkrétního typu osvětlovacího tělesa veřejného osvětlení je předmětem koncepce a strategie, kterou činí autor. Došlo ke snížení hodnoty díla. Že došlo k zásahu do uměleckého pojetí díla a tím i ke snížení jeho hodnoty soud dospěl i za podpory znaleckého posudku. Řízení nadále pokračuje.

Právo na přiznání zadostiučinění za způsobenou nemateriální újmu je v duchu klasického českého pojetí satisfakční povahy, takže směřuje ke zmírnění následků způsobených zásahem. Ve výjimečných případech však může být chápáno i jako preventivní prostředek nápravy⁵⁰⁵ udělením soukromoprávní sankce, který by měl odstrašit další potenciální rušitele od budoucího závadného jednání. Preventivní funkci může splnit jen tehdy, je-li přiznání zadostiučinění dostatečně (přiměřeně) vysoké tak, aby rušitele donutilo se obdobným jednáním do budoucna vyhnout.

Ústavní soud v roce 2012 uvedl: „*faktory jako zlý úmysl, zášť, závist, odmítnutí omluvy či zlehčení způsobu poskytnuté omluvy, opakování a zintenzivnění daného zásahu či chování škůdce v době před i v průběhu soudního sporu je nezbytné považovat za přítěžující*

⁵⁰⁰ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 32 C 108/2005; usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. srpna 2009, sp. zn. 3 Co 26/2009; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. ledna 2011, sp. zn. 32 C 108/2005; usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. února 2013, sp. zn. 3 Co 79/2011; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. dubna 2016, sp. zn. 32 C 108/2005.

⁵⁰¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. června 2010, sp. zn. 34 C 117/2001; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. října 2012, sp. zn. 3 Co 18/2011; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. listopadu 2013, sp. zn. 30 Cdo 1060/2013; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. dubna 2015, sp. zn. 34 C 117/2001.

⁵⁰² Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. června 2010, sp. zn. 34 C 117/2001.

⁵⁰³ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. března 2014, sp. zn. 19 C 22/2008; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 2. prosince 2015, sp. zn. 5 Co 15/2015.

⁵⁰⁴ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 8. dubna 2016, sp. zn. 74 C 62/2014.

⁵⁰⁵ Blíže viz nálež Ústavního soudu ze dne 6. března 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/2009; usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2014, sp. zn. 30 Cdo 3157/2013, nebo z nižších soudů Krajský soud v Plzni ve svém rozsudku ze dne 18. března 2014, sp. zn. 19 C 22/2008.

*okolnosti odůvodňující uložení zvýšené náhrady újmy.*⁵⁰⁶ Předmětná kauza, kterou se Ústavní soud zabýval, se týkala žaloby o ochranu osobnosti, nicméně ji lze *per analogiam* použít i pro autorskoprávní spory v architektuře.

Známý český spisovatel Michal Viewegh se proti žalované (bulvárnímu deníku) domáhal žalobou zaplacení částky 5.000.000,- Kč jako přiznání nemajetkové újmy za uveřejnění nepravdivých informací o jeho osobě, které významně zasáhly do jeho cti a narušily nejen jeho soukromý a pracovní život, ale převážně jeho život rodinný, když bulvární deník psal o tom, že měl mít spisovatel v době těhotenství své manželky milenkou. Městský soud v Praze⁵⁰⁷ rozhodl tak, že žalované uložil zaplatit žalobci částku pouze ve výši 50.000,- Kč. Vrchní soud v Praze změnil rozhodnutí soudu prvního stupně tak, že přisoudil žalobci dalších 150.000,- Kč.⁵⁰⁸ K přiznané výši uvedl, že přece: „*smyslem náhrady nemajetkové újmy je pouze zmírnění následků a vyvážení újmy vzniklé zásahem do osobnostních práv.*“⁵⁰⁹ Žalobce se dovolal k Nejvyššímu soudu, ale ten jeho dovolání odmítl,⁵¹⁰ proto se obrátil na Ústavní soud. Ústavní soud zrušil všechna rozhodnutí, neboť soudy zcela pominuly při stanovení relativního plnění preventivní funkci udělené sankce.

Soudkyně Ivana Janů v disentu k citovanému nálezu Ústavního soudu uvedla: „*nemohu souhlasit ani s pojetím civilní sankce v odůvodnění většinového stanoviska, ani s důsledky, které z něj plynou. Sankce představuje nepříznivý právní následek, který vzniká v důsledku porušení určité primární právní povinnosti. To je v zásadě společné sankcím ve všech právních odvětvích. Samotná povaha sankce však vždy musí odpovídat povaze právního odvětví, v jehož rámci se uplatňuje. Z tohoto hlediska je nepřijatelné - coby naprosto neodpovídající povaze civilního, resp. širěji soukromého práva, aby civilní sankce byla chápána jako trest. Civilní sankce může v souladu s povahou soukromého práva pouze směřovat k obnovení narušené rovnováhy, nikoliv k potrestání odpovědného subjektu. Přiměřené zadostiučinění v penězích proto může sloužit toliko ke zmírnění způsobené nemajetkové újmy, a nikoli k potrestání toho, kdo do osobnostních práv zasáhl.*“⁵¹¹

Nález Ústavního soudu je tak průlomovým judikátem, neboť zatím nebyla v českém právním prostředí vytvořena dostatečná atmosféra k přiznávání sankčního

⁵⁰⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 6. března 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/2009.

⁵⁰⁷ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. února 2006, sp. zn. 34 C 32/2005.

⁵⁰⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. listopadu 2006, sp. zn. 1 Co 233/2006.

⁵⁰⁹ Tamtéž.

⁵¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2009, sp. zn. 30 Cdo 2311/2007.

⁵¹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 6. března 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/2009.

odškodnění. Soudy do té doby zaujímaly k sankčnímu odškodnění odmítavý postoj⁵¹² a nepřiznávaly takovou formu náhrady i proto, že k tomu chyběla opora v zákoně.

Sankční odškodnění, jak je pojímáno v českém prostředí, není typickým „*punitive damages*“, která jsou uplatňována kupříkladu v americkém právním prostředí. Rozdíl se zde odvíjí od procesních specifik amerického soudního řízení. Ve většině případů rozhoduje o *punitive damages* porota (*jury*) a navíc náklady řízení si každá strana hradí sama (byť toto pravidlo v autorskoprávních sporech zrovna neplatí). Od klasické kompenzační náhrady újmy se *punitive damages* může lišit i tím, že dochází k odnětí zisku, který škůdce díky svému protiprávnímu jednání obdržel.⁵¹³

Současný občanský zákoník převzal názor Ústavního soudu uvedený v nálezu z roku 2012 a umožňuje zohlednit i okolnosti zvláštního zřetele hodné a přiznat náhradu, která odpovídá zvýšené újmě poškozeného na jeho přirozených právech. Jimi jsou úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost apod.⁵¹⁴ Způsob protiprávního jednání ospravedlňuje ve smyslu tohoto ustanovení přiznání vyššího zadostiučinění tak, aby došlo k potrestání škůdce.

Nejvyšší soud se v roce 2014,⁵¹⁵ již po účinnosti nové právní úpravy občanského zákoníku, ztotožnil s názorem Ústavního soudu a prolomil tak svůj dlouhodobě odmítavý postoj k přiznávání vyššího zadostiučinění tam, kde je zesílena neoprávněnost zásahu do osobnostních práv. Pro posouzení přiměřenosti sančnického odškodnění zkoumal Nejvyšší soud tato tři kritéria:

1. závažnost újmy, která má být na základě podkladového rozhodnutí kompenzována, když vyšší (intenzivnější) újma ospravedlňuje vyšší náhradu,
2. zda nejsou kompenzační a sankční složka náhrady ve zjevném nepoměru ve prospěch sankční složky (tj. zda není kompenzační složka náhrady újmy zjevně nižší než složka sankční) a
3. zda výše náhrady nepřipustným způsobem nezasahuje do majetkových práv povinné osoby (tj. není likvidační, nemá rdousící efekt).⁵¹⁶

Nicméně sankční prostředek vedoucí k nápravě způsobeného neoprávněného

---

⁵¹² Kupříkladu rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2012, sp. zn. 30 Cdo 3936/2012, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. března 2012, sp. zn. 30 Cdo 1796/2011.

⁵¹³ ŽIVĚLOVÁ, Alexandra. Umožňuje nový občanský zákoník přiznat v řízení o náhradě nemajetkové újmy *punitive damages*? *Bulletin advokacie*, 2016, č. 4, str. 26.

⁵¹⁴ § 2957 ObčZ.

⁵¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2014, sp. zn. 30 Cdo 3157/2013.

⁵¹⁶ Tamtéž.

zásahu je (a byl) v autorském právu znám již při uplatňování práva na vydání bezdůvodného obohacení. Autor díla může po žalovaném požadovat dvojnásobek obvyklé licence za neoprávněný zásah do díla. Neobstojí proto argumentace, že český právní řád neumožňuje s ohledem na čl. 90 Ústavy a zejména pak čl. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod soukromoprávní trestání, a proto nic nebrání ve výjimečných případech k přiznávání i sankčního peněžitého zadostiučinění. Domnívám se, že tento dvojnásobek obvyklé licence jakožto sankční prostředek naopak výrazně zefektivňuje vymáhání autorského práva.

Ačkoli je soud při určení výše žalobním návrhem vázán, může po spravedlivém uvážení využít i soudcovské moderační právo a přiznat částku nejen nižší, ale i *ultra petitum* vyšší zadostiučinění, než jakou navrhl žalobce. Na přiznání nároku *ultra petitu* peněžitého zadostiučinění však nepanuje akademická shoda.

Pro podpoření argumentu přiznání *ultra petitu* vyššího zadostiučinění je třeba vycházet ze skutečnosti, že způsob vypořádání zde vychází z dikce zákona.⁵¹⁷ Tento názor tak neprolamuje obecnou zásadu, podle níž soud nesmí v civilních sporech (kromě explicitně uvedených zákonných výjimek) přiznat více, než kolik žalobce žádá. Podle Nejvyššího soudu: „*překročit žalobu a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se žalobce domáhal, může jen tehdy, jestliže řízení bylo možné zahájit i bez návrhu nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky.*“⁵¹⁸

A dále využití *ultra petitu* přichází do úvahy v případě, kdy výši peněžitého zadostiučinění lze zjistit jen s nepoměrnými obtížemi nebo ji nelze zjistit vůbec a bylo by pak nepřiměřené po žalobci žádat, aby v tomto směru unesl důkazní břemeno. Musí však soudu nabídnout důkazy, které přicházejí do úvahy a o které je možné se opřít pro určení výše újmy. Podle Iva Telce a Pavla Tůmy mohou být nepoměrné obtíže: „*dány i nepoměrnými důkazními náklady (např. na nepoměrně nákladné dokazování znaleckým posudkem apod.).*“⁵¹⁹ Výši určí podle své úvahy s přihlédnutím k míře závažnosti a okolnostem, za nichž k zásahu do práva došlo, soud.⁵²⁰ „*Opačný závěr by byl nepřijatelným odmítnutím spravedlnosti, a tudíž naplněním skutkové podstaty porušení práva na spravedlivý proces, jehož rušitelem by byl soud. Nikdo nemůže být krácen na svých procesních právech jen proto, že objektivně nelze zjistit výši nároku, ačkoli pro takový*

---

⁵¹⁷ § 153 odst. 2 o.s.ř.

⁵¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. srpna 2012, sp. zn. 23 Cdo 4669/2010.

⁵¹⁹ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 423.

⁵²⁰ § 136 o.s.ř.

*případ civilní soudní řád předjímá zvláštní postup (§ 136 OSŘ).*⁵²¹ Nová hmotněprávní úprava již obsahuje i toto pravidlo do té doby zakotvené jen v procesním předpise: „nelze-li výši náhrady škody přesně určit, určí ji podle spravedlivého uvážení jednotlivých okolností případu soud.“⁵²² Byť snahou zákonodárce bylo používat pojem škoda jen v souvislosti se způsobením majetkové újmy, domnívám se, že zde došlo k chybě zákonodárce v tom, že měl zřejmě na mysli obecně myšlenou „újmu“. Postrádalo by totiž smyslu, kdyby chtěl toto pravidlo zakotvit jen pro majetkovou újmu. Jednotlivé okolnosti případu pak mohou ospravedlnit přiznání *ultra petitu* a mohou mít i charakter sankčního peněžitého zadostiučinění.

S opačným názorem, že není (nebylo) možné přiznat *ultra petitem* peněžitou satisfakci, jsme se mohli setkat mnohem častěji. Argumentace zde vychází z toho, že autor architektonického díla, jemuž byla způsobena neoprávněným zásahem nemajetková újma, musí sám nejlépe vědět, jak tuto újmu pocítuje a jakou výši ji finančně ohodnotí, proto by ji soud neměl zvyšovat. Názor, že nelze přiznat *ultra petitem*, zastávají Petr Hajn, či Dana Ondřejová. Je nezodpovězenou otázkou, zda tento svůj pohled oba zmínění autoři nezměnili v důsledku přijetí nové soukromoprávní úpravy.

Podle Dany Ondřejové je soud návrhem žalobce (*petitem*) vázán: „do té míry, že nesmí požadovanou výši peněžního zadostiučinění překročit; nemusí však požadavku na peněžní zadostiučinění vyhovět vůbec či jej může přiznat v menším rozsahu, než jak bylo požadováno.“⁵²³ Tohoto názoru se však, a to je pro autora díla podstatné, drží judikatura. Podle Vrchního soudu v Praze: „řízení o ochranu osobnosti je návrhové řízení. S odkazem na ustanovení § 79 odst. 1 OSŘ proto musí být ze žaloby patrné i to, jaké konkrétní výše zadostiučinění v penězích se žalobce domáhá. Požadovaná výše peněžitého zadostiučinění pak tvoří maximální částku, kterou může soud přiznat.“⁵²⁴ Pokud bychom přistoupili na francouzský model subjektivního hodnocení nemajetkové újmy, pak by tento názor byl obhajitelný. V českém právním prostředí se však nemajetková újma posuzuje objektivně, když subjektivní hledisko se pouze zohledňuje.

Přiznané peněžité zadostiučinění nicméně nesmí mít likvidační charakter pro osobu rušitele, ale zároveň nesmí být finančním obohacením autora architektonického díla sloužící k další činnosti. „Soud musí dbát, aby se postiženému žalobci dostalo pouze přiměřeného

⁵²¹ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 426-427.

⁵²² § 2955 ObčZ.

⁵²³ ONDŘEJOVÁ, Dana. *Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži*. Praha: Wolters Kluwer, 2010, str. 108.

⁵²⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. července 1995, sp. zn. I Co 174/1995.

*zadostiučinění a aby nedošlo k zatížení žalovaného neúměrnými povinnostmi, které již neslouží k zákonem sledovanému přiměřenému zadostiučinění, nýbrž k odvetě či dokonce šikaně odpovědné osoby.*⁵²⁵ V poměrování přiměřenosti by měl brát soud v úvahu nejen rušitele, ale i samotného autora (a jeho kupříkladu neobežřetné brání se o svá práva). Jiná výše přiměřeného zadostiučinění pak může být přisouzena při zásahu do díla hotelu Ještěd od uznávaného architekta a jiná u zásahu do díla malého skromného rodinného domku od neznámého autora.

5.1.5.2 Kauza Bečva Villa Resort

Architekt Kamil Mrva zrealizoval v letech 2006-2008 projekt Bečva Villa Resort. Žalobce se před Městským soudem v Praze⁵²⁶ domáhal proti žalovanému KNAUF Praha, spol. s r.o. zaplacení částky 200.000,- Kč za neoprávněné užití díla vyjádřeného stavbou, a to zachycením v podobě fotografie v reklamě nebo propagaci žalovaného. Dílo bylo postaveno v roce 2008 unikátním způsobem v Horní Bečvě a je považováno za významné architektonické dílo nejen v České republice, ale i v zahraničí. O tom svědčí skutečnost, že bylo spolu s dalšími díly renomovaných světových architektů zařazeno i do prestižní publikace „1000 x European Architecture“ vydané v roce 2012 švýcarským nakladatelstvím Braun Publishing AG. O díle i jeho autorovi bylo hojně referováno jak českými laickými, tak i odbornými médii. Žalovaný, společnost zabývající se výrobou a prodejem sádkartonových stavebních materiálů, se na vzniku díla ani fotografie zachycující dílo nepodílel. Žalovaný použil fotografii v tištěné i elektronické podobě letáku KNAUF – Dřevostavby. Dále byla fotografie užitá ve čtvrtletníku Knaufstyl 3/2012, a to v tištěné i elektronické podobě a v časopise Můj dům 6/2013, a to v tištěné podobě.

Podle žalobce se žalovaný obohatil minimálně o 100.000,- Kč. Žalobce vedle práva na vydání bezdůvodného obohacení požadoval i 200.000,- Kč jako peněžité zadostiučinění, neboť užití jeho díla mohlo podle žalobce v lidech vzbuzovat pocit, že se žalovaný na díle nějak podílel, což však nebyla pravda. Žalovaný ještě před podáním žaloby na výzvu žalobce zaplatil 33.000,- Kč jako plnění na bezdůvodné obohacení a 67.000,- Kč na zadostiučinění a omluvil se. Dle žalobce proto zbývalo doplatit dohromady 200.000,- Kč. Městský soud v Praze se v odůvodnění opřel o argumentaci Nejvyššího soudu v rozsudku ze dne 27. září 2011, sp. zn. 30 Cdo 83/2011 týkajícím se ochrany osobnosti a uvedl, že vlastní

---

⁵²⁵ Rozhodnutí Městského soudu v Praze, sp. zn. 7 C 138/1989, Intelektuální vlastnictví a hospodářská soutěž, 1996, č. 1.

⁵²⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. prosince 2014, sp. zn. 66 C 20/2014.

zásah je nutno hodnotit vždy objektivně s přihlédnutím ke konkrétní situaci, za které k neoprávněnému zásahu došlo (konkrétní uplatnění objektivního kritéria). Podle Městského soudu v Praze: „není tak významná okolnost subjektivního pocitu osobní křivdy žalobce, která pramení z nespravedlivého pocitu, že žalovaný přišel k hotovému, přitom cesta vzniku stavby díla byla dlouhá a složitá, jakož i z toho, že žalovaný neprojevil dostatečný zájem o tvorbu žalobce, když stavbu díla ani nenavštívil a ani netušil, že hotel Olympia, kde se uskutečnilo jednání stran sporu v listopadu 2013, je také podle architektonického návrhu studia žalobce.“⁵²⁷

Při přiznání formy a výše zadostiučinění soud přihlédl ke skutečnosti, že přestože se: „žalovaný těší dobré pověsti a samo o sobě by spojení díla s žalovaným nebylo pro dílo nějak dehonestujícím, vrhá tato okolnost špatné světlo na čest žalobce jako autora, když užitím díla žalovaným vznikl dojem, že žalobce (tak klesl, že) propůjčil, a to dokonce bez uvedení jména, své životní architektonické dílo pro reklamu a navíc právě ve prospěch subjektu, který s dílem a jeho stavbou nemá nic společného. Pro autora i dílo je pak dehonestujícím i to, že v propagaci/reklamě žalovaného je dílo prezentováno způsobem, který vyvolává dojem umístění stavby někde u moře. To je v přímém rozporu s unikátním a cíleným umístěním stavby v konkrétním prostředí Beskyd, se kterým stavba harmonicky souznívá. V tomto směru lze hovořit i o užití díla způsobem snižujícím jeho hodnotu.

Městský soud v Praze přiznal žalobci částku ve výši 100.000,- Kč, když ve zbylé části žalobní návrh zamítl. Podle sdělení Vrchního soudu v Praze mu nebyla věc předložena k rozhodnutí.⁵²⁸

5.1.6 Právo na náhradu škody

V jakém případě může žalobce uplatnit nárok na náhradu škody a kdy nárok na vydání bezdůvodného obohacení? Nevznikne-li zásahem majetkový prospěch (obohacení), pak autor architektonického díla nemůže žalovat o vydání bezdůvodného obohacení, nýbrž o náhradu škody. K obohacení bez spravedlivého důvodu zpravidla dojde tím, že škůdce nemusel vynaložit náklady na pořízení díla a nemusel hradit odměnu autorovi díla za poskytnutí licence k jeho užití.

Právo na vydání bezdůvodného obohacení vzniká bez ohledu na zavinění, zatímco právo na náhradu škody je podmíněno buď zaviněním škůdce, nebo jinou skutečností z jeho

⁵²⁷ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. prosince 2014, sp. zn. 66 C 20/2014.

⁵²⁸ Na základě podané žádosti o informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ze dne 21. června 2016, vedené pod sp. zn. Si 130/2016.

sféry, která se mu přičítá. Tento přístup lze ospravedlnit tím, že škoda je mnohdy absolutní ztrátou, škůdce často nezískává žádný majetkový prospěch a jde pouze o rozhodnutí, kdo ji ponese. Vznik povinnosti nahradit škodu je proto podmíněn splněním přísnějších předpokladů, neboť většinou vede ke zmenšení majetku škůdce.

Současný občanský zákoník přinesl několik změn týkajících se náhrady škody, a to nejen terminologických. Občanský zákoník nově důsledně rozlišuje podmínky náhrady škody s ohledem na to, kterou ze svých povinností škůdce porušil, tedy zda porušil povinnosti vyplývající ze zákona, ze smlouvy, či dobrých mravů, čímž se odchyluje od dosavadní koncepce generálního deliktu. Zatímco při porušení zákona je škůdce za škodu odpovědný zpravidla pouze v případě, že ji skutečně zavinil, při porušení smluvní povinnosti není zavinění vždy třeba. Inspiračním vodítkem zde byla Vídeňská úmluva o mezinárodní kupní smlouvě, Principy mezinárodních obchodních smluv (UNIDROIT) a Principy evropského smluvního práva (PECL). Škůdce, který poškozenému způsobí škodu úmyslným porušením dobrých mravů, je povinen ji nahradit; vykonával-li však své právo, je škůdce povinen škodu nahradit, jen sledoval-li jako hlavní účel poškození jiného.⁵²⁹

Zákonodárce se v některých ohledech nechal inspirovat především německou právní úpravou.⁵³⁰ Za povšimnutí stojí odklon od pojmosloví „odpovědnost za škodu“ k pojmosloví „odpovědnost za plnění povinností“, když odpovědnost již není chápána jako sekundární, sankční povinnost. Tam, kde zákoník užívá termín újma, rozumí jím újmu v širším slova smyslu, tedy újmu majetkovou i nemajetkovou. Povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škody).⁵³¹

Autor architektonického díla může po škůdci požadovat náhradu vzniklé škody, tj. skutečné škody (*damnum emergens*) a ušlého zisku (*lacrum cessans*). Občanský zákoník z roku 1964 škodu nedefinoval; její definice se však stala v roce 1970 součástí stanoviska Nejvyššího soudu⁵³² a škoda je od té doby pojímána judikaturou tak: „že jde o újmu, která nastala (projevuje se) v majetkové sféře poškozeného a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi.“⁵³³ Nová právní úprava již nepracuje s pojmoslovím „újma na majetku (v majetkové sféře)“, ale s pojmoslovím „újma na jmění“, čímž je třeba rozumět nejen souhrn majetku, ale i dluhů, což dosavadní soudní judikatura popírala. „Pro

⁵²⁹ § 2909 ObčZ.

⁵³⁰ § 823 a n. Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das durch Artikel 3 des Gesetzes vom 24. Mai 2016 (BGBl. I S. 1190) geändert worden ist, dále jen „BGB“.

⁵³¹ § 2894 odst. 1 ObčZ.

⁵³² Stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 18. listopadu 1970, Cpj 87/70, publikované pod č. 55/1971 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

⁵³³ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. srpna 2000, sp. zn. 25 Cdo 2387/1998.

stanovení výše škody je obecně přijímána tzv. diferenční teorie, tedy stanovení rozdílu stavu majetku, který měl nebo mohl mít poškozený nebyť škodné události, a stavem, který nastal na základě protiprávního jednání škůdce nebo škodné události přičitatelné škůdci.⁵³⁴

Architektonické dílo je nehmotný statek, který je nepoškoditelný, proto mluvíme-li o náhradě škody, tak ta se vztahuje k poškození hmotného substrátu, na kterém je toto dílo vyjádřeno. Poškozením tohoto hmotného substrátu může, ale i nemusí dojít k porušení či ohrožení autorského práva k nehmotnému statku. Občanský zákoník nově připouští i náhradu ceny zvláštní oblíbenosti, pokud škůdce věc poškodil ze svévolí nebo škodolibosti.⁵³⁵

Předchozí občanský zákoník vycházel při náhradě škody primárně z relutární restituce a až sekundárně z restituce naturální, kterou podmínil hlediskem účelnosti. Podle nové právní úpravy se naopak upřednostňuje provedení náhrady škody uvedením do předešlého stavu (*restitutio in integrum*). Pouze v případě, kdy o to požádá poškozený, nebo když není naturální restituce dobře možná, přichází na řadu relutární náhrada. Vzhledem k povaze autorských práv naturální restituce prakticky nepřipadá v úvahu, proto se bude škoda zpravidla hradit v penězích.

„Zásadně se přitom nahrazuje škoda předvídatelná pro škůdce. [...] Nejde přitom o míru pravděpodobnosti, ale o to, zda v konkrétním případě vznik škody přicházel v úvahu. Z hlediska potenciální škody zvolený přístup neumožňuje náhradu škody v rámci tzv. loss of chance doktríny.“⁵³⁶

O soudcovském určování výše škody platí *mutatis mutandis* to, co bylo řečeno u soudcovského určení výše peněžitého zadostiučinění.⁵³⁷ Současný občanský zákoník převzal z obchodního zákoníku pravidlo tzv. abstraktní škody upravené doposud jen v procesněprávní úpravě občanského soudního řádu,⁵³⁸ a podle kterého nelze-li výši náhrady škody přesně určit, určí ji podle spravedlivého uvážení jednotlivých okolností případu soud.⁵³⁹

Předpokladem k povinnosti stanovenou zákonem, kterou je zasaženo absolutní právo, nahradit škodu je:

1. protiprávní čin,
2. škoda,

⁵³⁴ HRÁDEK, Jiří. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy. In ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, str. 865.

⁵³⁵ § 2962 odst. 2 ObčZ.

⁵³⁶ HRÁDEK, Jiří. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy. In ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, str. 864.

⁵³⁷ § 136 o.s.ř.

⁵³⁸ § 136 o.s.ř.

⁵³⁹ § 2955 ObčZ.

3. příčinná souvislost mezi protiprávním činem a škodou,
4. zavinění.

V anglosaských zemích se na rozdíl od českého přístupu nerozlišuje mezi zaviněním a protiprávností. Protiprávnost je v České republice předpokladem zavinění a může existovat bez ohledu na zaviněné jednání subjektu.⁵⁴⁰ Protiprávnost nelze spojovat se subjektivním hlediskem škůdce.

„Z hlediska dovození protiprávnosti existují v zásadě dvě teorie, a to teorie jednání a teorie následků, přičemž každá z nich cílí na jiný moment vzniku protiprávnosti. Teorie jednání je vlastní českému a např. rakouskému právu, které protiprávnost dovozuje ze samotného porušení příkazu nebo zákazu stanoveného právním řádem a pro dovození protiprávnosti není třeba zkoumat samotný následek. [...] Německá či švýcarská doktrína sledují naproti tomu jiný cíl, kterým je následek příslušného jednání, byť v Německu již tato teorie bez dalšího neplatí, a je dovozováno, že následek není předmětem, nýbrž toliko důvodem pro zkoumání protiprávnosti.“⁵⁴¹

V České republice zvolená koncepce je správná. Petr Bezouška k rozlišení teorie (protiprávnosti) v jednání a teorie následků (protiprávnosti v účinku) uvádí tento modelový příklad: *„kolize mezi skokanem do vody a plavcem ve smíšeném bazénu, ve kterém plavci běžně plavou i v blízkosti skokanské věže; skokan plavce zranil. Vyjdeme-li z doktríny o protiprávnosti v účinku, je dána způsobením zranění, zavinění skokana v podobě nedbalosti se presumuje a je na něm, aby se vyvinil. Zvolíme-li doktrínu protiprávnosti jednání, je nejprve na plavci, aby prokázal, že skokan jednal protiprávně, bez náležité opatrnosti očekávatelné v takovém případě. V tomto komentáři však doktrínu protiprávnosti v účinku nezastáváme, domníváme se, že není třeba měnit dosavadní přístup ke zkoumání protiprávnosti.“⁵⁴²*

V minulosti bylo těžké žalobcem prokázat příčinnou souvislost, neboť soudy požadovaly prokázání praktické jistoty. Tento trend se naštěstí začíná prolamovat, když soudy začínají vyžadovat jen příčinnou souvislost, která se odehrála s největší pravděpodobností.⁵⁴³ *„Vzhledem k tomu, že pojem příčinná souvislost není právními*

---

⁵⁴⁰ § 2911 ObčZ.

⁵⁴¹ HRÁDEK, Jiří. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy. In ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, str. 929.

⁵⁴² BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 1545.

⁵⁴³ Jmenovitě kupříkladu rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 14. června 2011, sp. zn. 23 Co 24/2011; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2003, sp. zn. 25 Cdo 1062/2002; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2004, sp. zn. 25 Cdo 2542/2003; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2011, sp. zn. 25 Cdo 2908/2008.

předpisy v České republice nijak definován, což ostatně zdůraznil ve svém rozsudku i nalézací soud, nic nebrání judikatuře českých soudů, aby požadavek ‚stoprocentně‘ prokazované příčinné souvislosti přehodnotila a přijala adekvátnější a realističtější výklad ‚způsobení škody‘, který by vyrovnával slabší postavení poškozených.‘⁵⁴⁴

Nová právní úprava již nerozlišuje při porušení zákonné povinnosti, zda škůdce způsobil škodu z vědomé či nevědomé nedbalosti, neboť to v praxi nemělo valný význam, a stanoví pouze obecně nedbalost.⁵⁴⁵

„Ušlým ziskem se rozumí újma spočívající v tom, že u poškozeného nedojde v důsledku škodné události k rozmnožení majetkových hodnot, ač se to dalo očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí.‘⁵⁴⁶ Zatímco tedy škoda představuje faktické snížení majetku, ušlý zisk představuje ztrátu odůvodněné naděje na zisk, je-li takový majetkový přínos podložen již existujícími či reálně dosažitelnými okolnostmi, z nichž lze usuzovat, že nebýt škodné události, k zamýšlenému zisku by skutečně došlo. Jako příklad se nejčastěji v literatuře uvádí, že poškození stroje představuje skutečnou škodu, ale skutečnost, že závod není v důsledku škodné události schopen vyrábět, je třeba již posoudit jako ušlý zisk. Autorovi architektonického díla tak ujde zisk, který by nabyt tím, že by dílo buď užil sám či poskytl licenci k užití jeho díla, pokud by nedošlo k neoprávněnému užití porušitelem. K ušlému zisku by mohlo dojít také tehdy, pokud by se škůdce neoprávněně zmocnil autorova architektonického díla v podobě návrhu, který by následně užil k rozmnožení stavbou. Takový architektonický návrh, na základě čehož již byl postaven unikátní dům, by se mohl stát neprodejným (architektonické dílo nelicencovatelné).

Podle speciální úpravy autorského zákona se autor může místo skutečně ušlého zisku *„domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem.‘⁵⁴⁷* Tím zásadně není dotčen nárok na vydání bezdůvodného obohacení ve výši dvojnásobku odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.⁵⁴⁸

Soudní dvůr se v lednu 2017 zabýval ve věci OTK proti SFP⁵⁴⁹ otázkou, zda je ospravedlnitelné žádat jako odškodnění dvojnásobek obvyklé licence a zda není takové právo (v tomto sporu vyplývající z polského autorského práva) v rozporu s čl. 13

⁵⁴⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. srpna 2008, sp. zn. I. ÚS 1919/2008.

⁵⁴⁵ § 2911 ObčZ.

⁵⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. srpna 2000, sp. zn. 25 Cdo 2387/1998.

⁵⁴⁷ § 40 odst. 4 AZ.

⁵⁴⁸ Tamtéž.

⁵⁴⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 25. ledna 2017 ve věci C-367/15, Stowarzyszenie „Otwaska Telewizja Kablowa“ proti Stowarzyszenie Filmowców Polskich.

Sm2004/48/ES a bodu 26 odůvodnění této směrnice, podle něhož: „*cílem není zavést povinnost stanovit náhradu škody jako trest, ale umožnit odškodnění na základě objektivních kritérií s přihlédnutím k nákladům vzniklým nositeli práva, jako jsou náklady na zjištění porušení práva a totožnosti porušovatele.*“ Podle Soudního dvora Sm2004/48/ES: „*neobsahuje povinnost členských států stanovit náhradu škody ‚jako trest‘, nelze vykládat jako zákaz zavedení takového opatření.*“ Soudní dvůr však také zdůraznil, že pokud by odškodnění ve výjimečných případech vypočítaná na základě dvojnásobku hypotetického licenčního poplatku významně přesáhla skutečně utrpěnou škodu, pak by se mohlo jednat o zakázané zneužití práva dle čl. 3 odst. 2 Sm2004/48/ES.

Předpokladem úspěšné žaloby na náhradu škody je prokázání, že určitá škoda vznikla neoprávněným zásahem a že je v určité výši. Přiměřenost zadostiučinění v penězích spočívá na odhadu žalobce vyjádřeného v petitu žaloby, když konkrétní výši určuje soud. Nemusí se prokazovat existence újmy, ale existence skutečností, které osvědčují vznik újmy, což ve výsledku znamená, že poškozeného autora netíží tak silné důkazní břemeno jako u vymáhání náhrady škody. Soud se však zatím v žádné české kauze týkající se autorského práva v architektuře nezabýval náhradou škody (ušlým ziskem).

5.1.7 Právo na vydání bezdůvodného obohacení

Předchozí občanský zákoník nezakotvoval obecnou skutkovou podstatu bezdůvodného obohacení. Naproti tomu nová právní úprava upravuje obecnou povinnost vydat bezdůvodné obohacení, doplněnou příkladným výčtem typických případů bezdůvodného obohacení.

Právo na vydání bezdůvodného obohacení bude žalobce požadovat zejména tehdy, pokud porušitel neoprávněně užil architektonické dílo bez zaplacení odměny, ale může jít i o jiné rozličné případy, jako osobování si autorství porušitelem, který si za toto dílo nechá vyplatit odměnu na úkor skutečného autora.

Podle Nejvyššího soudu hodnota bezdůvodného obohacení získaného převzetím projektové dokumentace bez právního důvodu nespočívá v hodnotě vynaložených prostředků, mzdových a jiných, ale v hodnotě takto vytvořeného projektu a užitých myšlenek v něm ztvárněných. Pokud není projekt nikým užit, pak se nemůže autor dovolávat bezdůvodného obohacení.⁵⁵⁰

---

⁵⁵⁰ HOLUBKOV, Dan. Projektová dokumentace u Nejvyššího soudu. [online]. *Česká komora architektů*, 28. ledna 2008, datum aktualizace: 12. února 2010 [cit. 22. února 2012]. Dostupné zde: <http://www.cka.cc/pravni_predpisy/pravni_servis/projektova-dokumentace>.

Autorský zákon obsahuje oproti úpravě v občanském zákoníku⁵⁵¹ speciální úpravu výše bezdůvodného obohacení, která činí: „*dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.*“⁵⁵² Bezdůvodné obohacení je tak nárokem nejen restituční povahy, ale zároveň i určitým sankčním prostředkem za neoprávněné užití architektonického díla. K této právní úpravě vedly legislativní okolnosti. V trestním právu nebyla vůle zakotvit v adhezním řízení možnost rozhodování o vydání bezdůvodného obohacení. Tento nedostatek se měl nahradit zvýšenou odměnou autorovi díla. Zákonodárce tuto výši odměny stanovil generálně pro všechna díla, když kupříkladu u architektonických děl zatím nikdy nebylo vedeno adhezní řízení. Autor architektonického díla tak může na porušiteli i „získat“.

Domnívám se, že ze spekulativních důvodů není vhodné ve výzvě před podáním návrhu soudu žádat hned dvojnásobek obvyklé licence, jak umožňuje autorský zákon, ale upozornit porušitele pro případ, že by licenční poplatek nezaplatil, že bude autor již před soudem žádat dvojnásobek obvyklé licence a zároveň by se kupříkladu restitučním nárokem domáhal zničení rozmnoženiny, stažení reklamy apod. Pro obě strany se pak bude taková situace jevit výhodnější, neboť autor bude mít jistotu, že pro něho spor včas (alespoň částečně) a uspokojivě dopadne. Škůdce by zase nemusel hradit případné náklady soudního řízení.

Autor může žádat i plody a užitky, pokud nebyl obohacený v dobré víře.⁵⁵³ Obohacený rovněž nahradí užitek, který by ochuzený byl získal.

Nárok spočívající v právu na vydání bezdůvodného obohacení je znám již od starořímských dob (jako *actio*) a v naší zemi k jeho uplatňování nadále hojně dochází. Vydání bezdůvodného obohacení přichází v úvahu i vedle poskytnutí přiměřeného zadostiučinění (a vedle náhrady škody).

5.1.7.1 Určení výše obvyklé odměny za získání licence

Podle § 40 odst. 4 *in fine* AZ: „*výše bezdůvodného obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.*“ Z dikce zákona vyplývá, že by mělo jít o odměnu obvyklou, tj. v místě a čase obvyklou podobně, jako tomu je kupříkladu při určování srovnatelného nájemného

---

⁵⁵¹ § 2999 odst. 1 ObčZ.

⁵⁵² § 40 odst. 4 AZ.

⁵⁵³ § 3004 odst. 1 ObčZ; dříve § 458 odst. 2 ObčZ 1964.

obvyklého v daném místě.⁵⁵⁴ Jinými slovy se aplikuje objektivní, nikoli subjektivní hledisko při určování odměny za získání potřebné licence pro nakládání s dílem. Podle nařízení vlády č. 453/2013 Sb., o stanovení podrobností a postupu pro zjištění srovnatelného nájemného obvyklého v daném místě se cena určuje na základě prokazatelného doložení výše nejméně tří srovnatelných nájemných.⁵⁵⁵ Pokud by šlo o významné architektonické dílo, pak se přirozeně jeví spravedlivým takovou odměnu za licenci zvýšit, a to zase analogicky ke srovnatelnému nájemnému obvyklému v daném místě, kde je kupříkladu u bytu s výhledem na Pražský hrad cena vyšší než u bytu v témže poschodí na tomtéž místě, ale s výhledem do dvora na popelnice.

Nejvyšší soud konstatoval, že obvyklou odměnu nelze stanovit mechanicky vypočteným průměrem: „*odměny se totiž liší nejen podle kritéria jejich výpočtu, ale také podle druhu díla a výrazně též podle osoby autora (jeho erudice, věhlasu apod.), ale např. i obsahového zaměření díla, jeho popularity, žádanosti, aktuálnosti apod. Takto např. výjimečný autor dostává výjimečnou odměnu, která musí být u něho považována za odměnu obvyklou.*“⁵⁵⁶

KAUZA	ZPŮSOBY POSOUZENÍ VÝŠE OBVYKLÉ LICENCE
Fata Morgana ⁵⁵⁷	Městský soud v Praze posoudil právo na vydání bezdůvodného obohacení za promlčené.
Justiční areál ⁵⁵⁸	Obvyklá cena za licenci byla vyčíslena znaleckým posudkem ak. arch. Jana Sapáka, soudním znalcem v oboru projektování a stavebnictví, a uvedena také ve stanovisku České komory architektů.
Lakovna letadel ⁵⁵⁹	Obvyklá cena za licenci byla vyčíslena znaleckým posudkem ak. arch. Jana Sapáka, soudním znalcem v oboru projektování a stavebnictví. Znalec vyšel z toho, že se jedná o jednoduchou studii. Významné pro stanovení licenční odměny bylo další užití této studie, a to nejen v tom směru, zda bylo této studie využito pro výběrové řízení, ale zda se studie stala podkladem pro projektovou dokumentaci a zda podle ní bylo stavěno. Licenční odměnu znalec konzultoval i se zahraničními experty P. Reginou a dále Jiřím P. či rektorem ČVUT.
James Dean ⁵⁶⁰	Soud vyšší obvyklé odměny určil volnou úvahou.

⁵⁵⁴ Nařízení vlády č. 453/2013 Sb., o stanovení podrobností a postupu pro zjištění srovnatelného nájemného obvyklého v daném místě.

⁵⁵⁵ Viz Příloha č. 2 nařízení vlády č. 453/2013 Sb., o stanovení podrobností a postupu pro zjištění srovnatelného nájemného obvyklého v daném místě.

⁵⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2008, sp. zn. 30 Cdo 149/2007.

⁵⁵⁷ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 32 C 108/2005; usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. srpna 2009, sp. zn. 3 Co 26/2009; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. dubna 2016, sp. zn. 32 C 108/2005.

⁵⁵⁸ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. prosince 2009, sp. zn. 23 C 13/2008; rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. října 2011, sp. zn. 1 Co 107/2010; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 30 Cdo 725/2012; usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 24. března 2015, sp. zn. 23 C 13/2008.

⁵⁵⁹ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. prosince 2013, sp. zn. 23 C 5/2011; usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. září 2014, sp. zn. 1 Co 179/2014.

⁵⁶⁰ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. ledna 2015, sp. zn. 37 C 136/2012.

Letiště Václava Havla ⁵⁶¹	Podle Městského soudu v Praze byl právo na vydání bezdůvodného obohacení promlčeno. ⁵⁶²
Bečva Villa Resort ⁵⁶³	Pro určení výše obvyklé odměny byl vypracován znalecký posudek PhDr. Jiřím Kuželem, který je soudním znalcem v oboru ekonomika, školství a kultura. Ing. Zdeněk Michálek, soudní znalec v oboru ekonomika, patenty a vynálezy, také vypracoval znalecký posudek, ale ten nebyl dle názoru soudu použitelný, když z něho nebylo možno hodnověrně zjistit výši obvyklé odměny. Soudní znalec se dle soudu sice vyzná v průmyslových právech, ale nikoli v právu autorském, když nesprávně při posuzování vycházel z předpokladu, že majetková práva autorská jsou převoditelná.

Obvyklou odměnou se bude mít s ohledem na běžnou praxi v oblasti architektonických děl zpravidla na mysli odměna jednorázová, nikoliv vypočítaná za roční užití díla.

Jestliže obohacený nebyl v dobré víře, je povinen vydat nejen bezdůvodné obohacení, které by se rovnalo dvojnásobku obvyklé odměny, ale též veškeré plody a užitky.⁵⁶⁴ V některých případech může být obtížné důkazně odlišit, co jsou užitky z bezdůvodného obohacení a co užitky získané po právu z něčeho jiného, proto se někdy právní zástupci vyhýbají uplatňování práva na vydání užitků z bezdůvodného obohacení.

Obvyklou odměnu lze zjistit těmito hledisky:

- a) při aplikaci honorářového řádu, není-li stanovena cena za služby architekta,
- b) znaleckým posudkem (důkaz),
- c) z ceny celkových nákladů na stavbu díla,
- d) určit volnou úvahou soudu v případě, že by výši obvyklé odměny bylo možno zjistit jen s nepoměrnými obtížemi pro nepřiměřené náklady dokazování s ohledem na výši vymáhaného nároku nebo by ji nebylo lze zjistit vůbec.

5.1.7.1.1 Určení obvyklé licence při aplikaci honorářového řádu

Honorářový řád je nezávazným dokumentem doporučujícího charakteru, který slouží architektům jako vodítko pro stanovení ceny za služby (za jednotlivé výkony v rámci devíti výkonových fází stanovených honorářovým řádem). Zpravidla jde o cenu ze smlouvy o dílo, nikoli o licenční odměnu za užití (již zhotoveného) autorského díla. V této kapitole je

⁵⁶¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. června 2010, sp. zn. 34 C 117/2001; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. října 2012, sp. zn. 3 Co 18/2011; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. listopadu 2013, sp. zn. 30 Cdo 1060/2013; rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. dubna 2015, sp. zn. 34 C 117/2001.

⁵⁶² Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. června 2010, sp. zn. 34 C 117/2001.

⁵⁶³ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. prosince 2014, sp. zn. 66 C 20/2014.

⁵⁶⁴ Dříve § 458 odst. 2 ObčZ 1964; nyní § 3004 odst. 1 ObčZ.

proto uváděn jen proto, že může v některých případech posloužit jako podpůrné hledisko pro zjištění obvyklé licence.

ČKA nemá oprávnění závazně regulovat ceny za služby jejich členů.⁵⁶⁵ Takovou výjimku z pravidla tvorby cen na tržních principech by musel zákon stanovit výslovně a tak, aby o jeho zmocnění k závazné cenotvorbě nebyly na příslušném trhu žádné pochybnosti. ČKA není cenotvorným orgánem podle zákona o cenách,⁵⁶⁶ ani není takovému orgánu postavena na roveň. „*Zákon o výkonu povolání ani jiný právní předpis zároveň neobsahuje konstrukci stanovení odměn navazujícím podzákonným předpisem, jako je tomu např. v případě odměn advokátů či notářů. Pokud tedy v případě žalobkyně a cen zboží dodávaného jejími členy není takových výslovných pravidel, nastupuje pravidlo pro oblasti cenově neregulované, tj. tvorba cen výlučně na tržních principech.*“⁵⁶⁷

ČKA byla v minulosti za vydávání honorářového řádu, kterým pevně určovala ceny za služby architekta, uložena Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže pokuta ve výši 500.000,- Kč, neboť podle úřadu cena za dílo nevznikala tržně vztahem nabídky a poptávky. Proti rozhodnutí podala ČKA rozklad. Předseda úřadu rozklad rozhodnutím ze dne 9. 3. 2005 zamítl a napadené rozhodnutí potvrdil. Proti rozhodnutí předsedy podala ČKA správní žalobu u Krajského soudu v Brně, ale Krajský soud ji rozsudkem ze dne 16. 5. 2006 zamítl.

Podobný případ se stal i v Belgii, kde rozhodoval Evropský soudní dvůr (ESD) na základě čl. 81 Smlouvy o Evropském společenství. Rozhodl, že „*komorou stanovené minimální odměny architektů jsou protiprávní a komora byla pokutována částkou 100 000 eur.*“⁵⁶⁸

Architekt (autor architektonického díla) tedy není při sjednávání výše honoráře vázán ani stavovským, ani právním předpisem. Jiné řády vydané ČKA jsou pro členy závazné.⁵⁶⁹ Konečná cena, za jakou si architekt sjedná cenu za dílo (za jednotlivé výkony), je tak interní záležitostí mezi architektem a klientem. Honorářový řád se pak může použít tehdy, nebyl-li honorář mezi architektem a jeho klientem určen a je předmětem sporu.

Pokud byla kupříkladu postavena stavba neoprávněným užitím architektonického díla v podobě návrhu, je možné se při určení obvyklé odměny inspirovat cenami

⁵⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. září 2007, sp. zn. 5 As 55/2006.

⁵⁶⁶ Zákon č. 526/1990 Sb., o cenách.

⁵⁶⁷ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 25. ledna 2006, sp. zn. 23 C 24/2000.

⁵⁶⁸ MRÁZEK, Petr. Konference spřátelených a sousedících advokátních komor ve Veroně. *Bulletin advokacie*. 2008, č. 3, str. 64.

⁵⁶⁹ Organizační, jednací a volební řád ČKA; disciplinární a smírčí řád ČKA; soutěžní řád ČKA; autorizační řád ČKA; profesní a etický řád ČKA a jednací řád ČKA.

honorářového řádu. Jinými slovy je možno podpůrně vycházet z toho, kolik by jinak autor dostal od porušitele zapláceno za vytvoření díla, kdyby nedošlo k porušení, a kolik za oprávněné užití tohoto díla rozmnožením stavbou, vždy v rámci konkrétního výkonu.

V současné době je po domluvě s Českou komorou architektů Honorářový řád vystaven na internetových stránkách „České stavební standardy“⁵⁷⁰ Honorářový řád upravuje jednak ceny za druh výkonové fáze (příprava, vypracování návrhu/studie díla, zpracování projektové dokumentace pro územní řízení, stavební řízení a pro realizaci stavby) a jednak ceny pro interiérovou tvorbu.

5.1.7.1.2 Určení obvyklé licence znaleckým posudkem

Nejčastěji se prokazuje obvyklá výše licenční odměny znaleckým posudkem, který může být vypracován:

1. znalcem v oboru projektování a stavebnictví;

Podle mých informací mají soudy často velké obtíže ustanovit nezávislého (nepodjatého) znalce k vypracování znaleckého posudku k autorskoprávnímu sporu v architektuře. Ve většině případů je povoláván soudem znalec, ak. arch. Jan Sapák.

2. znalcem z oboru ekonomika, odvětví ceny a odhady;

Pro posouzení architektonického díla, které je oproti jiným autorským dílům velmi specifické, a u něhož se vyžadují znalosti z oboru projektování, se nejeví tato varianta vhodnou.

3. jiné osobě, např. vyžádáním vyjádření České komory architektů.

Krajský soud v Brně v kauze Justiční areál k oceňování znalcem, architektem Janem Sapákem, uvedl: „soud však má znalce za plně kompetentního, neboť má-li se někdo jako znalec zabývat všemi aspekty projektování a architektury, musí být také kompetentní k jejich oceňování. Naproti tomu pouhý znalec cen a odhadů vůbec nemusí být kompetentní pro oceňování hodnoty něčeho tak složitého, jako je architektonické autorské dílo takového významu jako studie Justičního areálu v Brně. Ani znalec v oboru oceňování staveb a běžného projektování by dle názoru soudu nemohl být kompetentní k posuzování významného architektonického autorského díla v podobě předmětné studie.“⁵⁷¹ K výši úplaty se vyjádřila Česká komora architektů ve svém stanovisku, kde uvedla, že úplata za poskytnutou

---

⁵⁷⁰ Blíže zde:

<<http://www.stavebnistandardy.cz/default.asp?Typ=1&ID=6&Pop=0&IDm=6103085&Menu=Program%20pro%20v%FDpo%E8et%20honor%E1%F8e%20architekta%20/%20in%9Een%FDra>>.

⁵⁷¹ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. prosince 2009, sp. zn. 23 C 13/2008.

výhradní licenci k předmětné studii by činila 8.062.050,- Kč, což je suma řádově odpovídající výpočtu znalce ak. arch. Sapáka (7.779.474,- Kč).

5.1.7.1.3 Určení obvyklé licence z ceny celkových nákladů na stavbu díla

Vzhledem k tomu, že v České republice nejsou se stanovením obvyklé odměny za užití architektonického díla včetně díla interiérové architektury jiné zkušenosti než použitím znaleckého posudku, je možné se přiměřeně inspirovat zahraničními profesními organizacemi. Tento přístup se jeví v některých případech vhodným kupříkladu pro určení obvyklé odměny při mimosoudním řešení sporu tak, aby se zbytečně nezvyšovaly náklady autora na řešení sporu.

Podle Britské komory architektů (RIBA) má být odškodnění určeno v hodnotě 6 procent z hodnoty celého díla. Kupříkladu ale Australská komora architektů (AIA), která na rozdíl od britské úpravy zohledňuje na základě judikatury i kreativitu autora, vyčísluje odškodnění na 14 až 16 procent z nákladů na postavení stavby.

Podle autorského práva nehraje vliv význam díla *per se*, má však vliv na určení výše odměny. Rovněž tak je třeba při stanovení této „obvyklé“ odměny za licenci vycházet z renomé autora a jeho běžného honoráře za poskytování služby.

5.1.7.1.4 Určení obvyklé licence volnou úvahou soudu

Pro případ, že by výši obvyklé odměny bylo možno zjistit jen s nepoměrnými obtížemi pro nepřiměřené náklady dokazování s ohledem na výši vymáhaného nároku nebo by ji nebylo lze zjistit vůbec, určí ji dle § 136 o.s.ř. soud podle své úvahy. Půjde často i o případy, kdy není možné honorář (honorářový řád neupravuje cenu za všechny možné vývojové fáze díla) a k tomu se vztahující odměnu za licenci (někdy bývá užito jak stavitelského díla, tak současně díla interiérové architektury) odvodit ani z honorářového řádu, ani porovnáním předmětu ocenění s obdobným předmětem, neboť architektonická díla jsou svébytná, jednorázově tvořená díla (srov. díla hudební). Inspiračním vodítkem pak může být soudu Ivo Telcem vypracovaný Dotazník ke skutkovému zjištění obvyklé odměny za licenci.⁵⁷²

V kauze James Dean žalobce vyčísлил bezdůvodné obohacení částkou 100.000,- Kč, kterou dovedil z výše odměny, která mu byla nabízena jinými vydavateli za možnost fotografování v restauraci James Dean v Praze 1. Městský soud v Praze stanovil v této kauze

---

⁵⁷² TELEC, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 111-122.

částku bezdůvodného obohacení volnou úvahou a bez dalšího uvedl: „na rozdíl od žalobce dospěl k závěru, že přiměřená částka za poskytnutí odměny by byla 25.000,- Kč a jako bezdůvodné obohacení v souladu se zákonem tedy dvojnásobek a to tedy částka 50.000,- Kč. Soud tuto částku stanovil volnou úvahou a ve zbytku tedy soud žalobu zamítl jako nedůvodnou.“⁵⁷³

Soud může svou vlastní úvahou určit, kolik by činila výše obvyklé odměny, nicméně se nesmí jednat o svévoli. Soud by měl zdůvodnit, proč určil částku podle své úvahy, tedy proč nebylo možno výši zjistit, a jakými úvahami byl při určení konkrétní částky veden.

Protože soud rozsudek řádně nezdůvodnil, domnívám se, že šlo o vadu řízení spočívající v jeho nepřezkoumatelnosti.⁵⁷⁴

5.1.7.2 Kauza Projektová dokumentace jako nepeněžitý vklad do základního jmění společnosti

Žalobce HOTEL PLATNĚŘSKÁ, a.s. (dříve Hotel Strahov, a.s.) se domáhal proti žalované, Královské kanonii premonstrátů na Strahově, zaplacení bezdůvodného obohacení ve výši 6,353.871,- Kč.

Obvodní soud pro Prahu 1 žalobě vyhověl⁵⁷⁵ vycházeje ze zjištění, že žalobce prokázal smlouvami o dílo, uzavřenými jeho zakladatelem UHI BOHEMIA se společností HELIKA, a.s., že vytvořil na objednávku dílo, nutné pro vydání stavebního povolení za dohodnutou a přitom přiměřenou cenu, které se mělo stát základním jměním zakládané společnosti Hotel Strahov formou nepeněžitého vkladu oceněného znaleckým posudkem. Toto dílo však bylo plně využito žalovanou, která se tak dle soudu prvního stupně bez právního důvodu na úkor žalobce obohatila.

Městský soud v Praze jako soud odvolací změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl.⁵⁷⁶ Uvedl, že součástí projektové dokumentace bylo i architektonické dílo v podobě studie vypracované ve spoluautorství Tomáše Šantavého, Boženy Svátkové a Václava Hauzírka, k jejímuž užití tito autoři neudělili souhlas. Pokud tedy byla v roce 1995 vložena projektová dokumentace při založení společnosti Hotel Strahov jako nepeněžitý vklad do základního jmění, jejíž nedílnou stěžejní součástí byla uvedená architektonická studie, když projektová dokumentace z architektonické studie vychází a rozpracovává ji, a

⁵⁷³ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. ledna 2015, sp. zn. 37 C 136/2012.

⁵⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. září 2010, sp. zn. 28 Cdo 748/2010.

⁵⁷⁵ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 9. listopadu 2006, sp. zn. 24 C 94/2001.

⁵⁷⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. června 2007, sp. zn. 13 Co 90/2007.

učinila tak bez souhlasu autorů, pak je třeba dle odvolacího soudu tento právní úkon považovat v rozporu s autorským zákonem, a proto neplatný. Žalobce proto nebyl k vymáhání bezdůvodného obohacení aktivně legitimován.

Podle dovolacího soudu nelze mít za to, že by odvolací soud (obdobně jako soud prvního stupně, který se o této otázce zmínil jen okrajově) otázku, zda byly naplněny konkrétní znaky pro to, aby dotčená projektová dokumentace mohla být hodnocena (plně a nebo jen její případná část) jako dílo autorské, řešil zcela důsledně a současně přezkoumatelně. Rozhodnutí obou soudů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.⁵⁷⁷

V dalším řízení Obvodní soud pro Prahu 1⁵⁷⁸ žalobu zamítl a toto rozhodnutí bylo k odvolání žalobce potvrzeno rozsudkem Městského soudu v Praze.⁵⁷⁹ Odvolací soud uvedl, že soud prvního stupně nyní postupoval správně, když nechal vypracovat znalecký posudek Fakultou architektury VUT Brno, z jehož závěru zjistil, že architektonické dílo v podobě studie, která byla součástí projektové dokumentace, je dílem architektonickým. Autoři studie nedali souhlas ke vkladu studie do základního jmění žalobce, ani o tom, že ke vkladu došlo, nevěděli. Za těchto okolností prý žalobce nenabyl žádných práv k architektonické studii, a proto nemohl být v této věci aktivně legitimován.

Dovolací soud v zamítavém rozsudku uvedl: *„způsobem užití díla se rozumí jakákoliv metoda užití díla vymezená podle jeho zevních znaků, která je technicky a hospodářsky odlišitelná. Pojem užití díla je pak třeba vykládat extenzivně. V této souvislosti je možno zmínit fenomén tzv. neznámého způsobu užití díla, což je forma užití, která není v době uzavření příslušné smlouvy o svolení autora k užití díla, objektivně známa, a nemůže tedy být předmětem projevu vůle stran. Významné zde je nejen posouzení ve smyslu technologické uskutečnitelnosti takového užití díla, ale i ohled na jeho hospodářský význam a využitelnost. Právě takto bylo třeba s přihlédnutím ke zcela zřetelnému hospodářskému významu klasifikovat jako užití díla i vložení dotčené projektové dokumentace (obsahující zmiňovanou architektonickou studii) jako nemajetkového vkladu do základního jmění zakládané obchodní společnosti. [...] za situace, kdy byla dotčená architektonická studie kvalifikována jako autorské dílo, a pokud byla zakladatelem žalobce vložena v rámci projektové dokumentace jako nemajetkový vklad do základního jmění zakládané obchodní společnosti Hotel Strahov, došlo k nakládání s tímto dílem, resp. k jehož užití uvedeným*

---

⁵⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 2009, sp. zn. 30 Cdo 4924/2007.

⁵⁷⁸ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 20. března 2012, sp. zn. 31 C 236/2009.

⁵⁷⁹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. března 2013, sp. zn. 18 Co 291/2012.

*způsobem, aniž byl k tomu dán spoluautory tohoto autorského díla společností UHI BOHEMIA souhlas.*⁵⁸⁰

Rozsudek Nejvyššího soudu podle mého názoru není správný, neboť je třeba rozlišovat dvě roviny užití díla, a to užití architektonického díla v podobě studie společností UHI BOHEMIA, která bez souhlasu autorů vytvořila dílo odvozené v podobě projektové dokumentace a mezi „užitím“ projektové dokumentace jako penězi ocenitelného hmotného substrátu, vkladu do základního jmění společnosti.

5.1.8 Právo na uveřejnění rozsudku

Úspěšní autoři v soudním sporu mají právo,⁵⁸¹ nikoliv nárok, na uveřejnění rozsudku. Je na uvážení soudce, zda návrhu žalobce vyhoví. Náklady hradí účastník řízení, který nebyl ve sporu úspěšný. Soud podle okolností určí rozsah, formu a způsob uveřejnění. Právo na uveřejnění rozsudku má společné rysy s nárokem na nepeněžité zadostiučinění; těmi jsou požadavek přiměřenosti a soudcovské uvážení.

5.1.9 Procesněprávní nároky

Žalobce může před zahájením řízení o věci samé navrhnout soudu vydání předběžného opatření⁵⁸² či se domáhat zajištění důkazu.⁵⁸³

Předběžné opatření slouží k:

1. zatímní úpravě poměrů účastníků (kupříkladu při hrozbě zvýšení újmy), nebo
2. z obavy, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen.

Naléhavost úpravy poměru účastníků je jednou z podmínek jeho vydání. V rámci řízení o vydání předběžného opatření (nebo také v samotném řízení u negatorního či restitučního nároku) může být kupříkladu účastníku uloženo, aby:

- a) složil peněžitou částku nebo věc do úschovy u soudu (kupříkladu architektonickou studii, projektovou dokumentaci, nebo pořízený videozáznam hmotně zachyceného díla),
- b) se zdržel dalšího porušování autorského práva navrhovatele;

Podle usnesení Vrchního soudu v Praze k zabránění nekalosoutěžního jednání, které je *per analogiam* aplikovatelné i na autorskoprávní spory: „*ačkoliv zpravidla není přípustné, aby již předběžným opatřením dosáhl*

⁵⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. února 2015, sp. zn. 30 Cdo 2789/2013.

⁵⁸¹ § 40 odst. 3 AZ.

⁵⁸² § 74 o.s.ř.

⁵⁸³ § 78 o.s.ř.

*oprávněný toho, čeho lze dosáhnout až pravomocným rozsudkem ve věci, nelze vyloučit vydání předběžného opatření, směřujícího k zákazu určitého jednání, v případě žaloby o zdržení se tohoto jednání, jež naplňuje znaky jednání nekalé soutěže. Rozhodné je zde hledisko zabránění vzniku, popřípadě rozšiřování újmy dotčeného účastníka.*⁵⁸⁴

- c) něco vykonal či něco snášel,
- d) nenakládal s určitými věcmi nebo právy.

Naše právní úprava splňuje požadavek TRIPS, aby byla z důvodu rychlosti řízení předběžná opatření soudy vydávána *ex parte*, bez slyšení druhé strany.⁵⁸⁵ K nařízení předběžného opatření je příslušný soud, který je příslušný k řízení o věci.⁵⁸⁶ Podle Nejvyššího soudu: „*k nařízení předběžného opatření postačuje, jsou-li tvrzené skutečnosti alespoň osvědčeny, to jest, jeví-li se alespoň pravděpodobnými.*“⁵⁸⁷ V řízení o vydání předběžného opatření se pro zrychlení a zefektivnění řízení neprovádí ani dokazování. Uplatnění předběžného opatření je podmíněno složením jistoty k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by vznikla předběžným opatřením. Navrhovatel je povinen složit jistotu nejpozději ve stejný den, kdy podal u soudu návrh na nařízení předběžného opatření, a to ve výši 10.000,- Kč a v obchodních věcech ve výši 50.000,- Kč.⁵⁸⁸ Pokud není jistota složena, je návrh na vydání předběžného opatření odmítnut.⁵⁸⁹ Z důvodu nebezpečí z prodlení je soud povinen vydat soudní rozhodnutí bezodkladně, jinak do sedmi dnů od podání návrhu.

Autor by neměl před podáním žaloby otálet se zajišťováním důkazu, a to:

1. svépomocí (kupříkladu úschovou u notáře, svědectvím),
2. notářským zápisem, který je veřejnou listinou, o níž platí, že je obsah pravdivý.
3. soudem na návrh, pokud je zde obava, že jej později nebude možno provést vůbec nebo jen s velkými obtížemi;⁵⁹⁰

K zajištění důkazu je příslušný soud, který by byl příslušný k řízení o věci, nebo soud, v jehož obvodu je ohrožený důkazní prostředek.⁵⁹¹

4. krajským soudem, v jehož obvodu je zajišťovaný předmět důkazního prostředku ve věcech týkajících se práv z duševního vlastnictví.⁵⁹²

⁵⁸⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. června 1995, sp. zn. 3 Cmo 1592/1994.

⁵⁸⁵ § 75c odst. 3 o.s.ř.

⁵⁸⁶ § 74 odst. 3 o.s.ř.

⁵⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2001, sp. zn. 20 Cdo 134/1999.

⁵⁸⁸ § 75b odst. 1 o.s.ř.

⁵⁸⁹ § 75b odst. 2 o.s.ř.

⁵⁹⁰ § 78 odst. 1 o.s.ř.

⁵⁹¹ § 78 odst. 2 o.s.ř.

Zajištění předmětu důkazního prostředku ve věcech týkajících se práv z duševního vlastnictví není v praxi příliš využíváno a úprava primárně směřuje k zajištění padělaného sportovního oblečení, parfémů, nelegálně vytvořených kopií CD či DVD apod., nikoli k zajištění hmotných substrátů architektonických děl.

5.1.9.1 Předběžné opatření ke zdržení se užití architektonického díla sportovního areálu

Architekt se domáhal nařízení předběžného opatření, kterým měla být Statutárnímu městu Karviná uložena povinnost zdržet se užití autorského díla v podobě architektonické a urbanistické studie sportovního areálu MFK Karviná. Krajský soud v Ostravě svým usnesením nařídil předběžné opatření a současně uložil navrhovateli podat k soudu žalobu o ochranu proti porušování autorských práv.⁵⁹³

Proti tomuto usnesení podal žalovaný odvolání, v němž se hájil tím, že nebyly splněny zákonné podmínky pro nařízení předběžného opatření.⁵⁹⁴ Namítal především, že navrhovatel ničím nedoložil svá tvrzení o tom, že zhotovil architektonickou a urbanistickou studii sportovního areálu MFK Karviná, že tuto studii předal společnosti COPLAN Projekt s.r.o. na základě smlouvy o dílo a že uvedená společnost ji následně předala žalovanému, který s ní případně nakládal. Dle žalovaného navrhovatel nikdy nevytvořil žádný výstup samostatně, ale vždy za součinnosti s ostatními členy týmu pod vedením společnosti COPLAN Projekt s.r.o. Navíc předmětná studie prý nikdy nevznikla. Odvolací soud se ztotožnil s názorem žalovaného a uvedl, že z obsahu smlouvy o dílo žádný závazek navrhovatele k vytvoření předmětné studie nevyplývá. Odvolací soud rovněž vytkl navrhovateli, že neosvědčil, že: „*tyto náčrty mají skutečně charakter autorského díla chráněného ustanovením § 2 a násl. autorského zákona č. 121/2000 Sb.*“⁵⁹⁵ Vrchní soud v Olomouci proto změnil usnesení Krajského soudu v Ostravě tak, že návrh na vydání předběžného opatření zamítl.⁵⁹⁶

Přes tento neúspěch se žalobce v průběhu řízení o určení autorství, o zdržení se neoprávněného užití a zásahu do díla a o vydání bezdůvodného obohacení podle autorského zákona znovu domáhal u Krajského soudu v Ostravě vydání předběžného opatření, kterým měla být žalovanému uložena povinnost zdržet se užití díla v podobě architektonické a

---

⁵⁹² § 78b o.s.ř.

⁵⁹³ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. června 2012, sp. zn. 5 Nc 1/2012.

⁵⁹⁴ § 74 a n. o.s.ř.

⁵⁹⁵ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. července 2012, sp. zn. 1 Co 180/2012.

⁵⁹⁶ Tamtéž.

urbanistické studie sportovního areálu MFK Karviná, v jakémkoliv stádiu rozpracování včetně jejího rozpracování v podobě dokumentace pro stavební povolení a dokumentace pro územní rozhodnutí. Krajský soud dospěl k závěru, že petit návrhu žalobce na vydání předběžného opatření byl takřka totožný s petitem dřívějšího návrhu na vydání předběžného opatření a podle stejných skutkových tvrzení obou návrhů mělo být opětovně rozhodnuto o totožném nároku mezi stejnými účastníky. Projednání stejného nároku bránila překážka *rei iudicatae*, a proto Krajský soud v Ostravě řízení na vydání předběžného opatření zastavil.⁵⁹⁷

Proti tomuto usnesení podal žalobce odvolání, v němž namítal, že se mezitím podstatně změnilo rozhodující skutečnosti případu, a to že žalovaná postoupila v přípravě realizace rekonstrukce sportovního areálu Městský stadion v Karviné Ráji do další fáze a že hrozí nezvratný zásah do autorských práv žalobce v podobě stavby na základě zkomoleného a neoprávněně pozměněného návrhu. Vrchní soud v Olomouci⁵⁹⁸ však žalobce nepřesvědčil, když odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně a odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu pod sp. zn. 29 Cdo 841/2007, podle něhož překážka věci pravomocně rozhodnuté platí i pro řízení o návrhu na nařízení předběžného opatření.

5.2 Promlčení práv k dílům z oblasti architektury

Při ochraně svých autorských práv je velmi důležité neotálet s vymáháním svých práv, neboť čas hraje v právu velmi důležitou roli, což potvrzuje i základní soukromoprávní zásada *vigilantibus iura scripta sunt*. Jako určitá forma donucení autorů neotálet s včasným výkonem svých práv působí institut promlčení, který slouží k zachování právní jistoty. Pokud totiž oprávněný nedbá během promlčecí lhůty o svá subjektivní práva, má právo se povinný domnívat, že oprávněný nemá zájem o předmětné plnění, ale naopak má zájem na zachování *statu quo*. Zásada právní jistoty tedy směřuje k zachování právního stavu, který se po uplynutí promlčecí lhůty bez vůle povinného, který promlčení nezavinil, nebude měnit. „Uznává se rovněž, že je ve veřejném zájmu řešit soudní spory rychle a účinně, a tím zabraňovat dlouhodobým nejistým stavům, které jsou nákladné, a tudíž neúčelné. Z uvedených důvodů je promlčení pravidelnou součástí všech právních řádů.“⁵⁹⁹

Pro úpravu promlčení jsou rozhodující dva základní faktory, a to počátek běhu promlčecí lhůty (slovy předchozího občanského zákoníku promlčecí „doby“) a její délka.

⁵⁹⁷ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. ledna 2013, sp. zn. 5 C 56/2012.

⁵⁹⁸ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. února 2013, sp. zn. 1 Co 48/2013.

⁵⁹⁹ Blíže viz TÉGL, Petr; WEINHOLD, Daniel. In MELZER, Filip; TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, str. 882.

Vzhledem k přechodu ze staré právní úpravy (z předchozího občanského zákoníku) na novou právní úpravu (občanský zákoník účinný od 1. ledna 2014) je důležité pamatovat na skutečnost, že lhůty, které začaly běžet před 1. lednem 2014, se až do svého zakončení posuzují podle předchozího občanského zákoníku. To platí i pro lhůty pro uplatnění práv, která se řídí předchozím občanským zákoníkem, i když začaly běžet až po 1. lednu 2014.⁶⁰⁰

Současný občanský zákoník stojí na koncepci promlčení práva, nikoli na promlčení práva na podání žaloby, jako tomu je dle právní úpravy Spojených států amerických, nebo na promlčení nároku, jako tomu je v Německu. Uplynutím promlčecí lhůty dochází v případě vznesení námitky promlčení k oslabení subjektivního majetkového práva a praktické nemožnosti uplatnění nároků. Nejvyšší soud se ve svém usnesení v roce 2009 vyjádřil tak, že: „*podstatou promlčení skutečně není zánik práva, ale jeho závažné oslabení, protože nárok jakožto součást subjektivního práva se stává podmíněným – závisí na tom, zda se povinný subjekt promlčení dovolá. Pokud se tak stane, nárok oprávněného subjektu zaniká, právo se stává nevynutitelným (byť nezaniká a stále existuje) a soud (resp. jiný příslušný orgán) jej nemůže přiznat.*“⁶⁰¹

Od uplynutí promlčecí lhůty je třeba hovořit o tzv. podmíněném nároku, resp. o právu s podmíněným nárokem: „*i po prostém uplynutí promlčecí lhůty tedy zůstává věřitelovo právo vybaveno nárokem. Tím ještě nedochází k zániku žalovatelnosti a věřitel může své právo u soudu uplatnit. Není tedy pravda, co říká Eliáš:*⁶⁰² „*konstrukce, že promlčením subjektivního práva zaniká nárok, který je složkou subjektivního práva, s tím, že právo samo nadále trvá jako naturální, je ve zdejším právním prostředí dobře srozumitelná. Proto na ní ani osnova občanského zákoníku nechce nic měnit.*“⁶⁰³ Stejný názor zastává i Jarmila Lazíková s Markem Števkem: „*jestliže dlužník účinně vznesl námitku promlčení před soudem, nárok na vymáhání žalovaného subjektivního práva zaniká, ale subjektivní právo věřitele existuje nadále v podobě naturálního, tedy soudní cestou nevymahatelného práva.*“⁶⁰⁴ V okamžiku vznesení námitky se tak subjektivní právo stává právem bez nároku (tzv. naturálním právem). Promlčením dlužníkovou povinnost k plnění zaniká,⁶⁰⁵ ale jeho

---

⁶⁰⁰ § 3036 ObčZ.

⁶⁰¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2009, sp. zn. 28 Cdo 1358/2008.

⁶⁰² V poznámce pod čarou citované části komentáře: ELIÁŠ, Karel. Návrh úpravy promlčení v osnově občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 1-2, str. 49.

⁶⁰³ TÉGL, Petr; WEINHOLD, Daniel. In MELZER, Filip; TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, str. 885.

⁶⁰⁴ LAZÍKOVÁ, Jarmila; ŠTEVČEK, Marek. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, str. 2167.

⁶⁰⁵ § 609 ObčZ.

oprávnění plnit zůstává, čímž se zabraňuje vzniku práva na vydání bezdůvodného obohacení.

Pokud povinný využije své právo vznést námitku promlčení, soud po zjištění, že žalované subjektivní právo je skutečně promlčeno, je povinen žalobu zamítnout bez dalšího zjišťování skutkového stavu. Z předmětné povinnosti soudu zamítnout žalobu po vznesení námítky promlčení existují výjimky:

1. vznesení námítky promlčení odporuje dobrým mravům,
2. i po uplynutí promlčecí lhůty se může strana dovolat svého práva při obraně proti právu uplatněnému druhou stranou, pokud se obě práva vztahují k téže smlouvě nebo k několika smlouvám uzavřeným co do účelu v závislosti na sobě. Dále se může strana dovolat svého práva i po uplynutí promlčecí lhůty v případě započtení, pokud mohlo být k započtení přistoupeno kdykoli před uplynutím promlčecí lhůty.⁶⁰⁶
3. pokud jsou si strany povinny vrátit, co nabyly podle neplatné smlouvy nebo ze zrušeného závazku, přihlédně soud k námitce promlčení, jen pokud by promlčení mohla namítnout i druhá strana. To platí i v případě, že bylo plněno na základě zdánlivého právního jednání.⁶⁰⁷

Autorský zákon neupravuje problematiku promlčení. Předchozí občanský zákoník velmi stručně uváděl, že se promlčují všechna majetková s výjimkou práva vlastnického. *A contrario* tak absolutní práva autorská a práva osobnostní upravená v občanském zákoníku nepodléhala promlčení. Promlčení k námitce dlužníka tak podléhala relativní majetková práva, tedy právo na zaplacení licenční odměny, právo na náhradu škody a právo na vydání bezdůvodného obohacení.

Podle současného občanského zákoníku se promlčují všechna majetková práva s výjimkou případů stanovených zákonem. Pro jiná práva zakotvuje občanský zákoník taxativní vymezení zákonných výjimek z promlčení, tj. podléhají promlčení pouze tehdy, pokud to *expressis verbis* zákon stanoví,⁶⁰⁸ čímž se má na mysli jakýkoli zákon, neboť v opačném případě by byl použit termín „tento zákon stanoví“.

Absolutní autorská práva nepodléhají promlčení s výjimkou satisfakce v peněžité formě. K promlčení dochází u práva na náhradu škody, u práva na vydání bezdůvodného obohacení a u relativních smluvních majetkových práv. Přesto může být s ohledem na

---

⁶⁰⁶ § 617 ObčZ.

⁶⁰⁷ § 610 odst. 2 ObčZ.

⁶⁰⁸ § 611 *in fine* ObčZ.

zásadu návratnosti investice absolutní autorské právo neúčinné po uplynutí určité doby, neboť by nemělo docházet k zakonzervování stavu a určitého monopolního zvýhodnění autora. Představme si totiž, že by autor po třiceti letech od postavení stavby žádal soud restitučním nárokem její zbourání, neboť došlo k dehonestaci díla. Taková spekulace ze strany autora díla by se zřejmě dostala do rozporu s dobrými mravy a uplatněný restituční nárok by zřejmě nesplnil podmínku přiměřenosti.

Subjektivní promlčecí lhůta počíná běžet ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé, tj. od okamžiku, kdy se oprávněná osoba dozvěděla o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty, anebo alternativně od okamžiku, kdy se o nich dozvědět měla a mohla.⁶⁰⁹ Rozhodná je ta okolnost, která nastala dříve. Nicméně přísný požadavek objektivní okolnosti by měl být soudy využíván jen tam, kde šlo o skutečně hrubou nedbalost ze strany autora díla. „*V případě uzavření dohody o mimosoudním jednání věřitele a dlužníka o právu nebo o okolnosti, která právo zakládá, počne promlčecí lhůta běžet poté, co věřitel nebo dlužník výslovně odmítne v takovém jednání pokračovat; počala-li promlčecí lhůta běžet již dříve, po dobu jednání neběží.*“⁶¹⁰

V předchozím občanském zákoníku byla pro počátek běhu lhůty rozhodující objektivní, nikoli subjektivní okolnost. To znamená, že lhůta běžela ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé. U práv, která musela být uplatněna nejprve u fyzické nebo právnické osoby, počínala běžet promlčecí lhůta ode dne, kdy bylo právo takto uplatněno.⁶¹¹

Subjektivní promlčecí lhůta je tříletá a plyne zpravidla v rámci objektivní promlčecí lhůty. Majetkové právo se tak promlčí nejpozději uplynutím deseti let ode dne, kdy dospělo (nikoli nutně ode dne splatnosti).⁶¹² Jde o obecnou objektivní lhůtu, která se uplatní všude tam, kde občanský zákoník nestanoví pro majetková práva jinou délku promlčecí lhůty. Pro (osobní) osobnostní práva, která podléhají promlčení, tak objektivní promlčecí lhůta neexistuje, a tudíž se tato práva promlčují jen v rámci subjektivní promlčecí lhůty. Promlčecí lhůta má hmotněprávní povahu. Nestáčí by tedy, pokud by byla žaloba předána k poštovní přepravě v poslední den lhůty.

Autoři architektonických děl často argumentují tím, že nemohli uplatnit své právo u soudu dříve, nežli byla stavba dokončena a nežli se dozvěděli, v jakém rozsahu bylo do jejich autorského díla neoprávněně zasaženo. S touto argumentací se však neztotožňují, neboť již v okamžiku zjištění jakéhokoli zásahu do díla může autor požadovat zastavení

---

⁶⁰⁹ § 619 odst. 2 ObčZ.

⁶¹⁰ § 647 ObčZ.

⁶¹¹ § 102 ObčZ 1964.

⁶¹² § 629 odst. 2 ObčZ.

neoprávněných zásahů uplatněním negatorního nároku před soudem. Architekt by proto měl jednat bezprostředně poté, co se o zásahu dozvěděl a nevyčkávat až do doby, kdy porušitel podle kreseb stavbu zachycující jeho dílo postaví. Mezi architektonickou kresbou a stavbou totiž může uběhnout několik měsíců. Je totiž bezvýznamné, zda bylo do architektonického díla zasaženo v okamžiku, kdy bylo hmotně zachyceno architektonickou studií, projektovou dokumentací, nebo dokonce rozmnožením stavbou.

Podle advokáta žalobce Petra Franty, Svatopluka Šplechtny, v kauze Letiště Václava Havla: „*u architektonických děl běh promlčecí lhůty počíná plynout okamžikem, kdy je architektonické dílo dokončeno. Aby poškozený autor mohl v celku poznat, v jakém rozsahu byla jeho autorská práva dotčena.*‘ Podle něj se totiž podoba může ještě změnit. *‘Takže by se mělo jít nejdále ke dni, kdy bylo pravomocné stavební povolení,‘ uvedl advokát. Až tehdy totiž podle něj existuje platná projektová dokumentace. ‘Ta se ale taky může změnit,‘ podotkl.*“⁶¹³ S tímto názorem nelze souhlasit, protože vydání stavebního povolení jakožto veřejnoprávního oprávnění nijak nesouvisí s okamžikem zásahu do díla z autorskoprávního pohledu. I samo autorské právo k dílu vzniká okamžikem vytvoření díla bez ohledu na jakékoli veřejnoprávní potvrzení.

Někteří autoři často vyčkávat s podáním žaloby na porušení relativních majetkových práv. Podle Michala Šalomouna: „*musí být každému, kdo je obeznámen s principy spravedlnosti, jasné, že je nespravedlivé poskytnout ochranu autorovi (případně majiteli práv k dílu), který s vymáháním nároku otálí, zatímco porušitel copyrightu utrácí horentní sumy peněz na exploataci díla, autor tohoto díla (majitel práv k němu) zasáhne jenom tehdy, pokud se ukáže být investice porušitele jako zisková. Taková situace pak vlastně umožňuje bez rizika spekulovat s cizími penězi, kde není možné nic ztratit a je možné jenom získat [...] za posledních osmdesát pět let různé soudy trvaly na tom, že uvedená koncepce otálení, jak byla popsána výše, nezapovídá žalobu proti úmyslnému porušiteli (deliberate infringer) copyrightu.*“⁶¹⁴

5.2.1 Námitka promlčení odporující dobrým mravům

Soulad výkonu práva s dobrými mravy představuje významný princip, který v odůvodněných případech dovoluje zmírňovat tvrdost zákona a dává soudci prostor pro

---

⁶¹³ POKORNÝ, Marek. Pražské letiště ukradlo architektů svoji budovu, řekl soud [online]. *Aktuálně.cz*, 22. dubna 2015 [cit. 24. února 2016]. Dostupné zde: <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/unikatni-kradez-letiste-praha-ukradlo-svoji-budovu/r%7E40606d42e8fe11e4bc74002590604f2e/>>.

⁶¹⁴ ŠALOMOUN, Michal. *Ochrana názvů, postav a názvů uměleckých děl*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 69-70.

uplatnění pravidel slušnosti (ekvity). K tomu, aby bylo soudem shledáno, že uplatněná námitka promlčení odporuje dobrým mravům, musí být dle Nejvyššího soudu⁶¹⁵ kumulativně splněny následující podmínky:

1. musí se jednat o zneužití práva,
2. musí jít na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí lhůty nezavinil,
3. a vůči kterému by v takové situaci zánik nároku na plnění v důsledku uplynutí promlčecí lhůty byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání:
  - a) s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a
  - b) s důvody, pro které své právo včas neuplatnil.

Námitkou promlčení odporující dobrým mravům se zabýval Ústavní soud ve dvou zásadních nálezech. V prvním nálezu⁶¹⁶ šlo o vztahy v době komunistického režimu v Československu. Otec stěžovatelky převedl svůj statek vedlejšímu účastníkovi, který mu však v důsledku špatné situace za nemovitost nezaplatil a v tísní ji daroval státu a požádal i o výmaz ohledně zástavního práva ve prospěch stěžovatelky. Po listopadu 1989 byl statek vydán vedlejšímu účastníkovi na základě rozhodnutí pozemkového úřadu, ale bez zástavních práv, neboť na tento případ zákonodárce v zákoně č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, nepamatoval. Ústavní soud konstatoval, že stěžovatelce nebyla poskytnuta dostatečná ochrana tím, že se obecné soudy nezabývaly možným rozporem vznesené námitky promlčení s dobrými mravy.

Ve druhém nálezu se kauza týkala poměrů mezi matkou v pokročilém věku a jejím synem, který jí nevyplatil peníze za prodané nemovitosti, jenž měli ve spoluvlastnictví, ale naopak v rámci soudního řízení uplatnil námitku promlčení. Ústavní soud se v roce 2005 vyjádřil k vznesené námitce promlčení v rozporu s dobrými mravy již konkrétněji: „*není pochyb o tom, že námitka promlčení zásadně dobrým mravům neodporuje, ale mohou nastat situace (např. v poměru mezi nejbližšími příbuznými), že uplatnění této námitky je výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil a vůči němuž by za takové situace zánik nároku na vydání bezdůvodného obohacení v důsledku uplynutí promlčecí doby bylo nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil.*“⁶¹⁷

Na základě obou předestřených nálezů Ústavního soudu lze dospět k závěru, že odepření námitky promlčení pro rozpor s dobrými mravy soudem je možné jen ve zcela

---

⁶¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2008, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000.

⁶¹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 15. ledna 1997, sp. zn. II. ÚS 309/1995.

⁶¹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 6. září 2005, sp. zn. I. ÚS 643/2004.

výjimečných případech, a to i pro autorskoprávní spory v architektuře.

Námitkou promlčení a jejího rozporu s dobrými mravy se zabýval i Nejvyšší soud, podle něhož: „*pokud průměrná hodinová odměna vyplacená žalované za vedení účetnictví dosahovala částky 3.800,- Kč nebo obdobné výše, přičemž k jejímu vypláčení navíc de facto došlo na úkor mnoha set dalších věřitelů – zaměstnanců úpadce, jež reálně neměli žádnou možnost se proti nezákonnému uzavření značně nevýhodných smluv bránit, odporuje elementárním zásadám spravedlnosti, aby si žalovaná získané plnění dosahující mnoha set tisíc korun ponechala. Řečeno jinak, námitku promlčení vznesenou žalovanou je třeba v posuzované věci posoudit jako rozpornou s dobrými mravy.*“⁶¹⁸ V této věci byla podána i ústavní stížnost,⁶¹⁹ která však byla odmítnuta jako nepřípustná.

Byť současný občanský zákoník nepřejal ve stejném znění ustanovení předchozího občanského zákoníku, že: „*výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy,*“⁶²⁰ objevuje se pojem dobré mravy na jeho několika místech (kupř. „*výklad a použití právního předpisu nesmí být v rozporu s dobrými mravy...*“⁶²¹). Navíc nová právní úprava umožňuje postup podle nově začleněné zásady, že „*zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany.*“⁶²² Ostatně i podle výše citovaného nálezu Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 643/2004 je vznesení námitky promlčení v rozporu s dobrými mravy výrazem zneužití práva. Dosavadní judikaturu je tak možné aplikovat i na poměry po 1. lednu 2014; zneužití práva však musí nabývat určité intenzity, tj. musí jít o „zjevné“ zneužití práva.

5.2.2 Promlčení práva na peněžité zadostiučinění

Nejvyšší soud vydal v roce 2008 přelomový judikát ve věci promlčení práva na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle ustanovení § 13 odst. 2 ObčZ 1964.⁶²³ Vzhledem k tomu, že v této věci nepanovala shoda, rozhodoval velký senát Občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu. O měsíc později ve stejném duchu rozhodl Nejvyšší soud i ohledně promlčení práva na peněžité zadostiučinění k architektonickému dílu.⁶²⁴

⁶¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. března 2014, sp. zn. 28 Cdo 4180/2013.

⁶¹⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 30. září 2014, sp. zn. II. ÚS 1800/2014.

⁶²⁰ § 3 odst. 1 ObčZ 1964.

⁶²¹ § 2 odst. 3 ObčZ.

⁶²² § 8 odst. 1 ObčZ.

⁶²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2008, sp. zn. 31 Cdo 3161/2008.

⁶²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 2008, sp. zn. 30 Cdo 410/2007.

V roce 1993 vytvořil žalobce studii pro výběrové řízení na vyhledání investora obchodního centra Konvent ve Žďáře nad Sázavou, na kterou o tři roky později neoprávněně navázal žalovaný vypracováním projektové dokumentace ke stavebnímu řízení a prováděcího projektu ke stavbě. Žalovaný tak nakládal s autorským dílem žalobce bez jeho souhlasu a vydával ho za své. Žalobce se proto rozhodl podat žalobu o zaplacení částky 350.000,- Kč z titulu náhrady nemajetkové újmy.

Krajský soud v Brně dal za pravdu žalobci vycházeje ze zjištění, že žalobce je autorem díla. Ze znaleckého posudku pak vzal soud za prokázané, že dílo žalobce a žalovaného nejsou samostatná díla, ale že dílo žalovaného je úpravou již existujícího díla žalobce. Žalovaný však před soudem vznesl námitku promlčení. Krajský soud v Brně k námitce promlčení uvedl, že: „*se v daném případě jedná o období ochrany osobnostních práv fyzické osoby podle § 11 násl. občanského zákoníku (dále jen „o.z.“), kdy je nelze jako právo ryze osobnostní povahy osobnosti fyzické osoby vydělit z okruhu nepromlčitelných nemajetkových práv, byť se satisfakce příslušné nemajetkové újmy fyzické osoby vyjadřuje prostřednictvím finančních prostředků.*“⁶²⁵

Vrchní soud v Olomouci se k odvolání žalovaného neztotožnil s názorem Krajského soudu v Brně o posouzení otázky promlčení práva na náhradu nemajetkové újmy vyjádřené v penězích a konstatoval, že je toto jeho právo promlčeno. Uvedl, že se promlčují všechna práva majetková s výjimkou práva vlastnického a v souzené věci se jedná o majetkové právo, byť vzniklé v důsledku závažné újmy nemajetkové povahy. Toto právo mohlo být vykonáno poprvé v průběhu roku 1996, takže tříletá promlčecí lhůta skončila v průběhu roku 1999. Žaloba však byla podána až v roce 2000. Analogie s osobnostními právy fyzické osoby je dle jeho názoru nepřijatelná.

Nejvyšší soud se k dovolání žalobce ztotožnil s názorem soudu odvolacího a dodal, že: „*být i v tomto případě jde o satisfakci v oblasti nemateriálních práv (postihující újmu nemajetkové povahy), její vyjádření peněžním ekvivalentem způsobuje, že jde o osobní právo majetkové povahy. Proto právo na zadostiučinění v peněžité částce podle ustanovení § 32 odst. 1 věta druhá autorského zákona promlčení podléhá. [...] Je-li obsahem nároku podle ustanovení § 32 odst. 1 věta druhá autorského zákona požadavek na zaplacení peněžní částky, pak princip právní jistoty vylučuje, aby plynutí času nebyly přiznány žádné právní*

---

⁶²⁵ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 22. dubna 2005, sp. zn. 23 C 47/2000.

účinky.⁶²⁶ Dle názoru soudu je podstatný obsah nároku, nikoliv předmět jeho ochrany, co činí pro povahu nároku určující, zda se uplatní obecný právní institut (promlčení) oslabující jeho vymahatelnost v závislosti na okamžiku jeho uplatnění u soudu a na dispozitivním chování žalovaného.

Případ se dostal až před Ústavní soud, který uvedl, že: „v posuzovaném případě nepochybně došlo v průběhu řízení ke změně právního názoru pokud jde o promlčení práva na zaplacení peněžní částky podle ustanovení § 32 odst. 1 autorského zákona v souvislosti s vydáním rozsudku velkého senátu Občanskoprávního a obchodního senátu Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2008 č. j. 31 Cdo 3161/2008-156. Skutečnost, že institut promlčení ve vztahu k žalovanému nároku prošel určitým judikatorním vývojovým procesem, nezakládá podle názoru Ústavního soudu jeho protiústavnost, neboť představuje součást rozhodovací praxe orgánů veřejné moci (zvláště pak soudů) a v nich obsažená interpretace tvoří v materiálním smyslu součást příslušné právní normy, od níž se odvíjí ochrana důvěry adresátů právních norem v právo,⁶²⁷ a proto ústavní stížnost odmítl.

„Zastánci tohoto názoru argumentují přitom zejména obdobným trendem v jiných evropských zemích a v neposlední řadě i všeobecným evropským doktrinálním trendem (Principles European Tort Law PETL), podporovaným i judikaturou Evropského soudu pro lidská práva, podle nichž nemajetková újma na osobnosti je vnímána jako druh škody (Švestka a kol., 2012, s. 589).⁶²⁸

Se shora uvedeným názorem se neztotožňuje Ivo Telec, podle něhož: „právo na přiměřené zadostiučinění není právem, které by podléhalo promlčení, tzn. není majetkovým právem, a to i bez zřetele na to, že samo plnění peněžitého zadostiučinění jest majetkovým plněním. Jedná se stále o jeden a týž nárok z osobního práva, který může mít hned několik podob včetně kombinovaného zadostiučinění morálního i peněžního, a to dle okolností nastalého případu a legální úpravy [srov. § 40 odst. 1 písm. e) bod 1. a 2. AutZ]. Jak známo, osobní práva nepodléhají promlčení (§ 100 odst. 2 ObčZ a contr.). Vyjma ovšem zvláštního a zcela nesystematického zákonného případu z roku 2006, jenž se týká promlčení osobního práva na zadostiučinění při újmě způsobené výkonem veřejné moci.⁶²⁹ S tímto názorem lze souhlasit v tom, že pokud má být peněžitá satisfakce dle dikce autorského zákona přiznána

⁶²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 2008, sp. zn. 30 Cdo 410/2007; rovněž tak srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2008, sp. zn. 31 Cdo 3161/2008 – rozhodnutí velkého senátu ve věci práva na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle ustanovení § 13 odst. 2 ObčZ 1964.

⁶²⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. května 2009, sp. zn. IV. ÚS 561/2009.

⁶²⁸ LAZÍKOVÁ, Jarmila; ŠTEVČEK, Marek. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, str. 2182.

⁶²⁹ TELEC, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 127.

až tehdy, jevíla-li by se jiná forma zadostiučinění nepostačující, tj. v případě, kdy by porušitel zasáhl do autorského díla tak, že by vznikla újma méně závažného charakteru, kterou by bylo lze odčinit pouze omluvou, byl by v souladu s názorem Nejvyššího soudu autor architektonického díla chráněn více, protože by se jeho právo nepromlčovalo, než v případě zásahu závažného charakteru, jenž by bylo možné efektivně odčinit jen peněžítým zadostiučiněním. Na druhou stranu omluva dána po mnoha letech od doby, kdy došlo k zásahu do práva, se může jevit již neúčelnou.

Občanský zákoník účinný od 1. ledna 2014 tuto právní nejistotu narovnává novým ustanovením, které zní: „*v případě práva na život a důstojnost, jméno, zdraví, vážnost, čest, soukromí nebo obdobného osobního práva se promlčují jen práva na odčinění újmy způsobené na těchto právech,*“⁶³⁰ čímž dochází ke kodifikaci právního názoru vysloveného velkým senátem Nejvyššího soudu v rozhodnutí z roku 2008 ve věci práva na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle ustanovení § 13 odst. 2 ObčZ 1964.⁶³¹ Promlčecí lhůta je tříletá.

5.2.3 Promlčení práva na náhradu škody

V předchozím občanském zákoníku se právo na náhradu škody promlčovalo v subjektivní lhůtě dvou let ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá.⁶³² Nejpozději se právo na náhradu škody promlčelo v objektivní tříleté lhůtě, a šlo-li o škodu způsobenou úmyslně, pak za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla.⁶³³ Prvotně běžela objektivní promlčecí lhůta už od události, z níž škoda vznikla a mohlo se stát, že se právo na náhradu škody promlčelo dříve, než se škoda stihla projevit. Nová právní úprava tomuto škodlivému jevu zabráňuje.

Okolnosti rozhodné pro počátek běhu promlčecí lhůty zahrnují vědomost o škodě a o osobě povinné k její náhradě, tedy nikoli o tom, že došlo k protiprávnímu stavu. To platí obdobně i pro odčinění újmy.⁶³⁴ Vědomostí o škodě se má na mysli, že se poškozený dozvěděl o majetkové újmě určitého druhu a rozsahu, kterou (případně) lze objektivně vyčíslit v penězích tak, že právo na její náhradu lze důvodně uplatnit u soudu.

Současný občanský zákoník prodlužuje promlčecí lhůty. Subjektivní promlčecí lhůta je tříletá a objektivní promlčecí lhůta je desetiletá počítaje od okamžiku, kdy škoda

---

⁶³⁰ § 612 ObčZ.

⁶³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2008, sp. zn. 31 Cdo 3161/2008.

⁶³² § 106 odst. 1 ObčZ 1964.

⁶³³ § 106 odst. 2 ObčZ 1964.

⁶³⁴ § 620 odst. 1 ObčZ.

nebo újma vznikla.⁶³⁵ Byla-li však škoda nebo újma způsobena úmyslně, promlčí se právo na její náhradu nejpозději za patnáct let ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla.⁶³⁶ Právo na náhradu škody nebo jiné újmy se promlčí, když uplyne jedna ze lhůt, tj. jestliže nejdříve uplyne subjektivní promlčecí lhůta, právo se promlčí bez ohledu na to, že objektivní promlčecí lhůta ještě neuplynula a naopak.

5.2.4 Promlčení práva na vydání bezdůvodné obohacení

V předchozím občanském zákoníku se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčelo v subjektivní lhůtě dvou let ode dne, kdy se oprávněný dozvěděl, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil.⁶³⁷ Nejpозději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčelo v objektivní lhůtě tří let ode dne, kdy k němu došlo. Jednalo-li se o bezdůvodné obohacení získané úmyslně, potom se promlčelo po uplynutí objektivní lhůty desetileté.⁶³⁸

Podle nové právní úpravy občanského zákoníku jsou okolnostmi rozhodnými pro počátek běhu promlčecí lhůty vědomost, že k bezdůvodnému obohacení došlo, a vědomost o osobě povinné k vydání bezdůvodného obohacení.⁶³⁹ Subjektivní promlčecí lhůta je tříletá. Nejpозději se toto právo promlčí za deset let ode dne, kdy k bezdůvodnému obohacení došlo.⁶⁴⁰ Bylo-li bezdůvodné obohacení nabyto úmyslně, promlčí se právo na jeho vydání nejpозději za patnáct let ode dne, kdy k bezdůvodnému obohacení došlo.⁶⁴¹

Krajský soud v Brně vysvětlil způsob, jakým se promlčuje právo na vydání bezdůvodného obohacení u architektonického díla následovně: *„pro určení počátku subjektivní promlčecí doby k uplatnění práva na vydání plnění z bezdůvodného obohacení je tedy rozhodující subjektivní moment, kdy se oprávněný dozví takové okolnosti, které jsou relevantní pro uplatnění jeho práva u soudu. Touto vědomostí se míní znalost takových skutkových okolností, z nichž lze odpovědnost za bezdůvodné obohacení dovodit. Žalobce však ke dni 25.8.2005 (a ani podstatně později) nemohl uplatnit své právo na vydání bezdůvodného obohacení u soudu, neboť dílo provedené žalovanými nebylo k tomuto dni dokončeno. Žalobce by z uvedeného důvodu nemohl v řízení před soudem úspěšně tvrdit a prokázat bezdůvodné obohacení strany žalované, když by zejména nebylo možno zjistit míru využití díla žalobce v dosud nedokončeném díle*

---

⁶³⁵ § 636 odst. 1 ObčZ.

⁶³⁶ § 636 odst. 2 ObčZ.

⁶³⁷ § 107 odst. 1 ObčZ 1964.

⁶³⁸ § 107 odst. 2 ObčZ 1964.

⁶³⁹ § 621 ObčZ.

⁶⁴⁰ § 638 odst. 1 ObčZ.

⁶⁴¹ § 638 odst. 2 ObčZ.

žalovaných. Jak znalec (i žalobce) zdůraznil, neoprávněný majetkový prospěch žalovaní získávali postupně, v průběhu zpracovávání díla žalobce do díla svého. [...] Kontinuitu projekční činnosti zdůraznil znalec i při svém výsledku dne 16.12.2009, kdy popsál projektování jako interaktivní proces, který trvá až do poslední chvíle, kdy je projekt dokončen, a to včetně výkonu autorských dozorů v průběhu stavby.⁶⁴² Dovolací soud se ztotožnil s právním názorem Krajského soudu v Brně, když uvedl, že písemná výzva, kterou zaslal žalobce žalovanému, aby nezasahoval do jeho autorských práv, není počátkem běhu promlčecí lhůty, ale sleduje preventivní obranu před zásahem. Zásah do práva byl prý završen teprve zpracováním projektové dokumentace a jejím předáním k dalšímu využití.⁶⁴³

Podle mého názoru (jakož i názoru soudu) by se mělo jako rozhodný den pro dokončení projektové dokumentace považovat odevzdání realizační projektové dokumentace, nikoli až den po ukončení výkonu autorských dozorů v průběhu stavby, jak uvedl znalec, neboť již v této fázi je možné vyjádřit míru využití původního díla.

Krajský soud v Brně ještě upozornil na případné nepřiznání námitky promlčení: „o otázce vypořádání autorských práv žalobce spolu strany opakovaně jednaly (viz i vyjádření žalovaného ze dne 19.1.2009) a žalobce tak měl až do doby výslovného odmítnutí nároku žalobce žalovanými důvod se domnívat, že jeho nároky budou vypořádány mimosoudně. Za takovéto situace by proto, dle názoru soudu, byla námitka promlčení vznesená žalovanými výkonem práv, který je v rozporu s dobrými mravy, a jako takové by k ní nebylo možno přihlédnout.“⁶⁴⁴

5.3 Shrnutí kapitoly

V praxi je nejčastěji uplatňovaným nárokem satisfakční nárok a dále právo na vydání bezdůvodného obohacení. U peněžitého zadostiučinění se poškozený domáhá skutečné výše, kdežto v případě nárokování ušlého zisku a práva na vydání bezdůvodného obohacení může žádat i částku dvojnásobnou.

Autorská práva promlčení nepodléhají kromě satisfakce v peněžité formě. K promlčení pak dále dochází u práva na náhradu škody, práva na vydání bezdůvodného obohacení a u relativních smluvních majetkových práv.

---

⁶⁴² Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. prosince 2009, sp. zn. 23 C 13/2008.

⁶⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 30 Cdo 725/2012.

⁶⁴⁴ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. prosince 2009, sp. zn. 23 C 13/2008.

6 Právní prostředky ochrany architektonického díla dle autorského práva ve vybraných zemích

Na poli mezinárodního práva autorského hraje významnou roli Dohoda o obchodních aspektech práv duševního vlastnictví (dále jen „TRIPS“),⁶⁴⁵ která byla (současně se vznikem Světové obchodní organizace⁶⁴⁶) dne 15. dubna 1994 podepsána v Marrakeši. Pro Českou republiku⁶⁴⁷ vstoupila v platnost dnem 1. ledna 1995. Jejím cílem bylo mezinárodně zajistit efektivní vynucení autorských práv. Pro ochranu autorského díla zahrnuje TRIPS jak prostředky soukromoprávní, tak prostředky veřejnoprávní.

TRIPS inkorporovala revidovanou Bernskou úmluvu, ale z inkorporace byl vyňat článek 6 bis RBÚ, neboť Spojené státy americké jako člen revidované Bernské úmluvy odmítly uznat osobnostní práva autorská pro všechna díla. Spojené státy americké sice současně s přistoupením k revidované Bernské úmluvě vydaly v roce 1990 Visual Artists Rights Act (součástí 17 U.S.C. § 106A), ale tato novela Copyright Act of 1976 přiznává autorská osobnostní práva pouze autorům děl vizuálního umění.

TRIPS rozšířila zásadu asimilace o zásadu režimu nejvyšších výhod (zákaz diskriminace mezi cizinci navzájem). Podle TRIPS musí být prostředky k vynucení porušených práv spravedlivé a nestranné a nesmí být neodůvodněně složité, nákladné a zdlouhavé. TRIPS stanoví pouze minimální standart vynutitelnosti a ukázala se být pro zajištění praktické vynutitelnosti nedostatečná.

Bez ohledu na přijetí TRIPS existovaly stále v zemích Evropské unie rozdíly v prostředcích k dodržování autorských práv. Rozdíly v jednotlivých členských státech se především týkaly zajištění důkazů, stanovení výše náhrady škody nebo řízení vedoucího k vydání soudního zákazu. Ke sblížení právních systémů tak, aby byla zajištěna vysoká, rovnocenná a stejnorodá úroveň ochrany vnitřního trhu v oblasti vynucování autorských práv (včetně jiných práv duševního vlastnictví) byla přijata Směrnice o dodržování práv duševního vlastnictví,⁶⁴⁸ která v mnoha bodech na TRIPS navazuje a dále ji rozvádí. Směrnice o dodržování práv duševního vlastnictví nesleduje staré pravidlo, podle kterého nelze účel interpretovaného ustanovení zpravidla přímo odvodit z textu zákona: *lex moneat*,

---

⁶⁴⁵ Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, dále jen „TRIPS“.

⁶⁴⁶ World Trade Organization, dále jen „WTO“.

⁶⁴⁷ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO), vyhl. pod č. 191/1995 Sb.

⁶⁴⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví.

non doceat (zákon nařizuje, nepoučuje), a které je v současnosti již legislativní samozřejmostí,⁶⁴⁹ ale obsahuje účel již ve svém textu samotném.

Na rozdíl od TRIPS upravuje směrnice pouze soukromoprávní prostředky ochrany, a to jak hmotněprávní, tak procesněprávní nároky:

- a) negatorní (zdržovací),⁶⁵⁰
- b) informační,⁶⁵¹
- c) právo na náhradu škody (s přihlédnutím k nemajetkové újmě);⁶⁵²
Cílem směrnice však nebylo zavést povinnost stanovit náhradu škody jako trest, ale umožnit odškodnění na základě objektivních kritérií s přihlédnutím k nákladům vzniklým nositeli práv, jako jsou náklady na zjištění porušení práva a totožnosti porušitele.⁶⁵³
- d) právo na uveřejnění rozsudku,⁶⁵⁴
- e) zajištění důkazu,⁶⁵⁵
- f) právo na vydání předběžného (a zajišťovacího) opatření.⁶⁵⁶

Evropská komise začala v poslední době vyvíjet ještě větší snahy v oblasti vynucení práv duševního vlastnictví a do podzimu 2016 si dala za cíl vyjasnit pravidla pro identifikaci porušitelů, přeshraniční aplikaci předběžných a zajišťovacích opatření, upravit *injunctios* a dále i pravidla pro výpočet a alokaci škod a právních nákladů. Doposud tento cíl nebyl naplněn.

Vzhledem k tzv. potenciální ubikvitě nehmotných statků a rozvoji komunikačních technologií se v současnosti mezinárodní prvek u mimosmluvních závazků z porušení nebo ohrožení autorského práva objevuje v praxi nezdědka. Podle čl. 5 odst. 2 RBÚ se rozsah ochrany, jakož i právní prostředky vyhrazené autorovi k hájení jeho práv, řídí výlučně zákony státu, kde se uplatňuje nárok na ochranu. Pravidlo *lex loci protectionis* se aplikuje na posouzení rozsahu ochrany a uplatnitelných nároků, nikoli tedy např. na určení majitele autorského práva či na posouzení jeho možnosti právně disponovat s majetkovými autorskými právy. Stejně tak toto ustanovení neukládá členským státům povinný postup při právním posouzení přeshraničních účinků neoprávněného užití. Nutnost aplikace *lex loci*

---

⁶⁴⁹ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 162.

⁶⁵⁰ Čl. 11 směrnice o dodržování práv duševního vlastnictví.

⁶⁵¹ Tamtéž, čl. 8.

⁶⁵² Tamtéž, čl. 13.

⁶⁵³ Důvod č. 26 směrnice o dodržování práv duševního vlastnictví.

⁶⁵⁴ Čl. 15 směrnice o dodržování práv duševního vlastnictví.

⁶⁵⁵ Tamtéž, čl. 6 a 7.

⁶⁵⁶ Tamtéž, čl. 9.

protectionis i na tyto prvky mimosmluvního deliktního závazku nedává toto ustanovení podklad.

Kolizní normy civilní odpovědnosti pro oblast autorského práva se v členských státech Evropské unie do roku 2007 značně lišily. Ke sjednocení přispělo přijetí nařízení o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (nařízení Řím II).⁶⁵⁷ Nařízení Řím II se nevztahuje na mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy.⁶⁵⁸ Mimosmluvní závazkové poměry z narušení osobnostních práv jsou upraveny v zákoně o mezinárodním právu soukromém.⁶⁵⁹ Hraničním určovatelem je právo státu, ve kterém došlo k narušení.⁶⁶⁰ Postižený má možnost volby práva podle toho, kde má:

- a) postižený obvyklý pobyt nebo sídlo,
- b) má původce narušení obvyklý pobyt nebo sídlo, nebo
- c) se dostavil výsledek narušujícího jednání, pokud to původce narušení mohl předvídat.

Nařízení Řím II obsahuje speciální úpravu pro porušení práv duševního vlastnictví; rozhodným právem zde je právo země, pro kterou je uplatňována ochrana těchto práv (*lex loci protectionis*).⁶⁶¹ S ohledem na teritorialitu autorského práva jde o tradiční hraniční určovatel.

Pro náhradu škody (kam spadá nejen náhrada škody, ale i jakýkoli následek civilního deliktu či bezdůvodné obohacení⁶⁶²) je podle nařízení Řím II obecným hraničním určovatelem *lex loci damni infecti*, tj. právo země, kde škoda vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a bez ohledu na zemi nebo země, ve kterých by se mohly projevit nepřímé následky.⁶⁶³ Je tak upřednostňován hraniční určovatel poněkud odlišného významu než dosud ve většině členských států převážně aplikovaný určovatel místa deliktu (*lex loci delicti commissi*).

Důležitým rozhodnutím pro určení vzniku škodné události v případě diseminace kopií architektonických děl na internetu, je nedávná kauza Soudního dvora Evropské unie,⁶⁶⁴

---

⁶⁵⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy.

⁶⁵⁸ Čl. 1 odst. 1 písm. g).

⁶⁵⁹ Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

⁶⁶⁰ § 101 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

⁶⁶¹ Čl. 8 odst. 1 nařízení Řím II.

⁶⁶² Čl. 2 odst. 1 nařízení Řím II.

⁶⁶³ Čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II.

⁶⁶⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. ledna 2015 ve věci C-441/13, Pez Hejduk proti EnergieAgenturNRW GmbH.

v níž se jednalo o fotografie staveb rakouského architekta Georga W. Reinberga pořízené profesionální fotografkou Pez Hejduk. Architekt George W. Reinberg v rámci kolokvia pořádaného německou společností EnergieAgentur použil fotografie Pez Hejduk pro účely ilustrace svých staveb, a to s jejím výslovným souhlasem. Tato společnost ale poté již bez souhlasu fotografky zpřístupnila uvedené fotografie k prohlížení a ke stažení na svých německých internetových stránkách.

Pez Hejduk měla za to, že společnost EnergieAgentur porušila její autorská práva, a proto podala k rakouskému Handelsgericht Wien žalobu na náhradu škody a na přiznání práva na uveřejnění rozsudku na náklady uvedené společnosti. Společnost EnergieAgentur vznesla námitku územní nepřislusnosti rakouského Handelsgericht Wien, když tvrdila, že její internetové stránky jsou primárně určené pro německý trh a že pouhá možnost zobrazit je v členském státě nepostačuje ke vzniku místní příslusnosti rakouského soudu. Za těchto podmínek se Handelsgericht Wien rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru tuto předběžnou otázku: *„je třeba čl. 5 bod 3 nařízení [č. 44/2001] vykládat v tom smyslu, že v právním sporu o porušení práv souvisejících s autorským právem, které bylo způsobeno tím, že byla na internetových stránkách zpřístupněna fotografie, přičemž internetové stránky jsou provozovány v doméně nejvyšší úrovně jiného členského státu, než je stát, ve kterém má majitel práv bydliště, jsou příslušné pouze soudy*

- 1. členského státu, ve kterém má údajný porušitel sídlo, jakož i*
- 2. členského státu nebo členských států, na které jsou internetové stránky vzhledem ke svému obsahu zaměřeny?“*

Již v minulosti bylo rozhodnuto, že místo, kde došlo ke škodné události, se vztahuje k místu, kde došlo ke vzniku škody, a zároveň k místu příčinné souvislosti, v níž má tato škoda původ, takže žalovaný může být podle volby žalobce žalován u soudu jednoho nebo druhého místa. Příslušným soudem musí být soud, který má objektivně nejlepší předpoklady pro posouzení, zda jsou skutečnosti zakládající odpovědnost žalované osoby splněny. Případné porušení autorských práv spočívalo ve zpřístupnění fotografie na internetových stránkách, které lze označit jako původ škody, takže by byl příslušným soudem německý soud. Bylo tedy posléze nutno zkoumat, zda by mohl být příslušný i rakouský soud na základě místa, kde se tvrzená škoda projevila.

Soudní dvůr Evropské unie uvedl, že článek 5 bod 3 nařízení Brusel I⁶⁶⁵ musí být vykládán v tom smyslu, že soud v místě, kde se škoda projevila (Rakousko), je příslušný k

---

⁶⁶⁵ Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslusnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

projednání žaloby na určení odpovědnosti za škodu způsobenou zveřejněním autorskoprávně chráněných fotografií na internetových stránkách přístupných v obvodu jeho příslušnosti. Tento soud je příslušný pouze k rozhodnutí o škodě způsobené na území členského státu, kde má sídlo. Soudní dvůr v tomto rozhodnutí vlastně konstatoval, že žalovat na porušení autorských práv lze prakticky kdekoli, neboť internetová stránka je dostupná odkudkoli. Pokud tedy bude daný spor úspěšně žalován v příslušném státě, lze požadovat náhradu škody ve všech ostatních členských státech.

6.1 Soukromoprávní prostředky ochrany architektonického díla dle autorského práva v Německu

Německý autorský zákon k prosazení autorských práv k architektonickému dílu nabízí zejména tyto prostředky ochrany:

1. určovací nárok,
2. negatorní nárok (*Unterlassungsanspruch*),⁶⁶⁶
3. restituční nárok (*Beseitigungsanspruch*),⁶⁶⁸
4. informační nárok (*der Anspruch auf Auskunft*),⁶⁶⁹
5. právo na náhradu škody,⁶⁷⁰
6. právo na uveřejnění rozsudku.⁶⁷¹

Právo na uveřejnění rozsudku svědčí výhradně autorovi, jehož návrhu bylo vyhověno, a to na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl. V rozsudku musí být určen rozsah, forma a způsob uveřejnění.

Německý občanský zákoník rozlišuje nárok na náhradu materiální a imateriální újmy, ale v samotném německém autorském zákoně institut morálního zadostiučinění nenalezneme. Německý autorský zákon rovněž tak neupravuje právo na vydání bezdůvodného obohacení a zcela se zde aplikuje úprava německého občanského zákoníku.⁶⁷² Německý zákonodárce oproti tomu českému upravil v autorském zákoně i otázku promlčení.

---

⁶⁶⁶ § 97 UrhG.

⁶⁶⁷ LETTL, Tobias. *Urheberrecht*. 2. vydání. München: C.H.Beck, 2013, str. 257.

⁶⁶⁸ § 98 UrhG.

⁶⁶⁹ § 101 UrhG.

⁶⁷⁰ § 100 UrhG.

⁶⁷¹ § 103 UrhG.

⁶⁷² § 812 a n. BGB.

6.1.1 Určovací nárok

Německý zákonodárce začlenil určovací nárok do úvodní části o osobnostních právech.⁶⁷³ Podle německé judikatury⁶⁷⁴ je autor zásadně uveden při každém užití jeho díla (*Namensnennungsrecht*).

V jedné kauze se žalobkyně domáhala určení,⁶⁷⁵ že je se známým umělcem, Josephem Beuysem, spoluautorkou sochařského díla. V žalobě tvrdila, že sochu vytvořila v 60. letech během svých studií na Düsseldorfské umělecké akademii. Beuys pak ale sochu předělal a vydával ji jako své vlastní dílo. Soud prvního stupně žalobu zamítl, protože mezi žalobkyní a Beuysem nedošlo ke spoluautorství, jak jej chápe německý autorský zákon.⁶⁷⁶ Ani před odvolacím soudem, Vrchním zemským soudem v Düsseldorfu nebyla úspěšná, protože podle názoru soudu spočívá spoluautorství ve shodě zúčastněných autorů na společném úkolu a na všestranné podřízenosti společné myšlence. Vyžaduje se, aby každý autor poskytl svůj tvůrčí přínos podřízený společné jednotící myšlence. Takovou spoluprací pak není případ, kdy dílo započne jeden autor a další osoba dílo dopracuje bez souhlasu původního autora.

6.1.2 Restituční nárok

Zvláštní důraz je zákonodárcem kladen na zničení neoprávněně pořízených rozmnoženin.⁶⁷⁷ Velkou pozornost laické i odborné veřejnosti vzbudily dvě kauzy rozebrané níže, které se obě týkaly zásahu do architektonického díla vlakového nádraží.

6.1.2.1 Kauza Berlínské vlakové nádraží

V Německu se velmi známým stal spor známého architekta Meinharda von Gerkana proti investorovi Hartmutu Mehdornovi, řediteli Deutsche Bahn AG, v němž se Gerkan žalobou domáhal odstranění stropu podzemní haly berlínského hlavního vlakového nádraží Lehrter Bahnhof. Při stavbě totiž nebyl použit jeho návrh stropu nádraží, ale strop byl postaven ve zcela jiné podobě. Architekt měl vizi, aby se stalo nádraží „*katedrálou dopravy*“, proto se také nechal při navrhování stropu inspirovat gotickým stylem.⁶⁷⁸ Investor však nechal postavit rovný strop bez lomených oblouků. Architekt proto podal na investora

⁶⁷³ § 13 UrhG.

⁶⁷⁴ Rozhodnutí BGH ze dne 16. června 1994, sp. zn. I ZR 3/1992.

⁶⁷⁵ Rozsudek OLG Düsseldorf ze dne 21. října 2003, sp. zn. 20 U 170/2002.

⁶⁷⁶ § 8 I UrhG.

⁶⁷⁷ § 98 odst. 1 UrhG.

⁶⁷⁸ Sdělil 71letý architekt pro noviny: SMEE, Jess. Architect wins court case over ‚defaced‘ Berlin station design. [online]. *Guardian.co.uk*, 30. listopadu 2006 [cit. 12. února 2016]. Dostupné zde: <<http://www.guardian.co.uk/world/2006/nov/30/arts.germany>>.

žalobu na porušení jeho autorských práv (osobnostního práva spočívajícího v zabránění dehonestace jeho díla⁶⁷⁹ a majetkového práva spočívajícího v neoprávněné změně díla⁶⁸⁰). Tvrdil, že nový strop znetvořil jeho dílo (celou stavbu). Celý spor sledovala a komentovala široká veřejnost, ale zdaleka ne všichni s architektem souhlasili.

Realizovaný návrh berlínského vlakového nádraží,
Winkens-studio⁶⁸¹

Návrh architekta Meinharda von Gerkana, hamburský
ateliér GMP⁶⁸²

Zemský soud v Berlíně dospěl k názoru, že nejen samotné dílo rozmnožené stavbou, ale také část díla v podobě stropní konstrukce představuje autorskoprávně chráněné dílo dle § 2 odst. 1 č. 4 UrhG. Nárok architekta na realizaci jeho díla byl, po schválení plánů vlastníkem budovy (investorem), závazný. Z předloženého posudku a dalších materiálů, které předložil žalobce, vyplynulo, že je představitelné, aby byl rovný strop odstraněn. Žalovaný proti tomu nevznesl námitek. Soud dále neshledal, že by náklady na odstranění stropu ve výši přibližně 44,5 mil EUR byly přehnaně vysoké,⁶⁸³ když postavení celé stavby stálo 700 mil EUR.⁶⁸⁴

Soud po porovnání zájmů žalobce i žalovaného dospěl k závěru, že výhody, které získá architekt po odstranění rovného stropu jsou v únosném poměru k nevýhodám, které vzniknou investorovi. Soud dal při svém rozhodování zřetel i na veřejnost a její vnímání sporu, jakož i na význam nádraží jakožto uměleckého unikátu.⁶⁸⁵ Tato kauza je výjimečná v tom, že soud přiřadil tvůrčí myšlence vyšší hodnotu než ekonomickému zájmu.

⁶⁷⁹ § 14 UrhG.

⁶⁸⁰ § 39 UrhG.

⁶⁸¹ Ilustrace pochází z článku: DVOŘÁK, Jan. Spor architekta von Gerkana s německými drahami. *Bulletin České komory architektů*, 2006, roč. 13, č. 4, str. 30.

⁶⁸² Tamtéž.

⁶⁸³ Rozsudek Landgericht Berlin ze dne 28. listopadu 2006, sp. zn. 16 O 240/2005.

⁶⁸⁴ DVOŘÁK, Jan. Spor architekta von Gerkana s německými drahami. *Bulletin České komory architektů*, 2006, roč. 13, č. 4, str. 30.

⁶⁸⁵ Rozsudek Landgericht Berlin ze dne 28. listopadu 2006, sp. zn. 16 O 240/2005.

Ředitel Deutsche Bahn AG byl rozhodnutím soudu nepříjemně zaskočen, a proto pokračoval v osobních útocích na architekta: „*Mehdorn se od sporu prohraného v první instanci snaží von Gerkana vykreslit jako ješitného umělce, který ignoruje přání svého investora a bez ohledu na náklady a termíny si hojí své architektonické ego.*“⁶⁸⁶ Mehdorn se zřejmě vžil do role „neomezeného vládce nad veřejnou stavbou, kterého musí na slovo architekt poslouchat,“ když veřejnou stavbu přirovnal ke svému obývacímu pokoji: „*Mehdorn považuje za absurdní, že si investor nemůže určit, jak má vypadat jeho vlastní budova: ‚Pro svůj obývací pokoj si přece také objednáám strop, jaký se mi líbí!‘* (Süddeutsche Zeitung 30. 11. 2006).“⁶⁸⁷

Investor se odvolal a nakonec došlo k mimosoudnímu vyrovnání architekta s Deutsche Bahn AG.⁶⁸⁸

6.1.2.2 Kauza Stuttgartské vlakové nádraží

Oprávněností změn vlakového nádraží a přiznáním restitučního nároku se soud zabýval i v další kauze týkající se stuttgartského vlakového nádraží (*Stuttgarter Hauptbahnhof*), které mělo být restrukturalizováno v důsledku nastalých potřeb v železniční dopravě při přípravě projektu Stuttgart 21. Za účasti města Stuttgart a spolkové země Bádensko-Württembersko uspořádal žalovaný v únoru 1997 architektonickou soutěž na rekonstrukci hlavního nádraží. O vypořádání autorských práv autora nádraží, architekta Paula Bonatze, podle jehož návrhu bylo nádraží v letech 1914-1928 postaveno, nebyla v podmínkách soutěže žádná zmínka.

Úmyslem žalované bylo odstranit postranní křídlo a schodiště ve velké hale hlavního nádraží, čímž by vznikl volný prostor k dalšímu využití. Protože architekt zemřel v roce 1956, podal žalobu dědic po Paulu Bonatzovi.

Landegericht Stuttgart jako soud prvního stupně upřednostnil zájmy vlastníka a žalobu zamítl.⁶⁸⁹ Žalobce nesouhlasil s rozhodnutím soudu prvního stupně, neboť soud dle jeho názoru nepoměřoval mezi nevýznamnými částmi díla (slabými prvky) a stěžejními částmi díla (silnými prvky), které by měly být zachovány.

---

⁶⁸⁶ DVOŘÁK, Jan. Spor architekta von Gerkana s německými drahami. *Bulletin České komory architektů*, 2006, roč. 13, č. 4, str. 30.

⁶⁸⁷ Tamtéž.

⁶⁸⁸ BULLINGER, Winfried. Oblast rozporů mezi autorským právem architekta a vlastnickým právem investora. In PRAŽANOVÁ, Markéta. (ed). *Autorská práva v architektuře*. Praha: Česká komora architektů, 2009. str. 10.

⁶⁸⁹ Rozsudek Landegericht Stuttgart ze dne 20. května 2010, sp. zn. 17 O 42/2010.

Podle OLG Stuttgart jako soudu odvolacího⁶⁹⁰ je zájem autora na zachování díla v jeho původním stavu tak, aby bylo do něho co nejméně zasahováno vynucenými změnami, ovlivněn úrovní kreativity. Čím větší kreativitu vloží autor do díla, tj. čím větší osobní vazba se vytvoří mezi autorem a dílem, tím méně by mělo být do takového díla zasahováno. Při zásahu do díla jeho změnou je důležitým aspektem skutečnost, zda bylo dílo změněno ve svých podstatných rysech či nikoli. Pokud je zásahem zachován celkový charakter, základní koncepce a umělecká podstata díla, je možné takový zásah tolerovat. Dále konstatoval, že čím větší je rozpětí po autorově smrti, tím více se jeho práva oslabují.

Soud přihlédl při vyvažování zájmů nejen ke stáří budovy, ale zejména pak i k měnícím se nárokům v železniční dopravě a k dalšímu rozvoji budovy hlavního nádraží. Soud vzal v potaz i veřejný zájem na požadovaných změnách v železniční dopravě, přestože se v evropském kontinentálním právu neklade na zájem společnosti důraz.

Autor by si měl být vědom, že staví konkrétní stavbu pro určité účely, tím spíše, když jde o vlakové nádraží, kde jsou změny vyvolávány měnícími se potřebami nikoli jen jeho vlastníka, ale především veřejnosti. Nádraží nemůže zaostávat v modernizaci jen v důsledku naplnění autorských práv. Samozřejmě zásah z důvodu zásady účelovosti nemůže být tolerován vždy, neboť by nedocházelo ke správnému vyvažování zájmů.

V oprávněnosti změn hrají roli i ekonomické zájmy, jako je například změna ploché střechy na šikmou střechu v důsledku poškození ploché střechy vodou či z důvodů nosnosti střechy při jejím zasypání sněhem. Protože by zbouráním postranního křídla došlo k uvolnění významné části půdy, byla demolice nezbytná a ospravedlnitelná.

Pokud by nebyly vzaty do úvahy i zájmy veřejnosti (již od počátku procesu územního plánování), neměl by vlastník čím vyrovnat protichůdné zájmy, které spočívají v zájmu společnosti na změny v dopravě na straně jedné a zájmy autora na straně druhé. Ze smlouvy také vyplývalo, že Paul Bonatz byl k případným změnám v podstatě otevřený.

Německé autorské právo je založeno na monistickém, tj. jednotném a neoddělitelném pojetí osobnostních a majetkových autorských práv, vyjádřeném v § 11 UrhG. Podle § 64 UrhG trvají autorská práva po dobu života autora a sedmdesát let po jeho smrti. Paul Bonatz zemřel 20. prosince 1956, proto práva k jeho dílu vyprší (s ohledem na § 69 UrhG) dne 31. prosince 2026. Postupné plynutí doby ochrany autorských práv nemůže samo o sobě vést k oslabení zájmů autorských práv, ale může hrát roli v jednotlivých případech.

---

⁶⁹⁰ Rozsudek OLG Stuttgart ze dne 6. října 2010, sp. zn. 4 U 106/2010.

Soud vzal při poměrování zájmů do úvahy především skutečnost, že nádraží je v první řadě účelovou stavbou, a proto bylo provedení změn potřebné. V této kauze tak majetkové zájmy (zásada účelovosti a zásada ochrany investice) převážily nad zájmy autorskoprávními (zásada ochrany slabšího, autora díla).⁶⁹¹

6.1.3 Právo na náhradu škody

Německý autorský zákon obsahuje speciální ustanovení k právu na náhradu škody, ale v ostatním se právní úprava řídí obecným občanským zákoníkem. Skutková podstata náhrady škody⁶⁹² stanoví povinnost tomu, kdo úmyslně nebo z nedbalosti způsobil škodu, aby ji poškozenému nahradil. Při vyměření výše náhrady se přihlídnou i k prospěchu, který škůdce získal z porušení autorského práva.

6.2 Soukromoprávní prostředky ochrany architektonického díla dle autorského práva ve Velké Británii

Právní prostředky ochrany architektonického díla jsou v anglo-americkém systému koncepčně odlišné. „V této souvislosti anglo-americké právní pojmosloví používá pojem *remedies*, jímž rozumí soukromoprávní hmotné i procesní, stejně jako i veřejnoprávní, prostředky ochrany, včetně různých specifických předběžných opatření, která se zcela nekryjí s možnostmi našeho OSŘ (srov. např. řízení *ex parte* podle anglického precedentu *Anton Piller Order* - srov. rovněž anglický termín *enforcement*, který je obsahově širší než český termín „vynucování“ práva, neboť zahrnuje jak prostředky hmotněprávní, tak procesněprávní povahy. V úředním překladu komunitárního [pozn. autorky: unijního] práva je používán termín ‚dodržování‘.).“⁶⁹³

Žalobce (*claimant*) může ve Velké Británii žádat tyto dva nároky za porušení autorského práva:

1. soudní zákaz či příkaz (*injunctions*),
2. odškodnění (*damages*).

---

⁶⁹¹ Spor o nádraží se rovněž vedl v Lucernu ve Švýcarsku. V konkurzu zvítězili architekti Ammann a Baumann. Jinou část nádraží měl vytvořit někdo jiný, ale Spolkový soud rozhodl, že tuto změnu provést nemohou bez svolení architektů. Blíže viz GONTHIER, Regina. Práva autora v architektonické soutěži ve Švýcarsku. In PRAŽANOVÁ, Markéta (ed). *Autorská práva v architektuře*. Praha: Česká komora architektů, 2009. str. 22.

⁶⁹² § 97 odst. 1 UrhG.

⁶⁹³ TELEEC, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 417.

6.2.1 Injunctions

Žalobce se může prostřednictvím *injunctions* domáhat zabránění postavení stavby, anebo zabránění jejího dostavění. Byť by bylo možné podle Copyright, Designs and Patent Act žalovat i na odstranění stavby, jsou k přiznání tohoto nároku soudy velmi opatrné. Pro případné přiznání tohoto nároku musí přihlédnout k závažnosti porušení a zájmům třetích osob (kupříkladu k rodině obývající dům) tak, aby odstraňovací příkaz nebyl příliš tvrdým opatřením (*hardship*) k dosaženému výsledku, zvláště uvažíme-li, že obvyklý náklad na vypracování architektonického díla činí 15 procent z nákladů na postavení celé stavby. Soud vždy bude posuzovat konkrétní okolnosti daného případu, takže nelze jednoznačně říci, že by soud nemohl nikdy rozhodnout pro odstranění stavby z autorskoprávních důvodů.

Soudní zákaz může být dokonce aplikován i pro zabránění prodeje domu, který byl postaven na základě neoprávněně užitého architektonického díla v podobě studie, jenž posloužila k postavení domu.⁶⁹⁴

6.2.2 Damages

Odškodnění spočívá v nárokování hodnoty, kterou by autor obdržel za poskytnutí licence k užití díla, pokud by nedošlo k porušení. Ve Velké Británii se velmi různí pohled na to, jak oceňovat odškodnění (*damages*) za neoprávněné užití architektonického díla. Britské soudy několikrát deklarovaly,⁶⁹⁵ jak obtížné je vyměřit odškodnění (*damages*) za neoprávněné užití architektonického díla v podobě plánu.

V kauze Chabot v. Davies⁶⁹⁶ byla hodnota licence k užití architektonického díla vyjádřeného v podobě plánu (ve 30. letech 20. století) vyčíslena na £406, když výše odškodnění čítalo 25 procent hodnoty hotového díla v podobě stavby.

V kauze LED Builders Pty Ltd v. Eagle Homes Pty Ltd.⁶⁹⁷ došel soud ke zjištění, že u bytů vystavěných v rámci projektu developera je nejdůležitějším aspektem, který ovlivňuje koupi takového bytu, jeho půdorys. Při takové situaci se dle žalobcejevila případnou hodnota za porušení díla v podobě takového půdorysu ve výši 35 procent z celkových nákladů na postavení bytu. Soud však nepřijal tuto výši s argumentací, že jde o počáteční fázi architektonického díla a zároveň odmítl nárok na přiznání ušlého zisku.

Podle Britské komory architektů (RIBA) má být zase odškodnění za neoprávněné užití architektonického díla v podobě plánu určeno v hodnotě 6 procent z hodnoty celého

⁶⁹⁴ Charles Church Development plc v. Cronin [1990] 17 FSR.

⁶⁹⁵ Kupř. kauza Chabot v. Davies [1936] 3 All ER 221, nebo kauza Meikle v. Maufe [1941] 3 All ER 144.

⁶⁹⁶ Chabot v. Davies [1936] 3 All ER 221.

⁶⁹⁷ ED Builders Pty Ltd v. Eagle Homes [1999] FCA 584.

díla. Otázka ohledně určení výše za neoprávněné užití architektonického díla tak není doposud vyřešena.

Soud může při stanovování výše odškodnění zohlednit i míru porušení a prospěch žalovaného v důsledku porušení a v ospravedlnitelných případech (pro úmyslné či nezodpovědné porušení) přiznat i dodatečnou škodu (*additional damages*) jakožto sankční prostředek nápravy.⁶⁹⁸ Jde o prostředek blízký tzv. *punitive damages*, který se uplatňuje ve Spojených státech amerických.

Teoreticky vzato je možné alternativně žádat i ušlý zisk (*profit*). Advokát žalobce v kauze *Meikle v. Maufe*⁶⁹⁹ argumentoval tím, že by se ušlý zisk, který je součástí odškodnění, měl odvíjet od předpokládaného zisku společnosti v daném čase. Z provedeného dokazování vyšlo najevo, že očekávaný zisk se navýšil z 20 procent v roce 1933 na 60 procent v roce 1937 a 1938. S tím se však soud neztotožnil a uvedl: „*podle mého názoru zisky neposkytují matematické měřítko pro odškodnění nebo základ, z něhož by se mohlo takové odškodnění odhadnout. Copyright není srpem, který sklízí zisky architekta.*“⁷⁰⁰ Soud tak odmítl argument, že by mohl architekt důvodně nárokovat zisk, který by býval měl, kdyby došlo v rámci smluvního vztahu k vytvoření autorského díla. Podle soudu proto není odškodnění (*damages*) restituční, nýbrž kompenzační povahy. Naopak ušlý zisk (*profits*) má povahu restituční.

Podle Paula Sugdena není copyright srpem, který sklízí zisky architekta („*copyright is not the sickle which reaps on architect's profit.*“) z těchto tří důvodů:

1. kvůli hodnotě architektonického díla v čase,
2. architektonické myšlenky, jakož i stavební řešení nejsou autorskoprávně chránitelné,
3. povaha architektovy práce je oproti jiným uměleckým oborům velmi specifická.⁷⁰¹

Paul Sugden navrhuje zachovat koncept kompenzačního odškodňování pro masový trh a pro unikátní stavby přiznávat ušlý zisk. Podle Paula Sugdena soudy nepřiznávaly doposud ušlý zisk právě proto, že podkladem pro rozhodování byly zpravidla plány určené pro masový trh.⁷⁰²

S tímto názorem lze souhlasit, ale zároveň se domnívám, že je třeba zohlednit i skutečnost, že neoprávněné užití architektonického díla, které vede k postavení identické

---

⁶⁹⁸ Section 96(2) CDPA.

⁶⁹⁹ *Meikle v. Maufe* [1941] 3 All ER 144.

⁷⁰⁰ Tamtéž.

⁷⁰¹ SUGDEN, Paul. Copyright the Non-Reaping Sickle! Why Doesn't the Copyright Account of Profits Remedy Reap the Architect his Profit? *European Intellectual Law Review*, 2012, issue 3, str. 173.

⁷⁰² Tamtéž, str. 176.

stavby, snižuje hodnotu (jakéhokoli) originálního díla. Autor originálního díla v podobě stavby, kterou bude chtít prodat, zřejmě přijde o poměrný zisk způsobený tím, že by na stejné ulici stála zcela stejná stavba, a to přesto, že jeho dílo je jinak „dílem unikátním“.

Důležitým precedensem pro přiznání ušlého zisku je kauza *Potton Ltd v. Yorkelose Ltd.*⁷⁰³ Žalovaný zkopíroval architektonické kresby žalobce, které použil pro získání stavebního povolení a poté k postavení čtrnácti domů ve stylu Grandsen. Soud ušlý zisk vypočítal jako hodnotu zahrnující cenu za prodej těchto domů, za prodej pozemků, na nichž domy stály, za rozdíl mezi cenou domu těsně po postavení a cenou při prodeji domu, ale i za marketing vynaložený na prodej domů.

6.2.2.1 Hodnota architektonického díla v čase

Profesní komory architektů ve Velké Británii (RIBA), nebo ve Spojených státech amerických (AIA) vytvářejí honorářové řády, kde jsou navrženy ceny za vytvoření díla ve fázi, v jaké se právě nachází, a to procentuálně k ceně hotového díla. Procento se mění v povaze na unikátnost díla od 7 do 18 procent. Honorářový řád je pouhým vodítkem pro architekty, nikoli závazným dokumentem. Bylo zjištěno, že od dob rozhodování kauzy *Meikle v. Maufe*,⁷⁰⁴ tj. za posledních 70 let, zůstává toto procento takřka neměnné. Jinými slovy architektonická tvorba ve vztahu k jejímu ohodnocení není proměnlivá v čase. Odškodnění prostřednictvím požadavku licenční odměny, která je obvykle zaplácena za užití díla, není možné chápat jako ušlý zisk, nýbrž jako způsob odškodnění.

6.2.2.2 Architektonické myšlenky a stavební řešení jako nechránitelné prvky

Autorskoprávně nechránitelnou myšlenkou může být inspirace přírodními motivy, kupříkladu tvarem mušle či květem lotosu. Pokud se autor sydneyjské opery inspiroval lasturou a tak stejně se jí inspiroval autor *Lotus Temple* v Indii, nemohlo dojít k porušení. Oba užívají sice stejnou myšlenku přírodního motivu, ale každý z nich v jiném pojetí, s odlišnými konstrukčními metodami, technickým řešením, jiným rozložením tlaku, jinou roztečí střechy apod. Stavební řešení jsou nechránitelnými prvky díla, která jsou běžná v architektonické tvorbě. Určitá inovativní stavební řešení sice nebudou autorskoprávně chráněna. To však nevylučuje ochranu jiným právem duševního vlastnictví. Zde se nejvíce nabízí ochrana patentová.

---

⁷⁰³ *Potton Ltd v. Yorkelose Ltd* [1999] 17 FSR.

⁷⁰⁴ *Meikle v. Maufe* [1941] 3 All ER 144.

6.2.2.3 Povaha architektonické práce

Rolí architekta není jen kreativní práce, ale i usměrňování požadavků klienta tak, aby je mohl vzít za své a mohla být postavena stavba. Architekt je, vedle klienta a stavebníka, jakož i dalších osob do stavebního procesu zainteresovaných, pouze integrální součástí celého projektu.

Paul Sugden se proto domnívá, že ocenění odškodnění dle procentuálního hlediska profesní komory je pro architektonickou tvorbu vhodnější, než ocenění prostřednictvím ušlého zisku, jak žádal advokát v kauze Meikle v. Maufe.⁷⁰⁵ Dospívá tak k závěru, že: „v architektonickém průmyslu, kde je autorské právo konec konců spíše vedlejší otázkou a architektonická kresba je považována za počátek většího projektu, není copyright srpem, co by měl sklízet zisky architekta.“⁷⁰⁶

6.3 Soukromoprávní prostředky ochrany architektonického díla dle autorského práva ve Spojených státech amerických

„Posledním krokem vedoucím k dokončení projektu je poslední platba, nikoliv podání žaloby.“⁷⁰⁷

Pokud došlo neoprávněným zásahem do autorských práv, pak prvotní reakcí by nemělo být podání žaloby, ale ten, do jehož práv bylo zasaženo, by měl porušitele nejprve vyzvat k ukončení tohoto jednání či v jeho pokračování, pro což se vžilo pojmenování „*cease and desist letter*“. V případě neúspěchu autora s touto výzvou se může se svými nároky obrátit na soud (*complaint; cause of action*). Ve Spojených státech amerických se posuzování porušení autorského práva a případné prosazení nároků za toto porušení rozpadá do dvou řízení. Nejprve musí být vyřešena otázka, zda došlo k porušení autorského práva a poté se teprve řeší nároky za porušení. V České republice je rozhodování o autorskoprávních sporech upraveno v jiné rovině, když obojí se posuzuje v jednom komplexním řízení.

Pravomoc v rozhodování o porušení autorského práva mají federální soudy a řeší jak zveřejněná, tak nezveřejněná⁷⁰⁸ autorská díla.⁷⁰⁹ Obecně je v této věci místně příslušným

⁷⁰⁵ Meikle v. Maufe [1941] 3 All ER 144.

⁷⁰⁶ SUGDEN, Paul. Copyright the Non-Reaping Sickle! Why Doesn't the Copyright Account of Profits Remedy Reap the Architect his Profit? *European Intellectual Law Review*, 2012, issue 3, str. 176.

⁷⁰⁷ ROSENCRANTZ, Mark. Don't be violated — protect plans with copyrights [online]. *A&E Perspectives*, 20. listopadu 2003 [cit. 18. ledna 2012]. Dostupné zde: <<http://www.djc.com/news/ae/11151054.html>>: "...the last step of a project is a final payment, not a lawsuit." Překlad autorka.

⁷⁰⁸ Před účinností autorského zákona z roku 1976 byla nezveřejněná autorská díla chráněna zákony jednotlivých států a věcně příslušné byly státní soudy. Zveřejněná autorská díla byla chráněna federálním

soudem ten, kde má žalovaný bydliště. Věcně příslušný je federální okresní (*district*) soud.⁷¹⁰ Žalobce nebo žalovaný (*moving party*) může v rámci předsoudního řízení (*pre-trial procedure*) požádat o vydání *summary judgment*. *Summary judgment* je rozhodnutí bez plného soudního procesu. Vydává se v meritu celého sporu nebo jen pro oddělené otázky. Rozhodování směřující k vydání *summary judgment* může provádět i porota (*jury*). Pro vydání *summary judgment* musí svědčit nesporná fakta. V případě, kdy není možné vydat *summary judgment*, se vede běžné soudní řízení (*trial*), které je však často velmi časově i finančně náročné. *Moving party* se proto snaží návrhem na vydání *summary judgment* vyhnout plnému soudnímu řízení. Rozhodnutí federálních soudů (*judgment*) jsou pro nižší soudy právně závazná a *erga omnes* se stávají pramenem práva.⁷¹¹

Odvolací soud je nazván podle čísla soudní oblasti (kupříkladu *Ninth Circuit Court of Appeals*), kterých je celkem třináct. Proti rozhodnutí odvolacího soudu je možné podat dovolání k Nejvyššímu soudu (*Supreme Court of the United States*), který však projednává jen velmi malou část případů obvykle za účelem sjednocení odlišné rozhodovací praxe nižších soudů, nebo v případech značného společenského významu. O projednání dovolání rozhoduje Nejvyšší soud vydáním tzv. *writ of certiorari*. Aby bylo rozhodnutí přijato, musí se pro něj vyslovit pět z devíti soudců.

Porušení autorského práva je založeno na objektivní odpovědnosti, tj. bez ohledu na *mens rea*. Obecně vzato nejsou osobnostní práva autorská architektonickým dílům ve Spojených státech amerických poskytována, což vede k odlišnosti řešení autorskoprávních sporů oproti České republice. Ve Spojených státech amerických může žalobce u soudu především žádat:

1. odškodnění (*remedies*),⁷¹²
2. náklady své nebo svého právního zástupce (*attorney's fees*),⁷¹³
3. zabavení, příp. následné zničení neoprávněně vytvořené rozmnoženiny díla (*impoundment*),
4. vydání soudního zákazu či příkazu (*injunctions*).⁷¹⁴

---

autorským zákonem a věcně příslušnými soudy byly soudy federální. V roce 1978 se od tohoto systému upustilo.

⁷⁰⁹ FISHMAN, Stephen. *The Public Domain. How to Find & Use Copyright-Free Writings, Music, Art & More*. 5. vydání. California: Nolo, 2010, str. 20.

⁷¹⁰ 28 U.S.C. § 1338(1) (Judiciary and Judicial Procedure, title 28 of the United States Code).

⁷¹¹ FISHMAN, Stephen. *The Public Domain. How to Find & Use Copyright-Free Writings, Music, Art & More*. 5. vydání. California: Nolo, 2010, str. 18.

⁷¹² 17 U.S.C. § 504.

⁷¹³ 17 U.S.C. § 505.

⁷¹⁴ 17 U.S.C. § 502.

6.3.1 Remedies

Pro americký pojem *remedies* nelze užívat pojem náhrada škody jako v českém právu, protože zahrnuje jak materiální, tak nemateriální újmu. Pro *remedies* se proto budu držet pojmu odškodnění. Odškodnění přiznaná soudem při porušení autorského práva je limitována náhradou skutečné újmy (*actual damages*), ziskem neoprávněně dosaženého žalovaným (*defendant's profits*) a alternativně v některých případech zákonným odškodněním (*statutory damages*).

Náhrada skutečné újmy se skládá z ušlého zisku žalobce (*lost profits*) a nemateriální újmy. Ušlým ziskem žalobce se rozumí majetkový prospěch, jehož by autor architektonického díla jinak pravděpodobně dosáhl, kdyby nedošlo k porušení. Ušlý zisk žalobce se tak nerovná neoprávněně dosaženému zisku žalovaného. Často bývá neprokazatelný, a proto soudy po žalobci požadují prokázání existence ušlého zisku. U určování výše se nesmí jednat jen o spekulaci žalobce. Ušlý zisk kupříkladu představuje spravedlivou tržní hodnotu architektonického plánu, o kterou byl v důsledku protiprávního jednání porušitele zmenšen případný příjem autora díla.

Tržní hodnota licence za užití architektonického díla vyplývá ze vztahu poptávky a nabídky, tedy co by byl ochoten kupující zaplatit a jaký honorář by byl ochoten autor architektonického díla přijmout. Pokud si například architekt běžně účtuje \$1000 za vytvoření architektonického plánu a udělení licence k užití zachyceného architektonického díla (*reasonable royalty*), pak musí porušitel tuto hodnotu zaplatit. Tento nárok je podobný našemu nároku na vydání bezdůvodného obohacení. Aby byl nárok žalobce i dostatečně odrazující v dalším jednání žalovaného, může soud ve Spojených státech amerických přiznat i více než jen *reasonable royalty*. Může tak z ospravedlnitelných důvodů kupříkladu přiznat i více než dvojnásobek odměny, který by byl za získání licence obvyklý v době neoprávněného nakládání s dílem, jako tomu je v České republice.

Neoprávněně dosažený zisk žalovaného (*defendant's profits*) náleží žalobci pouze do té míry, v jaké nebyl odškodněn v rámci náhrady ušlého zisku žalobce. Není tedy přípustné zdvojené odškodnění. Navíc nemůže požadovat veškerý zisk, ale jen ten, který se vztahuje k porušení. Pokud porušitel prodává stavbu, která je vyjádřením díla autora, je vlastník majetkového práva oprávněn k zisku z tohoto prodeje při odečtení nákladů práce, materiálu aj. od ceny stavby.⁷¹⁵ Pokud stavba není prodávána, vlastník majetkového práva má právo na rozdíl mezi náklady na stavbu a tržní hodnotou stavby. V době, kdy ještě

---

⁷¹⁵ Johnson v. Jones, 149 F.3d 494, 506-07 (6th Cir. 1998).

nebylo autorskoprávně chráněno dílo vyjádřené stavbou, byly soudy při přiznávání odškodnění docela štědré. Pokud někdo porušil autorské právo autora rozmnožením díla v podobě architektonických plánů tak, že bylo podle nich stavěno, byl odpovědný nejen do výše tržní hodnoty plánů, ale také za ztráty žalobce odvíjející se od neoprávněného užití díla v podobě plánů a za neoprávněně dosažený zisk, který porušitel obdržel za prodej stavby vystavěné na základě těchto plánů.⁷¹⁶ Tím vlastně soudy překlenovaly nedostatečnou autorskoprávní ochranu architektonického díla.

Pokud je architektonické dílo registrováno tři měsíce před zveřejněním díla, nebo před tím, než dojde k porušení, může žalobce žádat o zákonné odškodnění (*statutory damages*) namísto náhrady skutečné újmy a dále náklady své nebo svého právního zástupce (*attorney's fees*). Zákonné odškodnění je paušální částka stanovená zákonem (ve výši od \$750 do \$30.000, nebo až do výše \$150.000 v případě úmyslného porušení)⁷¹⁷ a soud tak rozhoduje v těchto zákonem určených finančních mantinelech. Žalobce nemusí vyčíslit skutečnou újmu, ale postačí prokázat, že došlo k porušení jeho práv. Protože je prokázání náhrady skutečné újmy a zisku neoprávněně dosaženého žalovaným složité, jeví se nárok na zákonné odškodnění pro žalobce sice jednodušší, ale odškodnění nemusí být tak štědré.

6.3.1.1 Výše odškodnění v kauze **Arthur Rutenberg Homes v. Maloney**

Franšizová společnost ARH podnikala ve výstavbě rezidenčních domů, jejichž architektonické návrhy tvořilo buď samotné specializované oddělení společnosti, nebo si za tím účelem našla společnost externí architektky. Její franšizové pobočky, jako McNabb, mohly používat název ARH, jakož i licence k architektonickým návrhům. Žalovaný Maloney použil bez souhlasu ARH i McNabb architektonické dílo ARH k postavení své stavby, a to prostřednictvím společnosti Frketic.

Za neoprávněné užití chráněného díla požadoval ARH⁷¹⁸ náhradu skutečné újmy odvíjející se od ztracených poplatků za franšizu a McNabb pak zisk odvozený z výstavby a prodeje Maloneyovy rezidence. Pokud by společnost McNabb sama zprostředkovala postavení stavby a nedošlo by k porušení, pak by měla právo na zaplacení částky ve výši 14 % z konečné ceny a franšizová společnost ARH by měla právo na franšizové royalty ve výši 3,5 % z konečné ceny. Frketic obdržela od Maloney částku \$253,856.00 za postavení

---

⁷¹⁶ HALPERN, Sheldon W.; NARD, Craig Allen; PORT, Kenneth L. *Fundamentals of United States Intellectual Property Law*. 3. vydání. Nizozemí: Kluwer Law International, 2011, str. 36.

⁷¹⁷ 17 U.S.C. § 504(c)(1) a (2).

⁷¹⁸ Arthur Rutenberg Homes v. Maloney, 891 F.Supp. 1560, 1567 (MD. Fla. 1995).

stavby. Částka za porušení pak byla pro představu vyčíslena v celkové výši \$44,424.80, což představuje kolem 5 % nákladů na postavení hotového díla v podobě stavby.

6.3.2 Attorney's fees

Úhrada vynaložených soudních nákladů je přiznána straně, která ve sporu vyhrála, tudíž to může být i žalovaný. Podle autorského zákona z roku 1909 byly náklady žalobce (nebo žalovaného) nebo jeho právního zástupce *in lieu* v diskreci soudu. Byly přiznávány soudem v případě, kdy nebylo straně přiznáno odškodnění.⁷¹⁹ U patentového a známkového práva jsou náklady právního zástupce přiznávány jen ve výjimečném, speciálním případě,⁷²⁰ kdežto v autorském právu jsou při splnění výše uvedeného běžně přiznávány.

6.3.3 Injunctions

Injunctions se mohou vyskytovat v různých formách (v soudním zákazu či příkazu). Jde o obdobný nárok našemu negatornímu (ve zdržení se užití architektonického díla, kupříkladu k zabránění dostavění neoprávněné stavby, nebo k zákazu její výstavby od počátku) a restitučnímu nároku. Z ospravedlnitelných důvodů může soud dokonce dovolit porušiteli pokračovat v dostavbě domu a dodatečně na stavebníka převést majetkové právo k dílu, nebo poskytnout licenci k užití díla. Ospravedlnitelným důvodem může být stěhování rodiny do tohoto nového domu.⁷²¹

Americký autorský zákon opravňuje vlastníka majetkového práva také k tomu, aby se ještě před podáním žaloby domáhal vydání předběžného opatření (*preliminary injunction*),⁷²² často ve formě soudního zákazu, je-li zde důvod k okamžitému předcházení nebo zabránění porušování autorského práva. Jedná se o výjimečný prostředek nápravy a soud musí zjistit význam žalobcova nároku.

6.3.3.1 Kauza *The Value Group, Inc. v. Mendham Lake Estates L.P.*

Vydáním předběžného opatření (*preliminary injunction*) se zabýval soud krátce po účinnosti AWCPA v kauze *The Value Group, Inc. v. Mendham Lake Estates L.P.*⁷²³ Mendham Lakes Estates L.P. si procházením obrázků v developerském katalogu vyhlédl obrázky domu *The Value Group, Inc.* a na základě tohoto vizuálního dojmu vytvořil

---

⁷¹⁹ MILLER, R. Arthur. *Intellectual Property. Patents, Trademarks, and Copyright in a Nutshell*. 2. vydání. St. Paul: WEST PUBLISHING, 1990, str. 405.

⁷²⁰ Tamtéž, str. 409.

⁷²¹ *Palmetto Builders & Designers v. UniReal, Inc.*, 342 F.Supp. 2d 468, 473 (D.S.C. 2004).

⁷²² 17 U.S.C. § 502(a).

⁷²³ *The Value Group, Inc. v. Mendham Lake Estates L.P.*, 800 F. Supp. 1228 (D.N.J. 1992).

architektonické plány pro projektovou dokumentaci a zažádal o stavební povolení, které mu bylo vydáno. Dále Mendham Lakes Estates L.P. poskytoval svým klientům fotokopie obrázků domu z Valueových brožur a přikládal je ke smlouvám.

The Value Group, Inc. po zjištění porušení svých autorských práv žádal vydání předběžného opatření spočívající v zabránění výstavby domů dle architektonických plánů, které byly dle jeho názoru podstatně podobné s jeho plány. Soud při zvážení vydání soudního zákazu aplikoval následující čtyřkrokový test:

1. pravděpodobnost žalobcova úspěchu ve věci,
2. zda by absence vydání předběžného opatření nezpůsobila žalobci nenahraditelnou újmu,
3. zda již byla získána nějaká předběžná pomoc,
4. zvážení veřejného zájmu.

Soud porovnal architektonické dílo v podobě plánů žalobce i žalovaného a konstatoval, že jsou podstatně podobná. Na základě tohoto závěru soud vydal předběžné opatření a žalovanému stanovil zdržet se pokračování ve výstavbě domů.

6.3.4 Promlčení práva na podání žaloby

Podle amerického autorského zákona může být občanskoprávní žaloba podána do tří let od vzniku nároku.⁷²⁴ Pro zjištění, kdy začíná běžet promlčecí lhůta v autorskoprávních sporech, aplikují federální soudy dva testy. Většina federálních soudů užívá pravidlo, u něhož je důležitý pro určení počátku běhu promlčecí lhůty okamžik, kdy se žalobce dozvěděl (subjektivní hledisko), nebo mohl dozvědět (objektivní hledisko) o porušení jeho autorských práv (*discovery rule*). Hledisko „dozvěděl“ se chápe tak, že měl žalobce dostatečné informace o tom, zda utrpěl tímto jednáním žalovaného újmu. Posuzování toho, kdy „se mohl dozvědět“, se vysvětluje tak, zda se přiměřeně obezřetná osoba vynaložením řádné péče, byla-li by v postavení žalobce, mohla dozvědět o údajném porušení. Podle druhého testu, z kterého vychází menší část federálních soudů, začíná běžet promlčecí lhůta od okamžiku, kdy k porušení došlo (*injury rule*).

Soud v kauze *Sieger Suarez Architectural v. Arquitectonica*⁷²⁵ aplikoval test *discovery rule*, podle něhož promlčecí lhůta uběhla dne 20. června 2009, když žalobce uvedl, že kolem 20. června 2006 mu byly poslány Arquitectonicou dva faxy obsahující studii pro provedení exteriéru a architektonické plány podlaží. Od tohoto okamžiku měl tedy

---

⁷²⁴ 17 U.S.C. § 507(b).

⁷²⁵ *Sieger Suarez Architectural v. Arquitectonica*, 998 F.Supp.2d 1340 (2014).

žalobce informaci o tom, že došlo k případnému porušení jeho autorských práv. Sieger Suarez podal žalobu o porušení autorských práv v květnu 2013. Promlčecí lhůta tak uběhla téměř čtyři roky předtím, než podal žalobu, a proto bylo jeho právo na podání žaloby promlčeno.

V některých amerických státech se kromě (nebo vedle) promlčení aplikuje i tzv. doktrína opomenutí (*doctrine of laches*). Tato doktrína je podobná institutu promlčení, ale nikoli s ním identická. Promlčení se vztahuje k času, který uplynul, kdežto doktrína opomenutí k neodůvodněnému odložení vznesení nároku před soudem v konkrétní situaci. To znamená, že na ni není nárok. Doktrínu opomenutí lze využít jen tehdy, pokud je nárok znám, došlo neodůvodněně k odložení domáhání se nároku u soudu, žalobce jedná nedbale, a to vše dohromady žalovaného „zraňuje“.

Dlouhodobě se spekulovalo, zda lze doktrínu opomenutí využít i pro autorskoprávní spory. Rozzuzlení přinesl v roce 2014 Nejvyšší soud v kauze *Petrella v. Metro-Goldwyn-Mayer*,⁷²⁶ který odmítl aplikovat doktrínu opomenutí, protože dle jeho názoru Kongres zavedl konkrétní případy promlčení u autorských práv. Doktrínu lze aplikovat jen na ty případy, kde není stanovena fixní doba promlčení. V konkrétním případě však je zákonem stanovena tříletá lhůta promlčení.⁷²⁷ V disentu se soudce Breyer J vyjádřil tak, že autorský zákon mlčí o doktríně opomenutí, což nelze vykládat tak, že doktrína není přípustná.

6.4 Shrnutí kapitoly

Z komparačního hlediska je možné učinit závěr, že se české soudy mohou přiměřeně inspirovat německou judikaturou, a to přestože je německý autorský zákon vystavěn na monistické úpravě autorských práv. Rozdíl mezi monistickou německou úpravou a quasidualistickou českou úpravou se téměř stírá. Naopak v angloamerickém systému, kde není osobnostním právům autorským poskytována téměř žádná ochrana, liší se i obsah toho, co může autor architektonického díla po porušiteli požadovat. Britský přístup je českému přístupu podobný v tom, že se odškodnění odvíjí od toho, kolik by porušitel zaplatil na licenční odměně, kdyby chtěl za běžných okolností architektonické dílo užít.

Americké soudy přiznávají i neoprávněně dosažený zisk žalovaným, což je ospravedlněno tím, že se staví domy v rámci jednoho velkého projektu a pak se domy jednotlivě rozprodávají.

---

⁷²⁶ *Petrella v. Metro-Goldwyn-Mayer*, 572 U.S. (2014).

⁷²⁷ 17 U.S.C. § 507(b).

7 Obrana proti nárokům za porušení díla z oblasti architektury v České republice

Pokud autor architektonického díla podá na porušitele či ohrožitele svých autorských práv žalobu, bude se porušitel nebo ohrožitel zpravidla bránit tím, že jeho užití bylo oprávněné. Jinými slovy bylo užito se souhlasem (na základě licenční smlouvy) nebo svolením autora, nebo se jednalo o výjimku či omezení autorského práva a pak bylo možné architektonické dílo užít i bez takového souhlasu. Tyto případy, které jsou v autorském zákoně roztrženy, jsou v teorii označovány jako mimosmluvní instituty užití díla a ve vztahu k architektonickému dílu můžeme mezi ně řadit:

1. užití volného díla;⁷²⁸

Platí autorskoprávní systém *domaine public libre et gratuit*; každý může volné dílo bez dalšího užít, „*musí však dbát veřejného zájmu kulturního.*“⁷²⁹ Nikdo si tedy nesmí osobovat autorství k dílu a užít volné dílo se nesmí způsobem snižujícím jeho hodnotu. Dílo se jím stane po vypršení 70leté lhůty majetkových práv od smrti autora architektonického díla, proto se již nemusíme zabývat oprávněností užití. V Evropě je délka trvání autorských práv harmonizována evropskou směrnicí.⁷³⁰

2. užití díla vyloučeného ze zákonné ochrany;

Architektonické výtvořy, které sice splňují pojmové znaky autorského díla, ale jsou z režimu ochrany autorským právem vyňaty, neboť se jedná o:

a) výtvořy lidové architektury,⁷³¹

Lidová architektura, kterou lze dle mého názoru subsumovat pod tzv. výtvořy tradiční lidové kultury,⁷³² je výjimkou z autorskoprávní ochrany nikoli pro veřejný zájem, ale proto, že pravé jméno autora není obecně známo a nejedná se o dílo anonymní či pseudonymní, a proto by byl výkon autorských práv nemožný. Užít výtvořy lidové architektury lze jen způsobem nesnižujícím jejich hodnotu. Jako příklad by mohlo posloužit dílo v podobě architektonické studie, ke kterému se nikdo nehlásí, není podepsáno, ale přesto by bylo možné podle něho stavbu postavit.

---

⁷²⁸ § 28 odst. 1 AZ.

⁷²⁹ TELEČ, Ivo. Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva (dokončení). *Bulletin advokacie*, 2001, č. 3, str. 44.

⁷³⁰ Směrnice č. 2006/116/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

⁷³¹ Výjimky z ochrany podle práva autorského ve veřejném zájmu dle § 3 AZ, kam patří lidová architektura a úřední dílo, se teorií zpravidla mezi mimosmluvní instituty užití díla neřadí.

⁷³² § 3 písm. b) AZ.

- b) úřední architektonické (urbanistické) dílo;⁷³³

Úřední dílo je naopak vyloučeno z ochrany práva autorského ve veřejném zájmu. Příkladem může být urbanistické dílo v podobě územní studie jako součást územně plánovací dokumentace,⁷³⁴ která se po schválení stane opatřením obecné povahy. Pokud se však nikdy nestane součástí opatření obecné povahy a není to ani zamýšleno, je autorskoprávně chráněna od okamžiku vytvoření do uplynutí doby trvání absolutních autorských práv a pak je ji možné užít zásadně jen na základě licence sjednané s autorem urbanistického díla.

- c) volné užití,

3. zákonnou licenci.⁷³⁵

Podle komentáře k autorskému zákonu je: „výčet omezení autorského práva v autorském zákoně taxativní a nelze ho výkladem (ani právními úkony) dále rozšiřovat (srov. odlišnou americkou koncepci fair use).“⁷³⁶

Kategorizace volného užití a zákonných licencí v českém autorském zákoně často nedoléhá na obecně (mezinárodně) uznávanou kategorizaci výjimek a omezení autorského práva:

1. volná užití;

Jednání může být bez souhlasu autora architektonického díla i bez zaplacení odměny. Nevyžaduje se uvedení názvu a autora díla.

2. zákonné licence.

Slouží k užití díla bez souhlasu autora architektonického díla, někdy s povinností zaplatit odměnu. Vyžaduje se uvedení názvu a autora díla.

Kupříkladu zákonná licence pro nepodstatné vedlejší užití díla lépe vyhovuje definici volného užití, neboť není vyžadováno uvedení ani názvu, ani autora architektonického díla. Volným užitím či užitím díla na základě zákonné licence nejsou zásadně osobnostní práva autorská dotčena, neboť „užití díla“ je majetkovým právem autorským. V některých případech je totiž pro dosažení účelu zásah do osobnostního práva nezbytný.

Podle důvodové zprávy k autorskému zákonu⁷³⁷ volná užití a bezúplatné zákonné licence jsou v zákoně vyjmenovány taxativně a jejich aplikace nedovoluje extenzivní

⁷³³ § 3 písm. a) AZ.

⁷³⁴ § 30 stavebního zákona.

⁷³⁵ §§ 31-39 AZ.

⁷³⁶ TELEČ, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 340.

výklad. I judikatura Evropské unie nastavila dlouhodobý trend, podle něhož je třeba výjimky a omezení v autorském právu vykládat restriktivně⁷³⁸ a s tímto právním názorem se ztotožnil i český Ústavní soud.⁷³⁹

V recentním rozsudku Nejvyšší soud uvedl: „*tradiční doktrinální výklad rozsahu všech omezení autorského práva vychází z kritéria „spravedlivého nakládání“.* *Bezvýjimečně se jedná o výklad dovoleného zásahu, který je vždy zužující (restriktivní), což odpovídá absolutní povaze autorského práva k cizímu dílu, do níž se touto mimořádně zákonem dovolenou cestou v upřednostněném obecném zájmu zasahuje.*“⁷⁴⁰ Rovněž tak komentář k autorskému zákonu uvádí, že je třeba uplatnit pro bezesmluvní užití díla restriktivní výkladové pravidlo.⁷⁴¹ Majetková práva autora (jakož i osobnostní práva autorská) jsou totiž absolutní povahy, a proto každou výjimku z pravidla je třeba posuzovat restriktivně (*exceptiones sunt striktissime interpretandae*). Byť musí být výjimky interpretovány ve smyslu spravedlivého nakládání a plní svůj účel právě při restriktivním výkladu, je extenzivní výklad v případě hodnotové rozpornosti možný, pokud je třeba dosáhnout účelu výjimky.⁷⁴²

Co se týče výkladu a aplikace konkrétních skutkových podstat, princip použití restriktivního výkladu nevylučuje uplatnění jiných výkladových metod, ale za situace, kdy řádně provedený výklad rozsahu konkrétní zákonné licence podle všech dostupných výkladových metod nepovede k jednoznačnému závěru, je nutno se přiklonit k výkladu spíše restriktivnímu než extenzivnímu, a to s ohledem na absolutní povahu autorských práv.

K posouzení, zda byla zákonná licence užita po právu, může sloužit Ivo Telcem vypracovaný „Test dovoleného uplatnění výjimek a omezení práva autorského, práv souvisejících s právem autorským nebo práva k databázím.“⁷⁴³

K bezesmluvnímu užití architektonického díla však dle současné zaujímané právní doktríny nepostačuje pouze splnění skutkové podstaty konkrétního volného užití či zákonné licence podle ustanovení § 30-39 AZ, ale taková dovolenost spočívá i ve splnění tzv. tříkrokového testu (*three-step test*). Tříkrokový test upravený v ustanovení § 29 odst. 1 AZ

---

⁷³⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), k § 29.

⁷³⁸ Kupříkladu rozsudek Soudního dvora ze dne 10. dubna 2014 ve věci C-435/12, ACI Adam BV a další proti Stichting de Thuiskopie, Stichting Onderhandeligen Thuiskopie vergoeding.

⁷³⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 1. dubna 2010, sp. zn. II. ÚS 423/2010.

⁷⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. října 2015, sp. zn. 30 Cdo 2864/2015.

⁷⁴¹ TELEEC, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 339.

⁷⁴² MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 246.

⁷⁴³ TELEEC, Ivo. In TELEEC, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 913-918.

je tak materiální podmínkou pro splnění konkrétní skutkové podstaty jako formální podmínky. Tento předpoklad vychází přímo z informační směrnice: „výjimky a omezení stanovené v odstavcích 1, 2, 3 a 4 mohou být použity pouze ve zvláštních případech, které nejsou v rozporu s běžným způsobem užití díla nebo jiného předmětu ochrany a nejsou jimi nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy nositele práv.“⁷⁴⁴ Tříkrokový test je určitou modifikací oproti úpravě v revidované Bernské úmluvě,⁷⁴⁵ ale ve své podstatě je stejný.

Znění tříkrokového testu bylo v roce 2006 tzv. velkou novelou autorského zákona⁷⁴⁶ upraveno v důsledku transpozice takřka doslovného překladu informační směrnice, i když český zákonodárce nemusel splnit takovou povinnost. Evropskou unií totiž není vyžadováno, aby byl tříkrokový test transponován do právního řádu.

Tříkrokový test neměl zpočátku sloužit jako korektiv při soudním rozhodování, ale měl být pouze vodítkem pro jednotlivé státy, jak ve svém právním řádu nastavit výjimky a omezení v autorském právu. Pokud tedy některé členské státy netransponovaly tříkrokový test do svého právního řádu, přesto soudy při svém rozhodování zvažují, zda jsou kumulativně splněny kroky tohoto testu k aplikaci konkrétního volného užití nebo zákonné licence. Přímá aplikace tříkrokového testu může dokonce zabránit aplikaci konkrétního volného užití nebo zákonné licence, pokud by byla v rozporu s tříkrokovým testem upraveným v informační směrnici. Tímto způsobem se vyjádřila i generální advokátka Eleanor Sharpston v kauze Léčebné lázně Mariánské Lázně.⁷⁴⁷ Kauza byla předložena k posouzení Soudnímu dvoru Evropské unie, ale Sharpston již neuvedla, jaké jsou pro tento případ právní následky nesprávné implementace směrnice.

České soudy již vynesly pár rozhodnutí, kde právě aplikovaly nejen konkrétní výjimku z práva autorského, tedy konkrétní skutkovou podstatu volného užití či zákonné licence, ale zároveň tříkrokový test.⁷⁴⁸ Tříkrokový test, jehož znění je poměrně vágní, tak koriguje případné excesy při aplikaci volného užití či zákonné licence. Jde o tyto tři kroky:⁷⁴⁹

---

⁷⁴⁴ Čl 5 odst. 5 InfoSoc.

⁷⁴⁵ Čl. 9 odst. 2 RBÚ.

⁷⁴⁶ Zákon č. 216/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony.

⁷⁴⁷ Stanovisko generální advokátky Eleanor Sharpston zed ne 14. listopadu 2013 ve věci C-351/12, Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, o.s. (OSA) proti Léčebné lázně Mariánské Lázně, a.s., EU:C:2013:749.

⁷⁴⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. prosince 2006, sp. zn. 1 Co 27/2006, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. října 2015, sp. zn. 30 Cdo 2864/2015.

⁷⁴⁹ § 29 odst. 1 AZ.

1. výjimky z autorského práva lze uplatnit pouze ve zvláštních případech stanovených v autorském zákoně;

Tím se mají na mysli autorským zákonem upravená volná užití a zákonné licence.

2. takové užití díla nesmí být v rozporu s běžným způsobem užití díla;

Podle Petra Dobeše je třeba zkoumat tento krok z pohledu relevantního trhu, tedy zda dochází například k podstatné ztrátě výnosů na straně autora při užití rozmnoženiny pro osobní potřebu.⁷⁵⁰ S tímto názorem však nelze souhlasit, neboť v autorském právu je otázka relevantního trhu, která je blízká spíše právu na ochranu proti nekalé soutěži, irrelevantní.

3. nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora;

Soudce na základě prokázaných skutkových zjištění posoudí, zda je zásah do autorských práv k architektonickému dílu odůvodněný a ospravedlnitelný zájmy společnosti a zda je přiměřený a nezbytný. Informační směrnice v čl. 5 odst. 5 užívá místo termínu zájmy autora termín zájmy nositele práv a třetí krok se tak může vztahovat i na zaměstnance v případě zaměstnaneckého díla.

Podle Ivo Telce je tříkrokový test ve své podstatě zvláštním testem proporcionality, který má široké využití v soukromém právu a od něhož se liší: „*snad jen v míře detailnosti, která je dána kazuistikou legálně dovolených zásahů do subjektivních práv podle autorského zákona. Přestože se jedná o normativní úpravu práv soukromých, v níž kazuistická právotvorná metoda zásadně nemá místo, v uváděném případě to je namístě. Jedná se totiž o situace, kdy zákon mimořádně, zhola výjimečně, dovoluje zasáhnout do cizího práva duševního vlastnictví bez ohledu na vůli jeho vlastníka, čili i proti ní.*“⁷⁵¹

Dlouhodobě je zastáván trend, že není-li splněn alespoň jeden krok testu, nemůže se jednat o dovolené užití díla. Jinými slovy musí být podle právní doktríny tříkrokový test splněn kumulativně, a to po celou dobu využití zákonné licence.

Vzhledem k restriktivnímu chápání aplikace skutkových podstat podle ustanovení § 30-39 AZ, jakož i samotného tříkrokového testu (blíže viz následující kapitola 8) se za současné situace případy posuzují v pochybnostech ve prospěch autora architektonického díla (*in dubio pro creatore*), ačkoli je uplatňování této zásady neobvyklé v soukromém právu a využití nachází v právu trestním. Tím dochází k zužování možného užití děl ve veřejném zájmu, což nevede ke správnému vyvažování práv, resp. účelu výjimek a omezení.

---

⁷⁵⁰ DOBEŠ, Petr. Rozmnožování autorských děl pro soukromou potřebu I. *Právní rádce*, 2001, roč. 15, č. 4, str. 4–14.

⁷⁵¹ TELEEC, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 12.

Řešením by pak bylo nevykládat tříkrokový test restriktivně a zároveň posuzovat kroky komplexně, nikoli jednotlivě.

7.1 Volné užití

Mezi volné užití řadíme:

- a) užití pro osobní potřebu,⁷⁵²
- b) rozmnožování na papír nebo na podobný podklad pro vlastní vnitřní potřebu.⁷⁵³

7.1.1 Užití pro osobní potřebu

Pro osobní potřebu si mohou zhotovit rozmnoženinu či napodobeninu architektonického díla, pokud jeho účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu. Pro osobní potřebu si tak mohou namalovat, nebo si vytvořit model díla stojícího na soukromém prostranství.⁷⁵⁴ Naopak k dílu trvale umístěném na veřejném prostranství se vztahuje zákonná licence svobody panoramatu a takto pořízené kresby, nebo fotografie mohou dokonce dále užit. Na zhotovení rozmnoženiny či napodobeniny architektonického díla stavbou se nevztahuje tato zákonná dovolenost volného užití, a to ani tehdy, pokud by taková stavba stála na soukromém pozemku nepřístupném veřejnosti.

Francouzský soud Cour de Cassation měl ve svém rozhodnutí z roku 2005 za to, že „pokud zvažujeme, jestli miniaturní modely domů a staveb jsou chráněny autorským právem, soud by měl zvážit, zda miniaturizace vede k vytvoření nového díla odvozeného z již existující předlohy.“⁷⁵⁵ Odvozené dílo by tak bylo samostatně autorskoprávně chráněno oproti rozmnoženině či napodobenině.

„Užitím pro osobní potřebu je nutné rozumět užití díla v soukromí zhotovitele rozmnoženiny, v rámci rodiny, přátel, osob blízkých.“⁷⁵⁶ Otázkou je, jaké množství rozmnoženin nebo napodobenin si mohou pro osobní potřebu zhotovit? Odpověď na tuto otázku přinesl Nejvyšší soud, podle něhož legální výraz „zhotovit rozmnoženinu“ neznamena zhotovit si pouze jednu jedinou rozmnoženinu, neboť „užití jednotného čísla v právním předpise je běžnou legislativní technikou a jednalo by se o výklad 'ad absurdum',

---

⁷⁵² § 30 AZ.

⁷⁵³ § 30a AZ.

⁷⁵⁴ Srov. se zákonnou licencí upravenou v § 33 AZ.

⁷⁵⁵ Enesco v. Denoyell, Cass., 1, civ. 25th January 2005, note by Kerever in (2005) 204 R.I.D.A. 154. In STERLING, J.A.L. *World copyright law*. 3. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2008, str. 339. Překlad autorka.

⁷⁵⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. prosince 2006, sp. zn. 1 Co 27/2006.

*tedy o výklad nedovolený [...] Legislativní právní jazyk totiž hovoří zásadně v jednotném čísle, což je legislativně technickým pravidlem, z kterého nelze v tomto směru v zásadě nic vyvozovat.*⁷⁵⁷

7.1.2 Rozmnožování na papír nebo na podobný podklad

Autorský zákon rozlišuje mezi rozmnožováním na papír nebo na podobný podklad pro osobní potřebu⁷⁵⁸ a zhotovením vlastními prostředky právnické osoby (či podnikající fyzické osoby) pro vlastní vnitřní potřebu.⁷⁵⁹

Nejvyšší soud ve svém usnesení⁷⁶⁰ dovedl, že se pořizování rozmnoženiny pro osobní potřebu⁷⁶¹ nevztahuje pouze na pořizování z originálu díla, ale i z jeho kopie. Tato interpretace vychází ze samotného zákona, který blíže nespecifikuje původ díla před rozmnožením. Naopak v německém autorském zákoně je rozmnoženina pro osobní potřebu dovolená, pokud „...k jejímu zhotovení nebyla použita zjevně protiprávně zhotovená nebo veřejně sdělená předloha.“⁷⁶²

Dle názoru Jana Tuláčka sem lze teleologickým výkladem subsumovat i ruční opis díla nebo opis díla na psacím stroji, ačkoliv zákon hovoří pouze o tiskovém rozmnožení díla na papír.⁷⁶³ Zdálo by se tedy, že by sem šlo podřadit i na papír ručně překreslené architektonické kresby podle předloženého původního architektonického díla. Tomuto způsobu užití však lépe vyhovuje volné užití dle § 30 AZ, nebo dokonce možná § 30 odst. 4 AZ, který se zmiňuje o rozmnoženinách a napodobeninách díla výtvarného pro osobní potřebu fyzické osoby, která musí být jako taková vždy zřetelně označena.

Kdo na objednávku pro osobní potřebu fyzické osoby či vlastní vnitřní potřebu právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby zhotoví tiskovou rozmnoženinu architektonického díla na papír nebo podobný podklad fotografickou technikou nebo jiným postupem s podobnými účinky, musí řádně a včas zaplatit odměnu.⁷⁶⁴ Zákonodárce tak kompenzuje újmu autora institutem náhradní odměny.

---

⁷⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. března 2009, sp. zn. 5 Tdo 234/2009.

⁷⁵⁸ § 30a odst. 1 a) AZ.

⁷⁵⁹ § 30a odst. 1 b) AZ.

⁷⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. března 2009, sp. zn. 5 Tdo 234/2009.

⁷⁶¹ § 30a odst. 1 a) AZ.

⁷⁶² § 53 odst. 1 UrhG.

⁷⁶³ TULÁČEK, Jan. Kopírování autorských děl literárních pro vlastní potřebu. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 11-12, str. 75.

⁷⁶⁴ § 30a odst. 1 písm. d) AZ a § 25 AZ.

7.2 Zákonné licence

Jako zákonné licence upravené v autorském zákoně vztahující se k architektonickému dílu lze uvést:

1. citace,⁷⁶⁵
2. propagace výstavy uměleckých děl a jejich prodeje;⁷⁶⁶

Musí se jednat o rozsah nezbytný pro výstavu bez hospodářského a obchodního prospěchu. Je-li to obvyklé, je nutné uvést jméno autora a název díla. Nejčastěji se bude jednat o modely architektonických děl nebo katalogy s architektonickými díly.
3. užití díla umístěného na veřejném prostranství⁷⁶⁷ - svoboda panoramatu,
4. užití díla v odůvodněné míře ve správním (např. stavebním) nebo soudním řízení,⁷⁶⁸

Výjimky z ochrany autorského práva ve veřejném zájmu nelze vykládat extenzivně proti zájmům ochrany architektonického díla. Na tuto úřední licenci bude nejčastěji doléhat užití architektonického díla v podobě projektové dokumentace ve správním (územním nebo stavebním) řízení.
5. nepodstatné vedlejší užití díla,⁷⁶⁹
6. licence k dílům užitého umění a dílům architektonickým;⁷⁷⁰
  - a) do práva autorského nezasahuje ten, kdo pronajímá, půjčuje nebo vystavuje architektonické dílo vyjádřené stavbou,
  - b) změna dokončené stavby.

7.2.1 Citace

Citace z pohledu autorského práva znamená bezesmluvní, bezúplatné užití části díla jiného autora ve svém vlastním autorskoprávně chráněném díle. Nejedná se tedy o nahodilé včlenění díla jiného autora. Při výkonu citačního práva je třeba brát v potaz ochranu osobnostních práv autorských, a to právo autora na nedotknutelnost jeho díla.⁷⁷¹ Všechny druhy citace se dle § 29 odst. 2 AZ *a contrario* vztahují na díla zveřejněná. Autorské právo rozlišuje tzv. malé citace (*Kleinzitate*),⁷⁷² tj. v odůvodněné míře užití části díla u

---

⁷⁶⁵ § 31 a), c) AZ.

⁷⁶⁶ § 32 AZ.

⁷⁶⁷ § 33 AZ.

⁷⁶⁸ § 34 AZ.

⁷⁶⁹ § 38c AZ.

⁷⁷⁰ § 38d AZ.

⁷⁷¹ § 11 odst. 3 AZ.

⁷⁷² § 31 odst. 1 písm. a) AZ.

zveřejněných děl jiných autorů a tzv. velké citace (*Grosszitate*),⁷⁷³ tj. užití části celých drobných děl pro účely kritiky nebo recenze či vědecké tvorby. Pod citací byla zákonodárcem podřazena i zákonná licence o užití díla při vyučování pro ilustrační účel nebo při vědeckém výzkumu,⁷⁷⁴ pokud nepřesáhne rozsah odpovídající sledovanému účelu a jejíž účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu. Je-li to možné, je třeba ve všech případech citací uvést jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a pramen.

Na rozdíl od velkých citací, které slouží pro potřeby kritiky či recenze, je pro malé citace nerozhodné, pro jaký účel se použila. Nejčastěji půjde o přebírání dílčích autorskoprávně chránitelných prvků do vlastního architektonického díla, avšak musí se tak dít v odůvodněné míře. Při posuzování oprávněnosti užití citace bude klíčový celkový „*total concept and feel*“ díla. Malá citace se tak nemůže vztahovat na případ, kdy někdo v reklamě užije filmem pořízené snímky nebo fotografie rozmnoženiny architektonického díla - stavby. Nejde totiž o výňatek z díla, nýbrž o užití kopie celého architektonického díla rozmnoženého stavbou.

Příkladem velké citace může být zařazení půdorysu a bokorysu zveřejněného architektonického díla do knihy či odborného časopisu a jeho rozbor. Taková kniha či časopis nemusí být sám autorskoprávně chráněn (srov. s malou citací).

7.2.2 Nepodstatné vedlejší užití díla

Tato zákonná licence, někdy vlivem britského práva označována jako doktrína *incidental inclusion*, byla vložena do autorského zákona novelou v roce 2006.⁷⁷⁵ Charakteristickým znakem této licence je, že někdo náhodně (nezamyšleně) užije architektonické dílo v souvislosti se zamýšleným hlavním užitím jiného díla nebo prvku.

Architektonická díla často slouží ve filmech jako pozadí, když jsou užitá čistě náhodně a nejsou nosným prvkem filmu, neboť jimi jsou pro tento případ herci a děj. Pokud by však mělo dílo tvořit nosné téma filmu, nebo reklamy či by o něm dokonce pojednával celý dokument a tudíž by nebylo užit náhodně, pak přirozeně nepůjde o vedlejší užití díla a

---

⁷⁷³ § 31 odst. 1 písm. b) AZ.

⁷⁷⁴ § 31 odst. 1 písm. c) AZ.

⁷⁷⁵ Zákon č. 216/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony.

bylo by třeba požádat o sjednání licenční smlouvy k užití díla ve filmu. Film přitom nemusí být nikdy zveřejněn.⁷⁷⁶

7.2.3 Změna dokončené stavby

Protože stavby neslouží jen k uměleckému požitku, ale vypůjčí-li si slavnou větu architekta Le Corbusiera: „dům je stroj na bydlení“, pak nemůže být akceptována absolutní nedotknutelnost díla stavitelského umění a musí být vzaty v potaz další okolnosti vyžadující zásah do takového díla. Těmito okolnostmi může být sladění díla s bezpečnostními požadavky, rekonstrukce stavby, přístavba, či nástavba. V některých případech může být takový zásah oprávněný a dokonce žádoucí. Zákonné licence se sice zpravidla nedotýkají osobnostních práv autorských, nicméně v případě této zákonné licence by striktní až formalistická ochrana osobnostních práv autorských mohla vést až k absolutní integritě, tj. nedotknutelnosti architektonického díla (převážně pak její rozmnoženinu stavbou).

V českém autorském právu slouží ke spravedlivému poměrování práv autora a práv vlastníka věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, zákonná licence změny dokončené stavby. Umožňuje vlastníkovi věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, provádět změny dokončené stavby v míře nezbytně nutné, aniž by potřeboval svolení či souhlas autora tohoto architektonického díla. Bude se jednat zpravidla o změny, které jsou neodkladné (např. zatéká do střechy) a změny, které nenaruší celkový koncept díla. V případě vznesení restitučního nároku se může porušitel bránit právě prostřednictvím uplatnění této zákonné licence.

Změnou stavby se dle stavebního zákona rozumí přístavba, nástavba a stavební úprava. Nicméně s ohledem na nezávislé uplatňování práva veřejného je třeba vykládat autorskoprávní ustanovení širěji, než jak jej vnímá zákon stavební.

Toto ustanovení se nevztahuje na provedení změn architektonického díla v podobě kresby, projektové dokumentace nebo modelu; v tomto případě by bylo nutné sjednat smluvní licenci na takové užití díla. K provedení změn stavby je pro některé případy třeba přirozeně užít i projektovou dokumentaci. Ačkoli o dovoleném užití a její změně zákonná licence mlčí, je třeba toto ustanovení teleologicky tímto způsobem vyložit. Zásahem do stavby její změnou totiž dochází pochopitelně i ke změně projektové dokumentace, na základě níž se stavba postavila. Takové východisko můžeme najít již v informační směrnici, která uvádí: „*užití uměleckého díla ve formě budovy nebo nákresu nebo plánu budovy pro*

---

⁷⁷⁶ § 29 odst. 2 AZ.

účely rekonstrukce uvedené budovy.“⁷⁷⁷ Je-li to opodstatněné významem architektonického díla a lze-li to na vlastníkově věci spravedlivě požadovat, je vlastník věci povinen o svém záměru informovat autora díla. Bude-li to autor vyžadovat, musí mu také poskytnout dokumentaci stavby včetně vyobrazení, vystihující stav před provedením změn.⁷⁷⁸ Novela autorského zákona, účinná od 20. dubna 2017, přináší ve smyslu čl. 5 odst. 3 písm. m) InfoSoc doplnění zákonné licence tak, že: „se slova ‚navrhne nebo provede změnu dokončené stavby, která je vyjádřením architektonického díla,‘ nahrazují slovy ‚architektonické dílo vyjádřené stavbou, výkresem nebo plánem užíje pro účely udržovacích prací anebo změny dokončené stavby‘ a za slovo ‚hodnoty‘ se vkládá slovo ‚architektonického‘.“⁷⁷⁹

V případě většího zásahu bude předmětem dokazování u soudu míra zásahu a případný vliv tohoto zásahu na snížení hodnoty díla.

7.2.3.1 Změna interiéru

Je možné si položit otázku, zda se zákonná licence se zněním: „navrhne nebo provede změnu dokončené stavby,“ vztahuje i na dílo interiérové architektury. Interiér můžeme zjednodušeně popsat jako prostor omezený stěnami, podlahou a stropem, které jsou tzv. nechránitelným prvkem architektonického díla.⁷⁸⁰ Chráněným dílem interiérové architektury je zde tvůrčí uspořádání tohoto prostoru počínaje výmalbou či tapetováním, vhodným výběrem podlahové krytiny, výběrem vhodného osvětlení a celkově řešením světla a stínu v prostoru, dále vybavením předměty, které slouží potřebě klienta a zpříjemňují mu život v tomto prostoru. Aby bylo toto dílo autorskoprávně chráněno, musí se v něm projevit osobitý, tvůrčí přínos autora. V českém autorském zákoně neexistuje ani vymezení pojmu architektonické dílo, ani díla interiérové architektury. Metaforicky můžeme říci, že architektonické dílo tvoří kostru, která je tvůrčím způsobem vyplněna orgány – dílem interiérové architektury.

---

⁷⁷⁷ Čl. 5 odst. 3 písm. m) InfoSoc.

⁷⁷⁸ § 38d písm. b) AZ.

⁷⁷⁹ § 38d písm. b) zákona č. 102/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁸⁰ TUCHMAN, Mitch. What Makes a Copy-Cat a Copy-Cat? The Complex Case of Architectural Copyright [online]. *ArchDaily*. 20. dubna 2014. [cit. 2. března 2016]. Dostupné zde: <<http://www.archdaily.com/?p=497568>>.

Kupříkladu na Slovensku je dílo interiérové architektury přímo obsažené v ustanovení § 3 odst. 6 slovenského autorského zákona.⁷⁸¹ Ve Spojených státech amerických je poskytnuta autorskoprávní ochrana pouze této kostře, bez díla interiérové architektury. Aby se jednalo o dílo interiérové architektury ve smyslu právním, musí i toto dílo splňovat pojmové znaky díla.

Pokud je však stavitelské dílo propojeno s dílem interiérové architektury, pak tvoří jeden harmonický celek. V tomto ohledu je možno zmínit kauzu Adolf Loos, kde soud konstatoval, že jde o jednotné architektonické dílo, protože Adolf Loos sladil interiérové vybavení s ohledem na konkrétní prostor v domě.⁷⁸² Jde však o výjimečnou tvorbu Adolfa Loose, neboť architekt jen zřídkakdy navrhuje i interiér domu.

Zákonná licence změny dokončené stavby ani směrnice neuvádí, zda má jít jen o rekonstrukci exteriéru, který je doktrinálně považován za součást architektonického díla, nebo i interiéru.

Vzhledem k tomu, že je možné bezesmluvně užít architektonické dílo pouze na základě autorským zákonem taxativně vymezených zákonných licencí a v duchu dnešního výkladu se tato ustanovení vykládají *in dubio pro creatore*, pak na interiér (prostor vymezený podlahou, stropem a stěnami) by se tato zákonná licence vztahovat neměla. Na druhou stranu by se však nemělo jednat ze strany autora díla interiérové architektury o zneužití jeho práv nebo dokonce až o šikanózní výkon autorských práv.

Soud se zatím pouze v jediné kauze Hotel Thermal v Karlových Varech zabýval zásahem do díla interiérové architektury. Žalobkyně zde žádala, aby byla žalovanému uložena povinnost zdržet se všech změn nebo úprav pevně zabudovaných částí veřejně přístupných prostor hotelu. Podle Vrchního soudu v Praze v době, kdy žalobkyně rozšiřovala svou žalobu o znění tohoto negatorního nároku, již byla rekonstrukce dokončena a nebylo prokázáno, že by zásah hrozil. Žalobkyně tak neprokázala důvodnost uplatněného nároku, a proto Vrchní soud v Praze⁷⁸³ rozsudek soudu prvního stupně ohledně negatorního nároku změnil tak, že žalobu v této části zamítl. Na případnou aplikaci této zákonné licence pro díla interiérové architektury si tedy ještě musíme počkat.

Posláním architektury, zvláště pak té interiérové, je sloužit svému účelu, čímž je zpravidla bydlení a to takové, které nám přináší radost a nestresuje nás, zda zaklepe autor se svými nepřiměřenými požadavky. Problémem totiž bývá, že uživatel tohoto díla může mít

---

⁷⁸¹ Zákon č. 185/2015 Z.z., autorského zákona účinného od 1. ledna 2016; dříve upraveno v § 5 odst. 1 zákona č. 618/2003 Z.z., o autorském práve a právech súvisiacich s autorským právom (autorský zákon).

⁷⁸² Rozhodnutí OGH Wien ze dne 12. září 1989, sp. zn. 4 Ob 106/89.

⁷⁸³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. prosince 2003, sp. zn. 3 Co 25/2002.

nejen jiný vkus než autor, ale především jiné potřeby a požadavky na dílo, které je nemusí již naplňovat. Zvláště tehdy, pokud je podlaha rozvrzaná, nebo je potřeba ji vyměnit v důsledku vyplavení pokojů a stejné parkety již nejsou na trhu k dostání. Korektivem mezi kolizí autorských práv a právem vlastnickým by měly být dobré mravy. Může se totiž stát, že výkon autorských práv povede až k šikanóznímu výkonu.

Šikanou Nejvyšší soud v roce 2004 rozuměl: „*takový výkon práva, jehož jediným cílem je poškodit jiného. Jednání, které je šikanózní anebo které je zneužitím práva, platný OZ výslovně nepostihuje; takové jednání je však v rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 OZ), a proto mu lze za podmínek v tomto ustanovení uvedených odeprít ochranu.*“⁷⁸⁴

Zákonodárce legislativně zakotvil právní zásadu zneužití práva, které nepoživá právní ochrany, do současného občanského zákoníku.⁷⁸⁵ Předmětné ustanovení zde hovoří o zneužití práva, které není výkonem práva, nýbrž jde o protiprávní (nedovolený) čin. Půjde tak o případy, kdy sice někdo jedná po právu, ale toto právo zneužívá, a proto mu nelze přiznat ochranu. „*Většina relevantních judikátů kvalifikuje jako zneužití práva takové jednání při jeho výkonu, které je v rozporu s dobrými mravy.*“⁷⁸⁶

Šikanou je třeba rozumět speciální případ zneužití práva směřující výlučně ke způsobení škody,⁷⁸⁷ a to úmyslným jednáním, které je v rozporu s dobrými mravy. Podle Petra Bezoušky: „*jak v případě zneužití práva, tak v případě šikany se jedná o zdánlivý výkon práva, který je objektivním právem zakázán (§ 8). Mezi oběma případy není velkého rozdílu, přesto nalézáme dvě podstatné odlišnosti. U zneužití práva postačuje prostý úmysl, u šikany je vyžadován úmysl kvalifikovaný (dolus coloratus) – zdánlivý výkon práva je ve skutečnosti pouze prostředkem umožňujícím poškodit jiného. Druhá rozdílnost spočívá v tom, že zneužití práva nevyžaduje vždy způsobení újmy jinému, kdežto u šikany musí kvalifikovaný úmysl směřovat ke způsobení újmy.*“⁷⁸⁸ „*Např. rakouské soudy v posuzování šikany v poslední době upustily od poškození druhého jako jediného cíle jednání. Nyní vycházejí z myšlenky, že o šikanu se jedná i v případě, existuje-li mezi zájmem jednajícího a újmou poškozeného extrémní nepoměr. Postačuje, když cíl poškodit jiného stojí zřejmě v popředí a ostatní cíle jsou v porovnání s ním téměř potlačeny (srov. rozhodnutí*

⁷⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. září 2004, sp. zn. 22 Cdo 1567/2004.

⁷⁸⁵ § 8 ObčZ.

⁷⁸⁶ TICHÝ, Luboš. Zneužití práva – základní kategorie. In TICHÝ, Luboš; MASLOWSKI, Solange; TROUP, Tomáš (eds.). *Zneužití práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2016, str. 21.

⁷⁸⁷ § 2909 ObčZ.

⁷⁸⁸ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 1536.

rakouského Nejvyššího soudního dvora EvBl 1987/49; shodně též Bydlinski, 2001, s. 91). ⁷⁸⁹

Ve Spojených státech amerických se používá doktrína *copyright misuse*, která však nebyla autorským zákonem kodifikována a uplatňuje se jen v soudní praxi. Soud tak nepřipustí ochranu autorského práva, pokud by byla v rozporu s veřejnými zájmy. Jak česká právní úprava, tak americká doktrína *copyright misuse* se snaží zabránit zneužívajícímu jednání autora architektonického díla, avšak u *copyright misuse* se porovnávají zájmy autora se zájmy společnosti, kdežto u šikany jde o vztah autora k vlastníkovi věci.

7.2.3.2 Kauza Zastřešení ledové plochy

Žalobce vytvořil architektonické dílo zimního stadionu - zastřešení II. ledové plochy v Plzni, do kterého zasáhl žalovaný přístavěnou dostavbou. Stavba byla z nedostatku finančních prostředků na straně žalovaného a také pro změnu záměru související s tím, že se Plzeň nestala spoluorganizátorem mistrovství světa v ledním hokeji, postavena v menším rozsahu. Žalobce podle vyjádření žalovaného s tímto omezeným rozsahem stavby souhlasil a k redukované stavbě bylo vydáno stavební povolení i kolaudační rozhodnutí.

Žalobce žádal po žalovaném zaplacení přiměřeného zadostiučinění ve výši 100.000,- Kč, odstranění dostavby a zdržení se zásahů do díla zimního stadionu - zastřešení II. ledové plochy v Plzni.⁷⁹⁰ Podle Krajského soudu došlo provedením dostavby, v jejímž důsledku byla odstraněna část původní stavby a změněn její vzhled, k zásahu do autorského díla. Bylo však třeba posoudit, zda byl zásah oprávněný či nikoli. Žalovaný se bránil aplikací zákonné licence pro změnu dokončené stavby. K tomu, aby mohla být zákonná licence prosazena, musel soud zhodnotit, zda šlo o stavbu dokončenou a zda k provedení změny stavby došlo v míře nezbytně nutné při zachování její hodnoty.

Podle názoru přízvaného znalce, architekta Jana Sapáka, stavba nebyla dokončena. Krajský soud se však s názorem znalce neztotožnil, když uvedl, že stavba byla, byť v redukované podobě, dokončena, neboť autorský zákon nehovoří v zákonné licenci o dokončeném architektonickém díle, ale o dokončené stavbě. Podle soudu 1. stupně je otázka dokončenosti díla otázkou právní, proto se vysloveným názorem znalce, že dílo nebylo dokončeno, nevázal. I když tedy sporná dostavba dle soudu 1. stupně snížila hodnotu díla žalobce, nedělo se tak závažným způsobem, aby byl adekvátní požadavek na odstranění dostavby. První podmínka aplikace zákonné licence tak byla splněna.

Pro její plné uplatnění zbývalo ještě posoudit, zda bylo provedení změny stavby

⁷⁸⁹ BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 1536.

⁷⁹⁰ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. března 2014, sp. zn. 19 C 22/2008.

v míře nezbytně nutné a při zachování hodnoty díla. Krajský soud aplikací restriktivního výkladu pojmu „v míře nezbytně nutné“ usoudil, že ta zachována nebyla, protože stavba postavená ve zredukované formě plnila, byť zřejmě nedostatečně komfortně, svou funkci řadu let. *„Ještě zásadnějším je však to, že podle znaleckého posudku znalce akad. arch. J. S. nerespektuje předmětná dostavba původní stavbu, neboť se jedná o stavbu provizorní, poměrně nedbalou, stavebně technicky nepřilíš náročnou s průměrným až mírně podprůměrným stavebně technickým stavem, neorganickou, při jejímž návržení nebyla ani projevována snaha vystavět důkladnou stavbu alespoň trochu úhledně sjednocenou se stavbou hlavní, proto není rozhodně splněna podmínka zachování hodnoty díla žalobce při provedení této dostavby. Byť se podle znalce jedná o změnu stavby marginální až mizivou (v aktuálním prostorovém určení), došlo dle názoru soudu s ohledem na výše uvedené ke snížení hodnoty architektonického díla žalobce.“*⁷⁹¹

Protože nebyly naplněny všechny podmínky zákonné licence, šlo o neoprávněný zásah do práv autora architektonického díla a bylo třeba soudem uvážit, jaké právní prostředky na ochranu autorského práva žalobci přiznat.

Krajský soud v Plzni pro posouzení kritéria přiměřené závažnosti porušení práva a s přihlédnutím k zájmům třetích osob zamítl žalobu ohledně restitučního nároku. Učinil tak i v případě nároku zdržovacího, protože byl formulován příliš široce. Přiznal však žalobci právo na zaplacení přiměřeného zadostiučinění, neboť realizace dostavby nebyla nezbytná a zadostiučinění ve formě omluvy by se nejevilo dostačujícím.

Odvolací soud k odvolání obou účastníků řízení, Vrchní soud v Praze,⁷⁹² potvrdil rozhodnutí Krajského soudu v Plzni. Podle Vrchního soudu v Praze: *„je třeba připomenout, že přiměřené zadostiučinění je nárokem satisfakčním, který slouží k reparaci nemateriální újmy a má proto v podstatě objektivní charakter, materiální a subjektivní hlediska mají při poskytování zadostiučinění pouze podružný, popřípadě zanedbatelný význam.“*⁷⁹³

7.2.3.3 Kauza Lampy pouličního osvětlení

Architekt vypracoval pro Statutární město Olomouc architektonický návrh na realizaci úpravy veřejných ploch Horního náměstí v Olomouci. Součástí díla byl i návrh celkové koncepce na osvětlení pouličními lampami typu „plácačka“, které by vytvářely harmonický celek s ostatními částmi díla. V konečné fázi došlo ke kompromisnímu řešení,

⁷⁹¹ Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. března 2014, sp. zn. 19 C 22/2008.

⁷⁹² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 2. prosince 2015, sp. zn. 5 Co 15/2015.

⁷⁹³ Tamtéž.

jehož součástí byla instalace lamp La Ligne Villette společnosti Thorn.

V době, kdy byla žaloba u soudu podána, žalobce tvrdil, že se z několika zdrojů dozvěděl, že má žalovaný v úmyslu zasáhnout do díla a provést jeho úpravu, formou výměny stávajících lamp pouličního osvětlení, které jsou prý integrální součástí díla, za lampy s názvem UrbanStar značky Philips. Za účelem provedení takových úprav díla a získání souhlasu k provedení výměny lamp nebyl žalobce jakkoliv kontaktován. Vzhledem k tomu, že jednáním žalovaného hrozil bezprostřední zásah do práv žalobce vyplývajících z osobnostních autorských práv dle ustanovení § 11 AZ, podal žalobce návrh na předběžné opatření, kterým se domáhal, aby bylo žalovanému uloženo zdržet se výměny stávajících lamp pouličního osvětlení Horního náměstí v Olomouci za lampy značky Philips UrbanStar.

Vzhledem k tomu, že se žalovaný nezdržel popsaného jednání a lampy dne 13. září 2014 vyměnil za lampy Philips UrbanStar, při stejných skutkových tvrzeních změnil žalobce své žádání v konečné podobě tak, aby byla žalovanému uložena povinnost uvést pouliční lampy veřejného osvětlení Horního náměstí v Olomouci do původního stavu, tedy do souladu se smlouvou o dílo, a aby byla žalovanému uložena povinnost zdržet se jakéhokoli zásahu do veřejného osvětlení Horního náměstí v Olomouci v podobě výměny za lampy jiného typu. Dále se po žalovaném domáhal uložení zaplacení částky ve výši 100.000,- Kč jako zadostiučinění za způsobenou újmu a konečně uložení povinnosti zveřejněním omluvy v konkrétním znění. Žalobce opíral svou argumentaci o právo na nedotknutelnost díla.

Žalovaný se bránil tím, že provedená výměna byla vynucena, když stávající svítidla Thorn již nevyhovovala z bezpečnostních, ekonomických i estetických důvodů. Svoji obranu opřel o aplikaci zákonné licence umožňující za určitých podmínek provést změnu dokončené stavby.

K odbornému posouzení uměleckého pojetí díla, soud ustanovil v řízení znalce Jana Sapáka. Znalec na výzvu soudu sdělil, že výměnou došlo k zásahu do uměleckého pojetí díla, protože volba konkrétního typu osvětlovacího tělesa veřejného osvětlení je předmětem koncepce návrhu a strategie, kterou činí autor. V tomto případě došlo dle názoru znalce ke snížení hodnoty díla.

Krajský soud v Ostravě se opřel o znalecký posudek a dospěl k závěru, že výměnou původních lamp La Ligne Villette společnosti Thorn za lampy UrbanStar na Horním náměstí v Olomouci byla porušena autorská práva, neboť došlo k zásahu do uměleckého pojetí díla a tím i ke snížení jeho hodnoty.

Svítidla společnosti Thorn, která byla demontována, byla v takovém technickém stavu, že jejich opětovná instalace již nebyla možná, neboť by došlo k ohrožení života a

zdraví. Svítidla tohoto typu navíc již nejsou na trhu k dispozici.

Podle soudu prvního stupně nemůže obstát obrana žalovaného zákonnou licenci, neboť ji lze aplikovat jen pro míru nezbytně nutnou a při zachování hodnoty díla. Soud konstatoval, že: *„pokud v konkrétním případě výměnou osvětlení došlo ke snížení hodnoty díla, jak konstatoval znalec, nelze přisvědčit žalovanému, že hodnota díla tím, že lampy byly sice vyměněny, ale zůstal respektován počet kusů svítidel dle původního projektu i s totožným místem jejich osazení, že hodnota autorského díla byla zachována. Volba konkrétního typu osvětlovacího tělesa veřejného osvětlení byla předmětem koncepce návrhu a strategie, kterou autoři vložili do svého díla a proto jakákoliv změna měla být s autorem projednána.“*⁷⁹⁴ Zásah omezující autorská práva podrobil tříkrokovému testu, ale vzhledem k tomu, že nebyla splněna jedna z podmínek zákonné licence, a to zachování hodnoty díla, nemusel se již zabývat (a také se nezabýval) zbylými podmínkami aplikace zákonné licence.

Soud si tedy primárně nepoložil otázku, zda je možné za „dokončenou“ stavbu považovat i urbanistické dílo – v tomto případě úpravu veřejných ploch Horního náměstí v Olomouci, ale zaměřil svoji pozornost přednostně jen na posouzení zachování hodnoty díla.

Podle názoru soudu: *„i kdyby byla podle soudu výměna lamp osvětlení vynucena z důvodu špatného technického stavu, nic nebránilo tomu, aby žalovaný s autorem díla, který ho notabene opakovaně oslovil, jednal a neprovedl změny takového rázu bez jeho souhlasu a aniž by ho před tím jakkoliv uvědomil. Důvody bezpečnostní, nízké svítivosti a ekonomické nemohou prolomit ochranu duševního vlastnictví, požívající absolutní ochrany.“*⁷⁹⁵

Domnívám se, že zde mohl soud zvážit, zda autor zjevně nezneužil svých práv, případně zda již nešlo o šikanózní výkon práv, protože rekonstrukce byla vynucena špatným technickým stavem původních svítidel a tato svítidla již nejsou na trhu dostupná. Je totiž dobře možné, že by se do konceptu nehodila žádná jiná svítidla, která jsou dostupná na trhu, než ta použitá žalovaným.

Následky nastalého porušení práv autora stále trvaly, i když výměnou osvětlení již zásah pominul (skončil). Protože výměna za nová svítidla nebyla možná, když dle sdělení výrobce se tento typ svítidla ani sloupu již několik let nevyrábí, nepřiznal soud žalobci nárok na uvedení do původního stavu, neboť by byl takový nárok nereálný. Svítidlo je svým provedením a uchycením na sloup atypické, navíc dříve použitá svítidla byla ekologicky zlikvidována. Takový způsob odškodnění navrhovaný žalobcem by přinesl absurdní

---

⁷⁹⁴ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 8. dubna 2016, sp. zn. 74 C 62/2014.

⁷⁹⁵ Tamtéž.

důsledky, přičítají se rozumnému uspořádání vztahů, proto byl soudem zamítnut.

Krajský soud v Ostravě žalobu i ohledně negatorního nároku zamítl,⁷⁹⁶ přisoudil však povinnost žalovaného zaplatit žalobci částku ve výši 100.000,- Kč jako zadostiučinění za způsobenou újmu a dále povinnost zveřejnit na dobu 60 dní po sobě jdoucích na úvodní internetové stránce www.olomouc.eu žalobci omluvu.

Odvolací řízení u Vrchního soudu v Olomouci proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě zatím nebylo skončeno.⁷⁹⁷

7.2.4 Svoboda panoramatu

Termín svoboda panoramatu je pro nezaujatého člověka trochu matoucím, zavádějícím termínem, neboť evokuje, že jde o nějaké ústavním právem chráněné právo na svobodné fotografování panoramat nějakých zkopírovaných děl, nebo dokonce přírodní scenérie. Ve skutečnosti však nejde o panorama staveb, ale o jednotlivá, autorskoprávně chráněná díla - pro účely této práce konkrétně architektonická díla rozmnožená stavbou nebo modelem.

Architektonická díla často představují turistickou atrakci města, pro kterou váží cestu turisté, aby si ji prohlédli, vyfotografovali a podělili se o radost ze snímků se svou rodinou a kamarády. Tyto snímky však mohou sloužit i ke komerčnímu účelu využitím v reklamě, prodejem pohlednic z vytvořených snímků a jiných artefaktů zachycujících architektonické dílo. Na druhou stranu zde jsou autoři těchto architektonických děl, kteří mají ke svému dílu majetková (a osobnostní) práva vyplývající z autorského zákona.

„Důvody, pro které došlo k upřednostnění daného zájmu v příslušném konfliktu zájmů, jsou základem hodnotového rozhodnutí, na kterém spočívá interpretované ustanovení, a společně představují ratio legis interpretovaného ustanovení.“⁷⁹⁸

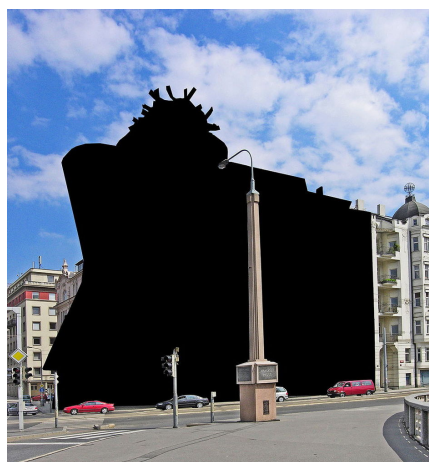
K vyvažování těchto zájmů slouží v autorském právu bezúplatná zákonná licence – svoboda panoramatu, jejíž podstata spočívá v tom, že autor díla jeho trvalým vystavením (užitím díla zákonem vázaným zásadně na souhlas autora) na veřejném prostranství toto dílo veřejnosti „věnuje“ a je, resp. musí být srozuměn s tím, že veřejnost jej i dále užívá. Svoboda

⁷⁹⁶ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 8. dubna 2016, sp. zn. 74 C 62/2014.

⁷⁹⁷ Informace mi byla poskytnuta Vrchním soudem v Olomouci, a to na základě podané žádosti ze dne 21. června 2016, vedené pod sp. zn. Si 68/2016. Podle sdělení Vrchního soudu v Olomouci se je odvolací řízení vedeno pod sp.zn. 7 Co 28/2016. Věc byla Vrchnímu soudu v Olomouci předložena dne 27. května 2016 a dosud není vyřízena.

⁷⁹⁸ MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 161.

panoramatu tak představuje výjimku z pravidla, že autor má výhradní právo své dílo užít a „má kontrolu nad jeho dalším osudem“.

Takto by mohla vypadat fotografie Tančícího domu, pokud by nebyla v České republice dovolena svoboda panoramatu.⁷⁹⁹

Jak již bylo řečeno a vyplývá to samo i z logiky věci, váže se svoboda panoramatu k majetkovým právům autorským. Nicméně i k určitému omezení osobnostních práv autorských zde dochází.⁸⁰⁰ Přípustné však nikdy není užití díla způsobem snižujícím jeho hodnotu.⁸⁰¹ Můžeme si položit otázku, zda děti předškolního věku, namalují-li si Tančící dům autorů Vlada Miluniće a Franka O. Gehryho tak, že jej zoškliví, zda tím zasáhnou do osobnostních práv autorských, tj. dehonestují ho. Hodnota díla se v českém právním prostředí posuzuje objektivně, a proto nejde o dehonestaci – zesměšnění díla, neboť dítě v tomto věku vidí svět jinými očima.

V našem právním řádu je tato zákonná licence silně zakořeněna, když ji znal i autorský zákon z roku 1895: „za vsáhnutí do práva původského nepokládá se napodobení děl umění výtvarných, nalézajících se trvale na místech komunikace veřejné, vyjímajíc napodobení plastických děl plastikou.“⁸⁰² V té době však ještě nebyla autorskoprávně chráněna architektonická díla, a proto je ani tato zákonná licence nezmiňuje. Prosazovalo se totiž paradigma, podle něhož nemohou být autorskoprávně chráněny nehmotné statky, které jsou užitečné a převážně slouží k užívání (bydlení). Toto paradigma bylo překonáno novým

---

⁷⁹⁹ OH, Eric. EU Copyright Reform May Wipe Thousands of Building Images from Wikipedia [online]. *archdaily*, 9. července 2015 [cit. 16. dubna 2016]. Dostupné zde: <<http://www.archdaily.com/769892/eu-copyright-reform-may-wipe-thousands-of-building-images-from-wikipedia>>.

⁸⁰⁰ § 11 odst. 2 AZ.

⁸⁰¹ § 11 odst. 3 AZ.

⁸⁰² § 39 odst. 4 zákona č. 197/1895 Ř. z ze dne 26. prosince 1895, o dílu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým, účinný do 1. února 1927.

autorským zákonem, který vstoupil v platnost v roce 1926.⁸⁰³ Zákonná licence vztahující se ke svobodě panoramatu měla proto následující znění: „*do původského práva nezasahuje, kdo rozmnožuje nebo napodobuje díla umístěná na místech veřejně přístupných. Není však dovoleno, rozmnožovati a napodobovati díla umění malířského a kresebního uměním at' malířským, at' kresebním vůbec, at' fotografií zhotovenou po živnostensku a zobrazující dílo jako předmět hlavní. Dále není dovoleno, napodobovati plastická díla uměním plastickým ani díla stavitelského umění stavbou; také plochově lze díla stavitelského umění napodobiti a rozmnožovati jen, pokud jde o jejich zevní pohled.*“⁸⁰⁴

Současná podoba svobody panoramatu v České republice umožňuje, aby si každý vyfotografoval, nakreslil, namaloval, či jinak zaznamenal nebo vyjádřil dílo, které je trvale umístěno na náměstí, ulici, v parku, na veřejných cestách nebo na jiném veřejném prostranství. Takto vytvořené dílo může dále užit. Musí však uvést, je-li to možné, jméno autora, název díla a jeho umístění. Český zákonodárce tak vymezil vcelku široké pole působnosti, když nijak konkrétně neurčil, o jaké užití by se mělo těchto kreseb, maleb, fotografií či jiných záznamů a vyjádření jednat.

Tato zákonná licence se nevztahuje na pořízení rozmnoženiny či napodobeniny díla architektonického stavbou a na rozmnožování nebo rozšiřování díla formou trojrozměrné rozmnoženiny. Bezesmluvní vytvoření *copycat* by tak bylo porušením autorského práva. Německý autorský zákon sice na rozdíl od toho českého⁸⁰⁵ explicitně nestanoví, že se tato zákonná licence nevztahuje na pořízení rozmnoženiny či napodobeniny díla architektonického stavbou a na rozmnožování nebo rozšiřování díla formou trojrozměrné rozmnoženiny, ale vyplývá to implicitně, protože německý zákonodárce stanovil typy rozmnožování díla taxativně.

Pro bezesmluvní užití zákonné licence svobody panoramatu je třeba současně splnit následující požadavky, a to, aby bylo dílo (v našem případě rozmnožením stavbou nebo architektonickým modelem):

1. trvale umístěno,
2. na veřejném prostranství,
3. všeobecně viditelné pro běžného chodce,
4. veřejnosti přístupné.

---

⁸⁰³ Zákon č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském), účinný do 31. prosince 1953.

⁸⁰⁴ § 33 odst. 4 zákona č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském).

⁸⁰⁵ § 33 odst. 2 AZ.

7.2.4.1 Trvalost umístění díla

Není výjimečné, že se čas od času na stavbu připevní nějaké umělecké dílo. Vzpomeňme tak v České republice na umístění putovní plastiky Entropy od umělce Davida Černého na budově DOX. Svoboda panoramatu by se na pořízení fotografie tohoto díla nevztahovala, protože ta se vztahuje pouze na díla, která jsou trvale umístěna na veřejném prostranství. Podle německého Nejvyššího soudu není dílo trvale umístěno na veřejném prostranství, pokud se jedná o prezentaci na výstavě, a to bez ohledu na to, zda dílo po demontáži nadále existuje či zanikne.⁸⁰⁶ Dřívější znění zákona neomezovalo právo užití na základě zákonné licence na trvale umístěná díla, takže se vztahovalo i na díla umístěná dočasně. To se však změnilo velkou novelou autorského zákona v roce 2006 z důvodu transpozice informační směrnice, která tuto podmínku zavedla.

7.2.4.2 Veřejné prostranství

V českém autorském zákoně není termín „veřejné prostranství“ definován. Zákonem o obcích se veřejným prostranstvím rozumí: *„všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.“*⁸⁰⁷ Důležitým obsahovým prvkem je zde možnost veřejného přístupu každému bez omezení. Přesto nebude veřejným prostranstvím venkovní úprava uvnitř obchodního komplexu za městem (budou-li ovšem díla stavitelského umění, které jsou jeho součástí, autorskoprávně chráněna), který je sice přístupný každému bez omezení (s výjimkou časového omezení v závislosti na otevírací době), avšak byl postaven k určitému (obchodnímu) účelu, nikoliv k obecnému užívání a shromažďování lidí (kupříkladu pro konání shromáždění, průvodu a jiných akcí). Byť si každý právní předpis definuje pojmy jen pro své potřeby a je třeba vzít v potaz také rozlišování práva soukromého od práva veřejného,⁸⁰⁸ je možné se definice zákona o obcích pro účely aplikace svobody panoramatu přidržet.

Důležitým kritériem tedy je, aby bylo dílo umístěno na veřejném prostranství, a to bez ohledu na vlastnictví pozemku, na kterém stojí, tedy zda stojí na pozemku, který vlastní stát, obec či konkrétní člověk. Bylo by totiž neúčelné, pokud ten, který si chce dílo vyfotografovat, měl v katastru nemovitostí zjišťovat, v jakých rukou vlastníka se pozemek nachází. Jiná je však situace, pokud by bylo dílo umístěno na soukromé zahradě obehnané

⁸⁰⁶ Rozsudek BGH ze dne 24. ledna 2002, sp. zn. I ZR 102/1999.

⁸⁰⁷ § 34 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁰⁸ Podle § 1 odst. 1 *in fine* ObčZ: „*uplatňování soukromého práva je nezávislé na uplatňování práva veřejného.*“

plotem, tedy nešlo by o veřejné prostranství. Tam by svoboda panoramatu nedoléhala, i kdyby vlastník stavby, resp. pozemku (ve smyslu superficiální zásady) dal svolení k přístupu veřejnosti.

Německý autorský zákon⁸⁰⁹ používá užší termín, a to „trvale umístěné na veřejných cestách, ulicích nebo náměstích“. V německé právní doktríně převažuje názor, že i když je silnice a jiná veřejná cesta v soukromém vlastnictví, ale vstup na ni není nijak omezen časově, nebo finančně ze strany vlastníka, je svoboda panoramatu přípustná, neboť důležitým prvkem je trvalá přístupnost veřejnosti a využití veřejností. Může se totiž kdykoli do budoucna stát, že se taková cesta v soukromém vlastnictví dostane do rukou státu. Tomu neodporuje, pokud se například park na noc uzavře (nikoli z rozhodnutí vlastníka z jiného důvodu než je rušení nočního klidu). Pokud však není stavba umístěna na veřejném prostranství, ale stavba je z rozhodnutí vlastníka stavby (nikoli autora díla) přístupná veřejnosti, svoboda panoramatu se neaplikuje.⁸¹⁰

Domnívám se, že může být tento výklad s ohledem na podobnost německého autorského zákona inspirační pro rozhodování soudů v České republice. Pokud si tedy vyfotografuji stavbu umístěnou na soukromé zahradě obehnané plotem, která není trvale umístěna na veřejném prostranství a přístupná veřejnosti, pro svou osobní potřebu tak, že užitím díla nebudu mít přímý nebo nepřímý hospodářský nebo obchodní prospěch, bude se jednat o volné užití.⁸¹¹ V opačném případě si musím s autorem sjednat licenci k užití jeho díla.

7.2.4.3 Místo, ze kterého je dílo všeobecně viditelné běžnému chodci

Požadavek na to, aby bylo zaznamenávání díla trvale stojícího na veřejném prostranství umožněno jen z místa, ze kterého je dílo všeobecně viditelné běžnému chodci, v zákoně nenajdeme, nicméně vychází z judikatury, a to konkrétně německé, kterou je možné se s ohledem na obdobnou úpravu inspirovat.

Konkrétně šlo o spor dědičky známého umělce Friedensreicha Hundertwassera s německou společností Metro, která prodávala černobílé obrázky Hundertwasserova domu ve Vídni podobné těm, které prodávala dědička. Dědička proto podala na společnost žalobu. Ze sporu vyplynulo, že žalovaná obrázky pořídila z okna svého bytu. Žalovaná se hájila tím, že z jejího okna sice jde vidět trochu jiná perspektiva, ale neukazuje nic jiného, než co jde

⁸⁰⁹ § 59 Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz), platný od 9. září 1965.

⁸¹⁰ VALOUŠEK, Martin. *Fotografie a právo. Autorské právo a ochrana osobnosti ve vztahu k fotografii*. Praha: Leges, 2014, str. 81.

⁸¹¹ § 30 AZ.

běžně vidět z ulice, kde Hundertwasserův dům stojí. S tímto názorem se ztotožnil soud 1. stupně,⁸¹² ale již nikoli soud odvolací a žalobkyně spor vyhrála. Podle názoru soudu je totiž možné pořizovat fotografie pouze z místa, ze kterého je dílo všeobecně viditelné běžnému chodci.⁸¹³

7.2.4.4 Přístupnost veřejnosti

Svobodu panoramatu nelze aplikovat na dílo interiérové architektury (na interiéry kanceláří, kostelů, muzeí, galerií apod.), i když je třeba veřejnosti přístupné, protože interiéry se nenacházejí na veřejném prostranství přímo, ale zprostředkovaně. Autorský zákon z roku 1926 tuto skutečnost uváděl najisto, když stanovil, že se svoboda panoramatu vztahuje jen na zevní vzhled stavby.⁸¹⁴ Bohužel toto explicitní vyjádření z pozdějších autorských zákonů⁸¹⁵ včetně toho současného vypadlo. Současný německý autorský zákon naopak obsahuje explicitní ustanovení, že se svoboda panoramatu užije jen na vnější vzhled stavby,⁸¹⁶ tedy nikoli na dílo interiérové architektury.

Pro umělecké dílo, které je sice trvale umístěno na veřejném prostranství, ale pro jeho zaznamenání bych musela překonat překážky či přelézt plot, pak nelze svobodu panoramatu aplikovat. Pořídít fotografii, malbu nebo kresbu díla trvale umístěného na veřejném prostranství si tak mohu jen z místa běžně přístupného a běžným způsobem. Takovým způsobem nemůže být pořizování fotografií letecky, z okna bytu protějšího domu či prostřednictvím dronu.

7.2.4.5 Aplikace svobody panoramatu v praxi

„Bohužel většina architektů nic neví o právech, která chrání jejich dílo a tento nedostatek znalostí je klíčovým důvodem, proč architekti říkají: ‚to je super, že je moje stavba v reklamě,‘ než aby zavolali svému právníkovi a zeptali se ho: ‚kde je zatraceně můj šek.‘“⁸¹⁷

⁸¹² Rozhodnutí Landgericht München I ze dne 30. září 1999, sp. zn. 7 O 8900/1999.

⁸¹³ Rozhodnutí BGH ze dne 5. června 2003, sp. zn. I ZR 192/2000; rozhodnutí OLG München ze dne 16. června 2005, sp. zn. 6 U 5629/1999.

⁸¹⁴ § 33 odst. 4 zákona č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském).

⁸¹⁵ § 17 odst. 1 písm. h) zákona č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon); § 15 odst. 2 písm. f) zákona č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon).

⁸¹⁶ § 59 odst. 1 Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz).

⁸¹⁷ CORNETET, James. © Architecture Copyright Infringement. [online]. *Critique This!*, 31. července 2009. [cit. 5. února 2016]. Dostupné zde: <<http://www.critiquethis.us/2009/07/31/©-architecture-copyright-infringement/>>. Překlad autorka.

Autoři architektonických děl se často uspokojují právě sjednáním licence k dílu, na které nelze uplatnit výjimku v podobě svobody panoramatu, protože se nechtějí pouštět do jiných, v českém prostředí dlouhotrvajících sporů týkajících se kupříkladu neoprávněného užití díla rozmnožením stavbou. Ukazuje se, že je to pro ně jakýmsi jediným možným a okamžitým druhem satisfakce.

Určitě každého napadne, zda může stavba posloužit k vytvoření umělecké fotografie na základě této zákonné licence. Podle současné právní doktríny je třeba posoudit, zda došlo zaznamenáním díla k pozměnění zachyceného díla. Osoba může vytvořit uměleckou fotografii (při západu slunce, využitím hry světla a stínů apod.), na které bude architektonické dílo (zcela přesně) bez jakýchkoli zásahů zobrazeno. Takové užití pak je určitě v pořádku. Naopak může být vytvořena zcela neumělecká fotografie, kde bude například vyretušována část stavby a pak by to zřejmě (s ohledem na druhý krok tříkrokového testu) jako oprávněné užití zákonné licence nebylo posouzeno. Navíc podle ustálené právní doktríny výlučná osobnostní práva autorská nejsou využitím zákonné licence (tj. majetkové výjimky) zásadně dotčena (stejně tak například i v Německu⁸¹⁸). V rozporu s běžným užitím díla by naopak nebyla nutná úprava fotografií (jejich zmenšení apod.) do novinového článku a ani by takovou úpravou zřejmě nedošlo k zásahu do osobnostních práv autorských.

Každopádně nejčastějším případem aplikace svobody panoramatu je pořízení fotografie či kresby stavby a její následné užití v reklamě. Nabízením v reklamě (jinými slovy v obchodním sdělení, komerční komunikaci) se rozumí veřejné zpřístupnění díla, a to prostřednictvím komunikačních médií (tisku, televizního a rozhlasového vysílání, audiovizuálně, letáků, plakátů, dopravních prostředků, internetu, sítí mobilních telefonů apod.). Bude se jednat především o tyto formy reklamy: užití obrázků a fotografií architektonického díla na propagačních materiálech a billboardech, výroba propagačních předmětů, tj. např. přívěšků ve tvaru autorskoprávně chráněného stavitelského díla, sdělením na reklamním billboardu umístěném na fasádě stavby, reklama v televizním vysílání, v periodickém a neperiodickém tisku aj.

Ke splnění aplikace svobody panoramatu vyžaduje autorský zákon, aby bylo při užití díla, je-li to při takovém užití obvyklé⁸¹⁹ a možné,⁸²⁰ uvedeno jméno autora. Při podnikání v reklamě není úplně obvyklé při užití díla vyjádřeného stavbou na propagačních

---

⁸¹⁸ § 62 odst. 1 UrhG.

⁸¹⁹ § 11 odst. 2 AZ.

⁸²⁰ § 33 odst. 1 AZ.

a jiných materiálech uvádět jméno autora, jakkoli je to možné. Reklamní agentury totiž často namítají, že nechtějí dělat zdarma reklamu autorovi architektonického díla. Proti sobě tak stojí dva zájmy, a to je míra přípustnosti aplikace svobody panoramatu a zájem reklamní agentury nabízet své zboží, nikoli dělat reklamu autorovi díla. Každopádně mohu doložit z praxe, že právní zástupci autorů těchto uměleckých děl tento ze zákona vyplývající požadavek využívají pro argumentaci nepřípustnosti aplikace svobody panoramatu a povinnosti reklamní agentury sjednat si s autorem dodatečně licenci.

Vzhledem k tomu, že díla vytvořená při tvorbě reklamy vycházejí z tvůrčí duševní činnosti zhotovitele, nebudu zde vyčerpávajícím způsobem analyzovat všechny možné varianty, neboť by jich bylo nekonečně mnoho. Pro analýzu jsem si zvolila pouze tyto tři následující případy.

V prvním případě obchodní společnost RZA Solutions Czech, s.r.o., která měla na starosti propagaci mistrovství světa v klasickém lyžování v Liberci v roce 2009, použila a upravila bez souhlasu autora Karla Hubáčka motiv hotelu Ještěd na propagačních materiálech a billboardech. Autor byl připraven jednat mimosoudně, popř. po nedosažení shody i soudně. Pokud by si reklamní agentura hotel namalovala či jinak zaznamenala v únosné míře, problém by zřejmě dle Hubáčkovy rodiny (dědiců po zesnulém architektovi) žádný nenastal. V případě, kdy by byl motiv hotelu Ještěd hlavním a přes velkou část stránky propagačního materiálu dominantním prvkem, pak by bylo již třeba sjednat s autorem díla smluvní licenci. Rodině Hubáčků se však především nelíbilo, že chráněný motiv agentura upravila a tak prý připomínal zvon na WC. V tomto konkrétním případě upravením motivu společností RZA Solutions Czech, s.r.o. došlo k dehonestaci díla a ke způsobení neospravedlnitelné újmy oprávněných osobnostních zájmů autora. Materiální podmínka k užití svobody panoramatu tak zřejmě nebyla splněna. Rodina Hubáčkových však nakonec upustila od vymáhání právní cestou pro platební neschopnost společnosti.⁸²¹

Svoboda panoramatu se nevztahuje na pořízení rozmnoženiny či napodobeniny díla architektonického stavbou a na rozmnožování nebo rozšiřování díla formou trojrozměrné rozmnoženiny.⁸²² Pokud by si chtěla nějaká reklamní agentura vytvořit trojrozměrnou zmenšeninu hotelu Ještěd jako přívěsek na klíče, musela by uzavřít licenční smlouvu s autorem díla. První krok tříkrokového testu by totiž nebyl splněn a nebylo by již třeba se zabývat kroky dalšími.

Svoboda panoramatu neslouží jen k vytvoření díla rozmnoženého, ale i jeho

---

⁸²¹ Za poskytnutí informací děkuji rodině Hubáčkových.

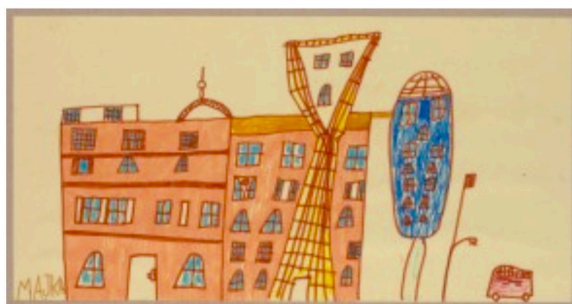
⁸²² § 33 odst. 2 AZ.

napodobeniny. Respektive smyslem zákonné licence je umožnit osobě zaznamenat si dílo umístěné na veřejném prostranství tak, jak jej sama vnímá vlastním zrakem. Není totiž v úsilí osoby, aby si namalovala vždy přesnou rozmnoženinu stavby. Zvláště malé dítě může vidět stavbu jinak, svými očima a zřejmě ji nenakreslí přesně tak, jak ji vidí dospělý, nebo jak skutečně vypadá.

Na obrázcích níže měly děti za úkol namalovat Tančící dům od spoluautorů Franka O. Gehryho a Vlady Miluniće:

I když v tom na první pohled nemusíme vůbec vidět Tančící dům, takto si ho jedno dítě představuje. Že by šlo o dehonestaci díla nemůže být dle mého názoru řeč, protože obrázek je úměrný věku dítěte a dehonestaci díla musíme posuzovat objektivně, tj. v tomto případě úměrně věku dítěte.⁸²³

Na tomto obrázku už lépe rozeznáme Tančící dům, autorem je Majka. Tančící dům bývá často přezdíván Ginger a Fred, podle známých amerických tanečnicků ze 30. let 20. století, Ginger Rogersové a Freda Astaira. Zde na obrázku vidíme, jak se Fred přidržuje Ginger, aby nespádl, protože má křehké nožičky.⁸²⁴

Jestliže někdo vytvoří dílo jedinečné, kdy stavba je pouze podpůrným podkladem vzniklého díla, je námětem, inspirací pro nově vzniklé dílo, dojde k vytvoření díla nového. Inspirací však nemohou být autorskoprávně chránitelné, silné prvky díla, když každý běžný člověk průměrného rozumu by při pohledu na nově vzniklé dílo shledal podstatnou podobnost s originálním dílem v chránitelném vyjádření. Naopak autorskoprávně nechránitelný prvek, slabý prvek, jakým je kupříkladu tvar sám o sobě (krychle, kvádr) či inspirace přírodním motivem (tvarem hory) být již inspirací a podkladem pro nově vzniklé dílo může. Jako příklad může posloužit Hotel Ještěd od autora Karla Hubáčka, který se nechal inspirovat tvarem hory Ještěd.

⁸²³ Neznámý autor malby Tančícího domu; z archivu spoluautora Tančícího domu, Vlady Miluniće a užito s jeho souhlasem.

⁸²⁴ MAJKA, autorka malby Tančícího domu; z archivu spoluautora Tančícího domu, Vlady Miluniće a užito s jeho souhlasem.

Případy dovoleného užití hotelu Ještěd

Logo města Liberec⁸²⁵

Logo SkiJeštěd⁸²⁶

Pokud by si osoba odlišná od autora vytvořila grafické dílo jako logo pro svou společnost (působící v oboru tvorby architektonických návrhů) ve městě Liberci nápadně připomínající stavbu Hotelu Ještěd od autora Karla Hubáčka s úmyslem přizívit se na věhlas architektonického díla - hotelu Ještěd, pak by se mohlo podle okolností jednat o neoprávněné užití díla, ale zřejmě by spíše mohlo dojít k nekalosoutěžnímu jednání, případně i k souběhu těchto práv.

Cílené spojování vlastních produktů a služeb s věhlasem a mimořádnou hodnotou díla může vyvolat ve spotřebiteli či uživateli dojem mimořádné hodnoty těchto produktů a služeb. To pak lze chápat jako nekalosoutěžní jednání v podobě parazitování na pověsti žalovatelné aditivně, mimo rámec autorského zákona. Autor architektonického díla nicméně nemusí být ve vztahu s reklamní agenturou jako soutěžitel, a proto by bylo možné poskytnout ochranu přes obecné zásady vyplývající z občanského zákoníku, že nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého činu.⁸²⁷

Pokud by byl připuštěn v Evropské unii čtyřkrokový test aplikovaný ve Spojených státech amerických, tak jeho čtvrtým krokem je právě vliv takového užití na potenciální trh nebo hodnotu architektonického díla. Ale takové posuzování zatím není českému právu blízké.

V reklamě se pro zvýšení její efektivity a zhodnocení užívají veřejnosti známá, hodnotově významná a zcela ojedinělá díla, mezi nimiž vyčnívají nejen již zmíněná stavba Hotelu Ještěd od Karla Hubáčka, ale také stavba Tančícího domu od spoluautorů Franka O. Gehryho a Vlady Miluniće.

„K naznačeným otázkám volného oběhu informací může mít docela blízko problematika dosud chráněných uměleckých děl, která však zlidověla, stala se obecně známými či obecně příznačnými (nejen pro tvůrčí rukopis autora) anebo se stala slavnými či

⁸²⁵ RYŠÁNKOVÁ, Naďa. Loga českých měst [online]. *Dvě hlavy*. 21. dubna 2015. [cit. 4. července 2016]. Dostupné zde: <<http://dvehlavy.cz/loga-ceskych-mest/>>.

⁸²⁶ SKIJEŠTĚD [online]. *skijested.cz* [cit. 29. dubna 2016]. Dostupné zde: <www.skijested.cz>.

⁸²⁷ § 6 odst. 2 ObčZ.

dokonce splynula s kulturní krajinou, kterou spoluvytvořila, apod. Na mysli mám nejen různé písně nebo jejich texty jako kupříkladu skladby Fanoše Mikuleckého (*Vínečko bílé* aj.), ale též konkrétní architektonické dílo, které je vyjádřeno stavbou televizního vysílače a hotelu na Ještědu v severních Čechách a jeho dvojrozměrnou umělecky dojmovou napodobeninou v jednom poli znaku a vlajky Libereckého kraje (a nejen zde). Autor v takových případech musí rozumně počítat s tím, že zveřejněné ‚slavné dílo‘ může žít ‚zvláštním životem‘, jímž se může projevit i jistá autorská ‚daň za slávu‘, která může být součástí tvůrčího údělu. Na druhou stranu si ale řekněme, proč by měl autor dosud chráněného uměleckého díla, které se (‚žel‘) stalo ‚národním bohatstvím‘ či jakkoli zlidovělo, trpět cizí obchodní nebo jiné hospodářské těžbou ze svého obecně známého či oblíbeného uměleckého výtvaru, aniž by mu poctivě příslušel spravedlivý podíl na cizích hospodářských výnosech, o které se přinejmenším nepřímou zasloužil. A to nemluvě o ohleduplnosti na svobodnou vůli autorovu, který nemusí chtít být jakkoli (ani prostřednictvím svého osobního výtvaru) spojován s cizí hospodářskou, politickou nebo jinou činností. Veřejnost by totiž mohla nabýt dojmu, že autor se s touto cizí činností ideově ztotožňuje či ji přímo podporuje.⁸²⁸

7.2.4.6 Kauza Napodobenina Hotelu Ještěd jako krytí likéru

Oprávněností vytvoření zmenšené napodobeniny Hotelu Ještěd a jeho dalšího užití se v roce 1976 zabýval Nejvyšší soud ČSR. Napodobenina Hotelu Ještěd sloužila jako krytí likérové soupravy. Soud se vyjádřil následovně: „*aby šlo o volné užití uměleckého díla, tedy o užití, k němuž není třeba souhlasu autora a při němž autor nemá právo na odměnu, muselo by jít dle soudu o takové napodobení již existujícího výtvarného díla umístěného na veřejném prostranství, jímž by vzniklo, třeba i jako dílo umění užitého, výtvarné dílo, jež by sice do jisté míry bylo reprodukcí uměleckého díla již existujícího, současně by však bylo novým uměleckým dílem jako výsledek samostatné autorské činnosti v jiném oboru výtvarného umění. Za takovou činnost nelze ovšem považovat hromadnou (např. průmyslovou) výrobu napodobenin uměleckého díla. Takto sériově vyrobená napodobenina není uměleckým dílem ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 autorského zákona, a to bez ohledu na to, k čemu takový výrobek má sloužit, zejména zda má jít o předmět užitný.*“⁸²⁹ Tehdejší

⁸²⁸ TELEČEK, Ivo. Politická svoboda a právo duševního vlastnictví: střet hodnot. *Právník*, 2013, č. 3, str. 219-220.

⁸²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 26. března 1976, sp. zn. 3 Cz 13/1976.

autorský zákon⁸³⁰ totiž explicitně neupravoval, že se svoboda panoramatu nevztahuje na pořízení rozmnoženiny či napodobeniny díla architektonického stavbou a na rozmnožování nebo rozšiřování díla formou trojrozměrné rozmnoženiny.

Podle dnešní autorskoprávní úpravy je nerozhodné, zda se jednalo o činnost průmyslovou či nikoliv, ale zda byly splněny všechny kroky tříkrokového testu.

7.2.4.7 Kauza James Dean

Warner & Company s.r.o. provozuje v Praze 1 americkou restauraci James Dean Prague, jejíž interiéry obsahují autorská díla, kromě jiného i v různých barevných variacích reprodukce originálu portrétu Marilyn Monroe od Andyho Warhola z roku 1962. Nakladatelství Mladá fronta a.s. zveřejnilo v měsíčníku For men (číslo 7/2012, ročník 7) fotografii z prostor dámské toalety v restauraci, kde byla rovněž na stěnách umístěna tato díla. Nakladatelství se několikrát dotazovalo Warner & Company s.r.o., zda může v restauraci pořídít fotografie a následně je použít v časopise, ale Warner & Company s.r.o. vyjádřila nesouhlas s fotografováním uvnitř restaurace. Nakladatelství nabízelo za pořízení fotografie úplatu, ale restaurace prý měla lukrativnější nabídky na fotografování od prestižnějších časopisů. Po zveřejnění fotografie zájem ostatních periodik opadl, jelikož fotografie by již postrádaly exkluzivitu.

Warner & Company s.r.o. se proti žalovanému Mladá fronta a.s. domáhala u Městského soudu v Praze⁸³¹ vydání bezdůvodného obohacení za neoprávněné užití díla interiérové architektury. Žalobce vyčíslil bezdůvodné obohacení na částku 100.000,- Kč, kterou dovedl z výše odměny, která mu byla nabízena jinými vydavateli za možnost fotografování. Žalobce uplatnil nárok ve výši dvojnásobku bezdůvodného obohacení, jak mu umožňuje zákon. Žalobce byl aktivně legitimován na základě výhradní licence, kterou měl k dílu interiérové architektury - výzdobě restaurace, a to na základě smlouvy uzavřené v roce 2011 se zhotovitelem díla.

Žalovaný se nebránil navržením případné aplikace zákonné licence pro nepodstatné vedlejší užití díla, byť šlo v tomto případě o úmyslné fotografování v interiéru, a ani případnou aplikací zákonné licence svobody panoramatu, neboť doposud nebyla v České

---

⁸³⁰ Podle § 15 odst. 2 písm. f) zákona č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon): „*autorova svolení k užití díla nepotřebuje a odměnu není povinen poskytnout, kdo napodobí dílo výtvarné umístěné na veřejném prostranství v jiném oboru výtvarného umění; fotografie takto umístěného výtvarného díla lze též bez souhlasu jeho autora rozmnožovat a šířit.*“

⁸³¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. ledna 2015, sp. zn. 37 C 136/2012.

republiky řešena otázka, zda se svoboda panoramatu vztahuje i na díla interiérové architektury. Soud se ani sám touto otázkou nezabýval.

Městský soud v Praze dospěl bez dalšího k závěru, že dané dílo je autorskoprávně chráněno, do kterého bylo neoprávněně zasaženo tím, že z něj byly pořízeny fotografie, které byly dále užity a rozhodl tak, že žalovaný je povinen zaplatit částku ve výši 50.000,- Kč; v částce 150.000,- Kč žalobu zamítl. Soud: „na rozdíl od žalobce dospěl k závěru, že přiměřená částka za poskytnutí odměny by byla 25.000,- Kč a jako bezdůvodné obohacení v souladu se zákonem tedy dvojnásobek a to tedy částka 50.000,- Kč. Soud tuto částku stanovil volnou úvahou a ve zbytku tedy soud žalobu zamítl jako nedůvodnou.“⁸³²

Věc je nyní vedena u Vrchního soudu v Praze pod sp. zn. 5 Co 85/2015 a dosud není skončena.⁸³³

7.3 Shrnutí kapitoly

Autor architektonického díla má výhradní právo dílo užít, které může být omezeno zákonem ve prospěch třetích osob. Nejvýznamnější výjimkou pak je svoboda panoramatu, jejíž znění by bylo vhodné *de lege ferenda* legislativně upravit tímto způsobem: „do práva autorského nezasahuje ten, kdo kresbou, malbou nebo grafikou, fotografií nebo filmem nebo jinak zaznamená nebo vyjádří dílo, pokud jde o jeho zevní vzhled, které je trvale umístěno na náměstí nebo které je z veřejného prostranství běžně viditelné, ulici, v parku, na veřejných cestách nebo na jiném veřejném prostranství; do autorského práva nezasahuje ani ten, kdo takto vyjádřené, zachycené nebo zaznamenané dílo dále užije. Toto zaznamenání nebo vyjádření se vztahuje jen k zevnímu vzhledu díla. Je-li to možné, je nutno uvést jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a umístění.“

---

⁸³² Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. ledna 2015, sp. zn. 37 C 136/2012.

⁸³³ Zjištěno na základě podané žádosti o informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ze dne 21. června 2016, vedené pod sp. zn. Si 130/2016.

8 Obrana proti nárokům za porušení díla z oblasti architektury v zahraničí

V angloamerickém autorskoprávním systému se podle zahraniční literatury do obrany proti porušení nepodřazují jen výjimky a omezení autorského práva, tj. zákonné licence, volná užití, nebo *fair use*, ale i jiné způsoby oprávněného užití díla. Porušitel či ohrožitel se tak může bránit tím, že je dílo v režimu *public domain*, nebo v důsledku aplikace pojmového znaku originality díla ve smyslu původnosti namísto jedinečnosti díla dle povahy věci pak tím, že dílo nezávisle vytvořil.

Výjimky a omezení lze za současné situace v mezinárodním kontextu rozlišovat na:

- a) uzavřený systém, tj. katalog zákonných licencí a volného užití při aplikaci tříkrokového testu (*three-step test*),
- b) otevřený systém *fair use*, který se používá ve Spojených státech amerických.

K úvaze, zda může být dílo v uzavřeném systému bezesmluvně užito, nestačí zákonná licence *per se*, ale ještě se musí aplikovat tzv. tříkrokový test. Tříkrokový test spatřil světlo světa poprvé v roce 1967 jako součást stockholmské revize Bernské úmluvy⁸³⁴ a od té doby se objevil v každé významné multilaterální mezinárodní smlouvě týkající se autorského práva - tříkrokový test tak najdeme v čl. 9 odst. 2 RBÚ, čl. 13 TRIPS v příloze 1C k Dohodě o zřízení WTO,⁸³⁵ ale i čl. 10 Smlouvy WIPO o právu autorském.⁸³⁶ Podle revidované Bernské úmluvy je možné mimosmluvně dovolit užití (pouze však rozmnožování) architektonického díla na základě tohoto tříkrokového testu:

1. v určitých zvláštních případech,
2. pokud takové rozmnožení nenarušuje normální využívání díla,
3. a nezpůsobuje neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům autora.

Pokud by nebyl v mezinárodním právu založen tříkrokový test, který by měl zajišťovat správné vyvažování zmíněných zájmů, mohly by být v některých státech zájmy veřejnosti upřednostňovány před zájmy autora architektonického díla podle úvahy, že architektura patří všem. Úprava v TRIPS i Smlouvě WIPO o právu autorském ohledně výjimek a omezení autorského práva se na rozdíl od úpravy v revidované Bernské úmluvě již nevztahuje pouze na výjimky z práva na rozmnožování.

---

⁸³⁴ Bernská úmluva revidována ve Stockholmu 14. června 1967.

⁸³⁵ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí, o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO), vyhl. pod č. 191/1995 Sb.

⁸³⁶ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí, o přístupu České republiky ke Smlouvě Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském, vyhl. pod č. 33/2002 Sb.m.s.

Tříkrokový test čl. 13 TRIPS byl v roce 2000 podroben výkladu ze strany Dispute Settlement Body WTO v řízení mezi (dříve) Evropským společenstvím a Spojenými státy americkými. Z rozhodnutí mimo jiné vyplývá, že tříkrokový test ve výše zmíněných mezinárodních smlouvách musí být vykládán souladně a že omezení a výjimky z autorského práva jsou oprávněny jen tehdy, pokud jsou splněny všechny tři kroky testu kumulativně. Podle tohoto rozhodnutí musí být navíc každý krok hodnocen odděleně a samostatně.⁸³⁷ Revidovaná Bernská úmluva rovněž upravuje tzv. *minor exceptions doctrine* jakožto nepsané pravidlo pro vytváření méně významných výjimek, které také musí být v souladu s tříkrokovým testem.

Na poli unijního (resp. původně komunitárního) práva byl pro účely harmonizace autorského práva tříkrokový test zařazen také do informační směrnice.⁸³⁸ Informační směrnice stanovuje výjimky a omezení autorského práva taxativním výčtem.⁸³⁹ To znamená, že jakýkoli stát Evropské unie si nemůže ve svém právním řádu stanovit výjimku a omezení autorského práva nad rámec stanovený informační směrnicí. Důležité je zmínit, že na rozdíl od mezinárodní právní úpravy se tříkrokový test zahrnutý v informační směrnici vykládá v současné době restriktivně.

Na restriktivní výklad může být nahlíženo třemi způsoby: „*prvým, restriktívnym výkladom možno chápať znemožnenie analógie a teleologickej redukcie, a teda dotvárania práva nad rámec znenia ustanovenia. Druhým, možno ním rozumieť úzko subjektívno-historický výklad právnej normy, a teda jej výklad podľa toho čo ňou zákonodárca mal na mysli v čase jej prijímania. Sústreďujeme sa na jeho subjektívnu predstavu, a nie na objektívne vnímanú nadčasovú potrebu. A tretím, výklad znenia ustanovenia tak, že v prípade neurčitosti pojmu sa interpret príkloní iba k tomu významu, ktorý je nepochybný a odmietne mu priradiť význam, ktorý síce stále je subsumovateľný pod bežné znenie daného výrazu v jazyku, avšak vykazuje aspoň viac ako drobnú neurčitosť.*”⁸⁴⁰ Podle Martina Husovce: „*sám SDEÚ tento prístup nedodržiava a interpretačný príkaz vyťahuje v podstate len keď sa mu to hodí. Už v rozhodnutí Football Association v bode 163 zmierňoval súd tento svoj prístup, keď uvádza: ‚Výklad uvedených podmienok však musí umožniť zachovať potrebný účinok takto stanovenej výnimky a rešpektovať jej účel.‘ Tento bod v podstate*

⁸³⁷ Rozhodnutí Dispute Settlement Body WTO ze dne 15. června 2000, sp. zn. WTO WT/DS160/R. Dostupné zde: <https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds160_e.htm>.

⁸³⁸ Čl. 5 odst. 5 InfoSoc.

⁸³⁹ Podle důvodu v odstavci 32 InfoSoc: „*tato směrnice stanoví vyčerpávající výčet výjimek a omezení práva na rozmnožování a práva na sdělování veřejnosti.*“

⁸⁴⁰ HUSOVEC, Martin. Verejný záujem v autorskom práve. Výnimky a obmedzenia – restriktívne? [online]. *laws.husovec.eu*. 25. prosince 2013 [cit. 9. srpna 2015]. Dostupné zde: <<http://laws.husovec.eu>>.

potvrzuje, že prvoradý pri výklade je účel ustanovenia, a teda aj jeho teoleologický výklad, pred systematickou nanúteným reštriktívnym jazykovým výkladom.”⁸⁴¹

Oblasť výjimek a omezení autorského práva je v poslední době na celosvětové úrovni jednou z nejvíce diskutovaných oblastí autorského práva. Odborníci na autorské právo vytvořili při institutu Max Planck v Mnichově deklaraci k užití tříkrokového testu s doporučením,⁸⁴² že by neměl být tříkrokový test vykládán pouze restriktivně, ale důraz by měl být kladen na poměrování zájmů mezi autorem architektonického díla, osobou, která chce dílo bezesmluvně užít, ale i veřejným zájmem celé společnosti. V deklaraci je upozorněno, že vyvažování zájmů je jedním z cílů Smlouvy WIPO o autorském právu vyjádřeným hned v preambuli: „*uznávající potřebu zachovávat rovnováhu mezi právy autorů a nejširším veřejným zájmem, zejména na vzdělávání, vědeckém výzkumu a na přístupu k informacím, jak vyplývá z Bernské úmluvy*“.⁸⁴³ Přestože není v tříkrokovém testu informační směrnice třetí strana zmíněna, doporučuje deklarace, aby se tím soudy jednotlivých zemí zabývaly. Dalším důležitým aspektem, který je třeba vzít dle deklarace v potaz, je posuzování tříkrokového testu komplexně, nikoli prověřování jednotlivých kroků odděleně.

V poslední době se ve Spojených státech amerických upřednostňuje i takový veřejný zájem, který slouží komerčnímu účelu. Naopak v Evropě se jako vodítko pro určení, zda ještě lze uvažovat o svobodě panoramatu, užívá kritérium, zda sekundárně vytvořené dílo slouží komerčnímu či nekomerčnímu účelu.

Dlouho se vedly a stále vedou debaty nad tím, jak chápat mezinárodním právem generálně vymezený tříkrokový test v souvislosti s volným užitím a zákonnými licencemi. Podle úvahy zákonodárce je možné jej v právním řádu uchopit těmito pěti způsoby:

1. jako podmínku pro aplikaci skutkových podstat volného užití nebo zákonných licencí. To znamená, že tříkrokový test je materiální stránkou formálních skutkových podstat volného užití a jednotlivých zákonných licencí. Tento způsob je zvolen v České republice.⁸⁴⁴
2. jako generální klauzuli obecně vymezující případy, kdy lze dílo užít bez sjednání licence a jednotlivé formy volného užití a zákonných licencí budou představovat

⁸⁴¹ HUSOVEC, Martin. Verejný záujem v autorskom práve. Výnimky a obmedzenia – reštriktívne? [online]. *laws.husovec.eu*. 25. prosince 2013 [cit. 9. srpna 2015]. Dostupné zde: <<http://laws.husovec.eu>>.

⁸⁴² GEIGER, Christophe a kol. A Balanced Interpretation of the “Three-Step Test” in Copyright Law. [online]. *Max Planck Gesellschaft*. 1. září 2008 [cit. 9. srpna 2015]. Dostupné zde: <http://www.ip.mpg.de/de/aktuelles/declaration_on_the_three_step_test.html>.

⁸⁴³ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přístupu České republiky ke Smlouvě Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském, vyhl. pod č. 33/2002 Sb.m.s.

⁸⁴⁴ § 29 odst. 1 AZ.

jen demonstrativní výčet skutkových podstat obdobný českému právu proti nekalé soutěži.⁸⁴⁵

3. jako („*four-step test*“) *fair use* používaný ve Spojených státech amerických.
4. celosvětově odstranit tříkrokový test, neboť se ukazuje, že neslouží obecně proti excesům zavedení (aplikace) konkrétních výjimek a omezení, ale naopak se užívá při jakékoli aplikaci a případné užití díla prostřednictvím výjimky či omezení ještě zužuje, čímž nedochází k požadované rovnováze mezi zájmy veřejnými a soukromými, ke které měl původně sloužit.
5. možnost volného užití (některých druhů) uměleckých děl. Tento přístup, opírající se o ekonomické pojetí vzácnosti statků, které patří všem, popírá jedinečnost ducha autorovy osobnosti a tím i celá autorská práva. Zcela bezplatné užívání cizího duševního úsilí a snahy podle myšlenky „všechno je všech“ je proto třeba důrazně odmítnout.

8.1 Obrana proti nárokům za porušení díla z oblasti architektury ve Velké Británii

Jak se může žalovaný bránit, když proti němu byla podána žaloba pro porušení díla z oblasti architektury? Žalovaný může tvrdit, že užití dílo bylo v režimu *public domain*. *Public domain* se dle britského práva vztahuje na ta díla, která nikdo nevlastní a na obecná díla (včetně myšlenek ve smyslu dichotomie myšlenky a jejího vyjádření), která nejsou autorskoprávně chráněna. Nejčastěji se však obecně tento pojem používá pro díla, u kterých vypršela doba trvání autorských práv. Dále může žalovaný tvrdit, že dílo vytvořil nezávisle, nebo ve smyslu judikatury že užil menší, nepodstatnou část díla z kvalitativního hlediska.⁸⁴⁶

Žalovaný může dále postavit svoji argumentaci na tom, že byla užitá jedna z výjimek vztahujících se k architektuře, které jsou jednak vyjmenovány v Copyright, Designs and Patent Act 1988, ale rovněž vycházejí z judikatury:

1. *fair dealing*,⁸⁴⁷

Fair dealing je dovoleno jen pro účely uvedené v Copyright, Designs and Patent Act 1988. Vztahuje se tedy jen na nekomerční výzkum a osobní studium, kritiku nebo recenzi, zpravodajství či ilustraci pro výuku. *Fair dealing* lze vztáhnout pouze

---

⁸⁴⁵ § 2976 ObčZ.

⁸⁴⁶ THORNE, Clive. Copyright. In SPEAIGHT, Anthony; STONE, Gregory. *Architect's Legal Handbook. The Law for Architects*. 7. vydání. Oxford: Architectural Press, 2000, str. 347.

⁸⁴⁷ Section 29-30 CDPA.

na dílo vyjádřené architektonickou kresbou, nikoli ale již stavbou. Tam by bylo možné aplikovat svobodu panoramatu jakožto výjimku z autorského práva. Nutným požadavkem pro užití *fair dealing* je uvedení názvu a umístění díla, jakož i jméno autora (nevzdal-li autor se tohoto práva).

2. *incidental inclusion*,⁸⁴⁸

Výjimku *incidental inclusion* lze přirovnat k české zákonné licenci vedlejšího nepodstatného užití architektonického díla (kupříkladu ve filmu).

3. užití v parlamentních a soudních procesech a užití v jiných zřejmých administrativních případech,⁸⁴⁹

4. svoboda panoramatu,⁸⁵⁰

5. rekonstrukce stavby;⁸⁵¹

Výjimka pro rekonstrukci stavby se nevztahuje jen na stavbu samotnou, jak to je doposud legislativně upraveno v České republice, ale rovněž na zásah do díla ve formě architektonických kreseb a plánů, na základě nichž byla stavba postavena.⁸⁵²

Opodstatněnost této výjimky spočívá na argumentaci, že je-li zasaženo do stavby, pak je zasaženo bezpochyby i do těchto kreseb a plánů, na základě nichž byla stavba postavena.

8.2 Obrana proti nárokům za porušení díla z oblasti architektury ve Spojených státech amerických

Užít architektonické dílo ve Spojených státech amerických je možné i bez souhlasu autora v těchto případech:

1. dílo je v režimu *public domain*,
2. dílo bylo vytvořeno nezávisle bez rozmnožení,
3. *fair use*;

Stejně jako v České republice je úprava mimosmluvních institutů užití díla v americkém federálním autorském zákoně roztržena.

---

⁸⁴⁸ Section 31 CDPA.

⁸⁴⁹ Section 45 CDPA.

⁸⁵⁰ Section 62 CDPA.

⁸⁵¹ Section 65 CDPA.

⁸⁵² Section 65(b) CDPA.

8.2.1 Public domain

Dílem v režimu *public domain* se rozumí takové dílo, které (již není autorskoprávně chráněno a) může být kýmkoli volně užito bez svolení nebo zaplacení licenční odměny. Jakmile se architektonické dílo stane *public domain*, může být libovolně šířeno, rozmnožováno, a to i stavbou. Architektonické dílo může být v režimu *public domain* z rozličných důvodů:

1. vypršela doba trvání majetkových práv.
2. autor se rozhodl, že dovolí své dílo volně užívat bez nároku na další ochranu díla.
3. autorskoprávní ochrana k dílu byla odebrána (kupříkladu pro neoprávněně vytvořené odvozené dílo), neboť autorské právo se v USA chápe jako přiznané privilegium.
4. dílo bylo vytvořeno zaměstnancem orgánu federální a státní moci, nebo orgánu územní samosprávy v rámci výkonu jejich práce.
5. stavba byla postavená před rokem 1990.

Před rokem 1990 mohlo být architektonické dílo vyjádřené architektonickým plánem v režimu *public domain* v případě, že postrádaly copyrightovou doložku, jak je vysvětleno v kauze Donald Frederick Evans & Assocs. v. Continental Homes.⁸⁵³ Předmětné architektonické dílo proto mohlo být bezesmluvně zveřejněno v propagačních materiálech, reklamních letáčích a novinové inzerci. „*Experti na autorské právo odhadují, že 85% všech autorských děl poprvé zveřejněných v USA mezi lety 1922 a 1963 jsou public domain.*“⁸⁵⁴

8.2.2 Nezávislá tvorba

Pokud žalobce prokáže, že žalovaný měl přístup k dílu a zároveň je shledána podstatná podobnost mezi oběma díly, pak se přesouvá důkazní břemeno na žalovaného, který se může bránit tím, že bylo dílo vytvořeno nezávisle. Nezávislou tvorbou jako obranou proti porušení se soud zabýval v kauze J.R. Lazaro Builders, Inc. v. R.E. Ripberger Builders, Inc.⁸⁵⁵ Lazaro vytvořil někdy v srpnu 1988 návrh rodinného domu Woodland 101 a o něco později, v roce 1991, také Prestige 102, který byl pozdější verzí domu Woodland (nad garáží přibyl pokoj). Lazaro zaregistroval 12. června 1990 Woodland a Prestige pak 2. června 1992. Ripberger navrhl dům Maddox, který byl dle Lazara podstatně podobný jeho domu Prestige. Ripberger navrhl soudu předsoudní řízení pro vydání *summary judgment*

⁸⁵³ Donald Frederick Evans & Assocs. v. Continental Homes, 785 F.2d 897 (11th Cir. 1986).

⁸⁵⁴ FISHMAN, Stephen. *The Public Domain. How to Find & Use Copyright-Free Writings, Music, Art & More*. 5. vydání. California: Nolo, 2010, str. 5.

⁸⁵⁵ J.R. Lazaro Builders, Inc. v. R.E. Ripberger Builders, Inc., 883 F. Supp. 336, 339 (S.D. Ind. 1995).

s argumentací, že Lazaro nemá platný copyright, že žalobce neprokázal, že Ripberger zkopíroval podstatné části z jeho díla a také měl za to, že Maddox vytvořil nezávisle na žalobci.

Soudem bylo zjištěno, že Ripberger vytvořil Maddox v srpnu 1992 a že Lazaro měl platný copyright. Bylo prokázáno, že žalovaný měl k žalobcově dílu Prestige přístup, přestože jde o nepřímý přístup spočívající v tom, že třetí osoba viděla Lazarův model Prestige. Při posouzení podstatné pododnosti soud vycházel z testu běžného pozorovatele (*ordinary observer*), podle něhož si jsou dvě díla podobná v podstatných rysech tehdy, pokud by běžný, rozumný člověk po prozkoumání těchto dvou děl došel k závěru, že si žalovaný neoprávněně přivlastnil žalobcovo chráněné vyjádření díla. Soud odkázal na stanovisko soudu v kauze *Peter Pan Fabrics, Inc. v. Martin Weiner Corp.*,⁸⁵⁶ podle něhož je podstatná podobnost prokázána tehdy, pokud běžný pozorovatel sice detekuje odlišnosti, ale s ohledem na stejná estetická vyjádření obou děl je schopen je přehlédnout. Obě díla si byla velmi podobná, ale nebylo zřejmé, které aspekty z Lazarova díla jsou chránitelným vyjádřením.

Žalovaný poukázal na skutečnost, že žalobcovy návrhy byly vytvořeny v architektonickém stylu, v němž se běžně staví domy v Indianapoli posledních deset let. Nebylo jasné, jestli mohl Ripberger opodstatnit své nároky běžností Lazarova díla a tak zneplatnit jeho copyright.

Ripberger se dále bránil tím, že návrh vytvořil nezávisle, aniž by vycházel z žalobcova díla. Podle soudu v případě, že strana měla přístup k dílu a je založena i podstatná podobnost obou děl, pak zůstává otázkou (*issue of fact*), zda bylo dílo nezávisle vytvořeno. Vzhledem k tomu, že nebyly vysvětleny klíčové otázky sporu, tj. podstatná podobnost obou děl a nezávislé vytvoření Maddoxu, soud žalovanému nepřiznal právo na vydání *summary judgment*. Žalovaný tudíž neunesl důkazní břemeno, které se na něho přesunulo.

8.2.3 Fair use

Doktrína *fair use* dovoluje v omezeném množství užívat dílo bez získání oprávnění od vlastníka copyrightu a představuje odlišný přístup k výjimkám a omezením autorského práva, než jaký vychází z informační směrnice. *Fair use* doktrína slouží k hledání rovnováhy

---

⁸⁵⁶ *Peter Pan Fabrics, Inc. v. Martin Weiner Corp.*, 274 F 2d. 487, 489 (2d Cir. 1960).

mezi zájmy autora architektonického díla na jedné straně a celospolečenskými zájmy veřejnosti na užití architektonického díla autora na straně druhé.

Doktrína *fair use* se mnoho let vytvářela prostřednictvím rozhodovací pravomoci soudů a byla kodifikována až autorským zákonem z roku 1976.⁸⁵⁷ Kodifikace měla za cíl shrnout předchozí judikaturu a podat návod na užití institutu *fair use*. O „fairové užití“ architektonického díla se jedná v případě, kdy je splněn některý z těchto čtyř kroků (*four-step test*):

1. účel a charakter užití – zda je takové užití komerční podstaty nebo určeno pro nevýdělečné vzdělávací účely.
2. povaha díla – jak velkým stupněm vlastní kreativity díla oplývá a do jaké míry si zaslouží ochranu právem autorským.
3. míra a význam užití ve vztahu k architektonickému dílu jako celku.
4. vliv takového užití na potenciální trh nebo hodnotu architektonického díla.

Tyto kroky nemusí být splněny všechny najednou. Může být dokonce splněn jen jeden krok, je-li odůvodnění k tomu dostatečně přesvědčivé. Jelikož je americké pojetí autorského práva zaměřeno především na jeho majetkoprávní povahu, hraje často v soudních rozhodnutích klíčovou roli právě čtvrtý krok.

Současná americká judikatura se vydala cestou posuzování jednotlivých kroků komplexně, aniž by některému z nich přikládala větší důraz. V tomto ohledu se evropské představy s těmi americkými setkávají. Často se v odborné veřejnosti diskutuje, zda je *fair use* v souladu s tříkrokovým testem upraveným v multilaterálních mezinárodních smlouvách, a to s ohledem na nesoulad s prvním krokem tříkrokového testu. Americké soudy totiž aplikují jen tento čtyřkrokový test, protože se (dle soudních orgánů) svým obsahem s tříkrokovým testem překrývá.

Ve Spojených státech amerických hraje v poslední době při zvažování *fair use* klíčovou roli posuzování, zda žalovaný užil autorskoprávně chráněné dílo pro významově odlišný účel oproti tomu účelu, pro který bylo dílo vytvořeno. Soudy si kupříkladu pokládají otázku, zda žalovaný užil dílo pro účel kritiky, zda se kritika zaměřuje na dílo samotné, nebo zda je autor či někdo jiný asociován s dílem. Pokud žalovaný užil dílo původně určené pro zábavu, komerční reklamu či jinou propagaci, nebo jako dárek pro rodinu a přátele, pak půjde o tzv. *transformative fair use*. O *transformative fair use* půjde i tehdy, pokud bylo umělecké dílo původně vytvořené pro reklamu a pak transformativně užito v knize o historii

---

⁸⁵⁷ 17 U.S.C § 107.

či knize biografické. Na druhé straně pokud žalovaný spíše modifikuje původní dílo pro tentýž účel, pak pravděpodobně nepůjde o *fair use*.

Transformative fair use doctrine použil soud v kauze Perfect 10, Inc. v. Amazon.com, Inc. and A9.com Inc. and Google Inc.⁸⁵⁸ Perfect 10 podal žalobu na Google pro porušování copyrightu žalobce spočívající v zobrazování miniaturních kopií děl ve vyhledávači Google. Soud (*Ninth Circuit Court of Appeals*) rozhodl v prosinci 2007 tak, že obrázky Google poskytují zřejmý sociální benefit a jsou vysoce transformativní. Žalobcovy obrázky byly vytvořeny pro zábavu, Google ale obrázky užil jako upoutávač k přesměrování uživatele na konkrétní internetovou stránku se zdrojem informací. Google tedy nezobrazoval miniaturní obrázky z estetických důvodů či pro zábavu, ale jen jako elektronický nástroj.

Po podání žaloby začal Perfect 10 nabízet miniatury obrázků ke stažení na telefony. Soud zde musel zvažovat, zda byl pro *fair use* splněn čtvrtý krok. Podle soudu si totiž může uživatel vyhledávače Google tyto miniaturní obrázky sám stáhnout do svého mobilu. Protože nebylo zjištěno, zda uživatelé vyhledávače Google skutečně stahují miniaturní obrázky do svých telefonů, způsobení újmy na trhu Perfect 10 tak zůstávalo jen hypotetické.

Je otázkou, jak by americké soudy řešily případ obrázku či fotografie autorskoprávně chráněného díla vyjádřeného stavbou použitého v historické knize, která by byla bestsellerem a autor by na ní extrémně vydělával. Zřejmě by zde nebyl splněn čtvrtý krok *fair use* doktríny, spočívajícím ve vlivu takového užití na potenciální trh nebo hodnotu architektonického díla.

Výčet skutkových podstat *fair use* kodifikovaný v oddílu 17 U.S.C. je pouze demonstrativní, přičemž pro stavby platí:

- a) dovozené obrazové znázornění stavby⁸⁵⁹ - svoboda panoramatu,
- b) zákonná licence upravující změny stavby.⁸⁶⁰

Vlastník stavby má na základě této zákonné licence právo vytvářet změny stavby nebo ji zbourat, přičemž není vyžadován jakýkoli souhlas k takové změně. V České republice nelze oproti americkému přístupu využít tuto zákonnou licenci pro všechny případy změny stavby, ale jen pro takové, které jsou v míře nezbytně nutné.

Kongres se v roce 1990 ztotožnil při přijímání AWCPA s argumentací architekta Michaela Gravese, podle něhož by vlastník stavby v okamžiku, kdy by si chtěl autor architektonického díla vyhradit právo ke svolení se změnami stavby, vyžadoval, aby mu k ní

---

⁸⁵⁸ Perfect 10, Inc. v. Amazon.com, Inc. and A9.com, Inc. and Google, Inc., 508 F.3d 1146 (9th Cir. 2007).

⁸⁵⁹ 17 U.S.C. § 120(a).

⁸⁶⁰ 17 U.S.C. § 120(b).

autor převedl svá majetková práva.⁸⁶¹ Michael Graves uvedl, že podmiňování změn stavby souhlasem autora architektonického díla by vedlo k nežádoucím průtahům. Autoři architektonických děl v důsledku této argumentace Michaela Gravese přijali kompromis spočívající v poskytnutí autorskoprávní ochrany dílu vyjádřenému stavbou, ale zároveň v zakotvení zákonné licence k jejich majetkovým právům k tomuto dílu.

Autor architektonického díla si nicméně může ve smlouvě vyhradit, že je ke změně stavby vyžadován souhlas autora díla. Domnívám se ale, že není možné tuto zákonnou licenci rozšiřovat na případy vytvoření derivativního díla, jehož podkladem je dílo vyjádřené stavbou, neboť smyslem této zákonné licence je poklidné užívání stavby, která si čas od času vyžaduje rekonstrukce a úpravy, respektive by muselo být takové užití „fairové“.

Tato zákonná licence se s výjimkou stavby nevztahuje na jiné formy vyjádření architektonického díla.⁸⁶²

8.3 Svoboda panoramatu v mezinárodním kontextu

Protože je svoboda panoramatu v mezinárodním právu autorském nejdůležitější výjimkou pro ochranu architektonického díla, budu se jí v následujících řádcích věnovat komplexně. V mezinárodních smlouvách unifikujících autorské právo (RBÚ, TRIPS a Smlouva WIPO o právu autorském) je upraven pouze *three-step test* jako vodítko pro státy, jak upravit výjimky a omezení ve svém právním řádu a tudíž v nich nenajdeme konkrétní znění svobody panoramatu. Právní úprava svobody panoramatu se proto v různých státech liší.

Ačkoli je v mnoha státech svoboda panoramatu zakotvena již od doby prvního vydání autorského zákona v dané zemi, označení svoboda panoramatu se začalo používat až s nástupem druhého tisíciletí. Termín svoboda panoramatu (*Panoramafreiheit*) byl poprvé užit německou judikaturou v kauze týkající se známého Hundertwasserova domu, turistické atrakce Vídně. Tento dům světově proslulého architekta Friedensreicha Hundertwassera byl vyfotografován žalovanou ze soukromého vídeňského bytu a v černobílém provedení byly tyto fotografie prodávány za 199 DM obchodním řetězcem (velkoobchodní společnost Metro) se sídlem v Německu. Černobílá fotografie velmi připomínala motiv pohlednice, který prodávala Hundertwasserova dědička, a proto se dědička rozhodla podat na ni žalobu.

---

⁸⁶¹ WINICK, Raphael. Copyright Protection for Architecture after the Architectural Works Copyright Protection Act of 1990. [online]. *Duke Law Journal*. Červen 1990 [cit. 22. října 2011], Vol. 41, No. 6, s. 1623. Dostupné zde: <<http://www.jstor.org/stable/1372824>>.

⁸⁶² 17 U.S.C. § 102(a)(8).

Německý autorský zákon⁸⁶³ podobně jako český autorský zákon stanoví, že: „*je dovoleno užit bezsmluvně dílo prostřednictvím malby, kresby, fotografie, které je trvale umístěné na veřejných cestách, ulicích nebo náměstích. Takto pořízené kopie je dovoleno distribuovat a prezentovat veřejnosti. Rozmnožovat se nesmí stavba, která se staví. V případě architektonických děl se toto ustanovení týká pouze vnějšího vzhledu.*“⁸⁶⁴

Žalovaná se hájila tím, že z okna bytu jde vidět sice trochu jiná perspektiva, ale neukazuje nic jiného, než co jde běžně vidět z ulice, kde dům stojí. S tímto názorem se ztotožnil i soud 1. stupně,⁸⁶⁵ ale žalobkyně se odvolala a nakonec i spor vyhrála. Žalovaná tak se svým tvrzením neobstála, protože soud dospěl k závěru, že je možné pořizovat fotografie pouze z místa, které je všeobecně viditelné běžnému chodci.⁸⁶⁶ Není tak možné například pořizovat letecké snímky stavby bez souhlasu autora architektonického díla.

S tímto názorem lze souhlasit, a proto vzhledem k podobnosti naší autorskoprávní úpravy týkající se této zákonné licence by se mohl český soudce rozhodnutím německého soudu inspirovat.

Hundertwasserhaus ve Vídni od autora Friedensreicha Hundertwassera⁸⁶⁷

Mapa níže zobrazuje státy v různých barvách podle míry zakotvení svobody panoramatu. Vyskytují se v ní však některé nesprávnosti, které bych ráda uvedla na pravou míru s ohledem na skutečnost, že je na ni poměrně často odkazováno v literatuře k uvedení do tohoto tématu.

Kupříkladu státy jako Albánie, Švédsko a Francie jsou sice označeny tak, že tam neexistuje svoboda panoramatu, ale ve skutečnosti je v Albánii i Švédsku svoboda

---

⁸⁶³ § 59 UrhG.

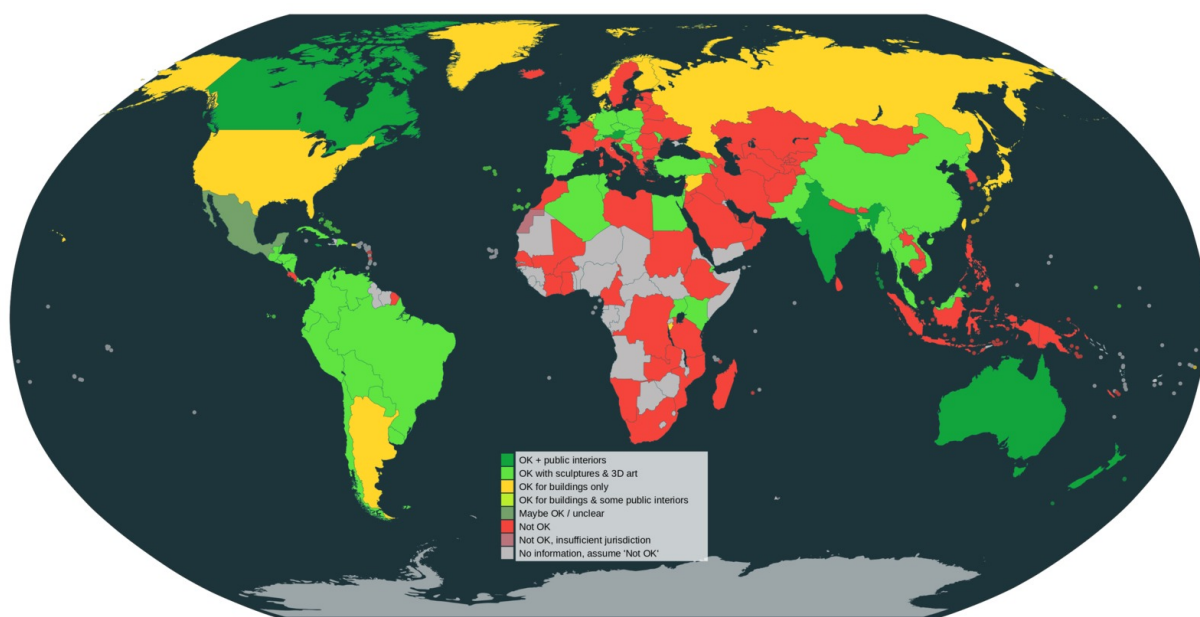
⁸⁶⁴ Rozdíl mezi německým autorským zákonem a českým autorským zákonem spočívá v tom, že v případě německé úpravy se o výjimku z práva autorského nejedná, pokud se stavba staví.

⁸⁶⁵ Rozhodnutí Landgericht München I ze dne 30. září 1999, sp. zn. 7 O 8900/1999.

⁸⁶⁶ Rozhodnutí BGH ze dne 5. června 2003, sp. zn. I ZR 192/2000; rozhodnutí OLG München ze dne 16. června 2005, sp. zn. 6 U 5629/1999.

⁸⁶⁷ KUNSTHAUSWIEN. Hundertwasser-architektur [online]. *Museum Hundertwasser*, 14. února 2011. [cit. 29. dubna 2016]. Dostupné zde: <<http://www.kunsthawien.com/de/museum/hundertwasser-architektur>>.

panoramatu zakotvena zákonem, byť ve Švédsku s omezením pro nedigitální užití. Ve Francii je sice svoboda panoramatu dovozována jen judikaturně, ale v současné době se novelizuje francouzský zákoník duševního vlastnictví, který má začlenit tento institut i legislativní cestou. Co se týče zaoceánských států, tak ani v případě Spojených států amerických není barva zvolena správně. Ve Spojených státech amerických se totiž svoboda panoramatu vztahuje i pro stavby stojící na soukromém pozemku, pokud jsou z veřejného prostranství běžně viditelné.

Mapa barevně zobrazuje země s různou mírou svobody panoramatu. Pro země označené tmavě zelenou barvou platí úplná svoboda panoramatu pro architektonická díla umístěná na veřejném prostranství, jakož i pro díla interiérové architektury a jiná umělecká díla. Světle zelená barva indikuje země, kde se svoboda panoramatu vztahuje na architektonická díla umístěná na veřejném prostranství včetně děl uměleckých, nikoli tedy již na díla interiérové architektury. Země žluté barvy upravují svobodu panoramatu jen pro dílo vyjádřené stavbou. V červeně označených zemích neexistuje svoboda panoramatu.⁸⁶⁸

S ohledem na tyto nesprávnosti jsem níže připravila tabulku, která se vzhledem k zaměření práce, věnuje pouze svobodě panoramatu při ochraně díla vyjádřeného (rozmnoženého) stavbou a nikoli na jiná umělecká díla.

ROZSAH	STÁTY	DEFINICE	SPECIFIKA
Dílo vyjádřené stavbou	ČR	Do práva autorského nezasahuje ten, kdo kresbou, malbou nebo grafikou,	

⁸⁶⁸ © Wikimedia users Mardus, Canuckguy and Julian Herzog licensed under CC BY-SA 3.0. STOTT, Rory. Freedom of Panorama: The Internet Copyright Law that Should Have Architects Up in Arms [online]. *archdaily*, 7. dubna 2016 [cit. 16. dubna 2016]. Dostupné zde: <<http://www.archdaily.com/785138/freedom-of-panorama-the-internet-copyright-law-that-should-have-architects-up-in-arms>>.

		fotografií nebo filmem nebo jinak zaznamenaná nebo vyjádří dílo, které je trvale umístěno na náměstí, ulici, v parku, na veřejných cestách nebo na jiném veřejném prostranství; do autorského práva nezasahuje ani ten, kdo takto vyjádřené, zachycené nebo zaznamenané dílo dále užije. Je-li to možné, je nutno uvést jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a umístění. ⁸⁶⁹	
	Albánie	Je dovoleno bez souhlasu autora nebo držitele autorských práv, jakož i bez odměny, která by jinak autorovi nebo držiteli autorských práv náležela, rozmnožení děl umístěných trvale na cestách, odpočívadlech, v parcích, na náměstích a jiných místech, která jsou přístupná veřejnosti, a jejich následné užití. ⁸⁷⁰	
	SRN	Je dovoleno užít bezesmluvně dílo prostřednictvím malby, kresby, fotografie, které je trvale umístěné na veřejných cestách, ulicích nebo náměstích. Takto pořízené rozmnoženiny je dovoleno distribuovat a prezentovat veřejnosti. Rozmnožovat se nesmí stavba, která se staví. V případě architektonických děl se toto ustanovení týká pouze vnějšího vzhledu. ⁸⁷¹	
	SR	Do autorského práva nezasahuje osoba, která bez souhlasu autora použije vyhotovením rozmnoženiny, veřejným prenosom alebo veřejným rozširovaním prevodom vlastníckeho práva	<i>„verejným rozširovaním prevodom vlastníckeho práva“</i>

⁸⁶⁹ § 33 AZ.

⁸⁷⁰ Čl. 82 albánského autorského zákona.

⁸⁷¹ § 59 UrhG.

		dielo trvalo umiestnené na verejnom priestranstve. ⁸⁷²	
	Švédsko	Díla výtvarného umění mohou být rozmnožena v obrazové podobě, pokud jsou trvale umístěna na veřejném místě, v případě, že je jejich cílem propagace na výstavě nebo prodej, ale jen v rozsahu nutném pro propagaci výstavy nebo prodej nebo pokud jsou součástí sbírky, nebo katalogu, ale nikoli v digitální formě. Díla vyjádřená stavbou mohou být volně rozmnožovány v obrazové formě. ⁸⁷³	Několik výjimek.
Dílo vyjádřené stavbou včetně díla interiérové architektury	USA	Autor nemůže zabránit vytváření, šíření a veřejného vystavování obrazů, maleb, fotografií nebo jiných obrazových znázornění dokončené stavby, která je umístěna na veřejném prostranství nebo je běžně viditelná z veřejného prostranství. ⁸⁷⁴	I pro takové stavby, které se nacházejí na soukromém pozemku, nepřiléhají k veřejnému prostranství, ale jsou z veřejného prostranství běžně viditelné.
	Rakousko	Je dovoleno užít dílo výtvarného umění ve formě stavby (a jiné výtvarné dílo) jeho rozmnožením, rozšiřováním, vystavováním a sdělováním díla veřejnosti, které bylo zhotovené na zakázku a je trvale umístěné na veřejném místě a veřejně přístupné, s výjimkou obnovy stavebního díla. ⁸⁷⁵	
	Velká Británie	Je dovoleno bezesmluvně vytvářet grafické dílo, fotografii nebo film děl vyjádřených stavbou, modelem nebo sochařským dílem a dílem užitého umění, pokud jsou taková díla trvale umístěná na veřejném místě, nebo	

⁸⁷² § 41 odst. 1 zákona č. 185/2015 Z. z., autorského zákona.

⁸⁷³ Act 2005:359, Act on Copyright in literary and artistic works (Swedish Statute Book, SFS, 1960:729, as amended up to April 1, 2011), March 5 2013.

⁸⁷⁴ 17 U.S.C. § 120(a).

⁸⁷⁵ § 54 odst. 1 bodu 5 Bundesgesetz über das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Kunst und über verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz), StF BGBl Nr. 111/1936.

		v prostorách přístupných veřejnosti. ⁸⁷⁶	
	Nový Zéland	Je dovoleno bezesmluvně vytvářet grafické dílo, fotografické nebo filmové dílo díla vyjádřeného stavbou, sochou, modelem, nebo dílem užitého umění, pokud je takové dílo umístěné na veřejném místě a takto vytvořené dílo dále užít rozmnožením, rozšiřováním či sdělováním veřejnosti. ⁸⁷⁷	
Není upravena zákonem	Belgie	-	
	Itálie	-	
	Francie	-	Připravuje se novela francouzského zákoníku duševního vlastnictví.

8.3.1 Směřování svobody panoramatu v Evropské unii

Svoboda panoramatu je sice upravena informační směrnicí: „užití děl jako jsou architektonická díla nebo sochy vytvořené za účelem jejich trvalého umístění na veřejných místech“,⁸⁷⁸ ale její implementace do právního řádu je dobrovolná. Tento přístup byl hojně kritizován; mezi mnohými kritikami lze zmínit kritiku Williama Cornishe, Davida Llewelyna a Tanyy Aplin,⁸⁷⁹ kteří smysl této harmonizace označili za „*the effect of rough harmonisation only*“. Je pak na každém státu Evropské unie, zda si (a v jakém rozsahu) stanoví výjimku nebo omezení užití děl jako jsou architektonická díla nebo díla sochařská vytvořená za účelem jejich trvalého umístění na veřejných místech.⁸⁸⁰ Členský stát nesmí pouze stanovit širší omezení, než vymezuje informační směrnice. Svoboda panoramatu tak není ve členských státech sjednocena.

V době informační společnosti, kdy jsou na internetu volně k dispozici nejen obrovská množství materiálů sloužících k inspiraci, ale také často dochází k diseminaci fotografií autorskoprávně chráněných děl vyjádřených stavbou nebo sochařských děl po internetové síti mezi jednotlivými státy, je žádoucí autorskoprávní úpravu ještě více

⁸⁷⁶ Section 62 Copyright, Designs and Patents Act 1988.

⁸⁷⁷ Section 73 Copyright Act 1994.

⁸⁷⁸ Čl. 5 odst. 3 písm. h) InfoSoc.

⁸⁷⁹ CORNISH, William; LLEWELYN, David; APLIN, Tanya. *Intellectual Property: Patents, Copyrights, Trademarks & Allied Rights*. 8. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2013, § 12.37.

⁸⁸⁰ Čl. 5 odst. 3 písm. h) InfoSoc.

sjednocovat. Publikování autorských děl v informační síti totiž snižuje ve většině případů do značné míry jejich ekonomickou hodnotu a využitelnost. Svoboda panoramatu je proto v Evropské unii aktuálním tématem.

Evropská komise vydala v květnu 2015 dokument „Digital Single Market Strategy“, kterým přislíbila změnu v několika oblastech včetně výjimek a omezení v autorském právu. Snahou Evropské komise bylo zvýšit v oblasti výjimek a omezení stupeň harmonizace, které chtěla dosáhnout tím, že by měly členské státy výjimky implementovat povinně.

Před více než rokem⁸⁸¹ se v médiích objevovaly články,⁸⁸² že si již nebudou moci turisté v zemích Evropské unie vyfotografovat dílo vyjádřené stavbou a že si ji zejména nebudou moci sdílet na svém profilu na Facebooku či jiných sociálních sítích, aniž by za pořízení a následné užití takové fotografie autorovi architektonického díla zaplatili. Jinými slovy se šířila médií zpráva, že má být ze strany Evropského parlamentu celoevropsky zrušena tzv. svoboda panoramatu, na základě čehož například Wikipedie vydala na svých stránkách prohlášení, že: „*pokud nebude plná svoboda panoramatu, nebudeme moci ilustrovat články na Wikipedii.*“⁸⁸³ I v České republice bylo téma svobody panoramatu hojně medializované a články povětšinou vzbuzovaly v lidech paniku, že již vůbec nebude možné si taková díla fotografovat.

Celá tato mediální smršť začala poté, co výbor pro právní záležitosti Evropského parlamentu vypracoval v červnu roku 2015 zprávu připravenou europoslankyní Juliou Redou hodnotící stav autorskoprávní problematiky v Evropské unii (tj. dosavadní provádění informační směrnice) a také mimo jiné obsahující doporučení europoslance Jean-Marie Cavady, podle něhož by mohlo být užívání pořízených rozmnoženin pro komerční účely vázáno na předchozí souhlas autora díla na celoevropské úrovni.

Tuto zprávu poté v červenci 2015⁸⁸⁴ projednával Evropský parlament, který zprávu přijal bez doporučení týkajícího se svobody panoramatu. Schválené znění Evropského

---

⁸⁸¹ Období červen-červenec 2015.

⁸⁸² TRYNER, Miroslav. Smíte fotografovat na ulici? Ne, navrhl europarlament. [online]. *E15*. 17. června 2015 [cit. 25. července 2015]. Dostupné zde: <<http://zpravy.e15.cz/domaci/udalosti/smite-fotografovat-na-ulici-ne-navrhl-europarlament-1200644>>, nebo: ANONYMOUS. EU navrhuje omezit focení na ulici, fotografové se bouří. [online]. *Echo24*. 17. června 2015 [cit. 25. července 2015]. Dostupné zde: <<http://echo24.cz/a/ifzuW/eu-navrhuje-omezit-foceni-na-ulici-fotografove-se-bouri>>, nebo: POKORNÝ, Marek. Fotíte můj Tančící dům pro komerční účely? Zaplaťte, chce architekt Milunić. [online]. *iHNED*. 2. července 2015 [cit. 19. července 2015]. Dostupné zde: <<http://archiv.ihned.cz/c1-64253640-fotite-muj-tancici-dum-pro-komerčni-ucely-zaplatte-chce-architekt-milunic>>.

⁸⁸³ WIKIPEDIE. Svoboda panoramatu v Evropě 2015. [online]. *Wikipedie*. 4. července 2015 [cit. 19. července 2015]. Dostupné zde:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Svoboda_panoramatu_v_Evropě_2015>.

⁸⁸⁴ Dne 9. července 2015.

parlamentu⁸⁸⁵ je nezávazným doporučením pro Evropskou komisi, která má pravomoc předkládat návrhy právně závazných textů, s kterými poté musí vyslovit souhlas Rada a Evropský parlament. Český europoslanec a předseda výboru pro právní záležitosti Evropského parlamentu, Pavel Svoboda, uvedl k hlasování Evropského parlamentu v tiskové zprávě, že: „*potvrdila se tak zmatečnost mediální smršti, kterou u nás rozpoutali někteří Zelení i Piráti a která české občany, ale i lidi v jiných státech vyděsila.*“⁸⁸⁶

Evropská komise zvažovala zavedení možnosti užití svobody panoramatu jen pro nekomerční užití. Již dnes některé státy mohly toto omezení subsumovat do svého právního řádu, když informační směrnice uvádí: „*členské státy mohou stanovit spravedlivou odměnu pro nositele práva rovněž při uplatňování volitelných ustanovení o výjimkách nebo omezeních, která nevyžadují takovou náhradu,*“⁸⁸⁷ proto ve Španělsku a Dánsku je svoboda panoramatu omezena jen pro nekomerční užití.

V rámci tzv. „prvního balíčku“ byl projednáván návrh nařízení k portabilitě a „druhý balíček“ se měl právě týkat záležitostí avizovaných ve Sdělení Evropské komise z prosince 2015, zřejmě včetně úpravy svobody panoramatu.

Evropská komise přizvala veřejnost k vyjádření se k návrhu na plnou harmonizaci svobody panoramatu v Evropské unii a podávat připomínky od 23. března do 15. června 2016.⁸⁸⁸ České Ministerstvo kultury k tomu neplánovalo žádné „úřední“ (vládní) vyjádření či jiné připojení se do veřejné konzultace. Pokud by Ministerstvo kultury něco připravilo, projednalo by se to poté s ostatními dotčenými resorty (zde asi Ministerstvem průmyslu a obchodu, Úřadem průmyslového vlastnictví, Ministerstvem spravedlnosti a případně dalšími) a pak schválilo ve Výboru pro Evropskou unii. Poté by se návrh poslal Evropské komisi. Pro Českou republiku zřejmě nešlo o žádné klíčové téma, natož nějakou vládní prioritu.

Evropská komise představila dne 14. září 2016 tzv. druhý copyrightový balíček. Jde o soubor čtyř legislativních návrhů a jednoho doprovodného Sdělení Evropské komise, tvořící součást tzv. strategie pro jednotný digitální trh z května 2015. Jedním z těchto návrhů

---

⁸⁸⁵ EVROPSKÝ PARLAMENT. Usnesení Evropského parlamentu ze dne 9. července 2015. [online]. *European Parliament*. 23. července 2015 [cit. 6. srpna 2015]. Dostupné zde: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2015-0273+0+DOC+XML+V0//EN>>.

⁸⁸⁶ ČTK. EP nechce omezit ani komerční využívání fotografií budov. [online]. *Právní prostor*. 10. července 2015 [cit. 19. července 2015]. Dostupné zde: <<http://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/ep-nechce-omezit-ani-komerzni-vyuzivani-fotografii-budov>>.

⁸⁸⁷ Důvod v odstavci 36 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001, o harmonizaci určitých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

⁸⁸⁸ Blíže viz zde: <<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/public-consultation-role-publishers-copyright-value-chain-and-panorama-exception>>.

je i návrh směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu.⁸⁸⁹ Tento návrh musí být projednán v Radě Evropské unie a v Evropském parlamentu a rovněž se k němu připravuje pozice České republiky. Předpokládaná povinnost zakotvení výjimek v právních rádech jednotlivých členských států byla návrhem zúžena na jen některé z nich, mezi něž nebyla svoboda panoramatu zařazena, a dále rozšířena na Evropskou komisí nově navrhované výjimky.

Co by se však změnilo pro Českou republiku, byl-li by vypracován a poté schválen Komisí předložený návrh, který by se inspiroval doporučením europoslance Jean-Marie Cavady o omezení svobody panoramatu jen pro nekomerční účely? Pro zodpovězení této otázky je nejprve důležité posouzení samotných termínů „komerční“ nebo „komerčnost“, s nimiž naše soukromoprávní úprava – nejen tedy autorský zákon nepracuje. Podle jazykové příručky Ústavu pro jazyk český Akademie věd České republiky⁸⁹⁰ se pod tímto odborným výrazem rozumí převaha obchodní stránky. Ve slovníku cizích slov⁸⁹¹ pod termínem „komerční“ najdeme další jeho význam: „zaměřený (hlavně) na zisk“, čímž mohou být dle mého názoru i činnosti v reklamě, kde bývá architektonické dílo užito na základě svobody panoramatu velmi často. Pokud by kupříkladu nebyla fotografie díla vyjádřeného stavbou užitá na reklamním letáku hlavním motivem letáku a zasahovala jen část letáku, nemyslím si, že by mělo jít o neoprávněné jednání.

Domnívám se, že je správné, že Evropská komise nezačlenila toto kritérium do návrhu směrnice. Již podle prvorepublikového autorského zákona totiž nebylo důležité, zda užití slouží komerčnímu či nekomerčnímu účelu, ale jaký je rozsah užití dané fotografie: „není však dovoleno, rozmnožovati a napodobovati díla umění malířského a kresebního uměním at' malířským, at' kresebním vůbec, at' fotografií zhotovenou po živnostensku a zobrazující dílo jako předmět hlavní.“⁸⁹²

Brzdou při aplikaci svobody panoramatu by měl zůstat pouze tříkrokový test (konkrétně splnění jeho druhého kroku), který se již v evropských státech v souladu s evropskou judikaturou vžil při soudním rozhodování o výjimkách. Jinak se mi obecně jeví, že by bylo lepší úplně změnit paradigma ohledně výjimek a omezení s ohledem na současné

---

⁸⁸⁹ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/0280(COD) ze dne 14. září 2016 o autorském právu na digitálním jednotném trhu.

⁸⁹⁰ ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AKADEMIE VĚD ČR. Internetová jazyková příručka. [online]. *Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR*, v. v. i. 2008-2015 [cit. 19. srpna 2015]. Dostupná zde: <<http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=komercn%C3%AD&Hledej=Hledej>>.

⁸⁹¹ SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. Pojem komerční [online]. *scs.abz.cz*. 2005-2015 [cit. 19. srpna 2015]. Dostupný zde: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/komerčni>>.

⁸⁹² § 33 bodu 4. zákona č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském).

restriktivní pojmání tříkrokového testu (a nikoli komplexního posuzování) a restriktivního výkladu konkrétních skutkových podstat zákonných licencí. Začíná se totiž vytrácet podstata spočívající v poměrování soukromých (autora) a veřejných zájmů (na získání informací apod.).

Je totiž otázkou, nad čím vším by měl mít při svobodě panoramatu autor kontrolu. Doposud není celoevropsky jednotně řešeno, zda je prodej pohlednic zachycujících autorskoprávně chráněné dílo umístěné na veřejném prostranství v pořádku. Jen v rámci severní Evropy není na tuto situaci jednotně pohlíženo, když ve Finsku je takový prodej v souladu se svobodou panoramatu, ale ve Švédsku nikoli. Dále není vyjasněna problematika sdílení fotografií těchto děl internetovou sítí. Podle švédského Nejvyššího soudu tím ucházejí autorovi případné zisky.

8.3.2 Svoboda panoramatu na Slovensku

V předchozím,⁸⁹³ ale i současném⁸⁹⁴ slovenském autorském zákoně, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2016, zní tříkrokový test obdobně jako v České republice, ačkoli bylo voláno po úpravě tohoto znění. Martin Husovec s Matejem Gerou podali následující připomínku k tříkrokovému testu v návrhu slovenského autorského zákona: „*s ohľadom na vyššie uvedené, navrhujeme doplniť ustanovenie v zmysle, že obmedzenie majetkových práv nesmie neodôvodnene zasahovať nie len do záujmov autora, ale i záujmov tretích osôb. Alternatívne, navrhuje § 39 úplne preformulovať nasledovne: ‚Obmedzenia majetkových práv autora sú dovolené v osobitných prípadoch ustanovených v tomto zákone. Obmedzenia, ktoré nie sú osobitne upravené v týchto ustanoveniach, sa spravujú ustanoveniami tohto zákona, ktoré upravujú vzťahy obsahom aj účelom im najbližšie za podmienky, že sú v súlade s právom Únie. Nakladanie s dielom podľa týchto ustanovení nesmie byť v rozpore s bežným využitím diela a nesmie neodôvodnene zasahovať do právom chránených záujmov autora berúc do úvahy oprávnené záujmy tretích osôb.‘*“⁸⁹⁵

V předchozím slovenském autorském zákoně byla výjimka vztahující se ke

---

⁸⁹³ § 38 zákona č. 618/2003 Z. z., o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon), účinného od 1. prosince 2012: „*obmedzenia majetkových práv autora sú dovolené len v osobitných prípadoch ustanovených v ustanoveniach § 24 až 37; nakladanie s dielom podľa týchto ustanovení nesmie byť v rozpore s bežným využitím diela a nesmie neodôvodnene zasahovať do právom chránených záujmov autora.*“

⁸⁹⁴ § 34 zákona č. 185/2015 Z. z., autorského zákona ze dne 1. července 2015, účinného od 1. ledna 2016: „*výnimky a obmedzenia majetkových práv autora sú dovolené len v osobitných prípadoch ustanovených v tejto hlave a nakladanie s dielom podľa týchto ustanovení nesmie byť v rozpore s bežným využitím diela a nesmie neodôvodnene zasahovať do právom chránených záujmov autora.*“

⁸⁹⁵ GERA, Matej; HUSOVEC, Martin. 126. základných pripomienok k návrhu nového AutZ. [online]. EISi. [cit. 8. srpna 2015]. Dostupné zde: <<http://www.eisionline.org/files/PripomienkyNovyAutZ.pdf>>.

svobodě panoramatu tohoto znění: „*bez súhlasu autora možno dielo trvalo umiestnené na verejnom priestranstve vyjadriť kresbou, maľbou, grafikou, reliéfnym obrázkom či reliéfnym modelom alebo ho zaznamenať fotografiou či filmom; takto vyjadrené alebo zaznamenané dielo možno bez súhlasu autora diela trvalo umiestneného na verejnom priestranstve použiť vyhotovením jeho rozmnoženiny, jej verejným rozširovaním predajom alebo inou formou prevodu vlastníckeho práva, alebo verejným prenosom.*”⁸⁹⁶ Současný slovenský autorský zákon však vypustil první větu daného ustanovení, když stanoví, že: “*do autorského práva nezasahuje osoba, ktorá bez súhlasu autora použije vyhotovením rozmnoženiny, verejným prenosom alebo verejným rozširovaním prevodom vlastníckeho práva dielo trvalo umiestnené na verejnom priestranstve.*”⁸⁹⁷

Domnívám se tak, že na Slovensku není možné kupříkladu užít fotografii díla trvale umístěného na veřejném prostranství pro výstavní účely, neboť v zákonné licenci chybí právo užít dílo „*verejným vystavením originálu diela alebo rozmnoženiny diela.*”⁸⁹⁸ Darování těchto pořízených fotografií však zákonná licence umožňuje.

8.3.3 Svoboda panoramatu v Rakousku

V současné době obsahuje rakouská autorskoprávní úprava⁸⁹⁹ pojem „veřejně přístupná místa“ namísto pojmu „veřejné prostranství“ stejně tak, jako tomu bylo v českém autorském zákoně z roku 1926: „*rozmnožuje nebo napodobuje díla umístěná na místech veřejně přístupných...*”⁹⁰⁰ a umožňuje tedy užít dílo výtvarného umění ve formě stavby (a jiné výtvarné dílo) jeho rozmnožením, rozšiřováním, vystavováním a sdělováním díla veřejnosti, které bylo zhotovené na zakázku a je trvale umístěné na veřejném místě a veřejně přístupné, s výjimkou obnovy stavebního díla.

Rakouská právní doktrína, ale i judikatura dovozuje, že se v Rakousku vztahuje zákonná licence i na díla interiérové architektury. Zajímavý případ řešil rakouský Nejvyšší soud.⁹⁰¹ V předmětném judikátu šlo o fotografie interiéru domu známého architekta Adolfa Loose, které byly bezesmluvně pořízeny a použity v knihách popisující jeho tvorbu. Podle

⁸⁹⁶ § 27 odst. 1 zákona č. 618/2003 Z. z., o autorském práve a právech súvisiacich s autorským právom (autorský zákon).

⁸⁹⁷ § 41 odst. 1 zákona č. 185/2015 Z. z., autorského zákona ze dne 1. července 2015, účinného od 1. ledna 2016.

⁸⁹⁸ § 19 odst. 4 písm. f) bodu 1. zákona č. 185/2015 Z. z., autorského zákona.

⁸⁹⁹ § 54 odst. 1 bodu 5 Bundesgesetz über das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Kunst und über verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz), StF BGBl Nr. 111/1936.

⁹⁰⁰ § 33 odst. 4 zákona č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském).

⁹⁰¹ Rozhodnutí OGH Wien ze dne 12. září 1989, sp. zn. 4 Ob 106/89.

názoru Nejvyššího soudu Rakouska není úlohou architekta jen navrzení vzhledu vnějšího pláště stavby, ale možná dokonce převážně funkční konstrukce uzavřeného prostoru. Interiérem se mají na mysli podlahy, strop, přirozené a umělé osvětlení, schodiště, krb, jakož i nábytek a výtvarná díla jiných autorů, a to všechno tvoří dle Nejvyššího soudu Rakouska jedno architektonické dílo jako jeden celek. Pokud tedy stěžejním prvkem fotografie byl interiér, jehož součástí jsou i autorskoprávně chráněná výtvarná díla jiných autorů, fotograf nezasáhl do práv autora děl výtvarného umění. Naopak svoboda panoramatu se dle Nejvyššího soudu Rakouska nevztahuje na výtvarná díla vystavená v kostelech, muzeích, divadlech a podobných veřejných budovách, i když jsou veřejnosti tyto stavby přístupné, protože tato díla nejsou včleněna do stavby (stavebního díla). Rozdílem by pak byly fresky, vitráže apod.

Je otázkou, jak by rakouský soudce posoudil situaci, kdyby fotografie sice nebyly pořízeny z veřejně přístupného místa, ale samo dílo by bylo trvale umístěno na veřejně přístupném místě. Je možné, že by se zde inspiroval německou judikaturou, konkrétně kauzou Hundertwasserhaus. V Rakousku se vykládá pojem „veřejně přístupná místa“ tak, že dílo je veřejně přístupné, nikoli tak, že místo je veřejně přístupné.

8.3.4 Svoboda panoramatu ve Velké Británii

Svoboda panoramatu byla ve Velké Británii legislativně zakotvena již v Copyright Act 1911: „*vytváření nebo zveřejňování maleb, kreseb, rytin, nebo fotografií sochařských děl nebo děl užitého umění, pokud jsou trvale umístěna na veřejném místě nebo na stavbě, a dále vytváření nebo zveřejňování maleb, kreseb, rytin, nebo fotografií architektonického díla, které není svou povahou architektonickou kresbou nebo plánem.*“⁹⁰²

Podle současného britského zákona⁹⁰³ je možné bezesmluvně vytvářet grafické dílo, fotografii nebo film děl vyjádřených stavbou, modelem nebo sochařských děl a děl užitého umění, pokud jsou taková díla trvale umístěna na veřejném místě, nebo v prostorách přístupných veřejnosti. Stejně jako v České republice se tedy pod zákonnou licenci vztahuje i zaznamenání díla, vyjádřeného stavbou, filmem.

A contrario se svoboda panoramatu nevztahuje na užití díla jeho trojrozměrným rozmnožením. Dvourozměrné dílo je možné dále vydávat a sdělovat veřejnosti a porušením autorského práva není ani prodej takto pořízených dvourozměrných rozmnoženin

⁹⁰² Section 2(1)(iii) Copyright Act 1911.

⁹⁰³ Section 62 CDPA.

architektonického díla za účelem reklamy. Svoboda panoramatu se podle britského autorského zákona vztahuje i na díla interiérové architektury.

8.3.5 Svoboda panoramatu na Novém Zélandu

Na Novém Zélandě klíčovým judikátem pro vyvažování veřejných a soukromých zájmů je kauza Radford v. Hallenstein Bros Ltd.,⁹⁰⁴ která se týkala tří sochařských děl Johna Radforda umístěných ve veřejném parku v Aucklandu. Tyto sochy vytvořil John Radford v roce 1998. Retailový obchod Hallenstein prodával trička s fotografiemi dvou z jeho tří soch a otázkou zde bylo, zda upřednostnit autorovo právo kontrolovat dvourozměrné rozmnoženiny jeho díla, nebo veřejný zájem na užití těchto rozmnoženin.

Okrskový soud neshledal porušení, protože aplikoval Copyright Act 1994,⁹⁰⁵ který bezsmluvní užití fotografie díla stojícího na veřejném prostranství dovoloval. Soud dále podotkl, že předmětné ustanovení Copyright Act 1994 vychází z britského ustanovení Section 62 Copyright, Designs and Patents Act, a proto je takové užití dovolené.

Žalobce se odvolal, ale znovu neuspěl. Podle odvolacího soudu nedošlo k porušení John Radfordových autorských práv, když veřejný zájem je dle jeho názoru prioritním zájmem. Soudce J Keane uvedl, že ustanovení Section 73 novozélandského autorského zákona: „*hovoří jasně. Klade si za cíl umožnit veřejnosti včetně hráčů na trhu vytvářet dvourozměrné rozmnoženiny sochařských děl, která jsou trvale v režimu public domain, a to dokonce i pro zisk.*“⁹⁰⁶

8.3.6 Svoboda panoramatu ve Švédsku

Článek 24 odst. 1 švédského autorského zákona⁹⁰⁷ uvádí, že díla výtvarného umění mohou být rozmnožena v obrazové podobě:

1. pokud jsou trvale umístěna na veřejném místě,
2. v případě, že je jejich cílem propagace na výstavě nebo prodej, ale jen v rozsahu nutném pro propagaci výstavy nebo prodej nebo
3. pokud jsou součástí sbírky, nebo katalogu, ale nikoli v digitální formě.

Díla vyjádřená stavbou mohou být volně rozmnožována v obrazové formě.⁹⁰⁸

⁹⁰⁴ Radford v. Hallenstein Bros Ltd., 22 February 2007, CIV 2006-404-4881, Auckland High Court.

⁹⁰⁵ Section 73(2)(b) Copyright Act 1994.

⁹⁰⁶ Radford v. Hallenstein Bros Ltd., 22 February 2007, CIV 2006-404-4881, Auckland High Court.

⁹⁰⁷ Act on Copyright in literary and artistic works (Swedish Statute Book, SFS, 1960:729, as amended up to April 1, 2011), March 5 2013.

⁹⁰⁸ Act 2005:359, Act on Copyright in literary and artistic works (Swedish Statute Book, SFS, 1960:729, as amended up to April 1, 2011), March 5 2013.

Úprava svobody panoramatu ve Švédsku je modifikací svobody panoramatu upravené v informační směrnici, když členský stát by měl vždy transponovat směrnici tak, aby co nejlépe dosáhl jejího cíle. A to platí i tehdy, je-li na členském státě, jako v případě výjimek a omezení autorského práva, zda tuto výjimku vůbec vtáhne do svého právního řádu, neboť za současné situace nejsou výjimky a omezení upravené informační směrnicí pro státy povinné. Informační směrnice v čl. 3 totiž uvádí: „členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení...“

Ve Švédsku se v poslední době řešila zajímavá kauza švédské společnosti Bilupphovsrätt i Sverige, která v červnu 2014 podala u švédského okrskového soudu žalobu na Wikimedii Sverige o porušení autorského práva za diseminaci svých tří sochařských děl na Wikipedii. Wikimedia, nadace Wikipedie, se bránila tím, že ustanovení čl. 24 odst. 1 švédského autorského zákona se nevztahuje jen na vytváření rozmnoženin těchto děl, ale také na jejich další sdílení, neboť výjimka upravená v členském státě by neměla být vykládána úžeji, než jak dovoluje informační směrnice. Wikimédie dále uvedla, že je neziskovou organizací, jejímž smyslem je sdílet on-line krásu veřejných míst.

Švédský okrskový soud se rozhodl⁹⁰⁹ postoupit případ⁹¹⁰ Nejvyššímu soudu s předběžnou otázkou vyjasnění slovního spojení „rozmnožena v obrazové formě“ dle čl. 24 odst. 1 švédského autorského zákona a dále ke zvážení, zda je třeba, aby bylo dílo užito jen pro nekomerční užití.

Thomas Qvarsebo
bronze statue Duo,
Stockholm⁹¹¹

Johan Paalzow sculpture Moby Dick, Stockholm⁹¹²

Eva Hild sculpture Binär,
Stockholm⁹¹³

⁹⁰⁹ Stockholm District Court's decision 16.02.2015 in case T 8448-14.

⁹¹⁰ Under Chapter 56 Section 13 of the Code of Judicial Procedure.

⁹¹¹ WIKIMEDIA. LittleGun. [online]. *Wikimedia*, [cit. 26. června 2016]. Dostupné zde: <https://en.wikinews.org/wiki/Supreme_Court_of_Sweden_agrees_to_try_Bildkonst_Upphovsrätt_i_Sverige_versus_Wikimedia_Sverige>.

⁹¹² WIKIMEDIA. Bengt Oberger. [online]. *Wikimedia*, [cit. 26. června 2016]. Dostupné zde:

Švédský Nejvyšší soud (*Högsta domstolen*)⁹¹⁴ uvedl, že Wikimedia Sverige je neziskovou organizací, která zdarma veřejnosti zpřístupňovala v on-line databázi fotografie uměleckých děl. I sama veřejnost mohla do databáze nahrávat fotografie. Dále se zabýval i vztahem s informační směrnicí, která byla ve Švédsku implementována v roce 2005. Předmětné ustanovení by totiž mělo být čteno dle názoru soudu ve světle informační směrnice, jejíž snahou je vyvážení zájmů autora na jedné straně a veřejného zájmu na přístup a užití děl na straně druhé a zároveň poskytnutí široké ochrany autorského práva v digitálním prostředí. Soud k interpretaci čl. 24 odst. 1 švédského autorského zákona přímo aplikoval tříkrokový test, který pro připomenutí zní:

1. v určitých zvláštních případech,
2. pokud takové rozmnožení nenarušuje normální využívání díla,
3. a nezpůsobuje neospravedlnitelnou újmu oprávněným zájmům autora.

K prvnímu kroku uvedl, že výjimky a omezení musí být jasně a ve svém rozsahu precizně definovány. Za normální užití díla pak považuje i takové užití, které je umožněno díky technologickému pokroku. Třetí krok vysvětlil tak, že omezení výhradních autorských práv je ospravedlněno jen silným veřejným zájmem.

Soud se dále důkladně zabýval předběžnou otázkou pro vyjasnění toho, co se rozumí „rozmnožena v obrazové formě“. Neurčitý právní pojem vyložil subjektivně-historickým výkladem tak, že zákonodárce měl na mysli dvourozměrné rozmnožení děl, a to formou kreseb, fotografií apod. Podle soudu je pak dovoleno, když taková fotografie je součástí pohlednice, a to i tehdy, když je fotografované dílo hlavním prvkem pohlednice. Oproti jiným severským státům je tak ve Švédsku umožněno prodávat takové fotografie bez souhlasu autora a autor je proto omezen ve svém výhradním právu kontrolovat trh s fotografiemi jeho díla. Podle soudu je tento přístup ospravedlnitelný tím, že finanční újma není nijak vysoká.

Švédský Nejvyšší soud dospěl 4. dubna 2016 k závěru, že Wikimedia nemá ve smyslu čl. 24 odst. 1 švédského autorského zákona právo bez souhlasu autora na sdílení fotografií autorskoprávně chráněných uměleckých děl ve veřejně přístupné online databázi. Zda jsou díla užitá pro komerční účel je zde irelevantní. Takové sdílení sice nepřináší zisk

---

<https://en.wikinews.org/wiki/Supreme_Court_of_Sweden_agrees_to_try_Bildkonst_Upphovsrätt_i_Sverige_versus_Wikimedia_Sverige>.

⁹¹³ WIKIMEDIA. Bengt Oberger. [online]. *Wikimedia*, [cit. 26. června 2016]. Dostupné zde:

<https://en.wikinews.org/wiki/Supreme_Court_of_Sweden_agrees_to_try_Bildkonst_Upphovsrätt_i_Sverige_versus_Wikimedia_Sverige>.

⁹¹⁴ Decision The Supreme Court, 4 April, 2016, case no. Ö 849-15.

ani tomu, kdo tam fotografie vkládal, ani tomu, kdo obsluhuje databázi, ale autor nemá při sdílení fotografií on-line kontrolu nad jeho dílem, což by mohlo nedůvodně poškodit jeho oprávněné zájmy, a to v tom, že by byl zbaven svého potenciálního komerčního příjmu plynoucího z využívání těchto distribučních kanálů. Podle názoru soudu veřejný zájem na volně přístupných fotografiích v databázi Wikipedie by nemohl vyrovnat újmu způsobenou nositelům práv. V tomto ohledu soud aplikoval restriktivní výklad.

Proti tomuto rozhodnutí se zvedla vlna nevole dokonce i v zahraničí. Podle mého názoru, jakkoli bych nemusela souhlasit s tímto rozhodnutím, je třeba číst švédský autorský zákon tak, jak je napsán. Podle čl. 24 odst. 1 bodu 3. švédského autorského zákona totiž není dovoleno užít fotografie uměleckých děl, pokud jsou součástí katalogu v digitální formě. Svoboda panoramatu je tak ve Švédsku legálně zakotvena mnohem přísněji než v některých jiných evropských zemích. Rozhodující zde není pouze komerční, či nekomerční účel, ale i skutečnost, zda mohou být fotografie přístupné v on-line databázi. S ohledem na to byla vedena další, ale již otevřená diskuse, zda mohou být dle švédského autorského zákona sdíleny fotografie na sociální síti Facebook, kde se jeho uživatel předem zavázal k obchodním podmínkám Facebooku, jehož jedním z účelů je i komerční prospěch.

8.3.7 Svoboda panoramatu ve Francii

V Paříži a možná snad i v celé Francii je bezpochybně nejvíce fotografována Eiffelova věž. Eiffelova věž byla postavena Stephenem Sauvestrem v letech 1887-1889, a proto již není autorskoprávně chráněna. Nadále je však autorskoprávně chráněno její umělecky ztvárněné dílo - osvětlení vytvořené Pierrem Bideauem v roce 1983 a klasifikované jako separátní umělecká instalace. Ke zveřejnění fotografie osvětlené Eiffelovy věže je vyžadován souhlas autora a zaplacení poplatku kolektivnímu správci.

Ve Francii sice zatím není na zákonné úrovni upravena svoboda panoramatu, nicméně je v jejím duchu rozhodováno soudy, jako kupříkladu v kauze týkající se 72 malých fontán na náměstí Place des Terreaux v Lyonu od umělců Daniela Burena a Christiana Dreveta. Tito umělci zažalovali několik novinářů, kteří si vyfotografovali náměstí s jejich díly a tyto fotografie v podobě pohlednic bez jejich souhlasu a jakékoli zmínky o jejich autorství prodávali. Podle názoru soudu nebyly fontány hlavním, stěžejním prvkem pohlednice, a proto nemohlo dojít k porušení autorských práv, ale naopak k prosazení soudem „uznané svobody panoramatu“.⁹¹⁵

---

⁹¹⁵ Cour de cassation, Chambre civile 1, du 15 mars 2005, 03-14.820, Publié au bulletin.

Dne 27. dubna 2016 hlasoval ve Francii Senát⁹¹⁶ pro zavedení (nutno říci značně restriktivní) svobody panoramatu do právního řádu. Podle předloženého návrhu doplnění ustanovení za čl. 18⁹¹⁷ francouzského zákoníku duševního vlastnictví z roku 1992 je dovoleno: „*rozmnžování a reprezentace architektonických děl a plastik trvale umístěných na veřejných komunikacích prováděné jednotlivci pro neziskové účely.*“⁹¹⁸ V navrhovaném ustanovení se hovoří o provádění rozmnoženin jednotlivci a je tedy možné, že Google France nesplní tyto podmínky. Na druhou stranu společnost Wikipedia by je splnit mohla, když rozmnoženiny pořizují jednotlivci a sami jednotlivci je do Wikipedie vkládají, za předpokladu, že půjde o neziskový účel. Informační směrnice v čl. 5 odst. 3 písm. h) neobsahuje pravidlo, že díla by měla být umístěna jen na veřejných komunikacích a podle kterého by bylo možné užití jen jednotlivci. Francie tak modifikuje (zuzuje) výjimku danou informační směrnicí. Nicméně aby byl návrh přijat, musí pro něj ještě hlasovat i Shromáždění.

Cenzurovaná pyramida Louvre v Paříži uživatelem 84user, FOLP image 2269; *public domain*.⁹¹⁹

8.3.8 Země Evropské unie, kde není upravena svoboda panoramatu

Mohla bych zde zařadit i Francii, nicméně s ohledem na shora napsané, že Francie připravuje začlenění svobody panoramatu do právního řádu, byla jí vyhrazena samostatná

⁹¹⁶ SÉNAT. Sous Amendement [online]. *Sénat*, 27. dubna 2016 [cit. 18. května 2016]. Dostupné zde: <http://www.senat.fr/enseance/2015-2016/535/Amdt_663.html>.

⁹¹⁷ Návrh Národního shromáždění novely francouzského zákoníku duševního vlastnictví (Code de la propriété intellectuelle 1992) ze dne 15. ledna 2016, République Numérique N 3399, Amendement N 250. Dostupné zde: <<http://www.assemblee-nationale.fr/14/amendements/3399/AN/250.asp>>.

⁹¹⁸ „*Les reproductions et représentations d'œuvres architecturales et de sculptures placées en permanence sur la voie publique, réalisées par des particuliers à des fins non lucratives.*“ Volně přeložila autorka.

⁹¹⁹ TAYLOR-HOCHBERG, Amelia. Photographing public art and architecture in the EU may soon cost you [online]. *Architect*, 22. června 2015 [cit. 25. března 2016]. Dostupné zde: <<http://architect.com/news/article/130180521/photographing-public-art-and-architecture-in-the-eu-may-soon-cost-you>>.

kapitola.

Pravidla pro pořizování fotografií děl vyjádřených stavbou a jejich dalšího užití například v Itálii⁹²⁰ a Belgii jsou přísnější než v České republice, Německu, na Slovensku, nebo dalších státech Evropské unie. Jinými slovy v Itálii a Belgii neexistuje svoboda panoramatu.

Kupříkladu fotografie v Belgii postaveného Atomia od autora André Waterkeyna, který zemřel v roce 2005, ale jeho majetková práva autorská nezanikla a nadále trvají, je možné užít jen na základě pravidel stanovených správcem SABAM a Atomium asbl. Cena za užití se odvíjí od účelu (kulturního, edukativního, komerčního), pro který bude sloužit. Správce uvádí příklady, pro které je možné užít fotografii díla Atomia bez předchozího souhlasu. Je jím soukromý účel a dále nekomerční účel zpřístupněním na internetových stránkách, sociálních médiích a blozích.⁹²¹

8.3.9 Svoboda panoramatu v Albánii

Pro někoho může být Albánie vnímána jako země, která není vhodným inspirativním vodítkem už jen proto, že není členem Evropské unie. S ohledem na přistoupení Albánie do Evropské unie a na skutečnost, že v roce 2016 přijala nový autorský zákon (konkrétně 31. března 2016, přičemž účinnosti nabyl 22. října 2016) mě zajímalo, jakým směrem se ubírá svoboda panoramatu v zemích s nově přijatým nebo novelizovaným autorským zákonem, čili zda vůbec má Albánie legislativně upravenou svobodu panoramatu. Svoboda panoramatu je v Albánii upravena prakticky obdobně jako v České republice. Inspiračním zdrojem bylo albánskému zákonodárci Chorvatsko, Slovinsko, Rumunsko a Litva.

Podle čl. 82 albánského autorského zákona je možné bez souhlasu autora nebo držitele autorských práv, jakož i bez odměny, která by jinak autorovi nebo držiteli autorských práv připadla, rozmnožení děl umístěných trvale na cestách, odpočívadlech, v parcích, na náměstích a jiných místech, která jsou přístupná veřejnosti, a jejich následná distribuce. Rozmnoženinou se nemá na mysli trojrozměrné rozmnožení díla. Rozmnožit lze pouze exteriér stavby. Tam, kde je to možné, je třeba uvést jméno autora.

---

⁹²⁰ Chapter V, Law for the Protection of Copyright and Neighbouring Rights (Law No. 633 of April 22, 1941, as last amended by Legislative Decree No. 68, of April 9, 2003).

⁹²¹ VANEYCKEN, Inge. Copyright [online]. *Atomium*. [cit. 5. července 2015]. Dostupné zde: <<http://atomium.be/AuthorsRights.aspx?lang=en>>.

8.3.10 Svoboda panoramatu ve Spojených státech amerických

Je velmi pozoruhodné, že již v roce 1909 mohly Spojené státy americké chránit architektonická díla (vyjádřená plány, ale i stavbami), ale nestalo se tak, protože debaty z roku 1906 o možnosti mimosmluvního fotografování stavby způsobily, že nebyla autorským zákonem přijata úprava architektonických děl. Podobná debata se vedla i v roce 1990 před přijetím AWCPA, ale Spojené státy americké nakonec včlenily zákonnou licenci do federálního autorského zákona s argumentací zohlednění dodržování revidované Bernské úmluvy.⁹²² Taková argumentace však neobstojí, protože revidovaná Bernská úmluva zákonnou licenci svobody panoramatu neupravuje, nýbrž obsahuje jen úpravu tříkrokového testu.

Podle amerického autorského zákona: „*autor nemůže zabránit vytváření, šíření a veřejného vystavování obrazů, maleb, fotografií nebo jiných obrazových znázornění dokončené stavby, která je umístěna na veřejném prostranství nebo je běžně viditelná z veřejného prostranství.*“⁹²³ Ve smyslu této výjimky je tak možné obrazová znázornění stavby dále nabízet k prodeji.⁹²⁴

Oproti české autorskoprávní úpravě obsahuje ta americká ohledně dovoleného obrazového ztvárnění stavby prvek navíc, spočívající v tom, že je možné pořizovat obrazové znázornění i takové stavby, která se nachází na soukromém pozemku, nepřiléhá k veřejnému prostranství, ale je z veřejného prostranství běžně viditelná. Tato zákonná licence zamezuje turistům a jiným osobám, aby se snažili vyfotografovat stavbu tím, že nedovoleně vstoupí na cizí pozemek. Domnívám se, že zákonodárce zde zvolil správný směr se správnou terminologií, která zabraňuje pochybnostem vznikajícím u nás.

Na trojrozměrná znázornění díla vyjádřeného stavbou se tato zákonná licence nevztahuje. Autor díla vyjádřeného stavbou tak nebude mít podíl na zisku z prodeje dvourozměrných suvenýrů, ale může mít zisk z prodeje těch trojrozměrných. Rovněž se tato zákonná licence nevztahuje na dvourozměrné i trojrozměrné dovolené zobrazení sochařských děl. Pro tento účel by mohlo být pro autora díla výhodné, aby bylo jeho dílo registrováno u U.S. Copyright Office jako sochařské dílo,⁹²⁵ a nikoliv jako dílo architektonické.⁹²⁶ Registrace díla sochařského a současně díla architektonického není

---

⁹²² WINICK, Raphael. Copyright Protection for Architecture after the Architectural Works Copyright Protection Act of 1990. [online]. *Duke Law Journal*. Červen 1990 [cit. 5. července 2015], Vol. 41, No. 6, str. 1625. Dostupné zde: <<http://www.jstor.org/stable/1372824>>.

⁹²³ 17 U.S.C. § 120(a).

⁹²⁴ Tamtéž.

⁹²⁵ 17 U.S.C. § 102(a)(5).

⁹²⁶ 17 U.S.C. § 102(a)(8).

vyloučena. Ačkoliv není (jakož i v jiných státech Unie, které jsou stranou revidované Bernské úmluvy) registrace podmínkou pro vznik autorskoprávní ochrany díla, je ve Spojených státech amerických prerekvizitou pro úspěšné podání autorskoprávní žaloby.

8.3.10.1 Kauza Batman Forever

V roce 1994 se objevila ve filmu Batman Forever věž Tower 801 spolu s dalšími čtyřmi věžemi nacházejícími se v centru města Los Angeles v Kalifornii. Tyto čtyři věže formují ulici na jižní straně věže Tower 801 a jako celek spolu s dalšími uměleckými díly byly pojmenovány Zanja Madre. Některá samostatně stojící umělecká díla reflektovala alegorický příběh dějin Los Angeles. Autorem uměleckých děl Zanja Madre je známý umělec Andrew Leicester. V roce 1991 tento umělec podepsal se společností R&T smlouvu uznávající, že Zanja Madre je společným dílem architektů a Andrewa Leicesterera a zároveň podepsal výhradní licenční smlouvu na užití díla jeho dvourozměrným rozmnožováním. Andrew Leicester si v roce 1995 zaregistroval u U.S. Copyright Office Zanja Madre jako sochařské dílo.

Již v roce 1994 ale získalo filmové studio Warner Brothers písemný souhlas od společnosti R&T k užití věže Tower 801 ve filmu Batman Forever. Andrew Leicester ani architekti nebyli o tom společností R&T informováni a Zanja Madre nebyla ve smlouvě zmíněna. Věž Tower 801 spolu s dalšími čtyřmi věžemi se poté objevila ve filmu v několika scénách jako pozadí. Navíc Warner Brothers postavila miniaturu Zanja Madre, aby ji mohla užít k některým filmovým efektům. Andrew Leicester proto zažaloval⁹²⁷ Warner Brothers za porušení autorského práva, pro nekalosoutěžní jednání za zásah do potenciálních podnikatelských vztahů, neboť se Zanja Madre jako celek bez jeho souhlasu objevila ve filmu Batman Forever.

Strany souhlasily s rozdělením věci, v níž soud nejprve rozhodne v tzv. „*non-jury phase*“ v otázkách, zda se ustanovení oddílu 17 U.S.C. § 120(a) aplikuje na Warner Brothersovo užití Zanja Madre; zda užití bylo dovoleno na základě platné licenční smlouvy nebo jinak; zda Leicester je jediným autorem Zanja Madre nebo nějaké části užití Warner Brothers a zda Leicester vlastní copyright k Zanja Madre nebo jaký rozsah části užití Warner Brothers. Zbývající otázky byly přesunuty k rozhodování do druhé fáze tzv. „*jury phase*“. Po první fázi zahrnující i ohledání místa došla porota k závěru, že R&T měla výhradní licenci k užití díla trojrozměrným rozmnožováním a mohla tak poskytnout

---

⁹²⁷ Leicester v. Warner Bros., 232 F.3d 1212 (9th Cir. 2000).

sublicenci k trojrozměrnému užití díla. Neměla již ale právo poskytnout sublicenci k vytvoření fotografických nebo jiných rozmnoženin Zanja Madre.

Okrskový soud jako soud prvního stupně shledal, že tyto městské věže vytvářejí jednotné architektonické dílo a umělecké elementy jako například koule na vrcholu jedné z těchto věží, jsou částí architektonického díla. Dle názoru soudu bylo úmyslem zákonodárce při přijetí AWCPA v roce 1990 nevycházet již z tzv. *testu separability*, kdy bylo dříve sochařské dílo spojené se stavbou samostatně chráněno pro svou neúčinnost („*non-functionality*“). Proto soud dospěl k závěru, že obrázky či záběry Zanja Madre jako části díla architektonického pořízené ve filmu nejsou porušením autorského práva kvůli výjimce stanovené v oddílu 17 U.S.C. § 120(a). Zákonodárce pro tento účel zvolil zvláštní zákonnou licenci.

Leicester v odvolání argumentoval, že soud pochybil, když neuznal věže jako jednotné sochařské dílo, které je „*non-functional*“ a tudíž koncepčně oddělitelné od stavby a nezávisle autorskoprávně chránitelné. Dle názoru žalobce soud nesprávně posoudil právní stav tím, že stanovil odlišnou ochranu pro sochařská díla spojená se stavbami, když odmítl na tento případ aplikovat *test separability*. Odvolací soud se s názorem žalobce neztotožnil.

Soudy si dříve všimly dvou druhů separability, a to fyzické a koncepční. Fyzická separabilita znamená, že výtvarný, grafický nebo sochařský prvek je včleněn do vzhledu tzv. „*useful article*“, dříve například stavby. Tyto prvky mohou být fyzicky oddělitelné od „*useful article*“, aniž by narušily užitečnost stavby. Pokud by byl tento prvek jednou oddělen, může samostatně stát jako umělecké dílo takto tradičně pojímané. Jako příklad si můžeme uvést sochy nazvané Miminka (Babies) od českého umělce Davida Černého připevněná na žižkovském vysílači (odhlédněme od toho, že není *useful article* v americkém pojetí).

Koncepční separabilita znamená, že výtvarný, grafický nebo sochařský prvek může stát samostatně jako umělecké dílo, avšak je součástí nějakého díla jako celku. Pro příklad poslouží stavba (odhlédněme od toho, že není *useful article*), před níž stojí umělecká díla a spolu s ní tvoří jeden koncept, jako dle názoru žalobce v případě tohoto judikátu. Věže navzdory jejich dekorativních částí jsou vytvořeny ze stejného materiálu jako stavby vedle věží stojící a svým vzhledem dávají dojem, že stavba prostřednictvím těchto věží a dalších prvků dále pokračuje, jak si to ostatně přál i investor CRA.

Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, neboť neshledal, že by okrskový soud nesprávně posoudil právní stav věci. Na architektonická díla nelze dle názoru obou soudů aplikovat *test separability*, a proto umělecká díla, která jsou připevněna na stavbu či s ní tvoří jeden koncept, jsou částmi díla architektonického a lze na ně užít

výjimku dle oddílu 17 U.S.C. § 120(a). Jakkoliv se tedy mohlo zdát pro Andrewa Leicestra výhodné dílo zaregistrovat jako dílo sochařské, neboť na díla sochařská se výjimka oddílu 17 U.S.C. § 120(a) nevztahuje, nebylo tomu tak.

Zajímavý na tomto judikátu je dissent soudce Fishera, podle něhož jsou-li věže shledány koncepčně oddělitelnými od věže Tower 801, pak jsou oprávněny k plné autorskoprávní ochraně jako dílo sochařské dle oddílu 17 U.S.C. § 102(5) navzdory tomu, že jsou částí díla architektonického. Kdyby zákonodárce již nechtěl nadále chránit díla sochařská, která jsou částí díla architektonického, měl to v AWCPA výslovně uvést.

Jaký z toho lze učinit závěr? Zcela určitě hraje roli, zda bude socha stát samostatně, anebo bude součástí jednoho konceptu architektonického díla. Pokud by totiž socha volně stála, pak by musel kdokoli (i turista) žádat autora o poskytnutí licence k vyfotografování, ledaže by nebyla naplněna *ad hoc* doktrína *fair use*. Jestliže by ale autor sochu připevnil na stavbu, pak by se stala částí díla architektonického a kdokoli by si ji mohl vyfotografovat dle výjimky upravené v oddílu 17 U.S.C. § 120(a). To je pro sochaře diskriminační a bezdůvodně jsou mu upírána autorská práva jen proto, že je jeho sochařské dílo součástí jednoho architektonického konceptu, než kdyby sochu nechal postavit někde na volném prostranství.

Důvodem rozdílné ochrany pro díla sochařská a díla architektonická ve smyslu stavebním jsou historické konotace, když stavba byla dlouhou dobu chápána jako *useful article*, a proto nemohla být takovému architektonickému dílu autorským právem poskytnuta ochrana.

8.4 Shrnutí kapitoly

Domnívám se, že by měl být *de lege ferenda* prolomen evropský koncept restriktivního chápání tříkrokového testu, protože mezinárodní úprava z restriktivního pojetí tříkrokového testu nevychází. Restriktivní pojetí tříkrokového testu totiž dle mého názoru nepřispívá ke správnému vyvažování zájmů. Je také na zvážení, zda v České republice ponechat pojetí tříkrokového testu jako materiální stránky formálních skutkových podstat taxativního výčtu volného užití a jednotlivých zákonných licencí, anebo zvolit koncepci tříkrokového testu jako generální klauzule a volná užití a bezúplatné zákonné licence pojímat demonstrativně, jako je tomu u práva na ochranu proti nekalé soutěži. Tříkrokový test by mohl být také nahrazen americkým testem *fair use*. *Fair use* je však pouze vodítkem pro soudy a ve Spojených státech amerických stále dochází k situacím, že v obdobných

případech rozhodují zcela jinak. I přes nepředvídatelnost doktríny *fair use* navzdory množství judikatury k ní se vztahující by bylo lze uvažovat o jejím zavedení. To by však bylo možné až po případné změně v rámci práva unijního.

Nejdůležitější výjimkou v oblasti architektury je bezesporu svoboda panoramatu. Autor umístěním díla na veřejném prostranství vlastně akceptuje, že jeho dílo může být fotografováno, tj. „věnuje“ ho veřejnosti na oplátku, že se zviditelní nejen dílo samotné, ale i sám autor. Architekti totiž neradi navrhují tzv. do šuplíku (mně jedinou známou výjimkou byl světově známý Mies van der Rohe⁹²⁸) a ani jejich způsob tvorby tomu neodpovídá, když zpravidla pracují na zakázku, anebo tvoří do architektonické soutěže, a jsou vděční, pokud se jejich architektonické kresby a plány nakonec promění ve stavbu. Často pracují také na soutěžních návrzích, které se nemusí nikdy zrealizovat ať již z jakéhokoli důvodu. Pokud se však jejich soutěžní návrh zrealizuje a je dostatečně umělecky hodnotný, pak jedna stavba stojící na veřejném prostranství může postačit k tomu, aby se architekt proslavil a na základě toho začal získávat další zakázky. Určitou „odměnou“ budiž i veřejné uznání, když dle svobody panoramatu veřejnou mocí byla dána přednost třetích osob před vyplacením odměny autorovi. I město či stát tomu může napomoci, když bude na tuto stavbu lákat turisty do země (využitím fotografií stavby v promo kampani – reklamě). Tím spíše, pokud si budou moci stavbu vyfotografovat a se svými zážitky se podělit nejen se svými blízkými. Mezi turisty se může objevit i případný budoucí investor.

Na architekta je tak kladen mnohem větší tlak na to, aby stavba stojící na veřejném prostranství byla výjimečná. Takovým stavbám je pak historicky poskytován zvláštní význam, jako tomu bylo kupříkladu u Národního divadla v Praze, na jehož výstavbě se lidé finančně podíleli sbírkou. Významná architektonická díla často vzešla z architektonických soutěží, na jejichž výstavbě se nepřímo svými finančními prostředky podílela veřejnost, proto se jeví začlenění této zákonné licence v autorském zákoně ospravedlnitelné. Fotit pro osobní potřebu a sdílet se svými blízkými lze cokoli a kdykoli. Tady však jde o další veřejné užití (kupříkladu prodej pohlednic s vyfotografovanou stavbou), a to zpravidla za účelem zisku, aniž by za to architekt cokoli dostal.

Výborem pro právní záležitosti Evropského parlamentu bylo navrhováno, aby byla svoboda panoramatu omezena jen na případy nekomerčního užití, což by se v evropském kontextu dotklo převážně zemí, kde svoboda panoramatu neexistuje, nebo jen v omezené míře. K užití stavby na základě zákonné licence svobody panoramatu často dochází

---

⁹²⁸ Blíže viz PUENTE, Moisés. *Rozhovory s Miesem van der Rohe*. Přeložila Petra Ocelková. Zlín: Nakladatelství ARCHA, 2010, str. 23.

v reklamě. Vzhledem k použitému právnímu pojmu „nekomerční užití“ by bylo na posouzení soudem, zda je v konkrétních případech vůbec možné stavbu bezesmluvně užít v reklamě. Přitom jedním z cílů nové úpravy v Evropské unii by mělo být nastolit takový systém, aby byl co nejvíce předvídatelný a nevytvářel další pochybnosti. Svoboda panoramatu by tak byla omezena a dle mého názoru by nemusely být efektivně vyvažovány zájmy autora architektonického díla na straně jedné se zájmy veřejnosti na straně druhé. Došlo by tak ještě k větším restrikcím z hlediska možnosti bezesmluvního užití autorských děl, což samo o sobě je již v současné době kritizováno. Aby byla dosažena větší míra harmonizace, měly by být dle mého názoru výjimky a omezení z důvodu diseminace děl v internetové síti a jejich přeshraničnímu užití pro členské státy povinné, nikoli jen doporučující. Evropská unie by se měla také zaměřit na přehodnocení *three-step testu* v mezích možností stanovených mezinárodním právem.

Oproti české autorskoprávní úpravě obsahuje americká autorskoprávní úprava vztahující se k dovolenému obrazovému ztvárnění díla vyjádřeného stavbou prvek navíc spočívající v tom, že je možné pořizovat obrazové znázornění i takové stavby, která se nachází na soukromém pozemku, nepřiléhá k veřejnému prostranství, ale je z veřejného prostranství běžně viditelná.

Ve Spojených státech amerických byla judikatorně svoboda panoramatu rozšířena i na sochařská díla, které tvoří se stavbou jeden koncept, i když sochařská díla nejsou sama o sobě v této zákonné licenci zahrnuta.

9 Závěr

„*Scire leges non hoc verba earum tenere, sed vim ac potestatem.*“⁹²⁹

Svou disertační prací jsem se snažila vyjasnit klíčové otázky v autorském právu v architektuře, kvůli kterým panovala nejistota mezi odbornou architektonickou veřejností vedoucí až k úplné rezervovanosti autorů k podání žaloby o porušení autorských práv.

Dvojí autorskoprávní systém mezinárodního práva autorského, a to evropský kontinentální systém a systém angloamerický ovlivnil i pojetí architektonického díla. Podle evropského kontinentálního autorskoprávního systému (Česká republika, Německo, Rakousko) se nahlíží na architektonické dílo jako na dílo výtvarné, neboť stěžejní část architektovy tvorby spočívá ve vytvoření díla hmotně zachyceného nejprve v dvourozměrné výtvarné podobě architektonického návrhu (studie), od kterého se odvíjí další fáze tvorby díla. Stavba je pak rozmnoženinou architektonického díla. V angloamerickém autorskoprávním systému se naopak autorskoprávní ochrana pojí jen s takovým dílem, které je možno podřadit do určité kategorie, a proto se chápe dílo z oblasti architektury jednak jako dílo výtvarné vyjádřené návrhem a projektovou dokumentací a jednak jako dílo ve smyslu stavebním vyjádřené modelem či stavbou. Byť je možné se inspirovat zahraniční právní úpravou, je třeba mít na zřeteli konkrétní odlišnosti daného autorskoprávního systému.

Aby bylo obecné dílo z architektury autorskoprávně chráněno, musí splňovat pojmové znaky díla, které nejsou specifikovány žádnou mezinárodní smlouvou. Mezinárodně akceptovaným minimálním standartem pro ochranu díla jako díla autorského je původnost díla a kreativní úsilí, jejíž míra se v jednotlivých zemích výrazně liší. České, německé i francouzské autorské právo je postaveno na ochraně jedinečného díla, v němž se odrážejí osobnostní vlastnosti tvůrce. Ve Spojených státech amerických se pro autorskoprávní ochranu vyžaduje alespoň minimální stupeň vlastní kreativity a v britském autorském právu zase pro autorskoprávní ochranu postačuje *skill and labour*, čímž je poskytnuta ochrana i dílům, kterým české i americké autorské právo ochranu upírá.

Každé architektonické dílo se skládá z určitého nepostradatelného základu, který je standartní při zpracování díla a z autorskoprávního vyjádření. Pro rozlišení, které jednotlivé prvky díla požívají autorskoprávní ochrany a které nikoli, slouží determinace na slabé (nechránitelné) a silné (chránitelné) prvky. Silné prvky určují autorskoprávní individualitu

---

⁹²⁹ D 1, 13, 17 Celsus, v dnešním významu se překládá: „znát zákony neznamena znát jejich slova, nýbrž poznat jejich význam a účel.“

(kreativitu vloženou autorem do) díla. Z pohledu českého autorského práva jsem v práci sestavila tabulku s výčtem slabých a silných prvků, která může posloužit jen jako určité vodítko, ale nikoli jako dogma, a to v důsledku předem neočekávané míry kreativity autora. Aprobace chránitelných prvků se bude lišit podle toho, jaká míra kreativního úsilí je v dané zemi pro autorskopravní ochranu vyžadována. Architektonické dílo nespočívá dle mého názoru v samotném vzhledu, ale i v prostorovém uspořádání a v kombinaci individuálních, chránitelných a nechránitelných prvků.

Běžnou součástí architektova tvoření je jeho inspirace nejen architektonickou myšlenkou díla jiného autora (v holém, autorskopravně nechránitelném námětu), ale i přírodními motivy (tvarem mušle, oblázku, hory), geometrickým tvarem (krychlí, kvádrem, koulí) a dále jeho identifikace s určitým architektonickým stylem. Pro jednotlivé charakteristické architektonické styly 20. a 21. století jsem v práci vytvořila tabulku se zdůrazněním typických znaků těchto stylů, na základě čehož jsem se snažila vysvětlit, proč by neměl soud při posuzování podstatné podobnosti dvou děl kupříkladu vytvořených v architektonickém stylu funkcionalismu upřít pozornost na autorskopravně vyjádřený samotný vzhled stavby, kterým je právě ve většině případů krychle nebo kvádr, ale měl by se spíše zaměřit na posouzení autorského vyjádření prostorového uspořádání díla (tzv. Raumplan).

Určení hranice mezi inspirací, užitím části díla a porušením autorských práv může být velmi složité. Podle angloamerického autorskopravního systému nejde o porušení, pokud si jsou dvě díla podstatně podobná za předpokladu, že byla obě díla vytvořena nezávisle. Naopak v evropském kontinentálním systému, který je založen na ochraně jedinečného tvůrčího výsledku autora, jsou-li dvě díla statisticky totožná v silných prvcích, pak jedno z nich musí být kopií.

V práci jsem také věnovala pozornost nejen současnému společenskému a kulturnímu, ale i právnímu fenoménu tzv. *copycats* v mezinárodním kontextu, s akcentem na *copycats* v Čínské lidové republice. Dospěla jsem k závěru, že napodobování, které mělo za cíl ušetřit Číňanům kreativní úsilí, se stalo negativní zkušeností, neboť tradiční čínskou architekturu nahradil architektonický styl „*copy and paste*“. K lidským hodnotám, ke kterým se řadí i hodnota uznání tvorby autora a naopak neúcta k černému pasažerství, bychom neměli být lhostejní k porušování autorských práv v Čínské lidové republice a přecházet ho s výmluvou, že jde o jinou kulturu spočívající v jiném pohledu na napodobování.

Analýza českých soudních rozhodnutí mě dovedla k závěru, že nejčastěji dochází k porušování autorských práv v architektuře mezi architekty samými. I investoři se často mylně domnívají, že po zaplacení odměny za architektonické dílo nebo jeho části, si s ním mohou zacházet podle svého bez uvědomění či souhlasu autora. Nejfrekventovaněji dochází k neoprávněnému užití díla rozmnožením a k neoprávněnému užití díla v podobě architektonického návrhu k vytvoření projektové dokumentace. V tomto ohledu lze zmínit nejznámější české kauzy, a to kauzu Justiční areál, Fata Morgana a Letiště Václava Havla. Domnívám se, že přes neoprávněné užití díla jeho odvozením splní-li i takto nově vzniklé dílo (kupříkladu v podobě projektové dokumentace) pojmové znaky díla, bude podléhat autorskoprávní ochraně.

Nešvarem českého soudnictví je nadužívání znaleckých posudků i tam, kde si soud může o určitých otázkách učinit úsudek sám (nejde-li o ryze odbornou otázku). Ve Spojených státech amerických soudy využívají pro posouzení rozličných právních otázek různé testy.

V disertační práci jsem zdůvodnila, že byť je americký a britský autorskoprávní systém odlišný od toho českého v tom, že je vystavěn na ekonomicko-teoretickém základu utilitarismu, je možné se inspirovat testy, které jsou americkými soudy aplikovány při neoprávněném užití díla rozmnožením pro posuzování podstatné podobnosti dvou děl.

V případě testu *total concept and feel* nepostačuje jen srovnání individuálních, chránitelných prvků v izolaci, ale také *overall look and feel*. Jinými slovy je podstatná podobnost prokázána tehdy, pokud by běžný pozorovatel sice detekoval odlišnosti, ale s ohledem na stejná estetická vyjádření obou děl by byl schopen je přehlédnout pro přítomnost *total concept and feel*.

Test *supersubstantial similarity* soud aplikoval v kauze *Trek Leasing, Inc. v. United States*, kde porovnával i takové detaily, jako je barva fasády a typ použitého kamene. Důvodem byla skutečnost, že originální dílo bylo diktováno převážně prvky nechránitelnými, a proto dílo samotné bylo jen minimálně kreativní. Protože porušitel použil jinou barvu fasády a jiný typ kamene, nevedlo to dle názoru soudu k porušení.

Test průměrného laického pozorovatele se aplikuje v pozměněné podobě i v případě testu *reasonable jury*, kde je kladen důraz na posuzování uspořádání jak chránitelných, tak nechránitelných prvků, které jsou obsaženy v kompilačním díle. Tyto prvky se pak porovnávají jednotlivě i kumulativně.

Zajímavý přístup zvolil soudce James Lawrence King, když uvedl vlastní test, v němž se zabýval i vlivy domu na jednotlivce ze sociologického a psychologického hlediska.

Domnívám se, že ze všech předestřených testů by bylo nejvhodnější používat test „*total concept and feel*“. Ani v jedné z rozebraných českých kauz se soud nezabýval porovnáváním pouze chránitelných prvků.

V práci rozebrané americké kauzy mohou hrát inspirativní funkci také pro rozhodování v České republice. Rozdílný obsah autorskoprávních sporů ve Spojených státech amerických ale spočívá v tom, že ve Spojených státech amerických nejsou chráněna osobnostní práva autorská k architektonickému dílu, ale pouze k dílu vizuálnímu, a dále v tom, že majetková práva autorská jsou převoditelná na osobu odlišnou od autora.

Pro architekturu Spojených států amerických jsou navíc velmi typické katalogové rodinné domy. Tyto katalogy vytváří přímo konkrétní společnost zaštitující i samotnou výstavbu. Ta má buď zaměstnány architekty přímo uvnitř společnosti, nebo pro ni vytvářejí díla v rámci *work made for hire*. Copyright k architektonickému dílu, u něhož postačuje pro splnění originality díla alespoň minimální stupeň vlastní kreativity, vlastní společnost nabízející katalogové domy. Není proto výjimkou, že ve Spojených státech amerických podává žalobce žalobu o porušení autorských práv pro postavení několika katalogových domů na základě jednoho vytvořeného architektonického díla. Tento aspekt má vliv i na způsob výpočtu *damages*.

Naopak z německých kauz představených v disertační práci mohou české soudy víceméně bez problémů vycházet s ohledem na podobnost německé a české autorskoprávní úpravy.

Čeští autoři architektonických děl jsou velmi zdrženliví k podání žaloby o porušení svých autorských práv nejen v důsledku malého povědomí o svých autorských právech, ale také kvůli finanční a časové náročnosti a zkušenosti jiných autorů, jejichž spory se vedou před soudy někdy nepřiměřeně dlouho. Spor o Letiště Václava Havla se vede již sedmnáctým rokem a spor o Fata Morgana třináctým rokem. To vede autory k řešení svých sporů mimosoudní cestou.

V práci byly velmi detailně rozebrány jednotlivé hmotněprávní nároky, které může autor architektonického díla v České republice využít, bylo-li do jeho práv zasaženo nebo bylo-li jeho právo ohroženo. Jedná se o nárok určovací, negatorní, restituční, informační, satisfakční, právo na náhradu škody a právo na vydání bezdůvodného obohacení a právo na uveřejnění rozsudku. Právo na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení nejsou

nároky vyplývajícími z autorského zákona, ale z občanského zákoníku, na který autorský zákon odkazuje. Menší pozornost pak jsem upřela na nároky procesněprávní vyplývající z občanského soudního řádu (právo na vydání předběžného opatření a zajištění důkazu). Vyjmenované nároky jsem prezentovala na konkrétních kauzách.

Na základě analýzy českých soudních rozhodnutí jsem zjistila, že autoři svými nároky sledují zpravidla majetkové zájmy a zřídka zájmy nemajetkové. Nejčastějším nárokem je pak nárok směřující k peněžitému zadostiučinění a právo na vydání bezdůvodného obohacení. Naopak velmi málo využívaným nárokem je nárok restituční, přestože tím může autor docílit nejen svého vlastního uspokojení, ale zasáhne tím především porušitele, který investoval do zkomolené stavby, dostavby či přístavby nemalé peněžní prostředky a restitučním nárokem se může autor domoci odstranění takové stavby, jenž vznikla v důsledku neoprávněného zásahu do díla. Navíc tento nárok nepodléhá promlčení. Inspirací pro autory může být německá kauza Berlínské vlakové nádraží, v níž soud přiřadil tvůrčí činnosti autora vyšší hodnotu než ekonomickému zájmu a rozhodl o odstranění rovného stropu, který se lišil od koncepce autora spočívající ve stropu klenutém po vzoru gotického stylu.

Při ochraně autorských práv je velmi důležité neotálet s vymáháním svých práv, neboť čas hraje v souladu se zásadou *vigilantibus iura scripta sunt* v právu významnou roli. Jako určitá forma donucení autorů neotálet s včasným výkonem svých práv působí institut promlčení, který byl jednou z klíčových otázek dosud vedených soudních sporů v autorském právu v architektuře. Autorská práva promlčení nepodléhají kromě peněžitého zadostiučinění; k promlčení pak dochází u práva na náhradu škody, práva na vydání bezdůvodného obohacení a u relativních smluvních majetkových práv. Někteří autoři bohužel s uplatněním svého práva vyčkávají až na postavení stavby, čímž riskují promlčení svých práv.

V práci bylo dále vysvětleno, že je vhodné nadále setrvat v České republice na rozhodování otázek týkajících se soukromých sporů z autorského práva v prvním stupni specializovanými soudci krajských soudů, neboť ve Spojených státech amerických se ukazuje, že disproporce mezi rozhodováním *jury* a soudců se rozchází (některé spory lehčí povahy jsou nejdříve řešeny přes *jury* a poté teprve soudci) a dochází čím dál více k nepředvídatelným rozhodnutím, neboť *jury* někdy není schopna především správně posoudit dichotomii myšlenky a jejího vyjádření.

Pokud je podána na porušitele žaloba, měl by být autor připraven, že se bude porušitel bránit. Zpravidla půjde o vyjasnění, zda bylo dílo užito na základě licenční

smlouvy nebo se svolením autora, nebo zda se jednalo o výjimku či omezení autorského práva. Nejčastější výjimkou pak je v celosvětovém měřítku svoboda panoramatu, podle níž si může osoba malbou, kresbou či jinak zaznamenat dílo, které je trvale umístěno na veřejném prostranství a takto vyjádřené či zaznamenané dílo může dále užit. Tato zákonná licence se nevztahuje na rozmnožení díla modelem či stavbou. Svoboda panoramatu není celosvětově jednotně upravena a v Evropské unii ani nejde o mandatorní výjimku z autorských práv dle informační směrnice. V práci jsem proto čtenáře seznámila jak s autorskopravní úpravou těch států, kde se svoboda panoramatu vztahuje na dílo vyjádřené stavbou a dílo interiérové architektury, tak s autorskopravní úpravou těch států, kde se tato zákonná licence aplikuje jen na dílo vyjádřené stavbou vyjma díla interiérové architektury, a dále s úpravou států, kde svoboda panoramatu neexistuje. Svoboda panoramatu je v Evropské unii aktuálním tématem, neboť čím dál častěji dochází k diseminaci rozmnoženin autorskopravně chráněných děl po internetu.

Na základě inspirace německou judikaturou a americkou legislativou doporučuji k zajištění větší právní jistoty *de lege ferenda* doplnit ustanovení § 33 AZ následovně: „*do práva autorského nezasahuje ten, kdo kresbou, malbou nebo grafikou, fotografií nebo filmem nebo jinak zaznamená nebo vyjádří dílo, pokud jde o jeho zevní vzhled, které je trvale umístěno na náměstí nebo které je z veřejného prostranství běžně viditelné, ulici, v parku, na veřejných cestách nebo na jiném veřejném prostranství; do autorského práva nezasahuje ani ten, kdo takto vyjádřené, zachycené nebo zaznamenané dílo dále užije. Toto zaznamenání nebo vyjádření se vztahuje jen k zevnímu vzhledu díla. Je-li to možné, je nutno uvést jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a umístění.*“

Věřím, že moje disertační práce pomůže praxi s řešením případů porušení autorských práv k architektonickému dílu a jejich vynucování, neboť vysvětluje klíčové otázky autorského práva v architektuře, a že v důsledku toho dojde do budoucna ke zkrácení délky soudního řízení týkající se těchto sporů.

Shrnutí

Disertační práce se v mezinárodním kontextu detailně zabývá hmotněprávními prostředky ochrany architektonického díla vyplývajícími z autorského práva. Na toto téma doposud nebyla nejen v České republice, ale i v zahraničí sepsána monografie a nadále přetrvává o tomto oboru velmi malé povědomí.

Disertační práce objasňuje, jak je chápáno architektonické dílo v České republice a v zahraničí (v Německu, Rakousku, Velké Británii a Spojených státech amerických), a to s důrazem na odlišnosti. V České republice se jím rozumí dílo vyjádřené architektonickou kresbou, projektovou dokumentací a případně modelem, přičemž ve většině případů je stavba rozmnoženinou architektonického díla.

Dílo může být chráněno jako dílo architektonické až tehdy, pokud splňuje tzv. pojmové znaky díla. Pojmové znaky mohou být definovány jak pozitivně, tak negativně. Mezinárodně pozitivně vymezenými a uznávanými pojmovými znaky díla je původnost díla spolu s kreativním úsilím, jejíž míra se v jednotlivých zemích výrazně liší. Autorské právo pak nechrání architektonické myšlenky (koncept, nápad) samy o sobě, ale jen jejich vyjádření.

K porušení autorských práv v architektuře často bohužel dochází mezi architekty samými. Porušitelé se někdy brání tím, že šlo jen o inspiraci, a to nikoli dílem v podobě stavby, ale kupříkladu přírodními motivy. Proto je velmi náročné určit hranici mezi inspirací, užitím části díla a porušením. Podle *common law copyright* nejde o porušení, pokud si jsou dvě díla podstatně podobná za předpokladu, že byla obě díla vytvořena nezávisle. V evropském kontinentálním systému je naopak prosazováno paradigma, podle něhož jsou-li dvě díla statisticky totožná v silných prvcích, pak jedno z nich musí být rozmnoženinou, ledaže ani jedno nevykazuje individualizační znaky a pak nejsou autorskoprávně chráněna vůbec.

Disertační práce je bohatá na praktické příklady i judikaturu. Architekti jsou často zdrženliví k podání žaloby jednak kvůli malému povědomí o svých právech, ale také kvůli finanční a časové náročnosti soudního řízení. V České republice se autoři před soudem nejčastěji domáhají peněžitých nároků, a to nároku satisfakčního a dále práva na vydání bezdůvodného obohacení.

Žalobce by měl pro zjištění porušení svých autorských práv k dílu prokázat, že je jeho dílo dílem autorským, že došlo k neoprávněnému zásahu do díla a v případě neoprávněného užití díla rozmnožením pak také statistickou totožnost dvou děl v silných

prvcích.

Ve Spojených státech amerických soudy pro posouzení podstatné podobnosti dvou děl používají různé testy, které by mohly být inspirativní i pro české právní prostředí (s uvědoměním si odlišností daného autorskoprávního systému), a to test *total concept and feel*; test *supersubstantial similarity* aplikovaný v kauze *Trek Leasing, Inc. v. United States*; test *reasonable jury* a test představený soudcem Jamesem Lawrencem Kingem.

Pokud je na porušitele podána žaloba, často se snaží bránit některou ze zákonem stanovených výjimek. Nejvýznamnější výjimkou pak je svoboda panoramatu, která není celosvětově upravena na jednotné úrovni, což způsobuje problémy s diseminací autorskoprávně chráněných děl na internetu. Toto téma je proto v současné době diskutováno orgány Evropské unie.

Summary

Dissertation focuses on the legal means of the protection of the architectural work. Not only in the Czech Republic but, internationally, there hasn't been any written work on this theme and also there is little awareness of this field.

Dissertation will make it clear how the architectural work is taken in the Czech Republic and in other countries (Germany, Austria, Great Britain and United States of America) with an emphasis on the differences. An architectural work can be meant in the Czech Republic as architectural drawings, blueprints, but also the project documentation (building license). The building itself is mostly a copy of the architectural work.

Not any work in general, but only the work that cumulatively fulfills the legal requirements, can be taken as an architectural work. An architectural work can be defined either positively, by saying under what conditions becomes a general work an architectural work. The key international features are the originality together with the creative effort. But the architectural work can be also defined negatively; it is a copyrighted work apart from for instance, mere architectural layout (design) noted only in the architect's mind. The ideas themselves aren't protected by the Copyright law.

Interesting hint is that the Copyright law is widely broken among the architects themselves. They tend to be free to "borrow" the works of their colleagues as an inspiration. Therefore it's very difficult to define the border between the inspiration, usage of the part of the work and the infringement. According to the *common law copyright system* if two works are substantially similar there is no infringement if they were created independently. *Vice versa* in the *European continental copyright system* there is the paradigm that the first work is the original work and the other – similar work is plagiarism.

There are many practical examples of the Czech and native cases analysis in dissertation that help the reader to get familiarized with this complicated law area. Architects are reluctant to bring cases in the field of the Copyright law in architecture because of the fact there is a little awareness about this field among judges.

To prove the infringement the courts should detect if the work is protected by the Copyright law, the authorship to the architectural work, the alleged copying and the substantial similarity.

The dissertation introduces four tests used by the American courts: test *total concept and feel*; test *supersubstantial similarity* applied in the case *Trek Leasing, Inc. v. United States*; test *reasonable jury* and test used by the judge James Lawrence King.

According to the comparison the most useful test is test *total concept and feel*.

Dissertation also analyzes issues about the *freedom of panorama*, which are currently discussed by the European Commission as to be apparently harmonized.

Použitá literatura a prameny

Odborná literatura

1. AHRENS, Hans, Jürgen. *Der Wettbewerbsprozess. Ein Praxishandbuch*. 6. vydání. Köln: Carl Heymanns Verlag, 2009, 1377 s.
2. BAINBRIDGE, I. David. *Intellectual Property*. 8. vydání. Harlow: Pearson, 2010. 932 s.
3. BEAUD-BELLENGER; Anne-Marie, HOUTE Audrey. Morální právo architekta na jeho dílo ve Francii. In PRAŽANOVÁ, Markéta (ed). *Autorská práva v architektuře*. Praha: Česká komora architektů, 2009, str. 28-31.
4. BEJČEK, Josef. Demorality. In BOBEK, Michal; ŠIMÍČEK, Vojtěch (eds.). *Jiné právo literární*. Praha: Auditorium, 2011, str. 131-141.
5. BENTLY, Lionel; SHERMAN, Brad. *Intellectual Property Law*. 3. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2009. 1144 s.
6. BEZOUŠKA, Petr. In HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2080 s.
7. BOSKER, Bianca. *Original Copies. Architectural Mimicry in Contemporary China*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2013. 176 s.
8. BULLINGER, Winfried. Oblast rozporů mezi autorským právem architekta a vlastnickým právem investora. In PRAŽANOVÁ, Markéta (ed). *Autorská práva v architektuře*. Praha: Česká komora architektů, 2009, str. 9–11.
9. CORNISH, William; LLEWELYN, David; APLIN, Tanya. *Intellectual Property: Patents, Copyrights, Trademarks & Allied Rights*. 8. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2013. 1042 s.
10. ČÍŽKOVSKÁ, Věra. Dílo jako předmět autorského práva. In *Aktuální otázky práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního*. Sbor. Praha, 1972, str. 25.
11. DAVIS, Jeniffer. *Intellectual Property Law*. 3. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2008. 365 s.
12. FISHMAN, Stephen. *The Public Domain. How to Find & Use Copyright-Free Writings, Music, Art & More*. 5. vydání. California: Nolo. 2010 s.
13. FREDERICK, Matthew. *101 Things I Learned in Architecture School*. MIT Press: Cambridge, 2007. 101 s.

14. GERSTENBLITH, Patty. *Art, Cultural Heritage, and the Law. Cases and Materials*. 3. vydání. Durham: Carolina Academic Press, 2012. 1146 s.
15. GONTHIER, Regina. Práva autora v architektonické soutěži ve Švýcarsku. In PRAŽANOVÁ, Markéta (ed). *Autorská práva v architektuře*. Praha: Česká komora architektů, 2009, str. 19-22.
16. GRIFFIN, James; YING, Jane; NAIR, Abhilash. *The Facts at your Fingertips... Intellectual Property*. Oxon: Hodder Education, 2007. 140 s.
17. HALPERN, Sheldon W.; NARD, Craig Allen; PORT, Kenneth L. *Fundamentals of United States Intellectual Property Law*. 3. vydání. Nizozemí: Kluwer Law International, 2011. 428 s.
18. HERMANN, Robert F. *Law for Architects: What You Need to Know*. New York: W. W. Norton, 2012. 224 s.
19. HÖHNE, Thomas. *Architektur und Urheberrecht. Theorie und Praxis: Ein Leitfaden für Architekten, Ingenieure und deren Rechtsberater*. Wien: MANZsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2007, 181 s.
20. HÖHNE, Thomas. Postavení architekta v rakouském autorském právu. In PRAŽANOVÁ, Markéta (ed). *Autorská práva v architektuře*. Praha: Česká komora architektů, 2009, str. 24-28.
21. HRÁDEK, Jiří. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy. In ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 1516 s.
22. IBELINGS, Hans. Supermodernismus. In TICHÁ, Jana (ed.). *Architektura a globalizace*. Praha: Zlatý řez, 2013, str. 32-47.
23. KNAP, Karel. Autorský zákon a předpisy související. 4. podstatně přepracované vydání. Praha: Linde, 1993. 351 s.
24. KNAP, Karel. *Smluvní vztahy v právu autorském*. Praha: Orbis Praha, 1967. 368 s.
25. KNAP, Karel. Užití autorského díla. In *Aktuální otázky práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního. Sbor*. Praha, 1974, str. 42.
26. KUCSKO, Guido. Austria. In METAXAS-MARANGHIDIS, George (ed). *Intellectual Property Laws of Europe*. Colorado Springs: John Wiley & Sons Inc, 1995, str. 41-45.
27. LAZÍKOVÁ, Jarmila; ŠTEVČEK, Marek. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s.

28. LETTL, Tobias. *Urheberrecht*. 2. vydání. München: C.H.Beck, 2013. 382 s.
29. LOOS, Beck Claire. *Adolf Loos. Privátní portrét*. Praha: Pragma, 2013. 238 s.
30. MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 304 s.
31. MILLER, R. Arthur. *Intellectual Property. Patents, Trademarks, and Copyright in a Nutshell*. 2. vydání. St. Paul: WEST PUBLISHING, 1990. 437 s.
32. ONDREJOVÁ, Dana. *Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži*. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 315 s.
33. PHILLIPS, J. Jeremy. *Whale on Copyright*. 4. vydání. Londýn: Sweet & Maxwell Limited, 1993. 170 s.
34. PHILLIPS, Jeremy; FIRTH, Alison. *Introduction to Intellectual Property Law*. 4. vydání. Wiltshire: Butterworths LexisNexis, 2001. 443 s.
35. PLOS, Jiří. Výkon profese architektů v ČR a autorské právo. In PRAŽANOVÁ, Markéta (ed). *Autorská práva v architektuře*. Praha: Česká komora architektů, 2009, str. 11-15.
36. PRINCE, Victoria. Canada. In CAMPBELL, Dennis (ed). *International Intellectual Property Law. Global Jurisdictions*. Austria, 1996. 383 s.
37. PUENTE, Moisés. *Rozhovory s Miesem van der Rohe*. Zlín: Nakladatelství ARCHA, 2010. 93 s. Přeložila Petra Ocelková.
38. PULKRÁBEK, Zdeněk. Zákaz zneužití práva v soukromém právu. In TICHÝ, Luboš; MASLOWSKI, Solange; TROUP, Tomáš (eds.). *Zneužití práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2016, str. 211-218.
39. SMEJKAL, Vladimír. *Ochrana autorských práv u děl architektonických a urbanistických*. Praha: ČKAIT, 2013. 94 s.
40. SPITZ, Volker. Germany. Metaxas-Maranghitis, George (ed). *Intellectual Property Laws of Europe*. Chichester: Chancery Law Publishing Ltd, 1995, str. 174.
41. STERLING, Adrian. *World copyright law*. 3. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2008. 1678 s.
42. ŠALOMOUN, Michal. *Ochrana názvů, postav a názvů uměleckých děl*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 196 s.
43. TÉGL, Petr; WEINHOLD, Daniel. In MELZER, Filip; TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014. 1264 s.
44. TELEČEK, Ivo; TŮMA, Pavel. *Autorský zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 971 s.

45. TELEC, Ivo; TŮMA, Pavel. Licenční smlouva v pojetí nového občanského zákoníku. In: JAKL, Ladislav (ed.). *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, str. 64-94.
46. TELEC, Ivo. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 164 s.
47. TELEC, Ivo. Test pojmových znaků literárního, jiného uměleckého nebo vědeckého díla. In ŠTENGLOVÁ, Ivana. (ed). *Poceta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, str. 392–398.
48. THORNE, Clive. Copyright. In SPEAIGHT, Anthony; STONE, Gregory. *Architect's Legal Handbook. The Law for Architects*. 7. vydání. Oxford: Architectural Press, 2000, str. 344-353.
49. TICHÝ, Luboš. Zneužití práva – základní kategorie. In TICHÝ, Luboš; MASLOWSKI, Solange; TROUP, Tomáš (eds.). *Zneužití práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2016, str. 21-45.
50. VALOUŠEK, Martin. *Fotografie a právo. Autorské právo a ochrana osobnosti ve vztahu k fotografii*. Praha: Leges, 2014. 124 s.
51. ZENTNER, Laura Maria. *Das Urheberrecht des Architekten bei der Werkverwirklichung*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2011. 164 s.

Odborné časopisecké články

1. BAJEROVÁ, Markéta. Jak se staví mrakodrap. *Týden*, č. 24, 8. června 2015, str. 84-87.
2. DIETZ, Adolf. Francúzsky dualizmus a nemecký monizmus v autorskom práve – iba zdanlivý protiklad? *Právny obzor*, 2005, roč. 88, č. 1, str. 3-12.
3. DOBEŠ, Petr. Rozmnožování autorských děl pro soukromou potřebu I. *Právní rádce*, 2001, roč. 15, č. 4, str. 4–14.
4. DVOŘÁK, Jan. Spor architekta von Gerkana s německými drahami. *Bulletin České komory architektů*, 2006, roč. 13, č. 4, str. 30.
5. ELIÁŠ, Karel. Návrh úpravy promlčení v osnově občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, č. 1-2, str. 49.
6. GRUNDOVÁ, Nora. Shang Xia. *Proč ne?!*, příloha *Hospodářských novin*. Praha, září 2013. Druhé vydání, str. 56-64.

7. HERMANN-OTAVSKÝ, Karel. O autorskoprávní ochraně děl architektonických. *Právník*, 1909, roč. 48, sešit 1, str. 1-12.
8. KNAP, Karel. Problematika autorskoprávní ochrany při překladu děl literárních. *Právní obzor*, 1961, č. 10, str. 627.
9. KOZLOVÁ, Tereza. Přál bych si navrhnout fotbalový stadion. *Esprit. Stylový magazín Lidových novin*, 2. května 2012, č. IV., str. 9-16.
10. PŘIBIL, Marek; ŠVEC, Pavel. Boj o letiště dal architektům naději. *Mladá fronta Dnes*, sobota a neděle 25.-26. dubna 2015, str. A3.
11. SCHEINPFLUG, Karel. Rozmnožování a napodobování v zákonu o právu autorském. *Právní prakse*. 1943/44, č. 6, str. 209-217.
12. SUGDEN, Paul. Copyright the Non-Reaping Sickle! Why Doesn't the Copyright Account of Profits Remedy Reap the Architect his Profit? *European Intellectual Law Review*, 2012, issue 3, str. 173 (str. 167-176).
13. TELEC, Ivo. Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva (dokončení). *Bulletin advokacie*, 2001, č. 3, str. 40-51.
14. TELEC, Ivo. Politická svoboda a právo duševního vlastnictví: střet hodnot. *Právník*, 2013, č. 3, str. 209-221.
15. TELEC, Ivo; TŮMA, Pavel. Přehled práva duševního vlastnictví a jeho právní ochrany v České republice. *Právní rádce*, č. 2, 2004, 14 s.
16. TELEC, Ivo. Vzácnost, jedinečnost a hospodářství. *Právník*, 2014, roč. 153, č. 11, str. 970-987.
17. TULÁČEK, Jan. Kopírování autorských děl literárních pro vlastní potřebu. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 11-12, str. 74-78.
18. ŽIVĚLOVÁ, Alexandra. Umožňuje nový občanský zákoník přiznat v řízení o náhradě nemajetkové újmy punitive damages? *Bulletin advokacie*, 2016, č. 4, str. 24-30.

Judikatura

Česká judikatura včetně znaleckých posudků a stanovisek

1. Nález Ústavního soudu ze dne 15. ledna 1997, spis. zn. II. ÚS 309/1995.
2. Nález Ústavního soudu ze dne 22. června 2000, sp. zn. III. ÚS 170/1999.
3. Nález Ústavního soudu ze dne 6. září 2005, spis. zn. I. ÚS 643/2004.

4. Nález Ústavního soudu ze dne 6. března 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/2009.
5. Platební rozkaz Městského soudu v Praze ze dne 27. května 2010, sp. zn. 37 C 107/2010.
6. Rozhodnutí Městského soudu v Praze, sp. zn. 7 C 138/1989, Intelektuální vlastnictví a hospodářská soutěž, 1996, č. 1.
7. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16. července 1925, sborník Vážného č. VII.b, roč. 1925, str. 1162, pod publ. č. 5184/1925.
8. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 1930, sp. zn. Zm II 413/29, [Vážný 3848].
9. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. října 1937, sp. zn. Rv I 259/36, [Vážný 16377].
10. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 22. dubna 2005, sp. zn. 23 C 47/2000.
11. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 16. prosince 2005, sp. zn. 23 C 22/2005.
12. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 25. ledna 2006, sp. zn. 23 C 24/2000.
13. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. prosince 2009, sp. zn. 23 C 13/2008.
14. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 15. února 2010, sp. zn. 23 C 61/2007, ve znění doplňujícího rozsudku ze dne 30. března 2010, sp. zn. 23 C 61/2007.
15. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 8. dubna 2016, sp. zn. 74 C 62/2014.
16. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. prosince 2013, sp. zn. 23 C 5/2011.
17. Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 22. května 2002, sp. zn. 19 C 101/2000.
18. Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 18. března 2014, sp. zn. 19 C 22/2008.
19. Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 14. června 2011, sp. zn. 23 Co 24/2011.
20. Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 14. října 2013, sp. zn. 36 C 54/2012.
21. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. února 2006, sp. zn. 34 C 32/2005.
22. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. června 2007, sp. zn. 13 Co 90/2007.
23. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. prosince 2008, sp. zn. 32 C 108/2005.
24. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 1. března 2010, sp. zn. 32 C 92/2007.
25. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. června 2010, sp. zn. 34 C 117/2001.
26. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. září 2010, sp. zn. 37 C 107/2010.
27. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. ledna 2011, sp. zn. 32 C 108/2005.
28. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. března 2013, sp. zn. 18 Co 291/2012.
29. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. března 2014, sp. zn. 31 C 68/2011.
30. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. prosince 2014, sp. zn. 66 C 20/2014.

31. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. ledna 2015, sp. zn. 37 C 136/2012.
32. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. dubna 2015, sp. zn. 34 C 117/2001.
33. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 21. dubna 2016, sp. zn. 32 C 108/2005.
34. Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 26. března 1976, sp. zn. 3 Cz 13/1976.
35. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. května 1995, sp. zn. Cdon 18/1995.
36. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. ledna 1997, sp. zn. 3 Cdo 265/1996.
37. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. srpna 2000, sp. zn. 25 Cdo 2387/1998.
38. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. března 2001, sp. zn. 22 Cdo 2162/1999.
39. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2003, sp. zn. 25 Cdo 1062/2002.
40. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2004, sp. zn. 25 Cdo 2542/2003.
41. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. září 2004, sp. zn. 22 Cdo 1567/2004.
42. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2007, sp. zn. 30 Cdo 739/2007.
43. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2008, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000.
44. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2008, sp. zn. 31 Cdo 3161/2008.
45. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 2008, sp. zn. 30 Cdo 410/2007.
46. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. září 2009, sp. zn. 30 Cdo 4924/2007.
47. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 2009, sp. zn. 30 Cdo 4924/2007.
48. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. listopadu 2010, sp. zn. 30 Cdo 3759/2009.
49. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2011, sp. zn. 25 Cdo 2908/2008.
50. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna 2012, sp. zn. 30 Cdo 4336/2010.
51. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. března 2012, sp. zn. 30 Cdo 1796/2011.
52. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. srpna 2012, sp. zn. 23 Cdo 4669/2010.
53. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 30 Cdo 725/2012.
54. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2012, sp. zn. 30 Cdo 3936/2012.
55. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. listopadu 2013, sp. zn. 30 Cdo 1060/2013.
56. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2015, sp. zn. 30 Cdo 360/2015.
57. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. října 2015, sp. zn. 30 Cdo 2864/2015.
58. Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 20. března 2012, sp. zn. 31 C 236/2009.
59. Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. prosince 2006, sp. zn. 1 Co 27/2006.
60. Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. října 2011, sp. zn. 1 Co 107/2010.
61. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. prosince 2003, sp. zn. 3 Co 25/2002.

62. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. listopadu 2006, sp. zn. 1 Co 233/2006.
63. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 16. srpna 2011, sp. zn. 1 Co 407/2010.
64. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. října 2012, sp. zn. 3 Co 18/2011.
65. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. července 2014, sp. zn. 1 Co 9/2014.
66. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 2. prosince 2015, sp. zn. 5 Co 15/2015.
67. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. června 2016, sp. zn. 3 Co 118/2014.
68. Stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 18. listopadu 1970, Cpj 87/70, publikované pod č. 55/1971 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.
69. Stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 11. listopadu 1986, Cpj 44/86.
70. Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 58/2011.
71. Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 24. března 2015, sp. zn. 23 C 13/2008.
72. Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. června 2012, sp. zn. 5 Nc 1/2012.
73. Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. ledna 2013, sp. zn. 5 C 56/2012.
74. Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 21. prosince 2006, sp. zn. 19 C 53/2006.
75. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2001, sp. zn. 20 Cdo 134/1999.
76. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2008, sp. zn. 30 Cdo 149/2007.
77. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. března 2009, sp. zn. 5 Tdo 234/2009.
78. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2009, sp. zn. 30 Cdo 2311/2007.
79. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2009, sp. zn. 28 Cdo 1358/2008.
80. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. září 2010, sp. zn. 28 Cdo 748/2010.
81. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. prosince 2011, sp. zn. 25 Cdo 3598/2009.
82. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. března 2012, sp. zn. 30 Cdo 60/2011.
83. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2014, sp. zn. 30 Cdo 3157/2013.
84. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. července 2015, sp. zn. 33 Cdo 2870/2014.
85. Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. srpna 2008, sp. zn. I. ÚS 1919/2008.
86. Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. května 2009, sp. zn. IV. ÚS 561/2009.
87. Usnesení Ústavního soudu ze dne 1. dubna 2010, sp. zn. II. ÚS 423/2010.
88. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. července 2012, sp. zn. 1 Co 180/2012.
89. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. února 2013, sp. zn. 1 Co 48/2013.

90. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. září 2014, sp. zn. 1 Co 179/2014.
91. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. března 1993, sp. zn. 7 Co 21/1992.
92. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. června 1995, sp. zn. 3 Cmo 1592/1994.
93. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. července 1995, sp. zn. 1 Co 174/1995.
94. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. srpna 2009, sp. zn. 3 Co 26/2009.
95. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. února 2013, sp. zn. 3 Co 79/2011.
96. Znalecký posudek akad. arch. Jana Sapáka ze dne 8. června 2012 pro soudní řízení vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. 19 C 22/2008.

Slovenská judikatura

1. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2008, sp. zn. 2 Obo 189/2007.

Rakouská judikatura

1. Rozhodnutí OGH ze dne 23. února 1993, sp. zn. 4 Ob 23, 24/1993.
2. Rozhodnutí OGH Wien ze dne 12. září 1989, sp. zn. 4 Ob 106/89.
3. Rozhodnutí VwGH ze dne 29. května 1990, sp. zn. 90/14/0039.

Německá judikatura

1. Rozhodnutí BGH ze dne 16. června 1994, sp. zn. I ZR 3/1992.
2. Rozhodnutí BGH ze dne 5. června 2003, sp. zn. I ZR 192/2000.
3. Rozsudek BGH ze dne 26. září 1980, sp. zn. I ZR 17/1978.
4. Rozsudek BGH ze dne 24. ledna 2002, sp. zn. I ZR 102/1999.
5. Rozsudek Landgericht Berlin ze dne 28. listopadu 2006, sp. zn. 16 O 240/2005.
6. Rozhodnutí Landgericht München I ze dne 30. září 1999, sp. zn. 7 O 8900/1999.
7. Rozsudek Landgericht Stuttgart ze dne 20. května 2010, sp. zn. 17 O 42/2010.
8. Rozhodnutí OLG München ze dne 16. června 2005, sp. zn. 6 U 5629/1999.
9. Rozsudek OLG Düsseldorf ze dne 21. října 2003, sp. zn. 20 U 170/2002.
10. Rozsudek OLG Stuttgart ze dne 6. října 2010, sp. zn. 4 U 106/2010.

Francouzská judikatura

1. Cour de cassation, 1ère chabre civile, 13 Novembre 1973, Cons. Renoir c. Guinot.
2. Cour d'appel de Paris, 21 Novembre 1994, RIDA 4/1995, p. 243.

3. Cour de cassation, Chambre civile 1, du 15 mars 2005, 03-14.820, Publié au bulletin.

Britská judikatura

1. British Leyland Motor Corporation v. Armstrong Patents Co. Ltd. [1986] R.P.C. 279.
2. Cala Homes (South) Ltd v. Alfred McAlpine East Ltd [1995] FSR 818.
3. Corelli v. Gray (1913) 29 T.L.R. 570.
4. Designers Guild v. Russell Williams [2000] 1 WLR 2416, 2425.
5. ED Builders Pty Ltd v. Eagle Homes [1999] FCA 584.
6. Enesco v. Denoyell, Cass., 1, civ. 25th January 2005, note by Kerever in (2005) 204 R.I.D.A. 154.
7. Chabot v. Davies [1936] 3 All ER 221.
8. Charles Church Development plc v. Cronin [1990] 17 FSR.
9. Ladbroke v. William Hill [1964] 1 All ER 465.
10. Meikle v. Maufe [1941] 3 All ER 144.
11. Pearce v. Ove Arup Partnership Ltd [2000] Ch 403; [1999] FSR 525 (CA).
12. Potton Ltd v. Yorkelose Ltd [1999] 17 FSR.
13. Solar Thomson Engineering Co. Ltd v. Barton [1977] R.P.C. 357.
14. Stovin-Bradford v. Volpoint Properties Ltd [1971] Ch 1007.
15. University of London Press Ltd v. University Tutorial [1916] 2 Ch 601.

Švédská judikatura

1. Stockholm District Court's decision 16.02.2015 in case T 8448-14.
2. Decision The Supreme Court, 4 April, 2016, case no. Ö 849-15.

Judikatura Evropské unie

1. Rozhodnutí Dispute Settlement Body WTO ze dne 15. června 2000, sp. zn. WTO WT/DS160/R. Dostupné zde:
<https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds160_e.htm>.
2. Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. července 2009 ve věci C-5/08, Infopaq International A/S proti Danske Dagblades Forening.

3. Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. prosince 2010 ve věci C-393/09, Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvu kultury.
4. Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. října 2011 ve věci C-403/08, Football Association Premier League Ltd, NetMed Hellas SA, Multichoice Hellas SA proti QC Leisure, Davidu Richardsonovi, AV Station plc, Malcolmu Chamberlainovi, Michaelu Maddenovi, SR Leisure Ltd, Philipu Georgi Charlesi Houghtonovi, Dereku Owenovi.
5. Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. dubna 2014 ve věci C-435/12, ACI Adam BV a další proti Stichting de Thuiskopie, Stichting Onderhandeligen Thuiskopie vergoeding.
6. Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. ledna 2015 ve věci C-441/13, Pez Hejduk proti EnergieAgenturNRW GmbH.
7. Rozsudek Soudního dvora ze dne 25. ledna 2017 ve věci C-367/15, Stowarzyszenie „Otwaska Telewizja Kablowa“ proti Stowarzyszenie Filmowców Polskich.
8. Stanovisko generální advokátky Eleanor Sharpston ze dne 14. listopadu 2013 ve věci C-351/12, Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, o.s. (OSA) proti Léčebné lázně Mariánské Lázně, a.s., EU:C:2013:749.

Americká judikatura

1. Alexander v. Haley, 460 F.Supp 40 (S.D.N.Y. 1978).
2. Arthur Rutenberg Homes v. Maloney, 891 F.Supp. 1560, 1567 (MD. Fla. 1995).
3. Bonner v. Dawson, No. Civ.A. 502CV00065, 2003 WL 22432941, at *4 (W.D. Va. Oct. 14, 2003).
4. Castle Rock Entm't v. Carol Publ'g Group, 150 F.3d 132, 137 (2d Cir. 1998).
5. Computer Associates International, Inc. v. Altai, Inc., 982 F.2d 693 (2d Cir. 1992).
6. CSM Investors, Inc. v. Everest Dev., Ltd., 840 F.Supp. 1304, 1312 (D. Minn. 1994).
7. Demetriades v. Kaufmann, 698 F.Supp. 521 (1988).
8. Donald Frederick Evans & Assocs. v. Continental Homes, 785 F.2d 897 (11th Cir. 1986).
9. Dream Custom Homes, Inc. v. Modern Day Construction, Inc., 8:08-CV-1189-T-17AEP, 2011 WL 976420 at *8 (M.D. Fla. Feb. 22, 2011).

10. *Eli Attia v. Society of New York Hospital*, 201 F.3d 50 (2d Cir. 1999).
11. *Feist Publications, Inc. v. Rural Telephone Service Co.*, 499 U.S. 340 (1991).
12. *Folio Impressions, Inc. v. Byer California*, 937 F.2d 759, 764-65 (2d Cir. 1991).
13. *Fotomat Corp. v. Photo Drive-Thru, Inc.*, 425 F. Supp. 693, 704-08 (D.N.J. 1977).
14. *Guillot-Vogt Associates, Inc. v. Holly & Smith*, 848 F. Supp. 682 (E.D. La. 1994).
15. *Herbert Rosenthal Jewelry Corp. v. Kalpakian*, 446 F.2d 738 (9th Cir. 1971).
16. *Howard v. Sterchi*, 974 F.2d 1272, 1276 (11th Cir. 1992).
17. *Interlego AG v. Tyco Industries* (1988).
18. *Intervest Const., Inc. v. Canterbury Estate Homes, Inc.*, 554 F.3d 914, (11th Cir.2008).
19. *John Alden Homes, Inc. v. Kangas*, 142 F. Supp. 2d 1338, 1345 (M.D. Fl. 2001).
20. *John G. Danielson v. Winchester-Conant Props., Inc.*, 186 F.Supp.2d 1 (D. Mass. 2002).
21. *Johnson v. Jones*, 149 F.3d 494, 506-07 (6th Cir. 1998).
22. *J.R. Lazaro Builders, Inc. v. R.E. Ripberger Builders, Inc.*, 883 F. Supp. 336, 339 (S.D. Ind. 1995).
23. *Kootenia Homes, Inc. v. Reliable Homes, Inc.*, 69 U.S.P.Q.2d. 1675, 1680 (D.Minn. 2002).
24. *LaJoie v. Pavcon, Inc.*, 146 F. Supp. 2d 1240, 1248 (M.D. Fla. 2000).
25. *Leicester v. Warner Bros.*, 232 F.3d 1212 (9th Cir. 2000).
26. *Mazer v. Stein*, 347 U.S. 201, 219 (1954).
27. *Meredith Corp. v. Harper & Row, Publishers, Inc.*, 378 F. Supp. 686, 690 n. 12 (S.D.N.Y. 1974).
28. *Morrissey v. Procter & Gamble Co.*, 379 F.2d 675 (1st Cir. 1967).
29. *Nelson-Salabas, Inc. v. Morningside Holdings*, 2001 SL 4192002 (D. Md. 2001).
30. *Nichols v. Universal Pictures Corporation* (1930) 45 F 2d 119, at 121.
31. *Oracle Am., Inc. v. Google, Inc.*, 750 F.3d 1339.
32. *Oravec v. Sunny Isles Luxury Ventures, LC*, 527 F.3d 1218 (11th Cir. 2008).
33. *Palmetto Builders & Designers v. UniReal, Inc.*, 342 F.Supp. 2d 468, 473 (D.S.C. 2004).
34. *Perfect 10, Inc. v. Amazon.com, Inc. and A9.com, Inc. and Google, Inc.*, 508 F.3d 1146 (9th Cir. 2007).
35. *Peter Pan Fabrics, Inc. v. Martin Weiner Corp.*, 274 F 2d. 487, 489 (2d Cir. 1960).
36. *Petrella v. Metro-Goldwyn-Mayer*, 572 U.S. (2014).

37. Selle v. Gibb, 741 F.2d 896, 903 (7th Cir.1984).
38. Shine v. Childs, 382 F. Supp.2d 602 (S.D.N.Y. 2005).
39. Sieger Suarez Architectural v. Arquitectonica, 998 F.Supp.2d 1340 (2014).
40. Sparaco v. Lawler, Matusky, Skelly Engineers LLP, 303 F.3d 460 (2d Cir. 2002).
41. Sturdza v. United Arab Emirates, 281 F.3d 1287, 1298 (D.C. Cir. 2002).
42. The Value Group, Inc. v. Mendham Lake Estates L.P., 800 F. Supp. 1228 (D.N.J. 1992).
43. The Yankee Candle Company, Inc. v. Bridgewater, Candle Company, LLC, 259 F.3d at 34 (1st Cir. 2001).
44. Three Boys Music Corp. v. Bolton, 212 F.3d 477, 485 (9th Cir.2000).
45. T-Peg, Inc. v. Vermont Timber Work, Inc., 459 F.3d 97 (1st Cir. 2006).
46. Trek Leasing, Inc. v. United States, 66 Fed. Cl. 19 (Fed Cl. July 7, 2005).
47. Yankee Candle Company, Inc. v. New England Candle Company, Inc., 14 F.Supp.2d 154 (1998).
48. Zalewski v. Cicero Builder Dev. Inc., 12-3448-CV, 2014 WL 2521388 (2d Cir. June 5, 2014).

Australská judikatura

1. IceTV Pty Limited v. Nine Network Australia Pty Limited, [2009] HCA 14, 22 April 2009, S415/2008.

Novozélandská judikatura

1. Radford v. Hallenstein Bros Ltd., 22 February 2007, CIV 2006-404-4881, Auckland High Court.

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

1. Frydlender proti Francii ze dne 27. června 2000, stížnost č. 30979/96.
2. Süßmann proti Německu ze dne 16. září 1996, stížnost č. 20024/92.

Právní a stavovské předpisy, důvodové zprávy

Mezinárodní smlouvy

1. Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886 (401/1921 Sb., úmluva bernská o ochraně děl literárních a uměleckých, revidovaná v Berlíně dne 13. listopadu 1908; vyhláška ministra zahraničních věcí č. 133/1980 Sb., o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněné v Paříži dne 4. května 1896, revidované v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněné v Bernu dne 20. března 1914, a revidované v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu dne 26. června 1948, ve Stockholmu dne 14. července 1967 a v Paříži dne 24. července 1971, ve znění vyhlášky č. 19/1985 Sb.).
2. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS) ze dne 15. dubna 1994 (sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO), vyhl. pod č. 191/1995 Sb.).
3. Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském ze dne 20. prosince 1996 (sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přístupu České republiky ke Smlouvě Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském, vyhl. pod č. 33/2002 Sb.m.s.).
4. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod – Evropská úmluva o lidských právech (sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících).
5. Všeobecná úmluva o autorském právu revidovaná v Paříži dne 24. července 1971 (Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 134/1980 Sb., o Všeobecné úmluvě o autorském právu revidované v Paříži dne 24. července 1971.).

Právní předpisy Evropské unie

1. Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I).
2. Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/0280(COD) ze dne 14. září 2016 o autorském právu na digitálním jednotném trhu.
3. Směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů.

4. Směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. října 1993 o harmonizaci doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.
4. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.
6. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů práva autorského a práv s ním souvisejících v informační společnosti.
7. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví.
8. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/114/ES ze dne 12. prosince 2006 o klamavé a srovnávací reklamě.
9. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.
10. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/EC ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů.

České právní a stavovské předpisy, důvodové zprávy

1. Důvodová zpráva k zákonu č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).
2. Nařízení vlády č. 453/2013 Sb., o stanovení podrobností a postupu pro zjištění srovnatelného nájemného obvyklého v daném místě.
3. Profesní a etický řád České komory architektů ze dne 16. dubna 1994, ve znění pozdějších změn.
4. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, účinné od 1. ledna 1993, ve znění pozdějších předpisů.
5. Vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb, účinná od 1. ledna 2007, ve znění pozdějších předpisů.
6. Vyhláška č. 123/2015 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých oborů a odvětví pro výkon znalecké činnosti, účinná od 1. června 2015.
7. Zákon ze dne 26. prosince 1895 o dílu původském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým, účinný do 1. února 1927.

8. Zákon č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském), účinný do 31. prosince 1953.
9. Zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon), účinný do 30. června 1965.
10. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, účinný od 1. dubna 1964, ve znění pozdějších předpisů.
11. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinný do 31. prosince 2013.
12. Zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, účinný do 31. prosince 1991.
13. Zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), účinný do 30. listopadu 2000.
14. Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, účinný od 1. ledna 1998, ve znění pozdějších předpisů.
15. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, účinný do 31. prosince 2013.
16. Zákon České národní rady č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, účinný od 7. července 1992.
17. Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád).
18. Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, účinný od 1. ledna 2000.
19. Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), účinný od 1. prosince 2000, ve znění pozdějších předpisů.
20. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.
21. Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), účinný od 1. ledna 2007, ve znění pozdějších předpisů.
22. Zákon č. 216/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony.
23. Zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví (zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví), účinný od 1. ledna 2008, ve znění pozdějších předpisů.
24. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, účinný od 1. ledna 2010.

25. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinný od 1. ledna 2014.
26. Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, účinný od 1. ledna 2014.
27. Zákon č. 102/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, účinný od 20. dubna 2017.

Slovenské právní předpisy

1. Zákon č. 383/1997 Z.z., autorský zákon a zákon, ktorým sa mení a dopľňa Colný zákon v znení neskorších predpisov.
2. Zákon č. 618/2003 Sb., o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom, autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů.
3. Zákon č. 185/2015 Z.z., autorský zákon, účinný od 1. ledna 2016.

Rakouské právní předpisy

1. Bundesgesetz über das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Kunst und über verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz), StF BGBl Nr. 111/1936.

Německé právní předpisy

1. Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das durch Artikel 1 des Gesetzes vom 11. März 2016 (BGBl. I S. 396) geändert worden ist.
2. Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das durch Artikel 3 des Gesetzes vom 24. Mai 2016 (BGBl. I S. 1190) geändert worden ist.
3. Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz) vom 9. September 1965.

Francouzské právní předpisy

1. Code de la propriété intellectuelle 1992, créé par la loi no 92-597 du 1er juillet 1992 relative au code de la propriété intellectuelle, publié au Journal officiel du 3 juillet 1992.
2. Loi n°57-298 du 11 mars 1957 sur la propriété littéraire et artistique.

3. Projet d'amendements à l'Assemblée nationale du Code de la propriété intellectuelle 1992 du 15 janvier 2016, République Numérique N 3399, Amendement N 250.
Dostupné zde:
<<http://www.assemblee-nationale.fr/14/amendements/3399/AN/250.asp>>.

Italské právní předpisy

1. Law for the Protection of Copyright and Neighbouring Rights (Law No. 633 of April 22, 1941, as last amended by Legislative Decree No. 68, of April 9, 2003).

Britské právní předpisy

1. Copyright Act 1911.
2. Copyright, Designs and Patents Act, valid from November 15, 1988, which entered into force on 1 August of 1989.

Albánské právní předpisy

1. Albánský autorský zákon ze dne 31. března 2016, účinný od 22. října 2016.

Švédské právní předpisy

1. Act on Copyright in literary and artistic works (Swedish Statute Book, SFS, 1960:729, as amended up to April 1, 2011), March 5 2013.
2. Code of Judicial Procedure.

Americké právní předpisy a důvodové zprávy

1. An Act for the general revision of the Copyright Law, title 17 of the United States Code, and for other purposes, Copyright Act of 1976, enacted by the 94th United States Congress, January 1, 1978.
2. Architectural Works Copyright Protection Act, title VII of the Judicial Improvements Act of 1990, Pub. L. No. 101-650, 104 Stat. 5089, 5133, enacted December 1, 1990.
3. House Report No. 101-735 (1990).
4. Judiciary and Judicial Procedure, title 28 of the United States Code.
5. Sonny Bono Copyright Term Extension Act (dále jen „CTEA“) z roku 1998, který změnil Copyright Act 1976.
6. U.S. Constitution.

Novozélandské právní předpisy

1. Copyright Act 1994.

Čínské právní předpisy

1. Copyright Law of the People's Republic of China, 2010 Amendment.

Zdroje z internetu

1. COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. Commission Staff Working Paper on the review of the EC legal framework in the field of copyright and related rights, SEC [2004] 995. 19. července 2004. [cit. 5. května 2016], str. 13. Dostupné zde: <http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/review/sec-2004-995_en.pdf>.
2. CORNETET, James. © Architecture Copyright Infringement. [online]. *Critique This!*, 31. července 2009. [cit. 5. února 2016]. Dostupné zde: <<http://www.critiquethis.us/2009/07/31/©-architecture-copyright-infringement/>>.
4. CSLAV. Přehled o průměrných délkách řízení ode dne nápadu do dne právní moci ve dnech [online]. *cslav.justice.cz*. 4. března 2016. [cit. 12. července 2016]. Dostupné zde: <http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestavvy&sloupec=obsah_dokumentu_html&where=id_dokumentu=1036819&typSloupec=html&fileName=null>.
5. ČTK. EP nechce omezit ani komerční využívání fotografií budov. [online]. *Právní prostor*. 10. července 2015 [cit. 19. července 2015]. Dostupné zde: <<http://www.pravniprostor.cz/aktuality/aktuality/ep-nechce-omezit-ani-komerčni-vyuzivani-fotografii-budov>>.
6. DISNEY, Walt. Mickey Mouse Quotes [online]. *BrainyQuote*. [cit. 24. ledna 2016]. Dostupné zde: <http://www.brainyquote.com/quotes/keywords/mickey_mouse.html#AKpWQEIm1krbVQM7.99>.
7. ESLINGER, Bonnie. Pharrell, Thicke May Dodge \$3.5M 'Blurred Lines' Atty Fees [online]. *Law360*. 14. března 2016 [cit. 25. března 2016]. Dostupné zde: <<https://www.law360.com/articles/771052>>.

8. EVROPSKÝ PARLAMENT. Usnesení Evropského parlamentu ze dne 9. července 2015. [online]. *European Parliament*. 23. července 2015 [cit. 6. srpna 2015]. Dostupné zde: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2015-0273+0+DOC+XML+V0//EN>>.
9. GEIGER, Christophe a kol. A Balanced Interpretation of the “Three-Step Test” in Copyright Law. [online]. *Max Planck Gesellschaft*. 1. září 2008 [cit. 9. srpna 2015]. Dostupné zde: <http://www.ip.mpg.de/de/aktuelles/declaration_on_the_three_step_test.html>.
10. GERA, Matej; HUSOVEC, Martin. 126. základných pripomienok k návrhu nového AutZ. [online]. *EISi*. [cit. 8. srpna 2015]. Dostupné zde: <<http://www.eisionline.org/files/PripomienkyNovyAutZ.pdf>>.
10. HOLUBKOV, Dan. *Projektová dokumentace u Nejvyššího soudu*. [online]. Česká komora architektů, 28. ledna 2008, datum aktualizace: 12. února 2010 [cit. 22. února 2012]. Dostupné na <http://www.cka.cc/pravni_predpisy/pravni_servis/projektova-dokumentace>.
11. HURLEY-KOLSON, Amanda. The Unexpected History Behind "Un/Fair Use" [online]. *Architect* 16. října 2015 [cit. 16. dubna 2016], dostupné zde: <http://www.architectmagazine.com/design/the-unexpected-history-behind-un-fair-use_o>.
12. HUSOVEC, Martin. Verejný záujem v autorskom práve. Výnimky a obmedzenia – reštriktívne? [online]. *laws.husovec.eu*. 25. prosince 2013 [cit. 9. srpna 2015]. Dostupné zde: <<http://laws.husovec.eu>>.
13. LEMLEY, Mark, A.; McKENNA, Mark, P. Scope. [online]. *Stanford Public Law Working Paper No. 2660951*, 17. září 2015, revidováno 1. března 2016 [cit. 10. března 2016]. Dostupné zde: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2660951>.
14. LIANG, Zhiwen. Beyond the Copyright Act: The Fair use doctrine under Chinese judicial opinions. [online]. *Journal, Copyright Society of the U.S.A.*, vol. 56, 12. ledna 2009, str. 801-819. Dostupné zde: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1556327>.
15. MANN, Phebe; DENONCOURT, Janice. *Copyright issues on the protection of architectural works and designs*. [online]. In 25th Annual Conference of Association of Researchers in Construction Management (ARCOM), září 2009 [cit.

1. února 2016], Albert Hall, Nottingham, str. 706 – 716. Dostupné zde: <<http://centaur.reading.ac.uk/4621/>>.
16. POKORNÝ, Marek. Pražské letiště ukradlo architektů svoji budovu, řekl soud [online]. *Aktuálně.cz*, 22. dubna 2015 [cit. 24. února 2016]. Dostupné zde: <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/unikatni-kradez-letiste-praha-ukradlo-svoji-budovu/r%7E40606d42e8fe11e4bc74002590604f2e/>>.
17. ROSENCRANTZ, Mark. *Don't be violated — protect plans with copyrights* [online]. *A&E Perspectives*, 20. listopadu 2003 [cit. 18. ledna 2012]. Dostupné na <<http://www.djc.com/news/ae/11151054.html>>.
18. SÉNAT. Sous Amendement [online]. *Sénat*, 27. dubna 2016 [cit. 18. května 2016]. Dostupné zde: <http://www.senat.fr/enseance/2015-2016/535/Amdt_663.html>.
19. SLÁDEČEK, Svatopluk. Co je architektura. [online]. *Archiweb*, 13. prosince 2005 [cit. 26. srpna 2013]. Dostupné zde: <<http://www.archiweb.cz/news.php?action=show&id=587&type=3&>>.
20. SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. Pojem komerční [online]. *scs.abz.cz*. 2005-2015 [cit. 19. srpna 2015]. Dostupný zde: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/komercni>>.
21. SMEE, Jess. Architect wins court case over ‚defaced‘ Berlin station design. [online]. *Guardian.co.uk*, 30. listopadu 2006 [cit. 12. února 2016]. Dostupné zde: <<http://www.guardian.co.uk/world/2006/nov/30/arts.germany>>.
22. SPIEGEL. Hallstatt-Double: China weiht nachgebautes Alpendorf ein. [online]. *Spiegel*, 2. června 2012 [cit. 15. října 2015]. Dostupné zde: <<http://www.spiegel.de/reise/aktuell/hallstatt-kopie-china-eroeffnet-nachbau-eines-oesterreichischen-dorfs-a-836618.html>>.
23. TAYLOR-HOCHBERG, Amelia. Photographing public art and architecture in the EU may soon cost you [online]. *Architect*, 22. června 2015 [cit. 25. března 2016], dostupné zde: <<http://architect.com/news/article/130180521/photographing-public-art-and-architecture-in-the-eu-may-soon-cost-you>>.
24. TUCHMAN, Mitch. What Makes a Copy-Cat a Copy-Cat? The Complex Case of Architectural Copyright [online]. *ArchDaily*, 20. dubna 2014 [cit. 2. března 2016]. Dostupné zde: <<http://www.archdaily.com/?p=497568>>.

25. TURANCOVÁ, Miriam. Autorský zákon v architektúre [online]. *ASB*, 23. října 2008 [cit. 21. října 2013]. Dostupné zde: <<http://www.asb.sk/analyzy/architekt/autorsky-zakon-v-architekture-2292.html>>.
26. U.S. COPYRIGHT OFFICE. Copyright Claims in Architectural Work. [online]. *U.S. Copyright Office*, aktualizováno v listopadu 2010 [cit. 14. září 2014]. Dostupné zde: <<http://www.copyright.gov/circs/circ41.pdf>>.
27. ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ AKADEMIE VĚD ČR. Internetová jazyková příručka. [online]. *Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, v. v. i.* 2008-2015 [cit. 19. srpna 2015]. Dostupná zde: <<http://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=komerčn%C3%AD&Hledej=Hledej>>.
28. VANEYCKEN, Inge. Copyright. [online]. *Atomium*. [cit. 5. července 2015]. Dostupné zde: <<http://atomium.be/AuthorsRights.aspx?lang=en>>.
29. WAINWRIGHT, Oliver. Seeing double: what China's copycat culture means for architecture [online]. *theguardian*, 7. ledna 2013 [cit. 26. března 2016]. Dostupné zde: <<http://www.theguardian.com/artanddesign/architecture-design-blog/2013/jan/07/china-copycat-architecture-seeing-double>>.
30. WHITE, Erika. *Standing on Shaky Ground: Copyright Protection for Works of Architecture*. In DOUGHERTY, F. J., WERTHEIMER, L. S. (ed.) *Art & the Law*. New York: Volunteer Lawyers for the Arts, 1981, roč. 6, č. 3, s. 70 - 76. Dostupné na <heinonline.org>.
31. WIKIPEDIE. Svoboda panoramatu v Evropě 2015. [online]. *Wikipedie*. 4. července 2015 [cit. 19. července 2015]. Dostupné zde: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Svoboda_panoramatu_v_Evropě_2015>.
32. WINICK, Raphael. Copyright Protection for Architecture after the Architectural Works Copyright Protection Act of 1990 [online]. *Duke Law Journal*, červen 1990 [cit. 8. března 2016], vol. 41, no. 6, str. 1598-1651. Dostupné zde: <<http://www.jstor.org/stable/1372824>>.
33. WIPO. Architecture & copyright controversies. [online]. *WIPOMAGAZINE*, září 2011 [cit. 21. října 2015]. Dostupné zde: <http://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2011/05/article_0004.html>.
34. WITTEM. European Copyright Code [online]. *Copyrightcode*, 26. dubna 2010 [cit. 23. července 2016]. Dostupné zde: <<http://copyrightcode.eu>>.

Použité obrázky

1. ANONYMOUS. Neznámý autor malby Tančícího domu; z archivu spoluautora Tančícího domu, Vlada Miluniće a užito s jeho souhlasem.
2. DVOŘÁK, Jan. Spor architekta von Gerkana s německými drahami. *Bulletin České komory architektů*, 2006, roč. 13, č. 4, str. 30.
3. ERAGEM. Designer Spotlight: Herbert Rosenthal's Vintage Bee Brooch and the Controversy It Inspired in 1971. [online]. *Eragem*, 24. dubna 2013 [cit. 29. února 2016]. Dostupné zde: <<http://eragem.com/news/1350859/>>.
4. FMGB. Guggenheim Bilbao. [online]. *Guggenheim-Bilbao*, 2017 [cit. 7. března 2017]. Dostupné zde: <<https://www.guggenheim-bilbao.eus/it/informazioni-utili/orari-e-tariffe/>>.
5. FONDATIONLOUISVUITTON [online]. Fondation Louis Vuitton [cit. 16. dubna 2015]. Gehry's Concept Sketch. Image © Gehry Partners, LLP / Frank O. Gehry. Dostupné zde: <<http://www.fondationlouisvuitton.fr/en/l-inspiration.html>>.
6. FONDATIONLOUISVUITTON. La Fondation d'entreprise Louis Vuitton [online]. Fondation Louis Vuitton [cit. 16. dubna 2015]. Dostupné zde: <<http://www.fondationlouisvuitton.fr/la-fondation/la-fondation-d-entreprise-louis-vuitton.html>>.
7. HURLEY-KOLSON, Amanda. The Unexpected History Behind "Un/Fair Use" [online]. *Architect*, 16. října 2015 [cit. 16. dubna 2016]. Courtesy Center for Architecture AIA New York. Dostupné zde: <http://www.architectmagazine.com/design/the-unexpected-history-behind-un-fair-use_o>.
8. KUNSTHAUSWIEN. Hundertwasser-architektur [online]. *Museum Hundertwasser*, 14. února 2011. [cit. 29. dubna 2016]. Dostupné zde: <<http://www.kunsthausewien.com/de/museum/hundertwasser-architektur>>.
9. MAJKA, autorka malby Tančícího domu; z archivu spoluautora Tančícího domu, Vlada Miluniće a užito s jeho souhlasem.
10. METROWEBUKMETRO. China builds its own Eiffel Tower. [online]. *Metro*, 21. září 2007 [cit. 15. října 2015]. Dostupné zde: <<http://metro.co.uk/2007/09/21/china-builds-its-own-eiffel-tower-179932/>>.

11. OH, Eric. EU Copyright Reform May Wipe Thousands of Building Images from Wikipedia [online]. *archdaily*, 9. července 2015 [cit. 16. dubna 2016]. Dostupné zde: <<http://www.archdaily.com/769892/eu-copyright-reform-may-wipe-thousands-of-building-images-from-wikipedia>>.
12. POKORNÝ, Marek. Pražské letiště ukradlo architektů svoji budovu, řekl soud [online]. *Aktuálně.cz*, 22. dubna 2015 [cit. 24. února 2016]. Dostupné zde: <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/unikatni-kradez-letiste-praha-ukradlo-svoji-budovu/r%7E40606d42e8fe11e4bc74002590604f2e/>>.
13. RHODES, Margaret. Architecture's fine line between stealing and inspiration [online]. *Wired*, 10. února 2015 [cit. 25. března 2016]. Dostupné zde: <<http://www.wired.com/2015/10/architectures-fine-line-stealing-inspiration/#slide-1>>.
14. RYŠÁNKOVÁ, Nad'a. Loga českých měst [online]. *Dvě hlavy*. 21. dubna 2015. [cit. 4. července 2016]. Dostupné zde: <<http://dvehlavy.cz/loga-ceskych-mest/>>.
15. SHEPARD, Wade. Interview: What you Should Know About China's Copycat Architecture. [online]. *Vagabond Journey*, 27. února 2014 [cit. 7. října 2015]. Dostupné zde: <<http://www.vagabondjourney.com/chinas-western-architecture/>>.
16. SCHLACKMAN, Steve. How Mickey Mouse keeps changing Copyright Law [online]. *ArtLawJournal*, 15. února 2014 [cit. 7. března 2016]. Dostupné zde: <<http://artlawjournal.com/mickey-mouse-keeps-changing-copyright-law/>>.
17. SKIJEŠTĚD [online]. *skijested.cz* [cit. 29. dubna 2016]. Dostupné zde: <www.skijested.cz>.
18. STEVENSON, James. „*Quite frankly, we stole the idea from I. M. Pei.*“ Copyright © 24. dubna 1989. *New Yorker*. Ilustrace užita na základě nevýhradní celosvětové licence uzavřené se společností Advance Magazine Publishers, Inc. dne 11. března 2016.
19. STOTT, Rory. Freedom of Panorama: The Internet Copyright Law that Should Have Architects Up in Arms [online]. *archdaily*, 7. dubna 2016 [cit. 16. dubna 2016]. © Wikimedia users Mardus, Canuckguy and Julian Herzog licensed under CC BY-SA 3.0. Dostupné zde: <<http://www.archdaily.com/785138/freedom-of-panorama-the-internet-copyright-law-that-should-have-architects-up-in-arms>>.

20. THE SOLOMON R. GUGGENHEIM FOUNDATION. Solomon R. Guggenheim Foundation Timeline. [online]. *Guggenheim*, 2017 [cit. 15. února 2017]. Dostupné zde: <<https://www.guggenheim.org/history/foundation>>.
21. WAINWRIGHT, Oliver. Seeing double: what China's copycat culture means for architecture [online]. *theguardian*, 7. ledna 2013 [cit. 26. března 2016]. Dostupné zde:
<<http://www.theguardian.com/artanddesign/architecture-design-blog/2013/jan/07/china-copycat-architecture-seeing-double>>.
22. WIKIMEDIA. Bengt Oberger. [online]. *Wikimedia*, [cit. 26. června 2016]. Dostupné zde:
<https://en.wikinews.org/wiki/Supreme_Court_of_Sweden_agrees_to_try_Bildkonst_Upphovsrätt_i_Sverige_versus_Wikimedia_Sverige>.
23. WIKIMEDIA. LittleGun. [online]. *Wikimedia*, [cit. 26. června 2016]. Dostupné zde:
<https://en.wikinews.org/wiki/Supreme_Court_of_Sweden_agrees_to_try_Bildkonst_Upphovsrätt_i_Sverige_versus_Wikimedia_Sverige>.

KLÍČOVÁ SLOVA

Architektura, architektonické dílo, autorské právo, autorský zákon, autorství, Česká republika, dílo, komparace, ochrana autorského práva, Velká Británie, Spojené státy americké.

KEYWORDS

Architecture, Architectural work, Copyright, Author's right, Architectural Work Copyright Act, Authorship, Czech Republic, Work, Comparison, Protection of Copyright, Great Britain, United States of America.